

PÎR MEHMED BİN YUSUF EL ANKARAVÎ
TERCÜMÂN EL-LÜGA (LÜGAT-I KARAPÎRÎ)

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yeni Türk Dili Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

İsmail KURT

Danışman: Doç. Dr. Turgut TOK

EKİM 2015
DENİZLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı öğrencisi İsmail KURT tarafından Doc. Dr. Turgut TOK yönetiminde hazırlanan "Pir Mehmet Bin Yusuf El Ankaravi'nin Tercüman El-Lüga ve Maddeleri" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 19.10.2015 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Akal
Jüri Başkanı

Doc. Dr. Turgut Tok
Jüri Üyesi

Doc. Dr. Özgür Kesim AYDEMİR
Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 19.11/2015 tarih ve 24/115 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Kenan ÇOYAN
Müdür

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İsmail KURT

ÖNSÖZ

Kültür dünyasının önemli bir parçası olan dil, kendisini var eden kültürün aynı zamanda aktarıcısı konumundadır. Milletlerin kültür evrenlerinin etkinliği o milletlerin dillerinin gücü nispetinde önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamdan hareketle bir milletin dil ve edebiyat alanında gelişim ve değişim sürecinin o milletin kültür, din ve coğrafya değişikliği gibi etkenlere bağlı olduğunu belirtebiliriz.

Türk Milletinin dili olan Türkçe coğrafya ve din değişimi gibi faktörlerden doğrudan etkilemiştir. 751 yılında Abbasi ve Çinlilerin yaptığı savaşta Abbasilerin tarafında saf tutan ilk Müslüman Türk boyu olan Karluklar ve ilk Müslüman Türk devleti olan Karahanlılardan sonra Türkler Müslümanlığı seçmiş, dini değişim süreci başlamıştır. Bu din değişimi kültürü ve dili etkilemiş, zaman içinde dilde değişiklikler yaşanmaya başlanmıştır. Ayrıca değişik bölgelerin fetihleriyle dildeki değişimlerin hızlandığı ifade edilebilir.

Ülkelerin sınırları olduğu gibi dillerin sınırlarının olmadığından hareketle diğer dillerle kelime alışverişleri her dönem olduğu gibi bu dönemde de yaşanmıştır. İslam dininin etkisiyle dilimize geçen kelimelerin durumunu ve Arapça ile Türkçenin kıyaslamasının yapıldığı, Kaşgarlı Mahmut'un 11. yüzyılda kaleme aldığı "*Divanü Lügati't-Türk*" bu alandaki ilk eser niteliğindedir. Kaşgarlı Mahmut, bu eserinde Türkçenin büyüklüğünü ve Arapçadan üstünlüğünü kanıtlamaya çalışmıştır. Daha sonra birçok âlim bu alanda eserler yazmışlardır. Bu eserlerden bir diğeri Ali Şir Nevâî'nin 15. yüzyılda yazdığı "*Muhakemet'ül Lügatayn*" adlı eserdir ki bu eser Türkçeyi Farsça ile karşılaştırmıştır. Bu dönem yapılan sözlük çalışmaları sadece dillerin birbirleriyle mukayesesini ele almakla kalmamış, aynı zamanda dil öğretimini de sağlamıştır. Yapılan sözlük çalışmaları arasında Ebul Kasım Zemahşeri'nin "*Mukaddimet-ül Edeb*", Ebu Hayyam'ın "*Kitab'ül İdrak li Lisan'ül Etrak*", Mirza Mehdi Han'ın "*Senglah*", Mustafa Ahteri'nin "*Ahteri Kebir*", Vankulu Mehmed Efendi'nin "*Vankulu Lugati*", Cevheri'nin "*Sihah-ı Cevher*", Mütercim Asım'ın "*Burhan-ı Kati*" adlı eserlerini gösterebiliriz.

İncelediğimiz Pir Mehmed Bin Yusuf El-Ankaravi'nin kaleme aldığı *Tercüman El-Lüga* adlı eserin otuzun üzerinde nüshası vardır. Bizim incelediğimiz nüsha, Topkapı Sarayı Kütüphanesi Revan Köşkü 1833 kayıt numaralı olan nüshasıdır. Bu eserin ilk 101 varacağı Rıfat Kemal DOĞAN tarafından incelenmiş ve Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak verilmiştir. Biz tezimizde bu eserin 101-201 varaklarını inceledik. 101-201 arasındaki varakları, dönem özellikleri çerçevesinde, metin ve inceleme başlıkları altında, çeviri yazı ve dilbilgisi açısından ele aldık.

Bu eserin hazırlanmasında bana bugüne kadar emek veren bütün hocalarıma, beni yetiştiren aileme, bu eseri ortaya çıkarırken benden hiçbir desteğini esirgemeyen, engin bilgileriyle yoluma ışık tutan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Turgut TOK'a teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

PIR MEHMET BİN YUSUF EL ANKARAVİ TERCÜMAN EL-LÜGA(LÜGAT-I KARA PİRİ)

KURT, İsmail

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yeni Türk Dili Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Turgut TOK

Temmuz 2015, 368 sayfa.

Pir Mehmed Bin Yusuf Ankaravi bilim, edebiyat ve fıkıh dünyasında tanınan 15. yüzyıl âlimlerinden biri olsa da daha çok dil ve edebiyat yönünden tanınmış âlimlerden biridir. Eser Birinci Mahmud döneminde 1719 yılında istinsah edilmiştir. Bu eseri dönemin Vakıflar Müfettişi Derviş Mustafa yazdırmıştır.

Pir Mehmed Bin Yusuf'un dört eserinden biri olan Lügat-i Kara Piri Topkapı Sarayı Revan Köşkünden temin edilmiştir. Eser Arapça-Türkçe bir lügattir. Arapça sözcüklerin Türkçe karşılıkları verilmiş ve cümle içerisindeki kullanımları ile örneklendirilmiştir. Türkçe kısımları üzerinde çalışma yapıldığı için Arapça kısımlar "Arapça unsur (a.u.)" olarak verilmiştir. Eser transkribe edildikten sonra ses ve şekil bilgileri yönüyle incelenmiş ve örnekleri verilmiştir. Eser Osmanlı Türkçesi döneminde yazılmış olsa da daha çok Eski Anadolu Türkçesi özellikleri görülmektedir.

15. yüzyılda yazılan bu eserin edebiyat ve bilim dünyasına katkı sağlayacağı ve dilimizin tarihi gelişimi açısından faydalı olacağı kanısındayız .

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Lügat-i Kara Piri, Pir Mehmed Bin Yusuf El Ankaravi

ABSTRACT

PİR MEHMET BİN YUSUF EL ANKARAVİ TERCÜMAN EL-LÜGA(LÜGAT-I KARA PİRİ)

KURT, İsmail

Department of Turkish Language and Literature

Field of New Turkish Language

Master's Thesis

Thesis Advisor: Doç. Dr. Turgut TOK

July 2015, 368 pages.

Although Pir Mehmed Bin Yusuf Ankaravi, a 15th century wise man, is known in the field of science, literature and Islamic law, he is more reputed with respect to language and literature. His work was reproduced in 1719 during the era of Mahmud the First. Dervish Mustafa, the inspector of Foundation Institute of that time, had this work written.

Lügat-i Kara Piri , one of the four other works of Pir Mehmed Bin Yusuf, was obtained from Revan Kiosk in Topkapı Palace.

The work is an Arabic- Turkish dictionary. Turkish equivalents of Arabic words were given and these words were used in the sentence as an example. Since this study mainly focused on Turkish language parts of the work, parts related to Arabic shown as "Arabic component (a.u)". After the work was transcribed, it was analyzed in terms of phonetic and morphological features and their examples were also given. Although this work was written in Ottoman Turkish period, it has more features belonging to Old Anatolian Turkish.

We are of the opinion that, this work that was written in the 15th century will contribute to literature and science world and also it will be beneficial for our language's historical development.

Key Words: Old Anatolian Turkish, Lügat-i Kara Piri, Pir Mehmed Bin Yusuf El Ankaravi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR-İŞARETLER.....	vii
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Yöntem	9
1.2. Pîr Mehmed Bin Yusuf El-Ankaravî (El-Karamanî, Karapîrî)'nin Hayatı	9
1.3. Karapîrî'nin Eserleri	9
1.4. Tercüman El-Lüga (Lügat-ı Karapîrî).....	10

İKİNCİ BÖLÜM

DİL ÖZELLİKLERİ

2.1. SES BİLGİSİ	12
2.1.1. Ünlüler.....	12
2.1.1.1. Uzun Ünlüler.....	12
2.1.1.2. Ünlü Değişmeleri	12
2.1.1.3. Ünlü Uyumu	12
2.1.1.4. Ünlü Düşmesi.....	14
2.1.1.5. Ünlü Türemesi	14
2.1.1.6. Ünlü Birleşmesi.....	14
2.1.2. Ünsüzler.....	14
2.1.2.1. Ünsüz Değişmeleri	14
2.1.2.1.1. Tonlulaşma.....	14
2.1.2.1.2. Tonsuzlaşma	15
2.1.2.1.3. Sızıcılaşma	15
2.1.2.2. Ünsüz Türemesi	15
2.1.2.3. Ünsüz Düşmesi	15
2.1.2.4. Hece Düşmesi	15
2.2. ŞEKİL BİLGİSİ.....	15
2.2.1. Yapım Ekleri.....	15
2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Yapım Ekleri.....	15
2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Yapım Ekleri	16
2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapan Yapım Ekleri.....	17
2.2.1.4. Fiilden İsim Yapan Yapım Ekleri	17
2.2.2. İsimler.....	18

2.2.2.1. Çoğul eki: +lAr	18
2.2.2.2. İyelik Ekleri	18
2.2.2.3. Aitlik Eki: +ki	19
2.2.2.4. Hal Ekleri.....	19
2.2.2.4.1. Yaklaşma hali eki: +A	19
2.2.2.4.2. Bulunma hali eki: +dA	19
2.2.2.4.3. Ayrılma hali eki: +dAn.....	19
2.2.2.4.4. Yükleme hali eki: +I / +yI / +n	19
2.2.2.4.5. İlgi hali eki: +Uñ / +Un / +nUñ / +nUn.....	19
2.2.2.4.6. Eşitlik hali eki: +CA.....	20
2.2.2.4.7. Birliktelik hali eki: +IA / +IIA / +yIA	20
2.2.2.4.8. Yön hali ekleri: +ra / +erü	20
2.2.2.4.9. Nedensellik hali eki: +çün / +içün	20
2.2.2.5. Soru Eki: +mI.....	20
2.2.3. Sıfatlar	20
2.2.3.1. Niteleme Sıfatları	20
2.2.3.2. Belirtme Sıfatları.....	20
2.2.3.2.1. Sayı Sıfatları.....	20
2.2.3.2.2. İşaret Sıfatları	21
2.2.3.2.3. Soru Sıfatları	21
2.2.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları	21
2.2.4. Zamirler	21
2.2.4.1. Şahıs Zamirleri.....	21
2.2.4.1.1. Şahıs Zamirlerinin Hal Ekli Çekimi.....	22
2.2.4.2. İşaret Zamirleri.....	22
2.2.4.3. Dönüşlülük Zamirleri	22
2.2.4.4. Belirsizlik Zamirleri	23
2.2.4.5. Soru Zamirleri	24
2.2.4.6. Bağlama Zamirleri.....	24
2.2.5. Zarflar	24
2.2.5.1. Hal Zarfları	24
2.2.5.2. Zaman Zarfları	25
2.2.5.3. Yer-Yön Zarfları	26
2.2.5.4. Miktar Zarfları	26
2.2.6. Edatlar	27
2.2.6.1. Soru Edatları	27
2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları.....	27
2.2.6.3. Gösterme Edatları.....	27
2.2.6.4. Bağlama Edatları.....	28
2.2.6.5. Çekim Edatları	29
2.2.7. Fiiller	30
2.2.7.1. Şahıs Ekleri.....	30
2.2.7.1.1. Şahıs Zamiri Kökenli Şahıs Ekleri.....	30
2.2.7.1.2. İyelik Eki Kökenli Şahıs Ekleri	30
2.2.7.1.3. Emir Kipinde Kullanılan Şahıs Ekleri.....	30
2.2.7.2. Şekil ve Zaman Ekleri	31
2.2.7.2.1. Bildirme/Haber Kipi Ekleri	31
2.2.7.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman: -dU.....	31
2.2.7.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman: -mIş.....	31
2.2.7.2.1.3. Geniş Zaman: -°r	31

2.2.7.2.2. Tasarlama/Dilek Kipleri	32
2.2.7.2.2.1. Emir Kipi	32
2.2.7.2.2.2. Şart Kipi: -sA	32
2.2.7.2.2.3. İstek Kipi: -A.....	32
2.2.7.2.2.4. Gereklilik Kipi	32
2.2.7.3. Birleşik Zaman Çekimleri.....	33
2.2.7.3.1. Hikâye Birleşik Çekimi: -dİ.....	33
2.2.7.3.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:	33
2.2.7.3.1.2. Geniş Zamanın Hikâyesi:.....	33
2.2.7.3.1.3. Şart Kipinin Hikâyesi:	33
2.2.7.3.2. Şart Birleşik Çekimi: -sA.....	33
2.2.7.4. Soru Eki : -mİ.....	33
2.2.7.5. Sıfat-Fiil Ekleri	33
2.2.7.6. Zarf-Fiil Ekleri	34
2.2.7.7. İsim-Fiil Ekleri.....	35
2.2.7.8. Birleşik Fiiller	35
2.2.7.8.1. İsim + Yardımcı fiilden oluşan birleşik fiiller	35
2.2.7.8.2 Fiil + Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Eylemler	36
2.2.9. Ek Fiil / İsim Fiil.....	36
2.2.9.1. Görülen Geçmiş Zaman Kipi.....	36
2.2.9.2. Şart Kipi.....	36
2.2.9.3. Geniş Zaman	36
2.2.10. Yabancı Unsurlar	37
2.2.10.1. Arapça Unsurlar	37
2.2.10.1.1. Başa Gelenler	37
2.2.10.1.2. Sona Gelenler.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇEVİRİ YAZILI METİN

3.METİN	38
SONUÇ.....	352
KAYNAKLAR.....	354
TIPKI BASIM ÖRNEKLERİ	358
ÖZGEÇMİŞ	359

KISALTMALAR - İŞARETLER

-	: Fiil kökü
//	: Sesleri gösterir
~	: Veya, yerine
+	: İsim kökü
<	: Tarihi gelişimde sonraki şekli gösterir
>	: Tarihi gelişimde önceki şekli gösterir
°	: Konulduğu ünsüzün önüne bütün ünlüler gelebilir
-a-	: İç ses
a-	: Ön ses
-a	: Son ses
(a.u.)	: Arapça unsur
Ar.	: Arapça
bk.	: Bakınız
C	: Cilt
çev.	: Çeviren
Haz.	: Hazırlayan
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
Ø	: Boş birim, ses düşmesi, düşme
S	: Sayı
-sA	: -sa, -se büyük olan harf değişken demektir
s.	: Sayfa
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKAE	: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü
TM	: Türkiyat Mecmuası
TTK	: Türk Tarih Kurumu
ū	: Uzun u
vb.	: Ve benzeri
Yay.	: Yayınları, yayını

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا	ā, ē
آ	a
ب	b
ت	t
ث	ṯ
ج	c
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẓ
ر	r
ز	z
س	s
ش	ṣ
ص	ṣ
ض	ḏ, ẓ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	‘
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k, g, ḡ
ل	l
م	m
ن	n
و	o, ö, u, ü, v
ه	h
ی	y

1. GİRİŞ

1.1. Yöntem

Eser Topkapı Sarayı Revan Köşkünden temin edilmiştir. Eserin ب, ت, ث, ج, ح, خ maddeleri çeviri yazı ile Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Çevirilen bölümler ses ve şekil bilgisi bakımından incelenip örnekleri verilmiştir. Çalışma Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzu dikkate alınarak hazırlanmıştır. Tez yazım kılavuzunda belirtilmeyen hususlarda Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu esas alınmıştır.

1.2. Pîr Mehmed Bin Yusuf El-Ankaravî (El-Karamanî, Karapîrî)'nin Hayatı

Pîr Mehmed bin Yusuf El-Ankaravî, Konya Ereğlisi'nde dünyaya gelmiştir. Kaynaklarda doğum tarihi olarak tam bir bilgi görülmemektedir. Kesin olmamakla birlikte, ölüm tarihine bakıldığında 15.yy'ın ilk çeyreğinde doğabileceğini tahmin ediyoruz. Ereğli'de doğmuş, Karaman ve Ankara'da yaşamıştır. Vefat tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Kaynaklarda¹ 866(1462), 886(1481) ve 890(1485) gibi farklı tarihler verilmektedir. Bu tarihlere bakıldığında 2. Murat, Fatih Sultan Mehmet ve 2. Beyazıt dönemlerinde yaşadığı düşünülmektedir.

Hayatı hakkında kesin bilgi edinemediğimiz Karapiri, 15. yy. fıkıh ve lügat âlimlerindedir. Genellikle bu iki bilim dalıyla ilgilenmiştir. Özellikle Arapça ve Arapça-Türkçe yazmış olduğu lügatler göze çarpmaktadır.

Kendisine nispet edilen eserler arasında Hacı Baba b. Hacı İbrâhim Tosyevî'ye (ö.900/1494) ait bir şerhe yazılan haşiye ile Molla Hüsrev'le (ö.885/1480) Kemalpaşazâde'nin (ö.940/1534) bazı görüşlerinin değerlendirildiği risalelerin bulunması daha sonraki bir zamanda vefat ettiğini düşündürdüğü gibi, bu eserlerin ona nispetinin hatalı olması da olasıdır.

1.3. Karapîrî'nin Eserleri

Muhammed b. Ebu Bekir er-Râzî'nin, Cevherî'nin *es-Sıhah*'ından derlediği *Muhtârü's-Sıhah*'ı esas alınarak hazırlanmış Arapça bir sözlüktür. Râzî'nin *es-Sıhah*'tan almadığı bilgilerin de eklendiği eser ayet, hadis ve beyitlerle zenginleştirilmiştir. Ayrıca İzmirî'nin *el-İrad* ve *Tehzib*'i, Zemahşerî'nin *Mukaddimetü'l-Edeb*'i, Mutarrizî'nin *el-Mağrib*'i, Hüseyin b. Ahmed Zez-zevzenî'nin *Mesâdir*'i ile diğer lügatlerden de

---

¹www.tdvia.org/dia

faydalanmıştır.

Zübdetü'l-Fetāvā:

Öğrencilerin, çok büyük fıkıh eserleri yerine kısaltılmış eserlere yönelmesi sebebiyle yaygın olarak karşılaşılan sorunlarla ilgili hükümlerin kısaltılmış bir şekilde derlendiği bir kitaptır. Fıkıh kitaplarındaki tasnife göre kitap ve fasıllar halinde düzenlenen eserin hazırlanışında geçerli Hanefi fıkıh metinleriyle şerhlerinden faydalanılmıştır,

Hāşiyetü Hülāsātü'l-İrab:

Hacı Baba bin Hacı İbrahim Tosyevî tarafından Mütarrizî'nin cümle bilgisi ile ilgili *el-Misbah* adlı eserinin önsözüne yapılan şerh üzerine yazılmış bir haşiyedir.

1.4. Tercüman El-Lüga (Lügat-ı Karapîrî)

Lügat-ı Karapîrî ve Tercüme-i Sıhahî'l-Cevherî gibi isimleri olan eser Arapça-Türkçe lügattir. Eserin yazıldığı kesin tarih bilinmemekle birlikte 15. yy. ortalarında kaleme alındığı tahmin edilmektedir.

İncelenen nüshanın ilk sayfalarında, 18.yy.'da 1. Mahmud Han döneminde istinsah edildiğini görmekteyiz. Topkapı Sarayından aldığımız bilgilere göre, Ankara Kızılbey Medresesinde Mustafa Bin Mehmed Musa Bin Akkoca eli ile istinsah edilmiştir. Eserin ilk sayfasında 1. Mahmud'un mühür ve vakfiyesi vardır. Bu eseri, Harameyn-i Şerif'in Vakıflar Müfettişi Derviş Mustafa yazdırmıştır. İstinsah tarihi hicri 1132 olarak kitabın başında verilmektedir. Bu tarih miladi olarak 1719 yılına tekabül etmektedir.

Lügat-ı Karapîrî'de, Arapça sözcüklerin Türkçe karşılıkları ve bu sözcüklerin Arapça cümle içinde, Ayet-i Kerime ve Hadis-i Şerifler içinde örnekleri verilmiştir. Eseri Pîr Mehmed Bin Yusuf , kitabının girişinde şöyle anlatıyor:

“Cenab-ı Hakk; ilimlerle uğraşan herkese lazım olan, mükemmel açıklanmış, muntazam tertip edilmiş Mültakatü's-Sıhah ismiyle bilinen Arapça lügat kitabımı karalamayı bana muvaffak kıldı. Türkçe tercümelî lügatlere, talebelerin kalplerinin meyilli olduğunu, tabiatlarının yatkın olduğunu gördüm ve Türkçeyle tercüme olunmuş kitaplarla yalandan ilgilendim. Ekserini hata ve bozulmadan kurtulamamış buldum ve bu lügat ilmi hakkında, Türkçeyle tercüme olunmuş, ekseri noktalarda Arapçayla açıklanmış bir kitap yazdım.

28 baba (bölüme) ayırdım. Noktalı harfler adedine ve tertibine göre her bölümden 28 fasıl (bölüm) oluşturdum. Her lügatten birinci harften bab ile sonra aynı harften ve ikincisinden fasılla tabir ettim. Noktalı harfin tertibine göre ikinci harften son harfe kadar riayet ettim.

Cevherî ve Matrazî ve diğerk büyük lügat kitaplarının ihmal ettiği mesela; fiillerini zikrettikleri sülasi fiillerin mastar vezinlerini, mastarlarını zikrettikleri sülasi fiillerin vezinlerini de, ya harekesini koyarak ya da - inşallah zikredeceğimiz- 21 vezne benzeterek zikrettim ki bu iki vezinler mutemet lügat kaidelerinde bulunamamıştır.

Kıyas yoluyla çoğalması amacıyla mühmelleri zikirde de onlara uydum. Hatta ilave ettiklerimin tamamı ve Tehzîb-i İzmirî, Sıhah-ı Cevherî, Gunyetü'l- Herevî, Mukaddimetü'z- Zemahşerî ve Mağribü'l-Matrazî ve Mesadirü'z- Zevzenî ve diğerk mutemet kitaplar gibi güvenilen lügat kaidelerinden de derledim. Ve ben bunu, Türkçe ile lügatleri tercüme ettiği için "Tercimân" diye isimlendirdim."

Eserin 30'a yakın nüshası vardır. Elimizde bulunan eser, Topkapı Sarayı Revan Köşkü Kütüphanesinde 1833 numarayla kayıtlıdır. İki cilt bir aradadır. Aharlı kağıt 295 mm boy ve 210 mm enindedir. Her bir sayfa 25 satırdan oluşmaktadır. Diğerk nüshaları da Süleymaniye Kütüphanesi, Beyazıt Kütüphanesi, Nuruosmaniye Kütüphanesi, Hamidiye Kütüphanesinde bulunmaktadır.

2. DİL ÖZELLİKLERİ

2.1. SES BİLGİSİ

2.1.1. Ünlüler

Lügat-ı Kara Piri’de yazımdan hareketle belirlediğimiz /a/, /e/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlüleri kullanılmıştır.

2.1.1.1. Uzun Ünlüler

Eserimizde Türkçe sözcüklerde asli uzunluğu gösteren herhangi bir işaret yoktur. Osmanlı Türkçesi, Arap ve Fars kökenli sözcükleri, asli imlalarıyla kullanmıştır. Bu dillerden alınan sözcüklerde /ā/, /ī/, /ū/, ünlüleri bulunmaktadır.

eyvān 101a/01, ma^hūd 101a/10, yāhūd 102b/25, ta^bīd 115a/03, īzāh 115b/15, hāletde 122a/26, arzūlamak 125a/03, ‘ālim 172/a, sūrelere 174b/16, maḥşūşdur 178a/28, fārisīde 190a/08.

2.1.1.2. Ünlü Değişmeleri

/i/>/e/

Eski Anadolu Türkçesinde görülen sözcük başındaki /i/ ünlüsü metnimizde korunmuştur. *Eski yazıda kelime başında ve ilk hecede olup i harfi ile yazılan bütün sesler 16. asra kadar, yani Eski Anadolu Türkçesi ve ilk Osmanlıca devresinde i idi. Esasen Batı Türkçesinin bu ilk devreleri i tarafındadır.*²

/i/ ünlüsünün korunduğu sözcükler:

dīrler 103b/24, bir yīrūn otın beğenmemek 104a/24, yīrdür 105a/08, atūn bīli 106b/20, da^vā īmek 125a/01, ḥabs īdūp 128b/22, kişinūn bīli bükülüp 201a/05.

/u/>/ı/

/u/ ünlüsünün korunduğu sözcükler:

şınır dikmek 114b/22, 114b/23, atūn 116a/12, boğazladuḡda 116b/03, ḡaldırıp 116b/10.

/ü/>/i/

/ü/ ünlüsünün korunduğu sözcükler:

gelūr 101a/05, demūr 101a/08, kimesnelerdūr 104a/07, yūñcegizdūr 104b/21, getūrmeḡ 132b/12.

2.1.1.3. Ünlü Uyumu

Ünlü uyumlarının özellikle kalınlık-incelik uyumunun incelediğimiz metinde işlek olduğu görülmektedir. Düzlük-yuvarlaklık uyumu çok işletilmemiştir.

² Ergin, Muharrem, (1958) Türk Dil Bilgisi, İ.Ü. Edb. Fak. Yay. s. 70, İstanbul.

sığınmak 119a/24, *kimseye* 122b/01, *yalıncak* 127b/01, *taķınmak* 132b/04.

Ünlü uyumları ile ilgili bazı özellikler:

1. -ken / -iken eki, kalınlık-incelik uyumuna uymaz.

yurken 102b/24, *varken* 106a/17, *ķazarken* 118a/16, *yaparken* 121a/25.

2. Yuvarlak ünlülerle kullanılan bazı sözcüklere rastlanır.

demür 101a/08, *eyü* 104b/15, *kendüyi* 110b/23, *mercümege* 111a/01, *yılduz* 133a/15.

3. Bazı eklerde sürekli olarak yuvarlak ünlüler kullanılır. Bu ekler ve örnekleri şunlardır:

Fiilden fiil yapım eki: -dur / -dür

tol-dur-ı 103a/13, *dur-dur-ucı* 104a/05, *bil-dür-mek* 114b/12.

Fiilden fiil yapım eki: -ur / -ür

toğ-ur-ma+y+a 110a/14, *geç-ür-mek* 125a/25, *köp-ür-mek* 128b/11, *düş-ür-mek* 130a/01.

İsimden isim yapım eki: +suz / +süz

elif lām+suz 109a/12, *art-uķ-suz* 124a/29, *ök+süz olmak* 143a/09.

İlgi hali eki: +uñ / +üñ / +nuñ / +nüñ

mevzi^c+uñ adıdır 103a/01, *at+uñ* öñ segirtmesine 104a/15, *deve köşeg+ü+nüñ* *deri+si+dür* 112a/04, *bir nesne+nüñ* *uc+i+n* 115a/07, *uy+luķ+lar+i+nuñ* arasına girmek ve *uy+luķ+lar+i+nuñ* üstüne 130a/13, *yoğurd yayık tulum+u+nuñ* içinde 136a/07.

Sıfat-fiil eki: -duķ / -dük

yan-duk+dan 116b/15, *di-dük+ler+i* 119b/23, *eg-dük+ler+i* 131b/23.

Geniş zaman eki: -ur / -ür

şuvar-ur 102b/02, *gel-ür* 133a/24, *ol-un-ur* 136a/14, *ne bul-ur-sa* 169b/11.

Bildirme eki: +dur / +dür

var+dur 101b/04, *ot+dur* 112a/19, *nesne+dür* 115b/22, *beze-k+dür* 132a/07.

4. Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak düz ünlü taşıyan sözcükler geçmektedir. Örnekleri şunlardır:

oğlı “oğlu” 102a/13, *alur* “alır” 102b/01, *toğrı* “doğru” 132b/27.

5. Bazı eklerde sürekli düz ünlülerin kullanıldığını görmekteyiz.

İyelik 3. Tk. Şh. Eki: +ı / +i / +sı / +si

oğul+ı 102a/13, *ad+ı+dur* 101b/22, *şām vilayet+i+n+de* 102/04, *ağac yonça+sı* 104b/21, *ķuş yöre+sı+nüñ* 123a/13.

Yükleme hal eki: +ı / +i

ağaç+i+n+ı 101a/17, *māl+i+n+ı* 103b/01, *deve+y+i* 107a/10.

Görülen geçmiş zaman 3. tk. şh. eki: -dı / -di

vāķi^c ol-dı 107a/24, *toğ-dı* 111a/08, *çise-n-dı* 110b/05, *günāhı iş+le-dı* 117a/21.

6. Öğrenilen geçmiş zaman ve soru eki düz ünlülü olarak kullanılmaktadır.

Öğrenilen geçmiş zaman eki: -mış, -miş

zāyi^c ol-*mış* 118a/02, di-*mış* 119a/17, cem^c ol-un-*mış* 147b/08.

Soru eki: +-mı / +-mi

irkek *mi* 121a/02, ağar *mi* göreyin 145a/11.

2.1.1.4. Ünlü Düşmesi

Türkçede vurgusuz orta hecedeki dar ünlü genellikle düşer.

oğlı < oğulı 102a/13, karnı < karmı 103a/10, karşı < karışu 103b/20, kimesne < kim+*ise*+ne 104a/07, bağı < bağmı 114a/10, kimse < kim+*ise* 130a/13.

2.1.1.5. Ünlü Türemesi

Tek heceli sözcüklere -cık, -cik eki getirildiğinde ünlü türemesi görülebilir.

azıcığın 120a/24, azacık 132a/15.

2.1.1.6. Ünlü Birleşmesi

Ünlü birleşmeleri Türkçede birleşik yapılı sözcüklerde görülür. Bir sözcükte ünlü birleşmesi görülebilmesi için birinci sözcüğün sonunda ve ikinci sözcüğün başında ünlü bulunması gerekir.

nesne (<ne+ise+ne) 115a/12, 115a/22, 128a/07.

2.1.2. Ünsüzler

Metnimizde /b/, /c/, /ç/, /d/, /d̥/, /f/, /g/, /ğ/, /h/, /h̥/, /h̄/, /k/, /k̥/, /l/, /m/, /n/, /ñ/, /p/, /r/, /s/, /ş/, /s̥/, /ş̥/, /t/, /t̥/, /v/, /y/, /z/, /z̥/, /z̄/, /ż/ ünsüzleri kullanılmıştır.

2.1.2.1. Ünsüz Değişmeleri

2.1.2.1.1. Tonlulaşma

t>d

depe 101a/03, dutmak 101a/18, düklemek 119b/01, girü durmak 119b/04, dilese dilemese 131a/29.

Metnimizde t̥-, -t̥- korunduğu örnekler de bulunmaktadır:

tağ yirinden olup 120a/21, toğrı söze ve toğrı iş kılavuzlamak 123a/24, içine girmek ve talmak 127b/29, tavaruñ gevdesine 135a/28.

k>g

güneşden 104b/20, gel dinmedin düğüne 126/13, gerek hâcet gibi 135b/01.

2.1.2.1.2. Tonsuzlaşma

/p/ > /b/

*b*ñaruñ adıdır 124a/03, *b*armağ 129b/27, *b*ışmek 133a/13.

2.1.2.1.3. Sızıcılaşma

/k/ ünsüzünün korunduğu sözcükler

*k*anğı vağıtde 116a/05, *k*arğa ötse ħaber degüldür 126b/02.

/k/ > /ħ/

*g*ökcek *ko*ğulu nesne 110b/10, *a*ğşam vağıtinde 127b/15, *da*ğ sağıñ ucunu büküp *ko*parcık eylemek 132a/05.

2.1.2.2. Ünsüz Türemesi

Ünlü ile biten bir sözcükten sonra ünlü ile başlayan bir ek gelirse araya ünsüz harf girer. Bazen bir ünlü ile bir ünsüz arasına da girer ki buna zamir n'si denir.

kendü+y+i 127b/06, ħüy+u+n+da 127b/10, fıkır+i+n+i ve firāset+i+n+i beğenmeyüp 131a/06, kepek şuy+u+n+dan 134a/28.

2.1.2.3. Ünsüz Düşmesi

/g/, /ğ/ > Ø

ğapuyı (<kapığ)111a/21, gerek (<kergek) 126b/18, kulağ (<ğulğak) 127a/29, ulu (<uluğ) 127b/03.

2.1.2.4. Hece Düşmesi

Türkçede vurgusuz orta hecedeki dar ünlüler daima düşer.

yoldağ (< yolda+eş) 119a/10, göğsünde (<gögğs+ü+n+de)125a/07, (<yok *durur*) 127b/11, alınna (<alın+r+n+a) 200a/26.

2.2. ŞEKİL BİLGİSİ

2.2.1. Yapım Ekleri

2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Yapım Ekleri

+An+

oğul+an 121a/12, düz+en+lik 122a/08.

+CI+

haber+*ci* 106b/10, toğ-ru+*ci*, 116b/05, av+*ci* 191a/28, ek-in+*ci*+lik 163b/29, yalan+*ci* 192a/08.

+cIk+

oğul+an+*cık*+lar 106a/22, ufak+*cık* 118a/05, ince+*cik* 119a/15, yufka+*cık* 167b/11, yũkse(k)+*cik* 183a/08.

+CA+

ķara+*ca* 101b/25, ala+*ca* 106a/22, tũrk+*ķe* 106b/21, giz+lũ+*ķe* 138a/17, aķ+*ķa* 155a/21, ŗaru+*ķa* 193a/08.

+CAk+

gũk+*ķek* 110b/10, tĩz+*ķek* 120b/24, ısı+*ķaķ* 129a/29, gũk+*ķek* 131b/28, kũp+*ķek* 180b/19, arı+*ķaķ* 188a/28.

+daŗ+

ķarın+*daŗ*+lar 111b/25, yol+*daŗ*+lar 119a/10, baŗ+*daŗ*+ı 121a/12.

+dũz+

gũn+*dũz*+de 107a/06.

+nci+

beŗ+*inci* 103a/06, dũrd+*ũnci* 113b/17, on biŗ+*inci* 195a/24, yirmi sekiz+*inci* 197a/25.

+ık+

az+*ık* 102a/09.

+II+

ayaķ+*lı* 103b/08, yama+*lı* 132a/04, ŗarķık ķulaķ+*lu* 185b/17, boy+*lu* 194b/18.

+IIK+

ķatı+*lık* 101b/12, az+ġun+*luķ* 109b/02, ġakĩm+*lik* 124b/28, vekĩl+*lik* 141b/23, cõmerd+*lũk* 157a/18, giz+lũ+*lũk* 186b/09.

+sIz+

yĩn+*siz* 101a/15, ısı+*siz* 111a/23, uyķu+*suz* 114b/18, gũz+*sũz* 128b/26, õk+*sũz* 143a/09, ġam+sız ġuŗŗa+sız 188b/26, ġayır+*sız* 200b/27.

+uz+

yal(ı)n+*uz* 116b/22.

2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Yapım Ekleri**+A-**

uz+a-d-ıp 120a/25, beñ(i)z+e-r 132a/07, yaŗ+a-maķ+dan 181b/16, dil+e-mez-se 191b/23, oy(u)n+a-r+lar 200b/02.

+ar-

ŗar(ı)+ar-ıp 128a/11, ot+ar-maķ 134b/24, ķar(a)+ar-t-duķ+ları 200b/07.

+ter-

gös+*ter-* 133b/08.

+lA-

ot+*la-*mağ+dan 105b/23, şu+*la-*n-up 109a/14, karşı+*la-*y-up 110a/20, necis+*le-*mek 180b/05, giz+*le-*mek 199b/29.

+lAn-

ğuşsa+*lan-*dur-mağ 121b/09, koğ-u+*lan-*mağ 127b/23, kir+*len-*mek 152b/08, çiçek+*len-*mek 157a/01, ‘ār+*lan-*mağ ve ğayret+*len-*meğ 175a/02, ulu+*lan-*mağ 190a/12.

2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapan Yapım Ekleri**-Ar-**

çık-*ar-* 116b/23, kop-*ar-*up 123b/17, gid-*er-*mek 182b/04, giy-*er-*mek 187b/04.

-İl-

kes-*il-*mek 102a/09, arğ-*ıl-*mış deve 111b/03, yık-*ıl-*mağ 133a/08, kōc-*ul-*mağ 190b/23.

-İş-

şık-*ış-*mağ 99b/17, ver-*ış-*mek 103b/14, kar-*ış-*dır-mağ 107a/21, böl-*üş-*mek 140b/28, sev-*ış-*mek 188a/26.

-mA-

dol-an-u-*ma-*mak 129b/26, uz-a-l-*ma-*mak 134b/25, bil-*me-*mek 177b/01, gir-*me-*mek 198b/24.

-n-/ -In-

emīn ed-*in-*mek 101a/23, kıl-*ın-*ur 103a/12, yığ-*ıl-ın-*mağ 118a/05, taya-*n-*mağ 194b/02, dol-a-*n-*mağ 201a/24.

-iT-/ -T-

uz+a-*t-*ıp 120a/25, şovu-*t-*mağ 178a/21, ufa-*t-*mağ 190b/04, yumşa-*t-*mağ 196a/14.

-Tİr-

kar-*ış-*dır-ıl-mış 107b/08, sağ-*dır-*sın 112a/05, gey-*dir-*mek 114a/17, gey-*dür-*üp 125a/21, ad-*tur-*up 125a/22, öl-*dür-*meg+e 200b/27.

2.2.1.4. Fiilden İsim Yapan Yapım Ekleri**-a+**

yar-*a* 133b/25.

-e+

gic-*e* 115a/10, çev(i)r-*e+*si+n+de+ki 186b/09.

-I+

ay(ı)r-*u* 121b/23, *koğ-u* 133a/15, yaz-*ı* 133a/20, *kar(ı)ş-u* 135a/19.

-IcI+

şat-ı 102a/10, *toğu-y-ucı* 102a/10, al-*ı* 106b/24, perhiz id-*ı* 133a/04, gid-*ı* 134b/04.

-Im+

yıl-dır-*ım* 105b/25, doy-*um* 129b/17.

-°K+

art-*ık*, eksi-*k*, ıra- *k* 131a/10, *çık-ık* 194b/17, ula-*ş-ık* 195b/13.

-Iş+

kat-ış 121a/22, *kar-ış* 131a/08, kir-*ış* 170a/01.

2.2.2. İsimler**2.2.2.1. Çoğul eki: +lAr**

Metnimizde çoğul eki olarak +lAr kullanılmıştır.

ot+*lar*+dur 109b/24, kız+*lar*+da 110a/16, nesne+*ler*+üñ 129b/29, kimesne+*ler* 131a/26, culhā+*lar* 170b/15, at+*lar* 172a/14, şehir+*ler*+e 201a/24.

Arapça ve Farsça'dan alınan sözcüklerin çoğullarının bazıları asli şekilleriyle gelmişlerdir.

sebzevātdan 107a/07, *hubūbātdandur* 110a/03, eşyā 129a/16.

2.2.2.2. İyelik Ekleri**1. tekil şahıs: +m / +Im**

benim māl+*ım* ve gayri nesne+*m* 133a/26, ben+im oğ(u)l+*um*+dur 197b/14.

2. tekil şahıs: +In / +İñ

yan+*uñ*+dan, yan+*uñ*+a, şol+*uñ*+dan, sağ+*uñ*+a 105a/14, sen+*üñ* üzer+*iñ*+de 197b/16.

3. tekil şahıs: +I / +sI

şavt+ı, ses+*i* 125a/23, ara+*st+n*+da 126a/01, *koğu+su* 133a/19, kimesne+*nüñ* necis+*i* 191a/01, *şavar arka+sı* 193a/20, *şurmā+nuñ* yat+lu+*sı* ve kötü+*sı* 198b/21.

1. çoğul şahıs: +miz / +müz

iki+*miz* 101a/12, di-düg+*ümüz* 109a/23.

3. çoğul şahıs: +ları / +leri

di-dük+*leri* 126a/06, iki kişi birbirine göz idişmek ve göz+*leri* 129b/14, nesnelereñ ağız+*ları*+n 129b/29, kimesnelereñ aḥvāl+*leri*+n ve *hüy+ları*+n

130/a14, çok kişileri biribirinüñ yan+lar+n+a 131b/21, pādişāhlaruñ k̄ānūn+ları ve k̄ā^ç ide+leri 196b/26.

2.2.2.3. Aitlik Eki: +ki

Bulunma hali eki almış sözcüklere gelir ve sözcükleri sıfat yapar. İncelenen metinde az sayıda örneği vardır:

yemen+de+ki 116a/09, iç+i+n+de+ki 130a/27, yan+ı+n+da+ki 185b/13, çev(i)r-e+si+n+de+ki 186b/09.

2.2.2.4. Hal Ekleri

Metnimizdeki hal ekleri günümüzdeki şekilleriyle kullanılmaktadır.

2.2.2.4.1. Yaklaşma hali eki: +A

bat-mağ+a 125b/28, yol+a 126b/19, iç+i+n+e 131b/24, yüz+i+n+e 134b/29, eh(i)l+i+n+e 170a/08, ferc+i+n+e 178a/06, ton+a 196a/20, urgan+ı+n+a 196b/03.

2.2.2.4.2. Bulunma hali eki: +dA

ağız+da 110a/01, luğāt+da 111a/01, zarf+da 114a/06, şekl+i+n+de 127b/10, kalb+i+n+de 135a/16, iç+i+n+de 153a/11, yir+de 166a/28, meme+si+n+de 181a/29.

2.2.2.4.3. Ayrılma hali eki: +dAn

yan+ı+n+dan 114a/10, taraf+dan 117a/06, yir+den 135a/15, yemen+den 149b/15, boğaz+ı+n+dan 167b/05, böğür+ü+n+den 177a/26, depe+si+n+den 181a/27, büyük ırmağ+dan 187a/04.

2.2.2.4.4. Yükleme hali eki: +I / +yI / +n

Yükleme hal eki metnimizde +I / +yI / +n şekilleriyle kullanılmıştır.

art-u-ma+sı+n 101a/10, ağac+ı+n+ı 101a/14, şu+y+ı 102b/15, deve+y+i 107a/10, saç-ağ+ı+n+ı 160b/10, deri+si+n 162b/10, kendü+yi 178b/17.

2.2.2.4.5. İlgi hali eki: +Uñ / +Un / +nUñ / +nUn

kābīle+nun 102b/08, zaman+ün 106b/01, canavar+lar+uñ 105a/03, māl+nuñ 122b/22, kırba+nuñ 124b/01, nesne+nüñ 134a/24, dülbend+i+nüñ 134b/16, kişi+nüñ 135a/10, kimesne+nün 170a/09, tırnağ+ı+nüñ 174b/29, bu+nuñ 181a/07.

2.2.2.4.6. Eşitlik hali eki: +CA

zāyid+ce 108b/21, *ni+ce* 126b/27, *iz+i+n+ce* 128a/09, *qır+ca* 181b/25, *qatı+ca* 183a/01.

2.2.2.4.7. Birliktelik hali eki: +IA / +IIA / +yIA

şu+yIa 109a/11, *qasır+Ia* 110a/07, *omuz+Ia* 112a/14, *bir+i+bir+i+yIe* 174a/12, *yemiş+Ie* 18b/15, *öz+i+yIe* 182a/10.

2.2.2.4.8. Yön hali ekleri: +ra / +erü

iç+erü 106b/17, *yuqa+ru* 109a/07, *şoñ+ral* 16a/04, *iç+erü* 182a/20.

2.2.2.4.9. Nedensellik hali eki: +çün / +içün

yar-dığ+ı+çün 102b/25, *haqq+çün* 115a/16, *diz-dük+leri+çün* 180a/11, *nikāh+la-n-mağ+çün* 185a/12.

2.2.2.5. Soru Eki: +mI

irkek *mi* 121a/06, ağar *mi* göreyin 145a/11.

2.2.3. Sıfatlar

2.2.3.1. Niteleme Sıfatları

eyü cins 105a/10, *ıssı* yıl 105a/13, *uzun* taş 105b/16, *yumşak* ot 106a/09, *güzel* yüzlü 107b/14, *göñlü hoş olaçaq* sözler 127b/05, *yaşşı* biz 127b/16, *ince* söz 128b/07, *eyü* ve *hoş* dirlik dirlemek 129a/09, *yaş* balçık 144a/19, *südlü* deve 145a/02, *dişi* koyun 180a/12, *yavuz* atdur 181b/01.

2.2.3.2. Belirtme Sıfatları

2.2.3.2.1. Sayı Sıfatları

beş mertebesi 105b/13, *sekiz* yaşında *yāhūd* *toquz* yaşında 107a/02, *üç* yılduzdur 108b/18, *bir* ağac 107a/15, *dörd* mertebededür 111b/16, *iki* yanına 119b/04, *yidinci* gündür 123b/03, *on* ay 127b/12, *otuz* dane 152a/16.

2.2.3.2.2. İşaret Sıfatları

bu :

bu ma' nâlar 101a/07, *bu* ' illet 107a/23, *bu* keçi 149b/03, *bu* cümleñüñ 172a/21, *bu* develerden 176b/03, *bu* hâliķaya 180a/09, *bu* yünñden 182a/12.

şol :

şol hürmâ fidânıdur 102a/20, *şol* ekine 109a/11, *şol* kiçirik yollar 112a/02, *şol* aklıķıdur 117b/10, *şol* kimesneye 134b/21, *şol* kuzu 149b/01, *şol* bulutdur 153b/01, *şol* koyundur 165b/14, *şol* yile 186b/08.

ol :

ol deñüñ kulağın 103a/08, *ol* koyuna 125a/14, *ol* esmâlara 128b/25, *ol* etüñ canavar kokuşun alsun 131a/26, *ol* nesneyi 169a/28, *ol* tahta 180a/23, *ol* zamânda 189b/27.

2.2.3.2.3. Soru Sıfatları

ķankı vakıtde 116b/05, *ķankı* ağac 201a/19.

2.2.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları

her ma' rifet 104b/13, *biraz* yağ 106/05, *ba'zı* lüğatde 113a/05, *birkaç* yoldaşlar 119a/10, *nice* nesnelereñ arasında 129a/10, *bir kaç* aydan 133b/20, *her bir* kâtına 183b/22.

2.2.4. Zamirler

2.2.4.1. Şahıs Zamirleri

1. tekil şahıs zamiri: ben

ben fülân kimesnenüñ oğlıyım 127b/06, *benim* mālım 133a/26, ben söyledim ve bu şi' ri *ben* didüm ve ben nazım itdüm 138a/21, *benim* oğlumdur 197b/11.

2. tekil şahıs zamiri: sen

sen anı taleb idesin 109b/06, *sen* delüsin 123b/09, *sen* söyledüñ demek 132b/25, *sen* ivüp tiz tiz idesin 163b/01, *saña* olmasın 166b/18, *sen* anı kaçırırsın 171b/22.

3. çoğul şahıs zamiri: anlar

ķays ķabilesine beñzetmek ve *anlardan* geçinmek 133a/07, *anlara* öykünmek ve *anlardan* geçinmek 136b/16, *anlaruñ* içine ķoymaq ve *anlardan* şaymaq 138b/04, adları bilinmeye *anlara* 195b/03.

2.2.4.1.1. Şahıs Zamirlerinin Hal Ekli Çekimi

Yaklaşma hali:

bir nesnenüñ şüreti *sañ+a* hāşıl olmak 125b/06, *sañ+a* fedā olsun 130a/16, *a+ñ+a* beşniyyetun dirler 102b/05, *anlar+a* öykünmek 136b/16, *sañ+a* olmasın istemek 166b/18, cem^c olmuş ola añ+a 184a/05, *a+ñ+a misk* nisbet olunur 196b/17.

Ayrılma Hali:

anlar+dan geçinmek 133a/07, anlaruñ içine ķoymaq ve *anlar+dan* şaymaq 138b/04, boşanmadan eri *a+n+dan* çıķup atası evine gitmek 155a/10, sen+den 190a/27, *anlar+dan* geçinür hālbu ki *anlar+dan* degül iken 195a/15.

İlgi Hali:

sen+üñ ile *ben+üm* ve ikimiz arasında 101a/12, *a+nuñ* zikrini 123b/27, *sen+üñ* olsun demek 129b/17, *sen+üñ* için 162a/01, *sen+üñ* üzerinde 197b/16, *a+nuñ* üzerine 20b/18.

2.2.4.2. İşaret Zamirleri

bu :

bu didüğümüz gibi yağmur yağmaq 109a/23, *bu* iki ma^c nāya da cem^c i belāyā gelür 111b/10, *bu* olmaq 119b/15, *bu* büyük ve yoğundur 136b/03, *bu* benim oğlumdur 174a/26.

bunlar :

bunlar 104a/07, *bunlar* ma^c nāsına dimiş 124a/04, *bunlara* 130a/04, *bunlar* bu adı virildi 148b/28, *bunlar* dahı nāhiye ma^c nāsına gelürler 156a/21, *bunlar* gibi nesne 192a/14.

şu :

şunda bunda gezmek 126a/20.

2.2.4.3. Dönüştülük Zamirleri

İncelediğimiz metinde dönüştülük zamiri olarak “kendi” sözcüğü kullanılmıştır. Zamirin “kendü / kendi” şekli ile karşılaşıyoruz.

kişi *kendüyi* yire urmak 110b/23, bir kimseyi *kendü* fikrine ve irâdetine komağ 113a/12, *kendüne* uğrayana uyup bile gidici tâbi' ma' nâsına ve dağı şol kimseye dirler 115b/24, bir kimseyi *kendi* mālında hâkim itmek ve nişân ve 'alâmet itmek 124a/12, kişinüñ *kendi* katında toğmış 134b/19, *kendin* dutmağ ve kendini tutup turağurmak 136b/06, *kendü* için üzerine 156b/04, saçağını *kendüye* ulaşığ bükmeğ 160b/10, şol şavar kendisidür 167b/06.

2.2.4.4. Belirsizlik Zamirleri

ba' zı / ba' zısı :

ba' zılar 105a/06, otuñ *ba' zını* yiyüp *ba' zını* komağ ve bir yirüñ *ba' zı* tarafında ot bitüp *ba' zısında* 119a/09, *ba' zı* *ba' zısına* biñikişmiş 148b/16, *ba' zısını* üzerine 181a/15, *ba' zısında* 183b/15.

biri / birisi :

birisi ölse Allâhü te' a. *birine* 104a/08, şıgıruñ *birisine* dirler irkek olsun 109b/11, demürden külâhuñ *birisi* ceng eyyâmında başa gıyerler 113b/14, *birisi* kuzâ' a kabilesindendür 151a/21, *biri* dağı 173a/27, gözün *birisi* birinden yaña egilüp ve *birisi* dağı 176b/26, nesnenüñ *biri* gelüp *biri* gitmege 187b/26.

cümle / cümlesi :

cümlenüñ üzerine oturtmak 125a/06, *cümlenüñ* üzerine geçmek 125a/08, *cümlesini* divşir bir yire 129a/01, *cümlesi* yirmi dörd harfdür 165a/01, *cümlenüñ* vâhidi harşefetün gelür 165a/15, bir nesnenüñ *cümlesi* ve hepsi yuqälü 169b/26, bir nesnenüñ *cümlesi* 170b/27.

her biri:

halkalaruñ *her birine* berretün dirler 105a/01, *her biri* bir yirden gelüp qarışmış ola 112a/21, *her birini* bir yirden dirüp divşirmek 134b/15, *her biri* bir kabileden ola 159b/14, *her biri* bir nesnenüñ idrâkine 167a/06, *her biri* eskimiş 188a/21.

kimi/kimisi:

kimisin şuradan ve *kimisin* buradan 135a/15.

kimesne:

bir *kimesne* bir *kimesni* evlendirmek 101a/08, kanın alımamağ ve bir kimse bir *kimesnenüñ* bir nesnesin ekşimeğ 121a/18, bir nesne bir *kimesneye* büyük ve ulu gelmek 128a/04, bir *kimesne* bir kimesnenüñ sözünü söyleyüp 138a/20, bir *kimesne* yārānları üzerine cömerdlenmek 138b/01, bir *kimesne* bir mevzi' de bir zamān durup 140a/06, andan murād bir *kimesne* at yarışdurduğı vaqtin 156a/18, devrük yüzlü *kimesne* 158b/07, şol *kimesne* ki kaçımaktan 164b/10, bir *kimesne* hacda iħrāmından çıkısa 172b/20.

2.2.4.5. Soru Zamirleri

kaçan :

imdi *kaçan* ki ĩhin diseñ 101a/11, *kaçan* ki bir deve birbiri ardınca on bir diři köšek toğursa 103a/05, *kaçan* ki bir ođlanuñ ayı ve günü bütün olup eksigi olmasa 137a/15, *kaçan* bir kimesne 145b/01, *kaçan* evvelindeki 146a/02.

2.2.4.6. Bağlama Zamirleri

Bağlama zamiri olarak ki sözcüğü kullanılmaktadır.

ki :

kaçan ki bir deve beş toğursa eger beşinci 103a/06, kiçirik biz pāresidür *ki* anda şevbüñ bahasın 108b/06, isimdür *ki* beķā'ü ma' nāsına isti' māl olunur ķāle'llāhu te'a. fe-hel 110a/05, yüñ pāresi *ki* ķaṭrāna bandırup deve yağlarlar 145b/22, 'amd gibi *ki* hünerlik zıddıdur 148b/12, bir dürlü taşdur *ki* rengi kükrek 155a/07, ođlaķa dirler *ki* ķurbāna yaraya 173a/10.

2.2.5. Zarflar

2.2.5.1. Hal Zarfları

bile :

anasıyla *bile* yabana şalıvirüp 103a/06, köşegiyle *bile* şalı virilmiş ola ve muṭlaķā şalıvirilmiş nesne 107a/25, el-cilsü bi'l-kesri bir kimseyle *bile* oturan kimesne 154a/14, oyuna *bile* girmeyüp 165a/04, gök otla *bile* yinen 171b/08.

bir bir :

bir bir te'emmül itmek 125a/22, *bir bir* ķoparup bendlerini 132b/23.

eyü :

ḫasta *eyü* olmaķ 104b/16, ķoḫuya dirler gerek *eyü* olsun 116/14, deve gütmegi *eyü* biceren kimesne 122b/14, *eyü* ve berk itmek ve añlamaķ 175b/06, *eyü* ve ḫoş olmaķ 186a/11.

hep :

ķapuyı *hep* açmaķ 111a/21, eksik ķalmayup *hep* gelmek 114a/21, içinde olan nesni ne varise *hep* çıkarup boşaltmaķ 138a/02, *hep* çıkarmaķ 158a/08, dişleri *hep* dökülüp gitmek 195b/24, mantar *hep* gidüp 198a/12.

nice :

nice dilerseñ idesin 177a/13.

tiz tiz / tizcek:

biribiri ardınca *tiz tiz* nefes virüp almak 112b/24, bir kimesne başın aşağı şala şala, *tiz tiz* gitmek 113b/25, yaralı kimesne *tizcek* öldürmek 120b/24, *tizcek* bitirmek 138a/08, *tiz tiz* yürümek 180a/29, *tiz tiz* yürüyici 180b/01, *tiz tiz* kaçmak 196a/25, *tizcek* yaş çıkan ‘avrat 200a/09.

yine :

itdikden sonra *yine* du‘ā itmek 116b/10, göz evvelinde *yine* yaşarmak ve kükremek ve etlenmek 121a/21, *yine* ayrılı 146b/12, *yine* çoğalmak 156a/09, isteyüp *yine* dimemek 161a/14, *yine* ve yaramaz olup 179b/25, *yine* yağdırmağa tağılır 186b/24.

2.2.5.2. Zaman Zarfları**bir gün:**

tavarı *bir gün* şagup dağı *bir gün* şagmayup kımak 129a/14, *bir gün* allāhü te‘a.nuñ emriyle 157b/11.

evvel :

gazab vaqtinde evvel zāhir olan nesne 104a/01, *evvel* ulu olan kimesne 104b/01, aşıda *evvel* şubhda turmağa dirlerdi 116a/04, dağı *evvel* dereye müslimānlardan 157b/10, burunda *evvel* kesilen yirün ve kulağdan *evvel* delinen yirün 182a/03.

gice :

bir kimseye *gice* varmak 115a/10, *gice* evvelinde varmak 115a/10, *gice* ile yol yürüyen 129a/02, *gice* bir nesne olur 144b/23, *gice* eve varmamak 152b/06, bir ıssı yıl ki *gice* eser 164b/08, göz soñradan *gice* görür 186a/09.

hemān :

şol ‘avrata dirler ki *hemān* bir def‘a toğura 110a/14, ura *hemān* kıyruğundan 164b/17, *hemān* secde itmek 181a/04.

henüz:

kuş yöresinün tüyi *henüz* bitüp diken diken olmak 123a/13, *henüz* ta‘ām yimege başlamak 131b/21, kızuñ memeleri *henüz* belirmek 133b/13, şol sivilce ki *henüz* belirmiş ola 164b/22, kırnında *henüz* alınan oğlağ 173a/07, *henüz* yürümüş oğlancık 195b/18.

imdi :

imdi kaçan ki ihin diseñ 101a/11.

soñra :

muħdiş gibi *soñra* dinde ziyade olunan 104a/04, *soñra* muṭlaķā her nesneye 116a/04, idi *soñra* ehlini 148a/17, *soñra* islāmda kāfirler ile şavaşmak 158a/11, *soñra* islām gelicek 187a/18.

2.2.5.3. Yer-Yön Zarfları

aşağa :

aşağa dönmek ve başı *aşağa* olmak 101a/25, başın *aşağa* şala şala tiz tiz gitmek 113b/25, gözi şogulup *aşağa* çökmek 131b/02, ovuduğuñ vaqtin *aşağa* dökülen 160a/23, iniş *aşağa* indirmek 162b/10, kumdan şuvarır *aşağa* alur 167b/02, ses *aşağa* olmak 185b/29, *aşağa* tolayısın 194b/08, dek *aşağa* olduğçün 196a/29.

berü :

ta^ç ālā *berü* gelmek ve yaramazdan arı ve pāk olmak 128b/04, *berü* añarı gidüp gelmek 137a/22, *berüden* añaru gidene debir dirler ve öteden *berü* gelene 193b/05.

gerü :

gerü dönmek rucū^ç gibi ve ikrār itmek 112a/05, *gerü* döndürmek 139a/27.

içerü :

içerü geçmek 106b/17, göz *içerü* çeküp şogulmak 120b/06, dilüp *içerü* geçmek 182a/20, *içerü* geçiçi süni demüri 182b/21, *içerü* girmek 195a/12, *içerü* girmek 200a/17.

öte :

öte geçirmek 127a/07, bir mekānda yürüyüp *öte* geçmek 157b/02, içinden öte geçe 157b/16.

taşra :

anuñ içine dökerler akar *taşra* gider 111a/11, *taşra* çıkmak ve kendüyi düzmek 115b/06, gögsi *taşra* çıkık olmak 132a/24, köpüğün *taşra* atmak 133a/27, kimesne *taşra* çıkar 153a/12, *taşra* çıkmakdan 162b/05, kılıc kınından *taşra* çıkmak ve kılıcı kınından ağıdup *taşra* çıkarmak 199a/22.

üzre :

hilāf *üzre* bakmak 125a/04, vech *üzre* emmek 131a/14, bir kimesne bir hāl *üzre* karar tutmayup 135b/11, vezn *üzre* ve kaçan 146a/08, bu didüğümüz uslüb *üzre* yürümek 185b/16, şāliš *üzre* giden 200b/15.

2.2.5.4. Miktar Zarfları

az :

dağı *az* olur 101a/14, şuyı şora şora ve *az az* içmek 117b/21, *az* kavırmak ve kavırma bişirmek 133a/13, şora şora *az az* içmek 136a/29, *az az* diñleni diñleni içmek 136b/25, sağal *az* olmak 144a/25, dağı *az* olur 161a/07.

bir kerre :

bir kerre ta^ç ām yemek 107a/06, *bir kerre* du^ç ā 116b/03, ^ç avrat oğlanını günde *bir kerre* ve iki günde *bir kerre* emzirmek 128a/05, *bir kerre* acıkmak 157b/08, *bir kerre* hacc itmek 161a/11, *bir kerre* aldamak 170b/29, *bir kerre* adım admak 185b/23.

çok :

eti *çok* olduğ için 103b/08, ta^c amı *çok* yimekten 108b/17, şeride ve tiride yağı *çok* döküp 133a/27, *çok* bitmiş 176b/04, ekin *çok* olup 178a/09, *çok* yaşamaktan 181b/16, *çok* ola 185a/03.

kad̄ar :

deve gücü yitdiği *kad̄ar* yürümek 124b/10, bir kimesne şusuzluğu kıanmayacak *kad̄ar* şu içmek 129b/14, ikisi *kad̄ar* olur 158a/02, at ne *kad̄ar* yürüse 171b/02.

2.2.6. Edatlar

2.2.6.1. Soru Edatları

mı / mi:

irkek *mi* bilmek için 121a/02, ağar *mi* göreyin diyü 145a/11.

2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları

bile :

gözi yağıyla *bile* çıkarmak 103a/23, içinde şığır tamacı *bile* 109b/12, üfürmekdür ki anuñla *bile* azaçık tükruk çıka 130b/27, tā kulaqları *bile* büriye 155b/29, oyuna *bile* girmeyüp 165a/04, başı üzerinde *bile* çıkan şuya dirler 177a/03.

da / de :

deveye *de* bakır dirler 109b/15, bir kimesnenün ardınca uyan kimesneye *de* tebi^c dirler 115b/21, ma^c nāsına *da* gelür 135b/16, nūrı bākī olmağa *da* hayātü's-şemsi dirler 178a/04, aña *da* hudā^c atün dirler 180a/04, belāya *da* dirler 180b/08, ulu kişiye *de* di^c āme dirler 197b/08.

dağı :

tevaḥḥuş gibi ve *dağı* bir mevzi^c ıssızlık olup 114a/25, *dağı* şol kimseye dirler 115b/24, *dağı* ta^c fīr bir nesni ağartmak 128a/06, *dağı* bir nesni urup dağı ötdürmek 130b/21, *dağı* dicle ırmağıyla firāt ırmağınun arasındağı mevzi^c un adına da 151b/25, dağı çok içiçi 167b/01, ırnağı üstüne koyup *dağı* üstüne baş barmaguñ uçun koyup 180a/19, bir ipün ucı bağlayub *dağı* burnı üstünden tolundurup 185b/20.

2.2.6.3. Gösterme Edatları

tā :

az az süd koymak *tā* emmege kadir olunca 121b/17, *tā* ol etün canavar kıokusun alsun 131a/26, *tā* vāvdan dönmişdür 133a/03, *tā* intikāmın ve kīnin almayınca 143b/10, kıoltuğuñ aşığasından *tā* yana varınca 169a/25, şoñra *tā* şabāḥdek aydıñlık olur 196a/24.

2.2.6.4. Bağlama Edatları

degül :

dostluk şuratin göstermek gönülden *degül* 137a/08, murādları ve maqşūdları *degül* iken 138a/12, anlardan geçinmek anlardan *degül* iken 195a/07.

eger :

bir deve beş toğursa *eger* beşinci 103a/06, tecrübe itmek *eger* hayrile ve *eger* şerrile ve zahmet ve meşakkat 110b/11, *eger* bu didüğümüzleyin idilmese 111b/10, *eger* tatlı ise bākīsini dağı kaamak 128a/19, *eger* bindüğü atı geçerlere yide 156/18, *eger* kesmeselerdir ağacı yaramaz iderdi 200a/14.

hem :

hem ucuzluk ve *hem* 109b/11, anda *hem* koyun ve *hem* keçi 145b/06, *hem* şan'atı olan kimesne 165a/14, *hem* içinde ve *hem* taşında olur 174b/20, *hem* zekeri ve *hem* ferci olan kimesne 190a/04.

ile :

muḥātab *ile* mütেকellim 101a/10, kıoltuk *ile* emicek arasındaki yumruca etden 102a/02, kendü *ile* murādınıñ arasına girüp 127b/20, medine *ile* mekke arasında 148a/16, gice *ile* gündüze 148b/20, medine *ile* cārr arasında 178a/23.

ki :

bir isimdür *ki* beḳā'ü ma' nāsına isti' māl olunur 110a/03, bir otdur *ki* türkce maqd dirler 112a/13, bir aşıl kiçirik böcekdür *ki* kıum içinde olur 121a/24, yüksek yir *ki* yumşak ola 153b/01, taşlardur *ki* şu yolunda yaparlar 159b/10, nesnedür *ki* yire düşerler 168b/03, yolda dirler *ki* anda yağmur eşeri ola 188a/22.

lākin :

şāmil olduğu gibi *lākin* deve beş yaşına girmeyince 109a/08, topuqlarını tolanup *lakin*, inciklerine çıkmayup 119a/07, yingece beñzerdür *lākin* bu büyük ve yoğundur 136b/03, dirler *lākin* lafz-ı mü'enneşde cem' i cüzürün 151b/24, boyı yitişe *lākin* dağı henüz işlemeye 166a/07, dilülige beñzer bir ḥāletdür *lākin* dilülük degüldür 178b/22, üsti boz bir dürlü kıuşdur bağırtlağa beñzer *lākin* bağırtlağıdan bu laḳfedür 195b/15.

meger :

şavarı kıolayına şalıvirmek *meger* ki neriye dilerse 124a/15.

nitekim:

şol yanuña gide *nitekim* şoluñdan gelüp 105a/14, dışisine şāmil olur *nitekim* insān erde 109a/08, lām getirüldi *nitekim* kıasem cevābında 151a/26, aşığa indirilmiş nesne *nitekim* bir kimseye 169b/19, nesneye dirler *nitekim* 'örfde eydür ki ḥarcım var 180b/22.

ve :

devenüñ erkeğine ve dışisine 109a/08, yukarı çıkmakçün ve it berk kaçmak ve dolanu dolanu kaçmak 120b/10, büyük dutmak ve ulu şaymak 128a/03, kıatı söz ve yoğın kışi 153a/01, yimiş ve kıokmış 159a/03, berdüñ zıddıdur ve dağı ıssı

olmak 164a/20, insānuñ kötülerine ve yatlularına dirler 174b/08, gevdede çıkan batırma baş ve çıban ve sivilciler 180b/24.

ya' nī:

ya' nī bir nesnenüñ ' illetin ve sebebin beyān itmek 127a/26, menī inzāl eylemek *ya' nī* çalağ urmak 130a/12, kabı *ya' nī* yüreküñ taşındağı yufkacığ dericik ve şarcuğaz 136a/17, beyni kaplar *ya' nī* kağavaz olur 156a/13, *ya' nī* şol kiriş ve oğ didükleri 157a/28, *ya' nī* eşek hınçırmağ 167b/05, *ya' nī* bir tahta pāresi 180a/22, kırılık çarışmış ola *ya' nī* koñur ola 184b/01.

zīrā :

çok söyle dimek olur *zīrā* tenvīn tenkīr içündür 101a/11, murād olunur *zīrā* ism-i cins haqīkatde cem' i olunmaz 136a/14, leylin dirler *zīrā* geceyle odun divşiren kimesne 169b/12, menşüb olur *zīrā* bu tağdırce 189a/07, bir ' utāriddür *zīrā* bunlar yürüdükleri yirde gizlenür 190a/20, bilin dimek olur *zīrā* edrikün dimek 196b/06.

2.2.6.5. Çekim Edatları

dek :

kırık güne *dek* yine evvelki yemini kararına iletmek 125b/23, omızına *dek* ve omzundan iki dizlerine iner 148b/15, biribiri altına *dek* aşığa olduğün 196a/29.

diyü :

memesin şarmağ köşek memesün *diyü* 119b/03, kavī olsun *diyü* 125b/05, gözleri dutulsun akmasin *diyü* 129a/11, köşegi emmesün *diyü* 133a/20, ben nazm itdüm *diyü* 138a/21, bulaşmasun *diyü* edük üstüne geyerler 151a/14, kalem yürütmek bilürsün *diyü* 156b/15, kığırsın *diyü* 197b/20.

gibi :

üzeri dülend *gibi* köpüklenüp çabarmak 128b/11, aşığa itmek inhidār *gibi* ezdāddandır 130a/27, üzerini bürimek tağtiyetün *gibi* 135a/09, arslan pençeleri *gibi* pençeleri olur 164b/19, od nār *gibi* ve şol yanık 165a/17, helāl olmayan nesne hārām *gibi* 165b/12, kınlık kağt *gibi* ve silik 169b/23, inildisi *gibi* buzlaması 175b/15, dağı demüri çeküp direk *gibi* uzatmağ 181a/29.

içün :

yağı tozdan şaklamağ *içün* 103b/03, bir kimse *içün* taleb itmek 109a/14, oğlanuñ şırrın şınamağ *içün* 128a/05, dağı peygamberler ile şavaşmağ *içün* divşirilen tayıfelere 165b/29, buğday koymağ *içün* 176b/12, devenüñ gayri *içün* 177a/19, geyik avlamağ *içün* yire dikerler 194b/14.

ile :

bunuñ *ile* kanā' at idüp iktifā itmek 128a/28, göz idişmek ve gözleri *ile* işaret 129b/14, gökçek koğulu nesnenüñ koğusu *ile* koğulanmağ 133a/19, evvelinden çok nesne *ile* fağirlenmeğ 148b/06, gice *ile* gündüze 148b/20, güz faşlı ki yaz faşlı *ile* kış faşlınuñ ortasıdur 181b/24.

ķadar :

deve gūci yitdūgi *ķadar* yūrūmek 124b/10, bir kimesne ŗusuzluķu ķanmayacaķ *ķadar* ŗu iķmek 129b/14, ķekirge *ķadar* var 148a/20, senūñ ŗzeriñde ŗu *ķadar* māl vardur 197b/16.

ķarŗu:

ŗabāha *ķarŗu* ta'ām yidūrmek 123a/21, gūneŗe *ķarŗu* ķurutmaķ 128a/05, bir nesni gūneŗe *ķarŗu* serip ķurutmaķ 131b/01, gūneŗe *ķarŗu* durur 148a/21.

ŗoñra:

kimesnenūñ haķķını inkārdan *ŗoñra* 126/10, bir nesni bozulduķdan *ŗoñra* evvelki gibi dūzūp ķoŗup oñarmaķ 128a/08, unutduķdan *ŗoñra* gine hāŗira gelūp 137b/25, deve bir def' a ŗuvarduķdan *ŗoñra* 138a/29, atduķdan *ŗoñra* dūrmek 141a/11, andan *ŗoñra* bir kimse 161a/20, evvel biten ķoķ yemiŗden *ŗoñra* biten yemiŗe 187b/29.

2.2.7. Fiiller**2.2.7.1. ŗahıs Ekleri**

İnceleme metnimizde ŗç tip ŗahıs ekinin kullanıldığını gōrmekteyiz. Bunlar, ŗahıs zamiri ve iyelik kōkenli ŗahıs ekleri ile emir kipinde kullanılan ŗahıs ekleridir.

2.2.7.1.1. ŗahıs Zamiri Kōkenli ŗahıs Ekleri**2. tekil ŗahıs zamiri : -sln**

‘annā di-r+*sin* 101a/13, sen anı ķazup ķık-ar-ır+*sin* 102b/02, ‘avratına anasūñ arķasına beñz+e-r+*sin* 126b/07, telaffuz id-er+*sin* 146a/08.

2.2.7.1.2. İyelik Eki Kōkenli ŗahıs Ekleri**1. tekil ŗahıs : -°m**

bu sōzū ben sōyle-di+*m* 138a/21.

2. tekil ŗahıs : -°ñ

yum-sa-y-du+*ñ* 105a/08, bir kimseye gūnāhkār ol-du+*ñ* demek 114b/08, yanıldı+*ñ* ve yañlıŗ sōyle-di+*ñ* demek 134b/16, ıŗŗı ol-du+*ñ* 164a/22.

2.2.7.1.3. Emir Kipinde Kullanılan ŗahıs Ekleri

Emir eki, hem kip hem ŗahıs ekidir. Emir kipi, “2.2.7.2.2.1. Emir Kipi” baŗlıđı altında incelenmiŗtir.

2.2.7.2. Şekil ve Zaman Ekleri

2.2.7.2.1. Bildirme/Haber Kipi Ekleri

2.2.7.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman: -dU

1. tekil şahıs:

bu sözü ben söyle-*dî+m* ve bu şi'ri ben di-*dü+m* ve ben nazım it-*dü+m* 138a/21.

2. tekil şahıs:

yum-sa-y-*du+ñ* yükselip yumarur 105a/08, bir kimseye günāhkār ol-*du+ñ* 114b/09, yañıl-*dî+ñ* ve yañılış söyle-*dî+ñ* demek 134b/26.

3. tekil şahıs:

eyvān ol-*dî* 101a/01, naş olunan nesneye isim ol-*dî* 104a/04, yıl şavaş vāki' ol-*dî* 107a/24, günāhı işle-*dî* demek 117a/21, 'ıvaz kııl-ın-*dî* 121a/18, isti' māl ol-*un-du* 151a/26, ol-*dî* 191a/28.

1. çoğul şahıs:

şavāb söyle-*dü+k* ve toğru söyle-*dü+k* 125b/05, bir kimesni yañıltmak ve yañıl-*dî+k* demek 129b/07.

3. çoğul şahıs:

anuñla nesne gör-*dî+ler* 107b/25, ce'āri di-*dî+ler* 152b/29, isti' māl it-*dî+ler* 179a/07, putı dağı gid-er-*dî+ler* 187a/18, şavaş it-*dî+ler* 194a/02.

2.2.7.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman: -mİş

3. tekil şahıs:

ba'zı luğātde şovukdan baş ağrısı di-*miş* 105b/07, fārisiden 'arabî kııl-ın-*miş* 109a/20, kiçirik iy demüri di-*miş* 114a/03, on ay geçmiş ol-*mağ* 127b/08, düz-ül-*miş* olmak 131b/03, derisi kurı-*miş* ve hālî yatlı olmak 133a/11, bala qar-ış-*miş* ola 147b/16.

2.2.7.2.1.3. Geniş Zaman: -°r

3. tekil şahıs:

yıldırım cem'i burūğ gel-*ür* 105b/25, 'ilm gibi cem'i ebşār gel-*ür* el-başirü görür bil-*ür* 107b/25, yaban haşr ol-*ur* 111b/10, neye bul-*ur*-sa tolaş-*ur* 172b/08, biş-ir-il-*ür* 187b/07.

3. çoğul şahıs:

keçe ki ayak altına қо-*r+lar* 105a/23, semer ur-*ur+lar* 105a/25, katıq id-in-*ir+ler* 111b/15, boynuna dağ-*ar+lar* 164a/07, anuñla baş yu-*r+lar* 185b/23, bir miqdār kaz-*ar+lar* 186b/10, tavar bağ-la-*r+lar* 187b/17.

Geniş zamanın olumsuz olarak metnimizde -mAz kullanılmıştır.

hālî ve boş ol-*maz* 104a/08, bunsuz zikr ol-*un-maz* ve üzerine mukaddem ol-*maz* 108a/06, bil-*mez* ve gör-*mez* geçinmek 128b/06, çoğluğundan kes-il-*mez* 182b/20, gündüz gör-*mez* 186a/09.

2.2.7.2.2. Tasarlama/Dilek Kipleri

2.2.7.2.2.1. Emir Kipi

2. tekil şahıs:

gel dinmeyen düğüne 126a/14.

3. tekil şahıs:

eyü ol-*sun* gerek yatlu ol-*sun* 111b/14, bir nice gün sağmamak çoğ-al-*sun* diyü 118a/10, birbirine uy-*sun* tağ-ıl-ma-*sun* diyü 124b/29, nür-lan-*sun* diyü 131b/19, kükredügi vaktin iş-ır-ma-*sun* diyü 161b/16.

3. çoğul şahıs:

serpe serpe işemek butlacı şan-*sin+lar* diyü 129a/29, gerekse otur-*sun+lar* 155a/04, vatanlarından çık-*sin+lar* git-*sin+ler* 155a/04.

2.2.7.2.2.2. Şart Kipi: -sA

2. tekil şahıs:

imdi kaçan ki ihin di-*se+ñ* 101a/11, kırbanuñ ağızını taşına kurup içinde şu iç-*se+ñ* 119b/16, murād id-in-*se+ñ* 127a/22, kaçan meftūh et-*se+ñ* 146a/08, kırd-*sa+ñ* 190a/24.

3. tekil şahıs:

ay on dörd gicelik ol-*sa* 103b/23, ammā kanı akmaya ve eger kanı aq-*sa* 108a/17, iki kişi kan-dır-*sa* 116a/14, termānı ol-ma-*sa* 170a/14, ölmekden kırtar-*sa* 171b/12.

3. çoğul şahıs:

andan kan al-*sa+lar* 107b/06, hayızda gö-r-*se+ler* 122b/16, yığ-*sa+lar* ‘ämme di-*r+ler* 129a/07.

2.2.7.2.2.3. İstek Kipi: -A

3. tekil şahıs:

bir şınıfdur yir islām bul-*a* 105a/08, şol yanuña gid-*e* 105a/14, aqacak giñ yir ki içinde ovuq taşlar ol-*a* 108a/25, düzülmüş ol-*a* 150b/02, maıv olup gid-*e* 191b/25, düşdügi yirden gid-*e* 199a/18.

2.2.7.2.2.4. Gereklilik Kipi

İncelediğimiz metinde gereklilik kipinin yanında “gerek” sözcüğü de kullanılmıştır.

bir nesni yaraqlamak ve kolaylamak *gerek* 126a/18, esbābı ve yarağı yasağı *gerek* 127a/03, bir kimesneye bir nesni öde-*melü* 129a/24, kan çıkarsın *gerek* 189/16.

2.2.7.3. Birleşik Zaman Çekimleri

2.2.7.3.1. Hikâye Birleşik Çekimi: -dİ

2.2.7.3.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:

2.2.7.3.1.2. Geniş Zamanın Hikâyesi:

‘abdulmuṭṭalib di-*r*-ler+*dİ* 102a/05, ‘alef virmeyüp ölünce ço-*r*-lar+*dİ* 111b/09, büyük yoldan ayrılan küçük yola di-*r*-ler+*dİ* 122b/08, öl-dür-ür+*dİ* 157b/15, otlar gez-*er*+*dİ* 174b/23.

2.2.7.3.1.3. Şart Kipinin Hikâyesi:

ayanı yum-*sa-y*+*du+ñ* 105a/08, veledinüñ veledi butlacı ol-*sa-y*+*dİ* 174b/23, oğu-*sa-y*+*du+ñ* 192a/08.

2.2.7.3.2. Şart Birleşik Çekimi: -sA

Metnimizde sadece geniş zamanın şartlı bileşik çekimi vardır.

bir kişi kan-*dİ+sa* 116a/15, tavarı kolayına şalıvirmek meger ki neriye dil+*e-r+se* gide 124a/15, her ne ki elüñe gir-ür+*se* senüñ olsun demek 129b/17, bir nesni her kime ol-*ur+sa* bildirmek 138a/27, nereye dön-*er+se* 148a/21, kimüñ uğra-*r+sa* 157b/11, eyü yatlu ne bul-*ur+sa* 169b/11.

2.2.7.4. Soru Eki : -mİ

irkek *mİ* bilmekçün 121a/02, alup şatmak ağar *mİ* göreyin 145a/11.

2.2.7.5. Sıfat-Fiil Ekleri

-AcaK:

ta‘ām biş-ir-*ecek* ocağ 101b/07, gökcek koḥulu nesne koy-*acağ* kab 110b/10, degirmen taşınıñ dane dök-ül-*ecek* deliği 111a/10, kes-*icek* ve dir-*ecek* zamān 151a/23, beglere çek-*ecek* ve bağış-la-y-*acağ* ve belek vir-*ecek* at 174a/28, qar dök-*ücek* ve çörtük aq-*acağ* yirler 174b/05, aza-*cağ* ‘aṭā ve aza-*cağ* naşib 192a/05.

-An+:

āḥiri ol-ma-y-*an* nesne 110a/06, üç yüz kaṅtar nesne al-*an* kaba 113a/02, bi'l-umūr ol-*an* kimesneye 113b/15, ırağ ol-*an* kimesne 148a/11, berk dikilüp dur-*an* kimesneye 149b/11, dola-n-*an* nesneye direr 150a/10, şaykal sürüp gir-*en* pasın 182b/26.

-dUK+:

aç-ıl-ma-*duğ* tomurcuğ gonca çiçek 105b/20, yir aq-dar-*duğ*-ları şığır 111a/25, et-tibrü bi'l-kesri sikke-le-n-me-*dük* altun paresi 115b/01, iş-le-me-*dük* günāhı 117a/21, işid-il-me-*dük* söz 175a/29, del-in-me-*dük* inci utan-*acağ* ‘avrat 180b/29.

-mAz+

yara-*maz* nesnenün taşını bezeyüp tezyin itmek 123a/07, gerek-*mez* yire 115a/24, iş+le-*mez* yola 127b/09, bir kimesne yil doğu-n-*maz* yire varmak 133b/20, kendüye gerek-*mez* nesneye 143a/10, yara-*maz* iş 179a/01, geç-*mez* soğağa 195b/05.

-mİş+:

bölük bölük ve tum tum bit-*miş* ve tağınık bit-*miş* otlar 127b/11, iş üstüne kon-*muş* kimesnenün işi 128b/09, arpa şuyunda biş-*miş* ve yâhüd kepek şuyundan biş-*miş* bulamac 133a/28, kırk-ıl-*miş* kuşuñ 149a/06, kesil-*miş* nesne 149a/25, demürden düz-ül-*miş* direk 150b/13, nesnesi kal-ma-*miş* kişi 163b/22.

2.2.7.6. Zarf-Fiil Ekleri**-U+:**

çiçeği di-y-ü kayd olunmuşdur 113a/06, südi yalanında irkilsin di-y-ü müşteriye südlü gözüke 125a/14, yumşasın di-y-ü 166b/27, ziyâ düşsün di-y-ü 190b/25.

-Up+:

bir nesneye bak-*up* i'tibâr ve iltifât itmek 125a/08, degnegi oda kız-dır-*up* ergisin toğrultmak 125a/29, bir nesne yık-ıl-*up* vîrân olmak 128a/08, top+la-y-*up* ve şar-*up* şar-ma-y-*up* yumak eylemek 134a/06, bir kimseden kaç-*up* nefret id-üp irak olmak 187b/05, yakla-n-*up* id-üp hamı dahı dirler 189a/28.

-mAdAn+:

şol şudur ki anı yir ço-*madan* şuvarur icine alur 102b/02, karışdırup biş-ir-*meden* yimek 107a/10, avrat boşan-*madan* eri andan çıkup atası evine gitmek 155a/10, şol biş-*meden* yinen sebzevâta 164a/24, dahı boğaz-la-n-*madan* ölen tavar 187a/12, bağlanan ipi çek-*meden* burnun çürümek 190b/03.

-InCA+:

öñ ayakları dizine var-*mca* 116b/15, et kemügünden ayr-ıl-*mca* bişmek 120b/15, bir dahı şu+şa-y-*mca* oturmak 138a/29, var-*mca* 149b/02, sesi kesil-*ince* ağlamak 178b/26, yumrısı kal-ma-y-*mca* 196b/12, beyniye ir-iş-*ince* 200a/12.

-dIKCA+:

ulaşık olup ve çek-*dikçe* 134b/24, toğru-l-t-*dukca* 187a/29.

-ken+:

deri yüz-e-r-*ken* ve kaz-ar-*ken* bıçak itdüğü 118a/16, boğmak hınk gibi ve yürü-r-*ken* iki kolların şalmaq 120b/03, kuş uç-ar-*ken* yukarı yukarı uçmak 128a/22, gözü gör-ür-*ken* görmezlenmek 128b/14, boğasını çek-er-*ken* ve çek-iş-dir-ir-*ken* yırtmak 130b/01, otur-ur-*ken* uyu-r-*ken* 147b/17, süzülüp in-er-*ken* kanadın kıcıldatmak 190b/21.

2.2.7.7. İsim-Fiil Ekleri

-mAK+:

tavara tağ ur-*mağ* 128a/23, bir nesne ‘âdet ol-*mağ* et-ta‘ vîz şığ-ın-*mağ* ve şığ-ın-*mağ* 128b/25, kan-dır-*mağ* ve bırak-*mağ* 129a/21, yumşa-l-t-*mağ* ve boş ey+le-*mek* 130a/28, em-*mek* ve dağı bir kimesne yüce-l-*mek* ve yüce ol-*mağ* iste-*mek* 131a/14, çırnağ-la-*mağ* ve derisin yırtup kıvır-*mağ* 189b/05, dağı git-*mek* ve geç-*mek* ve gün-dür-me-*mek* 198b/22, çıkıçağ yire ur-*mağ* 191a/01.

-mA+:

şuyı içe kan-*ma+y+a* 102b/15, kanı aq-*ma+y+a* 108a/17, gerek ol-*ma* diyü 126b/18, şalivir-*me-y-e* 143a/22, karar it-*me-y-e* 143b/10, hiç ot bit-ir-*me-y-e* 186a/17, adları bil-in-*me-y-e* 195b/03.

2.2.7.8. Birleşik Fiiller

2.2.7.8.1. İsim + Yardımcı fiilden oluşan birleşik fiiller

et-:

bir kimesneye bir nesne gümân *etdirmek* 101a/03, bir kimesne bir kimesneye bir nesni fevt *etdirmek* 131a/09, tımar *etmekde* 149b/10.

eyle-:

gökleri *seyerân eyledi* 106a/05, yaş *eylemek* ve kavminüñ ve kabilesinüñ hâtırların hoş *eyleyüp* şıla *eylemek* 110b/01, helâk *eylemek* 114a/13, dünyâyı tamâm ihâta *eylemiştir* 115b/16, pāk ve tūru *eylemek* 119b/08, hoşnūd *eylemek* 121b/25, hayırla du‘ā *eylemek* 124b/12, ‘ilâc *eylemek* 131b/20, toğrı *eylemek* 132b/27, āvāze *eylemek* 134b/16, inkār *eylemek* 148a/01, kem *eylemek* 167a/16, hāşş *eylemek* 183b/19, sünnet *eylemek* 186a/14.

it-

zebūn *itmek* 101a/09, hoşnūd *itmek* 122a/01, söz naql *itmek* ve bir nesni çirkin *itmek* 127a/13, serzeniş *itmek* 129a/08, fikr *itmek* 130a/05, vezn *itmek* 132a/17, nisbet *itmek* 133b/03, defn *itmek* 134b/14, kabül *itmek* 137a/28, āşikāre *itmek* 137b/23, hor ve zelil *itmek* 141b/19, kıyās *itmek* 166b/14, men‘ *itmek* 169a/27, büryān *itmek* 175a/11, ziyān *itmek* 191b/11.

kıl-:

mürebba *kılmağ* 126a/12, namāz *kılarken* 127a/05, ‘ömür uzatmağ ve uzun *kılmağ* 128b/06, fedā *kılmağ* 130a/16, āşikāre *kılmağ* 130b/04, fikirli *kılmağ* 130b/23, ve arı pāk *kılmağ* 131b/04, tekrār *kılmağ* 133b/06, tecrübe *kılmağ* 136a/02, hāzır *kılmağ* 138a/08.

ol-:

yaş *olmağ* 110b/09, fevkinde *olmağ* 112b/22, müteğayyir *olmağ* 114b/19, rüşen *olmağ* 117a/12, itmege kâdir *olmağ* 137a/01, yir yumşayup şovuk *olmağ* 137b/03, ziyāde *olmağ* 139a/14, tamām *olmağ* 141b/07, nesne *olmağ* ve yigit

olmaḵ ve vāḳi‘ *olmaḵ* 162a/15, āzād *olmaḵ* 164b/04, sākin *olmaḵ* 173b/26, esbāb ucuz *olmaḵ* 179b/25.

olun-:

vāḳ‘ *olunmuşdur* 101b/14, fehm *olunmaya* 109b/02, ma‘nāsına isti‘ māl *olundu* 119a/05, ḥayz ‘add *olunmaz* 122b/16, nisbet *olunur* 148b/25, rivāyet *olunur* 154b/16, 157b/25, nehy *olundu* 160a/06, ḥıfz *olunup* 168b/20, cezm *olunmaz* 177a/24.

al-:

ḳonuk *almaḵ* 125b/27, bir nesni ivediyle almaḵ ve köymedin tiz *almaḵ* 126b/29, ‘āmillik *almaḵ* 128b/09, kirāya ve icāreye *almaḵ* 133b/09, birbirinden söz *almaḵ* 135a/19, gönül *almaḵ* 187a/13.

bul-:

zafer *bulmaḵ* 110b/03, fetḥi sükün *bulmaḵ* 112a/12, ḥayır *bulmaḵ* 128a/13, bahāne *bulmaḵ* 129a/05, ḳuvvet *bulmaḵ* 137a/01.

vir-:

ilenc *virmeḵ* 113a/12, zamān *virmeḵ* ve gün *virmeḵ* 114b/09, ‘ivaḳ *virmeḵ* 116b/07, ṯarlık *virmeḵ* 131a/25, ḥaber *virmeḵ* 134a/14, ni‘ met *virmeḵ* 139a/05, āvāze *virmeḵ* 183a/18.

2.2.7.8.2 Fiil + Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Eylemler

‘avrat *alıvirmeḵ* 101a/08, *şalıvirilmiş* 107a/25, , nesneyi *söyleyivirmeḵ* 117a/12, *ḳoyıvirile* 189a/01.

2.2.9. Ek Fiil / İsim Fiil

2.2.9.1. Görülen Geçmiş Zaman Kipi

mü’zzini *i-di* 110b/03, vāriş *i-di* 121b/02, aşlında velid *i-di* 134b/22, aşlında temattıṯ *i-di* 136b/21, ‘ādetleri bu *i-di* 185a/19, demyün *i-di* 200b/14, şeklinde *i-di* 201a/09.

2.2.9.2. Şart Kipi

eger ṯatlu *i-se* 128a/19, nesni ne var *i-se* 138a/02.

2.2.9.3. Geniş Zaman

dört luḡāt var+*dur* 101b/04, bir ot+*dur* 104a/19, şol tāze ağac fidāncığı+*dur* 107a/07, yoḡın ağac+*dur* 157a/29, bu+n+dan+*dur* 157b/27, bulut+*dur* 160a/19, ḥavlı+*dur* 176b/12, yoḡsul+*dur* 188b/15.

2.2.10. Yabancı Unsurlar

2.2.10.1. Arapça Unsurlar

2.2.10.1.1. Başa Gelenler

bi- : İle, için.

bi-feteħatin şıçramak 107a/09, *bi*-zammi'r-rā'i'l-müşeddedeti 114b/16.

lā- : Yok, değil.

lā büdde minhü ey *lā* firāka 103b/05, *lā* ğayrü 137a/16.

2.2.10.1.2. Sona Gelenler

-āt : Çoğul bildirir.

bölükler cemā' *āt* 105b/05, ğayrun keşirün cem' i berek *āt* gelür 106a/16.

-ī : Nispet, sahiplik bildirir.

türk *ī* at 105a/24, fāris *ī* den ' arab *ī* 109a/20.

-iyyet : Nispet bildirir.

zamān-ı cāhil *iyyet* de 103a/04, vuķā ve vaķ *iyyet* ündür 133a/03.

3. METİN

99b

01. mehmüzü'l-fâdur ve dağı bir nesni bir nesneye ulaştırmak ve yapıştırmak el-îşâ'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir kimesne bir kimesneye iş ısmarlamak ve istemek ki kendü ğā'ib
02. iken işleye gerek sağ iken olsun ve gerekse öldükden sonra olsun ve bir kimesne bir kimesni kendü yerine vaşî dikmek ki öldükden sonra mālından
03. ve ufağ evlādından taşarruf ide ve bir kimesne bir kimesne için kendü mālından bir nesni öldükden sonra vaşiyet idüp aña temlik itmek yukālū <Arapça>
04. <Arapça> el-izāh
05. bi'l-kesri bir nesni bellü ve aşikāre kılmak izhār gibi ve dağı bir kimesnenün ağı yüzlü evlādı olmak ve dağı bir nesneye muttali' olmak el-eyzu bi'l-fethi bir kimesne giri dönmek
06. rucū' gibi yukālū <Arapça> ve dağı şayrūret ma'nāsına da gelür yukālū <Arapça> el-izā'u
07. bi'l-kesri ivdirmek ve yeldirmek ve yürüdürmek ve tiz tiz yürütmek ve segretdirmek ve dağı bir kimesneye bazarında ziyān itdirmek ve ziyānkār kılmak el-izāmü
08. bi'l-kesri yire degmesün diyü eti ta'am üzerine komağ veya sofraya üzerine komağ ve gayri nesne üzerine komağ yukālū <Arapça>
09. <Arapça> ve dağı et için üzerine koyacığ nesne düzmek el-îṭā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir kimesneye bir nesni ayakıyla basdırmak ve ayaklatmak ve çignetmek
10. ya'ni bir nesni bir kimesnenün önüne bırakıp dağı o dağı ayakını anuñ üzerine komağ ve dağı îṭā'un şirün kâfiyesini giri döndürmek i'âdetül-kâfiyeti
11. ma'nāsına el-eyṭalü bi'l-fethi böğür hāşıra gibi cem'i eyāṭilü gelür el-îṭānū bi'l-kesri bir yire vaṭan dutunmak ve zaḥmān idinmek el-î'ābü bi'l-kesri bir nesni kökünden ve dibinden koparmak ve bir nesnenün tolayı yanını çevirip kapılamak ve dağı bir bölük cemā'at dirilüp divşirilüp bir yire çık-
12. -mak ve bir yire yığılmak ve bir nesni dirip divşirip bir yire getürmek ve dağı bir kavm bir yirden göçüp tağılıp yirlerinde hiç kimesne kalma-
13. -mak el-î'āşü bi'l-kesri bir kimesne yumşak yire ve ayak batar yire irişmek ve dağı mālī isrāfla ḥarcanmak ve gerek olmaz yire de çok ḥarcanmak
14. isrāf gibi el-î'ādü bi'l-kesri bir kimesni korkutmak ve korkuvirmek el-î'ārü bahşisi az kılmak ve gayri nesne kılmak ve az itmek el-î'āzü bi'l-kesri bir kimesneye
15. bir nesne buyurmak ve korkutmak yukālū <Arapça> el-î'ākü bi'l-kesri itler avuñ ve canavaruñ üzerine çıkıp ve üşüp
16. dağı toprağa bulamak ve dağı tavar ḥavz katında şu içerken kalabalık idüp şıkışmak ve biribirinün üzerlerine binikişmek ve dağı bahadır
17. kişiler savaşda ve cengde biribiriyle uğraşmak ve tokuşma ve dövüşme el-î'ā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir nesni bir kabuñ içine koyup şaklamak
18. el-îğādü bi'l-kesri şuyı berk kızdırmak ve ıssı idüp kaynatmak ve dağı südüñ içine ıssı taş ve kızgın taş bırakmak südi kızdırmak

20. ve yasnatmak ve dağı ĥarāc dıvşirici kimesne ĥarācı bütün almak ve dağı pādıřāĥ bir yiri bir kimesneye virüp dağı ĥarācın almak ve dağı az olur ki
21. zāmān-ı ĥarāca dağı ĩġār dirler ve dağı ĩġār bir kimesni ĥatı ĥaĥıtmaq ve ziyāde tasalandırmaq ve tasa ile yaĥup yandırmaq el-ĩġālü bi'l-kesri ırāĥ
22. gitmek ve uzak gitmek ve dağı bir yād vilāyete ĥoĥ dutup girüp gitmek ve ırāĥlaşmaq ve ĥatı gitmek ve berk yürimek ve dıĥĥatle gitmek el-ĩġārü bi'l-kesri
23. ivmek ve tız yürimek el-ĩġāzu mişlühü veznen ve ma'nen el-ĩfā' u bi'l-kesri oġlanı büyüyüp yigit olmak ve ism-i fā' ili yāfi' gelür 'alā ġayr-i ĥıyās
24. el-eyfā' u bi'l-fethi cem' u'l-yefa' el-ĩfāĥu bi'l-kesri oĥı kirişe gezlemek ve kirişe urmaĥ atmaq için yuĥālü <Arapĥa>
25. <Arapĥa> el-ĩfā'ü bi'l-kesri bir kimesne 'ahdine vefā idüp yirine getürmek ve borcunı tamām virmek ve bir nesnenüñ üzerine ĥıkmaq ve maĥla'

100a

01. olmak el-ĩfāĥu bi'l-kesri tavaruñ tırnaĥı ĥatı ve berk olmak el-ĩfāřu bi'l-kesri Allāĥü Te' a. bir kimesnenüñ boyununu ĥıřa eylemek ve ĥıřa boyunlu ĥalmaĥ
02. el-ĩĥāru bi'l-kesri od yandırmaq el-ĩĥāzu bi'l-kesri uyĥudan uyarmaq tenbĥ gibi ve yirden toz ĥoparmaq ve ġavġā ĥoparmaq ve fitne uyarmaq
03. ve ĥoparmaq el-ĩĥā' u yire biraĥmaq ve düşürmek ve uğratmaq ve dağı düşmen üzerine ańsız ve nāġāĥ baskın itmek ve řeb-ĥün itmek
04. yuĥālü <Arapĥa> el-ĩĥāfü bi'l-kesri bir kimesne içinde
05. olup işleyici durduĥı işden yaġlınup vaz gelmek ve dağı bir kimesne bir yirde duraĥomaĥ ve dağı bir nesni vaĥf idüp şatıdan ĥomaĥ el-ĩĥānü bi'l-kesri bir nesne
06. ġümānsız bilmek ve bilmesinde ġümānsız olmak el-ĩĥā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir kimesneye söykenecek ve tayanacaq nesne dikivirmek ve söyke idivirmek
07. bu ma' nāya mehmüzü'l-lāmdur ve dağı ĥuvāl gibi ve tulum gibi ve ĥırba gibi ĥaplaruñ içinı tıldurup dağı aġzını bir nesneyle baġlamaĥ ve dağı nākeslik ve baĥıl
08. lıĥ eylemek ve tıldurmaq bu ma'nālara lefif-i mafrūĥdur el-ĩĥāfü bi'l-kesri tavar semeri ve palanı ve dağı semerlemek ve palanlamaĥ ve tavarı palan urmaĥ ve
09. ev tamlamak ve tam tamlamak el-eyketü bi'l-fethi sıĥ mişe ve ĥoĥum aġaĥ şeceretün keşiratün mülteffün ma'nāsına cem' i eykün gelür bi-ĥazfi't-tā' i el-ĩĥārü bi'l-kesri bir nesni
10. tıldurmaq el-ĩĥālü bi'l-kesri mehmüzü'l-fā' i bir kimesne bir kimesneye ta'ām yidirmek ve ta'āmlandırmmaq ve dağı bir nesni bir nesneye yidirmek ve dağı ĥovuculuk eylemek
11. ĥov ĥovalamak el-ĩlācü bi'l-kesri bir nesni bir nesnenüñ içine ĥoymaq ve içine ve arasına ĥatmaq el-ĩlādü bi'l-kesri 'avrat toġurmalu olmak ve toġurmaĥa
12. yaĥın olmak ve tavar toġurmaĥa yaĥın olmak ve dağı ĥaravařa oġlan toġurdup ümmü'l-veled ĥılmaq istilād gibi el-ĩlā' u bi'l-kesri bir kimesne bir kimesni bir nesneye ĥarıř
13. ĥılmaq ve ziyade arzulatmaq ve arzümend ĥılmaq el-ĩlāġu bi'l-kesri ite dili ucuyla nesne içirtmek ve nesne yalatmaq ve yalandırmaq el-ĩlāfü bi'l-kesri

- bir tavarı
14. bir tavarıyla ögürleştirmek ve öğreniştirmek ve birbiriyle üleşdirmek ve dağı bir kimesne bir yire üns tutup ökrenişmek ve bir tavar tavarile ünüs
  15. tutup ökrenişmek ve dağı biñden eksik olan nesni biñ eylemek ve dağı biñden eksik olan nesne biñ olmak mehmüzü'l-fâ'dur îletün bi'l-fethi bir mevzi' ün adıdur
  16. il bi'l-kesri Allāhü Te'ālā'nuñ isimlerinden bir isimdür 'İbrān dilince ve Süryān dilinedür ve kavluhüm <Arapça> el-üyyelü bi-zammetin
  17. şümme fethatin ma'a teşdidin cem' u'l-iyel gibi koyulmuş ve uyuşmuş ve çürümüş süde ve koyulmuş bala ve ğayri nesneye dirler ve dağı üyyel bi-zammi'l-hemzeti ve kesrihā ve fethi'l-yā'i
  18. 'l-müşeddedeti fihimā tağ keçisininñ irkeğine ve tekesine dirler ki ima keçi dirler zekerü'l-ev'āl ma'nāsına cem'i eyāyil gelür bi'l-fethi iliyā bi-kesrateyni beynehümā sükünün şümme
  19. fethatin şümme elifin maşşüretin Qudus-i Mübāreke dirler Beytü'l-Mağdis gibi kezā fi'l-Mağribi el-iyālü ve'l-iyāletü bi'l-kesri fihimā bir nesni görüp gözetmek ve eyüce tımar idüp ve şağla-
  20. –yup beklemek yuğālü <Arapça> el-îlāmü bi'l-kesri ağırtmak ve acıtmak ve incitmek icā'
  21. gibi ve dağı gelin düğünü eylemek ya'nī bir kimesne evlendiği ve 'avrat aldığı vağıtde ve girdek gicesinde ta'am bişirüp konuğluk eylemek el-îlānū bi'l-kesri bir kimesne-
  22. –nūñ 'aqlını giderüp ve şaşırup ğayrān eylemek ve dağı şuyı şağrāya ve yazı yire şalıvirüp ağıtmak el-îlā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir kimesne and içmek ğalf gibi bu ma'nāya
  23. mehmüzü'l-fā'dur ve dağı bir nesni bir nesneye yaklaşdırmak ve yağınlaşdırmak ve bir kimseye bir nesne virmek ve bir nesne bir kimseye yağın olmak ve bir kimesni bir iş üzerine komak
  24. ve bir iş işmarlamak bu ma'nālara lefifü mefrūğdur el-eymü ve'l-eymetü bi'l-fethi fihimā ve'l-eymānū bi-fethateyni ve'l-üyümü bi-zammeteyni 'avrat ersiz ve er 'avratsız olmak
  25. yuğālü <Arapça> eymün bi'l-fethi yılana dirler ğayyetün gibi aşlında

100b

01. eymün idi bi-teşdidi'l-yā'i şoñra tağfif olundu cem'i uyümün gelür bi-zammeteyni el-eyümmü bi-fethatin şümme kesratin ma'a teşdidin erken er ve erken 'avrat ya'nī 'avratsız er gerekse
02. bir def'a olunmuş olsun gerekse olunmasun ve dağı ersiz 'avrat gerekse kız oğlan olsun ve gerekse şeyyibe olsun ve tul olsun ve 'inde'l-ba'z
03. eyyüm diyü ancağ şeyyibe ve tul 'avrata ya'nī ardın kalmış 'avrata dirler cem'i eyāmir gelür bi-şelāşi feteğatin ma'a'l-ğayni el-îmānetü bi'l-kesri 'avrata ersiz kalmak ve eri
04. 'avratsız kalmak yuğālü <Arapça> el-iyāmü bi'l-kesri tütüne dirler duğān gibi cem'i üymün gelür bi-zammeteyni ve dağı iyāmün bal arusına tütün virmek
05. ve tütün komak kovandan çıkarmak dağı balın almak için yuğālü <Arapça>
06. mā fihā el-eyyimetü bi-fethatin şümme kesretin şümme teşdidin cem' u'l-îmā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi mehmüzü'l-lāmi bir kimesne bir kimesneye eliyle

- işâret itmek veya göziyle işâret itmek veya
07. kaşıyla işâret itmek el-îmârü bi'l-kesri bir nesni çok eylemek ve çoğaltmak teksîr gibi el-îmâzu bi'l-kesri yıldırım şakımağ ve şimşek şakımağ ve yalabımağ ve yıldıra-
  08. –yup dağı gök yüzüne yayılmağ ve tağıılmağ ve bir kimesne bir nesneye uğurladın göz ucuyla bakmağ el-îmânü bi'l-kesri inanmağ taşdığ gibi ve kırkıdan kır-
  09. –tarmağ bu ma' nāya mehmüzü'l-fā'dur ve dağı bir nesne uğurlu olmağ ve mübârek olmağ ve dağı bir kimesne Yemen diyârına varmağ ve Yemen'e varmağ ve dağı yoluñ sağ
  10. yanına yürimek bu ma' nālara mu' tellü'l-fā' yāyidür yuğālū <Arapça> el-eymenü bi-fethateyni beynehümā sükünün sağ cānib ki eyserüñ zıddıdur cem' i eyāmin gelür
  11. ve dağı eymen sağ cānibde olan kişiyeye dirler ve dağı eymen uğurlu mübârek nesneye dirler mü'enneşi yümñ'ü bi-vezni hāmra'e ve cem' ileri yümünün gelür bi'z-żammi
  12. el-eymenü bi-fethatin şümme sükünün şümme żammetin ve'l-eymānū bi'l-fethi cem' u'l-yemini ve dağı Eymenullāh bir isimdür ki kâsem için ve and içmek vaz' olunmuşdur ekşer-i
  13. nuhāt katında hemzesi vaşıl içündür ve az olur ki nūn hāzıf idüp eynullāh dirler bi-fethi'l-hemzeti ve kesrihā ve az olur ki yā' dağı hāzıf iderler
  14. dağı imallāh dirler ve dağı az olur ki ancak mīm korlar dağı millāh bi-kesri'l-mimi ve żammetihā ve az olur ki hemze ile yā hāzıf iderler dağı mūnullāh dirler bi-żammeteyni
  15. ve bi-fethi'n-nūni eyzan ve mini'llāh dirler bi-kesrateyni ve dağı ümm-i eymen bir 'avratañ adıdır ki Rasūlullāh 'a. m. āzād itmişdi Rasūlullāh evlādına tımar
  16. iderdi Rasūlullāh anı Zeyd'e nikāhlandırdı dağı Zeyd'üñ Üsāme adlı oğı ol hātūndan toğdı el-eynü bi'l-fethi bir isimdür ki bunu-
  17. –ñıla mekāndan şoralar ve dağı yorulmağ ve yorğurmağ a' bā'ü gibi ve dağı bir nesne yağın olmağ ve zamāni gelmek ve bābühümā bā'a ve dağı hīn ma' nāsına da
  18. gelür yuğālū <Arapça> eynün yılana dirler hayyetün gibi eyyānū bi-fethateyni ma' a teşdidi'l-yā' i bi-kesri'l-yā' i eyzan bir isimdür ki bunuñla
  19. zamāndan şoralar metā gibi el-înāşü bi'l-kesri 'avrat kız toğurmağ ve tavar dişi toğurmağ mehmüzü'l-fā' i el-înāşü bi'l-kesri bir nesni bir nesneye ünüs
  20. dutdurup öğürleşdirmek ve öğreñşdirmek ve bir nesni görmeğ ibşār gibi ve bilmek 'ilim gibi ve işitmek semā gibi el-înāzu atı yürütdürmek ve katı bişirmemek
  21. ve yarı bişirüp yarı bişirmemek ya' nī eridi bişirmemek mehmüzü'l-fādur el-ibnā' u yemiş olup yumşamağ yuğālū <Arapça> el-înāfū
  22. bi'l-kesri bir kimesne tavarına yinmemiş ve otlanmamış ot arayup bulup dağı otlatmağ ve yidirmek ve dağı bir kimesnenüñ burnuna marāz yetişdirüp
  23. ağırdup acıtmağ el-înāğ bi'l-kesri bir kimesneye bir nesne hoş gelmek ve güzel gelmek ve tañsığ gelmek i' cāb gibi el-înā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir kimesne bir kimesneyi tutağomağ
  24. ve añlayup alığomağ ve arda komağ ve giride kalmāğ hābs ve te' hīr gibi ve bir kimseye zağmet itmek ve bir nesni zebün ve za' if itmek el-eyvānū bi'l-kesri büyük ve yüce
  25. şoffa ve yüce köşğ kaşğ gibi ve minhü eyvān-ı kistrā cem' i eyvānāt ve evāvīn

gelür aşlında āvān idi bi-teşdidi'l-vāvi evvel ki vāv yāya alb olunup

101a

01. eyvān oldı el-ivā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir kimesne bir kimesni yirine ve yurduna indirmek ve ondurma ve bir kimesne ve bir kimesneye ev ve menzil virmek bir yire endirmek ve
02. ondurma el-ihābü bi'l-kesri bir nesne bir yirde dā' im olup durma el-ihātü bi'l-kesri et oma ve ousu azma ve yimek entān gibi el-ihāmü
03. bi'l-kesri bir kimesneye bir nesne gümān etdirmek ve gönlüne bir nesne düşürmek ve bırama ve bir nesni bir yirde bıraup oyup gitmek ve bir midār nesni hisābdan düşür-
04. -mek ve daı bir nesnenüñ arasından ve içinden bir nesni düşürmek ve gidermek yuālü <Arapa>
05. <Arapa> el-eyhemü bi'l-fethi ulaı saır kii eamm gibi ve bahādır kii ucā' gibi ve mü'ennei behmā'ü bi-vezni amrā'e ve cem'ileri yühemün gelür
06. bi'z-ammi el-eyhemāni bi'l-fethi 'alā lafzi't-teniyeti seyl ile yanuna dirler arī gibi ve 'inde'l-ba'z seyl ile yavız deveye dirler el-ihānü mi' denüvas
07. didükleri ot el-ihālü bi'l-kesri orutma ve yañılta ve bir kimeyse bir nesni gümān etdirmek ve gönlüne bir nesne bırama ihām gibi bu ma' nālar mu'tellü'l-fā'dur ve daı ihāl
08. bir kimesne bir kimesni evlendirmek ve üzme ve 'avrat alıvirmek ve bir yirüñ içine oyma bu ma'nāya mehmüzü'l-fā'dur ve daı ihāl demür ile olan amaya dirler
09. zekerehü'l-Aterī el-ihānü bi'l-kesri süst itmek ve zebün itmek ih bi'l-kesri ism-i fi'ldür ma'nāsi sözden ve işden nesne artırma istemek ve 'inde'l-ba'z tenvīn ile
10. olsa sözlerden bir sözüñ arturmasın istemektür ve tenvīnsiz olsa muāab ile mütekellim arasında ma'hūd olan sözüñ arturmasın istemek-
11. -dür imdi açan ki ihin diseñ tenvīn ile sözlerden bir sözi getür ve artır ve o söyle dimek olur zīrā tenvīn tenkīr içündür ve açan ki ih
12. diseñ tenvīn siz senüñ ile benüm ve ikimiz arasında ma'hūd olan sözi söyle artık söyle dimek olur ve açan ki bir kimesni men' idüp epsem duraomak
13. dileseñ eyyehā 'annā dirsın bi'l-kesri ve't-tenvīni ve açan ki bir nesni ırā itmek ve ırā görme dileseñ eyhen dirsın bi-fethi'l-hemzeti ur heyhāt ma'nāsına ve
14. daı az olur ki eyhāt daı dirler heyhāt ma'nāsına ve az olur ki eyhān daı dirler bi-sükūni'l-nūni el-ihā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir nesni eskitme ve zebün itmek
15. ve yırtma ve daı bir nesni düşürme ısqā gibi falün fimā yecī'ü el-ifti'ālü mine'l-mehmūzi'l-fā'i fi hāza'l-fali el-ītitābü 'avrat yīñsiz
16. ve yaasız gönlek geyme el-işābü bir nesne arış atış olma ve arış muru olma itilā gibi el-iādü iki kii ceng içinde biribiriyle
17. dutupma el-ītbārü bir kimesne bir kimesneden urmāsı aacını ve ayri aacını alayıvirmek istemek yuālü <Arapa>
18. ya bir nale ev zere'ahu el-īcādü bir kimesni kirāya dutma ücrete dutma el-ītizārü izār geyme ve futa dutunma el-ītimārü buyru dutma ve bir

- kimesne
19. bir kimesneyle tanışmak ve tanışık itmek el-îtilâfû bir kimesne bir kimesneyle ögür olmak ve ögürleşmek ve ögürenişmek ve birbiriyle ulaşmak ve uyuşmak
  20. el-îtinâfû yiñi işi dutmak ve yiñi işe başlamak el-îtilâku yıldırarak ve ıslamak ve şimşek şakımak el-îtiğâkü bir nesnenün aşağısı
  21. yukarı dönümke ve yukarısı aşağı dönmek ve başı aşağı olmak ve yüzi üzerine dökderilmek ve yir yutmak inkilâb gibi ve dağı bir nesnenün aşağısın yukarı ve yukarısın aşağı döndürmek lâzım ve müte‘addi olur el-îtikâlû diş çürüyüp yinmek ve dağı gayri nesne çürüyüp yinmek
  22. el-îtitâmü bir kimesnenün içi kabız olup dübüründen necis çıkmamak el-îtimânü bir kimesne bir kimesni emîn dutunmak ve emîn edinmek ve mine'l-ecvefi
  24. 'l-mehmûzi'l-fâ'i el-îtiyâbü giri dönmek rucû‘ gibi el-îtiyâlû bir nesni düzetmek ve ögürmek ve düzüp koşmak ve biçmek ıslâh gibi ve mine'n-nâkişi
  25. 'l-mehmûzi'l-fâ'i el-îtisâ'ü bir kimesne bir kimesnenün ardına uymak imtidâ'ü gibi el-îtilâ'ü and içmek bir işde taşşirlik itmek ve eksiklik itmek

101b

01. ve mine'l-mu‘telli'l-mehmûzi'l-‘ayni el-îti‘âbü utanmak el-îtinârü yap yap yürümek ve yap yap olmak ve yap yap dutmak ve emmâ cā‘e min bâbi'l-ifti‘âli
02. mine'l-mu‘telli'l-fâ'i'l-vāvî ve'l-yâ'i fekad merre fî faşli'l-elifi ve't-tâ'i <Arapça>
03. <Arapça> bâbü'l-bâ'i ve mâ ba‘dehâ mine'l-muzâ‘afî ve gayruhu faşlü'l-bâ'i ve'l-hemzeti ve mâ yüsellisühümâ el-bâ‘etü bi'l-meddi ve'l-hâ'i mevzi‘
04. ve menzil ma‘nâsınadur ve dağı cimâ‘ ve nikâh ma‘nâsına dökülür bunda dört luğât vardır evlâsı bâ‘etündür bi'l-meddi ve't-tâ'i ikicisini bātündür bi'l-hâ'i ve gayri
05. 'l-meddi bi-vezni'l-câhi üçüncüsü bā‘ündür bi'l-meddi ve bi-gayri'l-hâ'i ve dördüncüsü bâhetündür bi'l-hâ'i bi-düni'l-meddi el-bâcü bi'l-fethi levn ve çarb ma‘nâsınadur
06. cem‘i bâcât gelür mu‘arrabdür ve aşlühü bi'l-Fârisiyyeti bâhâ ey elvânü'l-eṭ‘ime el-bâbü kapu cem‘i ebvâb gelür el-bâcü renk ve nev‘i ma‘nâsınadur cem‘i bâcât
07. gelür Fârisi‘den ‘Arabî kılmışdur elvânü'l-eṭ‘imeti el-bârü bi'l-fethi ve sükûni'l-hemzeti çukur kazmak ve çuyu kazmak ve ta‘âm bişirecek ocağ ve çukur kaz-
08. -mak ve dağı bir nesni şaklamak ve şaklayuğomak ve zaḥîr itmek yukâlû <Arapça>
09. <Arapça> el-bi‘rû bi-kesratin şümme hemzetin sâkinetin çuyuya dirler cem‘i kılleti âbâr bi-fethatin şümme sükûnin şümme meddi'l-hemzeti ‘alâ vezni
10. eṭ‘âlin ve âbâr bi-meddi'l-hemzeti ve fethi'l-bâ'i ‘alâ vezni âşâr ve e‘bûr gelür bi-fethatin şümme sükûnin şümme zâmmetin ve cem‘i keşreti bi‘ârün gelür bi'l-kesri ve meddi'l-hemzeti el-bü‘retü bi-zâmmetin
11. şümme hemzetin sâkinetin çukur hafîr gibi cem‘i bu‘ür bi-zâmmetin şümme hemzetin meftûhatin el-be‘îretün bi-fethatin şümme hemzetin meksûretin

- şümme yā'in sākinetin zaḥīr olup şaḳlanan nesne cem' i bā'ir
12. gelür zehāyir gibi el-bāsü bi'l-fethi ' azāb ve ḳatılık ve güçlük ve düşvārlık ve ḳatı şu aş itmek teḳülü minhü <Arapça>
13. <Arapça> el-bu'ūsün bi'z-zammi şümme hemzetin sākinetin ve'l-be'isü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin güçlük ve düşvārlık şiddet gibi ve ḳatı yoḥsul olmak
14. şiddetü'l-ḥāceti ma' nāsına yuḳālū <Arapça> bu ma' nāya be'isün isimdür ki maşdar mevzi' ine vaż' olunmuşdur ve daḥı
15. be'is ' alā vezni fa' il yavız bahādır kimesneye dirler şucā' gibi ve daḥı ḳatı ve güç ve düşvār nesneye dirler şa' bün ve şedīdün gibi yuḳālū <Arapça>
16. ve ' azāb be'isün ey şa' bün şedīdün ve bi' se fi' lü zemmin teḳülü <Arapça>
17. bi-fethi'l-bā'i ve sükūni'l-hemzeti ve bi'ise bi-kesrateyni ve bi' se bi'l-kesri ve sükūni'l-hemzeti ve daḥı bu'ūs güç ve düşvār nesneye dirler yuḳālū <Arapça>
18. şedīdün cem' i eb'ūsün gelür bi-fethatin şümme sükūnin şümme zammetin ve daḥı bu'sün güç ve düşvār ve yavız nesneye dirler dāhiye gibi el-bā'isü bi-vezni'n-nāşiri güç ve düşvār
19. işe uğraş kişi daḥı kötürüm olmuş faḳīr ve yoḥsul ve muḥtāc kişi ve minhü'l-bā'is el-faḳīr <Arapça> kezā fi'l-Maḡribi el-be'sā'ü bi'l-fethi w
20. ve'l-meddi güçlük ve düşvārlık ve zaḥmet ve meşakḳat ve ḫarlık ve yoḥsulluk el-bu'si bi-zammetin şümme sükūnin şümme fethatin şümme elifin yaramaz ve yatlı ḥāl ve yaramaz ve yatlı
21. dirlik ni' metinüñ zıddıdur el-bāḳatü bi'l-fethi şümme'l-elifi bir nev' i tere ve bir baḡ ḫarçın cem' i bāḳāt gelür el-bābābtü bi-fethatin beynehümā sükūnün ' alā vezni'z-zelzeleti
22. bir kimesne bir kimesneye baba ve ümmi demek ya' nī atam ve anam saña fidā olsun demek yuḳālū <Arapça>
23. mebā'ābi gelür el-be'be'ü bi-hemzeteyni's-sākineti beynehümā'l-ülā ve bi-zamīri'l-bā'eyni bi-vezni'l-bülbüli her nesnenüñ alşına ve göğüne dirler ve daḥı zeyrek ve zārīf
24. kişi ve daḥı ḥākim ve seyyid ma' nāsına da gelür ve daḥı sürmedān başına da dirler re'sü'l-mükhuleti ma' nāsına ve daḥı çekirge gevdesine de dirler bedenü
25. 'l-cerādi ma' nāsına ve daḥı gözün ortasında olan ḳaraca nesneye de dirler insānül-' ayni ma' nāsına ve daḥı her nesnenüñ ortasına da dirler vasaḫ

102a

01. eş-şey'ü ma' nāsına ve daḥı ḥisār dīvārınun etegine dirler ve daḥı zaḥdā' ' āleme dirler <Arapça>
02. <Arapça> el-bādele bi-fethateyni beynehümā sukūnun ḳoltuḳ ile emicek arasındāḡı yumruca etden cem' i be'ādil gelür bi'l-fethi
03. ve meddi'l-hemzeti ve kesri'd-dāli el-be'vu bi-fethatin şümme sükūni hemzetin ükūnmek ve ululanmak ve büyükenmek yuḳālū <Arapça> faşlu
04. 'l-bā'i ma' a'l-bā'i'l-uḫrā ve mā yuşellişuhümā el-bebbetu bi-fethateyni ma' a't-teşdīdi'l-bā'i's-sāniyeti ' aḳlı keskin kimesneye dirler aḫmak gibi ve daḥı bebbetu bir kimesnenun laḳabıdur ki ana

05. 'abdullāh bin el-ḥarṣ bin nevfel bin el-ḥarṣ bin 'abduḥḥalib dirlerdi başra şehrinuñ begi idi el-ebebbānu bi-fethateyni ma' teṣḍid'l-bā'i's-ṣāniyeti nev' i
06. ma' nāsınadır ve levn ma' nāsınadır bac gibi yukālū <Arapca> faşlu'l-bā' i ve't-tā' i ve mā yuṣellişuhumā bi-fethatin şümme teṣḍidin
07. kesmek yukālū <Arapca> ve daḥı kilim ve ṭaylasān bu ma' nāya cem' i butūt gelür bizammeteyni el-bettete bi-fethatin ma' a
08. teṣḍidi'l-yā' i kesilmiş ve ayrılmış maḥṭū' gibi ve daḥı dondurmesei cāyız olmayan nesne <Arapca> el-betātu
09. bi'l-fethi ve't-taḥḥifi kesilmek ve ayrılmak ve daḥı azık ve sefer yaraḥı zād ve cihaz gibi ve ev esbāb meṭā' u'l-beyt gibi cem' i ebittete gelür bi-fethatin şümme kesratin şümme teṣḍidin
10. el-bettātu bi'l-fethi ve't-teṣḍidi ve elbittiyu bi-fethatin şümme kesratin ma' a teṣḍideyni kilim ve ṭaylasān şatıcı ve ṭoḥuyucu kimesne ve daḥı bettāt ziyḍāde ve ḫatı
11. kesici nesneye dirler el-bāttu bi-teṣḍidi't-tā' i kesici ḫaṭi' un gibi ve daḥı arık ve 'aḥlı kesik kişi el-betru bi'l-fethi bir nesni tamām itmedin kesmek yukālū <Arapca>
12. <Arapca> el-betere bi-fethateyni bir ṭavarun ḫuyruḥı kesilmek ve bābuhu ṭarabe el-bātiru kesici bi-kesri't-tā' i muṭlaḫā ve keskin ḫılıc el-betrā' u bi-vezni'l-ḥamrā' e te' nīşu
13. 'l-ebteri ya' nī ḫuyruḥı kesilmiş dişi ṭavar ve şonuna oḥlı ve kıızı ḫalmayan 'avrat taşḥiru buteyrā' u gelür bi-zammi'l-bā' i ve fethi't-tā' i ve minhu mā cā' e fi'l-ḥadīş <Arapca>
14. <Arapca> kezā fi'l-maḥribi el-bit' u bi-kesri'l-bā' i ve sukūni't-tā' i baldan iderler bir muskir şarābdur yemende olur
15. nebīzu'l-'asel dirler kezā fi'l-maḥribi ve ecāze fi's-şihāhi fethi't-tā' i fihi el-bete' u bi-fethateyni boyun uzun olup ḫatı olmak <Arapca>
16. yukālū <Arapca> es-sekku bi'l-fethi kesmek ḫatı' gibi ve daḥı ve bir nesnenün
17. ucuna yapışup ceküp ḫoparmak el-bitketu bi'l-kesri kesilmiş ve üzülmiş nesne cem' i bitek gelür bi-vezni'l-'ineb el-betlu bi'l-fethi bir nesne bir nesneden kesüp ayırmak ve ḫasta eylemek yukālū <Arapca>
18. <Arapca> el-betūlu bi'l-fethi şümme'z-zammi
19. erden kesilmiş bākire ḫatun ve 'inde'l-ba' z duniyādan kesilmiş ve allāhu te' a. ṭa' ātinde yönelmiş ḫatun kemā yukālū <Arapca> ve daḥı betūl diyu
20. şol ḫurmā fidānına dirler ki aşlından ayrıla ve mustaḥnī ola el-betiletu bi'l-fethi şümme'l-kesri şol ḫurmā fidānidur ki aşlından ayrılıp mustaḥnī ola ve her 'uzuv ki atıla bile ola
21. cem' i betāyil gelür el-betvu bi'l-fethi bir yerde muḫim olup durmak yukālū <Arapca> faşlu'l-bā' i ve's-şā' i el-beşā' u bi'l-fethi ve'l-meddi yumşak ve āsān yir
22. arzūn sehletun gibi ve 'inde'l-ba' zi mu' ayyen bir yerün adıdur Benī Selīm memleketinde el-beşsu be'l-fethi ve't-teṣḍidi ṭaḥıtmak ve ḡam ve ḡuşsa ma' nāsına ve ḫāl ma' nāsına daḥı gelür
23. yukālū <Arapca> ve ṭaḥılmış ma' nāsına da gelür yukālū <Arapca>
24. <Arapca> el-beşbeşetu bi-vezni'z-zelzeleti ṭaḥıtmak ve āşikāre itmek ve savurmak yukālū <Arapca>
25. <Arapca> eb-beşratu bi'l-fethi uvacık sivilce ve ḫabarcık ki yüzde ve gevdede çıkar cem' i başrun bi'l-fethi ve buşurun gelür bi-zammeteyni el-beşiru ke'l-keşir veznen ve ma' nen

102b

01. el-beşru bi'l-fethi ve'l-beşru bi-fethateyni ve'l-buşūru bi-zammeteyni yüzde ve gevdede uvacık siviceler çıkmak yukālū <Arapca>
02. <Arapca> ve'l-beşiru eyzan bi'l-fethi şol şudur ki anı yir kıomadan şıvarur icine alur kaçan ki berk yire ine sen anı kıazup çıkarırsın cem' i buşūr
03. gelür bi-zammeteyni el-beşıku bi'l-fethi ve'l-kesri yaratmak ve yarmak yukālū <Arapca> el-beşnetu bi'l-fethi yumşak yir
04. arzün lınnetun gibi <Arapca> el-beşniyyetu bi'l-fethi ve kesri'n-nūni ve teşdidi'l-yā'ı şām vilāyetinde bir mevzi' a mensüb buğdaydur ve ' inde'l-ba' z
05. her buğday ki düz ve yumşak yirde biter ana beşniyyetun dirler faşlu'l-bā'ı ve'l-cımi el-beccu bi'l-fethi ve't-teşdidi yarmak şakık gibi ve dürtmek yukālū <Arapca>
06. <Arapca> el-bācu bi'l-fethi ve sukūni'l-hemzeti ve bi'l-elifi'l-lıneti eyzan nev' un ve levnün yukālū <Arapca>
07. <Arapca> el-beccā'u bi'l-fethi ve teşdidi'l-cımi ve'l-meddi
08. giñ ve bol nesne vāsi' un gibi yukālū <Arapca> ve becā'u bir kıabilenun adıdur <Arapca> el-bebecetu bi-vezni'z-zelzeleti şol fi' ledur ki
09. kışı anı oğlancıklar avudacak işler el-bācetu şorba ve ğayri yiecek aş cem' i bācāt gelür el-beccetu bi'l-fethi ve't-tahfifi büt şanem gibi el-becbācu
10. ve'l-becbācetu bi'l-fethi şol kimesneye dirler ki semirup etlendikten sonra eti ıztırāb edüp oynaya el-bicādu alaca kilim ki ' Arablar geyerler türkce kereki dirler
11. el-bucūdu bi-zammeteyni muķim olup durmak yukālū <Arapca> el-beccudetu bi'l-fethi ve'z-zammi bilmek ' ilm gibi yukālū <Arapca>
12. <Arapca> el-bucādetu bi'z-zammi alaca boncuķ
13. el-bebecu bi-fethateyni sevinüp şād olmak feraķ gibi yukālū <Arapca> el-baħru ve'l-baħretu bi-fethateyni fihimā göbek cıķup yu-
14. -murlanmak ve dibi yoğunlamak yukālū <Arapca> el-buħru bi'z-zammi emrun ' azımun ve şerrun
15. eb-buħaretu bi'z-zammi ve fethi'l-cımi ' ayıb ve ğuzun ğuşsa cem' i bucerun gelür el-baħru bi'l-fethi şol kıoyuna dirler ki şuyı iče kıanmaya el-bucriyyu bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'ı belā ve zaħmet dāhiye gibi
16. el-baħıru aşhāb ve etbā' el-becālu ve'l-becılı bi'l-fethi fihimā buyuk gevdelu ' azımun cesımun gibi yukālū <Arapca>
17. eb-becremu bi-vezni'l-ca' fera belā ve zaħmet dāhiye gibi cem' i becārim gelür el-beceñdeķu alaca boncuķ becādetun gibi faşlu'l-bā'ı ve'l-ħā'ı el-beccu bi'l-fethi ve't-teşdidi ve
18. el-buħūħātu bi-zammetin el-beccetu bi'z-zammi ve't-teşdidi ve'l-beceħu bi-fethateyni avuz kıutulmak ve boğaz kıasılmak yukālū <Arapca> beħā ve beħā ve baħūħatu bi-fethateyni fihimā
19. el-teccetu bi'l-fethi ve't-teşdidi ve'l-beħhā'u bi'l-fethi ve't-teşdidi ve'l-meddi āvāzi kıutğun ve boğuk ' avrat el-buħbūħatu ve'l-buħbūbetu bi-zammi'l-bā'eyni fihimā ev ortası vasaıu'd-dāri gibi
20. cem' i beħābiħu ve beħābiħu gelür el-bāħatu ev ğarım sāħatu'd-dāri gibi el-baħtu bi'l-fethi ğālış ve şırf ve maħz ma' nāsınadur yukālū <Arapca>
21. baħt <Arapca> el-buħūnetu bi-zammeteyni ğālış ve şāfi
22. olmak yukālū <Arapca> el-buħtur bi-vezni'l-bulbuli boyı kıışa topcak kışı

23. aşır ve mctemi' u'l-hli gibi ve her nesnenun alı el-başu debretmek ve eyertmek yul <Arapca> el-baru bi'l-fethi yarma ve yırtma yul <Arapca>
24. <Arapca> ve ziyde yurken ata da bar dirler ve ana raminun icine ve dibine daı bar dirler ve eki tuzlu Şuya da bar dirler ve denize daı bar dirler
25. yeri Őa idup yardıın ve yhd derin ve gin olduın ve her büyük ırmaa daı bar dirler ve'l-cem' u bur ve biar ve ebur bi'l-fethi ve zammı'l-h' i ve ebr

103a

01. <Arapca> el-barnu bi'l-fethi bara ile 'ummn arasında bir mevzi' un adıdur ve'n-nisbetu ileyhi
02. barn el-baar bi-fethateyni orkudan muteayyir olma ve ziyde Őuşayup Őusuzluı Şudan anmamama ve deve marazlarından bir marazdur ve bbu'Ő-ŐelŐeti arabe el-biru bi-kesri'l-h' i
03. ve'l-barniyyu bi'l-fethi ve tedidi'l-y' i kıızıl an ve ile <Arapca> ve daı 'ılsız kişiye daı bir dirler ama gibi el-baretu ke'l-beldeti veznen
04. ve ma' nen el-bairetu Şol dişi devedur ki zamn-ı chiliyyetde
05. ulaını yarup ve yhd kesup anasıyla bile yaban Őalivirup vaz gecerdirdi ya' n aan ki bir deve birbiri ardınca on bir dişi kŐek tgursa
06. ol on birinci kŐeginun ulaın yarup anasıyla bile yabana Őalivirup adına baire dirlerdi ve ' inde'l-ba' zi aan ki bir deve beş tgursa eger beşinci
07. kŐegi irkek olsa ol kŐegi boazlayup yirlerdi ve eger dişi olsa ol kŐeginun ulaın kesp yabana Őalivirirlerdi ve ' inde'l-ba' z aan ki bir
08. deve beş tgursa eger beşinci kŐegi dişi olsa ol devenun ulaın delip yabana Őalivirirlerdi fe-' ale'l-avleyni el-bairetu bintu's-s' iyeti
09. 09. <Arapca> el-bazecu bi-vezni'l-ca' fera Őıır buzaıŐı veledu'l-baarati gibi el-banetu bir nev' i hrm aacı ve ' inde'l-ba' z arnı byk
10. ' avrat el-bavenetu bi-fethi'l-b' i ve'l-vvi gin ve byk ırba el-bavenu bi-fethi'l-b' i ve'l-vvi arnı byk ' aımu'l-bani gibi ve'l-vvu zyidetun fihim faşlu'l-b' i
11. ve'l-h' i ba bi-vezni bel bir nesneden hŐnud olup ve onmak maallinde tekrr zıkr olunup ba ba dinr ma' nsı eyu ve hb dimek olur vaf idicek
12. h' skin ılınur ve vaŐ idicek meksr ve munevven ılınur ve az olur ki h' -i mŐedded daı ılınur ve yul <Arapca>
13. 13 <Arapca> dirler yul <Arapca> el-babu bi'l-fethi tgarcıı azın toldurı tldurı
14. kkreyen deve el-butu bi'z-zammı bir nev' i devedr ki trkce irkeğine biserek ve dişisine mye dirler anası ' arabı' dur ki lk dirler ve babası ' acemı' dur ki buur dirler
15. atal rgŐldr magfredi butiyyun ve cem' i butun ve bat ve m' enneşi batiyyetun gelr ButunnaŐŐar'a mensbdur el-batu bi'l-fethi devlet ve gn elbuteu bi'z-zammı ve fethi't-t' i bişmiş
16. nesne mabh gibi batenun tarbidur ve ' inde'l-ba' z Şol nesnedur ki odun uzerine oyup u baŐde bir baŐe alınca bişirirler andan Şonra yine evvelki ora
17. Şu oyup bir midrına biŐirup bir aba oyup hmr iderler iceyidik berk

- tutup serhoş ider ve dağı bunun adına cuhūriyye dirler kezā fi'l-Mağribi el-buḥāru bi'z-zammi
18. buğdur ki yukarı kalkar dutun gibi el-baḥūru bi'l-fethi şümme'z-zammi şol nesnedur ki anı kaynadup boğazına dururlar el-baḥru ağız yimek ve қоқмақ ve bābuhu tarabe fehüve
  19. ebḥaru <Arapça> el-baḥsu bi'l-fethi şol yire dirler ki yağmur şuyuyla şuarıla ve minhü <Arapça>
  20. <Arapça> ve eskimek naqş gibi ve eksik ma'nāsına da gelür nāqış gibi yukālū <Arapça>
  21. <Arapça> el-baḥaşu bi-fethateyni deve dırnağı ve ayak eti laḥmu kademini gibi ve barmaqları dilberinin ayadan tarafındağı etler vāhidi
  22. baḥşanetun gelür ve dağı gözün üstünde ve altında belüren yumruca et teḫūlu <Arapça> el-baḥşu
  23. bi'l-fethi gözi yağıyla bile çıkarmak teḫūlu <Arapça> el-baḥ'u bi'l-fethi helāk itmek yukālū <Arapça>
  24. ve minhü kavluhu <Arapça> el-buḥū'u bi-zammeteyni ve'l-baḥā'atu bi'l-fethi ikrār itmek ve ḥuzū' itmek yukālū <Arapça>
  25. <Arapça> el-baḥḫu bi-fethateyni göz soğulup icine çökmek yukālū <Arapça> el-baḥḫu

103b

01. bi'l-fethi ve sükūni'l-ḥā'i göz çıkarup kör eylemek yukālū <Arapça> mālını kimseye virmeyüp şaқınmaқ
02. yukālū <Arapça> şıfatü'l-mübālağati baḥḥālün bi'l-fethi ve't-teşdidi el-buḥnūvün bi-zammi'l-bā'i ve'l-nūni şol
03. beze dirler ki 'avratlar başına örtüp iki ucların ceñeleri altlarında bağlarlar ḥimārların yağdan ve yağtı tozdan şaқlamaқ için eb-baḥnedātü el-baḥnedā
04. bi-fethateyni fihimā gevdelü semiz 'avrat ve yukālū <Arapça> el-baḥvü bi'l-fethi baş yatlı ve kötü ḥurmā raḥbün rediyyün gibi faşlü'l-bā'i ve'd-dāli
05. el-büddü bi'z-zammi ve't-teşdidi put şanem gibi cem'i bidratün gelür bi-vezni 'inebetün ve 'ıvaż ve ayrılmak firāq gibi ve kavluḥüm ve lā büdde minhü ey lā firāka minhü el-beddü bi'l-fethi ve't-teşdidi ıraқ
06. itmek ve ayırmaқ teb' id gibi ve tefriқ gibi yukālū <Arapça> ve yukālū <Arapça> el-bedādü bi'l-fethi ve <Arapça>
07. <Arapça> el-biddetü bi'l-kesri ve't-teşdidi kuvvet ve tākat ve naşib cem'i biderün gelür bi'l-kesri şümme'l-fethi el-bededü bi-fethateyni insānda uyluqlarınıñ
08. arası giñ ve açık olmaқ eti çok olduğıçün ve dört ayaklı da iki öñ ayaklarınıñ arası giñ ve açık olmaқ yukālū <Arapça>
09. bedā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve dağı bededün bi-fethateyni tākat ma'nāsına da gelür yukālū <Arapça> el-bedādü bi'l-fethi başa baş olmaқ bürāz gibi yukālū <Arapça>
10. <Arapça> bedādün bi'l-fethi ve'l-binā'i 'ale'l-kesri ey <Arapça> bedādün bi'l-fethi eyzan
11. ey mütebeddidün ve müteferriqatün el-bedādānū bi'l-fethi ve'l-bedidādün ayruñ iki yanındağı қumları ve'l-cem'u bedād ve ebidde bi'l-fethi şümme'l-kesri el-bidādü bi'l-kesri 'ıvaż verişmek yukālū <Arapça>
12. <Arapça> el-bāddetü bi-teşdidi'd-dāli iki oyluğıñ içleri bātnü'l-faḥzeyni gibi

- el-bed'ü bi'l-fethi ve'l-hemzeti fi āhirihi başlamak ibtidā gibi
13. ve ögürdi işlemek ve dürtmek ihdāş gibi yukālū <Arapça> ve daḥı
  14. ululukda evvel ulu olan kimesne seyyidü evvelin fi's-siyādeti ma' nāsına ve daḥı kurbāndan naşib ma' nāsına da gelür naşibün mine'l-cezūri gibi ve'l-cem' u ebdā'ü ve būdū'ü mişlü caḡnin
  15. ve ecġānin ve cuġūnin el-bed'i bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti fi āhirihi ve'l-bed'i'ü bi-vezni'l-bed'i' u şol kuyuya dirler ki islāmda kazıla kavm-i ' Ād zamānında kazılmaya kemā
  16. <Arapça> ve'l-bed'ü eyzan ke'l-bed'i' u veznen ve ma' nen ve daḥı bed'ün ve bedā evvel ma' nāsına da gelür ve minhü kavluhüm <Arapça>
  17. <Arapça> el-bedātü bi'l-fethi
  18. <Arapça>
  19. <Arapça> el-beddā'ü bi'l-fethi ve't-teşdidi ve bi'l-meddi gevdelü büyük ' avrat ve öñ ayaklarınıñ arası giñ dişi tavar kemā merra el-bedcü
  20. bir nev' i balıkdur el-bedḥu bi'l-fethi urmaḡ darb gibi ve bir kimesni bir nesneyle karşılamak ve āşikāre itmek ve izhār gibi ve ' aciz olmaḡ ve ağır itmek ve āşikāre alāniyet gibi
  21. el-bidḥu bi'l-kesri giñ yazı fezā'ün vāsi' un gibi ve'l-cem' u birāḥun el-budūḥu bi-zammeteyni şalını şalını yürimek yukālū <Arapça>
  22. <Arapça> el-būdḥu bi'z-zammi ev ḥarīm sāḥatü'd-dāri gibi el-bedāḥu bi'l-fethi giñ yir arzün vāsi' atün gibi ve'l-cem' u budḥun bi'z-zammi el-bedrü bi'l-fethi tamām olmaḡ
  23. ve büyük deri celdün ' aẓimün gibi ve ay on dörd gicelik olsa aña daḥı bedrün dirler ve on dördüncü giceye leyletül-bedri dirler ve daḥı bir mevzi' uñ adıdur müzekker
  24. olur ve mü'enneş olur aşlen bir kuyunuñ ismidür ki şāhibine bedr dirlerdi ve minhü yevmü bedrin el-bedratü bi'l-fethi on biñ dirheme dirler cem' i biderü bi-vezni ' inebü
  25. ve tāmmetün ma' nāsına da gelür yukālū <Arapça> el-būduru bi-zammeteyni tizlik ve ivmek yukālū <Arapça>

104a

01. el-bādiretü tizlik ḥiddet gibi ve daḥı bedīhetün ma' nāsına da gelür ve daḥı ġazab vaḡtinde evvel zāhir olan nesne cem' i bevādirü gelür ve daḥı insānda
02. ve ġayride omizla boyun arasındāğı ete daḥı bevādirü dirler el-bedzūcü bir otdur ki Fārisi' de bādrü dirler ve tere-i ḥorosān daḥı dirler el-bid' u bi'l-kesri yeñi
03. işi ve sonradan olmış nesne ve emrün ' acībün bed'i' un gibi yukālū
04. <Arapça> el-bid' atü bi'l-kesri sonradan durudılmış nesne muḥdiş gibi şoñra dinde ziyade olunan ve naḡş olunan nesneye isim oldu ve <Arapça>
05. <Arapça> el-bed'i' u emrün ' acībün sonradan olmış nesne ve yeñi nesne durdurucu mübtedi' un ve muḥdişün gibi ve telümü zikḡatün gibi cem' i bedāyi' gelür
06. el-bezeġu bi-fethateyni bulaşmak telatḡuḡ gibi <Arapça> el-bedelü bi-fethateyni ve'l-bidlü bi'l-kesri ve sūkūni'd-dāli elde ve ayakda olan zahmet
07. ve ağır ve ' ıvaż yukālū <Arapça> el-bedilü bedel ma' nāsınadurve cem' uhu ebdālün bunlar şol şuleḡā kimesnelerdür ki dünya bunlardan
08. ḥālī ve boş olmaz kaçan ki birisi ölse Allāhü te' a. birine bir kimse daḥı kılar

- el-bedenü bi-fethateyni gevde cesed gibi ve kışa göñlek gibi dır'un kaşırın gibi ve yaşlu kimesne
09. müsinnün gibi el-büdnü bi-zammetin şümme bi-sükünü'd-dāli eyzan ve'l-bedānetü bi'l-fethi semizlik ve yoğunluk yuqālū <Arapça>
  10. <Arapça> el-bedenetü bi-fethateyni qurbān için Mekke'de bogaz-
  11. -ladıkları deve veya şığıra fi'l-mağrib el-bedenetü fi'l-luğat <Arapça> el-bedā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi
  12. re'y ve fikir <Arapça> el-bedvü bi'l-fethi beribeyye ve yazıya çıkmak yuqālū
  13. <Arapça> ve dağı beriyye ma'nāsına da gelür bādiyetün gibi nisbet bedevī gelür bi-fethateyni el-bedāvetü bi'l-kesri ve'l-fethi yabanda ve beriyyede muqīm olmak
  14. iḳāmetün fi'l-bādiyeti ma'nāsına ve'n-nisbetü ileyhā bidāviyyü el-büdüvvü bi-zammeteyni ve teşdidi'l-vāvi āşikāre olmak yuqālū <Arapça>
  15. zāhirün el-bedāhetü ve'l-bedihetü bi'l-fethi ve kesri'd-dāli ansızın olmak mefāce'etün gibi ve dağı atun öñ segirtmesine ve yürümesine dağı büdāhetün dirler bi'z-zammi ve muṭlaq
  16. her nesnenün evveli el-bedhü bi'l-fethi bir nesne ansızın olmak ve dağı bir kimse bir kimsei bir nesne ile qarşulamak yuqālū <Arapça>
  17. bābühümā қаṭa'a el-bādiyetü bi-kesri'd-dāli yazı ve beriyye cem'i bevādī gelür ve zāhir ma'nāsına da gelür el-bidāyetü bi'l-kesri iş evveli ve işe başlamak qāle fi'l-mağribi <Arapça>
  18. <Arapça> el-bedidü bi-vezni's-şedidi büyük yazı mefāzetün
  19. vāsi'atün gibi el-bādrücü bir otdur ki Fars dilinde bādrü dirler ve ba'zı yirlerde tere-i ḥorosānī dağı dirler faşlü'l-bā'i ve'z-zāli vel-bezzü bi
  20. 'l-fethi ve't-teşdidi gālib olmak ve yüce olmak yuqālū <Arapça> el-bezāzū bi'l-fethi ve'l-büzüzetü bi-zammeteyni ve'l-bezeziyyü bi-fethateyni ve'l-kaşri yaramaz
  21. ḥāllu olmak ve yatlu olmak yuqālū <Arapça>
  22. <Arapça> kezā fi'l-mağribi el-bezzā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi yaramaz söz söylemek faşş gibi ve yaramaz sözlü olmak yuqālū <Arapça>
  23. <Arapça> el-bez'ü bi'l-fethi ve
  24. 'l-hemzeti fi āhirihi bir kimesnenün ḥālin ve ḥūyin ḥoş görmemek ve qabül itmemek ve bir yirün otin begenmemek ve bir mekānı begenmemek yuqālū <Arapça>
  25. <Arapça>

104b

01. ve dağı ululukda evvel ulu olan kimesne seyyidün evvelün fi's-siyādeti ma'nāsına ve dağı qurbāndan naşib ma'nāsına gelür naşibün mine'l-cüzürü gibi el-bezi'iyetü bi'l-fethi
02. ve kesri'z-zāli 'alā fa'iletin otsuz yir yuqālū el-bezerü bi-fethateyni boyun çekmek ve lāf urmak ve dağı koyun evladından bir yaşına
03. yetmiş ki türkçe toklu dirler cem'i bizcānün gelür bi'l-kesri el-bezḥu bi'l-fethi yarmak ve yarık şakq gibi cem'i büzūḥun gelür bi'z-zammi yuqālū bezedaḥu ey şakqahü ve bābühü қаṭa'a el-bezḥu bi'l-fethi
04. ululanmak kibr gibi yuqālū <Arapça> el-bāziḥu yüce nesne 'āli gibi cem'i bevāziḥu gelür el-bezrü bi'l-fethi her nesnenün toḥumu cem'i büzür gelür

05. ve dağı tohum ekmek ve saçmak el-bezürü bi'l-fethi sümme'z-zammi bir kimesnenün sırrın fâş idici ve illere söz yayıcı müzi' u'l-esrâri ve'l-aḥbâri ma' nâsına ve'l-cem' u büzürün bi-zammeteyni ve bezzerün ismü
06. mâ'in bi-mekketi el-bâziḳu bi-fethi'z-zâli ve kesrihâ üzün şirasında şol şiraya dirler ki bir miḳdâr bişirüp ḳorlar muhkem ekşir ve ḳaynar fârisiden mu' arbedür amma maḡribde gelün
07. 'arabiyyedür fârisiden mu' arbedür diyenün ḳavli za' ifdür dimiş el-bedlü bi'l-fethi virmek i' tã'ün gibi yukâlü <Arapça>
08. el-bidletü bi'l-kesri gündelik geydükleri libas ve dağı ba' zu'l-luḡât iş ḳaftânı el-beziyyü bi'l-fethi ve teşdidi'l-bâ'i yaramaz söz söyleyici kişi faşlü'l-bâ'i ve'r-râ'i
09. el-bârrü bi-teşdidi'r-ra'i eylük idici kişi muḥsin ma' nâsına cem' i beraratün gelür bi-fethateyni el-berrü bi'l-fethi ve't-teşdidi eylük idici bârrün gibi cem' i ebrârün gelür ve dağı gerçek
10. söyleyici ve zıdd baḫirdür ki ḳuru şusuz yirlere dirler el-birrü bi'l-kesir şaliḫlık ve ḳile eylük ḫayr gibi eylük itmek ve muṭi' olmak ve gerçek söylemek ve bir kimesne andanlı
11. gircek olmak yukâlü <Arapça> ve dağı and gircek olmak yukâlü <Arapça> ve makbul olmak ve ḳabül itmek yukâlü
12. <Arapça>
13. <Arapça> berretün bi'l-fethi ismü'l-birri ve her ma' rifet el-bürü bi'z-zammi ve't-teşdidi bugday ḫınta gibi el-berirü bi-fethi'r-râ'eyni
14. maḡrib vilayetinde bir ḳavmün ismidür ki cefa ehillerimdür diyenleri za' if ve 'ilmeleri az olur kezâ fi'l-maḡribi el-berberetü bi-fethi'l-bâ'eyni ḡaḫab arasında söyleyüp çağırmaq ve
15. cem' i bir beraber gelür bi'l-fethi el-bür'ü bi'z-zammi ve'l-hemzeti fi āḫirihi ve bi'l-fethi 'inde ehli'l-ḫicâzi yara onulup bitmek ve ḫasta eyü olmak yukâlü <Arapça>
16. <Arapça> el-ber'ü bi'l-fethi ve bi'l-hemzeti fi āḫirihi yaratmaq ḫalk gibi yukâlü <Arapça>
17. fehüve'l-bâri'ü ey <Arapça> el-berâ'etü bi'l-fethi ve'l-meddi ḳurtulmaq ve araḳlık ve bezzârlık yukâlü <Arapça>
18. <Arapça> ve berâ'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve bi'z-zammi ey ba' id ve'l-berâ'ü bi'l-fethi lâ yüsenâ ve lâ yücm'e u li-enneḫü maşdarun fi'l-aşli ke
19. 's-semâ'i <Arapça>|
20. ve'l-mer'etü beriyyetün 'alâ faşiletün ve'l-cem' u beri'âtün ve berâyâ ve'l-berâ'ü eyzan bi'l-fethi ve'l-meddi her ayuñ evvel gicesi ay güneşden beri ve irak olduḡiçün tesimye olundu el-bürâ'ü bi'z-zammi ve'l-meddi
21. ağac yonḳası ve durubdan çıkan talaş el-bürâ'ilü bi'z-zammi şol yüncegidür ki ḳuşuñ ensesinde biter ḫorus ibigi gibi ve ṫāvüs ibigi gibi kezâ fessereḫü'l-cevheriyyü
22. <Arapça> bürâ'il şol yelekdür ki ḳuşlaruñ boyununda ṫolayu biter dimişdür ve yukâlü <Arapça> el-berbeḫu
23. bi-fethi'l-bâ'eyni kendir ve baḫr ey yül cem' i berâbiḫ gelür el-bürbürü bi-zammi'l-bâ'eyni bulgur didükleri nesne ki bugdaydan olur ḫaşışün gibi el-bernükân bi-fethi
24. 'l-bâ'i ve zammi'n-nüni ve süküni'r-râ'i bir nev' i 'abâdan libâsdur ki 'arablar ve ba' zi luḡâtde el-berrekân bi-fethateyni ve teşdidi'r-râ'i ḳara 'abâ dimiş bernükân yoḳdur
25. demiş kezâ fi'l-maḡribi el-büretü bi'z-zammi ve fethi'r-râ'i'l-muḫaffefeti bir

birinciden toka ve halkadur ki devenün burnına taçarlar ve dağı bilezük ve halhâl ve mengüş gibi

105a

01. olan halkaların her birine berretün dirler cem' i büren ve berätün ve berünün gelür aşlında bürvetün idi fe-ḥuzifeti'l-vāvü taḥfifen ba' de nākli ḥareketihā ile'r-rā' i fe-šāra
02. berretün el-bürtü bi'z-zammi ḥor ve zelil kimesne ve dağı balta didükleri nesne fe'sün gibi el-berätü mektüb cem' i berevāt gelür el-berşü bi'l-fetḥi yumşak çukur yir ve'l-cem' u
03. birāşün bi'l-kesri ve ebrāşün ve bürüsün bi'z-zammi el-bürşü bi-zammi'l-bā' i ve's-şā' i yırtıcı canavarların ve kuşların barmakları insānün eşābi' i menzilesinde cem' i berāşun
04. gelür ve dağı benī esedden bir ḥaytuñ ismidür el-burcü bi'z-zammi ḥişār köşesi ve ḥişāra dağı dirler ve yıldız el-bürücü bi'z-zammi āşikāre olmak zuhūr gibi ve minhü ḳavlüḥü te' a.
05. <Arapça> eyzan el-bercü bi-fetḫatyeni gözün ağı ḳarasına ḳapılmaḳdur ki ḳarasından ḥiç bir nesne gā' ib olmaya <Arapça>
06. <Arapça> el-bercīsü bi-kesri'l-bā' i ve'l-cimi südlü deve ve dağı kevākib-i seb' adan bir yılduzñ adıdur ba' zılar müşteri yıldızdır dir el-bürcedü bi-zammi'l-bā' i ' arab ' abālarından
07. bir nev' i galiz ' abādur el-bürçāsü bi'z-zammi hevāda olan nişān ammā fars şā' irleri muḫlakā nişān ma' nāsına isti' māl iderler el-bürçümetü bi-zammi'l-bā' i ve'l-cimi barmakların
08. ayaya ulaşduğı yirdür ki boğundur ki ayanı yumsayduñ yükselip yumarur buña re'sü'l-selāmā dirler cem' i berācim gelür bi-fetḥi'l-bā' i ve kesri'l-cimi bürçān bi'z-zammi nāsdan
09. bir şınıfdur yir islām bula yaḳındür el-bārnāmicü hiye <Arapça>
10. <Arapça> kezā fi'l-mağribi el-bürḥā' ü bi'z-zammi şümme'l-fetḥi berk encitmek şiddetü'l-ezā gibi el-berḥu bi'l-fetḥi şiddet ve ezā el-bürḫatü bi'z-zammi eyü cins dişi deve ve dağı şiddet
11. ve ezā ma' nāsına gelür cem' i buriḥun gelür bi'z-zammi ve'l-kesri fihimā şümme'l-fetḥi el-bürāḥünü bi-zammi'l-bā' i ve kesrihā ve'r-rā' i meftūḫatin fihimā berḫatünün cem' idür ki vāvla ve nūnla cem' ilenmişdür
12. şedāyid ve devāhī ma' nāsınadır el-berāḥu bi'l-fetḥi şol giñ yire dirler ki anda ekin ve ağac olmaya ve dağı āşikāre ma' nāsına da gelür beyyin gibi ve gitmek zevāl ve zehāb
13. gibi yuḳālü <Arapça> el-bāriḥu şedid ve ıssı yıl riḥün ḫārretün ma' nāsına cem' i bevāriḥ gelür ve
14. dağı bāriḥ şol ḫayvāna dirler ki şolın saña döndürüp sağ yanuñdan uğrayup şol yanuña gide nitekim şoluñdan gelüp şaḡuña giden sāniḥ didükleri gibi
15. el-bāriḫatü geçen gice el-berdü bi'l-fetḥi şovuk ve şovutmaḳ ve ölmek mevt gibi ve uyumak nevm gibi ve şābit ve vācib olmak iñe ile demür iñelemek ve göze sürme
16. çekmek bābü's-sitteti naşara el-bāridü şābit ve vācib yuḳālü <Arapça> el-beredü tolu ki havadan yagar
17. ḫabbü's-seḫāb dağı dirler yuḳālü el-bürdü bi'z-zammi bir nev' i şevbdür cem' i bürüd ve ebrād gelür el-bürdetü bi'z-zammi şol mürabba'

18. kara kiçirik kilimdür ki beriyye ‘arabları giyerler cem‘i bürdün gelür bi’z-
zammi şümme’l-fethi el-berdetü bi-fethateyni tolu berd gibi ve dağı çok
yemekden tuhme olmak kemā kıle <Arapça>
19. <Arapça> el-bürdiyyü bi’z-zammi ve teşdidi’l-yā’i hürmā eyülerinden bir
nev‘i eyü hürmā el-berdiyyü bi’l-fethi ve teşdidi’l-yā’i қоға didükleri otdur
ki andan haşır
20. iderler el-berādetü bi’z-zammi ve’t-tahfifi inēden çıkan talaş ki <Arapça>
dirler el-bürredü bi’z-zammi ma‘a teşdidi’r-rā’i bardak
21. asacak yir şu şovudmak içine aşdıkları bardak el-bürürü bi’l-fethi şümme’z-
zammi şovuk nesne bārid gibi ve dağı her şovucu nesne ki anuñla hārāret def
iderler
22. sürme gibi ki anuñla göz hārāretin def iderler el-berūdetü bi-teşdidi’r-rā’i
tül ağacı el-bürūdetü bi-zammeteyni şovukluk yukālū <Arapça> el-berdecü
23. bi-vezni’l-ca‘ fere kaymak ve sürmek besī gibi mu‘arredür el-berze‘atü bi-
fethi’l-bā’i ve’z-zāli yüne ve tekleti didükleri keçe ki ayak altına qorlar ve
ba‘zı luğātde ağa-
24. –csız palan dimiş cem‘i berāzi‘ gelür ve kāle fi’l-mağribi <Arapça> el-
berzünü bi’l-kesri ve fethi’z-zāli türki at ki üzerine
25. semer ururlar bunun zıddına ‘irāb dirler mü’enneş <Arapça> el-birāz bi’l-
kesri şavaşda beraber olmak mübāriz gibi ve dağı necisden kinayet olur

105b

01. gā’it gibi el-berāzü bi’l-fethi giñ yazı fezā’un vāsi‘un gibi kāle’l-ferrā
<Arapça>
02. <Arapça> el-berzetü bi’l-fethi şol orta yaşlu ‘afife ‘avratdur ki erlere gözikür
ve erlerle söyleşür kezā fi’l-mağribi
03. el-bārizü giñ ve āşikāre nesne vāsi‘ ve zāhir gibi ve gāyi‘ ma‘nāsına da gelür
el-bürüz bi-zammeteyni āşikāre olmak zuhūr gibi ve çıkmak hūrūc gibi ve
bābühü deḡāle el-berzaḡu
04. bi-vezni’l-ca‘ feri iki nesne arasında olan perde ve hicāb ve dağı mevtle haşr
arasında olan zaman ve li-hāzā kıle <Arapça>
05. <Arapça> el-bürzuḡu bi-zammi’l-bā’i ve’l-zāyi el-berzūḡu bi-zammihimā el-
bürzāḡu bi’z-zammi tolu ve bütün nesne mümteli ve tām gibi el-berāziḡu
bi’l-fethi bölükler cemā‘āt gibi
06. el-berzīnū bi-kesri’l-bā’i ve’z-zāyi şol maşrabadur ki tala‘ ağacınıñ
kaḡuḡundan ve hürmā ağacınıñ dalından düzerler el-bürsü bi’z-zammi çeken
el-birsü bi’l-kesri pambuḡ kuḡn gibi el-birsāmü
07. bi’l-kesri boyun agrısı ‘illetün ma‘rūfetün ke’l-cünūni ve ba‘zı luğātde
şovukdan baş agrısı dimiş el-berşak sevinmek sürür gibi kezā fi luğāti’l-
aḡterī vallāhu te‘a.
08. a‘lemü bi-şihḡatihi el-bernesā’ü bi-fethi’l-bā’i ve’n-nūni ve’l-meddi ve’l-
bernesā’ü bi’l-fethi ve’l-meddi ve’l-bernesā’ü bi’l-fethi ve’l-meddi ādem
ogullarına dirler nās gibi yukālū eyyü
09. el-bernesā’ü hüve eyyü’n-nāsi el-birşā‘u bi’l-kesri uzun boylu boḡun
gevdeli ahmak cāni kimesne el-birişiku bi-kesri’l-bā’i ve’r-rā’i ve’ş-şini şol
oḡlardur ki
10. bir cemā‘at anları bir ugurdan atarlar lakin feth-i rāyile şöyle maşdar vāqi‘
olur kezā fi’d-düstür naḡalehü’l-aḡteri ve fihī mā fih el-birşāmü bi’l-kesri

- berk
11. bakmak hiddetü'n-nazar ma' nāsına el-berşemetü bi-fethi'l-bā'i ve'ş-şīni ğamm ğuşşa aşikāre itmek izhārü'l-hüzni ma' nāsına ve bir nesneden gözün ırmayup
  12. bakmak idāmetü'n-nazari ma' nāsına el-baraşu bi-fethateyni gevde aq alaca olmak ve bābühü tarabe fehüve ebraşu el-burzu bi'l-fethi ma' a süküni'r-rā'i az nesne kalilün gibi cem' i
  13. birāzun bi'l-kesri ve bürüzun bi'z-zammi ve ebrāzun gelür el-bürāzu bi'z-zammi mişlühü <Arapça> el-bārižu bi-kesri'r-rā'i yir yüzüne evvel zāhir olan
  14. tāze ot zīrā yir yüzünde biten otlaruñ beş mertebesi vardur meretebe-i ulā ki evvel zuhurıdur bāriž dirler ikincide cemim üçüncide bes
  15. dördüncide şam'ā'ü beşincide haşış dirler el-berşancü bi-fethatin şümme süküneyni beynehümā fethatün ... kezā fi'l-muqaddimeti el-burşaletü bi-zammi'l-bā'i ve't-ṭā'i
  16. kalabak didükleri keçe takya cem' i burşulun gelür ve rubbemā şüddide'l-lāmü ve dağı rüşvet ma' nāsına da elür el-berşilü bi-kesri'l-bā'i ve't-ṭā'i uzun taş cem' i
  17. berātil gelür el-birşāmü bi'l-kesri ṭudağı kaluñ kimesne zāhmu'ş-şefeti gibi el-berşametü bi-fethi'l-bā'i ve't-ṭā'i ğāzabdān kabarup şişmek el-berşabeḥu bi-vezni's-seferceli dapqır
  18. kuladı el-berā' atü bi'l-fethi ve'l-bürü' u bi'z-zammi büyük ve ulu olmak ve 'ilmde ve ğayride aşhābi üzerine yüce ve fāyiğ olmak yuqālū <Arapça>
  19. <Arapça> el-bür' atü bi-zammi
  20. 'l-bā'i ve'l-'ayni fihimā açılmağu ṭomurcuğ ğonca çiçek ve 'inde'l-ba'z ğülün kapcığına dirler ğilāfü'l-verdi ma' nāsına cem' u'l-evveli bür'üm ve berā' im
  21. ve cem' u'ş-şānī berā' im el-ber' ametü bi-fethi'l-bā'i ve'l-'ayni āğacuñ ṭomurcuğ çiçegi çıkmak yuqālū <Arapça> el-ber' isü ve'l-bir' asü bi-kesri'l-bā'i
  22. ve'l-'ayni fihimā südlü deve bercīs gibi yuqālū <Arapça> el-bürğüşü bi-zammi'l-bā'i ve'l-ğayni buda didükleri meşhür nesne cem' i
  23. berāğiş gelür el-bürğuru bi-zammi'l-bā'i ve'l-ğayni buzağı el-beraķu bi-fethateyni göz kamaşmak ve koyun yanlış ot otlamağdan ķarnı köpmek yuqālū <Arapça>
  24. <Arapça> ve bir yaş ķuzu ḥamel gibi cem' i birķān gelür bi'l-kesri el-berķu bi'l-fethi
  25. yıldırım cem' i burūķ gelür ve dağı düzünmek ve ķorķutmak tehdid ve taḥvif gibi ve yıldırım şakmak yuqālū <Arapça>

106a

01. <Arapça> el-bürūķu bi'z-zammi ve'l-berķānü bi'l-feteḥāti şakmak ve yıldırımak yuqālū <Arapça>
02. <Arapça> el-bāriķu yıldırımlu bulut şehāb zū-barķ gibi
03. mü'ennesi bāriķatün gelür ve dağı kılıclara da bāriķatün dirler el-berķā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve'l-berķātü bi'z-zammi şol ğalīz yire dirler ki anda taş ve ķum ķarışmış balcık ola ve cem' u'l-evveli berķāvān
04. ve cem' u'ş-şānī birāķun bi'l-kesri ve buraķun bi-zammetin şümme fethatin

- el-bürāku bi'z-zammi cennet merākibinden bir merkebün adıdur sür'atle yir itdügiçün berķ-i seħāba teşbih idüp burak didükleri nitekim rasūlullāh 'a.m.
05. mi'rāc gicesinde birine binüp gökleri seyerān eyledi el-berīkatū şol süde dirler ki üzerine biraz yağ veya öz dökülmüş ola cem' i berā'ik gelür kemā yukālū <Arapça>
06. <Arapça> el-bürākatū bi-fethi'l-bā' i ve'l-vāvi şol otdur ki bulut görücek kükerür ve yaşarur cem' i burūk gelür el-berķaşetū bi-fethi'l-bā' i ve'l-kāfi
07. bir nesni nice dürlü renkle naķş idüp bezemek yukālū <Arapça> el-birķaşū bi-kesri'l-bā' i ve'l-kāfi
08. serçeye benzer bir kiçirik ķuşdur el-berķatātū bi-fethi'l-bā' i ve'l-kāfi birbirine yakīn olan adım ĥatvün müteķāribün gibi ve yukālū <Arapça> el-berza'atū
09. bi-fethi'l-bā' i ve'z-zāli yöne ve bir 'abādur ki içine bir miķdār yumşak ot töludurup eşek arkasına ururlar ve devenün ĥavudı altına ķorlar el-birşāmūa bi'l-kesri uzun
10. 'aķılsız kişi ki zūlm ehli ola el-berķī' u bi'l-fethi evvelki gögün adıdur ki semā' i dünya dirler el-birķā' u bi-kesri'l-bā' i ve fethi'l-kāfi yedinci gögün adıdur semā' ün sābi' atün dirler
11. el-bürķū' u bi-zammi'l-bā' i ve'l-kāfi ve bi-fethi'l-kāfi eyzan bir göz göz delük nesnedür ki atun ve 'avratlarun yüzüne örterler peçe daĥı dirler ve gelin yüzüne örtdükleri dutu-
12. -ğada dirler cem' i berāķi' gelür el-bürķū' u bi-zammi'l-bā' i ve'l-kāfi mişlühü cem' i berāķi' gelür el-berķā' atū bi-fethi'l-bā' i ve'l-kāfi berķā' girmek el-berke' atū bi-vezni' d-dahraceti dörd
13. ayak üzerine durmak ve daĥı bir kimesni göti üstüne yire düşürmek yukālū <Arapça> el-berķū bi'l-fethi gögüs şadr gibi cem' i bürük gelür ve daĥı çökmüş
14. çok develer el-ibilū' l-keşiretü' l-bāriketū ma' nāsına ke-ennēhū bārikūn cem' idür şāhib ve şāhb gibi cem' i bürük gelür el-birketū bi'l-kesri şu cem' olduğu yir ĥavz gibi ve çukur yir gibi
15. cem' i birek gelür bi'l-kesri şümme' l-fethi ķile <Arapça> el-bürketū bi'z-zammi şu ķuşlarından bir aķ ķuşdur cem' i bürk gelür bi
16. 'z-zammi şümme' l-fethi el-berketū bi-fethateyni artmak ve uzamak ziyāde ve nemā gibi ve ĥayrun keşirün cem' i berekāt gelür el-bürükū bi-zammeteyni çökmek berkū' l-bā' ir min bābi deĥale ize istenāĥa
17. el-berükū bi'l-fethi şümme' z-zammi şol 'avrata dirler ki büyük bālig oĥlı varken ere vara el-berģikū bi-ma' na' l-mübārek yukālū <Arapça> küyyetün bi'z-zammi
18. ve teşdidi' l-bā' i gemülerden bir nev' i geminün adıdur el-berke' atū bi-fethi' l-bā' i ve'l-kāfi dört ayaĥ üstüne tırnak ve yukālū <Arapça>
19. el-beremū bi-fethateyni ĥuşşalanmak ve melül olmak yukālū <Arapça> ve daĥı ķumār oyununa ķavimle bile girmeyen kimesne cem' i ebrām gelür
20. el-beremetū bi-fethateyni şemeretū' l-uzāti şafra' ü <Arapça> el-bürmetū bi'z-zammi ve' t-teskīni taşdan çölmek
21. cem' i bürmün bi-zammetin şümme fethatin ve biram gelür bi'l-kesri el-bürāmū bi'z-zammi gene didükleri böcek ķurād gibi el-berimū bi'l-fethi şümme' l-kesri şol örmedür ki iki ķat iden bürkerler ve 'inde
22. 'l-bā' zı alaca örmeye dirler az olur ki 'avratlar bunu billerine ve bileklerine bağlarlar ve oĥlancıklar boynına daĥı asarlar göz degmesün diyü ve daĥı şol
23. 'askere dirler ki ķabāyilü muĥtelifeden cem' i olmiş ola el-bürniyyū bi'l-fethi

- ve teşdidi'l-yā'i bir nev'i hürmā cem'i berāniyyü gelür bi'l-fethi el-berniyyetü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'
24. sırcadan etdikleri şişe kārüretün gibi ve 'inde'l-ba'z balçıkdan düzülmiş kab cem'i berāniyyün gelür bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i el-bernesü ve'l-bürnüsü bi-zammi'l-bā'i
25. ve'n-nüni fihimā bir uzun taqyādur qalensüvetün tavīletün ma'nāsına ki ibtidā' ... giyerlerdi cem'i birāsün ve berānis gelür el-berhemetü bi'z-zammi ve'l-fethi

106b

01. uzun zamana dirler ki zamānün tavīlün ma'nāsına el-cem'u büre'ün bi-vezni 'ömer el-berehretü bi-fethi'l-bā'i ve'r-rā'eyni ve süküni'l-hā'i'l-ülā güzel nāzük ve yumşak
02. 'avrat el-berehütü bi-fethateyni ve zammi'l-hā'i el-bürühütü bi-zammi'l-bā'i ve'l-hā'i hāzramüt vilayetinde bir kuyunuñ adıdır ki kāfirlerün cānları anda ölür dirler
03. el-berhemetü bi-fethi'l-bā'i ve'l-hā'i gözin depretmeyüp bir nesneye bakup tırnak idāmetü'n-naẓari ma'nāsına el-berāhimetü bi-fethi'l-bā'i ve kesri'l-hā'i bir t̄a'ifedür ki rusul gönderi-
04. Imegi cāyiz görmezler el-bürhānū bi'z-zammi huccet ve delil cem'i berāhīn gelür el-ber'ü bi'l-fethi yaratmak halk gibi yukālū <Arapça> el-beryü
05. bi'l-fethi yunmak yukālū <Arapça> el-beryü bi-fethateyni toprak türāb gibi el-beriyetü bi-fethi'l-bā'i ve kesri'r-rā'i
06. 'l-muḥaffefeti ve teşdidi'l-yā'i halk cem'i berāyā ve beriyyān gelür el-beriyetü bi'l-fethi ve kesri'r-rā'i'l-müşeddedeti ve teşdidi'l-yā'i şol şahrā ve yazı ki ıssızlık olup ot
07. ve şu az ola cem'i berārā gelür bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i el-beriyetü bi'l-fethi ve kesri'r-rā'i'l-müşeddedeti ve süküni'l-yā'i'l-muḥaffefeti mişlü'l-beriyeti ve'l-cem'u berāriyetün el-bürāyetü bi'z-zammi
08. kalem yonkası ve ağac yonkası ve durbiden çıkan talaş ve yukālū <Arapça> el-bāriyyü ve'l-bāriyyetü ve
09. 'l-bāriyā'ü bi-teşdidi'l-yā'i fi's-şelāsi būriyā didükleri nesne ki kāmışdan iderler ve cem'u'l-bārā bevāriyyü bi-teşdidi'l-yā'i el-berīdū bi-fethi'l-bā'i ve kesri'r-rā'i on iki mīl miqdārı
10. mesafe kezā fi's-şihāhi ve on iki fersah miqdārı mesafe kezā fi'l-mağribi ve bisilü durmuş katır ve bunun gibi katıruñ üzerine binen rasul ve ḥaberci gibi bir yirden
11. bir yire gönderürler ve huccet-i kādī ve sāyir mekātib ma'nāsına daḥi gelür ve kālē'l-ezherī kīle <Arapça> ve daḥi arslanuñ önünce halka şavlık
12. ve kaçık diyen kimesneye diye berīd dirler cem'i bürūd gelür bi-zammeteyni ve yecüzü teskīni'r-rā'i faşlü'l-bā'i ve'z-zāyi el-bezzü bi'l-fethi ve't-teşdidi'z-zāyi kapmak nehb ve
13. selb gibi yukālū <Arapça> daḥi dirler şiyābından metā'u'l-beyti mine's-şiyāb ma'nāsına ve 'inde'l-ba'z şiyābdan bir nev'ün ismidür
14. ve 'inde'l-ba'z ketenden ve pambuğdan olan bize dirler ve yünden ve harirden olana demezler ve daḥi silaha da beze dirler el-bizzetü bi'l-kesri ve teşdidi'z-zāyi yarağ
15. yaşak silāḥ gibi ve şiyāb ve hey'et yukālū <Arapça> el-bizzü bi'l-kesri

- açmak feth gibi el-bizāzetü
16. bi'l-kesri biz şaticılık şan'atı el-bezzāzü bi'l-fethi ve't-teşdidi biz şaticı el-bāzī bi-tahfifi'l-yā'i ve teşdidihā toğan didükleri kuş ki ma'rūfdur cem'i bizān ve büzātün
  17. bi'z-zammi ve ebvāz gelür <Arapça> el-bezā bi-fethateyni göğüs taşra çıkup arka içerü geçmek hürücü's-şadri ve duhūlü'z-zahri ma'nāsına yukālū <Arapça>
  18. <Arapça> bi-fethi'l-bā'eyni katı katı gitmek ve bir nesni depretmek el-büzyünü bi-zammi'l-bā'i ve'l-yā'i ve kıle bi-kesri'l-ülā ve fethi's-sāniyeti Rūm
  19. t̄āyifesi şiyābından bir şevbüñ ismidür ve 'inde'l-ba'z sündüse dirler dimiş el-bezeḥu bi-fethateyni mişlü'l-bezā ya'nī hürücü's-şadri ve duhūlü'z-zahri yukālū bezḥu'r-racūli
  20. min bābi tarabe <Arapça> ve daḥı atūñ bili aşāgā çökük olmaḥ itmi'nān şalbū'l-feresi ma'nāsına el-bezrū bi'l-fethi sebzevat toḥumu tere ve tārḥun ve
  21. na'tā ve ḡayri gibi ve daḥı keten toḥumu ki türkçe zegrek dirler ve daḥı ebrīşim böceḡinüñ yumurdasına da berzün dirler el-bezā'atü ke'z-zarāfetü veznen ve ma'nen el-bezī' u ke'z-zarīfi
  22. veznen ve ma'nen <Arapça> el-büzāḡu
  23. bi'z-zammi mişlü'l-bezī' u el-bezeḡu bi-fethateyni ḡurbaḡa zıfda'un gibi el-bezḡu bi'l-fethi ve't-teskīni yarmak ve neşter urmaḡ ve delmek yukālū <Arapça>
  24. <Arapça> el-bezzāḡu bi'l-fethi ve't-teşdidi tavar inici ve ḡan alıcı el-bezāḡatü bi'l-fethi ortaklık el-bāziḡu ortak kezā zekereḥü'l-aḡterī vallāhu te'a. a'lemü bi-şihḡatihi el-büzūḡu
  25. bi-zammeteyni toḡmaḡ ve aşikāre olmaḡ tūlü' ve zūḡur gibi yukālū <Arapça>

107a

01. el-bezḡu bi'l-fethi tükürmek ve bābühü naşara el-büzāḡu bi'z-zammi ve't-tahfifi tükruk el-bezlū bi'l-fethi düşvārlık şiddet gibi yukālū <Arapça> el-bezlā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi eyü fikir re'yün
02. ceyyidün gibi el-bāzilü azı dişin yarmış deve sekiz yaşında yāḡūd toḡuz yaşında olur müzekker ve mü'enneş beraberdür cem'i büzlün bi'z-zammi ve't-teskīni ve büzzelün bi'z-zammi ve fethi
03. 'z-zāyi'l-müşeddedeti ve bevāzilü gelür ve daḥı devenüñ ol zamanda biten dişine bāzil dirler el-bāziletü katı aḡan baş barmaḡı ve bir ma'nāsına da ve şey ma'nāsına da gelür
04. yukālū <Arapça> el-büzülü bi-zammeteyni devenüñ azu dişi yarılmak yukālū <Arapça>
05. <Arapça> el-bezmü bi'l-fethi ön dişleriyle ısıрмаḡ ve şehadet barmaḡıla ve baş barmaḡıla tavar şaḡmaḡ yukālū <Arapça>
06. <Arapça> el-bezmetü bi'l-fethi gicede ve gündüzde bir kerre ta'ām yimek el-bezīmü bi'l-fethi şümme'l-kesri bogmak düzdükleri iplük ḡaytu'l-ḡalādeti
07. ma'nāsına ve 'inde'l-ba'z sebzevātdan bir bāḡ ot ḡuzmetü'l-baḡli ma'nāsına ve 'inde'l-ba'z azık artuḡı fazlatü'z-zādi ma'nāsına ve 'inde'l-ba'z şol taze aḡac fidāncıḡıdır ki
08. yararlar aşılardır daḥı bir nesneyle şara ḡorlar el-bezvü bi'l-fethi bir nesneye

- ıraqdan boyun uzadup bakmaq tetāvül gibi yuqālū <Arapça> ve dağı mişil ma' nāsına da gelür yuqālū
09. <Arapça> el-bezevanü bi-fetehatin şıçramak veşb gibi faşlü'l-bā'i ve's-sīni el-bessü bi'l-fethi ve't-teşdidi şa yağıyla veyāhūd zeyt yağıyla unı veya kavudı
10. qarışdırup bişirmeden yimek ve tavarı yab yab sürmek sovuq leyyin ma' nāsına ve deveyi bess bess dimekle men' ve zecr itmek yuqālū besse'l-ibilü <Arapça>
11. <Arapça> ve dağı encitmek ezā gibi ve göndermek irsal gibi yuqālū <Arapça>
12. <Arapça> el-bes'ü bi'l-fethi ve bi
13. 'l-hemzeti fi āhiri es-sū'ü bi-zammeteyni 'alā vezni fa'ūlin üns tutup ögernişmek yuqālū <Arapça> el-besü'ü bi'l-fethi şümme'z-zammi ve'l-meddi şağması
14. āsān deve yuqālū <Arapça> el-besbesü bi-fethi'l-bā'eyni ıssız yir kafr gibi ve dağı yañlış ve yaramaz nesne bāñıl gibi cem'i besābis gelür yuqālū <Arapça>
15. <Arapça> el-besbesetü bi-fethi'l-bā'eyni bir nesne ayaş itmek el-besbāsetü bi'l-fethi bir ağacın adıdır ve bir ağac kabuğudur ve yaprağıdır
16. edviye'-i tayyibeden bir ıssı devādur eḫbākātında ma' rüfdur el-busūkatü göycük cem'i besātīḫ gelür el-büzüzü bi'z-zammi ve teşdidi's-sīni kızıl boncuk ve mercan
17. ve kāle fi şerhi'l-mücizi <Arapça>
18. <Arapça> el-büsratü bi'z-zammi ḫurmā ḫoruğı ve ekşi ot ki biraz büyümiş ve kuvvetlenmiş ola zirā otların beş mertebesi
19. vardur ol mertebede bāriḫ dirler ki henüz yirden çıkmış ola ikinci mertebede cem'im dirler ki bir miqdār kuvvetlenmiş ola üçüncide sürretün dördüncide şam'ā beşincide
20. ḫaşış dirler mertebe-i kemāldür cem'i büsrün ve büserātün gelür bi-zammeteyni fihimā ve dağı tāze yağmur şuyı bu ma'nāya cem'i bisārun gelür bi'l-kesri el-besrü bi'l-fethi yüz ekşitmek ve bir kişi ḫācetini mevzi'ün ğayride istemek ve ḫurmā ḫoruğın āḫar nesneyle qarışdırmaq nebızde ve çebānuñ yumşamadan üzerinden ḫovalayup derisi şoyulmaq ve tağılmaq ve ḫaymaḫlanmadın süd
21. içmek ve yuqālū <Arapça> es-süfürü bi-zammeteyni yüz ekşitmek yuqālū <Arapça> el-bāsirü ekşi
22. yüzlü el-bāsürü maḫ'üde ve burın içinde durur bu 'illet ve bir marāzdur ki cem'i bevāsir gelür el-besüsü bi'l-fethi 'arabdan bir 'avratın adıdır ki bunun sebebile 'arab arasında kırḫ
23. yıl şavaş vāḫi' oldı ḫattā bununla ugursuzlukda ḫarb-ı meşel iderlerdi el-besḫü bi'l-fethi düşmek ve bir nesnenün dürgisin açmak neşr gibi ve 'özür ḫabül itmek
24. yuqālū bastü'ş-şey'i <Arapça> el-biştü bi'l-kesri şol dişi deveye dirler ki köşegiyle bile şalı virilmiş ola ve muḫlaḫā şalivirilmiş nesne

107b

01. yuqālū yedün bistatün <Arapça> giñlik ve ḫabılmaq se'atün ve iḫātatün gibi el-bisāḫun bi'l-kesri düşek el-bisāḫu bi'l-fethi giñ yir arzun vāsi'atün gibi

02. el-basītu ve'l-basītatü döşenmiş nesne ve yir yüzi ve giñ nesne ve yalnız nesne cem' i besāyit gelür el-basķu bi'l-fethi tükürmek buzaķ gibi yukālü <Arapça> el-būsāķu
03. bi'z-zammi ve't-tahfifi tükruk buzaķ gibi el-būsūķu bi-zammeteyni uzamak tül gibi ve minhü <Arapça> el-beslü bi'l-fethi helak itmek ve çirkin
04. yüzlü olmak ve huzām el-būsletü bi'z-zammi efsun okuyıcıya virilen ücretü'r-rākī ma' nāsına el-besāletü bi'l-fethi bahadırılık şecā' at gibi yukālü <Arapça>
05. <Arapça> ve dahı basil diyü helak idiciye dirler el-besilü çirkin yüzlü kabihü'l-vechi gibi el-besiletü nebizin içdükdän
06. sonra kab içinde arıtmış qalmış nesne baķiyyetü'n-nebizi fi'l-āniyeti ma' nāsına el-bāselik gevde tamarı ki qolda aşığa tamarıdur andan qan alsalar ancak gövdeye fāyide
07. ider el-besmä bi'l-fethi gülümsemek yukālü <Arapça> el-bessämü bi'l-fethi ve's-şedidi çok tebessüm idici el-besenü bi-fethateyni
08. güzel hüsün gibi el-besisetü bi'l-fethi ve'l-kesri undan veya qavuddan yağile qarışdırılmış nesne faşlü'l-bā'i ve's-şini el-beşşerü bi'l-fethi ve't-teşdidi açık yüzlü
09. ve güler yüzlü kişi el-beşāšetü bi'l-fethi açık yüzlü ve güler yüzlü olmak ve şeyyin şādımān olmak talākatü'l-vechi ma' nāsına ve bābühü seleme el-beşšetü mişlühā
10. el-beşrü bi-fethateyni ādem oqlını ve qāle fi's-şihāhi ve'l-mücmeli ve'l-mücmeli el-halku ve ādem oqlanınıñ dersiniñ taş yüzi ve sevinmek ve ugramak yukālü <Arapça>
11. <Arapça> el-beşerü bi-fethateyni insānuñ derisiniñ taş yüzi diyü yüzünde zāhir olmuş otlara da beşeretü'l-arzı dirler el-beşerü bi'l-fethi ve't-teskini
12. muştulamaķ ve sevindirmek ve çekirge yir yüzünde her ne varsa yimek ve 'avratına veya eline zekerden sürmek ve calaķ urmaķ mübaşeret gibi ve bir nesnenüñ taş yüzünü
13. almak ve şoymaķ yukālü <Arapça> el-bişrü bi'l-kesri açuķ ve güleç yüzlü olmak talākatü'l-vechi gibi ve bir taģuñ adıdur cezirede
14. ve benī ba'lbek bir şularınıñ adıdur el-büşrā bi'z-zammi muştulamak el-beşāretü bi'z-zammi ve'l-kesri muştulamak el-beşāretü bi'l-fethi el-cemāl ya' nī güzellik el-beşirü muştucu mübeşşir gibi ve güzel yüzlü
15. cemil gibi <Arapça> el-bāşüretü bi-zammi's-şini yeñi yetişmiş turvanda cem' i bevāşir gelür el-beşā' atü bi'l-fethi taťı çirkin ulbu ve qoķusu yaramaz olbu
16. bogaz tütmaķ yukālü <Arapça>
17. el-beşe' u bi-fethateyni taťı çikin qoķusu yaramaz nesne yimekden qoķup yaramaz olmak yukālü <Arapça>
18. minhü el-bāşik bi-kesri's-şini atmaca didükleri av kuşu cem' i bevāşik gelür el-beşkü bi'l-fethi yalan söylemek kizb gibi ve deve sür'atle gitmek ve qaftanı seyrek dikinile dikmek
19. yukālü <Arapça> el-beşelü bi-fethateyni hariş olmak ve bābühü
20. <Arapça> el-beşemü bi-fethateyni çok yimekden tuħme olmak ve melül ve ğuşşalu olmak sāmetün gibi <Arapça>
21. <Arapça> el-beşāmü bi'l-fethi bir küçücük qoķulu ağacdur ki misvak iderler vahidi beşāmetün gelür el-beşāhetü ke'l-qabāhatü veznen ve ma' nen
22. faşlü'l-bā'i ve's-şādi el-başşu bi'l-fethi ve't-teşdidi ve'l-başişü yıldırım berik gibi yukālü <Arapça> el-beşāšetü

23. bi'l-fethi göz 'ayn gibi el-başbaşatü bi-fethi'l-bā'eyni dilgülenmek ve it
 24. koyriğin oynatmak yukālū <Arapça> el-başrū bi'l-fethi iki şahtiyānı
 25. birbirine yanaşdırup dağı dikmek el-buşru bi'z-zammi her nesnenün tarafı
 ve kenarı ve fi'l-ḥadısi <Arapça> el-başarū bi-fethateyni
 25. şol ḥāssedür ki anuñla nesne gördiler ḥāşşatü'r-ru'yeti ma'nāsına ve göz nürü
 ve bilmek 'ilm gibi cem'i ebşār gelür el-başirū görür bilür kimesne

108a

01. ve dağı it kelb gibi el-beşaretü bi'l-fethi bilmek 'ilm gibi yukālū <Arapça>
 el-başir mişlühā ve bir evüñ iki
 02. tarafinuñ arası ve ḥucet ve yara üstünde vāқи' olan ḳan ve dağı ḳalatan ters
 gibi ve yāḥūd çevşen dir'un gibi el-bişrū bi'l-kesri ve'l-başratü bi'l-fethi
 rengi aḡa mā'il
 03. yumşak küfek taş ḥicāratün riḥvetün ile'l-beyāzi ma'nāsına bu sebebden
 başra şehri bununla tesmiye olundu el-başratāni küfe şehriyle başra şehrine
 dirler
 04. el-başku bi'l-fethi tükürmek bezḳun ve sebḳun gibi yukālū <Arapça> el-
 buşāḳu bi'z-zammi ve't-taḥfifi tükruk buzāḳ gibi ve dağı ḥurmā agacından
 05. bir nev'i ve şol yaldırıcı aḡ taşa buşāḳatü'l-ḳamer dirler el-baş'u bi'l-fethi
 iki ya dağı ziyāde nesnei beri getürmek cem' gibi na'tı ebşā'u gelür
 mü'enneşinde baş'ā'ü dirler bi-vezni
 06. şerā'ü ve cem'i mü'enneşi buşā'un gelür bi'z-zammi şümme'l-fethi kelime
 tevkiddür cem'i ma'nāsınadur ve ecme' uya tābi'dür bunsuz zıkr olunmaz ve
 üzerine mukaddem olmaz yukālū <Arapça>
 07. <Arapça> faşlü'l-bā'i ve'z-zādi el-bazzu bi'l-fethi
 08. ve teşdidi'z-zādi nazik ve yumşak gevdelü kimesne ve derisi yufka ve tolu
 kimesne <Arapça>
 09. <Arapça> el-bazizü bi'l-fethi şümme'l-kesri
 10. şu az aḳmaḳ yukālū <Arapça> el-bazažu bi-fethateyni az şu mā'ün ḳalilün
 gibi el-bazūzu bi'l-fethi şuyı az ḳuyu yukālū <Arapça>
 11. <Arapça> el-baz'u bi'l-fethi bir pare et kesmek ḳat'u'l-buz'ati ma'nāsına ve
 muṭlaḳā kesmek ḳat' gibi ve yar-
 12. -maḳ şaḳḳ gibi yukālū <Arapça> ḳat' ve bir şudan içüp ḳanmaḳ ve bir
 nesneden uşlanup
 13. melül olmaḳ yukālū <Arapça> el-biz'u bi'l-kesri üçden toḳuza varınca olan
 a'dāduñ
 14. isimdür ve 'inde'l-ba'z üçden ona varınca olan a'dāduñ ismidür müzekker
 ve mü'enneş beraberdür ve yukālū <Arapça>
 15. <Arapça> el-buz'u bi'z-zammi cimā' ve nikāh ve 'avratuñ fercinden dağı
 kināyet olur kezā fi'l-maḡribi ve reva'l-aḡterī cevazü kesri'l-bā'i
 16. fihi vallāhu a'lem bi-şıḥḥatihi el-bez'atü bi'l-fethi et pāresi ḳıṭ'atü'l-laḥmi
 ma'nāsına cem'i bez'un bi'l-fethi ve bize'un gelür bi-vezni 'inebin el-
 bāzi'atü şol baş yarıḡına dirler ki
 17. derisin kesüp etin yarup ḳanatmış ola ammā ḳanı aḳmaya ve eger ḳanı aḳsa
 dāmiye dirler ve dağı ḳoyun bölüklerine dağı bāzi'a dirler firaḳun mine'l-
 ḡanemi ma'nāsına
 18. ve yeḳülü seyfün bāzi'un <Arapça> el-bezi'u bi'l-fethi şümme'l-kesri zeker
 içinde olan cezire ve deri ma'nāsına da gelür <Arapça>

19. gibi el-bizā' u bi'l-kesri cimā' itmek el-bizā' atü bi'l-kesri bir kıt' a maldur ki ticāret itmekçün günderilür kezā fi's-şihāhi ve'l-mağribi ve dağı sermāye ve aşşı
20. ribḥ gibi <Arapça> buzā' atü bi'z-zammi ve'l-kesri bi'rün qadimetün bi'l-medīneti faşlü'l-bā' i ve't-tā' i el-beṭ'ü bi'z-zammi ve sükūni't-tā' i ve'l-but' u bi-zammeteyni
21. 'alā vezni fa'ūlin eglenmek ve yap yap gitmek sür' atüñ zıddıdur yuqālū <Arapça> ya' nī genc ve kāhil yürüyüşlü kimesne
22. el-baṭbātu bi'l-fethi bir ağacuñ adıdur el-baṭtu bi'l-fethi ve't-teşdidı yarmak yuqālū <Arapça> el-biṭṭatü qaz didükleri kuş
23. el-biṭṭatü bi'l-kesri ve'l-fethi ve't-teşdidı biraz ve yağ bardağı ve'l-cem' u <Arapça> el-bethu
24. bi'l-fethi yüzi üzerine düşürmek yuqālū <Arapça> el-beṭ'ü bi'l-fethi ve'l-beṭiḥatü bi'l-fethi şümme'l-kesri şol şu
25. açacak giñ yir ki içinde ovuk taşlar ola ve cem' u'l-ülā biṭāḥun bi'l-kesri ve cem' u's-şāniyeti biṭāyiḥun el-beṭiḥü ğani kimesne el-beṭhā' nū bi'z-zammi ve'l-fethi medīne

108b

01. şehirde bir derenüñ adıdur el-baṭiḥu ve'l-baṭiḥatü bi-kesrateyni ve teşdidı't-tā' i fihimā qavun ve qarpuz cemī' beṭāṭiḥ gelür el-baṭarü bi-fethateyni ziyāde sevinmek ve bī-
02. bāk olmak ve kayırmaz olmak ve korkusuz olmak şiddetü'l-ferāhi gibi ve ḥayret ve dehşet ve tekebbürlenmek ve bābü'l-küllü ṭarabe el-baṭrū bi'l-fethi yarmak yuqālū <Arapça>
03. <Arapça> el-biṭru bi'l-kesri bir nesne 'abeş yire zāyi' olup gitmek yuqālū <Arapça> el-baṭraqatü bi'l-fethi qarpuz cem' i baṭāriḥ
04. gelür ve 'inde'l-ba' z qavuna dağı dirler el-baṭriḥu bi-kesri'l-bā' i ve'r-rā' i rüm beglerine ve re'islerine dirler ve 'inde'l-ba' z on biñ ere baş ve re'is olana dirler mu' arrebdür
05. cem' i baṭāriḥa ve baṭāriḥ gelür el-baṭşü bi'l-fethi ğazab vaqtinde berk dutmak ve heybetle el şunup yapışmak yuqālū <Arapça> el-baṭaḡu
06. bi-fethateyni bulaşmak ve sürünmek yuqālū <Arapça> eb-biṭākatü bi'l-kesri kiçirik biz pāresidür ki anda şevbüñ bahāsın
07. yazup bir iplikle beriki qorlar el-butlü ve'l-butlānū bi'z-zammi fihimā el-butülü bi-zammeteyni bāṭil olmak yuqālū <Arapça>
08. <Arapça> el-bāṭilu ḥaqq olmayan cem' i ebāṭil gelür el-beṭületü bi-zammeteyni ve'l-biṭāletü bi'l-fethi bahādırlıq şecā' at gibi yuqālū <Arapça>
09. <Arapça> ve dağı iş işlemeyüp epsem oturmağa da biṭālet dirler yuqālū <Arapça>
10. <Arapça> el-baṭṭāl bi'l-fethi ve't-teşdidı ziyāde bahādır ve dağı işsiz kişi ve tutulmayan nesne el-baṭmü bi'z-zammi meneviş ağacıña yemişine el-ḥabbetü'l-ḥazrā' i dirler el-baṭnu
11. bi'l-fethi qarın ki zıddı zāhrıdur müzekker ve mü'enneş isti' māl olunur ve dağı şol ṭāyife ki qabileden az olup biribirine ḥaşımlıq biraz ıraḡ ola cem' i butün gelür bi'z-zammi ve kuş yıla-
12. -ñınuñ uzunca ṭarafına dağı dirler bu iki ma' nāya cem' i bütānun gelür bi'z-zammi ve dağı bir kimesnenüñ qarının urmaḡ ve bir nesnenüñ içine girmek

- duhul gibi ve bir nesnenün batinın bilmek yukalu <Arapça>
13. <Arapça> el-butunu bi-zammeteyni ve'l-bitanetu bi'l-kesri bir kimse
14. bir kimsenun havasından olmak yukalu <Arapça> el-batanu bi-fethateyni çok yemekden karni buyumek yukalu <Arapça>
15. <Arapça> el-butnanu bi'z-zammi orta vasat gibi yukalu <Arapça> el-bitanu bi'l-kesri sol kolaundur ki devenun karni altına aykuru idup bir ucundağı halkaya burumec
16. daqup ve bir ucundağı halkaya havud kolaın daqarlar el-bitanetu bi'l-kesri çarşaf ki dosek ustune doserler ve qaftan esderi ve bir kimesnenun dosti ve hasşası cem' i beānin gelur el-bitnetu
17. bi'l-kesri ta'ami çok yimekten imtila' ve tuhme olmak el-batnu bi'l-fethi summe'l-kesri sol kimse ki qarından gayri muhimi olmaya el-batinu bi'l-fethi summe'l-kesri karni buyuk kisi ve irak ba'id gibi el-butnu bi'z-zammi
18. summe'l-fethi menazil-i kamerden bir menzilun ismidur uc yilduzdur musellesu's-şekli sac ayak vafında el-batitu bi'l-fethi summe'l-kesri 'ucb ve yalan kizb gibi el-batinetu bi-kesri't-ta'i ve tahfifi'l-ya'i sol
19. buyuk sirca çanaqdur ki icine şarab toldurup meyhorlar onlerine koyup bir kicirik çanakla dahı bunuñ icinden alup icerler kezā fi'l-magribi faşlü'l-bā'i ve'z-zā'i el-bazaru bi-fethateyni
20. sol zayidce etcegizdur ki 'avratlar fecri icinde olur dilak ve celik dirler el-bezvü bi'l-fethi bir kimesnenun eti çok olmak ve sık olmak yukalu <Arapça> el-bizaretu
21. bi'z-zammi misluhu ve dahı üstu tutaqda zayidce etcegiz her kimse de olmaz ba'zi kimsede olur ve dahı kuyununuñ ferici kenarında sarıkık deri el-bezra'u bi-vezni hamra'e sunnet olmadık
22. buyuk talaklu 'avrat faşlü'l-bā'i ve'l-'ayni el-be'a'u bi'l-fethi meta' ve cihaz ve be'a'un es-sehab şikletu'l-matari el-bā'u iki kol ozünü ki kulac dirler ve dahı kiremidin
23. ve şerefden 'ibaret olur el-bu'yabu bi'z-zammi cema' at yukalu <Arapça> el-ba'su bi'l-fethi göndermek irsal gibi ve uykudan uyarmak ve yerinden kaldırmak ve ko-
24. -parmak isaretun gibi ve ölü diriltmek yukalu <Arapça>
25. <Arapça> ve dahı çerbiye dahı dirler ceş gibi cem' i bu'usun gelur bu'asun bi'z-zammi medinede bir mevzi'un adidur <Arapça> el-bi'setu bi'l-kesri

109a

01. göndermek irsal gibi ve koparmak el-ba'seratü bi-fethi'l-bā'i ve's-şā'i qarışdırmak ve tağıtmak ve çıkarup ve bir nesnenun aşagasın yukaru eylemek yukalu <Arapça>
02. <Arapça> el-ba'setu
03. ve'l-ba'usu bu bi-zammi'l-bā'i ve's-şā'i fihimā derenun köpügi ya'nī ortası sürretü'l-vādī gibi ve bir nesnei bilup 'alim olan kimesneye hüve ibnū ba'setuhā dirler el-ba'cü bi'l-fethi dürtmek ve yarmak
04. yukalu <Arapça> ve dahı qarın yarığı cem' i bu'ücün gelur bi'z-zammi el-bā'acetü derenun giñ yiri müttesi' u'l-vādī gibi el-ba'adu bi-fethateyni helak olmak
05. ve hor haqir ma'nasına da gelur yukalu <Arapça> el-bu'dü bi'z-zammi aralık ve kad ba'ude bi'z-zammi <Arapça>

06. el-bā'idü iraq olucı cem'ı ba'dün gelür bi-fethateyni el-ba'dü bi'l-fethi tarafdur cihāt-ı sitedendür qablüñ zıddıdur ard demek olur ve henüz demek ma'nāsına da gelür zamm-i dālıle el-ba'id iraq
07. cem'ı bu'dān gelür bi'z-zammi el-ba'ratü bi'l-fethi it siñegi zübābü'l-kelbi gibi ve koyun kığı ve deve bokı cem'ı ba'run bi'l-fethi ve ba'arātün ve eb'ārün gelüp el-ba'irü mine'l-ibili bi-menzileti'l-insāni
08. <Arapça> devenüñ erkeğine ve dışisine şāmil olur nitekim insān erde ve 'avratda şāmil olduğı gibi lākin deve beş yaşına girmeyince ba'ir dinmez el-ba'sūšetü
09. bi-zammi'l-bā'i ve's-şādi kiçirik canavardur el-ba'zu bi'l-fethi bir nesnenüñ cüz'i ve cem'ı eb'āzun gelür el-ba'ūzatü bi'l-fethi şümme'z-zammi sivri sinek cem'ı ba'ūzun gelür el-bu'āku bi'z-zammi şol
10. bulut ki yağmuru yire şiddetle dökile el-ba'lü bi'l-fethi er zevc gibi cem'ı be'ūletün gelür 'avrata ba'letün dirler ba'lün dağı dirler ve dağı şāhib ma'nāsına da gelür ve şol ekine
11. ve ħurmā ağacına dirler ki şuyla şuvarlar ve 'inde'l-ba'zi şol ekine ve ħurmā ağacına dirler ki köki yirden şulanup şuvarılmağa muhtāc olmaya cem'ı bu'ülün gelür
12. ve dağı İlyās peygamber qavmünüñ putları adıdur elif lāmsuz isti'māl olunur kemā fi qavlihi te'a. e ted'üne ba'len el-bi'ālü bi'l-kesri cimā' itmek ve er 'avratile oynamak
13. ve ba'lebekk ism-i belde el-ba'alü bi-fethateyni ħayret ve dehşet ya'nī şaşmak yukālü <Arapça>
14. el-ba'vü bi'l-fethi el-cenābetü ve'l-cürmü yukālü <Arapça> faşlü'l-bā'i ve'l-ğayni el-buğā'ü bi'z-zammi ve'l-meddi taleb itmek ve bir nesnei bir kimse için taleb itmek yukālü <Arapça>
15. <Arapça> el-biğā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi zinā itmek yukālü <Arapça> el-bağbağatü bi-fethi'l-bā'eyni ivmek 'acele
16. gibi ve deve āvāzı el-bağtü bi'l-fethi ańsızın olmaq yukālü <Arapça> el-bağtetü bi'l-fethi ańsız dalağ fecā'tün gibi el-ba'sā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi şol qara koyuna
17. dirler ki yiriyir aqçe beñleri olur dağı iħtilāt-ı nāsa dirler el-beğāşü bi'l-ħarekāti's-selāsi bir qartaldan kiçirik kuşdur yap yap uçar berk uçmaz ve 'inde
18. 'l-ba'zı şol uçuk kuşlardur ki av avlaya serçe gibi ve durduğı gibi kezā fi'l-mağribi ve qāle fi's-şihāhi <Arapça>
19. şümme kıle <Arapça> bağdāz bağdād
20. ve bağdān bi'l-fethi fi's-selāseti bir meşhūr şehrüñ adıdur ki fārisiden 'arabī kılınmış el-bağarü bi-fethateyni bir muħriğ marāzdur devede vāki' olur şuyı içüp qanmaz āħir andan helāk olur
21. yukālü <Arapça> bağarun bi-fethatin ve'l-binā'i 'ale'l-fethi <Arapça> el-bağratü bi'l-fethi yağmur buğanığ ki bir uğur-
22. -dan şiddetle yağa el-buğürü bi'z-zammi düşmek suķūt gibi yukālü <Arapça> el-bağšetü bi'l-fethi çisendiden ziyādece yağın yağmur ki
23. mağarun za'ifün dirler el-bağşü bi'l-fethi bu didüğümüz gibi yağmur yağmaq yukālü <Arapça> el-buğzü bi'z-zammi düşmanlık ya'nī sevmemek
24. el-beğāzatü bi'l-fethi sevilmemiş olmaq yukālü <Arapça> el-bağzā'ü bi'l-fethi ziyāde sevmemek şiddetü'l-buğzi ma'nāsına el-biğzatü bi'l-kesri mişlühü
25. el-bağizü bi'l-fethi şümme'l-kesri sevilmemiş kimesne buğüz ma'nāsına el-

bağlı bi'l-fethi erkek katır cem' i bigāl gelür bi'l-kesri el-bağlatü bi'l-fethi dışı katır el-bağgālü bi'l-fethi ve't-teşdidi

109b

01. katırcı el-buğāmü bi'z-zammi giñ āvāzı ve muṭlakā şavt ma' nāsına daḥı gelür ve daḥı şol deve āvāzı ki öñünce fehm olunmaya yuḳālü <Arapça>
02. <Arapça> buğāmen <Arapça> el-buğāyetü bi'z-zammi yitişmişin aramaḳ ve istemek ve muṭlakā her nesnei istemek ve taleb itmek el-bağyü bi'l-fethi azğunluk itmek ve zulm
03. itmek ve ḥaddın geçmek ve derenüñ şuyı taşup evvel çıḳmaduğı yire çıḳmaḳ ve at yavuzlanup çalkalanmaḳ ve yara şişüp fesāda yitişmek ve yağmur ḳatı yağmaḳ
04. el-bağyü bi'l-fethi ve kesri'l-ğayni ve teşdidi'l-yā'ı ḥaddın geçen kimesne ve zinā idici ' avrat ve cāriye eme gibi eger zinā itmez sevde cem' i beğāyā gelür bi'l-fethi ve minhü ḳavlühü te' a. <Arapça>
05. bağıyyen ve daḥı şol gözci ve ḳaravul ki çerı öñünce gider cem' i beğāyā gelür eyzan el-bāğı azğuna ve zālīm ve imām-ı 'ādile muḫālefet iden el-buğyetü bi'l-fethi ve'l-kesri ḥācet ve ' inde'l-ba' z
06. kesrile şol ḫāle dirler ki sen anı taleb idesin ve zammile nefsi ḥācete dirler el-buğaybeğu bi'z-zammi ve fethi'l-ğayni ' alā sığati't-taşğiri dibi yaḳın ḳuyu ve irkek semiz geyik ve semiz keçi ve bir yerüñ
07. adıdur faşlü'l-bā'ı ve'l-ḳāfi el-beḳā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi sābit ve dāyim olmaḳ yuḳālü <Arapça>
08. <Arapça> el-baḳbaḳatü bi-fethi'l-bā'eyni bir nesnenüñ şavtın ḫikāyet itmek ve bardaḳ ve desti āvāzı yuḳālü <Arapça> el-baḳāḳu ve'l-baḳāḳatü vee
09. 'l-baḳbāḳu bi'l-fethi ve taḫfi'fi'l-ḳāfi fi's-şelāseti çok sözlü ḳişi keşirü'l-kelām gibi el-bāḳatü bi-taḫfi'fi'l-ḳāfi tere ve sebzevāt destesi ḫuzmetü'l-baḳlı ma' nāsına cem' i bāḳāt gelür el-baḳḳatü bi'l-fethi
10. ve't-teşdidi sivri siñek ba' ūzatün gibi cem' i baḳḳun gelür bi-ğayri'l-hā'ı el-baḳarü bi-fethateyni şıḳır ism-i cinsdür cem' i buḳūr gelür ve daḥı yorulmaḳ ve it şıḳır görüpde müteḫayyir olmaḳ yuḳālü <Arapça>
11. <Arapça> el-baḳaratü şıḳıruñ birisine dirler irkek olsun ve dışı olsun beraberdür tā' efrād içündür te'nış
12. için degüldür cem' i baḳarāt gelür el-bāḳūratü bi-zammi'l-ḳāfi bir şıḳıra dirler baḳaratün gibi ve daḥı şol şıḳır sürüsine dirler ki içinde şıḳır tamacı bile ola ve li-hāzā ḳāle fi's-şihāhi el-bāḳūratü cemā' atü
13. 'l-baḳari ma' a re' ātihā el-baḳḳarü bi'l-fethi ve't-teşdidi şıḳır tamacı el-baḳarü bi'l-fethi ve't-taḫfi'fi bir derenüñ adıdur el-baḳrū bi'l-fethi uçmaḳ ve giñ itmek ve yarmaḳ yuḳālü <Arapça>
14. <Arapça> el-baḳirü ve'l-baḳiretü bi'l-fethi şümme'l-kesri fihimā şol gönleḡe dirler ki iki yeñi olmaya ' avratlar giyerler ve daḥı şıḳır sürüsine de baḳir dirler ve daḥı köşeginden ḳarnı yarılan
15. deveye de baḳir dirler el-buḳrā bi-zammi'l-bā'ı ve fethi'l-ḳāfi ve'l-ḳaşri balçıḳdan düzülmüş topcuğazlar çevresinde ḫāṭlar olur oḡlancıḳlar oynarlar el-bāḳiratü mekān el-baḳaratü
16. el-baḳrā'ü bi-vezni ḫamrā'e ḳırıla aḳ alaca dışı ḳoyun ve ḳuş ve āyet ism-i belde ve şol yil ki anda kızlık ola ve ' inde'l-ba' z şol yile dirler ki anda hem ucuzluk ve hem

17. kızlık ola el-baḳ' u giñ ve büyük olmak ve gitmek zehāb gibi yuḳālū <Arapça> el-bāḳi' u giñ nesne vāsi' un gibi el-bāḳi' atū şol kişiye dirler ki çok yirler gibi
18. ve çok şehirler göre ve bile yuḳālū <Arapça> ve daḫı şol ḳorḳaḳ ḳuşa dirler ki şu içdügi vaḳitde
19. başın ḳaldırıp şaḡına ve şolına baḳar kemā yuḳālū <Arapça>
20. el-baḳa' u bi-fethateyni ḳuş ve it ḳarayile aḳ alaca olmak el-buḳ' atū bi'z-zammi bir pāre yire dirler ki rengi yanındaḡı yirler rengine muḫālif cem' i bite' un bi'l-kesri şümme'l-fethi ve biḳā' un gelür bi'l-kesri kezā fi
21. 't-tehzībi el-baḳi' u bi'l-fethi şümme'l-kesri şol mevzi' a dirler ki anda nice dürlü ağac kökleri ola ve daḫı şol yire dirler ki anda aḳlık ve kızlık ola ve bihi sümmiye baḳi'
22. aḡar <Arapça> ve baḳ' ānū eṣ-şāmü' llezi <Arapça>
23. <Arapça>
24. <Arapça> el-baḳlū bi'l-fethi şol gök otlardur ki evvel bahārda biter ve 'inde'l-ba' zi şol otlara dirler ki ḫavar irse yidi yir yüzünde sāḳi ve encegi ḳalmaz ve 'inde
25. 'l-ba' z şol otlara dirler ki toḫumdan bite ve 'inde'l-ba' zi her ot ki anuñile bir yaşıl olur aña baḳal dirler lākin ba' zı maḫallede eṭayip buḳul murād olunur ki nās anı yirler

110a

01. na' nā' u degirmen gibi müfredi baḳlatūn ve cem' i buḳulūn gelür el-buḳulū yüzde saḳal bitmek ve aḡızda diş bitmek yuḳālū <Arapça>
02. <Arapça> el-baḳḳālū bi'l-fethi ve't-teşdiđi sebzevāt şatıcı el-bāḳilū bi-kesri'l-ḳāfi saḳalı belürmiş kimesne el-baḳillā bi-kesri'l-ḳāfi ve teşdiđi'l-lāmi ve bi-ḡayri'l-hemzeti fi āḫiri
03. ve'l-bāḳilā' ü bi-kesri'l-ḳāfi ve taḫfi'fi'l-lāmi ve bi'l-hemzeti fi āḫirihi baḳla didükleri nesne ḫubūbāt dandur vāḫidi baḳillātūn ve bāḳilātūn gelür baḳlatū'l-ḫamḳā' i töḫmekān didükleri sebzevāt
04. ki racul daḫı dirler baḳlatū yemāniye sirgen didükeri ḳızıl baldırlu ve ḳızıl yapraḳlu otdur el-baḳvā bi-fethi'l-bā' i ve'l-vāvi el-baḳyā' bi'z-zammi ve'l-ḳaşri ri' āyet itmek ve esirgemek raḫmet
05. gibi el-baḳiyyetū bi'l-fethi ve kesri'l-ḳāfi ve teşdiđi'l-yā' i bir nesnenüñ soñı artup ḳalan nesne el-bāḳiyyetū bi-kesri'l-ḳāfi ve taḫfi'fi'l-yā' i bir isimdür ki beḳā' ü ma' nāsına isti' māl olunur ḳāle'llāhu te' a. fe-hel
06. terā lehüm min bāḳiye ey beḳā' ün el-bāḳi āḫiri olmayan nesne el-baḳi bi'l-fethi baḳmaḳ naḡar gibi ve muntazır olup yol gözlemek yuḳālū <Arapça> faşlü
07. 'l-bā' i ve'l-kāfi el-būkā' ü bi'z-zammi ve'l-fethi ve bi'l-meddi ve'l-ḳaşri aḡlamak lākin cevheri şıḫāḫda meddle aḡlamak olan şavta dirler ve ḳaşirıla göz yaşına göz yaşı
08. ḳıḳmaḡa dirler dimiş yuḳālū <Arapça> el-bekkū bi'l-fethi ve't-teşdiđi ḳalabalıḳ itmek zaḫmet gibi ve ḳaḳmaḳ daḳḳ gibi yuḳālū <Arapça>
09. <Arapça> el-bekketū bi'l-fethi ve't-teşdiđi bir yire cem' olup ḳalabalıḳ itmek ve baḫn-ı mekkeye ve ka' be yirine daḫı dirler nās andan cem' olup
10. izdiḫām itdügi için ve yāḫūd zālīm ve cebbār beglerüñ boyunların ḳaḳup ḳırduḡı için el-bekbetū bi-fethi'l-bā' eyni depretmek taḫriḳ gibi el-bek' ü

- bi'l-fethi ve'l-hemzeti
11. fi āhirihi ve'l-bük'ü bi-zammeteyni ve'l-hemzeti fi āhirihi 'alā vezni fa'ūlin ṭavaruñ südi az olmaḡ yukālū <Arapça>
  12. <Arapça> el-bek'ü ve'l-bek'etü bi'l-fethi şümme'l-kesri fihimā ve bi'l-hemzeti fi āhirihimā 'alā vezni fa'īlin ve fa'iletin südi az ṭavar cem' i bükā'ün gelür bi'l-kesri le-bikrū bi'l-kesri kızlığı bozulmaduḡ kız
  13. 'azrā'ü gibi ve 'inde'l-ba'zi erle cimā' itmeyen kız ve 'avratla cimā' itmeyen er irkege ve dişiye itlāk olunur şeyyibüñ zıddıdur cem' i ebkārün gelür kezā fi'l-mağribi ve daḡı
  14. şol 'avrata dirler ki hemān bir def' a toḡura artuḡ toḡurmaya ve bu 'avratuñ toḡurduḡı veleda daḡı bikr dirler irkek ve dişi beraberdür kezā fi'şihāhi ve daḡı
  15. ve daḡı bir def' a butlayup artuḡ butlamayan deveye daḡı dirler el-bekrū bi'l-fethi genc deve ya'nī dorum mü'enneşi bekratün gelür cem' i bikār ve bikāratün gelür bi'l-kesri fihimā ve cem' i kılllet ebker
  16. gelür bi'l-fethi ve zammi'l-kāfi el-bekāretü bi'l-fethi kızlık ki kızlarda olur maşdardur le-bekratü bi'l-fethi ve bi-süküni'l-kāfi baḡara didükleri nesne ki anuñla ḡandil ve ḡayri nesne
  17. çekerler ve ḡuyu çarḡına daḡı dirler cem' i bekerün ve bekerātün gelür el-büktratü bi'z-zammi evvelü's-şubḡi el-bekerü bi-fethateyni mişlühā el-bükürü bi-zammeteyni irtelemek yukālū <Arapça>
  18. fi'l-bükraṭi el-bākūretü bi-zammi'l-kāfi turvanda nesne cem' i bevākīr gelür ve yukālū <Arapça> ve'l-bekürü mine'n-naḡli
  19. bi'l-fethi mişlü'l-bekireti <Arapça> el-bek'u bi'l-fethi bir kimse cesedinden bir nice mevzi' de biri-
  20. -biri ardınca ḡatı ḡatı urmaḡ ve bir kimseyi sevmedüḡi nesneyle ḡarşulayup epsem itmek ve gitmek zehāb gibi yukālū <Arapça>
  21. mevāzi'un müteferriḡatün min cesedihi <Arapça> el-beklü bi'l-fethi ḡarışdurmaḡ ḡalt gibi yukālū
  22. <Arapça> el-bekiletü bi'l-fethi şümme'l-kesri ve'l-bekāletü bi'l-fethi şol yaḡı ki keşe ḡarışdırılmış ola
  23. ve 'inde'l-ba'z şol unla ḡavutdur ki biribirine ḡarışdırırlar daḡı şuyla ve yāḡūd şade yaḡile ve yāḡūd zeyt yaḡıyla ışladalar ve 'inde'l-ba'z şol ḡavudla ḡurmādur ki ikisini bir ḡaba ḡoyarlar daḡı içine süd ḡoyarlar ḡarışdırırlar ve 'inde'l-ba'z şol öḡünmiş keşdür ki içine şu saḡup ḡarışdırırlar ve yukālū <Arapça>
  25. <Arapça> el-bekiyyü bi'l-fethi şümme'l-kesri şümme't-teşdidi çok aḡlayıcı kişi keşirü'l-bükā'i gibi el-bükiyyü bi'z-zammi şümme'l-kesri şümme't-teşdidi cem' i bākin mişlü cālisin ve cülüsün <Arapça>

110b

01. fe-üdgimet faşlü'l-bā'i ve'l-lāmi el-bellü bi'l-fethi ve't-teşdidi yaş eylemek ve ḡavminüñ ve ḡabilesinüñ ḡatırların ḡoş eyleyüp şıla eylemek ve ḡasta saḡalmaḡ yukālū
02. <Arapça> el-belelü
03. bi-fethateyni yaş nedā gibi ve bir nesneye yetişüp zafer bulmaḡ yukālū <Arapça> el-bellü bi'l-kesri ve't-teşdidi mübāḡ nesne el-bilālū
04. bi'l-kesri şu ve her nesne ki anuñla boḡaz ışladalar şudan ve südden aña bilāl

- dirler dağı şahābeden bir kimsenūñ adıdır ki rasūlullāhuñ mü'zzini idi ki
05. aña bilāl bin ḥamām ḥabeşī dirlerdi el-belilü ve'l-beliletü bi'l-fethi şümme'l-kesri fihimā şol yildür ki içinde yaş ve çisendi ola el-bülbületü bi-zammi'l-bā'eyni emziklü
06. bardağ cem' i belābil gelür ammā fars şā'irleri şol kilindire dirler ki içinde şarāb ola el-billetü bi'l-kesri ve't-teşdīdi yaş belelün gibi el-belbeletü bi-fethi'l-bā'eyni
07. ve'l-belbālū bi'l-fethi ğam ve ğuşsa ve göğüs vesvāsı el-belbeletü bi-fethi'l-bā'eyni vesvese virmek ve ğamġin eylemek el-bülbülü bi-zammi'l-bā'eyni bir ma' ruf kuşdur ki güzel āvā-
08. –zı vardur ve dağı yiyini ve zeyrek kimesne cem' i belābil gelür el-belletü bi'l-fethi ve't-teşdīdi yaşlık ki suṭūḥ-ı ecsāmda cārī ola cem' i belelün gelür ve yuḳālū <Arapça>
09. bi'l-fethi ey fihimā belelün el-belletü bi'z-zammi ve't-teşdīdi ot ışlanup yaş olmak ibtilālū'r-raṭbi gibi el-bālū ḳalb ya' nī gönül ve ḥāl ve nefis hoşluğı rehā'ü'n-nefsi ma' nāsına
10. ve deñiz balıklarından bir büyük balıkuñ adıdır ' arabī degüldür el-bāletü bi-taḥfi'l-lāmi gökcek ḳoḫulu nesne ḳoyacak ḳab fārisiden mu'arrebdür ve cevāb ma' nāsında
11. gelür ve dağı bir büyük balıguñ adıdır el-belā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi imtiḥān ve tecrübe itmek eger ḥayrile ve eger şerrile ve zahmet ve meşakkat cem' i belāyā gelür bi'l-fethi ve dağı libās eskimek
12. yuḳālū <Arapça> el-beltü bi'l-fethi kesmek ḳat' gibi yuḳālū <Arapça> el-beleşü bi-fethateyni
13. kesilmek inḳitā' gibi ve bābühü ṭarabe el-belecü bi-fethateyni nūrlanmak izā'etün gibi el-belcā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ḳaşları arası açuḳ ve iki ḳaş arası açuḳ aḳlık ' avrat el-belcetü
14. bi'z-zammi iki ḳaş arasınıñ açılığı el-bülcetü bi'z-zammi ve'l-fethi gice āḫirindağı aḳlık yuḳālū <Arapça> el-bulücü bi-zammeteyni rüşen olmak ve nūrlanmak
15. işrāk ve izā'et gibi yuḳālū <Arapça> el-belāḫatü bi'l-fethi gevdenlik ḥamāḳat gibi el-belecetü bi-fethateyni yetişmedük ḫurmā ḳoruğı ki büsrün olmazdan öñden
16. dirler cem' i belecün gelür bi-fethateyni <Arapça> el-bülūḫu bi-zammeteyni ḳurumak yübsün gibi ve yorulmak a' yā'ün gibi yuḳālū <Arapça>
17. <Arapça> el-bülḫu bi'z-zammi ve teşdīd'l-lāmi'l-meftūḫati ḫümā ḳuş didükleri ḳuş el-beleḫu bi-fethateyni büyüklenmek kibr gibi yuḳālū <Arapça>
18. <Arapça> el-beledü bi-fethateyni şehir ve büyük köy cem' i bilād gelür bi'l-kesri ve bülādın gelür bi'z-zammi ve dağı eşer ma' nāsında gelür cem' inde
19. eblād dirler ve dağı deve ḳuşı yuvasında dirler erḫiyyü gibi beledü emīn ve beledü ḫarām diyü ka' be şehrine dirler ve dağı iki ḳaş arası açuḳ olup ḳıl bitememek ve bābühü ṭarabe
20. el-beldetü bi'l-fethi şehir ve büyük köy beled gibi ve yir arz gibi yuḳālū <Arapça> ve göğüs şadr gibi yuḳālū <Arapça> ve dağı
21. iki ḳaş arasında ḳıl olmayup pāk olmağa dirler bu ma' nāya bānuñ zammı dağı cāyızdır ve dağı menāzil-i ḳamerden bir menzilūñ adıdır ki altı kiçirik yılduzdur
22. ḳavs burcundan güneş aña yılıñ ḳışa gününde nüzül ider el-büludetü bi'z-zammi giñlik ve se'at gibi el-belādetü bi'l-fethi gevdenlik ḫamāḳat gibi ve

- bābühü zarife fehüve belidün
23. el-beldehu bi-fethi'l-bā'i ve'd-dāli ism-i mevzi' el-beldehatü bi-fethi'l-bā'i ve'd-dāli kişi kendüyi yire urmaq yukālū <Arapça> el-bülüdü bi-zammeteyni
24. muķim olmaq ve köhne olmaq ve meclise giç gelmek el-billür bi'l-kesri ve fethi'l-lāmi'l-müşeddeti bir nev' i aķ şeffāf taşdur el-belesü bi-fethateyni incire beñzer bir nevi'
25. yemişdür ki yemen vilāyetinde çok olur el-bülsü bi'z-zammi bir büyük 'abā çuvaldur içine incir koyarlar el-bülsü bi-zammi'l-bā'i ve's-sini mercümege beñzer

111a

01. bir celtik adıdur ve ba' zı luġātda mercümege dağı dirler dimiş el-bilāsü bi'l-kesri palās mişhun gibi fārisiden mu'arredür cem' i bulusün gelür bi-zammeteyni şaticısına bellās dirler
02. bi'l-fethi ve teşdidi'l-lāmi el-belāşatü bi-fethi'l-bā'i ve'l-hemzeti ve süküni'l-lāmi kaçmaq firār gibi yukālū <Arapça> el-belşüşü
03. bi-fethateyni şümme'z-zammi bir nev' i kuşdur cem' i ġayr-i kıyās üzerine bulanşı gelür bi-fethateyni ve süküni'l-lāmi bultatün bi'z-zammi bir depenüñ adıdur ve ' inde'l-ba' z fücātün ve baġtetün ma' nāsına
04. bir isimdür añsızın dimek olur el-belātu bi'l-fethi yire düşenmiş taşlar ev içinde ve ġayride hiçāratün mefruşetün ma' nāsına cem' i belāţat gelür el-beltaşatü bi-fethi
05. 'l-bā'i ve't-tā'i kişi kendüyi yire urmaq beldehatün gibi yukālū <Arapça> el-bülüü bi-zammeteyni ve teşdidi't-tā'i bir ağac yemişi-
06. -dür ki kendüyi birler ve kabuġuyla deri dibāġat iderler el-bel' u yutmaq ve belürsüz itmek yukālū <Arapça> el-bul' u bi-zammi'l-bā'i ve fethi'l-lāmi
07. baġaranuñ toġrusundaġı delügidür ... bula' un bi-zammetin şümme fethatin menāzil ġamerden bir menzilüñ adıdur ki birbirine yaġın iki yılduzdur ki allāhu te' a. yire ebla' u mā' in gibi
08. didügi zamānda toġdı diyü za' m iderler el-bel' amü bi-fethateyni beynehümā sükünün ta' ām çok yiyici kişi keşirü'l-ekli ve şedidü'l-bel' i ma' nāsına el-bul' umü ve'l-bul' ümü
09. bi-zammeteyni beynehümā sükünün fihimā boġazuñ ta' ām gidecek yolu mecrā't-tā' ām ma' nāsına cem' i belā' im ve belā' im gelür el-bel' ametü bi-fethateyni beynehümā sükünün bir nesni yutmaq ibtilā'
10. gibi yukālū <Arapça> el-bül' ametü bi'z-zammi degirmen taşınuñ dane dökülecek deliġi el-bālū' atü ve'l-bellū' atü bi-zammi'l-lāmi fihima ve teşdidihā fi's-şāniyeti
11. ve fethi'l-bā'i ev içinde bir delükdür ki şü yuyundı dökerler ve çağ ki ġabı ġacaķı yurlar dağı yuyunda anuñ içine dökerler aķar taşra gider fāriside tenşüy dirler
12. el-bel' asü bi-fethateyni beynehümā sükünün büyük ve yoġun mesligi dişi deve el-bel' akü bi-fethateyni beynehümā sükünün yaşlu mesligi dişi deve nākatün müsinnetün ve müsterġiyetün ma' nāsına ve dağı bir nev'
13. ġurmānuñ ismidür el-belāġu bi'l-fethi ulaşdırmaq ve yetişdirmek işāl gibi ve kifāyet el-belāġatü ke'l-feşāġati veznen ve ma' nen ya' nī her sözi yerine söylemek ve
14. dürüst söylemek yukālū <Arapça> ve dađı ġovulamaķ ve ġammāzlık itmek

- ve şayet gibi cem' i belāgāt gelür el-belīgu bi'l-fethi şümme'l-kesri
15. her sözi yerinde söyleyici fars dilinde sühan-āferīn dirler cem' i bulgā'ü gelür bi'z-żammi şümme'l-fethi ve bi'l-meddi el-belgu bi'l-kesri yetişmek yukālū <Arapça>
  16. <Arapça> el-belgamü bi-fethateyni beynehümā sükünün <Arapça> el-bülğütü bi'z-żammi bir kimesnenün dirligine yitişen nesne <Arapça>
  17. ma' nāsına el-bulūgu bi-żammeteyni ulaşmak vusül gibi ve yetişmek idrāk gibi ve yakīn olmak qurb gibi ve eyü olmak cevratün gibi yukālū <Arapça>
  18. <Arapça> el-bulağīnū bi'z-żammi şümme'l-fethi şümme'l-kesri belā ve zaḥmet dāhiye
  19. gibi el-bāliḡā'ü bi-kesri'l-lāmi ve'l-meddi koyun ve keçi ve şıgır ayağına dirler ekāri' ma' nāsına ehl-i medīne luḡātındandır el-balaqu bi-fethateyni aqla kara alaca olmak ve daḡı çadıra
  20. daḡı dirler füstālū gibi ya' nī eblaqu ve mü'nesi belkā'ü gelür yukālū <Arapça> ya' nī qarayla aq alaca irkek dişi at el-bulqatü bi'z-żammi qarayla aq
  21. alaca olmak balaq gibi el-balqu bi'l-fethi ve't-teskīni kapuyı hep açmak yukālū <Arapça> el-belkā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e şām vilāytinde
  22. bir şehriñ adıdır el-belūkatü bi'l-fethi ve żammi'l-lāmi'l-müşeddedeti şahrā'ü ve yazı mefāze ma' nāsına cem' i belālik gelür el-belka' u ve'l-belka' atü bi-fethi'l-bā'i ve'l-kāfi fihimā
  23. şol ıssız yir ki anda hiç nesne olmaya cem' i belāki' gelür yukālū <Arapça>
  24. <Arapça> el-belhetü bi-fethateyni devenün ḡayāsı ya' nī ferc şişmek ziyāde buḡur sudaḡından el-bālāmü yir aqdarduqları şıgır şevrün gibi el-belmünü çakır
  25. diken diükleri diken el-belendeḡu bi-fethateyni ve süküni'l-nüni kiçirik atlu kimesne el-beledemetü bi-fethi'l-bā'i ve'd-dāli qorqusundan epsem olmak yukālū <Arapça>

111b

01. <Arapça> el-beldemü bi-fethi'l-bā'i ve'd-dāli'l-mühmeleti ve'l-mu' cemeti atun boğazında deprenüp iztirāb iden nesne el-belendemü bi-fethateyni ve süküni
02. 'n-nüni <Arapça> el-belendā bi-fethateyni ve süküni'n-nüni ve fethi'd-dāli inlü nesne ' ariz gibi el-belvü bi'l-fethi imtiḡān itmek ve tecrübe itmek yukālū
03. <Arapça> el-belvü ve'l-bilā bi-kesri'l-bā'i fihimā çok sefer etdüğünden arkılmış deve el-belvetü bi'l-kesri ve'l-belvā bi-fethi'l-bā'i ve'l-vāvi imtiḡān ve tecrübe
04. itmek ve zaḥmet meşakḡat belā gibi el-beletü bi-fethateyni ve'l-belāhetü bir kimesnenün üzerine selāmet ḡālib olmak yukālū <Arapça>
05. <Arapça>
06. <Arapça> el-bilā bi-kesri'l-bā'i ve fethi'l-lāmi ve'l-qaşri ve'l-belā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi eskimek ve ziyāde köhnelik yukālū
07. <Arapça> el-bālī bi-kesri'l-lāmi köhne ve çürümüş nesne beliyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin kuşā' dan bir qabilenün adıdır ve'n-nisbetü ileyhim beleviyün
08. el-beliyyetü bi'l-fethi şümme'l-kesri ve teşdidi'l-yā'i imtiḡān itmek ve tecrübe itmek ve derd meşakḡat belā' gibi ve daḡı şol deveye dirler ki

- zamān-ı cāhiliyyetde şāhibi olduğu
09. vaqıtde şāhibinüñ qabri qatında bağlayup şu ve ‘alef virmeyüp ölünce qorlardı ve yāhūd bir çukur qazup içine birağırlardı tā ölünce çikarmazlardı
10. zīrā zu‘mlarından buydı ki nās haşr olduqda anlara binerler eger bu didügümüzzeyin idilmese yaban haşr olur dirlerdi bu iki ma‘ nāya da cem‘i belāyā gelür
11. ve belā cevābün li-taħkīk bi-vācibin mā yuqālū <Arapça> faşlü'l-bā’i ma‘a'l-mīmi el-bemmü bi'l-fethi ve't-teşdidi yođın giriş
12. vetrün galizün gibi faşlü'l-bā’i ve'n-nūni el-bān şorğun ağacı dirler bir dürlü ağacdur yağın çikarırlar müfredinde bānetün dirler el-binā’ bi'l-kesri ve'l-meddi yapı
13. yapmağ ve ‘avratına cimā’ itmek ve dađı dīvāra da dirler cem‘i ebniye gelür yuqālū <Arapça>
14. el-bennetü bi'l-fethi ve't-teşdidi muṭlaqā koğuya dirler gerek eyü olsun gerek yatlu olsun rāyiha gibi cem‘inde binān dirler bi'l-kesri el-sünnü bi'z-zammi ve't-teşdidi şol nesne-
15. –dür ki qatıq idinirler mu‘arredür kemā yuqālū <Arapça> el-benānetü bi'l-fethi barmağ başı re’sü uşbu‘in gibi cem‘i benān gelür ve cem‘i kıletti benānāt gelür
16. ve ‘inde'l-ba‘z barmağın üçüncü mafşalında dirler zīrā dörd mertebededür ol boğun ki keffe muttaşıldur aña rāhibe dirler ve anuñ üstündekine burcume
17. ve anuñ üstündekine benāne ve anuñ üstündekine ki re’sü uşbu‘dur ünmüle dirler el-bintü kız cem‘i benān gelür ve dağı el-biz ılbız gelini diyü kızcuğazlar düzüp oyna-
18. –duqları kiçirik şüretlere de benāne dirler bintü maḥāz iki yaşına girmiş dişi deve bentü lebün üç yaşına girmiş dişi deve benü’s-şefe şu degme tu-
19. –dağdan çikar bintü'l-meniyye ölüm mevt gibi benātü'n-na‘şi yediger didükleri yılduz benātü’s-şadri endişe ve ḥayāl benātü'd-dehri āfet ve zahmet
20. benātü'l-arzi bınarlar ve ırmağlar ve dağı sebzevātdan bir nev’ idür benātü'r-rüşdeti nikāhlu ‘avratdan toğan evlād bintü'l-kermi ve bintü
21. 'l-unqūdi süci ḥamr gibi el-biḥu bi'l-kesri her nesnenüñ aşlı ve köki el-bencü bir otuñ adıdur ki türkice bañ dirler toğumına bezrü benc dirler el-bunduğa bi-zammi'l-bā’i ve'd-dāli
22. şol çamurdan düzülmiş degirmi kiçirik nesnedür ki kemāngereye koyup atarlar cem‘i bunduğ ve benādığ gelür el-bendü bi'l-fethi büyük şancağ ‘alemün kebīrün
23. gibi fārisiden mu‘arredür cem‘i bunūd gelür el-bensü bi'l-fethi te’ahḥur itmek el-bınşıru bi-kesri'l-bā’i ve’s-şādī şırça barmağ yanındağı barmağ cem‘i benāşır gelür
24. el-befsicü bi-fethateyni ve sükūni'l-fā’i ve fethi's-sīni benefşe didükleri çiçek el-benīkatü bi'l-fethi şümme'l-kesri göñlek bigi cem‘i benāyiğ gelür ve qaftān hişte gibi el-büñkü
25. bi'z-zammi aşıl ve kök fārisiden mu‘arredür el-bünüvvetü bi-zammeteyni ve teşdidi'l-vāvi oğullıq benü'l-a‘yān ata ve ana bir qarındaşlar benü'l-‘ulāt ata bir qarındaşlar

112a

01. benü'l-ecyāf ve benü'l-lām ana bir qarındaş benü'd-dünyā insān benü'l-

- ğayrā'ü dervişler ve uğrılar el-beniyyetü bi'l-fethi şümme'l-kesri ve teşdidi'l-yā'i ka'be şerrefha'llāhu te'a.
02. el-büneyyetü bi'z-zammi şümme'l-fethi şümme't-teşdidi sazan balık cem' i beniyyat gelür ve dağı şol kiçirik yollar ki ulu yoldan ayrılmış ola aña dağı büneyyatü't-tarîk dirler el-bünyetü
  03. bi-zammi'l-bā'i ve kesrihā ve süküni'n-nüni yapı ve dīvār binā' gibi ve dağı kesri bāyile fiṭrat ve ḥilkat ma'nāsina da gelür cem'ileri bünen ve binen gelür bi-zammi'l-bā'i ve kesrihā ma'a'l-kaşri
  04. fihimā el-benüyānū bi'z-zammi dīvār ḥāyiṭ gibi faşlü'l-bā'i ve'l-vāvi el-bevvü bi'l-fethi ve't-teşdidi deve köşegünün derisidür ki içini tıdudurup anasınıñ ö-
  05. -ñüne korlar şanısin şağdırsın diyü el-bev'ü bi'l-fethi ve'l-hemzeti fi āhirihi bir kimse bir kimseyi öldürdügiçün yerine öldürülmek ve gerü dönmek rucū' gibi ve ikrār itmek
  06. yuḳālū <Arapça>
  07. <Arapça> el-bevā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi beraberlik sevā'ün gibi yuḳālū <Arapça>
  08. <Arapça> el-bevbü bi'l-fethi el-men'u ve bābühü ḳāle el-bevvābū men' idici ve ḳapucıya dağı bevvāb
  09. dirler duḫūlden men' idegiçün el-bevbātü bi'l-fethi şahrā'ü ve yazı mefāze gibi ve dağı bi-'aynihi bir mevzi' uñ adıdur el-bünekatü bi'z-zammi puta didükleri nesnedür ki ḳuyumcılar
  10. esbābındandur içinde gümüş ve altun eridürler cem' i bevātik gelür el-bevsü bi'l-fethi şormak ve aramak baḫş gibi yuḳālū <Arapça>
  11. 'anhü el-bevḫu bi'l-fethi rāz āşikāre itmek ve belā irmek yuḳālū <Arapça> el-bevāḫu bi'l-fethi āşikāre olmak el-būḫü bi'z-zammi zıkr
  12. ve nefesdür dağı vaṭi itmek ve ḳarışmak iḫtilāṭ gibi yuḳālū <Arapça> el-bevḫu bi'l-fethi sükün bulmak ve sustlamak yuḳālū <Arapça>
  13. <Arapça> el-būḫü bi'z-zammi ḳarışmak iḫtilāṭ gibi yuḳālū <Arapça> el-bevdü bi'l-fethi faẓlda kimseden
  14. artuḳ olmak el-bevādirü omuzla boyun arasındagı et ve dağı her ḫaṭā ve saḳṭ ki ḡāzab vaḳtinde vāḳi' olur aña dağı bevādir-i ḡāzab dirler bādiretünün cem'idür
  15. kemā merra el-bevrü bi'l-fethi helāk olmak ve imtiḫān ve tecrübe itmek ve dişi deveyi buğura göstermek butlacı olduğın ve olmaduğın bilmek içün ve buğur dişi deveyi
  16. ḳoḳlamak yaḡladuğın bilmekçün ve metā' kesād olmak ve bāṭıl olmak ve dağı şol yere dirler ki ekin ekilmemiş ola el-bürü bi'z-zammi şol fāsıd ve hālik kimesnedür ki anda
  17. ḫayır olmaya ve <Arapça> el-bevārü bi'l-fethi helāk olmak el-bārbā'ü ve'l-bevriyā'ü bi'l-meddi fihimā ve bi-zammi'l-bā'i fi's-şāniyeti
  18. şol ḳamışdan ḫaşir gibi toḳudukları nesne ve ḳāle'l-aşma' i <Arapça> cem' i bevārī
  19. gelür el-büzidān bi'z-zammi bir otdur ki türkce maḳd dirler irkegi ve dişisi olur naḳdise nāfi'dür eṭibbā ḳātında ma'rūfdur el-bevsü bi'l-fethi öpmek teḳbīl gibi fārisiden
  20. mu'arrebdür yuḳālū <Arapça> el-büşü bi'z-zammi aḳçe ot dirler bir otdur ki 'aşşāblar ḳātında ma'rūfdur el-bevsü bi'l-fethi insāndan bir cemā' at ki
  21. her biri bir yirden gelüp ḳarışmış ola el-bevşiyü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i şol kimesne ki faḳirü'l-ḫāli ve keşirü'l-'iyāli ola el-bevşu bi'l-fethi ilür geçmek sebḳat ve

22. ve teḳaddüm gibi ve fevt olmak ve bâbühü ḳāle el-büşü bi'z-zammi renk levn gibi yukālü <Arapça> tegayyere levnüü ve acîzühü ma' nāsına daḫı gelür bu ma' nāya fetḫ-i bâ' ile daḫı cāyiz-
23. -dür el-büşüyyü bi'z-zammi ve teşdîdî'l-yâ'î deñizden yürüyen gemilerden bir nev' i gemidür ḳarbün min süfünî'l-baḫri ma' nāsına ve büşân baḫnün min benî esedin el-bev' u bi'l-fetḫi
24. bir nesni ḳulaçlayup ölçmek yukālü <Arapça> ve daḫı at adımın ırâḳ ırâḳ admaḳ yukālü <Arapça>
25. <Arapça> el-bü' u bi'z-zammi esāmî boyundan bir isimdür el-bavgâ'ü bi'l-fetḫi ve'l-meddi ḫaru gibi yumşaq ḫopraḳ el-bevüḳu bi'l-fetḫi miḫnet ve belâ

112b

01. ve emrun 'azîmün dāhiyetün gibi el-bevḳu bi'l-fetḫi yetişmek işābet gibi yukālü <Arapça> el-bükü bi'z-zammi borı didükleri nesne ki boynuzdan
02. veya birinciden düzerler cem' i biḳān bi'l-kesri ve bükāt gelür ve daḫı ' abeş bâḫıl nesneye dirler el-bevḳü bi'l-fetḫi bir nesni bir nesnenüñ içine şoḳup ḳarışdıрмаḳ ve ḫimāruñ
03. irkegi dişisine şırcmaḳ ve cimā' itmek ve deve semirmek ve şey' ma' nāsına da gelür ḳîle <Arapça>
04. <Arapça> el-bivlü bi-kesri sidik
05. cem' i ebvālün gelür ve işemek ma' nāsına bâle büyüünün maşdarıdır el-bevāl bi'z-zammi sidik çoklığı keşretü'l-bevli ma' nāsına yukālü <Arapça> el-bümü
06. bi'z-zammi bayḳuş didükleri ḳuş fāriside ve ' arabide müşterek luḡatdur ve daḫı ba' zı luḡatde öni didükleri ḳuşa daḫı dirler demiş cem' i ebvām gelür irkeğine ve dişisine
07. büm dinür ve bume dinür ya' nî tāyla ve tāsız müzekkere ve mü' enneşe ıtlāk olunur el-büvānetü bi'z-zammi bir mevzi' uñ adıdır <Arapça> el-bivānü bi'l-kesri
08. ḫayme direklerinden bir direkdür el-bevvānü bi'l-fetḫi ve teşdîdî'l-vāvi fāris vilāyetinde bir yirüñ adıdır ki aña şu' bu bevvān dirler el-bühü bi'z-zammi bayḳuşa beñzer bir
09. ḳuşdur lâkin andan kiçirikdür dişisine bühetün dirler ve ' inde'l-ba' z bayḳuşuñ kiçirigine dirler ve daḫı racülün aḫmaḳun buña teşbîh olunur ve daḫı şol pencereden düşen güneş
10. şu' lesi içinde gözüken nesne ki hebā' en meşür dirler aña daḫı bühetün dirler el-bühü bi'l-fetḫi şey diḳḳatle bilmek fiḫnatün gibi yukālü <Arapça>
11. el-bevāyik bi'l-fetḫi ve kesri'l-yā'î miḫnetler ve belālar devāhî gibi ve daḫı zımler cem' idür vāḫidi bā' iḳātün gelür ve minhü'l-ḫadiş <Arapça>
12. <Arapça> faşlü'l-bā' i ve'l-hā' i el-behā' ü bi'l-fetḫi ve bi'l-hemzeti fi āḫirihi ' alā vezni'd-ḳarabe ve'l-bühü' ü bi-zammeteyni ' alā vezni fa' ülin
13. üns ḫutmaḳ ve öğrenişmek ve diḳḳatle bilmek faḫinatün gibi yukālü <Arapça>
14. <Arapça> el-behā' ü bi'l-fetḫi ve'l-meddi ' alā vezni fe' ālin zibā ve güzel olmak bunuñ fi' li biḫidür bi'l-kesri ve bühüdür bi'z-zammi nāḫışdur
15. mehmüzü'l-lām degüldür evvel geçenler mehmüzü'l-lāmdandır el-bāhetü cimā' cem' u bāhin gelür el-behtü bi'l-fetḫi ve'l-behetü bi-fetḫateyni ve'l-bühtānü bi'z-zammi bir kimesnenüñ üzerine işlemediği

16. nesni işledi mi demek yukālū <Arapça> ve dağı bir nesni ańsızdan almağa da beht dirler bi'l-fethi yukālū <Arapça>
17. ve bābühü qata' a ve yukālū <Arapça>
18. <Arapça> el-behhātū bi'l-fethi ve't-teşdidi bühtān idici el-bühtürü bi-zammi'l-bā'i ve't-tā'i kışa boylu qaşır gibi
19. hāyile ve hā'ile luğatdur cem'i behātir gelür el-behītetü bi'l-fethi şümme'l-kesri bühtān itmek el-bühşetü bi'z-zammi harāmzāde ve ism-i kabīle el-behçetü bi'l-fethi ve'l-behācetü bi'l-fethi şāzlık ve
20. güzellik ve bābühü <Arapça> el-behecü bi-fethateyni şāz olmak ve sevinmek sürür gibi yukālū <Arapça> behicün eyzan bi-kesri'l-hā'i el-behcü
21. bi'l-fethi sevindirmek yukālū <Arapça> el-behrü bi'l-fethi helāklık ve yüzi üzerine düşmek ta' assür gibi ve 'aceb ve gālib olmak ve nefes tiz tiz
22. alup virdirmek ve şulatmaq ve bir kimse 'ilmde ve gayride aşhābından ziyāde olmak ve fevķinde olmak berā' atün gibi yukālū <Arapça>
23. eyzan ve yukālū <Arapça>
24. <Arapça> el-bührü bi'z-zammi biribiri ardınca tiz tiz nefes virüp almak ve şolumat
25. el-bāhirü ke'l-gālibi veznen ve ma'nen el-bahāratü bi'l-fethi 'ilimde ve gayride bir kimseyi aşhābunuñ üzerine gālib olmak berā' atün gibi ve bābühü zarife el-bahārü bi'l-fethi bir kıvır-

113a

01. -cık yapraklı ve şaru çiçeklü otdur ki evvel bahārda biter türkce şıgır gözi dirler 'arabca 'arāne dirler ve 'aynü'l-bağar dirler el-bühārü bi'z-zammi üç yüz rıtıla
02. dirler ve 'inde'l-ba'zı üç yüz kañtar nesne alan kaba ve ölçüğe dirler el-bühretü bi'z-zammi orta vasať gibi kemā yukālū <Arapça> el-behrecü
03. bi-fethi'l-bā'i ve'r-rā'i 'abeş bāñıl nesne ve dağı her nesnenüñ yatlusı ve kötüsü reddi ma'nāsına fārisiden mu'arredür ve dağı behrecün diyü şol aķçeye dirler ki gümüşi kötü
04. ola ve 'inde'l-ba'z gümüşi gālib olan aķçeye dirler ve 'inde'l-ba'z sikkesi bāñıl olana dirler ve minhü kıle <Arapça>
05. <Arapça> kezā fi'l-Mağribi el-behremānü ke'z-za'ferāni veznen ve ma'nen ve ba'zı luğatde 'aşfur
06. çiçegi diyü kayd olunmışdur el-behzü bi'l-fethi 'anifle def itmek ve ırak itmek yukālū <Arapça> el-behzeratü büyük dişi deve nākatün 'azimetün
07. ma'nāsına cem'i bahāriz gelür el-behşü bi'l-fethi arzūmendlik yukālū <Arapça> ve dağı mağal didükleri yemiş yaşı mağalün
08. rañbün gibi ve dağı kara yüzlü çirkin kimesneler vücühü'l-behşi dirler el-bühşülü bi-zammi'l-bā'i ve's-şādi yoğun gevdelü kimesne cesim gibi ve yoğun büyük eşek himārün
09. gālizün gibi el-bühşuletü bi-zammi'l-bā'i ve's-şādi kışa boylu 'avrat kañiratün gibi el-behātü bi-fethateyni şuyla bişmiş birinc aşı ve 'inde'l-ba'z südlü birinc aşı el-behzu
10. bi'l-fethi ağır ve meşakķatlü itmek ve zebün itmek yukālū <Arapça> el-bāhizu bi-kesri'l-hā'i 'āciz idici ve meşakķatlü idici
11. el-behkenetü bi-fethi'l-bā'i ve'l-kāfi tāze genc 'avrat guşsa ma'nāsına <Arapça> el-behlü bi'l-fethi az nesne qalil gibi ve āsān nesne yesir gibi

12. ve dağı ilenc virmek ve la'net itmek ve bir kimseyi kendü fikrine ve irâdetine kımak yukâlü <Arapça>
13. <Arapça> el-behletü bi'l-fethi el-la'netü bâhiletün kıbiletün min benî kıys 'aylân el-bâhilü memesi bağlanmış deve ve burnına 'arân didükleri
14. ağac tağılmamış deve göğsünde şadâd didükleri 'alâmet olmayan deve cem' i bühellün gelür bi-zammi'l-bâ'i ve fethi'l-bâ'i'l-müşeddedeti el-bühülülü bi-zammi'l-bâ'i
15. ve'l-lâmi gülgen kimesne dađđâk gibi ve fi ba'zı'l-luğati güzel yüzlü şasenü'l-vehci el-behâmü tolu memlü gibi el-behîmü bi'l-fethi şümme'l-kesri ziyâde kıra nesne şedîdü's-sevâdi
16. gibi ve 'inde'l-ba'zı şol nesneye dirler ki anuñ rengine kendü renginden ğayri renk kıarışmaya muşammat ma'nâsına cem' i buhumün gelür bi-zammeteyni el-behmetü bi'l-fethi tâze toğmış
17. semiz kıuzı müzekkere ve mü'enneşe ıtlâk olunur cem' i behmün gelür bi'l-fethi anuñ cem' i bihâmün gelür bi'l-kesri el-bühmetü bi'z-zammi şol atlu kimseye dirler ki şiddet basından veya dızılığından
18. nerden geldüği bilinmeye ve dağı çerbiye dirler cem' i bühemün bi-zammetin şümme fethatin el-bühmâ bi'z-zammi ve fethi'l-mîmi bir dikenlü ağacdur elfi te'nîş içündür vâhidi ve cem' i beraber-
19. -dür ve 'inde'l-ba'zı elifi ıtlâk içündür vâhidi bühmâ'tü gelür ve ba'zı tıbb kıtâbında bir otdur şamlar üzerinde biter arpa yaprağına beñzer çavdar başı gibi başı
20. olur yidi veya sekiz başı olur dimitür el-behîmetü bi'l-fethi şümme'l-kesri dörd ayaklık cem' i behâyim gelür el-behnetü yumşak yir el-behnânetü bi'l-fethi nefesi gül ve kıoqusı güzel
21. 'avrat el-behvü bi-fethi'l-bâ'i şol eve dirler ki sâyir evlerüñ öñüde ola beytün muķaddemün emâme'l-büyüti ma'nâsına ve ba'zı luğatde řofa ve çârdâk dimiş
22. el-beheyü bi-fethateyni yırtılmak ve yarılmak ve mu'atıl olmak yukâlü <Arapça> el-behiyyü bi'l-fethi ve teşdîdi'l-yâ'i
23. güzel kimesne şasen gibi el-bühıyyü bi'z-zammi ve teşdîdi'l-yâ'i zîbâ ve güzel olmak yukâlü <Arapça> faşlü
24. 'l-bâ'i ve'l-yâ'i el-beyt bi'l-fethi ev cem' i büyüti bi-zammeteyni ve ebyât gelür ve büyütuñ cem' i büyütat ve ebyâtuñ ebâyit gelür mişlü aqvâl ve eķâvîl tařđiri
25. beyt gelür bi-zammi'l-bâ'i ve kesrihâ ve şürefâdan ve 'uzemâdan olanlara ehl-i buyütât dirler ve dağı güneřüñ 'iyâline beyt dirler ve dağı iki mişrâ' şi're

113b

01. beyt dirler bu ma'nâya cem' i ebyât ve bunuñ cem' i ebâbit gelür el-biytü ve'l-bîtetü bi'l-kesri fihimâ kıuvvet yukâlü <Arapça>
02. el-bâyitü ve'l-beyyütü bi'l-fethi ve zammi'l-yâ'i'l-müşeddedeti gicelemiş nesne yukâlü <Arapça> ve dağı şol emir ki anuñ üzerine kışi ğuşşalu olduğı
03. hâlde giceler aña da büyyüt dirler el-beyâtü bi'l-fethi ve tağfifi'l-yâ'i gice bařđını itmek iğâretün fi'l-leyli ma'nâsına tebyit ma'nâsına isimdür selâm gibi telsîm
04. ma'nâsına yukâlü <Arapça> el-bâciyetü bilâ ve âfet ve emrün dâhiye gibi

- cem^ʿ i bevāyic gelür el-biyāhatü bi'l-kesri ve taḥfifi'l-yā^ʿi ve bi'l-fethi ve't-teşdidi
05. uvaḫ balıḫ cem^ʿ i biyāḫ gelür el-beydü bi'l-fethi ve'l-büyüdü ve'l-beydüdetü bi'l-fethi ve zammi'd-dāli helāk olmaḫ yuḫālū <Arapça>
06. Allāhü te^ʿa. ey ehlekehüm ve daḫı beyd ḡayr ma^ʿnāsına gelür yuḫālū <Arapça> el-bedā^ʿü bi'l-fethi ve'l-meddi ıssız yazı mefāze gibi maẓinne-i helāk oldu-
07. -ḡıçün didüler cem^ʿ i biydün gelür bi'l-kesri el-beydānetü bi'l-fethi dişi eşek etān gibi el-beyderü bi-fethi'l-bā^ʿi ve'l-dāli ḫırmān yeri cem^ʿ i beyādir gelür el-beydaḫı bi-fethi'l-bā^ʿi ve'd-dāli biyādün
08. didükleri enense şaṭranc esbābındandır el-beyremü bi-fethi'l-bā^ʿi ve'r-rā^ʿi rende didükleri nesne ki neccārlar āletindendir ve ba^ʿzı luḡātda kiçirik iy demüri dimiş cem^ʿ i beyārim
09. gelür el-beyzerü bi-fethi'l-bā^ʿi ve'z-zāyi kārızler toḫmaḫı cem^ʿ i beyāriz gelür ve daḫı beyāriz yoḡun degneklere dirler ve biyārize cem^ʿ i bīzār ve hüve mu^ʿarrebü bāziyār el-beyān
10. bi'l-fethi Şām ḫaddinde bir yirüñ adıdır el-beyyesān bi'l-fethi mevzi^ʿ un tünsebü ileyhi'l-ḫamru el-biṣü bi'l-kesri bir aḡu gibi otdur hindistāndan gelür bişe bi'l-kesri bir mevzi^ʿ uñ adıdır
11. el-beyzü bi'l-fethi yumurda müfredi bīza gelür ve at ayaḡından bezegi bir vurma dirler ve başa geydükleri demürden tovuḡaya ki aşıḫ daḫı dirler vāḫidi beyzātün
12. gelür ve daḫı ḫuş yumurdlamaḫ ve odı diñmez verem atıñ ayaḡında belürmek ve bir nesne şiddet üzerine olmaḫ ve daḫı behm didükleri aḡacıñ dikenini dökülmek yuḫālū <Arapça>
13. <Arapça> ve bābü'l-küllü bā^ʿ a el-beyzātü bi'l-fethi yumurdanuñ
14. birisi ve daḫı şol tovuḡa didükleri demürden külāhuñ birisi ceng eyyāmında başa giyerler kemā merra ve cemā^ʿ at ma^ʿnāsına da gelür ve ḫāyenüñ birisine de beyzātün ve ikisine
15. beyzātāni dirler ve ʿāciz zelil kimesneye beyzātü'l-beledi dirler ve müfred bi'l-umür olan kimesneye de beyzātü'l-beledi dirler medḫe ve zemme şāliḫdür ve daḫı za^ʿferān şoḡanına da
16. beyzātü'z-za^ʿferān dirler ve yuḫālū <Arapça> el-bīzu bi'l-kesri ebyazuñ ve beyzā^ʿünüñ cem^ʿ idür ki aḫ nesnelere ve güzel yüzlü ʿavratlara ve eyü ḫılıclara
17. dirler ve ayuñ on üçüncü gününe ve dördüncü gününe ve on beşinci gününe eyyāmu bīz dirler el-beyzāni mine'n-nāsi bi'l-kesri zıddu's-sevdāni ve daḫı Medīne'de bir ṭaḡuñ adıdır el-beyzā^ʿü bi'l-fethi ve'l-meddi mü^ʿennesü
18. 'l-ebyazi ve daḫı köy rastak gibi el-beyāzu bi'l-fethi levnü'l-ebyazi ya^ʿnī aḫlıḫ el-bayūzu bi'l-fethi şümme'z-zammi yumurdlaḡan tavuḫ cem^ʿ i büyzün gelür bi'z-zammi el-beyṭarātü bi-fethi'l-bā^ʿi ve't-ṭa^ʿi
19. na^ʿlbendlik itmek ve ṭavara otacılıḫ itmek ve em sem itmek el-biyetarü bi-fethi'l-bā^ʿi ve'l-beyṭarü bi'l-fethi na^ʿlbend ve ṭavar otacısı ve em sem idicisi el-bey^ʿu bi'l-fethi şatmaḫ
20. ve şatun almaḫ ezdāddandır yuḫālū <Arapça>
21. <Arapça> kezā fi'l-maḡribi cemi^ʿ i buyū^ʿ gelür na^ʿtı bāyi^ʿ gelür bunuñ cem^ʿ i
22. bā^ʿatün ve bunuñ cem^ʿ i bā^ʿātün gelür el-beyyi^ʿātün bi-fethi'l-bā^ʿi ve kesri'l-yā^ʿi'l-müşeddedeti şatıcı ve alıcı bā^ʿi ve müşteri gibi el-beyyā^ʿu bi'l-fethi ve't-teşdidi ḫumāş şatıcı dellāl gibi
23. el-biyā^ʿu bi'l-kesri bey^ʿ idişmek ve bey^ʿ at idişmek ya^ʿnī el dutup biribiriyle

- ‘ahd idişmek yukālū <Arapça>
24. el-bey‘ atü bi'l-fethi el dutup bir nesnenüñ üzerine ‘ahd idişmek el-bi‘ atü bi'l-kesri naşārā kilisesi cem‘ i biye‘ un bi-kesri'l-bā‘i ve fethi'l-yā‘i el-baykaru bi-fethi'l-bā‘i ve'l-kāfi cüllāh hāyık gibi
25. el-baykaru bi-fethi'l-bā‘i ve'l-kāfi yorulmak a‘ yā‘ü gibi ve dağı bir kimesne kavmini bādiyede koyup kendü hāzarda muķim olmak ve bir kimesne başın aşığa şala şala tiz tiz gitmek

114a

01. el-baykürü bi-fethi'l-bā‘i ve zammi'l-kāfi şıgır baķar gibi el-bāyikātü belā ve emr-i ‘ azīm dāhiye gibi ve şerr ve zulm cem‘ i bevāyik gelür kemā merra ve fi'l-ħadīs <Arapça>
02. <Arapça> el-beyzeķu bi'l-fethi piyāde şatranc esbābındandur meşhürdur fārisiden ‘ arabī kılınmuşdur vāhidi beyzeķatü ve cem‘ i beyāziķ gelür
03. el-beylemü bi-fethi'l-bā‘i ve'l-lāmi rende ki neccār āletindendir ve ba‘ zı luġatde kiķirik iy demüri dimiş ve dağı açılmaduķ panbuķ ķozısı ve panbuķ çekirdegi dimiş
04. el-beynü bi'l-fethi ayrılmak firāķ gibi ve ulaşmak vaşl gibi ezdāddandur yukālū <Arapça>
05. el-beynü eyzan el-fazlü ve'l-meziyetü yukālū <Arapça> dağı ğurābü'l-beyni dirler ve ‘ inde
06. 'l-ba‘ zi burnı ve ayakları kızıl ķargaya dirler ve dağı vasať ma‘ nāsına zarfda olur yukālū <Arapça>
07. el-binü bi'l-kesri göz irimi miķdār yir ve nāhiye ma‘ nāsına da gelür cem‘ inde büyün dirler bi-zammeteyni el-beyān bi'l-fethi el-feşāhatü ve āşikāre olmak zuhūr gibi ve ittizāh gibi ve dağı şol
08. nesne ki anuñla bir nesne açıla ve zāhir ola delālet gibi ve dağı ğayri gibi yukālū <Arapça>
09. ve yukālū <Arapça> el-beyyin bi'l-fethi ve kesri'l-yā‘i'l-müşeddedeti zāhir ve āşikāre nesne cem‘ i ebyinā‘ü bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-yā‘i ve'l-meddi mişālū
10. 'l-evliyā‘i el-bāyinü ayrılmış nesen müfterik gibi ve dağı tavaruñ südüni şol yanından şıġan kimesne el-bāniyetü ğiñ derüñ ķuyu ve dağı şol yay ki baġrı çökük olup
11. kirişinden irāķ ola el-beyünü bi'l-fethi şümme'z-zammi mişlü'l-bāniyeti ya‘ nī ğiñ derüñ ķuyu el-beynünetü bi'l-fethi ve zammi'n-nüni ayrılmak firķat gibi el-beyyinetü bi-fethi'l-bā‘i ve kesri'l-yā‘i'l-müşeddedeti el-ħuccetü
12. fey‘ aletün mine'l-beynüneti ve mine'l-beyāni el-beyhücü uyuk ki tarla .... bābü't-tā‘i ve mā ba‘ dehü mine'l-muťābıķ ve'l-muzā‘ af et-tetebbu‘ u ayırtmak ve isteyüp
13. armaķ et-tetbi‘ u ‘ alā vezni't-tef‘ il mişlühü et-tetābu‘ u bi-zammi'l-bā‘i biribiri ardınca olmak et-tebirü ‘ alā vezni't-tef‘ ilü helāk eylemek ve ufatmak ihlāk ve tesir gibi et-tebībü mişlühü
14. veznen ve ma‘ nen et-tetbinü ‘ alā vezni't-tef‘ ili nazarında ve fikrinde diķķat itmek et-tetribü ‘ alā vezni't-tef‘ ili topraġa bulaşdırmak et-teterebü bi-fethateyni ve zammi'r-rā‘i'l-müşeddedeti
15. topraġa bulaşmak ve telaťtuġ gibi et-teterrüsü bi-fethateyni ve zammi'r-ra‘i'l-müşeddedeti ķalkān yapınmak tesettürü bi't-tersi gibi et-tetrişü bir nesni berk

- ve muhkem eylemek et-tetrā bi-vezni'd-da' vā
16. biribiri ardınca olmak qalellāhu te'a. <Arapça> et-tetrīhu 'alā vezni't-tef' ilī
  17. gūşşalandırmaq ihzān gibi et-tetvīcū tāc geydirmek et-tetevvūcū bi-fethateyni ve zāmmi'l-vāvi'l-müşeddedeti tāc geydirmek et-teteffülū bi-fethateyni ve zāmmi'l-fā'i'l-müşeddedeti dilgülenmek et-tütüffülū bi-zāmmeteyni
  18. beynehümā sükūnün ve bi-fethi't-tā'i eyzān dilgi enigi et-tetellu'u bi-fethateyni ve zāmmi'l-lāmi'l-müşeddedeti qalkmaq için boynın uzatmaq yuqālū <Arapça> ve yuqālū <Arapça>
  19. <Arapça> et-tetvīyetū bi'l-fethi ve kesri'l-vāvi tevbe eylemek et-tetābu'u yaramaz işe düşmek ve öneklik itmek kemā yuqālū
  20. <Arapça>
  21. <Arapça> et-tetmīrātū qurutmaq ve hūrmā qurutmaq el-tetāmmū bi'l-fethi ve teşdīdi'l-mīmi tamām olup eksik qalmayup hep gelmek yuqālū <Arapça> et-tetmīmū
  22. tamām itmek et-tetliyetū bir kimesnenūn 'ömri āhīr nefese yetişmek ve bir kimesnenūn hāqkıni bulup virüp ödemek et-tetālā biribiri ardınca olmak tetābu' gibi et-tetīmū qul itmek
  23. teb' id gibi ve hōr hāqīr itmek tezlīl gibi et-tetebbūmū qul olmak ve hōr hāqīr olmak et-tīteyū hāyrān eylemek et-tevīyetū mişlūhū yuqālū <Arapça>
  24. <Arapça> faşlü't-tā'i ve'l-hemzeti et-tüvbiyetū bi-zāmmi't-tā'i ve fethi'l-hemzeti ādem utancaq ta'ām ve gāyri nesne et-te'ebbūdū bi-zāmmi'l-bā'i'l-müşeddedeti
  25. öğrenişmemek ve üns qutmamāq tevāhhuş gibi ve dağı bir mevzi' ıssızlık olup anda vaşşi hayvanāt üns dutmaq yuqālū <Arapça>

114b

01. et-te'bīdū 'alā vezni't-tef' ilī ebedī qalmaq et-te'bīrū 'alā vezni't-tef' ilī dīşī hūrmā ağacını yarup irkek hūrmānuñ bir budağını içine qoymaq et-te'bbūsū bi-zāmmi'l-bā'i'l-müşeddedeti
02. müteğayyir olmak et-te'ebbūdū bi-zāmmi'l-bā'i'l-müşeddedeti qoltuq altına almak yuqālū <Arapça> ve dağı ridāsını şağ qoltuğı altından alup sol omuzı
03. üzerine atmaq iztībā'a gibi et-te'ebbuqū bi-zāmmi'l-bā'i'l-müşeddedeti örtünmek isititār gibi ve qīle dutuqnlıq ihtibās gibi et-te'tībū bir kimesne bir 'avrata atup didükleri tonı
04. geydirmek et-ta'aqqubu bi-fethateyni şümme zāmmi't-tā'i'l-müşeddedeti 'avrat atup didükleri tonı geymek ve dağı bir kimesne qurulmuş yayını arqasına geçirmek et-te'ettütū bi-zāmmi't-tā'i'l-müşeddedeti delülenmek
05. ve 'aqlıslıq tecennūnū gibi ve hūmq gibi et-te'te'te' bi-vezni'z-zelzeleti tā hārfini telaffuz itmekte 'usret çeküp tereddūd itmek na'tı te'te'ü gelür 'alā vezni fa'lālū bi'l-fethi ve
06. bir nesne bağışlamak et-te'sīfū 'alā vezni't-tef' ilī her yeni çölmegi şağ ayak üstünde qomāq yuqālū <Arapça> et-te'eşşūfū
07. bi-zāmmi's-şā'i'l-müşeddedeti bir yirde durup gitmemek ve bir nesni cevānibinden qapılmaq ihāta gibi et-te'eşşūlū bi-zāmmi's-şāni'l-müşeddedeti sermāye idinmek ve qazanmaq hūfr gibi yuqālū
08. <Arapça> et-te'sīlū 'alā vezni't-tef' il et-te'sīlū et-te'eşşūmū bi-zāmmi's-şā'i'l-müşeddedeti günāhdan ırāq olmak ve qaçmaq i'rāzun 'ani'l-işmi gibi

- et-te'şimü
09. 'alā vezni't-tef' il bir kimseye günāhkār olduñ dimek yuḳālū <Arapça> et-te'cīlū 'alā vezni't-tef' il zamān virmek ve gün virmek et-te'hīrū
10. 'alā vezni't-tef' il girü ḳomaḳ eglendirmek et-te'diye bi-kesri'd-dāli ödemek ḳazā' gibi ve üleşdirmek iḳzā' gibi yuḳālū <Arapça>
11. <Arapça> et-tūdetü bi-zammi't-tā'i ve fetḫi'l-hemzeti ve taḥfīfi'd-dāli yap yap dutmak ve yavaşlıgıla dutmak te'enni ve temehhül gibi et-te'eddübü bi-zammi'd-dāli'l-müşeddedeti
12. edeb öğrenmek ve hūner öğrenmek et-te'dīb edeb öğretmek ve hūner öğretmek et-te'zīn 'alā vezni't-tef' il ezān oḳumak ve bildürmek i'lām gibi et-te'ezzünū
13. bi-zammi'd-dāli'l-müşeddedeti bildürmek i'lām gibi ve bir ḳorḳulu nesni ḳaḡırdup nidā' itmek ve i'lām itmek yuḳālū <Arapça>
14. <Arapça> et-te'errübü bi-zammi'r-rā'i'l-müşeddedeti ḳatlanmak teşeddedüd gibi yuḳālū <Arapça> et-te'dībü 'alā vezni't-tef' il
15. düḡüm berk dögmek ve bir nesni berk itmek iḥkām gibi ve çoḡaltmak teḳsīr gibi et-te'dīşü 'alā vezni't-tef' il i ḳındırmak iḡrā' gibi ve od yandırmak iḳādü'n-nāri gibi
16. et-te'errüşü bi-zammi'r-rā'i'l-müşeddedeti od yanmak ve ḫutuşmak ittīḳādü'n-nāri gibi et-te'rīşü 'alā vezni't-tef' il ifsād itmek ve iḡrā itmek ve şavaş dürtmek ve od yandır-
17. -mak yuḳālū <Arapça> et-te'errüşü bi-zammi'r-rā'i'l-müşeddedeti od yandırmak tevakkūdü'n-nāri gibi et-te'rīḳu
18. 'alā vezni't-tef' il uyutmamak ve uykusuz ḳomaḳ ishār gibi et-te'ezzuḳu bi-zammi'z-zāyi'l-müşeddedeti ḫaralnak teẓayyūḳ gibi et-te'zīḳ ḫaraltnak teẓayyūḳ gibi et-tesīsü
19. 'alā vezni't-tef' il būnyād urmak ve temel bırakmak et-te'essūf bi-zammi's-sīni'l-müşeddedeti ḡuşşalanmak ve teḫassūr itmek et-te'essü bi-zammi's-sīni'l-müşeddedeti müteḡayyir olmak
20. yuḳālū <Arapça> ve bir kimse babası ḫūyla ḫūlanmak ve babasına beñzemek yuḳālū <Arapça> ve yuḳālū <Arapça>
21. eyzān <Arapça> et-te'şībü 'alā vezni't-tef' il ḳandırmak taḫrīş ve iḡrā' gibi et-te'eşşüb bi-zammi's-şīni'l-müşeddedeti ḳarışmak iḫtilāt
22. gibi ve munzamm olmak et-te'fif 'alā vezni't-tef' il öf dimek et-te'dīfū bir nesneye ḫad ḳomaḳ ve şınur dikmek et-te'eḳu bi-fethateyni ḫolmak imtilā' gibi ve ziyāde ḳaḳımak yuḳālū
23. <Arapça> et-te'ḳatü bi-fethateyni ḳatı ḳaḳımak ve şer işe ivmek yuḳālū <Arapça>
24. <Arapça> et-te'kīd berk itmek iḥkām gibi et-te'līb 'alā vezni't-tef' il ḳandırmak taḫrīz gibi et-te'ellüb bi-zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti bir yire dişirilmek
25. ve cem' i olmak tecemmu' gibi et-te'lebü bi-fetḫi't-tā'i ve'l-lāmi ve sūkūni'l-hemzeti bir nev' i aḡacuñ ismidür et-te'lişü 'alā vezni't-tef' il bir yire durup muḳīm olmak ve yaḡmur dāyim ulaşdırı

115a

01. yaḡmak yuḳālū <Arapça> et-te'ellüsü bi-zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti et-teveccu' u ya' nī incinmek ve ḫastalanmak et-te'ellūfū
02. 'l-müşeddedeti yıldırnak et-te'elli bi-kesri'l-lāmi'l-müşeddedeti and icmek

- et-te'liye 'alā vezni't-tef' il 'ibādett itdirmek ve ħor zelil itmek ve ħul tutunmak ve ħulluĸ itdirmek
03. ta' bīd gibi et-te'ellühü bi-żammi'l-lāmi'l-müşeddedeti ħulluĸ ve 'ibādet itmek ta' abbūd gibi et-te'ellümü bi-żammi'l-lāmi'l-müşeddedeti ĸuşşalanmak ve elem çekmek et-tevmü sihām-ı yesrūn ikinci sehmi
04. et-te'metü öpmek ĸuble gibi et-te'minü 'alā vezni't-tef' il ĸorĸudan ĸurtarmak ve du'āda āmin demek et-te'emmülü bi'ż-żammi'l-lāmi'l-müşeddedeti bir nesneye nazār idüp bilmek
05. yuĸālū <Arapça> et-te'mirü 'alā vezni't-tef' il bek itmek et-te'emmürü bi-żammi'l-mīmi'l-müşeddedeti beglenmek tasalluĸ gibi et-te'ennuĸu eyü nazār itmek
06. ve fikrinde diĸĸat itmek ve bir nesne kendüye ħüb gelüp ta'accüb itmek yuĸālū <Arapça> et-te'nibü 'alā vezni
07. 't-tef' ili 'ayblamak ve melāmet itmek ta'yīb ve levm gibi et-te'nifü 'alā vezni't-tef' il bir nesnenün ucın sivriltmek et-te'vīl ve't-te'evvül bi-żammi'l-vāvi'l-müşeddedeti
08. bir nesnenün rucū idüp dönecegi nesni tefsir idüp keşf itmek yuĸālū <Arapça>
09. <Arapça> et-te'vibü 'alā vezni't-tef' il tesbīĸ itmek ve şabāĸdan aĸşam olunca
10. gidüp aĸşam ĸonmak et-te'evvüb bi-żammi'l-vāvi'l-müşeddedeti bir kimseye gice varmak ve 'inde'l-ba'ż gice evvelinde varmak yuĸālū <Arapça>
11. <Arapça> et-te'evvüdü bi-żammi'l-vāvi'l-müşeddedeti ergilik ta'avvüc gibi et-te'dimü semirtmek ve gevdesin büyütmek yuĸālū <Arapça>
12. et-te'viye ve't-te'evvüh bi-żammi'l-vāvi'l-müşeddedeti bir kimesnenün gevdesinde bir incidür nesne olduĸiçün evhi demek bi-fetĸi'l-hemzeti ve sükūni'l-vāvi ve kesri'l-hā'i ve fihi luĸātün
13. uĸrā <Arapça> et-te'ehhübü bi-żammi'l-hā'i'l-müşeddedeti yaraĸlanmak isti'dād gibi et-teyīĸ 'alā vezni't-tef' il deveye ĸaĸırmak
14. ve çağırmaĸ du'ā'ü'l-ibil ma'nāsına et-te'ebbā bi-fetĸateyni ve kesri'l-yā'i'l-müşeddedeti eĸlenmek ve ĸatlanmak temekküş ve tevaĸkuf gibi et-te'eyyetü bi-fetĸatin şümme kesratin şümme yā'in müşeddedetin mişlühü faşlü't-tā'i ve'l-bā'i et-tebbü bi'l-fetĸi ve't-teşdidü et-tebābü bi'l-fetĸi helāk olmak ve ziyānkārlıĸ ĸüsrān gibi yuĸālū <Arapça>
16. et-tebbütü bi-żammeteyni ve't-teşdidü bir yirün adıdur ki eyü müşkler aña nisbet olunur et-tebettülü bi-fetĸateyni ve żammi't-tā'i'l-müşeddedeti et-tebtīlü 'alā vezni't-tef' il ĸaĸĸün dünyādan
17. kesilmek el-inĸiṭā'u 'ani'd-dünyā ila'llāhi te'a. ma'nāsına ve minhü ĸavlühü te'a. ve tebettülü ileyi tebtīlen ve daĸı tebettül muṭlaĸā kesilmek ve tebtīl muṭlaĸā kesilmek ve kesmek ma'nāsına
18. da gelür et-tebtīkü 'alā vezni't-tef' il kesmek yuĸālū <Arapça> et-tebcilü 'alā vezni ululamaĸ ta'żim et-tebcīĸu 'alā vezni't-tef' ili sevindirmek
19. tefriĸ gibi et-tebeccücü bi-fetĸateyni ve teşdidü'l-cīmi'l-maźmūmeti sevindirmek feraĸ gibi et-tebeccüsü bi-fetĸateyni ve żammi'l-cīmi'l-müşeddedeti aĸmak tefeccür gibi yuĸālū <Arapça> et-tebĸicü bi-fetĸateyni ve żammi'l-bā'i
20. 'ş-şāniyeti ṭurmaĸa ve oturmaĸa ve girmek ĸıĸmaĸa ĸādir olmak et-tebaĸtürü bi-fetĸateyni ve żammi't-tā'i's-şāniyeti şalıni şalıni yürimek et-tebaĸbuĸu bi-fetĸateyni ve żammi'l-bā'i's-şāniyeti issı-
21. -nuñ şiddeti geĸüp şovu virmek et-tebeddü'ü bi-fetĸateyni ve żammi'd-dāli

- başlamak et-tebeddüdü bi-fethateyni ve zammi'd-dâli'l-ülâ'l-müşeddedeti
 22. tağılmaq teferruğ gibi et-tebādülü bi'l-fethi ve zammi'd-dâli degişmek mübādele gibi et-tebādülü bi-fethateyni ve zammi'd-dâli'l-müşeddedeti bir hâlden bir hâle dönmek ve bir nesnenüñ yirine âhar nesne almak yuqālū <Arapça>
 23. <Arapça> et-tebdilü bir hâlde bir hâle döndürmek yuqālū <Arapça>
 24. <Arapça> et-tebzehu bi-fethateyni ve zammi'z-zâli'l-müşeddedeti ululanmaq ve yücelmek tekebbür ve ' uluvv gibi et-tebzir gerekmez yire māl
 25. tağıtmaq tefriku'l-mâli israfen ma'nāsına et-tebezzülü bi-fethateyni ve zammi'z-zâli'l-müşeddedeti şaķınmamaq ya'nī ne olursa şaķınmayup her yire tıutup yürimek

115b

01. et-tibrü bi'l-kesri sikkelenmedük altun pāresi kaçan ki sikkelense dīnār dirler ve ' ayn dirler ve ' inde'l-ba'z altun ve gümüş pāreleri ki sikkelenmedük ola tibr dirler
 02. et-tebārü bi'l-fethi el-helāk tebāb gibi et-tübbāratü bi'z-zammi ve teşdidi'l-bā'i gemiciler şalvarı ve ' inde'l-ba'z deñiz mevcine dirler ketebēhü'l-aḥterī fi luğātihi ve lem ecidhü fi
 03. ğayrihi <Arapça> et-tibriyetü bi-kesri't-tā'i ve'r-rā'i ve taḥfifi'l-yā'i şac diplerinde
 04. olan koñaq didükleri kibige beñzer nesne et-teberrücü ' avrat zīnetin bezegin erlere āşikāre eylemek ve kösdürmek ve taşra çıkmak ve kendüyi düzmek
 05. ve hālinden döndürmek et-tebrīhu yalıñlamaq tevhiç gibi ve minhü kıle <Arapça> ve ba'zı luğatda incitmek dimiş izā'ü gibi vallāhu te'a.
 06. a'lemü bi-şıḥḥatihi et-tebrīdū şovutmaq et-teberrüzü bi-fethateyni ve zammi'r-rā'i tebevül ve teğayyuḡ itmekçün şahrā'ya çıkmak ve āşikāre olmak et-tebriz āşikāre itmek izhār gibi ve bir kimse
 07. ' ilmde ve ğayride aşḥābından artuq olmak ve ğālib olmak ve at ğayri atları geçmek sebkatü'l-feresi gibi yuqālū <Arapça>
 08. <Arapça> et-teberru' u bi-fethateyni ve zammi'r-rā'i üzerine vācib olmayan işi işlemek tetavvu' gibi et-teberruḡu' bi-fethateyni ve zammi'l-kāfi yüzüne
 09. piçe tıutunmaq yuqālū <Arapça> et-tebrīku gözin büyüdüp diqqatle bakmaq et-tebārük bi'l-fethi ve zammi'r-rā' çoğalmaq ve uzamaq ve ğiñ
 10. olmak ve pāk olmak ve ulu olmak te'āzum ma'nāsına et-tebrīk bereketile du'ā itmek ya'nī Allāhu te'a. bereket virsin demek vallāhu te'a. artursın demek et-tebezzuḡu tükürmek
 11. et-tebezzülü bi-fethateyni ve zammi'z-zāyi devenüñ aḡusı yarılup bitmek ve ğayri nesne yarılmaq teşakkuḡ gibi et-tebessümü bi-fethateyni ve zammi's-sīni ğülümsemek et-tebşir ' alā vezni't-tef il muştulamaq
 12. et-tebāşür bi'l-fethi ve zammi's-şini muştulaşmaq yuqālū <Arapça> et-tebāşirü bi'l-fethi ve kesri's-şini muştulamaq büşrā gibi ve arta yiri ağıрмаq ya'nī şabāhuñ
 13. evveli yuqālū <Arapça> et-tebeşşürü bi-zammetin şümme fethatin şümme kesratin ma'a teşdīdin sazğılduḡ didükleri kuş ki şağdiye daḡı
 14. dirler et-tebaşşur bi-fethateyni ve zammi's-şādi bir nesnenüñ bilmesin istemek ve görmesin istemek yuqālū <Arapça> et-tebşir ' alā vezni't-tef il ve
 15. et-tabşiratü bi-fethi't-tā'i ve kesri's-şādi göstermek ve gözlü eylemek ve

- bildirmek ta'rif gibi ve açık izâh gibi ve aq küfek taşlu yire varmak ve barşa şehrine varmak
16. yukālū <Arapça> ve daḥı dirler ki zeberced taḡ vardur ki dünyāyı tamām ihāta eylemişdür aña da tabşıra dirler
  17. et-tebaşbuşu bi-fethateyni ve zammî'l-bā'i's-şāniyeti dilgülenmek ve yaltaqlanmak ve it kuyruḡın oynatmak yukālū <Arapça> et-tebşışū 'alā vezni't-tef' il
  18. it inüḡi gözini açmak et-tebtî'ü 'alā vezni't-tef' il ve't-tebtî'etü bi-vezni't-tabşırati eglemek ve giç komaq ibtā' gibi et-tebātu'ü 'alā vezni't-tefā' uli eglenmek ve gicikmek et-tebaṭṭul
  19. bi-fethateyni ve zammî't-tā'i'l-müşeddedeti batıl olmak ve iş işlemeyüp kâhillik itmek te'aṭṭul ma'nāsına et-tibā'u bi'l-kesri uymak ve biribiri ardınca olmak vilā'ün gibi ve berk
  20. eylemek iḡkām gibi ve bilmek ittikān gibi yukālū <Arapça> et-tebā'atü bi'l-fethi ve't-tebe'u bi-fethateyni bir kimesnenüñ ardınca yürimek yukālū <Arapça>
  21. <Arapça> ve daḥı bir kimse bir kimseye uğrayup daḥı yanınca bile gitmek yukālū <Arapça> ve daḥı bir kimesnenüñ ardınca uyan kimesneye de tebi' dirler vāhid olur
  22. ve cem'i olur ve minhü ḡavlühü te'a. <Arapça> et-tibā'atü bi'l-kesri ve't-tebe'atü bi-fethateyni şol nesnedür ki aña uyalar et-tebe'atü bi'l-fethi şümme'l-kesri zılla alınmış māl et-tübba'u
  23. bi'z-zammî ve fethi'l-bā'i'l-müşeddedeti gölge zıll gibi ve bir nev' kuş ve yemen vilāyetine beg olan kimesne cem'i tebābi'atü gelür ve daḥı işlāḡda isim bile dimiş bi'l-fethi mülükü'l-yemen ma'nāsına et-tebî'u bi'l-fethi
  24. şümme'l-kesri bir kimesnenüñ ardınca gidici ve kendüne uğrayana uyup bile gidici tābi' ma'nāsına ve daḥı şol kimseye dirler ki üzerinde bir kimesnenüñ mālī ola ve bir yaşar
  25. şıḡır ṡanesi mü'enneşe tebi'a ve cem'i tibā' bi'l-kesri ve tebāyi' gelür ve ḡavlühüm <Arapça> et-tebā'udü bi'l-fethi ve zammî'l-'ayni irāqlıq ve irāqlaşmak et-teb' id

116a

01. irāq itmek et-teba'uşuş bi-fethateyni ve zammî's-şādi'l-ülā deprenmek ıztırāb gibi et-tabe'a' uq bi-fethateyni ve zammî'l-'ayni'l-müşeddedeti yarılmak teşakḡuq gibi et-teb' iku 'alā vezni't-tef' il
02. yarmak şakḡ gibi et-tabā'ul bi'l-fethi ve zammî'l-'ayni erle 'avrat oyunamak telā'ub gibi et-tebāḡuz bi'l-fethi ve zammî'l-ḡayni biribirin sevmemek et-tebaḡkur bi-fethateyni ve zammî'l-kāfi
03. 'l-müşeddedeti 'ilmi ve mālī çok olmak yukālū <Arapça> et-tebākī bi'l-fethi
04. ve kesri'l-kāfi şımıkırtmak ve aḡlamsıtmak tekellüfü'l-bükā'i ma'nāsına et-tebkir 'alā vezni't-tef' il aşılta evvel şubḡda ṡurmaḡa dirlerdi şonra mutlakā her nesneye
05. ivmek ma'nāsına isti'māl olundu her ḡankı vaḡitde olursa olsun yukālū <Arapça> et-teblü bi'l-fethi düşmanlıq ve kīn 'adāvet gibi cem'i tübül
06. gelür ve yok itmek ifnā' gibi ve ḡasta eylemek ve ifsād itmek yukālū <Arapça> ve daḥı çölmeḡe avcar ḡoymak yukālū
07. <Arapça> el-ḡābilü bi-fethi'l-bā'i ve kesrihā aş avucu ya'nī şol nesne ki

- çömlek içine koyup bişirirler buğday ve birinc
08. ve yağ ve et ve şoğan ve nuhud ve gayri gibi ve dağı argac didükleri nesne cüllāhlar ıstılāhındandır luħme gibi cem' i tevābil gelür tebāle bi'l-fethi bir şehruñ adıdur
09. yemendeki ucuzluk şehirdir et-teblimü 'alā vezni't-tef' il çirkin eylemek taḳbīḥ gibi et-tebellüd bi-fethateyni ve zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti bunasanmak ve gevdenlenmek tekellüfü'l-belādan
10. ma' nāsına ve bir nesnede tereddüd itmek ve müteḥayyir olmak et-teblidü 'alā vezni't-tef' il kendüyi yire urmaḳ yukālü <Arapça> et-tebliḥ bi-fethatin
11. ve zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti ululanmaḳ tekebbür gibi et-tebli' u 'alā vezni't-tef' il başuñ saçı ağırmağa başlamaḳ yukālü <Arapça>
12. <Arapça> et-tebliḡu 'alā vezni't-tef' il ulaşdırmaḳ işāl gibi ve atuñ oyanınuñ cılbırın uzatmaḳ berk yüri-
13. sin diyü et-tebliḡu bi-fethateyni ve zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti iktifā' itmek ve bir nesne artup ziyāde olmak iştidād gibi ve yetişmek vuşul gibi et-tibnü bi'l-kesri şamān vāhidi tebinetün
14. gelür ve dağı şol büyük kadeḫe dirler ki yirmi kişi kandıra andan kiçirik olsa şahan dirler üç ya dört kişi kadıricaḳ miḳdārı olsa ' usn dirler iki kişi kandırsa kadeḫ
15. bir kişi kandırsa ḳa' b andan kiçirik ğamr dirler et-tebnü bi'l-fethi tavara şaman virmek yukālü <Arapça> et-tebānetü bi'l-fethi ve't-tebenü
16. bi-fethateyni zeyreklik ve ince nazarlu ve fikirlü olmak feḫinet yukālü <Arapça>
17. et-tebbānü bi'l-fethi ve't-teşdidi şaman şatıcı et-tübbānü bi'z-zammi ve't-teşdidi bir kiçirik tondur ki bir ḳarış miḳdārı olur ancaḳ ' avratı ğalīzai örter gemicilerde olur
18. serāvīlün şaġirün ma' nāsına kezā fi'l-maġribi ve ğayrihi et-tibānü bi'l-kesri āşikāre itmek olmak et-tebyinü āşikāre olmak vuzūḫ gibi ve āşikāre itmek izāḫ gibi
19. lāzım ve müte' addi olur et-tebeyyün bi-fethateyni ve zammi'l-yā' i'l-müşeddedeti āşikāre olmak zuḫūr gibi ve āşikāre itmek izḫār gibi lāzım ve müte' addi olur et-tebvü' ü bi-fethateyni ve zammi'l-vāvi
20. 'l-müşeddedeti ve bi'l-hemzeti fi āḫiri mekān tutunmaḳ ve bir nesneye ḳādir olmak yukālü <Arapça> et-tebvi' etü bi'l-fethi ve kesri'l-vāvi bir kimseye menzil ve maḳām
21. yaraḳlamaḳ ve dağı ḳudret virmek yukālü <Arapça> et-tābütü bi-zammi'l-bā' i şol vi' āya dirler ki içine nesne
22. ḳoyarlar cem' i tevābit gelür et-tebevvlü bi-fethateyni ve zammi'l-vāvi'l-müşeddedeti işemek et-tebyitü 'alā vezni't-tef' il gice ile başkun itmek yukālü <Arapça>
23. leylen ve bir nesneye tedbīr itmek yukālü <Arapça> faşlü't-tā' i ma' a't-tā' i et-tetteffül bi-fethi't-tā' i ve zammihā ve zammi'l-fā' i dilgü enigi veledü's-şa' lebi gibi
24. et-tetrişu bir nesni berk ve muḫkem eylemek faşlü't-tā' i ve's-şā' i et-teşbiyetü bi-vezni't-tabşirati dā' im olmak ve ' inde'l-ba' z bir kimseye ḫayātında şenā itmek
25. ve ögmek et-teşebbüt bi-fethateyni ve zammi'l-yā' i'l-müşeddedeti devlenmek ve berk durmaḳ et-teşbitü 'alā vezni't-tef' il berkitmek ve devlendirmek et-teşeyyütu bi-fethateyni ve zammi'l-bā' i'l-müşeddedeti eglenmek ve giç gelmek et-teşbiḫü 'alā vezni't-tef' il eglenmek ve ırāḳ itmek yukālü <Arapça>

116b

01. et-teşrībū ‘alā vezni't-tef' il başa kaçmak tevbiḥ gibi ve nihāyet üzre ‘ayblamak ve melāmet itmek ve bir kimesnenūñ fi' lini çirkin görmek yuḳālū <Arapça>
02. yuḳālū <Arapça> et-teşfiyetü bi-vezni't-tesmiyeti çölmegi saç ayak üzerine kırmak ve daḫı bir nesni saç ayak gibi üç çatal eylemek et-teşrīdū tavar
03. boğazladuḳda şuvarmazdan evvel bir yirin kesmek ve ufatmak et-teşķifü ‘alā vezni't-tef' il süñi ağacınıñ yüzünü rendeyle yünüp düz ve beraber eylemek tesviyetü
04. 'r-rimāḥ bi's-şikāl ma' nāsına ve daḫı te'dīb ve tehzīb ma' nasına da isti' āre olunur kezā fi'l-maḡribi et-teşākulu bi'l-fethi ve zammī'l-ķāfi aḡrılanmak ve aḡır olmak
05. et-teşķilū ‘alā vezni't-tef' il aḡır eylemek et-teşlimū ‘alā vezni't-tef' il devāruñ bir yirin gedmek et-teşevvürü bi-fethateyni ve zammī'l-vāvi'l-müşeddedeti ‘avrat çok toḡrucı olmak et-teşvirü
06. depretmek ve kımlıdatmak tehyic gibi ve āşikāre itmek izḫār gibi ve şormak ve yoḳlamak baḫş gibi ve bir nesnei yirinden ırmak iz' āc gibi yuḳālū <Arapça>
07. <Arapça> et-teşvībū ‘alā vezni't-tef' il ‘ivaż virmek ve şabāḥ ezānında mü'ezzin eş-şalātü
08. ḫayrun mine'n-nevmi demek ve hüve ‘inde'l-fuķahā'i <Arapça>
09. <Arapça> ve daḫı ikāmete de teşvīb dirler <Arapça> kezā fi'l-maḡribi ve bir kerre du' ā
10. itdükden soñra yine du' ā itmek yuḳālū <Arapça> et-teşebbünü gölmek etegin kıldırıp içine nesne kıoyup önünde götürmek ve bir nesnenūñ
11. üzerine temennā temānuñ yuḳaru tarafını önünde durmak et-teşevvülü bi-fethateyni ve zammī'l-vāvi'l-müşeddedeti bir kimesnenūñ üzerine süñgiyle ve örmeḡle ḡālib olmak yuḳālū <Arapça>
12. <Arapça> et-teşā'übü bi'l-fethi ve zammī'l-hemzeti istemek et-teşmirü çoḡaltmak teķşir gibi ve yayıḳ tulumunuñ üzerine kıymıḳ ve yaḡ zāhir olmak yuḳālū <Arapça>
13. <Arapça> et-teşyībū ‘alā vezni't-tef' ili ‘avrat tül olmak faşlü't-ḫā'i ve'l-cimi et-tāc başa geyilen nesneye
14. cem'i tīcān gelür bi'l-kesri et-tecebcebü bi-fethateyni ve zammī'l-cimi's-şāniyeti eti bir miḳdār bişürdükden soñra kıurutmak et-tecbībū ‘alā vezni't-tef' ili ürkmek nifār gibi ve daḫı tavaruñ
15. ön ayakları dizine varınca ve ard ayakları aşıḡına varınca sekil olmak et-tecebbur bi-fethateyni ve zammī'l-bā'i'l-müşeddedeti ululanmak tekebbür gibi ve ot yandukdan soñra gine bitmek et-tecebbus
16. bi-fethateyni ve zammī'l-bā'i'l-müşeddedeti şalını şalını yürümeḳ taḫattur gibi et-tecbiyetü bi'l-fethi ve kesri'l-bā'i rukū' da tırur gibi egilüp tırurmak ve daḫı dizi üzerine çeküp yüzün
17. yire kırmak et-tecāḫuf bi'l-fethi ve zammī'l-ḫā'i zarar itmek ve helāk itmek ve ḡalebe eylemek et-techiyetü bi'l-fethi ve kesri'l-ḫā'i egilmek ve bükülmek meyl ve inḫinā gibi et-techir giñ itmek tevsī' gibi yuḳālū <Arapça>
18. <Arapça> et-teceddud bi-fethateyni ve zammī'l-dāli'l-müşeddedeti yeñi olmak ve tavaruñ südi gitmek ve tükenmek et-tecdidü yeñi eylemek yuḳālū

- <Arapça> et-tecāzi[‘] u bi'l-fethi
19. ve zāmmi'd-dāli huşūmet itmek teḥāşum gibi et-tecāzūbü bi'l-fethi ve zāmmi'd-dāli iki kiři bir nesnenūñ biri bir ucuna yapışup ve biri bir ucuna yapışup çekmek temādūd ve tenāzu[‘] gibi
  20. et-tecrü bi'l-fethi ve't-ticāretü bi'l-kesri bāzırgānlık itmek ya[‘] nī yolculık idüp alup şatmak ve bābühü naşara ve ketebe et-tecerrühü ve bi-fethāteyni ve zāmmi'r-rā[’] i'l-müşeddedeti bahādırılınmak şeca[‘] gibi et-tecerru[‘]
  21. bi-fethāteyni ve zāmmi'r-rā[’] i'l-müşeddedeti şuyı şora şora ve az az içmek ve öykesine şabr idüp gāzabın yutmak et-tecri[‘] u şuyı az az içermek ve öykesine şabr itdürmek et-tecerrüdü
  22. bi-fethāteyni ve zāmmi'r-rā[’] i'l-müşeddedeti yalınçık olınak ve yalnūz olınak teferrüd gibi yuḳālū <Arapça> et-tecri[‘] dū şoyup yalınçık itmek ve bir nesnei
  23. bir nesneden ayırınak ve sınıcup çıkarmak et-tecermüzü bi-fethāteyni ve zāmmi'l-mīmi gitmek zehāb gibi yuḳālū <Arapça> et-tecerrümü bi-fethāteyni ve zāmmi'r-rā[’] i'l-müşeddedeti geçmek ve gitmek inḳizā[’] gibi ve
  24. tamām olınak tekemmül gibi ve bir kimseye itmedügi günāhı itdük dimek et-tecziyetü bi'l-fethi ve kesri'z-zāyi bölük bölük bölmek ve iktifā itdirmek yuḳālū <Arapça>
  25. <Arapça> et-tecessüsü bi-fethāteyni ve zāmmi's-sīni'l-ülā'l-müşeddedeti custalamak ve ayarıp yoḳlamak tefahḫuş gibi ḥā[’]-i mūhmele daḫı luḡatdur

117a

01. lākin ba[‘] zılar ḥāyla ḥayır maḥallinde ve cīmle şerr maḥallinde müsta[‘] meldür dir ve [‘] inde'l-ba[‘] z cīmle teḫallu[‘] -ı aḥbāra ve ḥayile teraḳḳub-ı aḥvāle dirler et-tecāsürü bi'l-fethi ve zāmmi's-sīni
02. cür[‘] et ve iḳdām itmek et-teceşşü[‘] ü bi-fethāteyni ve zāmmi's-şīni'l-müşeddedeti ve bi'l-hemzeti fi'l-āḫiri ve't-tecşi[‘] etü bi'l-fethi ve kesri's-şīni ve bi'l-hemzeti fi'l-āḫiri çok yimekten tuḫme olup gegirmek
03. et-teceşşümü bi-fethāteyni ve zāmmi's-şīni'l-müşeddedeti zaḫmet çekmek ve meşakḳat iḫtiyār itmek et-teca[‘] cu[‘] u bi-fethāteyni ve zāmmi'l-cīmi's-şāniyeti kendüyi incidüğünden yire urınak et-ta[‘] cİLü şaçını
04. kıvırcık itmek et-teceffü[‘] ü bi-fethāteyni ve zāmmi'l-fā[’] i'l-ülā'l-müşeddedeti kıvırınak et-tecfifü[‘] [‘] alā vezni't-tef[‘] ilı kurutınak ve ata çoḳal geydirmek et-ticfāfü bi'l-kesri
05. çoḳal ki ceng gününde ata geydürürler cem[‘] i tecāfif gelür et-tecāfi bi'l-fethi ve kesri'l-fā[’] i irāḳ olınak tebā[‘] ud gibi yuḳālū <Arapça>
06. bir tarafdān olınak et-teceyyüfü dost eylemek et-tecyifü[‘] [‘] alā vezni't-tef[‘] il ileş ve cife olup yiymek ve ḳoḳınak et-tecelcülü bi-fethāteyni ve zāmmi'l-cīmi's-şāniyeti seyāḫat itmek
07. ve gitmek zehāb gibi ve deprenmek taḫarrük gibi yuḳālū <Arapça> et-tecelbebe bi-fethāteyni şümme sükūnin
08. şümme zāmmetin arḳasına ve başına çar geymek ve çar bürünmek et-tecellülü bi-fethāteyni ve zāmmi'l-lāmi'l-ülā'l-müşeddedeti bir nesnenūñ üzerine olınak ve üstüne çıkınak ve bir nesnenūñ yücesin
09. alınak et-tecellüd berklik ve bahādırlık göstermek et-tecelidü devenūñ derisin yüzmek et-tecālüd bi'l-fethi ve zāmmi'l-lāmi kılıcla ḫoḳuşınak ve şavaşınak et-teclilü[‘] [‘] alā
10. vezni't-tef[‘] il ḳapılınak şümül ve ḫavar çöl gidermek et-tecällü bi'l-fethi ve

- teşdidi'l-lāmi bir nesneden ululanmak ve perhiz idüp yığılınmak te' āzum gibi yukālū <Arapça>
11. <Arapça> et-teclīhu 'alā vezni't-tef' ilī çok yemek kesretü'l-ekli gibi ve berk ikdām itmek şedid gibi et-tecliyetü bi'l-fethi ve kesri'l-lāmi açmak keşf gibi ve kalbindeki
  12. nesneyi söyleyivirmek et-tecellī bi-fethateyni ve kesri'l-lāmi'l-müşeddedeti açılmak rüşen olmak tekeşşüf gibi et-tecālī bi'l-fethi ve kesri'l-lāmi'l-muḥaffefeti iki kimsenüñ ḥalleri birbirine açılıp
  13. münkeşif olmak et-teclizü 'alā vezni't-tef' il bir nesnei ṭavaruñ beyni siñiri ile muḥkem şarmak yukālū <Arapça>
  14. et-tecemcümü bi-fethateyni ve zammi'l-cimi's-şāniyeti sözi açık söylememek ve añladımamak et-tecemmülü bi-fethateyni ve zammi'l-mimi'l-müşeddedeti eyü ve güzel nesne tekellüf çekmek ve erimiş iç yağı
  15. yemek ve ālāt esbāb ma' nāsına gelür bu ma' nāya cem' i tecemmülāt gelür et-tecmilü bezemek tezyin gibi ve erimiş iç yağı yidirmek et-tecmidü 'alā vezni't-tef' il toñdur-
  16. -mak et-tecmirü 'alā vezni't-tef' il gökcek koḫulu buḫür itmek ya' nī nesne tützemek ve cimār taşın atmak ve leşkeri düşmanı vilāyetinde ḥabs idüp derbende geçirmemek ve
  17. ḥurmā ağacınıñ yağın ve pusın kesmek ve ḫoparmak ve 'avrat saçını depesinde cem' idüp bağlayup aşığa şarkıtmamak et-tecānüsü bi'l-fethi ve zammi'n-nūni bir cinsden
  18. olmak et-tecānüfü bi'l-fethi ve zammi'n-nūni egilmek meyl gibi et-tecennübü bi-fethateyni ve zammi'n-nūni'l-müşeddedeti irāk olmak et-tecnībü 'alā vezni't-tef' il irāk itmek teb' id gibi ve yanınca yidük
  19. yidirmek ve ḫavmüñ develerinüñ südi azalmak ve atuñ ard ayakları egri olmak ya' nī oraḫ kıçlu olmak et-tecennünü bi-fethateyni ve zammi'n-nūni'l-müşeddedeti ve't-tecānünü bi'l-fethi ve zammi
  20. 'n-nūni'l-ülā ve't-tecānnü bi'l-fethi ve teşdidi'n-nūni delülenmek yukālū <Arapça> et-tecennā bi-fethateyni ve kesri'n-nūni'l-müşeddedeti bir kişiye
  21. işlemedük günāhı işledi demek tecerrüm gibi et-tecāvüz bi'l-fethi ve zammi'l-vāvi ḥaddın geçmek ve 'afv itmek ve terk itmek ya' nī günāhdan geçmek et-tecāvür yakınışmak ve ḫoñlaşmak
  22. et-tecvir bir kimsei cevrei ve zülmei nisbet itmek ya' nī zülm etdük demek ve bir yire toplayup divşirmek tekvir gibi yukālū <Arapça> et-tecevvür bi-fethateyni ve zammi'l-vāvi
  23. 'l-müşeddedeti toplanup yıkılmak suḫüt gibi yukālū <Arapça> et-tecāvübü bi'l-fethi ve zammi'l-vāvi birbirine cevāb verişmek et-tecvālū bi'l-fethi cihānı seyr idüp dolanmak
  24. et-tecvifü ortasın ḫovuk itmek et-tecevvüfü bi-fethateyni ve zammi'l-vāvi'l-müşeddedeti içine ve ḫarnına girmek duḫülün fi'l-cevfi ma' nāsına et-tecehcehetü bi-fethateyni ve zammi'l-cimi's-şāniyeti irāk olmak
  25. et-tecāhüdü bi'l-fethi ve zammi'l-hā'i ḫudretin şarf idüp derişmek bezlü'l-vüs' i et-tecehhümü bi-fethateyni ve zammi'l-hā'i'l-müşeddedeti bir kimesnenüñ yüzüne ekşi bakmak et-techiz

117b

01. 'alā vezni't-tef' il yaraḫlandırmak yukālū <Arapça>

02. <Arapça> et-tecehhüz bi-fethateyni ve zammî'l-hâ'î yaraqlanmak teheyü' gibi et-tecehzum bi-fethateyni ve zammî'z-zâdi
03. ululanmak et-tecyîrû teftîş itmek faşlü't-tâ'î ve'l-hâ'î et-tehâbbübü bi-fethateyni ve zammî'l-bâ'î'l-müşeddedeti et-tahbiyetü bi-vezni't-tesmiyeti şaklamak ve men' itmek yukâlû <Arapça>
04. <Arapça> et-tahbîr 'alâ vezni't-tef'îl güzel eylemek ve bezemek tahsîn ve tezyîn gibi yukâlû <Arapça> et-tahbîşü 'alâ vezni't-tef'îl bir yire
05. divşirmek cem'î gibi ve bir kimseye bir nesne divşirivirmek yukâlû <Arapça> et-tahabbüşü bi-fethateyni ve zammî'l-bâ'î'l-müşeddedeti bir yire divşirilmek tecemmu' gibi et-tehâtütü bi-fethi
06. 't-tâ'î'l-ülâ ve zammî's-sâniyeti bir nesne dökülmek ve tağılmaq tenâşür gibi yukâlû <Arapça> et-tehâtümü bi-fethateyni ve zammî't-tâ'î's-sâniyeti vâcib olmak ve yinir nesnenüñ yumşaq ve
07. mülâyim olması hüşâsetü'l-me'kül ma'nâsına et-tehâssâ'ü bi'l-fethi ve'l-meddi toprak saçmaq yukâlû <Arapça> et-tehâssü
08. bi'l-fethi ve teşdidi's-sâ'î kandırmak teşâzz gibi yukâlû <Arapça> et-tahâccü bi'l-fethi ve teşdidi'l-cîmi huşûmet idişmek ve hucet durğuruşmaq teşâsum gibi
09. et-tahcîrû 'alâ vezni't-tef'îl bir yirüñ çevresini taş diküp çevirmek ve men' itmek ve ayuñ çevresine yeñiyken bir inceçük hâtçugaz çevrilmek ve dağı ayuñ çevresine bulutdan bir ağıl gibi
10. nesne çevirmek ve devenüñ gözleri çevresine degirmi dağlağıyla dağlayup nişân eylemek et-tahcîlû 'alâ vezni't-tef'îl şol aklıkdur ki atuñ dörd ayağında veya üç ayağında ve
11. iki ayağında olur topuqlarından yukaru çıkar lâkin dizlerinden ve aşuqlarından yukaru çıkmaz az olsun ve çok olsun eyülik 'alâmetdür bu aşıl ata feresün mühâccel
12. dirler ya'nî ayağı sekil dimek olur ve dağı kimesnenüñ gözi içine çöküp sogulmağa da tahcîl dirler yukâlû <Arapça> et-tehâddüşü bi-fethateyni ve zammî'd-dâli'l-müşeddedeti ve't-tehâddüşü
13. bi'l-fethi ve zammî'd-dâli ve't-tahdîşü söyleşmek et-tahdîdü bileyüp keskin itmek ve minhü seyfün muhâddidün ve sınır itmek ve bir yirüñ sınırın beyân itmek et-tahâddüdü bi-fethateyni ve zammî'd-dâli'l-müşeddedeti ivmek
14. sür'at gibi ve inmek nüzül gibi yukâlû <Arapça> et-tahdîcû ve't-tahdîku bir nesneye diğkatle bakmaq ve dağı tahdîk kapılmaq ma'nâsına da gelür ihâta gibi ve dağı tahdîc
15. atmaq ma'nâsına da gelür ramyün gibi et-tahâddî bi-fethateyni ve kesri'd-dâli'l-müşeddedeti bir kimseyle mu'âraza ve münâza'a itmek 'aczin âşikâre itmekçün yukâlû <Arapça>
16. el-ğalebetü et-tahzîrû korkutmaq tahvîf gibi ve bir yaramaz nesneden yığılındırmaq et-tahzîfû yaraqlamak ve saçın düzüp bezemek ve berber itmek yukâlû <Arapça>
17. <Arapça> et-taharrî bi-fethateyni ve kesri'r-râ'î'l-müşeddedeti iki nesnenüñ ya dağı ekşerüñ eyüsin ve evlâsın istemek ve muṭlaqâ bir nesni istemek ve kaşd itmek ve bir
18. yirde eglenüp durmaq yukâlû <Arapça>
19. <Arapça> et-taharrücü bi-fethateyni ve zammî'r-râ'î'l-müşeddedeti günâhdan kaçmaq te'essüm ve zahmetlü yirden ırâq olmak yukâlû <Arapça> et-tahrîcû taraltmaq ya'nî tar-
20. -lık virmek tazzyîk gibi et-tahrîr âzâd itmek ve yazmaq ve kitâbuñ yañlışın

- oñarmak ve toğrultmak takvīm gibi vallāhu te‘a. <Arapça> vakf itmek ve habs
21. itmek ve minhü kavluhü te‘a. <Arapça> et-tahrīzü kōrkutmak ve şakındırmak et-taharrüzü bi-fethateyni ve zammi'r-rā'īl-müşeddedeti şakınmak yukālū <Arapça>
  22. <Arapça> et-tahrīşü ‘alā vezni't-tef'īl aldayup bir nesneye kandırmak iğrā'ün gibi kıle <Arapça> et-tahrīzü kandırmak ya‘nī kandırmak ite uş uş demek ve kavme beri demek ve dağı koparmak
  23. et-tahrīfū döndürmek tađyīr gibi yukālū <Arapça> ve dađı bir nesnei divrevce kesmek yukālū <Arapça> et-taharrüfū bi-fethateyni ve zammi'r-rā'īl-müşeddedeti
  24. egilmek ve dönmek meyl ve ‘udül gibi et-tahrīku yakmak et-taharruku bi-fethateyni ve zammi'r-rā'īl-müşeddedeti yanmak et-tahrīkü depretmek ve kımıldatmak et-taharrükü bi-fethateyni ve zammi'r-rā'īl-müşeddedeti deprenmek ve kımıldamak
  25. et-tahrīmü hārām itmek et-tahazzübü bi-fethateyni ve zammi'z-zā'īl-müşeddedeti bir yire divşirilmek tecemmu‘ gibi et-tahzīn ğuşşalandırmak ve şavtını inceltmek yukālū <Arapça>

118a

01. et-tahazzünü ğuşşalanmak ve kaykulanmak et-tehassüsü bi-fethateyni ve zammi's-sīni'l-müşeddedeti custalamak ve arayup yoklamak tecessüsü gibi hā'ī mūhmele ile ve cümle dađı luğatdur ve kad merra'l-farķu beynehümā fi't-tecessüsi et-tahsīnū
02. gökcek itmek ve bezemek teyzīn gibi et-tahassürü bir yitmiş zāyi‘ olmuş nesnenüñ üzerine ğuşşalanmak ve kaykulanmak telehhüfū gibi et-tahşīrū bir yitmiş nesnenüñ üzerine ğuşşalandırmak
03. ve kayķulandırmak et-tahşībū ‘alā vezni't-tef'īl bir kimseye sevduđı ve hoşnud olduđı nesnei virmek yukālū <Arapça> ve dađı bir kimseye yaşduķ yaşdamak
04. yukālū <Arapça> ve dađı meyyiti taş altında defn itmek zekerehü'l-aħterī et-tahassübü bi-fethateyni ve zammi's-sīni'l-müşeddedeti haber şormak ihtibār gibi yukālū <Arapça>
05. et-tahşīrū eksemek naķş gibi et-tahaşhuşu bi-fethateyni ve zammi'l-hā'īs-şāniyeti depretmek et-tehāşī bi'l-fethi ve kesri's-şīni yığılınmak ve bir yaña olmak et-tahşībū yire ufacıķ taşlar divşirmek ve dökmek
06. yukālū <Arapça> ve dağı şa‘bad gicesiyle bir sā‘at uyuyup andan sonra mekkeye çıkmak zekerehü'l-mağrib et-tahşīl divşirmek ve ele getürmek ve āşikāre
07. eylemek ve sözi maşşūline ve zübdesine iletmek yukālū <Arapça> et-tahaşşünü bi-fethateyni ve zammi's-şādi'l-müşeddedeti şaklanmak teħaffuz gibi düşmanuñ çevresi
08. ihāta olunup kaplanmak et-tahşīnū şaklamak ve şehriñ veya ķaryenüñ çevresine dīvār yapup çevirmek ve muħkem itmek et-tehāzzu bi'l-fethi ve teşdīdi'z-zādi birbirini kandırmak teħāss gibi
09. et-tahzīzü ‘alā vezni't-tef'īl kandırmak tahrīz gibi et-taħatūm bi-fethateyni ve zammi't-tā'īl-müşeddedeti şınmak tekessür gibi et-taħtīmü ufatmak teksīr gibi et-tuħafetü bi'z-zammi ve fethi'l-hā'ī ve sūkūnihā armađan

10. hediye gibi ki bir kimseye iletürler cem' i tuhaf gelür bi-zammetin şümme fethatin et-tahfilü koyunu bir nice gün sağmamak çoğalsun diyü ve ol koyuna şätün muhaffetün dirler et-tahaffülü bi-fethateyni ve zammi'l-fā'i
11. 'l-müşeddedeti açılıp rüşen olmak tecellî gibi et-tahkîr horlamak et-tahkîk gerçeklemek taşdik gibi ve berk itmek ihkâm gibi ve minhü kelâmün muhakkiķun <Arapça>
12. <Arapça> ve her nesnenün hakîkatın hakķ üzerine beyân itmek et-tahakķuku bi-fethateyni ve zammi'l-kāfi'l-ülā'l-müşeddedeti berk olmak ve şahîh olmak yukālü <Arapça> et-tahākķu
13. bi'l-fethi ve teşdidi'l-kāfi huşümet idişmek tehāşum gibi et-tehakkükü bi-fethateyni ve zammi'l-kāfi'l-ülā'l-müşeddedeti kaşınmak ve ovunmak et-tahakküm hükm ıssısı geçinmek et-tahkîm hâkim degmek ve hükm
14. ısmarlamak ve bir kimseyi murād idündügi nesneden men' itmek yukālü <Arapça> et-tehākümü bi'l-fethi ve zammi'l-kāfi biribiriyle hükmeleşmek et-tahliyetü bi-vezni't-tesmiyeti bezemek
15. ve bir kimesnenün huyn ve hünerin beyân itmek ve daķı bir ta'âmı tatlu eylemek yukālü <Arapça>
16. <Arapça> et-tihlî'ü bi-kesri't-tā'i ve'l-lāmi mehmüzü'l-lāmi deri yüzerken ve kazarken bıçak itdügi
17. yaralar kemā yukālü <Arapça> et-tahli'etü bi'l-fethi ve kesri'l-lāmi ve bi'l-hemzeti kable'l-hā'i et-tahlinü 'alā vezni't-tef'ili kovmak ve men' itmek yukālü <Arapça>
18. <Arapça> ve daķı tahliye kavıda tatlu katmak et-tahallübü aķmak seyelān gibi yukālü <Arapça>
19. <Arapça> ve bir nesneye imrendüğünden aķzınuñ suyu aķmak ve şu sızmak et-tihliyetü bi-kesri't-tā'i ve'l-lāmi ve bi-fethihimā ve bi-zammihimā kuzulacı olmadın sağılan keçi ve üzerine teke
20. kalkmadın südi çıkan keçi et-tahliyetü bi'l-kesri derinün ic yüzünde olan kir vesehu bātını'l-edimi ma'nāsına et-tehalletü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin cizmek yukālü <Arapça>
21. <Arapça> kezā fi'l-mağribi et-tahlilü mişlühā ve daķı helāl itmek
22. <Arapça>
23. <Arapça> et-tahallülü bi-fethateyni ve zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti andından kurtulmak in şā'allāh demekle yukālü
24. <Arapça> et-tahalhulü bi-fethateyni ve zammi'l-hā'i's-sāniyeti deprenmek ve yirinden ırılmak ve aşāga itmek et-tahlîķu baş yülütme ve kuş yüksek uçmak
25. yukālü <Arapça> et-tahamhumü bi-fethateyni ve zammi'l-hā'i's-sāniyeti at 'alef isteyüp okramak et-tahmîmü 'avratı boşadukdan sonra bir miķdār nesne virmek

118b

01. ve kuş yavrısınıñ yelegi bitmek ve bir kimesnenün başı kazındığından sonra karararak sevādü'r-re'si ba'de'l-halki ma'nāsına ve daķı bir kimesnenün yüzünü kömürile karartmak et-tahammülü
02. bi-fethateyni ve zammi'l-mîmi'l-müşeddedeti yüklenmek yukālü <Arapça> ve katlanmak ve göcmeκ irtihāl gibi et-tahmîlü götürmek ya'nî götür demek yukālü <Arapça> et-tahāmülü

03. bi'l-fethi ve zammi'l-mîmi zulm itmek ve bir meşakkatlı nesne tekellûf ve irtikâb itmek yukâlû <Arapça> et-tahmîku
04. 'alâ vezni't-tef'îl bir kişiyi hamağa nisbet itmek ya'nî ahmaqsın demek et-tahâmuğu bi'l-fethi ve zammi'l-mîmi ahmaqlanmaq et-tahmîmü 'alâ vezni't-tef'îl bir nesneye gözin kısip bakmaq ve diqqatle nazâr
05. itmek ve 'inde'l-ba'z dağı göz içine çöküp sugrulmaq et-tahammüsü bi-fethateyni ve zammi'l-mîmi'l-müşeddedeti berklik şidded gibi yukâlû <Arapça> et-tahmîz azaltmaq taqlîl gibi et-tahmîd 'alâ
06. vezni't-tef'îl mübâlagayla hamd itmek ve ögmek et-tahammüdü bi-fethateyni ve zammi'l-mîmi'l-müşeddedeti bir kimseye virdügi nesnei minnet görmek ve minnet saymaq itminân gibi yukâlû <Arapça>
07. <Arapça> et-tahni'etü bi'l-fethi ve kesri'n-nüni ve bi'l-hemzeti qable'l-hâ'i et-tahanni'ü 'alâ vezni't-tef'îl ve bi'l-hemzeti fi âhirihi qına ile boyamağ yukâlû <Arapça> et-tahannütü bi-fethateyni ve
08. zammi'n-nüni'l-müşeddedeti kulluğ itmek ta'abbüd gibi ve günâhdan kaçmaq te'eşşüm gibi yukâlû <Arapça> et-tahnibü 'alâ vezni't-tef'îl atuñ belinde ve ön ayak-
09. -larında ergilik olmaq ve 'inde'l-ba'z atuñ ayaklarınıñ arası giñ ve biribirinden ırağ olmaq et-tahannübü bi-fethateyni ve zammi'n-nüni'l-müşeddedeti egilmek ve iki bükülmek teqavvus ve
10. inhinâ gibi et-tahannükü bi-fethateyni ve zammi'n-nüni'l-müşeddedeti dülbendi çeñesi altından tolamağ et-tahnikü bir nesni bir miqdâr çinedükden sonra oğlanuñ tamağına sürmek ve yaladmaq yukâlû
11. <Arapça> ve dağı muhkem itmek yukâlû <Arapça> et-tahannüfü bi-fethateyni ve zammi'n-nüni'l-müşeddedeti
12. eyü iş işlemek ve 'inde'l-ba'z toğrı olmaq istikâmet gibi ve 'inde'l-ba'z putlardan ırağ olup Allâhü te'âlâ kulluğ eylemek ta'abbüd gibi ve hanefî mezheb olmaq ya'nî ğayri
13. mezâhibden Ebü Hanîfe mezhebine girmek yukâlû <Arapça> et-tahannuğu bi-fethateyni ve zammi'n-nüni'l-müşeddedeti hanuṭ dürtünmek et-tahayyuğu hanuṭ
14. dürtmek et-tahannünü bi-fethateyni ve zammi'n-nüni'l-müşeddedeti arzümendlik iştiyâğ gibi ve esirgemek terahḥum gibi et-tahävür bi'l-fethi ve zammi'l-vâvi söyleşmek ve cevâblaşmaq ya'nî biribirine cevâb
15. virişmek tecävüb gibi et-tahvir ağırtmaq tabyiş gibi ve yaraqlamağ tehyi'etün gibi yukâlû <Arapça> et-tahavvürü
16. yaraqlanmaq teheyyü' gibi ve ağıрмаğ ibyizâz gibi et-tahvîl biryirden bir yire varmaq ve bir yirden bir yire iletmek ve bir hâlden bir hâle döndürmek lâzım ve müte'addî olur et-tahavvülü bi-fethateyni
17. ve zammi'l-vâvi'l-müşeddedeti hîle itmek ve bir yirden bir yire varmaq ve arkasıyla yük götürmek et-tahavvüs bahâdırılanmaq teşeccu' gibi ve dağı sefer niyyetile bir yirde ṭurmağ et-tahavvüt bi'z-zammi ḥorca
18. kimesne racülün haķirün gibi zekerehü'l-aḥterî ve fihi nazârun et-tahavvüb bi-fethateyni ve zammi'l-vâvi'l-müşeddedeti günâhdan şaķınmaq ve kaçmaq te'eşşüm gibi ve bir nesneye acmaq ve guşşalanmaq teveccu' ve tahazzun gibi et-tahiyetü
19. bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin şol nesnedür ki anuñla senâ' ve du'â olunur selâm gibi ve ğayri gibi cem' i tahiyyât ve tahâyâ gelür ve minhü qavlühü te'a. <Arapça> ve dağı şol
20. ikrâma dirler ki kişi aña 'alâ sebîli't-teberru' şurü' ider ve dağı mülk

- ma' nāsına gelür ve minhü et-tahıyyatü li'llāhi ey el-mülkü li'llāhi ve daḥı mülk virmek ma' nāsına gelür temlik gibi yukālü <Arapça>
21. <Arapça> mülküñ ve daḥı du' ā itmek ve ögmek ma' nāsına da gelür ve minhü kavlıhü te' a. ve daḥı diriltmek ve ḥayāt virmek ma' nāsına gelür ihyā' gibi yukālü <Arapça>
22. <Arapça>
23. <Arapça> kezā fi'l-mağribi te-tahıyyüz egilmek ve kıvrılmaḡ ve yirleşmek yukālü <Arapça>
24. et-teḥavvüzü mişlühü yukālü <Arapça> ve ḡalkmaḡ istediğı vakitte kicirik ḡalkmaḡ <Arapça> ma' nāsına te-tahvüzü deveyi şuya
25. sürmek ve şudan yaña yöneltmek et-tahvüzü bi'l-fethi ve zammi'l-vāvi birbirinden ayrılmaḡ yukālü <Arapça> faşlü

119a

01. 't-tā'i ve'l-ḡā'i et-taḡḡu bi'l-fethi ve't-teşdidı ekşi ḡamir kezā fi muḡtāri's-şihāhi et-tuḡūḡatü bi-zammeteyni ḡamir ekşimek yukālü <Arapça> et-tahıyyuḡu bi-fethateyni ve zammi
02. 'l-bā'i'l-müşeddedeti divşirmek ve ifsād itmek yukālü <Arapça> et-taḡabbınü bi-fethateyni ve kesri'l-bā'i'l-müşeddedeti ve't-taḡbiyetü bi'l-fethi ve kesri'l-bā'i deve yününden veya ḡoyun yününden
03. alaḡak düzmek taḡbitü'l-ḡabā'i <Arapça> et-taḡtaḡatü bi-fethi'l-te'eyni kişinün āvāzi ḡastalıḡdan veya zebünluḡdan dönmek ve müteḡayyir olmaḡ et-taḡabbürü bi-fethateyni ve zammi'l-bā'i'l-müşeddedeti
04. ḡaber şormak et-taḡbır 'alā vezni't-tef' il ḡaber virmek et-taḡatturu bi-fethatin ve zammi't-tā'i'l-müşeddedeti meşiyetü'l-keselān ya' nī yap yap yürümek et-taḡattüm bi-fethateyni ve zammi't-tā'i'l-müşeddedeti yüzük
05. daḡınmaḡ ve nesne geymek yukālü <Arapça> et-taḡtımü 'alā vezni't-tef' il mübālaḡayla müḡrlemek yukālü <Arapça> kezā fi's-şihāhi
06. et-taḡātül bi'l-fethi ve zammi't-tā'i's-sāniyeti birbirin aldamaḡ taḡādu' gibi et-taḡācu' ü bi'l-fethi ve zammi'l-cimi ve bi'l-hemzeti fi āḡiri kāhillik ve yap yap yürümek tebaḡu' u gibi et-taḡdımü atun
07. ayaklarının aḡlığı topuḡlarını ḡolanup lākin inciklerine çıḡmayup aşıḡa olmaḡ et-taḡādu' u bi'l-fethi birbirin aldamaḡ et-taḡzımü mübālaḡayla kesmek taḡḡi' gibi et-taḡrib 'alā vezni
08. 't-tef' il vīrān eylemek mübālaḡa üzre et-taḡricü çıḡarmaḡ ve bölmek tevzi' gibi ve ucuzluḡla kızlıḡa daḡı taḡarrüc dirler yukālü <Arapça> ve ḡavar
09. otun ba' zını yiyüp ba' zını ḡomaḡ ve bir yirün ba' zı ḡarafında ot bitüp ba' zısında bitmemek yukālü <Arapça> et-taḡarrücü çıḡmaḡ ve
10. bulunmaḡ et-taḡārücü bi'l-fethi ve zammi'r-rā'i bölüşmek ve seferde bir ḡaç yoldaşlar beraber nafaḡa ve azıḡ çıḡarmaḡ yukālü <Arapça>
11. <Arapça> et-taḡrişu bi-kesri't-tā'i ve'r-rā'i tırız ki ḡönlegün ve ḡaftānuñ yanına düşen pāresine dirler derziler iştılāḡıdur cem' i taḡārış gelür te'yerne
12. dāl daḡı luḡatdur hazā ḡüve'l-mefḡümü min kelāmi'l-aḡterī <Arapça>
13. <Arapça> et-taḡrişü dırmalamaḡ ve çınıḡlamaḡ et-taḡdişü mişlühü ve fihimā mübālaḡaten <Arapça> 'alā mā zükire fi's-şihāhi
14. et-taḡyirü 'alā vezni't-tef' ili helāk itmek ihlāk gibi et-taḡaşḡaşu bi-fethateyni ve zammi'l-ḡā'i's-sāniyeti kāḡıd ve silāḡ ve yeñi libās depredecek ötmek et-taḡaşşu' u tevāzu' ve meskenet ider-

15. -lenmek yukālū <Arapça> et-taḥāşşuru el bögre komağ <Arapça> ma' nāsına ve yāḥūd eli söğürdin üzerindeki incecik yire komağ <Arapça>
16. <Arapça> et-taḥāşuru bi'l-fethi ve zammi's-şadi biribirinüñ eline yapışmak ve biribirinüñ beline elin şokup yürümek ve daḥı aḥterī luğatde el bögre komağ
17. dimiş vallāhu te' a. a' lemü bi-şihḥatihi et-taḥāşulu bi'l-fethi ve zammi's-şadi oğ atmağda avuc koyuşmak yukālū <Arapça> et-taḥāşumu ḥuşümet ve nizā' idişmek et-taḥazḥuzu
18. bi-fethateyni ve zammi'l-hā'i's-şaniyeti şu deprenmek ve anuñ emşāl nesne deprenmek et-taḥzīlū yaş eylemek yukālū <Arapça> et-taḥaḥḥufu bi-fethateyni ve zammi't-tā'i kapağ yukālū <Arapça>
19. <Arapça> et-taḥḥi'etü bi'l-fethi ve kesri't-tā'i ve bi'l-hemzeti ḳable'l-hā'i et-taḥaḥḥi'ü bi'l-hemzeti fi āhirihi 'alā vezni't-tef' il yañiltmağ ve bir kimse bir kimseye yañılduk dimek yukālū <Arapça>
20. <Arapça> et-taḥaḥḥu' u bi-fethateyni ve zammi't-tā'i'l-müşeddedeti ve bi'l-hemzeti fi āhirihi yañiltmağ ve yañılmağ yukālū <Arapça> et-taḥāḥu' u mehmüzü'l-lāmi ḥaḥā itdürmek yukālū <Arapça>
21. et-taḥḥibü kızın .... kimesnenüñ sözün ḳabül idüp kızını virmek yukālū <Arapça> et-taḥḥarafü bir nesneden öte
22. geçmek yukālū <Arapça> et-taḥḥiyetü ādem addırmağ ve bir kimesneden bir nesne gidermek yukālū <Arapça> et-taḥaḥḥi' ü bi-fethateyni ve kesri't-tā'i
23. 'l-müşeddedeti bir nesnei basup ilerü geçmek tecāvüz gibi yukālū <Arapça>
24. et-taḥaffürü ḳurtulmağ istemek ve şığınmağ yukālū <Arapça> et-taḥfirü utandırmağ teşvir gibi et-taḥḥif yeyni itmek et-taḥāfütü bi'l-fethi ve zammi'l-fā'i
25. sözi gizlücü söyleşmek ve gizlü söylemek et-taḥallülü bi-fethateyni ve zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti dişlerin ḥilāllemeğ ya' nī bir nesneyle dişlerin ḳurdamağ ve yarıtlamağ ve şarāb

119b

01. sergiye dönmeğ ve dükenmek fenā gibi ve yağmur ba' zı yire yağar ba' zı yire yağar ba' zı yire yağmamak ya' nī ḥuşuş ma' nāsına da gelür ve daḥı araya girmek yukālū <Arapça>
02. ve taḥallülü's-şarābi ey şāra <Arapça> et-taḥallī bi-kesrateyni ve kesri'l-lāmi
03. 'l-müşeddedeti ḥālī ve boş ve yalnız olmağ teferruğ gibi et-taḥḥifü devenüñ bir memesiñ şarmağ köşek memesiñ diyü ve daḥı bir nesni girü ve arda komağ te'ḥir gibi et-taḥallüfü
04. girü ḳalmağ ve girü durmağ te'eḥḥur gibi et-taḥḥiye bi-vezni't-taḥḥiye ḥālī ḳılmağ ve boşaltmağ tefriğ gibi ve şalıvirmeğ et-taḥḥluc iki yanına egili egili yürimeğ <Arapça>
05. gibi et-taḥālūḥ deprenmek ıztırab gibi et-taḥḥid ebedi ve bāḳī ḳalmağ ve ḳulağa küpe daḳmağ ve bilezük daḳmağ uğruluk eylemek <Arapça>
06. <Arapça>
07. <Arapça> et-taḥalḥulü bi-fethateyni ve zammi'l-hā'i's-şaniyeti ayağına ḥalḥāl gecürmek ve bir nesne gedük olmağ et-taḥālus bi'l-fethi ve zammi'l-lāmi ḳapışmağ
08. ve yağmalaşmağ tesālüb gibi et-taḥḥiş ḳurturmağ tenciye gibi ve ayırtılup pāk ve ḥuru eylemek et-taḥallüs ḳurtarılmak ve ayırtılup pāk olmağ et-taḥḥiḳ bir

- nesni
09. eksiksiz ve 'ayıbsız ve bahānesiz yaratmak ve bir nesnenün yüzünü düp düz eylemek ve beraber eylemek ve bir nesneye ḥalūḳ didükleri gökcek ḳoḳulu nesni dürtmek ve sıvamak yukālū
  10. <Arapça>
  11. <Arapça> et-taḥmū bi'l-fetḫi her yirūñ veya her köyūñ ḥaddi ve sınuru ve dökündügi yir müntehā ma'nāsına cem' i tuḥūm gelür ve 'inde'l-ba'z müfredi taḥūmun gelür bi'l-fetḫi
  12. ṣümme'z-zammi ve cem' i tuḥūm gelür bi-zammeteyni mişlü rasül ve rusül <Arapça> et-tuḥammerü bi-fetḫatyeni ve zammi'l-mīmi'l-müşeddedeti başına ḥımār örtmek ki ḥımār şol nesnedür ki 'avratlar
  13. anuñla nezküp üstünden başların örtüp bürürler kezā fi's-sāmī ve esmā'ü'z-zemaḥşerī et-teḥāmürü bi'l-fetḫi ve zammi'l-mīmi ḥamr idişmek ve uyuşdurmak et-taḥmīrū yoğurmak
  14. ve örtmek setr gibi yukālū <Arapça> et-taḥammuṭu irkek deve kükremek ve ḳaçımak ve ululanmak ve deñiz mevc urup gürelemek yukālū <Arapça>
  15. <Arapça> et-taḥannüşü bi-fetḫateyni ve zammi'n-nūni'l-müşeddedeti egilmek ve bükülmek ve şınup şikāre ve eñ bu olmak teşennā ve tekessera ve ta'atṭafü gibi et-taḥnīşü
  16. egmek ve iki ḳat itmek 'aṭf ve teşniye gibi ve minhü <Arapça> ya'nī ḳırbanuñ ağızını taşına ḳurup içinde şu içseñ <Arapça>
  17. <Arapça> et-taḥannüs girü durmak ta'ahḥur gibi et-taḥavvüt bi-fetḫateyni ve zammi'l-vāvi'l-müşeddedeti bir nesnei eksik ṭutmak ve eksik şaymak tanaḳḳuş gibi ve bir kimesnenün 'aybın yüzüne söylemek
  18. ve daḫı şaḳlamak taḥaffuz gibi yukālū <Arapça> et-taḥavvu' u bi-fetḫateyni ve zammi'l-vāvi'l-müşeddedeti bir kimesnenün eksikligin söylemek ve 'aybın duyurmak ve eskimek tanaḳḳuş gibi
  19. et-taḥvī' u eksik naḳş gibi ve bir nesnenün kenārların ufatmak ve germek yukālū <Arapça> et-taḥavvülü şaḳlamak ve ri'āyet itmek ve ḡafletden
  20. uyanıklık ta'ahḥud ve taḥaffuz gibi ve diḳḳatle nazar itmek ve añlamak ve ferāset itmek tevessüm ve teferrüs gibi yukālū <Arapça> et-taḥvīlū
  21. temlik itmek et-taḥvīfū ḳorḳutmak et-taḥavvüfü ḳoḳmak ve bir kimesni eñ gelmek ve 'ayblamak tanaḳḳuş gibi yukālū <Arapça> et-taḥviyetü bi-vezni't-taḳviyeti deve
  22. ḳökdügi vaḳitde ḳarnını yirden ırāḳ eylemek ve ḳişi ḳarnını secdede uyluḡlarından ırāḳ eylemek ve ḳuş ḳanatlarını şalıvirdükde ḳovaldıruḳ dutmak ve yılduz
  23. batmaḡa meyl idüp egilmek ve şol ḥūtiyye didükleri ta'ām ik loḡsa olan 'avratlar iderler ol ta'ām bişirmek et-taḥayyür bi-fetḫateyni ve zammi'l-yā'i'l-müşeddedeti uyurtlamak
  24. ve muḥayyer olmak et-taḥyīr muḥayyer itmek et-taḥcībü 'alā vezni't-tef il nevmiz itmek et-taḥyīsü 'alā vezni't-tef il ḥor ve ḥaḳir itmek tezlil gibi ve minhü el-ḥayyisü bi-kesri'l-yā'i
  25. 'l-müşeddedeti ve fetḫihā ve hüve ismü sincin kāne bi'l-'irāḳi inemā sümmiye bihi li-kevnihı mevzi'a't-tezlil et-taḥayyül bi-fetḫateyni ve zammi'l-yā'i'l-müşeddedeti bir nesnei ḥayāline düşürmek ve bir nesne

120a

01. ḥayāline düşmek ve bir kimseden ḥayr ve eyülük añlamak teferrüsül-ḥayri gibi ve bir nesne bir kimseye müşebbih ve mültebis olmak ve gök bulutlanup yağdırmaya yaraqlanmak et-taḥyilü 'alā vezni't-tef' il
02. bir kimseye bir nesnei ḥayāl itdürmek ve ḥayāline düşürmek ve minhü ḳavlühüm <Arapça> et-taḥayyülü ve bir kimesnenüñ
03. üzerine töhmet yöneltmek ve daḥı bir nesnenüñ yanına bir ağac diküp üzerine ḳara tonlar geydirmek ḳuş ve canavar ādem şanasın daḥı ḳorḳasın ve ūrkesün diyü yuḳālü <Arapça>
04. <Arapça> et-taḥyīmü 'alā vezni't-tef' il bir nesnei ḥayme giib itmek ve bir mekānda
05. muḳīm olup durmak iḳāmet gibi et-taḥayyümü 'alā vezni't-tefe' ulu bir yirde ḥaymesin ḳurmak ve dutmak yuḳālü <Arapça> faşlü't-tā'i ve'd-dāli et-tedā'ümü
06. bi'l-fethi ve zammil-hemzeti 'alā vezni't-tefā' üli ḡalabalıḳ tezāḥum gibi yuḳālü <Arapça> et-tedābirü bi'l-fethi ve zammil-bā'i kesişmek teḳātu' gibi et-teddebbürü bi-fethateyni
07. ve zammil-yā'i'l-müşeddedeti endişe eylemek tefekkür gibi et-tedbirü fikr itdürmek ve ḳul āzād itmek öldüğünden sonra ve her işüñ soñı niye varur aña naḳar eylemek ve anı tefekkür itmek yuḳālü <Arapça>
08. <Arapça> et-tedeşşür bi-fethateyni ve zammil-ş-sā'i'l-müşeddedeti üst ḳaftānına şarılmaḳ teleffüfün
09. fi'd-dişāri ma' nāsına ve şıçrayup ata binmek ve irkek deve dişinüñ örgücüne binmek tenessüm gibi et-tedşir yuvasın düzetmek et-tedāşür bi'l-fethi ve zammil-ş-sā'i yıḳılıp ḥarāb olup gitmek
10. dürüs gibi et-tedbicü ḳaftānuñ tolayısına dibāc didükleri ibrişim ḳumāşdan sencif eylemek yuḳālü <Arapça> et-tedbīḥu 'alā
11. vezni't-tef' il rukū'a egilür gibi egilüp yaşın ziyāde aşığa egimemek yuḳālü <Arapça> ve ḥā'i mu' ceme ile daḥı luḡatdur
12. ve fi'l-ḥadiş <Arapça> kezā fi'l-maḡribi et-tedcicü bi'l-cimeyni
13. her yanına yaraḳ yasaḳ daḳmak ve gök yüzi bulutlanmak et-tedeccücü bi-fethateyni ve zammil-cimi'l-müşeddedeti yaraḳ yasaḳ içine girmek duḫülü's-silāḥi ma' nāsına et-tedaḥrucu bi-fethateyni
14. ve zammil-r-rā'i yuvarlanmak ve tekerlenmek ve toparlamak yuḳālü <Arapça> et-tedaḥrucü ḥor olmak ve yorulmak et-tederrühü bi-fethateyni ve zammil-d-dāli'l-müşeddedeti
15. biribirine uyuşmamak muḥālefet gibi et-tedeḥdühü bi-fethateyni ve zammil-d-dāli'ş-şāniyeti yuvarlanmak tedaḥruc gibi et-tedlihü 'alā vezni't-tef' il bir kimseyi sevdüğünden 'aḳlı gitmek et-tedārü'ü bi'l-hemzeti
16. fi āḥirihı 'alā vezni't-tefā' uli def' idişmek ve iḥtilāf edişmek et-tedre'ü bi'l-hemzeti fi āḥiri 'alā vezni't-tefe' uli zulum itmek teḳāvül gibi et-tedrişü yazı yazdurmak ve oḳutmak
17. et-tederru' u çevşen geymek ve 'avrat gönlek geymek et-tedri' u çevşen geydürmek ve 'avrata gönlek geydürmek et-tedārükü bi'l-fethi ve zammil-r-rā'i ulaşmak ve yetişmek yuḳālü <Arapça>
18. <Arapça> et-tedsimü bir nesnei yağlu ve cerb eylemek ve yağmur yeri azaḳuḳ ışlatmak et-tedsiyē bi'l-fethi ve kesri's-sini gizlemek iḥfā' gibi
19. ve minhü ḳavlühü te'a. <Arapça> et-tedāfu' u bi'l-fethi ve zammil-l-fā'i yetişmek yuḳālü <Arapça> et-tedfinü

20. gömmek ve fihi mübālağatün eve kesratün et-tedāfünü bi'l-fethi ve zammi'l-fā'i defn idişmek ve gizleyişmek tekātüm ma' nāsına et-tedkik inceletmek ve bir nesneyi döğüp ve sürüp yumuşatmak et-tedekdükü
21. bi-fethateyni ve zammi'd-dāli's-şāniyeti taşlu yirde ve kum arasında olmak ve yir deprenmek ve taş yirinden olup pāre pāre olmak et-tedlihü bi'l-fethi ve kesri'l-lāmi bir nesni yukarudan
22. aşāğa şarkıtmağ ve minhü kavlühüm <Arapça> et-tedellī bi-fethateyni ve kesri'l-lāmi'l-müşeddedeti yukarudan aşāğa
23. aşāğa şarkınmağ ve şalınmağ ve yukarı çıkmak ve yücelmek irtifā' gibi <Arapça> et-tedlisü
24. bā' i müşteriden bey' üñ 'aybın gizlemek kitmānū'l-'aybi 'ani'l-müşteri ma' nāsına et-tedellüs bi-fethateyni ve zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti aldanmağ ve hıleye uğramağ ve bir nesnenüñ azıcığın
25. almağ yukālū <Arapça> et-tedlišu 'alā vezni't-tef' il yumşatmağ telyin gibi et-tedekkülü bi-fethateyni ve zammi'l-kāfi'l-müşeddedeti kişi kendüyi

120b

01. yukaru ve yüce dutmağ ya' nī büyük görmek et-tedāluhu iki kişi bir ağacuñ üstüne bir nesne koyup dağı her biri bir ucuna yapışıp getürmek yukālū <Arapça>
02. <Arapça> et-tedāmühu bi'l-fethi ve zammi'l-mīmi yardımlaşmağ mu' āvin gibi et-tedmişü yumuşatmağ telyin gibi et-tedmiyetü bi'l-fethi ve kesri'l-mīmi urup kaynatmağ et-tedmihu ar-
03. -kasin egmek zekerehū'l-ahterī <Arapça> et-tedmīn bir deve ve koyun kafi ve bokunu döküp çirklemek ve evüñ içine deve ve koyun koyup kağılatmağ
04. ve deve ve koyun şu içine kağılamağ ve bökünlemek et-tedemmün şuya deve ve koyun bokını dökülmek ve ihāta itmek ve lāzım olmağ zekerehū'l-āhīreyi el-ahterī <Arapça>
05. <Arapça> et-tedniķu 'alā vezni't-tef' il ayırtmak ve bir nesnenüñ nihāyetin istemek istikşā gibi ve bir nesneye çok bakmağ ve diķķatle bakmağ idāmetü'n-nazari ile's-şey'i ma' nāsına ve dağı
06. azıcığ bakmağ nazaran za' ifün ma' nāsına ezdāddandur ve güneş batmağa yakīn olmağ ve göz içerü çeküp şogulmağ gudürü'l-'ayni ma' nāsına et-tedānī bi'l-fethi ve kesri'n-nūni ve birbirine
07. yakınışmağ et-tedenni bi-fethateyni ve kesri'n-nūni az az yakīn olmağ ve aşāğa düşmek et-tedviye bi'l-fethi ve kesri'l-vāvi irkek deve kükredükde iñildisi işidilmek ve gök gürlmek ve it yir yü-
08. -zünde cevelān idüp segirtmek ve kuş gök yüzünde cevelān idüp kanadın kımıldatmağ ve südüñ üzeri azacığ kaymağlanmağ et-tedāvī bi'l-fethi ve kesri'l-vāvi ' ilāc idinmek ve em sem
09. idinmek et-tedvīm kımıldanmamağ teksin gibi ve süci içen kişinüñ serhoş idüp başın çizgindürmek ve güneş gök yüzünde çizginüp ve dolanup gitmek ve kuş çevrili çevrili
10. uçmağ yukaru çıkmakçün ve it berk kaçmağ ve dolanu dolanu kaçmağ ve bir nesne ıslatmağ belle gibi ve dolanı ağzından döndürmek ve tükruği kurımasun diyü yukālū <Arapça>
11. <Arapça>
12. <Arapça> et-tedvīnū bir yire cem' idüp yazmağ

13. et-tedyişü 'alā vezni't-tef' il ĥor ĥaķir eylemek tezlil gibi et-tedyiĥu 'alā vezni't-tef' il mişlühü et-tedviĥu ĥahr itmek ve ġālib olmak ve ĥor ĥaķir itmek tezlil gibi et-tedniĥu za' fü
14. 'l-başari ve yuķālū <Arapça> et-tedeĥhünü bi-fetĥateyni ve zammil-hā' il-müşeddedeti yağlanmak et-tedeĥdühü dönmek ve yuvar-
15. -lanmak tedaĥruc gibi et-tedāyünü borc idinişmek ya'nī biribirine viresiye şatmak et-tedyinü bir kimseyi dīne işmarlamak ve gerçeklemek taşdik gibi ve borclu eylemek et-tedeıyyünü
16. bi-fetĥateyni ve zammil-yā' il-müşeddedeti din saklamak ve dīn dutunmak faşlü't-tā' i ve'z-zāli et-tez'iyetü bi-vezni't-tecribe mehmüzü'l-lāmi eti kemüğinden ayrılınca eridi dutup bişirmek
17. yuķālū <Arapça> et-tezeyyü'ü bi-fetĥateyni ve zammil-yā' il-müşeddedeti ve'l-hemzeti fi āĥirihi et kemüğünden ayrılınca bişmek ve daĥı çiban
18. ve ĥabarcık yaramaz olup parlanmak ve taġılmak yuķālū <Arapça> et-tezbīĥu mübālaġayla boġaz-
19. -lamak et-tezābüĥu bi'l-fetĥi ve zammil-bā' i biribirin boġazlamak ve ibr ĥariş miķdārı yeri yarmak et-tezerri bi-fetĥateyni ve kesri'r-rā' il-müşeddedeti bir nesnenüñ depesine ve toruġuna çıkmak
20. ve bir ťāyifenüñ toruġundan ve a'lāsından evlenmek ve tezeıvüc itmek et-tezriye bi'l-fetĥi ve kesri'r-rā' i ĥarman şavurmak ve ma'denüñ topraġın şavurup altunun aramak ve koyunuñ
21. yünini kırķup arķasından bir miķdārın ĥomak nişān olsun diyü ve bir kimse bir kimseyi ögmek et-tezribü keskin itmek taĥdīd gibi et-tezrüce süġlün ĥuşı derrāc gibi
22. cem' i tezriç ve tezārüc gelür et-tezerri bi-fetĥateyni ve zammil-r-rā' il-müşeddedeti çok söylemek ve bir nesni ĥolıyla ölçmek ve ulaşmak ve vesile dutunmak tevessül gibi ve yimeġi çok yimek zekereĥü
23. 'l-aĥirü el-aĥteri et-tezri' u boġmak ĥınĥ gibi ve yürürken iki ĥolların şalmak ve muştı muştuladıġı nesneye eliyle işāret itmek et-tezrifü artmak yuķālū <Arapça>
24. <Arapça> et-tez' alebü bi-fetĥateyni ve zammil-lāmi uğralayın gitmek et-tezrifü yaralı kimesni tizcek öldürmek yuķālū <Arapça>
25. <Arapça> et-tezkiye bi'l-fetĥi ve kesri'l-kāfi tamām itmek ve boġazlamak zebĥ gibi ve od yalıñlandırmaĥ ve yuķaru ĥaldurmaĥ ve kişi yaşamaĥ yuķālū <Arapça>

121a

01. <Arapça> et-tezkirü añdurmak et-tezekkür añmak et-tezkire bi'l-fetĥi ve kesri'l-kāfi şol nesnedür ki kişi anuñla ĥācetin añar et-tezmirü elin devenüñ
02. ĥayāsına şoĥmak ĥarındaġı köşek düşmez ya irkek mi bilmekçün et-tezemür bi-fetĥateyni ve zammil-mimi'l-müşeddedeti bir kimse bir kimseye bir kendü nefesine levm itmek bir nesne yitirdikçün ve bir kimse bir kimseyi
03. ĥorķutmak i' ād gibi et-tezyirü 'alā vezni't-tef' il devenüñ memesini yaş deve boķıla şıvamaĥ köşek emmesün diyü ve yuķālū <Arapça>
04. <Arapça> et-tezemümü bi-fetĥateyni ve zammil-mimi'l-müşeddedeti kendü üzerine nesne lāzım itmek ve 'ahd emān itmek ve yigrenmek istinkāf gibi et-tezmimü mübālaġayla zemm itmek ve 'ayblamak

05. et-tezebzübü bi-fethateyni ve zammi'z-zāli's-sāniyeti deprenmek taḥarrük gibi ve iki nesne arasında mütereddid olmak et-teznübü bi'l-fethi ve zammi'n-nūni şol ḥurmā koruğudur ki aşağı ucundan
06. olmağa yumşamağa başliya et-teznübü 'alā vezni't-tef' il ḥurmā koruğu kıyruğundan olmağa başlamak et-tezennübü bi-fethateyni ve zammi'n-nūni'l-müşeddedeti kıyruklanmak ve
07. dülbendünün bir ucu kıyruk gibi aşağı şarkıtmak et-tezvidü sürmek sevğ gibi ve kıovmak ṭard gibi et-tezhībü bir nesni altun şuyıyla şıvarmak ve altun yıldız-
08. -lamak faşlü't-tā'i ve'r-rā'i et-türābü bi'z-zammi ve't-tevrabü bi-fethi't-tā'i ve'r-rā'i ve't-tevrābü bi'l-fethi ve't-tirebü bi-fethi't-tā'i ve'r-rā'i ve't-türābü ve't-türbetü bi'z-zammi fihimā ve't-terbā'ü
09. bi'l-fethi ve'l-meddi yidiysiyle toprağa dirler lākin türbā'ü yir ma' nāsına da gelür arz gibi ve cem' u't-türābi etribetün bi'l-fethi ve kesri'r-rā'i ve tibrānū bi'l-kesri et-terebü bi-fethateyni bir kimseye toprak yetişmek ve
10. buluşmak ve yoḥsul olmak yukālū <Arapça> et-teribü bi-fethi't-tā'i ve kesri'r-rā'i barmaq başı ünümle ma' nāsına ve bir nev' i otuñ
11. adıdur cem' i türebāt gelür ve toprakları daḥı rihun türbetün dirler et-türbetü bi-zammi't-tā'i ve fethi'r-rā'i bir derenün adıdur et-terbutü bi-fethateyni ve zammi'l-bā'i işe öğrenişmiş yavaş tavar
12. dābbetün zelülün ma' nāsına müzekker ve mü'enneş beraberdür et-tirbü bi'l-kesri başdaşı ya' nī bir kimseye başda beraber olan ve şol oḡlan ki anasından saçlu ve dişlü toğa
13. cem' i etrābün gelür et-teribetü bi'l-fethi ve kesri'r-rā'i göğüs kemügi 'azmü's-şadri ma' nāsına cem' i terāyib gelür et-terbiye bi'l-fethi ve kesri'l-bā'i bislemek ve artırmak et-terabbī bi-fethateyni ve kesri'l-bā'i
14. 'l-müşeddedeti mişlühü yukālū <Arapça> et-tetribü 'alā vezni't-tef' il toprağa bulaşdurmak buluşdurmak ve bölmek
15. telṭihun bi't-türābi ma' nāsına et-teterrübü bi-fethi't-tā'eyni ve zammi'l-yā'i'l-müşeddedeti toprağa bulaşmak ve bölenmek telaṭṭuhun bi't-türābi ma' nāsına ve't-tertibü her nesnei yirlü yirinde kalmaq ve berkidüp
16. dāyim itmek işbāt ve idāme gibi et-terettübü bi-fethateyni ve zammi't-tā'i's-sāniyeti her nesnei yirlü yirinde dāyim berk durmaq ve bir yire divşirilmek ictimā' gibi et-tezebbuḥu bi-fethateyni ve zammi'l-bā'i
17. 'l-müşeddedeti sarķık ve sülpük olmak istirḥā' gibi et-terabbuşu bi-fethateyni ve zammi'l-ḥā'i'l-müşeddedeti köymek ve kıatlanmaq intizār gibi et-tiretü bi'l-kesri bir kimesnenün bir kimesesi öldürölüp daḥı
18. kıanın alımamaq ve bir kimse bir kimesnenün bir nesnesin eksimek ve eksik eylemek aşlında vetretün gibi vāv ḥazf olunup tā andan 'ıvaz kıılındı cem' i tirāt gelür
19. et-terbişu köydürmek ve kıatlandırmak et-terbi' u 'alā vezni't-tef' il dört bölük eylemek ve dört bucaḡlu eylemek ve dört kıat eylemek et-terabbu' u bi-fethateyni baḡdaş kıurup
20. oturmaq ve dört bucaḡlu olmak ve dört bölük olmak et-terābül bi'l-fethi ve zammi'l-bā'i başkıın itmek iḡāre gibi et-terabbülü bi-fethateyni ve zammi'l-bā'i'l-müşeddedeti yirün otları kıuru-
21. -dukıdan şoñra göz evvelinde yine yaşarmak ve kükremek ve etlenmek keşretü'l-laḥmi ma' nāsına et-tertilü kıurānı ve ezānı ve ḡayri nesni yap yap ḥarflerini aça aça okumaq
22. ve medd āyetini ve sāyir ḥuķūkıını ri' āyet üzre okumaq bir vechile ki her ḥarf

- yirli yirinde bulup qarış qarış olmaya yuqālū <Arapça>
23. <Arapça> kezā fi'l-mağribi et-terettülü bi-fethateyni ve zammi't-tā'i's-şāniyeti
  24. āşikāre olmağ tebeyyün gibi et-türetü bi'z-zammi bir aşıl kiçirik böcekdür ki qum içinde olur et-teratratü bi-fethi't-tā'eyni depretmek taħrik gibi et-tereddüdü bi-fethateyni düşmek suqūt gibi
  25. ve bābühü deħale ve celese ve iraq olmağ tebā'ud gibi et-türrü bi'z-zammi yapucılar yaparken dīvār yüzüne uzadıp dutduqları ip et-terāretü bi'l-fethi

121b

01. semirip tölmağ ve bābühü selime fehüve tārrün ey seminün mümteli'ün et-terātürü bi-fethi't-tā'i'l-ülā ve kesri's-şāniyeti büyük ulu işler umurun 'izāmün ma' nāsına et-türāşü mīrāşü'l-māl
02. aşlında vāriş idi vāv tāya qalb olundu et-tercībü ululamağ ta'zīm gibi ve receb āyında putları için qurbān eylemek ve ağacuñ yemişi çok olsa budakları
03. ufanmasun diyü derk urmağ ve budaklar dayansun diyü altına dīvār yapmağ ve budakları bağlayup şarmağ el-tinetü bi'l-kesri dāyim berk durmağ yuqālū <Arapça>
04. <Arapça> et-teraccuħu artıqlıq et-tercīħu arturmağ ve artuğ nesne virmek i'tā'ür-rāciħu ma' nāsına et-teracrücü bi-fethateyni ve
05. zammi'r-rā'i's-şāniyeti deprenmek ıztırāb gelmek ve gidüp yuqālū <Arapça> et-teraccülü bi-fethateyni ve zammi'l-cimi arınmağ ve düzünmek taṭahhür ve tezeyyün gibi ve saçın
06. saqalın taramağ tesricü's-şa'ri ve'l-liħyeti ma' nāsına ve yayan yürimek ve ipsiz kuyuya inmek ve güneş yuqaru qalkup nehār mürtefi' olmağ et-tercīlü saçı tarayup saqıtmağ
07. ve qurucağ itmek yuqālū <Arapça> kezā fi'l-muħtāri et-terācümü bi'l-fethi ve zammi'l-cimi taşla atışmağ et-tercemān bi-fethi't-tā'i ve'l-cimi
08. ve bi-zammihimā ve bi-fethi't-tā'i ve zammi'l-cimi bir luğat āħar luğatla ta'bīr ve tefsīr idici cem'i terācim gelür et-tercemetü bi-fethi't-tā'i ve'l-cimi bir luğat āħar luğatla tefsīr itmek en-nezeħu
09. bi-fethateyni ğuşşā ve melāmet ve bābühü tarabe et-tetriħu 'alā vezni't-tef il ğuşşalandurmağ ihzān gibi et-terħībü merħabā dimek et-terahħum bi-fethateyni ve zammi'l-hā'i'l-müşeddedeti esirgemek
10. et-terāħum bi'l-fethi ve zammi'l-hā'i biribirini esirgemek et-terħīmü yumşaq itmek tel itmek telyīn gibi ve 'inde'l-ba'z ħazf itmek ve minhü terħīmü'l-münādā ve tavuğa yumurda basdırmağ
11. yavri çıkarsun diyü turħum bi-zammi't-tā'i ve'l-hā'i ve bi-fethi'l-hā'i eyzan nās ma' nāsınadur yuqālū <Arapça> ve daħı turħum ħamīr tayıfesinden bir
12. qābilenüñ adıdur et-terāħi bi'l-fethi ve kesri'l-hā'i süstlük ve zebūnluk ve eglenmek ve minhü terāħi's-semā'i izā ibtālū'l-maṭari et-tereddüdü iki nesne arasında gezüp hiç yirinde qarār
13. itmemek et-terdīdü iki nesne arasında gezdirüp hiç birinde qarār itdürmemek et-terdādü bi'l-fethi mişlühü et-terāddü bi'l-fethi ve teşdīdi'd-dāli biribirini datmak ve men'
14. itmek ve bozuşmağ el-terāzümü bi'l-fethi ve zammi'z-zāyi iki nesni bir yire cem' idüp yimek ve 'inde'l-ba'zı üzümü etmekle yimek ke-ekli'l-'inebi bi'l-

- hubzi et-terzīmü bir kaç biz
15. bir yire cem' idüp bağlamak et-türsü bi'z-zammi kalkın cem' etrās ve tırās bi'l-kesri ve terise gelür bi'l-kesri şümme'l-fethi et-tārisü kalkınlu kişi et-türāsü bi'z-zammi ve't-teşdidi kalkın
  16. et-teterrüsü bi-fethateyni ve zammi'r-rā'i'l-müşeddedeti ve't-tetrīsü 'alā vezni't-tef' il kalkın dutunmak ve örtünmek tesettere bi't-türsi ma' nāsına et-terzīku rızıklandırmaq
  17. et-terşihu diriltmek ve bislemek ve 'avrat oğlanuñ ağızına az az süd koymak ta emmege kadir olunca et-teraşşuhu bi-fethateyni ve zammi's-şini diriltmek ve zırıp taşra çıkmak
  18. et-terşišü 'alā vezni't-tef' il şu saçmak et-tereşşusu bi-fethateyni ve zammi's-şini'l-ülā şu saçmak ve ışlanmak et-terāşşu bi'l-fethi ve teşdidi's-şadi bir derecede
  19. kalabalık ki iki kişi arasında kat'an açık yir olmaya telāşuk ma' nāsına yuqālū <Arapça> ve dağı iki nesne birbirine ulaşmak ve birbirine
  20. biñişmek et-terşišu bir nesnenüñ ba'zısın ba'zına ulaştırmak ve birbirine biñişdirmek ve 'avrat ibr vechile yüzün örtmek ki iki gözlerinden ğayri yiri görünmeye
  21. ve dağı bir nesnesi kalaylamak et-terşu bi'l-fethi kuvvetlenmek et-tetrižu berk itmek ihkām gibi et-tarīşu bi'l-fethi şümme'l-kesri kuvvetlü muhkem nesne yuqālū <Arapça>
  22. muqavvem et-teraşşud bi-fethateyni ve zammi's-şadi'l-müşeddedeti ögmek ve köymek terakķub gibi et-tarşī' bir nesneye inci oturtmak ve kıymeti taşlar oturtmak ve bezemek ve kılıc
  23. kurulmak ve ayru ğayri nesne kurulmak et-teraşşu' u bir nesne bezenmek ve düzünmek ve bir kimse sevinmek et-terhīfū bināda mübālağayla taşu taşu zamm itmek
  24. et-terāhufu bi'l-fethi ve zammi's-şadi bir vechile sık durmak ki aralarında ferce ve açuk yir olmaya yuqālū <Arapça>
  25. <Arapça> et-terāzī bi'l-fethi ve kesri'z-zādi hoşnudlaşmak et-terzītü bi'l-fethi ve kesri'z-zādi hoşnūd eylemek et-terāzzā bi-fethateyni ve kesri'z-zādi'l-müşeddedeti meşakķatden

122a

01. soñra hoşnūd itmek yuqālū <Arapça> et-terāṭunü bi'l-fethi fārisice söyleşmek et-terṭablü şac bağlamak ve bükmek et-tera' u bi-fethateyni ṭolmak imtilā' gibi ve ṭolu nesne
02. mümtelī gibi yuqālū <Arapça> et-teri' u bi'l-fethi şümme'l-kesri şerr idecük kimesne ve tiz kaķığan kimesne et-teterru' u bi-fethateyni ve zammi'r-rā'i'l-müşeddedeti şerr ivmek yuqālū <Arapça>
03. et-terrā' u bi'l-fethi ve teşdidi'r-rā'i' ṭoldurucu nesne ve dağı kapucu bevṭāb gibi et-tur' atü bi'z-zammi kapu bāb gibi ve çemen ravza gibi ve derece ma' nāsına da gelür ve uçuk araķlar ağızları
04. efvāhü'l-cüzül ma' nāsına cem' i türe'un gelür bi-zammetin şümme fethatin et-terbu' u ğarīb kişi et-tirbā' u bi'l-kesri bir mevzi' uñ adı et-tir' ābetü bi'l-kesri korķuci kimesne nurūk gibi et-tir' ībetü bi-kesri't-tā' i ve'l-' ayni deve
05. örgücünüñ bir pāresi kıṭ' atü esnāmin ma' nāsına et-tera' ru' u bi-fethateyni ve zammi'r-rā'i's-şāniyeti deprenmek ve büyüme yuqālū <Arapça> et-terğībū

- kandırmak tahri̇z gibi
06. et-terg̈isü māl çoğaltmak teks̈irü'l-māli ma' nāsına et-terag̈gum bi-fethateyni ve zammī'l-ğayni'l-müşeddedeti hı̇şm itmek ve kaçımak teğazzub gibi et-terg̈imü hor haķir itmek tezlil gibi yuķālū <Arapça>
07. <Arapça> et-terefü bi-fethateyni yumşaklık l̈inet gibi et-tereffu' u ululanmak tekebbür gibi et-terfıyetü bi-vezni't-taşliyeti bir kimesne evlendügi vakı̇tde kuvvetlü
08. olsun ve düzenlik olsun ve ođlu ve kıızlu oluñ dimek yuķālū <Arapça> et-terfihü ' alā vezni't-tef' il köy virmek ve vüs' at
09. virmek tenfıs ve tefr̈ic gibi et-türfetü bi'z-zammī bir pāre yüksecik etcegüz dür ki toķaķuñ ortasında olur halka gibi et-terfilü ululamak ta' zım gibi ve toldurmak milā' ün gibi
10. yuķālū <Arapça> et-terfufü bi-fethateyni ve zammī'r-rā' i's-sāniyeti ditremek ve şefķat göstermek et-terakķubu bi-fethateyni
11. ve zammī'l-kāfi'l-müşeddedeti ögmek ve yol gözleyüp köymek intizār ve teraşşul gibi et-terķih bir nesni işlāh itmek ve üzerine durmak yuķālū <Arapça> et-terakķuku
12. bi-fethateyni ve zammī'r-rā' i's-sāniyeti yıldurmak tele'le'ü gibi ve şu berü añaru gelüp gitmek ya' nī çalkānup ıztırāb itmek ve göz yaşı kabaķ içinde tolanmak yuķālū <Arapça>
13. <Arapça> et-terķişu ķovu ķovulmak ve bezemek yuķālū <Arapça>
14. <Arapça> et-terakķuş bezenmek tezeyyün gibi et-terķi' u bir niçe yirde libās yamamak yuķālū <Arapça> et-terķuku seyl şoñuna şulardan irkilüp kalan şu
15. et-terķiku yufķalatmak ve gökcek itmek taşşin gibi ve ķul itmek ta' abbüd gibi et-terakķuku bir kimseye ķalbi yufķalup esirgemek et-terg̈in kınayla saçın saķalın boyamak ve bezemek ve naķş
16. itmek ve hisāb defterinüñ ba' zı yirini ķaralamak beyāz tevehhüm olunup dađı hisābda vāki' olmasun diyü ve minhü yuķālū <Arapça> et-terķütü
17. bi-fethi't-tā' i ve zammī'l-kāfi ve taħfifi'l-vāvi boyun halkasınuñ kemigi ya' nī köprücük kemigi cem' i terāķi gelür ve ' inde'l-ba' z iyeğü kemigine dirler et-terķātü bi'l-fethi bir kimesnenüñ boynı halka-
18. -sı kemüğine doķunmak yuķālū <Arapça> et-terķibü ulaşdurmak ve ķarışdurmak et-terķü bi'l-fethi bırağup vaz geçmek ve bābühü naşara et-teriketü bi'l-fethi şümme'l-kesri meyyit
19. mālında müsta' meldür metrük ma' nāsınadur et-terikü bi'l-fethi şümme'l-kesri ve't-terke bi'l-fethi ve süküni'r-rā' i şol aşuķ didükleri demürden tādur ki cen gününde başa giyerler cem' i türk
20. gelür et-teriketü şol ' avratdur ki kimse añna rağbet idüp nikāhlanmaya ve dağı deve ķuşunuñ yabanda bırağduğı yumurdası ve dağı şol çayır çemendür ki nās anı bırağup
21. tavarlarına yidürmeyeler cem' i terāyik gelür et-terākülü bi'l-fethi ve zammī'l-kāfi uruşmak tezārub gibi et-terliye ' aķılsız itmek et-termim oñarmak işlāh gibi et-terermümü bi-fethateyni ve zammī
22. 'r-rā' i's-sāniyeti söylemekçün ağzın ķımıldatmak ve epsem olmak ve'l-ma' na'l-aħirü zekerehü'l-aħterī <Arapça> et-teremmüsü bi-zammī't-tā' i ve'l-mīmi acı baķla
23. et-terakķu' u deprenmek taħarrük gibi et-termidü ' alā vezni't-tef' il bir nesnei kül içinde ķalmak ca' le's-şey' ü fi'r-rimādi ma' nāsına ve ķoyun ķuzulmađa yaķin olucaķ yalınlayup memesine üd
24. inmek et-tirmidü bi-kesri't-tā' i ve'l-mīmi ism-i belde et-termiku bir nesneye

- dāyim bakmak idāmetü'n-nazar ma' nāsına et-türnā'ü bi'z-zammi ve teşdidi'n-nūni ve'l-meddi kınā didükleri nesne hınk gibi et-terencibin
25. bala beñzer bir nesnedür ki gökden ağaçlar üzerine yağar fārside gizengübün ve türkide terengübün dirler et-terennücü bi-fethateyni ve zammi'n-nūni'l-müşeddedeti serhoşlukda veya gayri
26. hāletde şalınup bulanmak temāyül ma' nāsına et-terennümü bi-fethateyni ve zammi'n-nūni'l-müşeddedeti et-ternümü āvazını gāh yukaru çıkarup ve gāh aşāğa indirmek terci' u's-şavti ma' nāsına
27. ve minhü terenneme'l-kavsü 'inde'l-inbāzi ya'nī yayuñ kirişi ötmek ve iñildemek et-ternemütü bi-fethi't-tā'i ve'n-nūni ve zammi'l-mīmi mişlü't-terennümü el-mīmü ve't-tā'ü zāyidetāni et-ternünü ötdürmek
28. taşvīt gibi et-ternūku bi-zammi't-tā'i ve'n-nūni seyl yolunda bākī kalan başlık et-ternūku 'alā vezni't-tef' il kuş kanadlarını hevāda depredüp durup ilerü uçmamak ve göze
29. uyku gelmemek ve dağı zebūnluktur ki gözde olur ve gevdede olur ve gayride olur yukālū <Arapça> ve dağı bir nesneye bakup durmak ve köymek

122b

01. idāmetü'n-nazari ma' nāsına et-terviyetü bi-vezni't-taḳviyeti et-tervī'ü 'alā vezni't-tef' ili ve bi'l-hemzeti fi āhirihi bir kimseye söz veya şī'r rivāyet ve naḳl itdürmek ve bir nesnede ivmeyüp nazār
02. ve fikr itmek yukālū <Arapça> et-terevvücü göçürmek et-teravvuḡu hoşluk virmek
03. ve yillandırmak ve tavarı zevālden soñra otlamağa şalmak et-teravvuḡu bi-fethateyni ve zammi'l-vāvi'l-müşeddedeti yaz soñuna ağac yıraḳlanmak ve uzamak tūl gibi ve bir nesne bir nesnenüñ
04. koḡusun almak ve anuñ koḡusuyla koḡmak birbirine yaḳın olduḡiçün ve yillenmek ve zevālden soñra yürimek ve gitmek et-tervī' u koḡkutmak et-teravvu' u bi-fethateyni ve zammi'l-vāvi'l-müşeddedeti
05. koḡmak feza' gibi et-terevviyü bi-fethateyni ve kesri'l-vāvi'l-müşeddedeti endiše itmek tefekkür gibi et-tervilü itmegi yağile muḡkem ovmak delkü'l-ḡubzeti bi's-semeni ma' nāsına ve at işemek için zekerin
06. şarḳıtmak et-terhibü koḡkutmak ve kulluk itdürmek et-tehhebü'ü āḡrını āḡrını ve şalını bölünü yürimek ve bulut südlenüp yağmağa gelmek ve dağı bir kimes bir nesneye kaşd ide yine çekile lākin
07. anı eşlemek murādı ola et-terehhübü bi-fethateyni ve zammi'l-hā'i'l-müşeddedeti koḡmak teḡavvūf gibi ve kulluk itmek ta'abbūd gibi et-türrahatü bi'z-zammi ve fethi'r-rā'i'l-müşeddedeti herze ve bātıl söz cem' i türrehāt
08. elür aşılđa büyük yoldan ayrılan kiçirik yola dirlerdi soñra bātıl ve yalan söze isti' āre olundı fārisiden mu'arredür et-türrehü bi'z-zammi ve teşdidi'r-rā'i mişlühü cem' i terāriḡ gelür
09. et-terhükü bi-fethateyni ve zammi'l-vāvi'l-muḡaffefeti berk yürimek ve tiz tiz yürimek ve şalını bulanı yürimek tabaḡtur gibi yukālū <Arapça> et-terā'i bi-fethi't-tā'i ve kesri'l-hemzeti
10. iki kişi birbirini görmek yukālū <Arapça> ve dağı bir kimse kendüsünüñ yüzünü gözgüde veya ḳalacda görmek ve bakmak ve dağı bir nesne bir kimseye āşikāre olup

11. görünmek et-terā bi'l-fetḥi bir nesne açık olmak et-terriḥu zebūnluk ve süstlik et-tāriḥu bi'l-fetḥi ve sükūni'l-hemzeti vakit bildürmek ta' rifū'l-vaḫti ma' nāsına tevriḥ daḫı bu ma' nāyadur
12. ve evvelühü hemze ile luḡatdur yukālū <Arapça> et-tiryāku bi'l-kesri aḡu def' iden ve gideren devāya dirler fārisiden
13. mu' arbedür ve daḫı ' arablar şarāba tiryāk dirler ḡamm ve ḡuşşa giderdigün ve daḫı aḫterī luḡatında dālele ve ḫayla daḫı diryāk ve tiryāk demek ve evvelinūñ zammile daḫı cāyizedür dir
14. cem' i terārīḫ gelür et-tir' āyetü bi'l-kesri ve't-ter' iyyetü bi-kesri't-tā' i ve zammihā ve bi-teşdidī'l-bā' i deve gütmegi eyü biceren kimesne et-türbiyyetü bi'z-zammi ve teşdidī'l-yā' i ve't-teriyyetü bi-fetḫatin şümme kesratin şümme teşdidī
15. 'l-yā' i ve taḫfifihā ve't-ter' iyyetü bi-fetḫatin şümme kesratin şümme yā' in şümme hemzetin ve't-ter' iyyetü bi-fetḫatin şümme sükūnin şümme hemzetin meksūretin şümme yā' in bir şaruyla ḫara ortasında gizlü renlü şudur ki ' avratlar
16. anı eyyām-ı ḫayızda görseler ḫayız ' addolunur ve ḡayri günlerde ḫayz ' add olunmaz et-teraddī bi-fetḫateyni ve kesri'd-dāli'l-müşeddedeti ridā didükleri libāsı geymek ve düşmek suḫtū gibi
17. faşlü't-tā' i ve'z-zāyi el-tezāzi' ü bi-fetḫateyni mehmūzü'l-lāmi kendüyi bir kimseden ḫor görmek ve ḫor ḫomaḫ et-tezbibü ' alā vezni't-tef' il üzüm ḫurutmaḫ ve aḡzınuñ köpügi azıylarına
18. yığılmaḫ et-tezebbüdü bi-fetḫateyni ve zammi'l-bā' i'l-müşeddedeti ve't-tezbibü ' alā vezni't-tef' il ḫaymaḫlanmaḫ ve köpüklenmek ve daḫı tezebbüd ivmek ma' nāsına da gelür isrā' gibi yukālū <Arapça>
19. <Arapça> et-tezebbe' u bi-fetḫateyni ve zammi'l-bā' i'l-müşeddedeti ḫişinūñ ḫūyi yaramaz olup ḫaḫıḡan olmaḫ yukālū <Arapça> et-tezyilü ayırmaḫ tefriḫ gibi et-teza' umü
20. yalan olmaḫ et-tezagḡumu ḫaḫımaḫ teḡazḡub gibi ve ḫıḡırmaḫ şıyāḫ gibi ve iñil iñil iñlemek ve mevlemek yukālū <Arapça> et-tezaḫḫumu loḫma loḫma idüp yap
21. yap yutmaḫ telaḫḫum gibi ve bir nesnei çok içmek yukālū <Arapça> et-tezkīku ḫavaruñ derisin başı ḫarafından yüzmek ḫilāf-ı ' ādet üzere
22. et-tezkīt ḫoldurmaḫ mele' e gibi et-tezekkī bi-fetḫateyni ve kesri'l-kāfi'l-müşeddedeti şadaḫa virmek taşadduḫ gibi ve pāklik itmek ya' nī arınmaḫ et-tezkiye bi'l-fetḫi ve kesri'l-kāfi bir kimse mālınuñ zekātın
23. virmek ve zekāt almaḫ ve ögmek medḫ gibi ve arıtmaḫ taḫḫir gibi et-tezelzülü bi-fetḫateyni ve zammi'z-zāyi's-şāniyeti deprenmek taḫarrük ve izḫirāb gibi et-tezellücü ve't-tezellüḫü bi-fetḫateyni ve zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti
24. fihimā ḫayanmaḫ ve minhü mezleḫatü'l-aḫdām et-tezemmulü bi-fetḫateyni ve zammi'l-mīmi'l-müşeddedeti şarılmaḫ ve bürünmek ve bulaşmaḫ tedessür ve telaḫḫuḫ gibi yukālū <Arapça>
25. <Arapça> et-tezmilü şarmaḫ ve bürümek ve bulaşdurmaḫ telif ve telḫiḫ gibi yukālū <Arapça> et-teznid deve
26. butladuḡı vaḫtin köşek yataḡı ya' ni raḫmi ḫaşra ḫıḫmasun diyü devenün fercini dakinini ufacıḫ aḡaclarıle ḫitüp daḫı uclarını ḫilla baḡlamaḫ kemā yukālū <Arapça> et-teznidü
27. <Arapça> ve daḫı bir nesnenūñ aḡzın ḫitmek ve ilmek et-tezezzü bi-fetḫateyni ve zammi'n-nūni'l-müşeddedeti

28. zünnâr kuşanmak ne' üzü billâhi te'a. zâlike et-tezvîrû yalan sözi bezeyüp ve düzüdüp gerçek yirine geçürmek ve bir nesni güzel itmek taḥsîn gibi yukâlû <Arapça>
29. et-tezâvürü bi'l-fethî ve zâmmi'l-vâvi egilmek 'udûl ve inḥirâf gibi ve birbirini ziyâret itmek yukâlû <Arapça> et-tezevvücü çiftlemek

123a

01. çiftlenmek yukâlû <Arapça> et-tezvîcü çiftlendirmek yukâlû <Arapça> kezâ fi's-şihâhi
02. ve daḥî bir kimseyi bir kimseye qarîn ve muşâhib itmek ve minhü kavluḥü te'a. <Arapça> et-tezâvücü bi'l-fethî ve zâmmi'l-vâvi biribiriyile çiftleşmek ve yakınlaşmak et-tezevvüdü
03. bi-fethateyni ve zâmmi'l-vâvi'l-müşeddedeti azıklanmak et-tezvîdü azıklandırmak et-tezvîku bezemek ve güzel itmek yukâlû <Arapça> et-tezeḥhüdü bi-fethateyni ve zâmmi'l-hâ'i'l-müşeddedeti kulluk
04. itmek ta' abbüd gibi ve perhîz itmek i' râz gibi et-tezhîdü perhîz itdirmek et-tezeḥhüd yaldırmak et-tezeyyüdü bi-fethateyni ve zâmmi'l-yâ'i'l-müşeddedeti tavar boynın uzadı uzadı berk yürümek ve daḥî
05. artmak ziyâde ma'nâsına ve yalan söylemek kizb gibi et-tezyîrû tavaruñ tudaḡını yavaşla burmak et-tezeyyüğü egilmek inḥirâf gibi yukâlû <Arapça>
06. ve daḥî ' avrat düzünüp taşra çıkmak yukâlû <Arapça> et-tezâyüğü egilmek temâyül gibi ve ḥaḡḡdan 'udûl itmek et-tezyîfü 'alâ vezni't-tef' il bir
07. yaramaz nesnenüñ taşını bezeyüp tezyîn itmek ve döndürmek ve bozmak redd ve ibtâl gibi yukâlû <Arapça>
08. <Arapça> et-tezeyyüğü bezenmek ve sürümlenmek yukâlû <Arapça> et-tezyîlü ayırmak tefriḡ gibi et-tezeyyül ayrılmak teferruḡ gibi et-tezâyül bi'l-fethî ve zâmmi
09. 'l-yâ'i ayrılışmak tefârûḡ gibi faşlü't-tâ'i ve's-sîni et-tesâ'ülü bi'l-fethî ve zâmmi'l-hemzeti şoruşmak et-tesebbübü bi-fethateyni ve zâmmi'l-yâ'i'l-müşeddedeti sebeblenmek ve sebep dutunmak et-tesbîbü
10. 'alâ vezni't-tef' il bir nesni bir nesneye sebep itmek ve sebep düzmek ve sevindürmek et-tesâbbü bi'l-fethî ve teşdîdi'l-yâ'i söğüşmek teşâtüm gibi ve kesişmek teḡâtu' gibi et-tesebbet râḥatlık
11. ve sâkin olmak et-tesbîḡ bağlandırmak ve bakılmak tezeyyüh gibi et-tebîḡu yiyinilemek taḡfif gibi ve berk uyumak nevmün şedîdün gibi et-tesbilü 'alâ vezni't-tef' il şacı dibinden
12. ḡoparmak istişâlü's-şari ma'nâsına ve başına yağ dürtmeyüp şacı yapup keçe gibi olmak terkü'l-edhân ma'nâsına ve sac ḡazındukdan şoñra ḡararup tâze
13. bitmek ve kuş yöresinüñ tüyi henüz bitüp diken diken olmak et-tesbî' bir nesnei yidi bölük itmek et-tesbîḡu deve tülenmiş köşegin bırakmak yukâlû <Arapça>
14. <Arapça> ve tesbîḡatü'l-bîzati şol nesnedür ki anuñ tuvlaḡı cevşene ulaşıdururlar boyını ortasun diyü et-tesbilü
15. bir nesnei ḡayır yolunda ḡılmak ca'lü's-şey'i fi sebîli'l-ḡayri ma'nâsına ve daḥî yol göstermek ve kesmek taḡḡ' gibi et-teşḡicü derenüñ yüzün ḡazmak et-tesaḡḡucü derenüñ
16. yüzi ḡazanmak ve ḡulaḡ olmak et-tescîrû mübâlaḡayla tennür yandırmak ve

- kazdırmak ve toldurmak ve zârlıgla çağırmaq yuqâlû <Arapça>
17. <Arapça> kezâ fi'l-mağribi et-tesciyetü bir nesnenüñ üzerine bir nesne uzadup örtmek saftıye ma' nāsına
  18. yuqâlû <Arapça> et-tescîlü berk itmek ihkâm gibi ve bir kimesnenüñ kažiyesini kâdî defterine yazmaq yuqâlû <Arapça>
  19. <Arapça> et-tesâcülü bi'l-fethi ve zâmî'l-cîmi birbirine fahrlenmek ve büyükmek tefâhur gibi et-tesahsuhu bi-fethateyni ve zâmî's-sîni's-sâniyeti aqmaq seyelân gibi ve döndürmek
  20. zekere hâza'l-ma'nâ el-ahterî <Arapça> et-tesahhubu bi-fethateyni ve zâmî'l-hâ'i'l-müşeddedeti nâzlanmaq ve şive itmek idlâl gibi et-tesahhur şabâha qarşu
  21. ta'am yimek ve şabâhdan evvelce qalkmaq et-teshîr şabâha qarşu yincek ta'am virmek ve şabâha qarşu ta'am yidürmek ve aldamaq hud'atün gibi ve bir kimseye sihr itmek
  22. ve bir kimesni bir nesneye düşündürüp bir nesni unutturmaq ve yimege içmege muhtâc eylemek ve'l-ma'na'l-ahterî zekerehü'l-ahterî <Arapça> et-teshîrî
  23. ve't-tesahhuru bir kimseye ücretsiz iş işletmek ve dağı teshîr hor zelil itmek ve muṭî' münkâd itmek ma' nāsına da gelür tezlil gibi et-teshâni ve't-teshanü bi'l-fethi fihimâ
  24. edik cem' i tesahîn gelür ve <Arapça> kezâ fi'l-mağribi et-teshîn kızdırmak et-tesdîdü toğrı söze ve toğrı iş kulavuzlamak ve râst
  25. getürmek tevfikü's-sedâd ma' nāsına ve toğrultmaq ve bir nesni toğrusuna tutmaq yuqâlû <Arapça>
  26. et-tesdiye bi-vezni't-tašliye cüllâhlar biz çözmek ya'nî bizüñ arşın ve uzatmaq et-teseddüdü bi-fethateyni ve kesri'd-dâli'l-müşeddedeti bir kimesnenüñ üzerine çıkmak ve başına urmaq
  27. et-teserrî evlâd eclîçün câriyeye cimâ' itmek ve sevinmek ve sahi ve cömert olmak et-tesrîlü bi-fethateyni ve zâmî'l-yâ'i gönlek geymek yuqâlû <Arapça>
  28. ve hüve'l-kamiş et-tesrîcü def' itmek ve gidermek ve güzel eylemek taḥsîn gibi yuqâlû <Arapça> kezâ fi
  29. 'l-mücmeli et-tesrîhu ayırmak tefrîk gibi ve minhü <Arapça> ve dağı saçuñ tolaşığın giderüp ba' zısın ba' zısından ayırmak hilâllemek

123b

01. ve 'inde'l-ba'z saç taramak ve 'inde'l-ba'z saçı çözüp aşğa şalıvirmek taramadın tavarı yabana otlamağa şalmaq irsâlü'd-dâbbeti fi'l-mer'â ma' nāsına ve
02. dağı âsân itmek teshîl gibi et-tesrîd şahıyân dikmek ve çevşen örmek et-teshîrî beraber ve düz ve yaşşı itmek ve minhü teşhîhu'l-ḳabri ve hüve zıddu <Arapça> et-tesa' sa'u bi-fethateyni
03. ve zâmî's-sîni's-sâniyeti ziyâde pîr olup bükülmek yuqâlû <Arapça>
04. <Arapça> et-tis'atü bi'l-kesri toğuz dimek olur ki müzekker de müsta' meldür mü'enneş de et-tis'u dirler tāsuz yuqâlû <Arapça> ve dağı devenüñ toğuz günde bir
05. şu içmesine dağı tis'un dirler kesri-tâyile et-tüs'u bi'z-zâmî ve tesyî'u bi'l-fethi şümme'l-kesri toğuz bölükde bir bölük et-tüsa'u bi'z-zâmî şümme'l-

- fethi her ayuñ üç gününe dirler ki evveli yidinci gündür
06. ve āhiri toquzuncı gündür et-tāsū'ā'u bi-zammi's-sini ve'l-meddi ayuñ toquzuncı günü et-tes' u bi'l-fethi māluñ toquz bölüğe bir bölüğin almak ve sekiz nesni kendüyle toquz
07. itmek yuqālū <Arapça> et-tes'irü erḥ virmek ve od yakmaq ve yalıñlandırmaq yuqālū <Arapça>
08. <Arapça> et-tesā'ufü bi'l-fethi ve zammi'l-' ayni biribirine uyuşmaq tevāfuq gibi et-teseffüh bi-fethateyni ve zammi'l-fā'i'l-müşeddedeti egmek imāle gibi ve aldamaq ḥud' a gibi ve başa kaqımaq
09. 'ayblayup rūsvāy itmek teşnī' gibi et-tesfiḥü dilülüge ve 'aql eksikligine nisbet itmek ya'nī bir kimseye sen delüsin ve sefihsün demek ve daḥı müteğayyir olmaq el-ma' na'l-aḥiri zekerehü
10. 'l-aḥterī <Arapça> et-tesfiyetü bi-vezni't-tesmiyeti şavurmaq tezriyet gibi et-teseffül bi-fethateyni ve zammi'l-fā'i'l-müşeddedeti aşğa olmaq taşavvub gibi
11. et-tesfilü 'alā vezni't-tef' il aşğa eylemek taşvib gibi et-teservülü bi-fethateyni ve zammi'l-vāvi ṭon geymek et-tesākuṭu bi'l-fethi ve zammi'l-kāfi kendüyi bir nesnenüñ üstüne bırakmaq yuqālū
12. <Arapça> et-tesaqqutu bi-fethateyni ve zammi'l-kāfi'l-müşeddedeti bir kimesnenüñ ḥaṭāsın ṭaleb itmek yuqālū <Arapça> et-teskīrū boḡmaq ḥanḡ gibi
13. serḥoş itmek ve men' itmek ve ḥayrān eylemek ve örtmek ve bürümek yuqālū <Arapça> ve kālellāhu te' a. <Arapça>
14. <Arapça> et-tesākür bi'l-fethi ve zammi'l-kāfi sarḥoşlanmaq yuqālū <Arapça> et-teskīnū deprenmemek ve kımıldatmamaq ve bir
15. ḥarfūñ ḥareketin gidermek et-tesekku' u bi-fethateyni ve zammi'l-kāfi'l-müşeddedeti gitmek zehāb gibi ve bāṭıl nesnede üneşmek temādī fi'l-bāṭılı ma' nāsına et-teselsülü bi-fethateyni ve zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti çıqmaq
16. ḥurūc gibi et-teselsülü bi-fethateyni ve zammi's-sini's-şāniyeti biribirine ulaşı gitmek ve minhü <Arapça> et-teslībū aldırmaq ve ḡamz itmek et-tesālübü bi'l-fethi ve zammi'l-lāmi
17. kaqışmaq teḥālūf gibi et-tesliyetü bi'l-fethi ve kesri'l-lāmi göñül düzmek ve ḡuşşa gidermek ve ṭavaruñ kaqarı içinde veledinüñ üzerini kaqlayan yufkacıḡ dericigi kaqarup
18. gidermek yuqālū <Arapça>
19. <Arapça> et-tesalluṭu bir kimse bir kimesnenüñ üzerine ḥavāle olmaq ve ḡālib olmaq et-tesliṭu ḥavāle itmek ve ḡālib itmek et-teslimü bir kimseyi bir nesneden
20. kaqtarmaq ve işmarlamaq ve virmek ve ḥükm kaqbul idüp rızā gösdermek bezlü'r-rızā bi'l-ḥükmi ma' nāsına ve selām virmek et-tesellümü bi-fethateyni ve zammi'l-lāmi'l-müşeddedeti bir nesnei
21. alup kaqbul itmek et-tesālümü bi'l-fethi ve zammi'l-lāmi barışmaq ve öñüşmek teşāluḡ gibi et-tesāmuḡu bi'l-fethi ve zammi'l-mīmi āsān idişmek ve zāhir yolu kaqoyup uğranca yoldan gitmek
22. et-tesmiḡu bir nesni yunup düz itmek tesviye gibi ve yap yap gitmek seyrün sehlün ma' nāsına et-tesemmuḡu cömertlenmek et-teslifü ilerü geçmek taqḡdim gibi ve bir kimseye ḡidādan
23. öḡürdi ṭa'ām virmek ve bir nesnenüñ şemenin öḡürdi virmek yuqālū <Arapça> et-tesellüfü bir nesnenüñ şemenin öḡürdi istemek et-tesmitü 'alā vezni

24. 't-tef'îl bir nesnenün üzerine Allāhu te'a.nuñ adın aınmak ve ağısırana yerhamükellāh demek sîn-i mühmele ile ve mu'ceme ile lûgatdur et-tesemmütü bir nesneye kaşd itmek et-tesmiyetü ad komağ
25. ve bir kimesnenün adın aınmak yukālū <Arapça> et-tesemmî bi-fethateyni ve kesri'l-mîmi'l-müşeddedeti adlanmağ et-tesalluğ
26. tırmanup dîvâr üstüne çıkmak tesevvür gibi et-tesemmu' bi-fethateyni ve zammi'l-mîmi'l-müşeddedeti bir kimesnenün sözüne kulağ tutup diñlemek işğā' gibi et-tesemmu' bir kimesni illere duyurup
27. meşhûr eylemek ve rüsvây itmek teşnî' gibi ve bir belürsüz kimesni belürsüzlükden kaldırup anuñ zikrini nāsa tağıdup bildürmek ve bir kimseye söz işitdürmek
28. et-tesmîdü yire tesrile kül dökmek ve başun saçını dibinden koparmağ istîşālū'ş-şa'ri'r-re'si ma'nāsına et-tesmîrū süde şu katup şovutmağ ve tûru eylemek ve şalı
29. virmek irsāl gibi ve bir nesneye seri kaçımak tağmağ et-tesmînü semirtmek ve yağ virmek ve ehl-i fāyif ve ehl-i yemen lûgatinde şovutmağ ma'nāsına gelür tebrîd gibi yukālū <Arapça>

124a

01. <Arapça> et-tesnîdü tayamağ ve söykemek et-tesennüdü ve't-tesānidü ve't-tesānidü bi'l-fethi ve zammi'n-nūni fihimā tayanmağ ve söykenmek et-tesennümü
02. bi-fethateyni ve zammi'n-nūni'l-müşeddedeti bir nesnenün üstüne çıkmak ve örgüç üstüne binmek ve adağ olmağ ve iki üç qarış yirden yukaru olmağ et-tesnîmü bir nesni örgüçleyüp bir miğdār
03. yukaru kaldırmağ ve cennetde bir bîñaruñ adıdur ki köşkler ve çārtāklar üstünden akar et-te'enî bi-fethateyni ve kesri'n-nūni'l-müşeddedeti et-tesennüh bi-fethateyni ve zammi'l-müşeddedeti bir hālden
04. bir hāle dönmek ve üzerine yılı geçmek ve yaşlu olmağ ve aḥterî lûgatında tesennün daḥi bunlar ma'nāsına dimiş et-tesnîtü 'alā vezni't-tef'îli çölmegün içine kemmün didükleri
05. nesni koymağ et-tesennüt bi-fethateyni ve zammi'n-nūni'l-müşeddedeti bir yaramaz mālî çok er bir mālî az iyü 'avratı alup tezevvüc itmek et-tesāvütü katı olmağ zekerehü'l-aḥterî <Arapça>
06. <Arapça> et-tesavvürü bi-fethateyni ve zammi'l-vāvi'l-müşeddedeti tırmanup dîvâr üstüne çıkmak tesalluğ gibi ve yukarudan aşağa inmek zekera hāze'l-ma'nā el-aḥterî <Arapça>
07. <Arapça> ve bilezik tağınmağ et-tesvîrü bilezik tağmağ ve bilezik giyirmek et-tesāvükü bi'l-fethi ve zammi'l-vāvi yürürken za'fından egilüp sendirmek yukālū <Arapça>
08. <Arapça> et-tesvîk ve't-tesevvük ağızını misvāklamak sevveke fāhü <Arapça> et-tevsî' u dürüst kalmağ tevcîz gibi et-tesvîdü kara-
09. -lamağ ve ulu eylemek et-tesviyetü bi'l-fethi ve kesri'l-vāvi beraber itmek ve düz itmek ve toğrultmağ et-tesāvî bi'l-fethi ve kesri'l-vāvi beraberleşmek ve düzleşmek et-tesevvî bi-fethateyni ve kesri'l-vāvi'l-müşeddedeti
10. beraber olmağ ve düzelmek et-tesvîf gic komağ egilmek muḥall gibi ve bir kimse kendü işini bir kimseye işmarlayup ḥākim itmek ki ince dilerse işleye yukālū <Arapça>

11. <Arapça> et-tesvīku sürdürmek et-tesevvuğu bi-fethateyni ve zammī'l-vāvi'l-müşeddedeti şatmak yukālū <Arapça>
12. <Arapça> et-tesvīlū bezemek tezyīn gibi et-tesvīmū bir kimesni bir kimseyi kendi mālında hākīm itmek ve nişān ve ʿalāmet itmek ve yabana şalıvirmek irsāl gibi ve bir kimseyi kendü murādına
13. kımak ve bir kimse bir cemāʿatūn üzerine başğın idüp fesād itmek et-tesevvūmū bi-fethateyni ve zammī'l-vāvi'l-müşeddedeti kendüye nişān ve ʿalāmet itmek et-teshīdū ve't-teshīrū uykusuz idüp
14. uyutmama es-tesehhūdū ve't-tesehhūrū bi-fethateyni ve zammī'l-hāʾi'l-müşeddedeti fihimā uykusuzluk et-tesāhül bi'l-fethi ve zammī'l-hāʾi ʾāsān idişmek ve zāhir yolın kıoyup uğrunca yoldan gitmek tesāmūh gibi
15. et-teshīlū ʾāsān itmek teysīr gibi et-teyībū tavarı kıolayına şalıvirmek meger ki neriye dilerse gide yukālū <Arapça> et-tesyārū bi'l-fethi
16. seyr itmek ve yürimek ve gitmek yukālū <Arapça> et-tesyīrū sürüp kııkarmak ve tavar arkasından çulın gidermek yukālū <Arapça>
17. <Arapça> kıayış gibi toğrı toğrı haııllar itmek et-tesāyüfü bi'l-fethi ve zammī'l-yāʾi kıılıclaşmak tezāribün bi
18. 's-süyüfi maʿnāsına faşlü't-tāʾi ve's-şīni et-teşeʾümū bir nesni uğursuz kıörmek ve yemen tutmamak tetayyur gibi yaʿnī bu yaramazlık bize fülānuh şerrinden ve yaramazlığındandır dimek
19. et-teşbīhu yaşsı ve inlü itmek et-teşābühü bi'l-fethi ve zammī'l-bāʾi birbirine beñzemek et-teşebbühü bi-fethateyni ve zammī'l-bāʾi'l-müşeddedeti beñzemek et-teşbīhū beñzetmek et-teşbībū ögmek yukālū <Arapça>
20. <Arapça> ve od yandırmak ikādū nārin gibi ve şāʾir kıaşidesin bezemek ve kıökcek itmek tezyīnū'l-kāşīdeti ve tahsīnihā maʿnāsına ve ʿulemā ferāyīz işılāhında benāt
21. tayıfesin derecāt-ı muhtelifē üzerine zıkr itmege dirler et-teştītū ʿalā vezni't-tefʾil tağıdup perākende eylemek tefrīk gibi et-teşennüt bi-fethateyni ve zammī't-tāʾi'l-müşeddedeti tağılup
22. perākende olmak teferruk gibi et-teştīrū eksiklemek ve ʿayblamak tenākkuş ve taʿayyub gibi et-teşācürū bi'l-fethi ve zammī'l-cīmi nizāʿ idişmek tenāzuʿ gibi ve dürtüşmek yukālū <Arapça>
23. <Arapça> et-teşhīzū ziyāde keskin itmek tahdīd gibi et-teşāhus bi'l-fethi ve zammī'l-hāʾi deprenmek ıztırāb gibi ve birbirine uymamak ihılāf gibi ve yaramaz olmak fesād gibi
24. yukālū <Arapça> et-teşhīşu bellū itmek ve ayırmak taʿayyün
25. ve temeyyüz gibi et-teşāhhuş bellū olmak ve ayrılmak ve yükselmek taʿayyün ve temeyyüz ve teraffuʿ gibi et-teşhītu deprendirmek ve bulaşdırmak et-teşāhhuş deprenmek ıztırāb gibi yukālū <Arapça>
26. <Arapça> et-teşedduğu ağızın egerek söylemek ve minhū <Arapça>
27. et-teşdībū arıtmak ve tımar eylemek zekerehū'l-ahterī <Arapça> et-teşzībū ağac budamak ve ağac kıabığın şoymak et-teşezzürū eteginūn
28. bir ucını uyluğı arasında alup biline şokmak kıuyruğın uylukları arasına almak istişğār gibi ve şavaşa yaraqlanmak teheyiʾün li'l-kıtāl gibi ve perākende olmak teferruk
29. gibi ve kıorkıutmak vaʿid gibi ve şavaşda birbirine artuksuz söyleyüp zılm idişmek ve galaba idişmek tetāvül gibi ve tavar ardından binmek et-teşārübü bi'l-fethi

124b

01. içmek şürb gibi et-teşribü içermek ve tavar bulduğu dilediği yirde yiyüp içmek ve yeñi kırbanuñ içine balçık ve şu koymak taṭı eyü olsun diyü et-teşerrübü az az içmek ve şorup icine
02. çekmek yuḳālū <Arapça> et-teşricü ḳaftānı seyrek seyrek dikmek ya' nī iki bizi biribirine eylemek ḳıyādetün mütebā' adetün ma' nāsına cem' idüp biribiri üstüne yıḡmak ve minhü
03. teşricü'l-lebeni <Arapça> te-teşerruḫu biñiḡişmek ve girişmek tedāḫul gibi et-teşriḫu yara açmak et-teşrirü kıyāsı güneşe sermek et-teşrifü ulu itmek ve yüce itmek
04. et-teşerrüfü yüce şaymak ve bir nesnenüñ üstüne çıḳmak yuḳālū <Arapça> et-teşriḳu gün toḡduḡı cānibden başlamak <Arapça>
05. <Arapça> ma' nāsına ve bir nesnei güneşe serüp ḳurutmak ve minhü teşrifü'l-laḫmi ve hüve taḳdīruhu fi'ş-şemsi ve minhü <Arapça>
06. <Arapça> ve daḫı bayrām nāmazına da teşriḳ dirler ve teşriḳu'ş-şa' iri <Arapça> et-teşerruḫu bi-fethateyni ve zammī'r-rā' i'l-müşeddedeti güneşe ḳarşu
07. oturmak et-teşrimü yarmak ve yaratmak teşḳik ve temzik gibi ve av yaralanup yarasıyla ḳaçup gitmek inḳilābü'ş-şaydi ceriḫan ma' nāsına et-teşerrümü yarılmaḳ ve yırtılmaḳ teşaḳḳuḳ ve temezzuḳ gibi
08. et-teştibü ḳılıcuñ yüzüne ve arḳasına yollar eylemek ve bizüñ yüzüne toḡru toḡru alacalar ve yollar eylemek ve bir kimesnenüñ yüzünde ḳılıc yaraları eylemek et-teştirü devenüñ meme-
09. -sinüñ ikisini bağlamak köşek emmesün diyü et-teşa'ub pāre pāre olmaḳ teferruḳ gibi ve budaklanmak et-teş'isü ayırmak tefriḳ gibi et-teşe'ur ayrılmaḳ teferruḳ gibi et-teş'ir bildürmek
10. ve ḳıl bitirtmek et-teşe'ur saç bitmek yuḳālū <Arapça> et-teşeḡḡur deve güci yitdüḡi ḳadar yürümek yuḳālū <Arapça> et-teşfifü artırmak
11. tefdiḻ gibi et-teşḳik yarmak ve pāre pāre itmek et-teşḳuḳ yarılmaḳ ve pārelenmek teferruḳ gibi et-teşāküsü biribirine uymamaḳ iḫtilāf gibi et-teşākülü biribirine beñzemek ve biri-
12. birine uymak tevāfaḳa gibi et-teşekkülü yemişüñ ba'zı olup yemişmek yuḳālū <Arapça> et-teşmītü aḡsırāna ḫayırla du'ā eylemek ve minhü teşmītü'l-āṭısı ya' nī
13. yarḫamükellāḫ demek şin-i mu'ceme ve sīn-i mühmele ile luḡatdur ve ḳile <Arapça> et-teşmīrū çemremek ve deşermek ve ḳaldırmak ref' gibi ve çapukluk
14. itmek ve şalıvirmek irsāl gibi yuḳālū <Arapça> ve daḫı ḳabaḳ degmek
15. ve ḫayr itmek zekerehümā el-aḫterī <Arapça> et-teşemmürü çemrenmek ve yaraḳlanmak teheyi' gibi et-teşānū'ü bi'l-fethi ve zammī'n-nūni ve bi'l-hemzeti fi āḫirihi biribirine buḡz itmek tebā' aza gibi
16. et-teşebbuḫı deri bir yire dişirülüp buruşmak ve büzülmeḳ teḳabbaza fi'l-cildi ma' nāsna ve ḳurumak ve ditremek zekerehü ma' nāl-aḫiri el-aḫterī <Arapça> et-teşeybaḫı
17. deriyi buruşdurmak ve büzmek et-teşnī' u başa ḳaḳmak ve bir nesni bir kimesnenüñ üzerine çirkin ḳılmaḳ ve çapukluk itmek teşmīr gibi yuḳālū <Arapça>

18. <Arapça> et-teşennu' u cidd ve ikdām itmek ve tağıtmaq ve binmek ve geymek yukālū <Arapça>
19. <Arapça> et-teşennūnū bi-fethateyni ve zāmmi'n-nūni'l-müşeddedeti ādemiñ derisi pırlıkdēn buruşmaq ve büzülmek ve kurumak ve bir nesne eskıyüp
20. tağılmaq yukālū <Arapça> et-teşānūnū bi'l-fethi ve zāmmi'n-nūni eskımek ve 'inde'l-ba' zı kurumak ve büzülmek yukālū <Arapça>
21. kīle <Arapça> et-teşāvürü biribiriyle tanışmaq et-teşvīrū utandırmak ve eliyle işāret itmek et-teşevvürü bi-fethateyni ve zāmmi'l-vāvi'l-müşeddedeti utanmaq et-teşrīzū
22. muşhafuñ ve kitābuñ eczāsını biribirine berkitmek yukālū <Arapça> et-teşā'ūsü bi'l-fethi ve zāmmi'l-vāvi tekebürlenüp
23. gözi kıyruğıyla bakmaq ve bakduğı gözünden yaña yüzünü dağı egmek yukālū <Arapça>
24. et-teşvīzū bir nesnei oda tıutup kızdırmak ve yalıñlandırmak et-teşvīfū bezemek tezyīn gibi et-teşevvūfū bezenmek tezeyyūn gibi ve yukarudan aşāga boynın uzadup
25. bakmaq ve muṭṭalı' olmaq yukālū <Arapça> et-teşevvuḳu arzūlamak ya'nī gönñül bir nesneye
26. çekinmek et-teşvīḳu bir kimseye bir nesnei arzūlatmaq yukālū <Arapça> et-teşvīhū 'alā vezni't-tef' īli çirkin itmek taḳbīh gibi et-teşevvūhū çirkin olmaq ve bilmez-
27. -lenmek tenekkür gibi ve yaban şıgırın avlamak ve yukālū <Arapça> et-teşhīrū ḥalḳa bildirmek ve āşikāre eylemek et-teşyīdū uzatmaq
28. taṭvīl gibi ve berkitmek ihkām gibi et-teşyī' u bir kimseyi gitduğı vaktin bir miḳdārıyla gidüp gönderivirmek ve minhū teşyī' u'l-cenāzeti ve bir nesni ḥalḳa bildirmek şāyi' itmek ve bir nesni
29. odla yakmaq ve oduñ içine odun bırağup yandırmak ve çobān ṭavār çıkarmak ve çağırmaq biribirine uysun tağılmasun diyü et-teşeyyū' u şī' alık

125a

01. da' vā itmek ya'nī biribirine uymak istemek et-teşāyu' u biribirine uymak et-teşeyṭanu bi-selāşi feteḥātin şümme sükūnin şümme yā'in şümme zāmmetin şümme yā'in sākınetin yaramaz fi'l işlemek faşlü't-tā'i ve's-şādi
02. et-taşabbubu dökülmek taḥaddür gibi yukālū <Arapça> et-teşābübü ḳabda bākī ḳalan şuyı içmek et-teşāşubu bi-fethateyni ve zāmmi's-şādi's-sāniyeti maḥv olup gitmek inḥimāk gibi
03. ve ıssı ziyāde olmaq bahādır olmaq ve zekere'l-ma'neyeyni'l-aḥıreyni el-aḥteri <Arapça> et-teşābī bi'l-fethi ve kesri'l-bā'i arzūlamak ve cehlden yaña meyl itmek et-taşṭimū
04. tamām idüp eksik ḳomamak tekmīl gibi et-taşḥīfū kitābda ḥaṭā itmek ya'nī bir nesni kātib diledüginüñ ḥilāf üzre bakmaq ve yāḥūd ḳavm ıştılāḥ itdüğüñ ḥilāf üzre
05. oḳumak meşelā nokṭalı ḥarfi nokṭasız ve nokṭasız ḥarfi nokṭalı oḳumak gibi et-taşḍirū gögsi gayriden ilerü sövüşüp geçmek ve kitābına şadr ve evvel eylemek ve bir kimseyi meclis-i
06. evveline geçirmek ya'nī cümleñün üzerine oturtmaq yukālū <Arapça> ve yukālū <Arapça>
07. <Arapça> ve dağı devenüñ gögsünde olan ḳulaga dağı taşḍir dirler ḥıram

- ma' nāsına et-taşaddur meclisde
08. cümleñün üzerine geçmek ve oturmak ve yücelik talep itmek et-teşdiye ellerini birbirine urup ötdürmek ya' nī aya karşılamak ve toprağı şuyla karşıdırmak ve'l-ma' ne'l-aḥīrū zekere'l-aḥterī
  09. <Arapça> et-taşaddı dınmak ya' nī bir nesneye bakup i' tibār ve iltifāt itmek ta' arruz gibi ve yakīn olmak kıle aşılhü et-taşaddüdü mine's-şadedei ve hüve'l-ḳurbu <Arapça>
  10. et-taşdı' u ayırmak tefriḳ gibi ve perākende itmek baş ağrıtmak et-taşaddu' u ayrılmak ve perākende olmak teferruḳ gibi et-taşdıḳu gerçeklemek ve inanmak ve koyunuñ keçinüñ zekātın almak
  11. et-taşadduḳ şıdk virmek et-taşrı' u āşikāre itmek izhār giib ve söyledügi sözüñ murād idindügi ma' nāya delāletin āşikāre kılmak k ta' rīzuñ zıddıdur ve açılmak inkişāf
  12. gibi ve āşikāre ḥāliş olmak yukālū <Arapça> ve sücinüñ köpügi gidüp turulmak
  13. et-taşarruḳu meşakḳatle çağırmaq tekellüfü's-şurāhi ma' nāsına ya' nī katılık çağırmaq ve minhü kıle et-taşarruḳu bi'l-' aḫāsi ḥumḳun et-taşrıdü azaltmak taḳlīl gibi ve minhü't-taşdırü fi's-sikā dūne
  14. <Arapça> et-taşriyetü cem' itmek ve koyunu bir kaç gün sağmayup ḳomak südi yalanında irkilsin diyü müşteriye südlü gözüke ve ol ḳoyuna şātün
  15. muşşarātün dirler et-taşrıfü döndürmek tebdil gibi ve bir kimseyi bir nesnede munşarif kılmak ve süci nesne karşıdırmadın içmek et-taşarrufü idüp kılmak ve bicirmek et-taşrimü bölük bölük kesmek
  16. taḳḫi' u gibi ve minhü taşrimü'l-cibāli <Arapça> et-taşarrumu bölük bölük kesilmek taḳaḫḫu' gibi ve daḫı berklenmek ve bahādırlanmak tecellüd gibi et-teşārümü kesilişmek ve uyuluşmak
  17. teḳāḫu' gibi et-taşā' şu' u deprenmek taḫarrük gibi ve taḫılmaq teferruḳ gibi et-taşdı' u yukaru çıkarmak ve yukaru çıkmak ve aşāga inmek inḫidār gibi yukālū <Arapça>
  18. <Arapça> et-taşaddu' u yukaru çıkmak istemek ve bir nesne üzerine göç ve meşakḳatlı olmak yukālū <Arapça>
  19. <Arapça> et-taş' irü bi-vezni't-tef' il egmek ve çürümeḳ ululuḡundan yukālū <Arapça>
  20. <Arapça> et-taşā' luku yoḫsulluḳ faḳr gibi ve deve ḳavlayup tüyin dökmek yukālū <Arapça>
  21. <Arapça> et-taşfihü arı ve pāk eylemek ve rüşen eylemek et-taşfihu eli birbirine urmaḳ taşfik gibi ve bir nesni inni itmek ca' lü's-şey' i ' arīzan ma' nāsına et-taşaffuḳu
  22. şafḫa şafḫa görmek ve bir bir te' emmül itmek yukālū <Arapça> et-taşāfuḳu el dutuşmaq muşāfaḫa gibi et-taşfiku şol urmaḳdur ki anuñ
  23. şavtı ola ve sesi ola ve minh taşfikun bi'l-yedi ve hüve't-taşvītü bihā ya' nī ellerin birbirine urup ötdürmek kezā fi's-şihāhi ve ' inde'l-ba' zı sağ elinüñ ayası şol elinüñ
  24. arḳasına urmaḳ ve ' inde'l-ba' zı sağ elinüñ barmaḳlarının arḳasın şol elinüñ ayasına urmaḳ kezā zekereḫül-aḥterī <Arapça> ve daḫı şarābi bir ḳabdan bir ḳaba
  25. ḳoymak ve ḫavarı bir otlaḳdan bir otlaḫa iletmeḳ ve deprenmek ve seslendirmek taḫriḳ ve taşvīt gibi yukālū <Arapça> et-taşāfuḳu el du-
  26. tuşmaq bey' at ḳatında et-taşfidü berk bağlamak yukālū <Arapça> et-taşāşulu demürü anuñ emşāl nesne birbirine ḫoḳunduḡundan ötmek et-

- taşlîlü ötmek
27. ve seslenmek taşvîr gibi yukâlû <Arapça> et-taşalluşu murâyılanmak ve şofulanmak et-taşallübü berklik ve katılık teşeddüd gibi et-taşlibü aşakomak ve olmuş
28. hürmâ kurumağa yaklaşmak ve bir nesneye hac şüreti itmek ve minhü <Arapça> et-taşliyetü şalât getürmek ve od içine
29. koymak ve degnegi oda kızdırup ergisin togrultmak yukâlû <Arapça> ve dağı önce gelenüñ ardı sıra gelmek yukâlû <Arapça>

125b

01. <Arapça> et-taşallî bi-fethateyni ve kesri'd-dâli'l-müşeddedeti oda ışınmak et-taşallûf miqdârından artuğ ögünüp lâf urmak et-taşmîmü berk gitmek ve tîz geçmek ve berk ışırup
02. kavî virmemek ve kılıc kemüğe varınca kesüp kemügi dağı kesmek et-taşâmî bi'l-fethi ve kesri'l-mîmi kendüyi şağırlığa urmak et-taşannu' u güzellenmek ve eyülenmek ve kendüyi bezemek et-taşnîfü
03. bölük bölük eylemek kemâ yukâlû <Arapça> et-taşvîbü aşğa indirmek ve aşğa egmek ve bir kimseye
04. şavâb söyledük ve togru söyledük demek ve segirdirken atun başını şalıvirmek et-taşavvubu yukarudan aşğa inmek et-taşviyetü koyunuñ südin şağmayup
05. kurutmak semirtmekçün ve irkek deveye yük urmayup ve bağlamayup kolayına şalıvirmek cimâ'ında kavî olsun diyü et-taşvirü şüret düzmek ve şüret
06. virmek et-taşavvuru süretlenmek ve bir nesnenün şüretin zihnünde tevehhüm itmek ve bir nesnenün şüreti saña hâşıl olmak yukâlû <Arapça>
07. <Arapça> ve dağı bir nesne bir yanına egilmek yukâlû <Arapça> et-taşavvu' u
08. tağılup perâkende olmak teferruğ gibi ve yukaru kalkup şavrulmak heyecân gibi et-taşavvunu şaklanmak et-taşâyihü birbirine çağırmaq et-taşayyudu av avlamak et-taşayyu' u şav-
09. -rılmak ve tağılmak faşlü't-tâ'i ve'z-zâdi et-tazabbubu semirmek yukâlû <Arapça> et-tazbîbü bağlamak ve berkitmek ve bağı
10. 'akîdeye karışdırmak oğlancıklara yedirmekçün ve keler delüğine şu koymak çıkşun dutmayın diyü et-tezbâsü ve't-tazbîsü şâbün et-tazaccur guşşadan
11. -dan taralmak ve muştarib olmak et-tazcî' u eksiklik itmek ve sustluğ itmek ve güneş batmağa yakîn olmak yukâlû <Arapça>
12. <Arapça> et-tazaccu' u sustluğ idüp oturmak ve bir yerde qarâr dutup durmak yukâlû <Arapça>
13. <Arapça> et-tezâcümü egilmek ve uyuşmamak i'vicâc ve ihtilâf gibi et-tazahzuğu yıldırmaq ve pârelemek tarağruğ ve tele'li' gibi yukâlû <Arapça>
14. <Arapça> et-tazrîbü kandırmak ve kişikermek igrâ' gibi ve panbıklı döşek ve yaşdıq dikmek hıyâtat gibi ve üzerini çeküp eziklendirmek et-tazrîsü tecrübe itmek ve muhkem
15. itmek yukâlû <Arapça> et-tazarru' u yavız kırmak ve yalvarmak et-tazrî' u güneş batmağa yakîn olmak yukâlû <Arapça>
16. ile'l-gürübi ve yukâlû <Arapça> tazarru' u bi'l-fethi ve zammi'r-râ'i bir mevzi' un ismidür tezâru' u bi-zammi't-tâ'i ve'r-râ'i necid vilâyetinde bir

17. tağūñ ismidür et-teza'zu'u horluk ve alçaklık göstermek ve yıkılıp harāb olmak et-taz'ifü iki kat itmek ve dağı artuk itmek yukālū <Arapça>
18. <Arapça> ve bir nesni za'if ve zebūn itmek ve bir nesneye za'ifdür demek ya'nī za'fe nisbet itmek yukālū <Arapça>
19. <Arapça> et-tezā'ufü kat kat olmak et-tezāğufü biribirine hıkd hased idişmek teḥākud gibi et-tazallu'u
20. yimekten ve içmekden karnı tölmaq imtilā' gibi et-tazli'u giyāsınuñ alasını eyegi gibi eylemek yukālū <Arapça>
21. et-tazlilü azdıрмаq ve bir kimseyi azkınlığa nisbet itmek ya'nī azğınsin demek et-tazlālū bi'l-fethi azğınlık ve bātl et-tazammuḥu bulaşmaq telaṭṭuḥ gibi et-tazmīḥu bulaşdır-
22. -maq et-tazmīrū tavarı araqladup inceltmek ve dağı at yaraq itmek ve yarandıрмаq ya'nī atūñ yemini besiyeye adturup besleyüp etlendükden şoñra yine yap yap yemini
23. kesüp kırk güne dek yine evvelki yemini kararına iletmek et-tazmīnū bir kimseye bir nesneye ödetmek ve bir nesni bir nesnenüñ içine koymaq ve minhü'l-muzamminū <Arapça>
24. <Arapça> et-tazammunu ödemek ve bir nesne bir nesni içine alıp kaplamak iştimāl gibi et-tazavvuru bir kimesne urulduğı vakitte
25. çıkarup feryād itmek ve dağı urulmaqdan veya aclıqdan egilüp burulmaq et-tazavvu'u bir kücücük koḡulu nesne deprenüp koḡusu yaylamak ve tağılmaq yukālū <Arapça>
26. <Arapça> et-tazayyu'u zāyi' itmek ve helāk itmek et-tazyīḡu tar eylemek et-tazayyuḡu taralmaq et-tazāyuḡu bir nesneye şığışmamak
27. yukālū <Arapça> et-tazyīfū konuḡ kondurmaq ve konuḡ almak ve güneş batmaḡa egilmek et-tazayyufü bir kimse bir kimseye
28. konuḡ olmak ve güneş batmaḡa egilmek faşlü't-tā'i ve't-tā'i et-taṭabbubu ḡakīmlik itmek ve ṭabīblenmek et-taṭbībū kırbanuñ dibine bir barmaq inni kadar diriyi qar-
29. -şulayup üzerinden dikmek ve kırba evde bir direge aşib dağı çalkamak et-taṭbīḡu ḡoca geler didükleri canavaruñ ve keltek kenenüñ yavurusı büyümek et-taṭbī'u töldur-

126a

01. -maq et-taṭbu'u tölmaq et-taṭbīḡu bir nesni bir nesneye uydurmaq ve rāst eylemek ve namāz kılarken iki ellerin rukū'da uyluḡları arasında ḡalmaq <Arapça>
02. <Arapça> ma'nāsına ve kılıc 'uzvuñ iñine rāst gelüp 'uzuv biribirinden ayıрмаq ve minhü <Arapça> ve at
03. segirdirken iki ön ayaḡlarını bir uḡurdan ḡaldırup bir uḡurdan yire ḡomaḡ taḡrīb gibi ve dağı bulut yağmurunu yirüñ cemi' sine irişdirmek et-tetaḡbuḡ
04. ḡapanmaq et-tetaḡbuḡu biribirine uyuşmaq ittifaḡ gibi et-taṭbī'u mübālaḡayla kılıc düzmek ve bir nesnenüñ içini töldurmaq et-taṭabbu'u bir nesnenüñ içi tölmaq imtilā' gibi
05. et-teta'umu ta'āmlanmaq ve bir nesne taṭmaq et-taṭşīrū süd ḡoyulmaq ve uyuşmaq <Arapça> ma'nāsına et-taṭarrubu sevindirmek ve ḡüleksiz ḡalmaq et-taṭrībū uzun
06. uzun āvāz eylemek ve maḡāmātla ırlamak ve dağı bir kimesni sevindirmek

- ve güleksiz kalmak et-tatarsüşü yandağ ve kalkan didükleri otları dirmek ictinā 'ü't-tarsüşü
07. ma' nāsına et-tatırizu bize tamka urmak ve itmek et-tatarrufu bir nesnenün ucuna yapışmak ve ucundan tutmak ve dağı bir nesni yeñi tutmak et-tatırifü bir kimesne cerinün kenārında
08. şavaşmak ve kenārda olan kimesneyle şavaşmak ve dağı atun başı ve kıyruğı ağı olmak ve sāyir gevdesi aña muğālif olmak ve yāhūd başı ve kıyruğı kara
09. olup sāyir yiri aña muğālif olmak et-tatırıku bağırtlağ didükleri kuşun yumurdası çıkmak yaklaşmak ve yağın olmak ve devenün köşegi ve 'avratun
10. oğlanı karınlarında ilişüp ve tolaşüp taşra çıkması ve toğması güc olmak ve bir kimesnenün haqqını inkārdan soñra gine ikrār itmek ve deve otdan ve gayri
11. nesneden yağlandırmak ve dağı bir kimseye yol düzirmek et-tatarruku bir cānibe ve bir yire yol dutunmak ve yol idinmek et-teğaruku biribiri ardına dirkeşmek
12. ve biribiri ardınca gitmek et-tatıriyetü bir nesni güzel koşulu nesnelere ile terbiye itmek ve mürebbā kılmak et-tatısü irak gitmek et-tatıfıhu kab toldurmak et-tatıfıfu
13. kile eksik ölçmek et-teğaffülü okunmadın ve gel dinmedin düğüne varmak et-tatıfilü güneş batmağa egilmek ve deve yap yap sürmek köşegi gelsin yetişsin diyü ve bir kimsen gel dinmeyen düğüne ve ta' āma varmak et-tatallubü bir nesni tekrār istemek ve tekrār aramak et-teğallu' u bir nesneye köymek ve göz tutup gözetmek ve ögmek ve gör-
15. -mek ve bilmek istemek et-tatalluku bir kimesne yüzlü olmak ve güleç yüzlü olmak ve dağı bir nesne bağdan boşanmış gibi kaçup gitmek yukālū <Arapça>
16. <Arapça> et-tatlıku 'avrat boşamak ve bir nesni bağdan kırtarmak ve ağırdan kırtarmak et-tatlılü bir kimesnenün kanını heder eylemek ve yok ve
17. yuf idüp gidermek et-teğallü bi'l-fethi ve teşdidi'l-lāmi irakdağı nesneye boyun uzudıp bakmak et-tatmıcı sidigini hevāya toğrı atmak ve çökdürmek et-teğammüsü yok olmak
18. ve yuyulup gitmek et-tatmı' u bir kimesni bir nesnede tama' bırakmak ve arzuladıp tama' itirmek et-teğāmünü çukur olmak ve aşğa çökük ve alçağ olmak ve egimek meyl gibi et-tatanyelebü
19. bir yirden çok durmayup muğim olmak ve atun arkası uzun olmak et-tatvıhu bir kimseyi şaşırarak ve hayrān idüp dağı şurada ve burada gezdirmek ve bir nesni
20. yabana itmek ve helāk itmek et-tatavvuhu yok olmak helāk gibi ve şaşkın olup şunda bunda gezmek ve geydürüp gelmek et-teğavvuhu atışmak terāmi gibi et-tatvı' u boyruk
21. totdurmak ve buyruk ve toducı kılmak ve bir nesni bir kimesneye kolay ve āsān idivirmek et-teğavvu' u üzerine borc almayın işi işlemek ve nāfile namāz kılmak
22. ve borc almayın oruc dutmak ve şadağa virmek ve borc olmayadın hacca varmak ve gızā itmek ve bir nesneye güc yitirmek ve tağat getürmek istemek et-teğavvufü bir nesnenün
23. çevresine tolanmak ve çizginmek et-tatvıfu bir yirde çok tolanmak ve çok çizginmek ve çevrinmek et-tatvıku bir nesnenün ortasını delip dağı bir kimesnenün boynuna tağmak ve

24. dağı bir kimesneye bir nesni teklif itmek ve bir kimesneye bir nesni kolay getürmek ve āsān kılıvirmek ve gülcü kılup tākat getürtmek et-taṭavvuđu bir kimesne bir nesni delip dağı boğazına
25. geçürmek et-taṭvīlü uzatmak ve uzun itmek bir kimesneye köymek ve köyüvirmek et-taṭavvülü minnet yükletmek imtinān gibi et-teṭāvülü bi-zammi'l-vāvi bir nesne uzamak ve uzun
26. olmak ve bir kimseye artık söz söylemek ve güc eylemek ve bir ırakda olan nesneye boyun uzadıp bakmak ve gözetmek et-taṭhīrū arıdup pāk eylemek et-taṭahhur
27. arınmak ve pāk olmak et-taṭhīmū bir nesni güzel ve gökcek itmek ve bütün idüp tamām kılmak ve yumrı ve topak itmek ve minhū <Arapça>
28. et-taṭahhümū bir nesneden yigrenmek ve hoş gelmemek et-taṭyībū bir nesni gökcek kođuulu itmek ve bir nesni güzel ve gökcek ve hoş itmek et-teṭayyüb gökcek kođuulu nesne dürtünmek
29. ve gökcek koğuulu nesne götürmek et-taṭyīđu mişlü't-taṭvīhi et-taṭyīđu bir kimesni bir yaramaz ve çirkin nesneye bulaşdırmak et-taṭayyuh bir kimesne bir yaramaz ve çirkin nesneye bulaşmak

126b

01. et-taṭyīrū uçurmak et-taṭayyürū uçmak ve dađı bir nesni şevm görmek ve uğur görmeyüp uğursuz görmek ve uğursuz tutmak teşe'üm ma' nāsına meşelā bir kimesne bubala
02. bize fülān kimesnenün şerrinden ve yaramazlığından derd yimek gibi ve dağı baykuş veya qarğa ölse haber degüldür dikme gibi et-taṭayyürū tağılmağ ve perākende olmak teferruğ gibi
03. ve bir nesne uzamak tül gibi et-taṭyīnū bir nesnenün üzerine palçık sıvamak faşlü'z-zā'i ve mā yüşellişühümā et-taṭfirū düşman üzerine zafer virmek
04. ve düşman üzerine gālib kılmak et-taṭzilū gölgelendirmek ve gölge eylemek et-taṭzallūlü bir nesne ile gölgelenmek ve gölgesinde oturmak et-taṭzlimū bir kimesneye zālimesin demek ve zulme nisbet
05. eylemek et-taṭzallūm bir kimesneye güc ve zulm itmek ve dađı bir kimesnenün gücünden ve zulmünden bir kimesneye küyile itmek et-tezālümū birbirine güc istemek ve birbirininün gücünden ve zulmünden küyile ve şikāyet itmek
06. et-taṭzmiyetü şuşatmak ve şusuz kalmak ve yağmur şuyuyla ekin şuvarımak et-taṭzannūnü ve't-taṭzannī kemān ile ve oranlamak ile iş işlemek i' mālū'z-zānni ma' nāsına et-taṭzhīrū
07. ve't-taṭzahrū ve't-tezāhūrū bir kimesne 'avretini anasınıñ arkasına beñzetmek ya' nī 'avratına anasınıñ arkasına beñzersin ve anamıñ arkası gibisin demek ve dađı tezāhūr arkalaşmak ve yar-
08. -dımlaşmak ve birbirine arka olmak ve arkaalarını birbirine dönmek ve virmek ma' nāsına dağı gelir te'āvün ve tedābür gibi faşlü't-tā'i ve'l-'ayni ve mā yüşellişühümā et-ta'bü bi-fethatin
09. yorulmak ve emek çekmek a'yā'ü gibi yuđālū <Arapça> et-ta'ibū bi-fethatin şümme kesratin emek çekmiş ve yorulmuş armış kişi et-ta'bi'etü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin
10. şümme zammetin ve't-ta'bi'ün 'alā vezni't-tef'īl mehmüzü'l-lāmi et-ta'biyetü bi'l-yā'i ba'de'l-bā'i 'alā vezni't-taṭliyeti bir nesni yarağlamak ve

- kolaylamak teheyi 'etün gibi ve leşkeri cenk yirinde tertib
11. idüp her kimesni yirlü yirinde yaraqlamak ve yirlü yirinde durakomak ve gökcek koçulu nesne qarışdırmak ve düzmek et-ta'bü 'ibâdet itmek ve kulluk
  12. hizmet itmek ve bir kimesni kul idinmek ve kul dutunmak et-ta'bidü horlamak ve hor zelil itmek ve yavaşıtmak ve kul idinmek ve kul eylemek ve kul dutunmak ve
  13. deveye katran dürtüp yavaşıtmak ve yavaş kılmak ve gemi ziftlemek ve dağı eğlenmek leş gibi et-ta'birü bir kimesneden söz söylemek ve söz götürmek ve nakl itmek ve gönülde
  14. olan nesni dile getirüp söylemek ve keşf eylemek ve düş yormak ve bölük bölük olmuş aqçeleri bir yire cem' idüp bir uğurdan daratmak et-ta'bisü bir kimesnenün yüzi
  15. katı ekşi olmak ve yüzi ziyâde dürük ve burtarmış olmak et-ta'abbüsü ekşi yüzlü ve dürük yüzlü olmak et-ta'ta'a bi-fethateyni beynehümâ sükünün bir kimesne söylerken ve okurken
  16. tereddüd idüp şaşmak ve dili tolaşup dibimek yorulmaktan veya haş olmakdan ve dağı tavar kuma batmak ve çamıra batup çıkmamak ve bir kimesni berk dutup çeküp sindirtmek
  17. et-tu'tu'u bi-zammeteyni beynehümâ sükünün qarış muruş söz cem'i ta'âti' gelür bi'l-fethi et-ta'attübü kaçımak ve hışm itmek gâzab gibi et-ta'attütü sözi üzerine berk durmamak
  18. ve sözünde qarâr olmamak et-ta'tidü bir nesni yaraqlamak ve kolaylamak gerek olma diyü et-ta'kîku bir nesni çok zamân şaklayup durakurup eskitmek ve eski kalmak ve süci şarâbı
  19. eski kılmak ve köhne kılmak et-ta'attülü bir kimesne yirinden ayrılmak et-ta'timü yatsı namâzı vaktinde yola gitmek ve seyr itmek ve bir kimesni eglemek ve gic komak ibtâ' gibi ve bir nesneden
  20. yıgılanmak ve şakınmak ve eğlenmek et-ta'attühü bi-zammeteyni ve zammi't-tâ'il-müşeddedeti 'aql eksik olmak ve delü olmak ra'ünet ve tecennün gibi et-ta'attî azkınlık itmek ve azkın olup
  21. hâddin geçmek ve buyruk şımak ve öğüt naşihat kâr itmez olmak et-ta'aşşürü bir nesnede tereddüd itmek ve eğlenmek temekküş tela'süm gibi et-te'aşkül bi-fethateyni şümme sükünün şümme zammetin hürmâ
  22. ağacı şalkımlanmak ve şalkımı çok olmak ve şalkımları şaçıklılanıp aşğa şarkmak ve şalkımınıñ budaqları çok olmak et-ta'sinü kaftânü
  23. ve tonuñ üzerine gökcek koçulu nesne tütözmek ve tütsü virmek el-'acebbü bir nesni tañlamak ve taşnık görmek et-ta'acübü bi-zammi'l-cimi bir nesni tañlaşmak et-ta'acibü
  24. bi'l-fethi ve kesri'l-cimi taşnık nesnelere cem'idür kendü lafzından vâhidi yokdur et-ta'cibü bir kimesneye bir nesni tañlatmak ve tañsık göstermek et-tefcicü bi'l-cimeyni taldurmak et-ta'ccücü
  25. talmak imtilâ' gibi et-ta'ca'u muhtelif sözler birbirine qarışmak ve qarış qarış olmak et-ta'accürü bir kimesnenün semirimekten ve etlenmekden qarını kat kat
  26. olmak ve bağır bağır olup bükölmek ta'akkün gibi et-ta'cirü bir kimesni 'aciz kılmak ve zebün itmek ve 'acizsin demek ve dağı 'avrat qarımak ve pîr olmak et-ta'accüzü bir kimesne
  27. bir kimesnenün avcası üstüne ve siñirdanı üzerine binmek et-ta'accüsü bir nesnenün ardınca gitmek ve ardına düşüp aramak ve yoklamak ve dağı bir

- yire nice def^ʿ a ve
28. bir kaç def^ʿ a yağmur yağmak et-ta^ʿ cerefü bir kimesnenüñ üzerine ululanmak ve kendüye hoş gelmeyen nesneyi aña itmek et-ta^ʿ cîfü toymağa yakîn olunca ta^ʿ âm yimek et-ta^ʿ accül
29. ivmek isrâ^ʿ gibi ve bir nesni ivediyle almak ve köymedin tîz almak et-ta^ʿ cîl ivdirmek ve kandırmak ve bir işi vaktinden öñürdi işlemek ve vaktinden öñürü

127a

01. virmek ve bir nesni iverek itmek ve ivedi üzerine işlemek et-ta^ʿ cîmü çekirdegi urup ufatmak ve tavaruñ kıuyrukı dibine ve kıuyrukuna urmağ keẓā fi'l-maşādir et-ta^ʿ cehenü
02. bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin hıdmetkār olup kıulluğ itmek ve aşçı olup iş bişirmek et-ta^ʿ dādü bi'l-fethi şaymak et-ta^ʿ dīdū bir nesni istikşā^ʿ üzre şaymak ve dağı mālı ve
03. esbābı ve yarağı yasağı gerek ola diyü dirüp divşirüp dağı şaklayı komağ ve yarağlayı komağ et-ta^ʿ addüdü bi-fethateyni şümme zammetin ma^ʿ a teşdīdin ve't-ta^ʿ äddü bi'l-fethi ve teşdīdī'd-dāli bir nesne
04. aratmak ve çoğalmak ve şağışı artığ olmak et-ta^ʿ dīl bir nesni toğrultmak ve toğru düz ve beraber itmek taqvīm ve tesviye ve bir kimesni ʿadle nisbet idüp fülān
05. kişī ʿādil kişīdür dimek ve dağı namāz kılariken kişī cemī^ʿ i a^ʿ zāsını rukū^ʿ da ve sücūdda ve rukū^ʿ la sücūd arasında tırmağda ve iki secde arasında oturmağda sākīn
06. kılmak ta^ʿ dīl-i erkān dīrler et-ta^ʿ ädül bi'l-fethi ve zammi'd-dāli beraberliğ ve düz olmak tesāvī gibi et-ta^ʿ dīnū şu çikecek kıoğanuñ dibini ve aşāğasını kesüp dağı gine yamamak
07. ve bir pāre gün dağı dikmek et-ta^ʿ diye bir nesni öñeri ve öte geçirmek ve müte^ʿ addī kılmak et-ta^ʿ addī bi-fethateyni şümme kesratin ma^ʿ a teşdīdin bir nesneden bir nesneye geçmek tecāvüz gibi ve bir kimesneye güc ve zūlm
08. itmek et-ta^ʿ zībū ʿazāb itmek ve işkence itmek et-ta^ʿ azzür bir nesne güc ve düşvār olmak ve bir nesne ādem necīsine bulaşmak ve bir kimesne ʿözr ve bahāne kılıp kendü için delīl ve hıccet
09. durağormak i^ʿ tizār gibi ve bir nesne yıkılıp vīrān olmak ve yuyunup belirsüz olmak durūs gibi et-ta^ʿ zīrū eksiklik etdi dimek ve bir nesnede eksiklik itmek taqşīr gibi
10. ve bir kimesne ʿözri ve bahānesi yoğ iken ʿözür ve bahāne beyān itmek ve bir nesni ādem necīsine bulaşdırmağ et-ta^ʿ zīku hırmā ağacınuñ budakların kesmek ve budamak
11. et-ta^ʿ zīlū bir kimesnenüñ bir iş için başına kıakımak ve ʿayblamak et-ta^ʿ ārru bi'l-fethi ve teşdīdī'r-rā^ʿ i bir kimesne uyğudan söylenirken ve söyleyi söyleyi uyanmak et-ta^ʿ rīrū
12. yir teslemek ve yire ters ve çirk dökmek tesmīd gibi et-ta^ʿ rībū bir nesni acmak ve bellū ve āşikār kılmak izhār gibi ve bir nesni ayırıp seçmek ibāne gibi ve bir kimesneden söz söylemek ve
13. söz nağl itmek ve bir nesni çirkin itmek taqbīh gibi ve hırmā ağacınuñ budaklarını kesmek ve budamak ve bir kimesne söyledüğü sözi dürüst ve i^ʿ rābını dürüst ve faşīh söyle-

14. –mek ve ‘arab t̄ayifesi bir lafz-ı ‘acemī kendü dilleri ve kendü üslûbları üzre söylemek et-ta‘arrubu bir kimesne kendüyi ‘araba beñzetmek ve ‘arab geçinmek ve ‘araba öykünmek ve daħı şehirlü
15. olduğdan soñra gine şahrāya ve beriyyeye çıkup a‘rābī olmağ et-ta‘rīcū bir nesnenüñ üzerine t̄urmağ ve yüce yire çıkarmağ ve bir nesni egmek imāle gibi et-ta‘arrucū bir nesnenüñ
16. üzerine t̄urmağ ve yüce yire çıkmağ ve bir nesne yanına egilmek ve egri olmağ et-ta‘rīsū seferde gice āħirinde diñlenmek için konup bir miğdār oturup daħı gine
17. göçmek ammā göbegü gelisine evvel def‘ada cimā‘ itmek ta‘rīs dimek ve evvel giceye leyletü’t-ta‘rīs dimek haťadur fuşahā kelāmı ve sözi degüldür bel ki ‘āmme sözidür zīrā
18. fuşahā ol zıkr olunan ma‘nālara i‘rāş dirler if‘āl bābından ta‘rīs dimezler tef‘il bābından kezā fi‘ş-şihāhi ve‘l-mağribi et-ta‘rīsū üzüm çubukuna ve ağacına
19. gire ot itmek ya‘nī altına şırığ ve ağac diküp çubukları anuñ üzerine çıkarmağ ve yaban eşegi başını yukarı kaldırup daħı ağzını açıp daħı
20. sürisininüñ üzerine hamle ve yürüyüş itmek et-ta‘rīşu yaşı atı hayā ve havli ve sarāy ortasına dökeğomağ ve sermek qorumaağ için et-ta‘rīzu sözi
21. oranlu söylemek ya‘nī sözde bir ma‘nā üzerine delālet derc itmekdür ki ol ma‘nāya sözde şariħan zıkr olunmaya meşelā bir kimeseneye baħillik çirkindür dimek gibi ki sen
22. baħil kimesnesin dimek murād idinseñ kezā fi‘l-mağribi ve bir nesni yaşı ve inni eylemek ve bir nesni bir nesnenüñ üzerine uyķırı qomağ ve devenüñ uyluķuna ayķırı tağ çemek ve daħı
23. ehline ‘aťadan ve mesireden nesne yedirmek ve yazıcı yazıyı açuğ ve rüşen yazmayup qarışık yazmağ ve bir kimesni bir nesneye dūş idüp ta‘arruz itdirmek
24. ve şurū‘ itdirmek ve daħı eti berk bişirmemek et-ta‘arruz bir nesneye dayanmağ ve işāret itmek ve müteşaddī olup şurū‘ eylemek ve bir nesneye ayķırı durmağ ve qarşu
25. durmağ ve qarşu yürimek ve gözükmeğ ve tavar şarup yolda yürürken şağa ve şola egilmek et-ta‘āruzu bi‘l-fetħi ve zāmmi‘r-rā‘i mu‘āraza idişmek et-ta‘rīfū bir nesni
26. bildirmek i‘lām gibi ve bir nesni gökcek koķulu itmek muťayyeb gbi ve ‘arafāt tağında vaķfiyye durmağ ve bir bölük cemā‘at ‘arafāt ehline teşbīh idüp şahrāya çıkup
27. du‘ā tazarru‘ itmek ve bir kimesne qurbānını ‘arafāta iletmeğ kezā fi‘l-mağribi et-ta‘arrufu bir nesni bilmege çalışmağ ve bilince duruşmağ ve bilinmesine zaħmet çekmeğ et-ta‘āruf bi‘l-fetħi ve zāmmi‘r-rā‘i bilmek ‘ilm gibi ve bilinmek
28. et-ta‘rīf şarābı azacığ qarışdırmağ ve qaba tölmağdan aşağaca nesne qoymağ ve bir kimesnenüñ yañağlarınıñ atı az olmağ ve ağac köklenmek ve köki yire ileşmek ve kök
29. şalmağ et-ta‘arruğ süñük ve kemik üzerinde olan eti şoyup yimeğ ve kemirmek ve ağac köklenmek et-ta‘rīkū qulağ burmağ ve urmağ

127b

01. delk gibi et-ta'arruk burulmak ve ovulmak et-ta'arrum mişlü ta'arruk et-ta'riyetü bir kimesni soyup yalnız ve çıplak itmek te-ta'arrı bi-fethatyeni şümme kesratin ma' a teşdîdin bir kimesne soyunup yalnız ve çıplak olmak
02. et-tağribü 'avratuñ eri gidüp belirsiz olmak ve bir yir ıssız olup anda kimesne olmamak ve dağı bir nesni ırak itmek teb'îd gibi et-ta'zîr ululamak ta'zîm gibi ve yardım itmek ve hâddin-
03. -den eksik degnek urmak ve bir nesneden men' idüp yığılındırmak ve tavara yük urmak ve yüklenmek et-ta'zîzü güçlü ve kuvvetlü itmek ve güçlendirmek ve kuvvetlendirmek takviye gibi ve ulu
04. ve hürmetlü itmek ve yağmur çok yağmakla yirüñ otunu yapıdırup keçe gibi itmek et-ta'zîz ulu ve hürmetlü olmak ve ululanmak ve devenüñ memeleriniñ südi çıkaçak delükleri tar olmak et-ta'azzül
05. ayrılmak ve ayrı olmak et-ta'ziye ulusu ölmüş kimesneye 'izâ virmek ve şabr itdirmek ve katlan dir ve şabr itdirmek ve gönü hoş olaçak sözler söylemek et-ta'azzâ bi-fethateyni şümme kesratin ma' a
06. teşdîdin bir kimesne kendüyi gayra nisbet itmek meşelâ ben fülân kimesnenüñ oğlıyım demek gibi ve muşibete şabr idüp çağırup çığırmamak et-ta'âzî bi-kesri'z-zâyi 'izâ idişmek ve ger ümîz
07. virişmek ve muşibete şabr idişmek et-ta'asü bi-fethateyni ve bi-sükünü'l-'ayni eyzan yok olmak helâk gibi ve yüzi üzerine düşüp kalkmamak ve bâbüñü tarabe ve kaça'a et-ta'as'asü bi-fethateyni şümme
08. sükünin şümme zâmetin bir nesni koçulamak şemm gibi ve gice ile av avlamak ve av aramak ve şayd aramak ve 'aseslik eylemek et-ta'âsuru bi'l-fethi ve zâmmi's-sîni gülcük ve düşvârlık et-ta'sîfü 'alâ
09. vezni't-tef'îl ve't-ta'assüf yolsız yire gitmek ve işlemez yola ve kimesne gitmediği yola ve egri yola gitmek et-ta'sîlü bir kimesneye bay yidirmek ve ekmeğine bal katık idi virmek
10. et-ta'assünü bir kimesne hüyunda ve hünerinde ve şeklinde şemâyilinde babasına çekmek ve babasına beñzemek ve dağı nesnenüñ yoçlamak ve izin sürmek ve izin aramak et-ta'âşîbü bi'l-fethi ve
11. kesri's-şîni yir yüzünde bölük bölük ve tum tum bitmiş ve tağınık bitmiş otlar cem'idür vâhidi yoçdur et-te'sîrû bir nesni on bölük eylemek ve bir nesnenüñ onda birin almak ve devenüñ
12. cemelünüñ üzerine on ay geçmiş olmak ve muşafda 'aşırlar yazmak ve eşek bir def a siñir yitmekde on şavtla ağırarak ve horus ötmek ve bañlamak et-te'âşür bi'l-fethi ve zâmmi's-şîni
13. biribiriyle karışup muşâhabet idişmek teħâlüt gibi ti'sâr bi'l-kesri bir mevzi'üñ adıdur et-ta'şîşü ħurmâ ağacınıñ budakları az olup özdegi ince olmak ve dağı kuş ağaç
14. başında çöpden yuva yapmak ve dağı egmek katı kuruyup dağı üzerinde yeşil küf bağlamak ve üzeri küflenmek et-ta'aşşuk bir kimesni severlenmek ve 'aşık geçinmek tekellüfü
15. 'l-'aşkı gibi et-ta'âşuk bi'l-fethi ve zâmmi's-şîni sevişmek et-ta'şiyetü bir kimesne aħşam vaktinde ta'âm yidirmek ve bir kimesneye yumşaklık itmek et-ta'aşşî bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdîdin
16. aħşam ta'âmın yimek eklü'l-'aşâ'ü ve dağı tavar gicede ot otlamak et-ta'şîbü bir kimesnenüñ yaşını bir yaşşı biz ile dolayup bağlamak ve bir kimesni 'aşaba kalmak ve ta'âm

17. yimek ekl gibi et-ta' aşşubu bir kimesneye nisbet idüp yan bamsaşk ve bir kimesne yaşını cenber tölamaşk ve dülbend şarmaşk et-ta' aşşuru bir nesne şıkılmaşk ve bir kimesne şıkılup bir kimesneye sığınmaşk ve arka-
18. -lanmaşk ilticā' gibi et-ta' azzī bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdīdin bir kimesni degnek ile urmaşk darbün bi'l-āşā gibi et-ta' āzudu bi'l-fethi ve zammī'z-zād yardımlaşmaşk tenāşur gibi et-ta' zūz bi-fethatin şümme sükūnin
19. şümme zammetin bir nev' i katı tatlu hürmādur ki hicr didükleri şehirde olur cem' i ta' āzīz gelür et-ta' zīz bir nesni çok ışıрмаşk ve katı ışıрмаşk ve çok çinemek ve daşı bir kimesneye
20. bir nesni ışırtmaşk et-ta' zīl bir kimesneye de muzāyaka ve tälīk virmek ve kendü ile murādınıñ arasına girüp itdirmemek ve daşı oğlan anası karnında ilişmek
21. ve kızı anası karnında ilişüp taşra çıkması müşk ve güç olmaşk ve daşı bir yir bir cemā' at ile tölup taralmaşk et-ta' ziyet dikenlü büyük çalı ağaçların
22. kesmek et-ta' ziyet bir nesni pāre pāre ve bölük bölük itmke tefriķ gibi ve koyunuñ gevedesini ve a' zālarını pāre pāre itmek tecziye ma' nāsına et-ta' zzi pāre pāre ve bölük bölük
23. olmaşk tecezzī gibi et-ta' attur gökcek ve hoş koşular ile koşmaşk ve koşulanmaşk ve hoş koşulu nesne saçınmaşk ve dürtmek et-ta' tīrū bir nesni hoş koşulu kılmaşk ve hoş
24. koşu virmek et-ta' attuş şusuzlık ve bir nesneye arzūmendlik ve arzūmend olmaşk et-ta' tītü bir nesni uzunluđuna çeküp iki yırtmaşk ve iki yarmaşk et-ta' tīf esirgetmek
25. ve şefkat merhāmet itdirmek ve bir nesni egmek meyl gibi et-ta' attuş esirgemek ve şefkat itmek ve egilmek meyl gibi ve ridā' geymek ve geyinmek irtidā' gibi et-ta' ātufu bi'l-fethi ve zammī't-tā' i
26. biribirine şefkat idüp esirgeşmek ve merhāmet idişmek et-ta' tīl bir kimesni boş ve işsiz ve gücsiz kılmaşk ve bir yiri boşaldup esir kılmaşk tefriķ gibi
27. ve 'avratuñ boğazından mevt ilen ve boyun bendin şoyup alıp boyununu boş komaşk ve tavarı çobansız komaşk ve minhū <Arapça>
28. <Arapça> et-ta' attuş bir yirüñ ehli gidüp ıssız olmaşk ve bir kimesne işsiz gücsiz olmaşk ve 'avratuñ boynu
29. ve boğazı motuldan ve bezekden hālī ve boş olmaşk et-ta' ātī bi'l-fethi ve kesri't-tā' i eliyle şunup nesne almaşk tenāvül gibi ve bir nesnenüñ şurū' idüp içine girmek ve talmāşk

128a

01. havz gibi ve bir kimesne ayaklarınıñ barmakları üzerine tırup daşı bir nesneye elin şunmaşk ve uzatmaşk kemā kīle <Arapça>
02. <Arapça> et-ta' tīyetü hīdmet kulluķ itmek ve bir kimesneye bir nesne virdirmek et-ta' azzul ve't-ta' āzul bir yire dirilüp ve divşirilüp ve çokup ve biribirine yapışmaşk ve biribirine
03. begenişmek et-ta' zīmū ulu ve büyük ve yoğun tefhīm gibi ve ululamaşk ve ulu ve büyük dutmaşk ve ulu şaymaşk et-ta' azzum ululanmaşk ve büyüklenmek ve kendüyi ulu dutmaşk tekebbür gibi
04. et-ta' āzumu bi'l-fethi ve zammī'z-zā' i bir nesne bir kimesneye büyük ve ulu gelmek ve ulu görmek et-ta' firū bir nesni topraķa bulamak ve 'avret memesine ve emicigine topraķ sürmek emmesün ođlan diyü ve

05. dağı 'avrat oğlanını günde bir kerre ve iki günde bir kerre emzirmek oğlanuñ şırrın şınamağ için ve eti kum üstünde güneşe karşı kurutmağ ve ol kuruyan ete 'afir
06. dirler ve dağı ta'fir bir nesni ağartmağ ve ağı itmek teybiz et-ta'affüfü harâmdan yığılanmağ diğkat ve tekellüf çekmek ve dağı tavaruñ yılınında ve memelerinde bâkî kalan südi içmek ve emmek şürb
07. 'l-'afâfe ma'nâsına et-'āffü bi'l-fethi ve teşdidi'l-fâ'i deve bir def'a şağduğdan şoñra gine şağmağ et-ta'affüf bir nesne şu degmekden ve yaş degmekden çürümek ve porsuyup koğmağ ve
08. koğusu yaramaz olmağ et-ta'affi bir nesne yıkılıp vîrân olmak ve yuyulup gitmek dürüs gibi et-ta'fiyetü bir nesni bozulduğdan şoñra evvelki gibi düzüp koşup oñarmağ
09. ve bir kimse bir kimesnenüñ ardına düşüp izince gitmek et-ta'kîbü bir kimesne bir kimesnenüñ ardınca eglenmedin öñcesin basarağ gelmek ve bir nesne bir nesnenüñ ardınca eglemeyüp izin basarağ gidermek
10. ve bir kimesne bir yılda iki kerre gazâ itmek ve bir nesnenüñ istemesinde tereddüd idüp cehd-i ciddle istemek ve dağı bir nesneye meyl idüp köymek ve dağı namâzı kılduğdan şoñra du'â için ya mes'ele
11. için oturmağ ve 'arğac didükleri otuñ yemişi şararıp kurumağa yaklaşmağ ve yakîn olmağ ve bir sözi söyledükden şoñra istiñnâ' itmek ve bir kimesne bir nesni hükm itdükden şoñra
12. bir kimesne dağı ol hükmüñ hilâfın hükm itmek et-ta'ağğub bir kimesneye şuçu ve yazığı birle 'iğâb ve 'azâb ve işkence itmek ve bir sözde gümân ve şekke idüp dağı dönüp gine şormağ
13. ve bir kimesne kendüsinüñ fikrinüñ ve endişesininüñ şoñı hayır bulmağ et-ta'ağğub bi'l-fethi ve zammi'l-kâfi biribiri ardınca olmağ ve bir nesne bir nesneden şoñra artmağ ve ziyâde olmağ et-ta'kîd
14. bir sıvık nesni koyultmağ ve koyu itmek tağliz gibi ve sözi bağı kılıp güç ve müşkil ve çarışık ve mübhem kılmağ ve bir nesni dögmek ve düğüm dügmek ve bağlamağ et-ta'ud bir nesne
15. koyulmağ ve bir nesne bağlanmağ ve dökülmek et-ta'ağğud bi'l-fethi ve zammi'l-kâfi bir kavm sözi bir yire koyup 'ahd idişmek ve 'ahd bağlaşmağ ve dağı sözi itler kızañ vağtinde
16. bir yire çoğup dağı biribirinüñ üzerine binikişmek ve biribirinüñ üstüne çalkışmağ et-ta'kirü çoğ tavar yaralamağ ve sekirmek ve berk yara urmağ et-ta'kîfü bir nesni
17. egmek ve egri itmek ta'vîc gibi et-ta'kîl 'ağıllu kılmağ ve añlatmağ ve devenüñ dizin bağlamağ et-ta'ğğul bilmek ve añlamağ ve añlarlanmağ ve bilmek istemek ve belirlenmek ve tavana binen
18. kişi tavar üzerinde ayakını kaldırıup dağı ayaruñ öñ kaşınınüñ üstüne artmağ ve bir nesne bir nesneye ilişmek ve tolaşmağ et-ta'ağğul bi'l-fethi ve zammi'l-kâfi bir nesni bilmez iken
19. bilir geçinmek et-ta'ağğum kuyu çazarken şuya yakîn oluncağ ortasında bir kiçirik kuyu ve çukur çazup dağı şuyı çıkarup görüp eger tatlu ise bâkîsini dağı kazmağ
20. ve dağı ta'ağğum bir nesnede tereddüd itmek et-ta'kiyetü bir nesni yukarı havâyâ atmağ ve dağı kuş uçarken yukarı yukarı uçmağ et-ta'kir şarâbuñ içine çirkin ve çöke-
21. -lik ve süzündü koymağ et-ta'äkürü bi'l-fethi ve zammi'l-kâfi çarış çatış olmağ ihtilâğ gibi et-ta'akküş bir kimesnenüñ sacı biribirine tolaşup yapmağ

- ve keçe gibi olmak et-te^ç kīmū
22. tavar otlanup ve semirip yağ üstüne yağ bitmek ve et bitmek et-ta^ç akkūn bir kişinin çarnı semizlikden büküm büküm ve kat kat olmak et-ta^ç kiyetū bir kimesne bir kimesneye şefkat
  23. ve merhamet idüp esirgemek et-ta^ç līb ip ve urgan ve çolañ tavana nişān idüp yara itmek ve tavana tağ urmağ ve bir nesni tırmalayup yırtmağ et-ta^ç līs bir kimesne
  24. şıvarmağ ve su içirmek ve dağı bir nesni tecrübe idüp şınanmağ ve dağı bir kimesnenün ağrısı ve marazı katı olup incitmek et-ta^ç līğ bir nesni bir nesneye aşmağ ve ileşdirmek ve dağı
  25. ileşmek ta^ç alluğ gibi müte^ç addī ve lāzım olur et-ta^ç alluğ bir nesne bir nesneye aşılmağ ve işlemek ve yapışmağ ve ileşdirmek ta^ç līğ gibi yuğālū <Arapça> et-ta^ç līl ‘illet durağormak
  26. ya^ç nī bir nesnenün ‘illetin ve sebebin beyān itmek ve biri kimesni bir nesneye aldayup avıtmağ ve bir nesni anuñ ile unutturmağ ve anuñ ile çanā^ç at idüp iktifā itdirmek ve bir kimesni
  27. bir def^ç a şıvarduğdan soñra gine şıvarmağ sebğun ba^ç de sebğın ma^ç nāsına ve yemişi bir def^ç a divşirdükden soñra gine divşirmek ve hastanuñ üzerine durup tımar itmek
  28. ve kulluğ itmek et-ta^ç allul bahāne itmek ve bir nesneye bir nesneden aldanup ve avınup anı unutup bunuñ ile çanā^ç at idüp iktifā itmek et-ta^ç allū bi'l-fethi ve teşdīdī'l-lāmi
  29. tavarı güci yetdüğü ve yürüyü bildüğü kadar yürütmek ve segirdi bildüğü kadar segirtirmek et-ta^ç līmū bir kimesneye nesneni öğretmek ve bilmedüğü nesni bildirmek

128b

01. et-ta^ç allūm bir nesni öğrenmek ve bilmedüğü nesni öğrenüp bilmek et-ta^ç ālmū bir nesni bir cemā^ç at bilmek ve bileşmek ve her kişi anı bilmek et-ta^ç allī bi-fethateyni şümme kesratin ma^ç a teşdīdin ve't-ta^ç ālī bi'l-fethi ve kesri'l-lāmi
02. bir kimesne hastalığdan kurtulmağ ve marazdan kurtulmağ ve gayri nesneden kurtulmağ ve ‘avret hayzdan ve nifāsdan arınup pāk olmağ ve dağı ta^ç allā bir yüce yire
03. yap yap yukarı çıkmağ ve yap yap yukarı kalkmağ ve tadrīcle yücelmek ve yükselmek ve dağı ta^ç ālā bir nesne yücelmek ve yükselmek ve yüce ve yüksek olup yukarı kalkmağ
04. irtifā^ç gibi ve dağı ta^ç ālā berü gelmek ve yaramazdan arı ve pāk olmağ et-ta^ç liye bir nesni yukarı kaldırmağ ve yukarı çıkarmağ ref^ç gibi ve bir nesneden arıdup pāk eylemek
05. et-ta^ç ammucu egili bükülü ve bürülü şarılı yürümek yılan yürümesi gibi et-ta^ç ammudu bir nesneye çaşd idüp işlemege toğrulamağ çatānuñ zıddıdur et-ta^ç mīrū bir nesni yapup ma^ç mūr
06. kılmağ ve ‘ömür uzatmağ ve uzun kılmağ et-ta^ç mū bi'l-fethi ve zammī'l-mīmi bir nesni bilmezlenmek ve görmezlenmek ve bilmez ve görmez geçinmek et-ta^ç mīku bir nesnenün ve dibini derinün itmek ve bir nesnede
07. nazarını ve fikrini ince ve derinün itmek et-ta^ç ammuğu derinün olmağ ve derinün gitmek ve sözde derinün ince söz söylemek

08. et-ta' mīlū bir kimesni bir iş üzerine komağ ve iş işmarlamak ve iş ıssı eylemek ve bir diyāra 'āmil itmek ve bir diyāruñ 'öşür ve āsyir şadaqātın divşirmek için naşb
09. eylemek ve dağı iş üstüne konmuş kimesnenüñ işi muqābelesinde ücret virmek ve kirā virmek et-ta' ammül bir iş qabül itmek ve üzerine almak ve 'āmillik almak ve iş tutmak
10. ve iş işlemekte zaḥmet ve meşakḳat çekmek et-ta' mīm bir kimesne bir kimesnenüñ başına dülbend şarmağ ve dağı bir nesni 'ām şāmil kılmak ve bir nesni kaplayup içine aldırmaq ve dağı
11. bir kimesni ulu ve seyyid kılmak ve dağı süd qaynayup taşup dağı köpürmek ve üzeri dülend gibi köpüklenüp qabarmak ve dağı iki qulaqlarını ve büreciği bitdüğü yiri çevresi
12. ile aq eylemek ve dağı qoyunuñ depesini aq idüp dağı sāyir cesedini aña muḥālif itmek et-ta' ammum bir kimesne kendü başına dülbend şarmağ ve şarınmak ve bir kimesne bir kimesneye 'ammi diyü
13. ve 'amice diyü çağırmaq ve 'ammī demek et-ta' miye bir nesni örtmek ve belirsiz itmek ve kör ve gözsüz itmek et-ta' ammī bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdīdin bir nesne örtülmek ve örtülü olup belirsiz
14. olmak ve kör ve gözsüz olmak et-ta' āmī bi'l-fethi ve kesri'l-mīmi bir kimesne gözlü olup ve gözü görürken görmezlenmek ve gözsüzlenmek ve göz söz geçinmek ve görmez gecinmek
15. et-ta' annütü bir kimesnenüñ yañlamasın ve şaşup tayanmasın ve güclüğe ve düşvārılığa düşmesin istemek ve minhü mā kıle <Arapça>
16. <Arapça>
17. kezā fi'l-mağribi et-ta' annüdü ünüşmek ve haq nesni bilirken hilāf idüp dönmek et-ta' nīsü kıızı ere virmeyüp evde qarıtmaq ve kıız ere varmayup atası evinde
18. qarımak lāzım ve müte' addī olur et-ta' nīfü bir kimesnenüñ başına qağup ve serzeniş idüp 'ayblamak ve melāmet itmek ta' yir ve levm gibi ve bir nesni öykeyile qayıtlık ile
19. dutmaq et-ta' nīqu bir kimesnenüñ boğazın şıqmaq ve boğazmaq ve et-ta' ānuqu bi'l-fethi ve zammī'n-nūni iki kışı biribirinüñ boyunlarına ellerin ve qolların şalup ve tolayup qo-
20. -çumak et-ta' nīmü 'avrat barmaklarını 'anem didükleri nesneyle boyamak et-ta' nīnū bir kimesne bir kimesni sihirle ve büğü itmekle 'avratından men' idüp cemā' atden komağ ve qādı bir
21. kimesnenüñ 'inīn olduğuna ḥükme eylemek et-ta' niyetü yoraqomağ ve yormak ve güclüğe ve meşakḳata biraqmaq ve bir devenüñ gevedesine güneşde durmakla qoyulmuş deve sidigi
22. dürtmek ve bir kimesni ḥabs idüp men' eylemek et-ta' annī bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdīdin yora komağ ve yormak ve zaḥmete düşmek ve zaḥmet meşakḳat çekdirmek ve şabr itdirmek ve
23. meşakḳat çekmek ve şabr itmek müte' addī ve lāzım olur et-ta' vīcū bir nesnenüñ ucunu egmek ve egri itmek et-ta' avvucu egilmek ve egri olmak et-ta' vīdü devenüñ yaşı ondan artıq
24. ve bundan ya şerden artıq olmak ve bir kimesni bir nesneye ögerenişdirüp 'ādet idivirmek ve bir kimesni giri döndürmek et-ta' avvudu bir nesneye öğrenişüp 'ādet idinmek ve kendüye
25. bir nesne 'ādet olmak et-ta' vīz şıgınmaq ve şıgındırmaq ve dağı şol ḥamāyla ki esmā'ullāh yazup dağı götürürler ve ol esmālara dağı ta' vīz dirler bu

- ma[‘]nāya cem[‘]i
26. ta[‘]vīzāt gelür et-ta[‘]avvüzü şıgınmak ve e[‘]üzü bi'llāhi min kezā demek et-ta[‘]vīrū bir kimesni kör itmek ve gözsüz itmek ve bīñaruñ gözün taldurup ve yumup şuyun çıkmaz
  27. eylemek ve bir kimesne ağızından yalan söz söylemek ve redd itmek ve bir kimesni bir nesneden yıgmağ ve et-ta[‘]avvur göz kör olmağ ve yumulmağ et-ta[‘]ā'ürü bi'l-fethi ve zammi'l-vāvi
  28. dizgindirmek ve ara yirde taldırmağ tedāvül gibi et-ta[‘]vīşu güç ve düşvār itmek et-ta[‘]avvuşu güç ve düşvār olmağ et-ta[‘]vīzu 'ivağ virmek el-mu[‘]avvezu 'ivağ almağ
  29. et-ta[‘]avvuşu devenüñ semer yimekten nice yıllar butlamamağ et-ta[‘]vīku añlamak ve eglendirmek teşbīğ gibi et-ta[‘]avvuğ eglenmek teşebbuğ gibi et-ta[‘]vīlü i[‘]timād itmek ve yük yükletmek

129a

01. ve bir nesnenüñ üzerine yağmur degmesün diyü bir sūtre yapmağ et-ta[‘]vīmü ekini biçüp dağı deste deste dutam dutam idüp yıgmağ ve yıgın itmek ve kaçan ki cümlesini divşir bir yire
02. yıgsalar 'ämme dirler et-ta[‘]vīku orta yaşlu olmağ et-te[‘]āvünü bi'l-fethi ve zammi'l-vāvi biribiriyle yardımlaşmağ ve biribirine yardım itmek et-ta[‘]vīyetü gice ile yol yürüyen
03. yolcular tañlaya karşı konmağ ta[‘]arrūs gibi ve dağı bir mekānda añlanup kalmağ ve ip bükmeğ ve urğan burkmağ ve bir kimesne bir kimesneden yalan söz ve yañlış söz nağl itmek
04. et-ta[‘]ahhüdü bi-fethateyni şümme zammetin ma[‘]a teşdīdin et-ta[‘]āhüdü bi'l-fethi ve zammi'l-hā'i bir nesneden ğaflet üzerine olmayup görüp gözetmek ve düzüp koşup oñarmağ ve saklamağ ve dağı ta[‘]āhüd biri-
05. -biriyle 'ahd ve vaşiyet idişmek ve biribirine nesne ışmarlaşmağ et-ta[‘]yībü bir nesne bahāne bulmağ ve 'ayblamağ ve bir nesnenüñ 'aybı vardur ve 'ayblıdur demek ve dağı bir nesni bahānelü ve 'ayblu
06. kılmağ et-ta[‘]ayyüb bi-fethateyni şümme zammetin ma[‘]a teşdīdin bir nesneye 'ayblu olmağ ve 'ayb yetişmek ve dağı bir nesne 'ayb yetişdirmek ve 'ayblu kılmağ lāzım ve müte[‘]addī olur et-ta[‘]ā'ibü biribirin 'aybla-
07. -mağ ve başa kaçışmağ et-ta[‘]yīşü bir kimesne bir nesni gözi görmez iken eliyle aramağ et-ta[‘]yīdü bayram itmek ve bayrama tañıklık virmek et-ta[‘]yīrü 'ayblamağ ve başa kaçup
08. serzeniş itmek et-ta[‘]ābürü biribirini 'ayblamağ ve başa kaçışmağ et-ta[‘]ayhürü bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir kimesne zinā itmek ve zinā idici olmağ et-ta[‘]ayşetü bir kimesne dirlik
09. esbābından cehd-i cidd idüp duruşmak ve eyü ve hoş dirlik dirlemek et-ta[‘]yīlü bir kimesni yatlu ve yaramaz beslemek sū'i'l-ğidā ve tavarı yabana ve ıssız yire şalıvirmek
10. et-ta[‘]yīn bir nesni bir nice nesnelerüñ arasından ayru ve bellü ve āşikāre kılmağ ve dağı inci ve boncuğ delmek ve dağı bir kimesnenüñ şucunu ve 'aybını yüzüne söylemek ve dağı kırbanuñ
11. ve tulumuñ içine şu koymağ şişip dağı gözleri dutulsun aqmasın diyü et-ta[‘]ayyünü bi-fethateyni şümme zammetin ma[‘]a teşdīdin bir nesni bellü ve āşikāre olmağ ve dağı bir kimesnenüñ bir nesneye

12. gözi degmek ve dağı derinüñ yir yir yufka yirleri olmak et-ta'abbiyü bi-fethateyni şümme kesratin ma'a teşdidin şümme yā'in sākinetin ve't-ta'āyiyü bi'l-fethi ve kesri'l-yā'i'l-ülā bir nesne ve bir iş bir kimesneye
13. güç ve düşvār olup bicerememek ve zabt idememek faşlü't-tā'i ve'l-ğayni ve mā yüsellishühümā et-tağabü bi-fethateyni bir nesne yok ve helāk olmak ve bābühü tarabe et-tağbübü bir nesni bir
14. kimesneden def' itmek ve men' idüp gidermek ve hācetde mübālağa itmemek ve tavarı bir gün şağup dağı bir gün şağmayup kımak et-tağyirü toz şavırmaq ve toz
15. şaçmaq ve toz kıparmaq işāretü'l-ğubāri ma'nāsına et-tağayyurü bir nesne tozlanmaq et-tağābürü bi'l-fethi ve zammil-bā'i biribirin aldamaq ve adlaşmaq et-teğābī bi'l-fethi ve kesri'l-yā'i
16. bilmezlemmek ve gāfillenmek ve bilmez geçinmek teğāfūl gibi et-teftfetü bi-fethateyni beynehümā sükünün bir kimesne şahanlar ve tepsiler ve gayri eşya birbirine toqunmaqdan hāşıl olan sesi
17. ve şavtı hikāye itmek et-tefdiyetü şabāh ta'āmın yidirmek et-teğaddī bi-fethateyni şümme kesratin şümme teşdidin şabāh ta'āmın yimek et-tağdiyetü beslemek terbiye gibi ve tamaradan kıan aqmaq ve deve sidigini
18. kese kese işemek et-teğazzī bi-fethateyni şümme kesratin ma'a teşdidin bir nesneyle beslenmek et-tağrībü şehirden ve köyden sürüp gārib itmek ve ırāq itmek ve ırāq olmak lāzım ve müte' addī olur
19. kezā fi'l-mağribi ve gün batısına seyr itmek et-tağarrub bir kimesne zahmānından ve ehlinden ırāq olmak et-tağrīşü acıkdırmaq ve tevcī' gibi et-tağrīdū ve't-tağarridū uzun uzun āvāz
20. itmek ve güzel güzel ırlamaq ve ahālik itmek et-tağrū bi-fethatyeni ve bi-sükūni'l-ğayni eyzān çömlek kıaynamaq gāleyān gibi ve bābühü tarabe ve kıata'a et-tağrīrū bi-vezni't-tef' il et-tağarrütü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin
21. bir kimesne kendü özünü veya gayri kimesni zararlı nesneye aldanıcaq nesneye kıandırmaq ve bırakmaq ve dağı aldamaq ve oğlanuñ ön dişleri tāze ve henüz bitmek et-tağarruru
22. aldanmaq et-tağārguru bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir nesni ağızı içinde gārgara itmek et-tağrīzū bir nesni bir nesnenüñ içine dürtmek ve şaçmaq ve şoqmaq ve çekirge kıuyuruqunu yire
23. şaçup dağı yumurdasını dökme et-tağārizū hürmā fidānlarından ve gayri nesneden çevilüp hāvlı ve ağıl olmuş nesnelere et-tağterifü ululanmaq tekebbür gibi et-tağriku şuya
24. batırmaq ve dağı muṭlakā öldürmek kıatl gibi et-tağrīmü bir kimesneye bir nesne ödetmek ve bir kimesneye bir nesni ödemelü ve cerīmelü eylemek et-tağzirü deve iki günde bir şağmaq et-tağazmür
25. kıayıyup hışm eylemek ve çığırup çabalamaq ve bir nesni gücle almak et-tağazzülü bir kimesni sever geçinmek ve severlenmek ve 'āşık geçinmek et-tağaşmürü mişlü't-tağazmürü et-tağşiyetü bir kimesnenüñ
26. usşun ve 'āqlın gidermek ve şaşırup hāyrān eylemek ve bir nesni örtüp bürümek et-tağāşşī bi-fethatyeni şümme kesratin ma'a teşdidin örtünüp bürünmek tağattā gibi et-tağāzzubu kıaşımaq
27. et-tağāzğuzu bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir nesne eksilmek ve eksik olmak noqşān gibi et-tağāzzufu bir nesne egilmek ve iki bükülmek ve ufanmaq ve dağı kıyunuñ çevre yanları göçüp yıkılmak
28. tağzīnū bir nesni buruşdurmaq ve büzük büzük eylemek teşennüc gibi ve

- dağı dışı deve kıyruğunu yukarı kaldırıp iki uyluklarını bir yire getirüp dağı sidigini bölük bölük atmak
29. serpe serpe işlemek butlacı şansınlar diyü soñrakine karşı çıkar ve kuşlar kışı katı olan diyârlardan ısıcağ olan diyârlara gitmek et-tağazzun bir nesne buruşup büzülmek teşennüc gibi

129b

01. et-tağatrüsü ululanmak tekebbür gibi tağatmuṭu bi-fethatyeni şümme sükünin şümme zammetin çömlek kaynaması āvāzı ve deñiz talışınıñ āvāzı et-tağatrufü mislü't-tağatrüsü et-tağtiyetü bir nesni örtmek
02. ve bürümek et-tağatṭi bi-fethateyni şümme kesratin ma'a teşdidin örtünüp bürünmek tesettür gibi et-tağaffür ağacdan pūs dirmek ve divşirmek et-tağaffuku bir kimesne bütün bir günde şarāb içmek
03. et-tağaffülü ve't-tağāfülü bir kimesnenün ġāfilliğın istemek ya' nī hīle idüp aldamağ istemek et-tağfīlü çok kapular kilitlemek et-tağlibü bir kimesni bir kimesnenün üzerine ġālib eylemek
04. ve yigin kalmak et-tağallüb bir yirün üzerine kahrıla ve gücle ġālib olmak et-tağlib bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin bir kabilenün dip dedelerinün adıdur bunlara nisbet tağlibi
05. gelür bi-kesri'l-lāmi ve az olur ki tağlibi dağı gelür bi-fethi'l-lāmi kezā zükire fi'l-mufaşşali ve's-şāfiyeti ve zükire fi's-şihāhi 'aksü zālike et-tefellücü azkınılık itmek bağıy gibi et-tağlisü tañ karañusunda
06. yola çıkmak ve yola gitmek ve tañ karañusunda iş işlemek ve bir yire varmak et-tefellücü bi-zammateyni şümme kesratin ma'a teşdidin korkulu ve yavız nesne ve yañlış nesne dāhiye ve bātil gibi
07. et-tağliṭu bir kimesni yañılmak ve yañıldık demek et-tağlizu bir nesni kalınıñ itmek ve koyultmak ve koyu kalmak ve yoğunaltmak ve yoğun itmek ve katı kalmak ve güçlü kuvvetlü kılmak
08. et-tağalluzu bir nesne koyulmak ve koyu olmak ve kalınıñ olmak ve yoğunalmak ve yoğun olmak ve güçlü kuvvetlü olmak ve katı olmak et-tağallüfü bir kimesne saşalını ġāliye didükleri
09. gökcek koşulu yağıla yağlamak ve yağlanmak et-tağlifü bir kimesne saşalını zikrolunan yağıla yağlamak ve üzerine dürtmek ve şıvamak et-tağliku çok kapular
10. kilitlemek tağfil gibi et-teğallul ġāliye didükleri güzel koşulu yağı saşalına ve saçına dürtünmek et-tağlilü ġāliye didükleri saçına ve saşalına dürtmek ve boyamak
11. et-tağalgul bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir nesnenün içine girmek et-tağallı bi-fethateyni şümme kesratin ma'a teşdidin mislü't-teğalgul et-tağmīdü bir kimesneye bir nesni ördürmek ve kılıcı kınına şokdurmak
12. et-tağammud kılıcı kınına katmak ve şokmak ve bir nesni kılıfına koymak ve dağı bir nesni örtmek ve bürümek tağtiye gibi et-tağmīr 'avratün ġamretün didükleri nesni ki versden düzerler
13. yüzüne dürtmek ve yüzü açılın toru ve güzel olsun diyü ve dağı tağmīr bir nesni şuya taldırmak ve şuya batırmak et-tağammur 'avrat bu didigümüz nesni yüzüne
14. dürtmek ve sürmek ve dağı şuya talmak ve bir kimesne şusuzluğu

- kanmayacak kadar şu içmek et-tağmürü bi'l-fethi ve zammi'l-mîmi iki kişi birbirine göz idişmek ve gözleri ile işaret
15. idişmek ve birbiriyle dürtüşmek ve örüşmek et-tağmîzu sözi gizlü söylemek ve dağı göz yummamak ve bir kimesne bir kimesni görmezlenmek ve deve havzdan kovulup dağı göz
16. lerini yumup dağı kovadan kişinün üzerine sürüp gine havza varmak et-tağamgumu bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin sözi örtülü ve geñzi içinde söyleyüp anlatmamak et-tefebbuğu
17. nāzlanmak ve çıpır diklenmek et-tefñimü bir kimesni doyum eylemek ve dağı her ne ki elüne girürse senün olsun demek et-tağannümü bir nesni doyumluk şaymak ve ganîmet görmek et-tağniyetü
18. bir kimesni bay itmek ve bir kimesnesin baysın demek ve ırılanmak ve ezgilendirmek ve dağı ve ezgilendirmek et-tağanni bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdîdin bayımak ve ırlayup
19. ezgilendirmek ve āvāz itmek et-tağvîş bir kimesne medede isteyüp vā gavşāhü diyü çığırmak et-tağvîrü güneş orta yire geldüğü zamānda uyumak ve dağı bir nesnenün dibini derinün
20. eylemek ve dağı bir kimesne gavv didükeri diyāra ve vilāyete varmak ve ol diyārda olmak et-teğāvürü bi'l-fethi ve zammi'l-vāvi birbirinün üzerlerine başkın vurkun ve gāret eylemek
21. et-tağavvū şıçmak et-tağvîlü dürlü dürlü renge kıymak et-tağavvül dürlü dürlü olmak ve niçe dürlü renge girmek televvün gibi et-tefāvi bi'l-fethi ve kesri'l-vāvi bir cemā' at şerre
22. ve yaramaz nesneye ve azkınlık üzre birbiriyle yardımlaşmak ve yaramaz nesne yardım idişmek et-tağyîbü bir nesni batırmak ve belirsiz itmek et-tağayyübü bir nesne belirsiz olmak
23. ve gözden tolunmak ve ırağ olmak et-tağyîr bir nesni bir hālden bir hāle döndürmek ve tavaruñ yükün oñarmak ve bicermek ve dürtmek et-tağāyuru bi'l-fethi ve zammi'l-yā' i birbirine
24. uyuşmamak ihtilāf gibi et-tağayyuzu bir ' āciz ve zebün kişi gönülü içinde ve kalbinde bir kimesneye kaçıyup gininişmek et-ta' fifü ağac gāh şağına ve gāh şoluna
25. egilmek ve dağı at bir yanına egri yürimek ve egilmek et-ta' fifü bir kimesne şavaşda ve cengde hāmlenden dönüp ve giri çekilüp bir yanına ayrılmak et-tefyîku bir kimesne
26. dürlü dürlü endişeli ve karışık fikirli ve şanlı olup bir nesni üzerine dolanumamak ve qarār itmemek et-tağyîmü ve't-tağayyümü gök bulutlanmak ve dağı tağayyüm şu-
27. -şamak te' attuş gibi et-tağyiyetü bir nesneye nihāyet virmek ve hādd ve şınur kımak ve dağı bir yire nişān dikmek ve ' alem ve sancağ dikmek faşlü't-tā' i ve'l-ğā' i ve mā yüşellişühümā
28. et-teftitü bir nesni mübālağa ile pāralamak ve pāre pāre idüp ufatmak et-tefettütü pārelenmek ve pāre pāre olup ufanmak tekessür gibi et-teftiḥu çok kıyularuñ ağız-
29. ların açmak ve gayri nesnelere ağızların açmak et-tefennüh bir nesnenün ağızı açılmak et-teftirü süst ve zebün itmek et-tağattür süst ve zebün olmak et-teftiḥü şorup

130a

01. şoyulamak ve ayartmak bahş gibi et-teftiķu yarmak ve yarıtmaq şakķ gibi et-tefettuķu yarılmaq ve yırtılmaq teşakķuķ gibi et-teftinü bir kimesni fitneye bırakmaq ve düşürmek et-teftitü
02. genc kıızı perdelü yirde koyup uşak oğlan ile oynamakdan men' idüp yığlanmdırmaq el-tefatı bi'l-fethi ve kesri't-tā'i ve't-tefetti bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdidin genc ve tāze
03. kimesne kendüyi yigide beñzetmek ve yigitlenmek ve dağı bir kaç kimesne fetvā için bir 'ālime varmaq et-tefesü bi-fethateyni kir ve vesah gibi ve bir nesne kirlenmek ve bābühü țarabe ve dağı tefesün menāsik-i hacca țırnak
04. kesmege ve bıyık kesmege ve kırtmaķa ve baş bülütmege ve kazıtmağa va kaşık bülütmege ve cimār taşu atmağa ve ķurbān boğazlamağa ve dağı bunlara beñzer nesnelere dirler vāhidi tefessün
05. gelür et-tefhirü şuyuñ öñini ve bükendini daşup ve açup dağı aķıtmaq teseyyül gibi et-tefeccürü şuyuñ öñini ve bükendini açılup ve deşilüp dağı aķıtmaq teccessüs gibi et-tefeccüsü ululanmaq ve büyüklenmek tekebbür
06. ve ta'azzum gibi et-tefeccü'u muşibet vaktinde kayķulanmaq ve incinüp țaralmaq ve müte'ellim olmak ve inleyüp zārılık itmek teveccü' gibi et-tefcü' kayķulandırmak ve incidüp acıtmak ve inledip zārılık
07. itdirmek et-tefāci bi'l-fethi ve kesri'l-cimi bir nesne giñmek ve ginüñ olmak ve açılmaq olmak et-tüffāhu bi'z-zammi ve't-teşdidi alma didükleri yimişi ve bataca didükleri otuñ țomurçuklarına dağı tüffāhü
08. 'l-arz dirler vāhidi tüffāhatü et-tüffāhiyyetü alma hoşabı et-tefeccücü ve't-tefcücü iki ayaklarınıñ arasın ayırup oturmaq ve apışmaq et-tefāhuşu bi'l-fethi ve zammi'l-hā'i bir nesne katı yaramaz ve katı
09. çirkin olmak et-tefhışü ve't-tafaħhuş bir kimesne katı yaramaz ve katı çirkin söz söylemek et-taħhış şorup şoylatmaq ve ayırtdırmak et-tafaħhuş şorup şoylamak ve ayırtmak bahş gibi
10. et-tafaħhul ayķırlanmaq ve irkeklenmek ve kendüyi yakıra beñzetmek teşebbühün bi'l-fahdi ma' nāsına et-tefhimü bir nesni kömür gibi katı kara eylemek et-tefhietü bir kimesne sözüne ĥüsn virmek ve gözellik
11. virmek ve bir kaç dürlü ma' nā virmek ve dağı çölmekün içine evin ve avcar koymak ve soğan koymak et-taħfiz bir kimesne zekerini götünün uyluğuna veya ĥayri kimesnenün uyluğına sür-
12. -mekile ve sürüşdürmekile menü inzāl eylemek ya' nā çalaķ urmaq ve dağı bir kimesne kavmine ve kabilesine bölük bölük ve kabile kabile çığırup gel demek ve da' vet itmek et-tefehħuz bir kimesne bir 'avratuñ
13. uyluđlarınıñ arasına girmek ve uyluđlarınıñ üstüne oturmaq et-taħhirü bir kimesne bir kimesni bir kimsenün üzerine fāhrleniceķ ve ululanıcaķ ve öğünöcek nesnelerde artıķ kalmaq ve artıķdur diyü ĥükm itmek
14. et-tefaħħuru ululanmaq ve büyüklenmek ve öğünmek et-tefāhuru bi'l-fethi ve zammi'l-hā'i iki kişı birbirininñ üzerlerine ululanmaq ve öğünüşmek ve ileri zamānda geçmiş kimesnelerininñ aĥvāllerin ve ĥüyaların ve hü-
15. -nerin şayup öğünmek et-tefhimü bir kimesni ululamak ve büyütmek ve yoğınaltmaq ve yoğun eylemek ta' zım ve tefħim gibi ve minhü <Arapça> et-tefehħimü büyüklenmek ve ululanmaq
16. ve yoğnalmaq et-tefdimü ibriķ ağzına ve ĥayri kab ağzına süzek düzmek ve süzek eylemek et-tefdiyetü bir kimesne bir nesni fedā kıılmaq ve fülān nesne saña fedā olsun demek et-tefādi

17. bi'l-fethi ve kesri'd-dāli birbirine fedā virişmek ve birbirini fedā kılışmak ve fedā olsun diyişmek et-tefrîşü bir nesni yarmak ve parlamak ve bıçaklamak yarmak şakık gibi et-tefrîcü güşşa
18. açmak ve şāzmān kılmak ve irüp gidermek keşf ve izāle gibi ve bir nesnenün arasın ayırmak ve birbirinden ırak eylemek et-teferrücü bir kimesnenün kaykusu açılıp gönü şāz olup sevinmek et-tefrice
19. bi'l-fethi kaftān dilmeci ve yırtmacı cem' i tefāric gelür zekerehü fī mirkāti'l-edebe et-tefrîcü sevindürmek ve şāz itmek et-teferruğu sevinmek et-tefrîhu kuş yavrılamak ve yavru çıkarmak
20. ve ikisinin budakları başlanmağa yakīn olmak et-tefrîdü ayrılıp yalnız kalmak et-teferrüdü yalnız olmak ve başka olmak et-tefîretü bi-fethatin şümme kesratin üst tuşağın ortasında olan çu-
21. -kırçuk et-tefrîrü ürkütmek ve kaçırarak et-teferrürü ürküp kaçmak et-tefarrü bi'l-fethi ve teşdîdî'r-rā'i ürküşmek ve kaçışmak tehārüb gibi et-teferrürü ayrılmak temeyyüz gibi et-tefrîsü yırtıcı canavar
22. tavarı yırtup paralamak et-teferrüsü ferāset itmek ve dikkatle nazar idüp döne döne bakmak ve te'emmül itmek ve bir kimesnede bir nesne sızmak et-tefrîşü yir yüzüne ferş döşemek ve taş
23. döşemek ve kiremid döşemek ve kuş kanatları açup ve yayup döşemek ve ekin yir yüzüne yatıp düşünmek ve dağı bir kimesnenün başını kemigi urup yarup lākin kemigi yirinden ayırmamak
24. et-tağarruş kuş kanatların şalıp ve depredüp dağı düşmek ve yazmak ve bast eylemek et-tefāruşu bi'l-fethi ve zammi'r-rā'i bir kavm bir soy veya ğayri nesni nevbetleşmek ve nevbetle işleyişmek et-tağrîzu katı kesmek ve katı
25. ayırmak tağrîz gibi et-tağrîtu eksik ve eksik kalmak tağrî gibi ve bir nesni yok idüp gidermek tazayyü' gibi ve bir nesni girüde koyup ve bırakıp ileri geçmek tağaddüm gibi ve ırak itmek ta'îd gibi et-tağarruş ileri geçmek tağaddüm gibi et-tafāruşu
26. bi'l-fethi ve zammi'r-rā'i birbirini öğürtmek ve birbirin geçişmek teğādüm ve tesābuk gibi et-tefrî' u çoğaltmak ve budaklandırmak ve bir nesni yukarı kaldırmak ve bir nesne yukarı kağılmaq ve yukarı çıkmak şu'üd gibi
27. ve aşāğa itmek inhidār gibi ezdāddandur et-teferru' u budakanmak ve çoğaltmak tekeşşür gibi et-teferruğu bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin barmaq çatlatmaq et-tefrî' u bir nesnenün içindeki nesni giderüp ve döğüp
28. yumşaltmak ve boş eylemek et-teferru' u boşalmak ve boş olmak et-tefrîku katı ayırmak ve çok ayırmak ve berk tağıtmak et-teferruğu ayrılmak ve bölünüp bölük bölük olmak ve pāre
29. pāre olmak et-tağarrî yarılmak inşikāk gibi ve yir yarılıp dağı şu çıkmak et-tağazzüzü kīse ve ton eskiyüp tağılmaq et-tefzi' u korkutmaq tağvif gibi ve korkı gidermek

130b

01. et-tefi'etü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesrati hemzetin et-tefi'ü 'alā vezni't-tef'ili mehmüzü'l-lāmi biri boğasını çekerken ve çekişdirirken yırtmak ve tağıtmak et-tefessü'ü bi-fethateyni şümme
02. zammetin ma' a teşdîdin şümme hemzetin geysi ve ton eskiyüp tağılmaq et-tefessühü bi-fethateyni şümme zammetin ma' a teşdîdin et-tefāsühu bi'l-fethi

- ve zammi's-sîni giñmek ve giñeşmek ve ginüñ oturmak tevassu' gibi et-tefessühü
03. bir nesne paralanmak ve tağılmak ve päre päre olmak ve kesilmek teferruk ve taqaṭṭu' gibi et-tefsiratü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin hasta olmuş kimesni kārūra ve şīşe içine işedüp daḥı
04. aḥvālin görmek et-tefsirü açmak ve bellü ve aşikāre kılmak keşf ve izhār gibi et-tefsīku bir kimesni fıska nisbet eylemek ve sen fāsıksın demek et-tefyilü bir kimesneye nākes ve ızkar demek
05. ve daḥı eri cimā' itmek istedükce ' avrat hastalanmak et-tefāsī bi'l-fethi ve kesri's-sîni toñuzlan kurdı oşurmak ve oşurmak içün götün çıkarmak ve koḳudup yidirmek
06. et-tefeşši'ü bi-fethateyni şümme zammetin ma' a teşdīdin şümme hemzetin bir nesne yabana saçılıp tağılmak intişār gibi et-tefşicü ve't-tefeşşücü apışmak ve apışın ayırıp işimek ta'cīc ve kafcec gibi et-tefeşşuḡu bir kimesni
07. yenmek ve ḡālib olmak ve çoḡalıp tağılmak ve yayılmak ve daḥı bir kimesne bir nesnenüñ içine arasına girmek ve daḥı bir kimesne ' avratuñ çatına ve uyluḡları arasına girüp cimā' itmek
08. et-tefeşşülü şu aḳmak et-tefeşši bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdīdin bir nesne giñmek ve çoḡalmak ve tağılmak ittisā' ve intişār gibi et-tefeşşücü bir kimesnenüñ saçınuñ dipleri derleyüp lākin deri aḳma-
09. –mak et-tefaşşuḡu ve't-tefaşuḡu bi'l-fethi ve zammi's-şādi faşihlanmak ve faşih olmak istemek ve faşih geçinmek et-tafaşşudu bir nesne kesilmek ve delinmek ve aḳmak et-tefşihü bir nesni çıkarmak iḥrāc gibi et-tafşilü
10. bir nesni paralamak ve päre päre itmek ve bir nesne belirtmek ve aşikāre itmek ve iki nesnenüñ arasına bir nesne şoḡup ve koypup ikisini birbirinden ayırmak et-tefaşşumu bir nesnei
11. şınmak ve ufatmak ve kırılmak ve üzölmek et-tafşiyetü ayırtlamak ve tarlıḡdan kurtarmak ve ayırmak ve tırı ve pāk eylemek taḡlīş ve temyīz gibi et-tefaşši bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdīdin
12. bir nesne bir nesneden ayrılmak ve tarlıḡdan kurtulmak ve belādan kurtulmak et-tefażzuḡ bir kimesnenüñ ' aybı açılıp rüsvāy olmak tekeşşüfl-mesāvī ma' nāsına et-tefażzuz
13. bir nesne ufanmak ve päre päre olup tağılmak tefarruk gibi et-tafḡil bir kimesni bir kimesneden artıḡ itmek ve yāḡūd artıḡdur demek ve artıḡlıḡına ḡükm itmek et-tafaddul artıḡ
14. olmak ve ulu olmak ve bir kimesne kendü özüni aḳranınuñ üzerine ulu görmek ve ululanmak ve ulu şaymak et-taḡṭirü bir kimesneye oruc şaydırmak ve oruc
15. acdırmak et-tefaṭṭun bir nesni añlamak tefehhüm gibi et-tafa' fu' bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin ivmek ve tīz tīz gitmek olmak isrā' gibi et-tefa' ī bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdīdin bir kimesne yaramazlıḡda
16. şerde yavız yılan ve aḡulu yılan gibi olmak et-teffü bi-zammetin şümme teşdīdin tırnak kiri vasaḡu'z-zufri gibi ve ' inde'l-ba' z barmaklar üstlerinde olan kir et-tefki 'etü bi-fethatin
17. şümme sükünin şümme kesratin şümme hemzetin gözüñ yiyegin yarmak ve çıbañ yarmak ve deşmek et-tefaḡḡu'ü bi-fethateyni şümme zammetin ma' a teşdīdin şümme hemzetin göz yiyegi yarılmak ve pörtleyüp çıḡmak ve
18. çıban yarılmak ve deşilme teşakḡuḡ gibi et-tefaḡḡuḡu gülüñ toḡurcuḡı

- yarılmak ve açılmak ve gayri çiçek yarılmak ve açılmak et-tefākuhu bi'l-fethi ve zammī'l-kāfi arkalasmak
19. ya' nī iki kişi arkalalarını biribirine virüp oturmak tezāhür gibi et-tefkīhu it enigi gözlerin açmak ve gözleri açılmak et-tefaqqud yetişmek ve yavı kılınmış nesni arayup ve
  20. isteyüp yoklamak et-tefaqqudu bi'l-fethi ve zammī'l-kāfi biribirin yetirmek ve yavı kılup aramak ve yoklamak ve et-tefkīru kıyu kızmaq ve çukur kızmaq ve boncuq delmek et-tefkī' u
  21. bir kimesni barmaqların çatlatmak ferqatün gibi ve dağı ya' nīsiz söz söylemek ve dağı oşurmak dırātun gibi ve dağı bir nesni urup dağı ötdürmek et-tefaqqumu bi'l-fethi ve zammī'l-kāfi
  22. bir nesne büyümek te' āzum gibi et-tefaqquhu bir nesni aňlamak ve bilmek ve aňlar geçinmek ve fıkh ilmine tenāvül ve ta' āfi ve şurū' itmek ve fıkhı bilir geçinmek et-tefkīru ve't-tefekkürü bir nesnede endişe
  23. kılmak ve fikr itmek te' emmül gibi ve dağı tefkīr bir kimesni bir nesneden endişe kıldırmak ve fikr itdirmek ve endişeli ve fikirli kılmak et-tefkīkü ayrılmak ve ayırtlamak ve kırtarmak
  24. tağlış gibi ve sülegi kılmak ve sülpük eylemek et-tefekkükü ayrılmak ve kırtulmak tağalluş gibi ve bir kimesne hamākatden sülegi ve sülpük olmak ve gevdesi tağınık olmak et-tefekkünü yitmiş
  25. ve zāyi' olmuş ve fevt olmuş nesneye pişimān olmak et-tefekkühü bir nesni taňlamak ve taňsık görmek ta' accüb gibi ve bir nesneyle fā' idelenmek temettu' gibi ve bir nesneye pişimān olmak teneddüm gibi
  26. ve yemişlenmek ve cevizenmek tenaqqulün bi'l-fākihete ma' nāsına ve dağı dağı avırt şavırt itmek ve söz söyleşmek ve gelci itmek teğaddüş gibi et-teflü bi'l-fethi şol tükürükdür ki ve
  27. üfürmekdür ki anuňla bile azaçık tükürük çıka ve li-hāzā kıle <Arapça> te-tefelü bi-fethateyni
  28. yaramaz ve çirkīn kıoşulu olmak ve bābühü tarabe et-tefilü bi-fethatin şümme kesratin yaramaz ve çirkīn kıoşulu kimesne mü' ennesi tefletün gelür et-teflīcü bir nesni iki barmaq ve arasını ayırmak ve ginüň eylemek
  29. ve dađı bir kimesnenüň dışlerininüň arasını ginüň ve açık eylemek et-tefellüc bir nesne iki yarılmak ve iki pāre olmak teşakkuq gibi et-teflisü bir kimesneye müflis demek müflisligine hükm eylemek

131a

01. ve dađı tavaruň gevdesinde pul gibi benek benek alacalar eylemek yuqālü <Arapça>
02. <Arapça> et-teflī' u bir nesni iki barmaq şakq gibi et-tefaqqu' u bir nesne yarılmak teşakkuq gibi et-teflīku mişlü't-teflī' u te-tefellu' u mişlü't-tefellu' u
03. et-teflīkü ve't-tefellükü genc kızuň memeleri ağır şaklanmak ve ağır şak gibi müdevver olmak yuqālü <Arapça> ve dağı teflik bir nesni ağır şak gibi
04. müdevver ve cevrim eylemek ve dağı çoban kışeginüň diline kılı ağrışak gibi tolayup şarmak anasını emmesün diyü et-teflilü bir nesni şınmak ve ufatmak et-tefellülü bir nesne şınmak
05. ve ufanmak tekessür gibi et-tefālī bi'l-fethi ve kesri'l-lāmi bir kimesne başındađı bitüň ayırtlanmasın istemek başındađı bitüň gidermesin arzülamak ve bitlenmek istemek et-tefnihu horlamak

06. ve ĥor zelil itmek ve kahr itmek et-tefennuĥu ĥor zelil olmak et-tefnidu bir kimesni 'ayblamak ve melamet idup fikrini ve firasetini begenmeyup za'if görmek et-tefniĥu bir kimesni ni' metlendirmek
07. ve ni' met virmek ten'im gibi et-tefennuĥu ni' metlenmek ni' metlenmek ve yiyup iĥup eyu ve hoş dirlik dirilmek tena'um gibi et-tefninu durlu durlu kalmak tenvi' gibi ve karış katış itmek taĥli't
08. gibi te-tefennunu durlu durlu olmak tenevvi' gibi ve karış katış olmak taĥallu't gibi et-tefani' bi'l-fethi ve kesri'n-nuni iki kişi şavaşda birbirini öldurup yok idirmek ve fani' kılışmak
09. et-tefvitu bir kimesne bir kimesneye bir nesni fevt etdirmek bir işi işletmemek et-tefevvutu bir kimesne bir kimesni bir nesnede onurtemek ve ileri geĥmek yukalu <Arapĥa> ve daĥı
10. bir nesne fevt olup geĥmek gitmek et-tefa'itu bi-fethi't-ta'i ve bi-harekati'l-vavi birbirinden geĥirmek ve artıĥ ve eksik ve ıraĥ ve yakın ve uzun ve kışa olmak ve birbirine u-
11. -yuşmamak yukalu <Arapĥa> et-tefavi'tu bi-zammi'l-vavi ve fetihah ve kesriha 'ala ĥayri'l-kıyasi et-tefvizu ıssız yerde tavara binmek ve yete'addi bi'l-ba'i ve daĥı bir kimesne
12. olmak ve helak olmak et-tefvizu bir kimesne işini aĥar kimesneye ışmarlamak ve ana teslim idup niza' feza' itmemek ve daĥı bir 'avrat kenduyi aĥar kimesneye mehirsiz ĥiftletdirmek kezah fi
13. 'l-magribi et-tefviku bir kimesni yuce ve yuksek eylemek ve okun başına kiriş taĥıcak gez duzmek ya'ni oka gez duzmek ve daĥı koşeke anasını bir miĥdar emizirdip daĥı bir miĥdar
14. sud řaĥup daĥı gine bir miĥdar daĥı emzirtmek et-tefevvuku koşeke anasını bu zıkr olunan vech uzre emmek ve daĥı bir kimesne yucelmek ve yuce olmak istemek ve kenduyi bir kimesneden
15. yuce ve yuksek görmek ve dutmak et-tefevvuh bi-fethateyni summe zammetin ma'a teşdidin söz soylemek telaffuz gibi et-tefviyetu bir nesni fevvet didukleri boya ile boyamak et-tefehü bi-fethateyni ve't-tefahetu bi'l-fethi bir nesne
16. az olmak ve ĥor ve ĥakir ve yatlı ve bahasız ve kıymetsiz olmak yukalu <Arapĥa> kale fi'l-magribi inne't-tuffahete fi maşdarihi ĥata'un et-tafihu
17. bi-kesri'l-fa'i ve't-tefihu bi-fethatin summe kesratin azaĥık ve ĥorca ve kıymetsizce nesne et-tefhimu anlatmak ve bildurmek et-tefehümü bir nesni yap yap ve az az anlamak et-tefhiyetu bir kimesni yormak ve yoraĥmak
18. a'ya'un gibi et-tefi'etu bi-fethatin summe sukunin summe kesrati ya'in summe hemzetin bir nesnenun golgesi duşmek ve golgelu olmak et-tefeyyu'u bi-fethateyni summe zammetin ma'a teşdidin summe hemzetin bir kimesne bir nesnenun golgesinde olmak
19. ve golgelenmek ve daĥı golge bir yirden bir yire daĥı varmak et-tefeyyuzu bir kimesne kendu ihtiyariyla oguyup kusmak tefeyyu'u gibi et-tefeyhuvu bi-fethateyni summe sukunin summe zammetin bir nesne ginlemek ve coĥalmak ve coĥ
20. soylemek ve aĥzin tolduri tolduri soylemek et-tefyilu bir kimesnenun fikrini ve re'yini ĥakka nisbet itmek ve za'ifdur demek faşlu't-ta'i ve'l-ka'fi ve ma yuşellişuhuma et-takbibu
21. tamuñ uzere kubbe itmek ve kunbet eylemek ve miĥafenun uzere kubbu ve kunbet duzmek et-takbiĥu bir nesni ĥirkın itmek ve ĥirkın kılmac ve ĥirkın şaymak ve ĥirkındur demek

22. et-takayyuhu çirkin olmak ve çirkinlenmek et-takabbuzu bir kimesneye kabz itdirmek ve aldirmek ve virmek i' 'tā'ün gibi ve bir nesni dirüp divşirmek toplamak ve büzmek ve bir yir devşirmek
23. et-takabbuzu bir kimesne bir nesneden dürülüp bükülmek toplanmak ve dağı deriyi evde bırakıp dağı derilüp divşirilüp toplanmak ve büzülme et-tekābu zu bi'l-fethi ve zammi'l-bā'i
24. biribirinden nesne alışmak et-takbilü öpmek et-takabbül bir nesni alup kabül itmek et-takatkatü bi-fethateyni beynehümā sükünün bir nesne yüce ve yüksek yirden yuvalanamak ve tiz tiz yürimek et-taktir bir kimesne
25. ehlinüñ ve 'iyālinüñ nafaqasında tarlık virmek ve nafaqalarını az kılmak ve bir kimesneye bir nesnenüñ koğusun aldirmek ve bir nesne koğulatmak ve canavar avlamak için tuzakuñ
26. üzerine bir pāre et komak tā ol etüñ canavar koğusun alsun dağı tuzaka gelüsn diyü et-takattürü şavaşa kolaylanmak ve yaraklanmak et-taktilü çok kimesneler
27. öldürmek ve katı 'azābile öldürmek ve bir nesne bir kimesni katı yavaş ve katı dülek eylemek et-takattülü bir kimesne bir nesneye kolaylanmak ve yaraklanmak ve yolundan gelmek ve dağı bir kimesne arkanı
28. şarkanı ve bulanı ve şalanı yürimek et-takḥizü bir nesni kalkıtmaq ve şıçramak tevessebün gibi et-takaḥḥulü bir kimesnenüñ gevdesi ve derisi kuruyup va arıklayup şalı yaramaz olmak
29. et-takḥimü bir nesni öykeyle ve 'anefle dilese dilemese bir nesnenüñ içine götürüp atmak ve içine koymak ve bırakmak et-taḥḥumu bir kimesne öykeyle ve 'anfele añsızın bir nesnenüñ içine

131b

01. dıgılmak ve girmek et-takdidü bir nesni uzunluğuna uzadısına yarmak ve yırtmak ve dağı bir nesni güneşe karşı serip kurutmak et-takaddüd bir nesne pāre pāre olmak ve tağılup perakende olmak
02. tefarruk gibi en-nıkdētü bi'l-kesri kişnic didükleri nesne ki ḥubūbātdandır el-kadīḥ bir kimesnenüñ gözi şogulup aşğa çökmek ve dağı bir kimesne tavarını arıkladıp inceltmek tazmir gibi et-takdirü
03. bir nesne ölçmek ve oranlamak ve endāzeye urmak ve endāzelemek ve miqdārın beyān itmek et-takaddürü bir nesne düzeltmek ve düzülmiş olmak ve dağı bir nesne bir kimesneye kolaylanmak ve yarak
04. -lanmak ve bir nesne enzādelemek ve endāzelü olmak ve bir nesne dolanup karar tutmak et-takdisü arılamak ve arı pāk kılmak ve bir kimesneye arıdur ve pākdur demek tathir gibi et-takaddüs arı ve pāk
05. olmak ve arı ve pāk dutmak et-takādu' u bi'l-fethi ve zammi'd-dāli bir bölük kimesneler bir nesneye biribiri ardınca güveleyüp ve biribirin yetişüp düşmek ve düşüşmek ve dağı pervāne didükleri
06. kelekler biribiri ardınca evde döğülmek ve öde deşmek ve dağı bir alay kişiler biribiri ardınca ölmek ve kırılmak ve dağı bir alay kişiler siñiyle dürdüşmek et-takdimü ve't-takdimetü bi-fethatin
07. şümme sükünün şümme kesratin öñürtmek ve ileri geçmek teḥaddüm gibi ve dağı bir kimesne bir kimesnenüñ öñüne geçirmek ve ileri geçirmek ve dağı bir kimesne bir kimesneye bir nesne buyurmak yuḳālü <Arapça>
08. et-takaddüm ileri geçmek ve öñe geçmek ve dağı bir kimesne bir kimesneye

- bir nesne buyurmak ve korkutmak yukālū <Arapça> et-tekādūm bi
09. 'l-fethi ve zammi'd-dāli bir nesne çok zamān durup qadīm olmak ve bākī olmak et-takzīzū bir nesni bezemek ve düzüp koşmak tezyīn et-tekazzürü bir nesni sevmeyüp yigrenmek
10. kerāhat gibi et-takāzūfū bi'l-fethi ve zammi'z-zāli atışmak ve sögüşmek et-takzīfū mübālağayla sögmek et-takziyetü bir kimesnenūñ gözünden çöp çör çıkarmak et-takarru'u
11. bi-vezni't-tefe'ulü mehmüzü'l-lāmi 'ibādet itmek ta'abbud gibi et-takrībū bir nesni bir nesneye yakīn itmek ve daḥi qurbān itmek ve at segirdirken iki ön ayaklarını bir uğurdan yirden
12. qaldırup daḥi gine bir uğurdan yire qomak et-takarrubu yakīn olmak ve yakīn olmak istemek et-tekārübü iki kiři biribirine yakīnlaşmak ve yakīn oluşmak et-takrīdū
13. tavaruñ genesin ve yavısn ayırtlamak ve gidermek ve qoparmak ve daḥi bir kimesni aldamak ḥudā'un gibi et-takrīrū bir nesni bellü ve āşikāre kılmak teybīn ve izhār gibi ve bir kimesneye
14. bir nesni ikrār itdirmek ve bir nesni ikrār itdi demek ve bir nesni yirinde dolandırup turaqomak et-tekrārū bi'l-fethi ve't-tikarratū bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin bir nesni yirinde dolandırup ve qarār
15. itdirüp berk turaqurmak ma'nāsına isimlerdür et-takarrurū ve't-takārū bi'l-fethi ve teşdīdī'r-rā'i bir nesne bir yirden dolanup ve qarār dutup berk durmak et-takrīsū bir nesni
16. şovumak ve şovuk eylemek tebrīd gibi ve toñdurmak tecmīd gibi et-takarrūsū bir nesne şovumak ve toñmak et-takrīşū qazanc itmek iktisāb gibi ve qandırmak taḥrīs ve iğrā' gibi
17. et-tekarruşu dirilüp ve divşirilüp bir yire gelmek tecemmu' gibi et-tekarüşū bi'l-fethi ve zammi'r-rā'i biribirinūñ arasına girişmek ve şokuşmak tedāḥul gibi et-takrīzū ögmek medḥ gibi
18. ve yirmek zemm gibi ezdāddandur et-takarūzū bi'l-fethi ve zammi'r-rā'i biribiriyle ödünleşmek ve ödünç virişmek ve ödünç alışmak et-takrītu bir kimesnenūñ qulaqına
19. küpe taqmak ve cıraquñ fitīlinūñ ucundan çürügünü gidermek nūrlansun diyü ve anuñ başına uyan urmak et-takrīzū mişlū't-takrīzi et-takrī'u qapu qaqqmak
20. ve başa qaqqmak ve 'ayblamak ve daḥi qur' didükleri maraž devenūñ köşegine vāki' olsa 'ilāc eylemek et-takarrufu bir nesni qavlayup üzerinden derisi ve qabığı
21. şoyulmak et-takarrümü meme emen oqlan henüz ta'am yimege başlamak ve azacıq yimek et-takrīnū çok kişileri biribirinūñ yanlarına yatışdırmak qāle'llāhu te'a.
22. <Arapça> et-takarrī bi-fethatin şümme kesratin ma'a teşdidin bir nesni arayup yoqlamak ve köy köy ve şehir şehir gezip aramak istemek et-takarīḥu aş çölmegünūñ
23. içine koyduqları evin ve avar şoğan ve noḥud ve ıssı ot ve birinc ve bugdāy ve daḥi bunlara beñzer nesneleriñ ve aş üzerine egdükleri otlar gibi
24. et-takrīḥu çömlek içine evin ve avcar qoymak ya'nī düz qoymak ve şoğan qoymak ve noḥud ve mercimek qoymak ve sāyir evin ve avcar ve ot yam qoymak et-ta'azzüzü
25. bir kimesne kirden pāsdan arınmak ve pāk olup ıraqq olmak ve bir nesne yıqlınup perhīz itmek ve şaqqınmak et-tefrī'u at şıqratmak ve atı şıqratmağa kolay-

26. –mak ve yaraqlamak ve dağı bir kimesne başını kazıdup ve bülüdüp dağı çevrisinde bölük bölük ve yir yir saçlar ve zülüfler kımak et-tefezzu‘u at kalkımağa
27. ve şıçramağa kolaylanmak ve yaraqlanmak et-teķassüsü söz işitmek ve diñlemek tesemmu‘ gibi et-taķşımı bir nesni bölmek ve bölük bölük itmek ve iki nesni biribirinden ayırmak
28. tefriķ gibi ve bir nesni güzel ve gökçek eylemek taķsın gibi et-taķassümü bir nesne bölünmek ve ayrılmak ve bölük bölük olmak tefarruķ gibi et-teķāsümü bi'l-fethi ve zammı's-sini bir nesni bölüşmek
29. ve and içmek ve içişmek et-taķsiyetü bir nesne bir kimesnenün gönlünü ve kılbini kıartmak ve kıara eylemek et-taķşibü bir nesnenün kıokusu bir kimesni incitmek ve dağı bir nesni kıarışdırmak

132a

01. ve kıarış kıatış eylemek et-taķşirü bir nesnenün kıabığın şoymak ve derisin şoymak ve kıabığın kıoparmak et-taķaşşürü bir nesnenün üzerinde kıabığı şoyulmak ve derisi
02. kıavlayup şoyulmak ve et-taķaşkıuşu bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir nesnenün derisi şoyulmak ve bir kimesne ĥastalıķdan eyü olmak ve her yirden ta‘ām istemek et-taķaşşu‘u gök
03. yüzünden bulut şu bulup ve tağı olup perākende olmak teferruķun gibi et-taķşı‘u mişlü't-taķaşşu‘u ve dağı taķşı‘ yil buludı
04. gök yüzünden şıyırup açmak ve tağı olup perākende kıılmak et-taķaşşüfü bir kimesne azaķık ta‘āmla ve eski yamalı tın ile günün geçirmek ve yatlı dirlikle
05. zor geçirmek et-taķşinetü mişlü't-taķşiri et-taķşibü saçuñ ucu kıoparcık olmak ve bükülmek ve dağı saçuñ ucunu büküp kıoparcık eylemek ve ikisinin
06. incigi berkidüp kıatılmak ve kıamışlanmak et-taķaşşudü ölmek mevt gibi et-taķşirü bir nesnede süstlük eylemek ve eksiklik itmek ve bir nesni kıışaltmak ve kıışa eylemek ve dağı tıķmakla
07. biz ve boğası dögmek ve bizi yumak ve ağrıtmak et-taķaşşürü bir nesne kesilmek ve kıışalmak ve kıışa olmak et-tıķşärü ve't-tıķşaratü bi'l-kesri fiħima boğmağa beñzer bir dürlü bezekdür ki
08. ‘avratlar anı boyunlarına taķarlar cem‘i taķāşir gelür bi'l-fethi et-taķşışü kireç ile tım şıvamak ve tım kireçlemek et-taķāşşu bi'l-fethi ve teşdidi's-şadi iki kışı
09. biribiriyle ĥesāblaşmak ve biribirinün üzerlerinde olan ĥaķķlarını şayışmak ve dutuşmak et-taķşı‘u içeri kıoymak et-taķaşşu‘u içeri girmek duĥül gibi et-taķaşşufü
10. şınmak ve ufatmak tekessür gibi et-taķşifü şınmak ve ufatmak teksir gibi et-taķaşşümü mişlü't-taķaşşümü et-taķşımı mişlü't-taķşifü et-taķşiyetü tırnak kesmek ve ĥayri nesne kesmek
11. et-taķzibü bađ budamak ve üzüm ağacının tekegin kesmek et-taķazżuzu bi-fethateyni şümme zammetin ma‘a teşdidin et-taķazżi bi-fethateyni şümme kesratin ma‘a teşdidin kıuş havādan aşığa
12. süzölüp ve yıķılıp inmek ve dağı dıvār yığılmak ve dıvār göçmek ve dağı taķazżi bir nesne geçüp gitmek et-taķzıyetü bir kimesni kıādı eylemek ve kıādı

- kılmak ve dağı hüküm geçirmek ve hüküm
13. yürütmek et-taḳṭībü bir kimesne yüzün gözün burtartmak ve yüzün düzmek ve yüzünü ekşi eylemek ve bir nesni karış katış eylemek et-taḳṭīru bir nesni azacıḳ
  14. azacıḳ ṭamzırmak ve ṭamlanmak ve yap yap aḳıtmak ve bir kimesni bir yanınıñ üzerine düşürmek ve yıkmak ve develeri biribiriniñ ardına dirkeyüp katar eylemek
  15. et-taḳaṭṭuru bir nesne azacıḳ azacıḳ ṭamlamak ve dağı bir kimesne bir yanınıñ üzerine düşmek ve yıkılmak ve dağı bir kimesne şavaşa kolaylanmak ve yaraḳlanmak et-taḳāṭuru
  16. bi'l-fethi ve zammi't-tā'i biribiri ardınca ṭamlamak ve ṭamlaşmak ve düşüşmek tesāḳuṭ gibi ve bir kimesne sidigin dutmak ve bir alay kişiler katar katar olup ve dirilişüp
  17. gelmek et-taḳṭī' u pāre pāre kesmek ve bölük bölük itmek ve şī' rūñ mışrā' ların ' ilm-i ' arūz eczāsıyla dartup vezn itmek ve dağı bir at sāyir atları geçüp ve ardında
  18. koyup gitmek ve dağı bir dürlü aḳrıdır ki baḡarşaklarda olur yürek kesili kesili aḳrır et-taḳaṭṭu' u bir nesne pāre kesilmek ve bir nesni pāre pāre kesüp bölüşmek
  19. taḳassüm gibi et-taḳāṭu' u bi'l-fethi ve zammi't-tā'i biribirinden kesilmek ve ayrılmak et-taḳṭīfū bir kimesne yüzün dürmek ve yüzün burtarmak ve ekşitmek ta' bīs gibi et-taḳṭīnū
  20. üzüm ağacı pamıḳlanmak ve gözelenmek et-ta' ḳībū bir nesneniñ dibini deriniñ eylemek ve deriniñ itmek ve deriniñ söz söylemek et-taḳa' udu oturmak ve oturaḳ
  21. olmak ve bir nesneden ferāḡat idüp vaz gelmek ve istememek ve yığılınmak ve dağı bir nesneye bir kimesni dutup alıḳomak ve men' eylemek et-taḳā' udu bir kimesne oturup işden
  22. ḳalmaq ve oturaḳ olmak ve bir nesneden usanup vaz gelmek et-taḳ' īrū ḳuyuyu ve çukuru deriniñ itmek ve deriniñ ḳazmak ve bir kimesne aḡzın ege ege diḳkatle
  23. söylemek teşeddükün fi'l-kelām ma' nāsına et-taḳa' ur ḳuyunuñ ve çukuruñ dibi deriniñ olmak ve ḡayri nesneniñ dibi deriniñ olmak et-taḳā' usū bi'l-fethi ve zammi'l-' ayni bir kimesneniñ
  24. arḳası içeri çöküp dağı gögsi taşra çıkıḳ olmak et-taḳa' ḳa' u bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir nesne depretmek ve ḳımıldanmak ve seslenmek taḡarrük ve taşavvut gibi et-taḳḳīzū
  25. bi'l-fā'i ba' de'l-ḳāfi bir kimesne bir kimesneniñ eline elcek ve ḳolcaḳ geydirmek ve eldivene geydirmek et-taḳaffuzu bir kimesne eline elcek geymek ve eldivene geymek ve desdīvāne geymek
  26. et-taḳḳī' u bir kimesneniñ barmaḳlarını ayaklarından yañaya dürik eylemek ve elleriniñ barmaḳlarını ellerinden yañaya egri eylemek et-taḳafḳufū bi-fethateyni şümme sükünin
  27. şümme zammetin ditregi et-taḳḳilū çok ḳapular kilitlemek taḳḳī gibi et-teḳaffül ḳapu kilitlenmek et-taḳḳīyetū bir kimesni bir kimesneniñ ardınca izince
  28. gidermek ve şī' rūñ āḡirinde olan ḡarfleri biribirine uydurmak et-taḳaffā bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdidin bir kimesne bir kimesneniñ
  29. ardına uymak ve ardınca gitmek ve ardınca yürümek et-taḳḳībū çok nesneleriñ bir yanından bir yanına döndürmek ve aşıḡa yanlarını

132b

01. yukarı ve yukarı yanlarını aşağı döndürmek ve bir nesnenün altını üstüne üstünü altına döndürmek et-tağallüb yir yanından bir yanına dönmek ve altı üstüne üstü
02. altına dönmek et-taqlīhu dişün araları arıdup pāk eylemek et-taqlidü bir kimesnenün boynuna kılāde ve meftül taşmak ve pādişāh bir iş işmarlamak ve boyununa
03. taşmak kādīlık virmek ve beglik virmek gibi ve bir kimesne bir kimesneye ögünmek ve bir kimesne bir kimesneye övüp anuñ sözin qabül itmek ve hacc yolunda qurbān tavarınuñ boynuna
04. bir nesne taşmak işmarlamak qurbān tavarı idügi bilinmek için et-tağallüd bir kimesne boynuna meftül ve kılāde taşınmak ve yanına kılıç taşınmak ve kādīlık almak ve beglik
05. almak et-taqlīsü def çalup dağı ırlamak ve nice dürlü çalkular ile bigler qarşulamak ve begler önlerinde oynamak et-taqlīšu ve't-tağallüşü gölge yukarı
06. kalkıp kışalmaq ve yeñi dikilmiş kīsi ve ton bunduğu vaqtin yukarı çekilüp kışalmaq ve dağı bir kimesnenün tutakı yukarı kıvrılmaq ve bir nesne bir yire dirilüp
07. toplanmaq ve bozulmaq inzimām ve inzivā' gibi et-taqlī'u bir nesni mübālağayla dibinden koparmak et-tağallū'u bir nesne dibinden ve kökünden koparmak ve bir kimesne ayakını kuvvetle yirden
08. kaldırmak et-taqlīlū bir nesni az kalmak ve az itmek ve az komak ve azdur demek ve az göstermek et-tağallül az almak ve az olmak et-tağalkulu bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin deprenmek
09. ve kımıldanmaq tağarrük ve iztırāb gibi et-taqlīmü tırnakların kesmek et-tağallī bi-fethateyni şümme kesratin ma'a teşdīdin et qavrilup büryān olmak ve kebāb olmak ve bir kimesne bir kimesni sevmeyüp
10. düşmanlık göstermek teba'uz gibi et-tağammu'ü bi-fethateyni şümme zammetin ma'a teşdīdin şümme hemzetin bir nesni az az dirmek ve divşirmek et-tağammuğu tavar şuyı kanınca içüp dağı başını yukarı
11. kaldırup ve şorudup durmaq et-tağammürü bir kimesne ay aydığında bir yire varmaq ve arslana ay aydığında ulamağa çıkmak ve bir kimesne qumār oynamakda
12. bir kimesneye gālib olmak et-tağāmürü bi'l-fethi ve zammi'l-mīmi iki kişi biribiriyle qumār oynamak et-tağmīşü bir nesni buradan ve şuradan dirüp divşirüp bir yire getürmek et-tağmīşü gönlek
13. geydirmek et-tağammuşu gönlek geyinmek et-tağammümü süpründülüklerden süpründi aramak ve süpründi yoqlamak <Arapça> ma' nāsına ve dağı bir nisbetün
14. üstüne çıkmak tesennüm gibi et-tağammünü bir nesni istemek ve yoqlamak ve aramak et-tıknü bi'l-kesri üstāz kimesne hāzīk ma' nāsına ve dağı şıvık qaraya mā'il baçlık-
15. -dur ki sil yolunda olur ve quyu dibinde olur kezā fi'l-mağribi et-tağni'etü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin şümme hemzetin bir kimesne saçalını kızıla boyamak et-tağnībü ekin başlanmaq
16. ve başı taşra çıkarmağa yaqīn olmak ve şol ekinün başı içinde olan yaprak belirüp zuhūr itmek i' şāf ma' nāsına et-tağnīhu qapunuñ mandalın açmak
17. için kanad didükleri ucı egri demüri düzmek ve düzeltmek et-tağnīdü

- ta'āmuñ içine kand şeker katmak et-tağannuşu av avlamak et-tağnī'u 'avratuñ başına destār
18. örtmek ve horūs ibigini başı üzerine kaldırup toğrultmak ve bir kimesnenüñ başına kamçıyla boruyu dutup urmak et-tağannu'u 'avrat kendü başına destār örtünmek et-tağvībü
  19. yirden bir müdevver ve çevrim kuyu ve çukur kazmak ve dağı kuş yumurdasını yarıp yavrısını çıkarmak et-tağavvübü bir nesne dibinden ve kökünden kırılmak ve üzölmek ve dağı kuşuñ
  20. yumurdası yarıp yavrısı çıkmak ve bir nesnenüñ üzeri kavlayup derisi şoyulmak et-tağavvütü kuvvetlenmek ve nafağalanmak ve azıklanmak et-tağvīdü çok atlar
  21. bitmek ve yedmek et-tağvīrü bir nesni çevrim dutup kesmek kavın karpız başın kesmek gibi ve bir nesni çevrim dutup oymak ve müdevver kesmek ve gönlek yağası oymak ve dağı bunlara
  22. beñzer nesneleri oymak ve çeviri dutup kesmek ve bıçağla oymak et-tağavvürü bir nesne müdevver ve çevrim kesilmek ve oyulmak et-tağvīsü bir nesni egmek ve bir nesne egilmek ve bükölüp yay gibi
  23. olmak iğnā'ün gibi lāzım ve müte'addi olur et-tağavvüsü bir nesne egilmek ve bir kimesne yay tağınmak et-tağvīzu binānuñ ve dīvāruñ taşını ve kerpiçini bir bir koparup bendlerini
  24. ve bağlarını çözmek ve bozmak ve sögmek ve dağı tamuñ ve eviñ direklerin koparmak ve çadıruñ kazıklarını koparup tanablarını şalıvirmek et-tağavvuзу dīvār
  25. yıkılıp bozulmak ve tağılmak ve intikāz ve teferruğ gibi et-tağvīlü bir kimesne bir kimesneye fülān sözi sen söyledüñ demek ya'nī bir kimesne bir kimesneye bir söz isnād itmek ve dağı bir kimesne
  26. bir kimesneye söz söyletmek et-tağavvülü yalan söylemek et-tağāvülü bi'l-fethi biribiriyle söz söyleşmek et-tağvāletü bi'l-kesri çok sözlü ve çok söyleyici kişi keşirü'l-kavli gibi
  27. et-tağvīmü bir nesne toğrultmak ve toğrı eylemek ta'dil gibi ve uru turağurmak ve bir nesnenüñ bahāsın beyān idüp bahāya tutmak tağdirü'l-kıymeti ma'nāsına et-tağavvümü bir nesne
  28. toğrulmak ve uru turtmak ve kıymetlenmek ve kıymetlü ve bahālu olmak et-tağāvümü bi'l-fethi ve zammī'l-vāvi biribiriyle turtmak şavaşda ve gayride et-tağvīyetü
  29. bir nesni kuvvetlendirmek ve güçlü ve kuvvetlü kılmak et-tağavviyü bi-fethateyni şümme kesratin ma'a teşdidin bir nesne güçlenmek ve kuvvetlenmek ve güçlü kuvvetlü olmak et-tağvā bi-fethateyni beynehümā sükünun

133a

01. ve't-tuğātü ve't-tuğā bi'z-zammī fihimā ve't-tağīyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin bir kimesne harāmdan ve şühelü nesneden yığılmak ve şakınup perhiz itmek ve dağı tuğān ve tuğā ve tağīyetün bir kimesne zararlı ve elem gelicek
02. nesnelere şakınmak ve kaçmak ve yığılmak ma'nāsına da gelürler kemā kıle <Arapça>
03. <Arapça> kezā fi'l-mağribi bunlaruñ evvellerindeki tā vāvdan dönmişdür

- zîrâ aşılma ve kavî ve vukâtün ve vukâ ve vaqiyyetündür et-tukâ şaklanmak ve şakınmak
04. ve harâmdan ve şühelüden yığılınmak et-taқиyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdîdin harâmdan ve şühelüden yığılınıp perhîz idici kimesne et-taқи'ü bi-vezni't-tef'îl mehmûzü'l-lâmi bir nesne bir kimesni kusdurmak
05. et-taқayyü'ü bi-fethatin şümme zammetin şümme teşdîdin şümme hemzetin bir kimesne güçle ve zahmetle ve barmaқ soқmakla ögüyüp kusmak et-taқyîhu ve't-taқayyuhu bi-vezni't-tefe'ulü yıra ve çıban irinlenmek et-taқyîdü bi-vezni't-tef'îl bir nesni
06. bağlamak ve kitâba i'râb ve harekât komaқ et-taқayyüdü bir nesne bağlanmak ve i'râblanmak et-taқyîrü bir nesni ziftlemek et-taқayyürü bir nesne ziftlenmek et-taқayyüsü bi-vezni't-tefe'ulü bir kimesne kendüyi kaysilere
07. beñzetmek ve kays kabîlesine beñzetmek ve anlardan geçinmek yukâlû <Arapça> et-taқyîzü bir nesni şıamak ve ufatmak
08. ve yarmak kesr gibi ve taқdîr itmek ve bir kimesni bir kimesneye ışmarlamak ve üzerine komaқ et-tefeyyüzü bir nesne şınmak ve ufanmak ve yarılmak tekessür gibi ve dîvâr yarılıp yıkılmak ve düşmek ve bir kimesne bir kimesneye beñzemek
09. et-taқyîzü bir nesne bir kimesneye ağa südü ıssısına kifâyet idüp ısıcağı def itmek et-taқayyuzu bir kimesne hevâ ıssısında ve ağa südüde bir yirde muқîm olup durmak et-taқyîlü
10. bir nesneye ortasında şu içirmek et-taқayyülü bir kimesne gün ortasında şu içmek et-taқyînü bir nesni bezemek tezyîn gibi et-taқayyünü bir kimesne bezenmek ve düzünmek tezeyyün gibi et-taқahhülü bir kimesnenüñ libâsı
11. eski ve gevdesi arıқ ve derisi kırınmış ve hâli yatlı olmak reşâsetü'l-hey'eti ma' nâsına ve 'inde'l-ba'z hâcetin gayriye haber virüp şikâyet itmek şekva'l-hâceti ma' nâsına faşlü't-tâ'i ve'l-kâfi
12. ve mâ yüşellişühümâ et-takâke'ü bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin şümme hemzetin bir yire dirilmek ve çokmak ictimâ' gibi ve bir nesneden korpup girü dönmek et-teke'üdü bi-vezni't-tefe'uli mehmûzi'l-'ayni ve't-teke'üdü
13. bi-vezni't-tefâ'uli mehmûzü'l-'ayni bir nesne bir kimesneye güç ve düşvâr olmak et-tekbîbü az kavırmak ve kavırma bışirmek ve kebâs ve sügölme bışirmek ve biryân bışirmek et-tekeyyüb
14. tavar arıқ olmaқdan veya hasta olmaқdan düşmek ve yıkılmak ve dağı kum bir yire dirilmek ve yıkılmak ve toplanmak ve kıvırcık olmak tecaққud gibi et-tekebkübü bi-fethateyni şümme sükünin
15. şümme zammetin bir kimesne libâsına şarılanmak tezemmül gibi et-tekbîtü mübâlağatü'l-kebeti et-tekbîşü atı azdırup kokuşmak ve kokuşun azdırarak et-tekbîdü yıldız ve güneş gök ortasına varmak
16. et-tekebbüd güneş gök ortasında olmak ve süd koyulmak ve uyuşmak et-tekbîrü ululamak ve fülân kimesne ulu kimesnedür demek ve bir nesni büyötmek ve büyük eylemek ve allâhü ekber demek et-tekebbürü
17. büyöklenmek ve ululanmak ta'azzum gibi et-tekbîlü bağlamak ve dutsaқuñ ayaқına buқаğı urmak ve eline büyük kelebcek urmak veya bir büyük ve yoğun tasmayla ve sicim ile
18. elin bağlamak et-tekebbülü bağlanmak ve buқаğı urulmak et-tekbîhü bir kimesne kebâ didükleri gökçek kokuşulu nesni libâsına tütözmek ve tütösi eylemek et-tekebiyyü bi-fethateyni şümme kesratin ma'a teşdîdin

19. kebā didükleri gökçek koçulu nesnenün koçusu ile koçulanmak ve tütsülenmek et-tekeyyübü bir kimesne çeriyi ve leşkeri bölük bölük ve alay alay idüp dağı her bölüğü bir yirde
20. koyup yaraqlamak ve dağı bir kimesneye yazı yazmak ve öğretmek ve yazı yazdırmak ve dağı devenün memelerini bir nesneyle şarup bağlamak köşegi emmesün diyü et-tekennübü bir yire
21. dirilmek ve çokmak tecemmu^ç gibi et-tekātübü bi-fethi't-tā'i'l-ülā ve zammi's-şāniyeti yazı yazışmak et-tekfifü bir kimesne çok kişilerin ellerini artlarına çevirüp bağlamak et-tekettüfü tavarun
22. omuzı başı yürürken yukarı kalkırmek et-tekteketü bi-fethateyni beynehümā sükunun bir kimesne bir kimesnenün ayağıyla basıp başını yarmak ve dağı bağın çözerken uçkur
23. ötmek et-tektilü mişlü't-tağşiri et-tekettülü yürimekten bir nev^ç idür et-tektilü bir nesni ziyāde ve berk şaklamak ve katı gizlemek et-tekakü bi-fethatin şümme teşdīdin uçkur şatıcı et-tikketü
24. bi-kesratin şümme fethatin ma^ç a teşdīdin ton bağı ya^ç nī uçkur cem^ç i tikekün gelür bi-kesratin şümme fethatin et-tekşi^ç etü bi-fethatin şümme sükünün şümme kesratin şümme hemzetin sūd kabarup ve taşup yukarı kalkmak ve ot bitüp uzamak ve yücelmek ve tavar tüy bitüp uzamak ve dağı sūdün taşup üzerine gelen köpüğünü yimek et-tekşirü çoğaltmak ve çok itmek et-tekesşürü çoğaltmak ve çok
26. olmak ve bir nesni çok görmek ve çok saymak et-tekāşürü çoğaltmak ve iki kişi birbiriyle benim mālım ve gayri nesnem senünden çokdur diyü tefāhur idişmek ve ögüşmek
27. et-tekşirü sūd kabarup taşup dağı cerbi ve koyusu üstüne gelmek ve çöklemek taşup dağı köpüğün taşra atmak et-tekāşüfü sıkışmak ve sıkılmak ve sık ve
28. kalınun ve yoğun olmak et-tekşimü mübālağayla men^ç itmek ve döndürmek taşrif gibi et-tekehhülü sürmek çekinmek et-tekhlü bir kimesnenün gözüne sürme çekmek et-tekdi^ç etü bi-fethatin şümme sükünün
29. şümme kesratin şovuk otu urup dağı yire batırıkomağ et-tekdihu bir kimesne bir kimesnenün yüzün çırnaqlamak ve ırnağıyla yüzün yırtmak ve dağı kazanç itmek et-tekeddühu

133b

01. bir kimesnenün yüzi ırnaqlanmak ve cırnaqlanmak et-tekdirü bir nesni bulandırmak ve bulanık itmek ve dağı karış katış itmek et-tekeddür bir nesne bulanmak ve bulanık olmak
02. ve karış katış olmak ve bir kimesnenün dirligi tar olmak ve taralmak et-tekeddüsü ağır yüklü kimesne yürimek et-tekdişü mişlü't-tekdihi et-tekeddüşü mişlü't-tekeddühi et-tekeddünü bir
03. yirde eglenmek lübs gibi et-tekzibü bir kimesni yalana nisbet itmek ya^ç nī fülān kimesne yalancıdur demek ve sen yalanı söylersin demek ve dağı korkaç olmak ve dağı bir nesne tükenüp gitmek et-tekezzübü
04. kaşdıyla yalan söylemek ve tekellüf ile yalan söylemek et-tekribü hurmā ağacını budamak ve budakların kırmak ve kabığın şoyamak et-tekritü 'ırāk diyārında bir keçirek şehrin adıdır ki anda
05. kaşife toğunur kezā fi'l-mağribi et-tekricü ve't-tekerrücü ekmek fāsīd olup

- üzeri yeşil küf dutmak ve üzeri küflenmek et-tekerdühü bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir nesne yuvarlanmak
06. ve tekerlenmek et-tekrîrû ve't-tekrârü bi'l-fethi tekrâr kılmak ve tekrâr itmek et-tekerrürü tekrâr olmak et-tekerkerü bi-fethatin şümme sükünin şümme zammetin tereddüd itmek et-tekerdüsü bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir nesne dirilüp divşirilüp
07. bir yire gelip toplanmak ve büzülmek inķibāz ve ictimāc gibi et-tekerrüşü mişlü't-tekerdüsü et-tekrîmü ve't-tekrimetü bi-kesratin şümme sükünin şümme kesratin bir kimesneye ĥurmet ve ' izzet itmek ağırlamak ve
08. kişilik itmek et-tekerrümü ululanmak ve kendüyi ulu göstermek ve ulu geçinmek et-tekrîhü düşman tutmak ve bir kimesneye bir nesni düşman itmek ve sevdirmemek ve hoş göstermemek
09. et-tekarî bi'l-fethi ve kesri'l-yā'ı bir kimesne bir nesni kirāya ve icāreye dutmak ve kirāya ve icāreye almak et-tekessübü kazanc iderlenmek ve kazanc ider geçinmek ve kazanç itmekde tekellüf çekmek
10. et-teksîrû çok nesnelere ufatmak ve bir nesni çok ufatmak et-tekessürü ufanmak ve kırılmak et-teksî' u bir kimesne evlenmemek ' adem-i tezevvüc ma' nāsına et-teksîfü pâre pâre kesmek
11. taķtî' gibi et-tekasülü kâhillemek et-tekessî bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdîdin bir kimesne arkasına ton geyinmek ve giysi ve libās geyinmek et-tekeşşü'ü mehmüzü'l-lāmi kuru ot yimek ve saĥtiyānuñ
12. üzeri kavlanmak ve yüzi şoyulmak et-tekeşşüfü bir nesne açılıp rüşen olmak ve daĥı bir nesne bir nesnenüñ yüzünden şoyulup açılmak ve daĥı yıldırım ve şimşek gök yüzi
13. nūr taldurmak et-tekaşüfü açıştırmak et-teki' bü kızuñ memeleri henüz belirlemek yumrarmak ve ağır şaklanmak ve bir nesni koyluşdurı dutup dürmek ve yumak gibi
14. dürmek ve minhü <Arapça> et-teka' kü' u bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin şorķaklık ceyn gibi ve giri dönmek tekevvüş gibi ve bir yerde mukîm olup durmak
15. et-teka'fü'ü bi'l-fethi ve zammî'l-fā'ı ve mehmüzü'l-lāmi beraberlik istivā gibi et-tekeffü'ü mehmüzü'l-lāmi şalını şalını ve çalkanı çalkanı yürimek et-tekfîrû bir kimesneye kâfir oldu demek ve andına kefarete
16. virmek ve bir kimesne tevāzu' ve meskenet idüp alçaklık göstermek ve günāh maĥv idüp yazık yuymak et-tekeffüfü illere el uzadup nesne dilemek ve yalancılık eylemek et-tekfîfü
17. gönüleginüñ kaftānunuñ yaķasına ve yeñlerinüñ aĥzına ve eteklerinüñ çevresine cenber sincef ve kaytan dikmek et-tekfîlü bir kimesni bir nesneye kefil ve boyun eylemek ve kağı bir kimesnenüñ
18. ĥaşmından kefil ve boyun almak ve bir kimesne bir öñsüzi beslemegi üzerine aldırup beslenmek ve minhü kavluhü te' a. ve keffelehā zekeriyyā et-tekeffülü bir kimesne bir nesneye kefil ve boyun olup öde-
19. –memesini içirüp beslemesini üzerine almak et-tekfînü ölüye kefen eylemek ve kefen şarmak ve geydirmek et-telki'etü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin şümme hemzetin ve't-teklî'ü bi-vezni't-tef' ilî mehmüzü'l-lāmi
20. bir kimesne yıl doķunmaz yire varmak ve bir kimesneye bir kaç aydan soñra da buĥday ve arpa alasıya aķçe vireķomak ve daĥı kimesneyi iskelede baĥlayı ķomak et-tekellü'ü bi-vezni
21. et-tefe' ulü mehmüzü'l-lāmi bir kimesne bir kimesneden veresiye nesne

- almaq et-teklībü iti şikāra ve ava öğretmek ve iti cibilik eyelemek et-tekālübü bi'l-fethi ve zammī'l-lāmi bir nesnenüñ üzerine
22. şıçraşmaq ve kalkışmaq teşā'üb gibi ve dağı çekişmek muhāşāmet gibi et-tekellühü biribiri ardınca olmaq tetābu' gibi et-tükeletü bi-zammetin şümme fethatin şol kimesnedür ki kendü 'ācizliğından
23. işini ğayra işmarlayup aña i'timād ider et-teklānū bi'z-zammī 'aciz izhār idüp işini ğayra işmarlamak ve ğayra i'timād itmek et-teklifü bir kimesne bir güc buyruq buyurmaq
24. ve bir güc ve meşakqatlı iş işmarlamak ve buyurmaq et-tekellüf bir işi gücölükle ve meşakqatle işlemek teceşşüm gibi et-teklilü bir kimesne bir kimesneye cevher tād geydirmek ve dağı bir nesnenüñ
25. çevresin tolanmaq ve çevrilemek ve bahādır olmaq ve qorqak olmaq ezdāddandur et-teklimü bir kimesneye söz söylemek ve cerāhat ve yara urmaq tecrīh gibi et-tekellüm kendü başına
26. söz söylemek ve başına söylenmek ve cerāhatlı ve yaralu olmaq et-tekālümü biribiriyle söz söyleşmek et-tekemmu'ü bi-vezni't-tefe'ulü mehmüzü'l-lāmi mantar dirmek ve tomalan
27. dirmek ve divşirmek et-tekmīdū aĝrısı olan 'uzvı üzerine bir nesne şarmakla qazdırmak et-tekmīşü ivdirmek i'cāl gibi et-tekemmuşü ivmek 'acele ve isrā' gibi
28. et-tekmīlū tamām ve bütün itmek itmām gibi et-tekemmulü ve't-tekāmülü bir nesne tamām ve bütün olmaq et-tekmīmü aĝacuñ çiçegi tomurcuqlanmaq ve tomurcuĝuñ çıkarmak <Arapça> ma'nāsına
29. ve bir nesnenüñ üzerini örtüp bürimek taĝtiye gibi et-tekemümü ve't-tekekümü bir kimesne ... geymek et-tekemmetü bir kimesne önekilik idüp burnu toĝrusuna oqudup gidüp ne yire ve ne şarafa gıtdüğünü kimesne bilmemek et-tekemiyü bi-fethatin ve kesratin şümme teşdīdin örtünüp bürünmek gizlenmek taĝtiye gibi ve dağı örtmek ve bürimek taĝtiye gibi

134a

01. et-tekünnüsü geyik veya ğayri canavar yataĝına ve inine gizlenmek et-teknī'ü bir nesni dirüp divşirmek büzmek ve toplamak taqbiz gibi et-tekennu'ü bir nesne dirilüp divşirilüp büzülmek
02. ve toplanmaq ve dürülmek taqabbuz gibi et-teknīfü ve't-tekennüfü bir nesni her yanından çevirüp qaplamak ihātatü's-şey'i min cevānibihi ma'nāsına et-teknitü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin bir kimesneye evveli eb
03. ile yāhūd ümmle muşaddar olmış lafızla ad virmek ve ad qomak meşelā ebū hanīfe ve ümmü seleme gibi et-tekennī bi-fethatin şümme kesratin ma'a teşdīdin bir kimesne evveli eb ile ve yāhūd ümmle muşaddar olmış
04. lafızla adlanmaq ve ad qonulmaq et-teknīhu yeñmek ĝalebe gibi et-tekevühü yeñilmek tegallüb gibi et-tekāvühü bi'l-fethi ve zammī'l-vāvi biribiri arasında bir yaramaz işi idüp qılmaq ve düzüp
05. qonuşmaq ve biribiriyle söĝüşmek ve biribiriyle yiñişmek tegālüb gibi et-tekvirü bir kimesne başına dülbend şarmak ve dağı muqlakā bir nesni dirüp divşirmek ve dürüp bükmek
06. toplayup ve şarup şarmayup yumaq eylemek ve dağı bir kimesne bir kimesni urup dağı dürüm büküm idüp ve toplayup yire bırakmaq ve yire düşürmek ve dağı

07. Allāhu te‘a. giceye gündüzi ve gündüzi gice kaplatmak ve yāhūd giceden gündüze ve gündüzden giceye nesne katıp artırmak ve dađı güneşüñ nūrın gidermek k̄alellāhu te‘a.
08. <Arapça> et-tekevvürü bir nesne dūrülüp bükülüp tortop olup yire düşmek ve dađı bir nesne dūrülüp nūr
09. gülüp tortop olup yumak olmak ve dağı bir kimesne şavaşa kolaylanmak ve yarağlanmak et-tekevserü bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir nesne tozlanmak et-tekvisü bir nesnenüñ başını aşığa
10. döndürmek ve dökürmek et-tekevvüsü bir kimesnenüñ başı aşığa dönmek et-tekāvüsü bi'l-fethi ve zammi'l-vāvi bir yire çıkmak ve sıkınışmak terāküm gibi et-tekvifü kufe şehrine varmak et-tekevvüfü
11. bir kimesne kendüyi kufe ehline beñzetmek ve kufe ehlinde geçinmek ve dağı bir kimesne bir yerde dolanup çevrilmek istidāretün gibi en-nükükü bi-zammeteyni ‘aklı eksik olmak hamākat gibi yuđālü <Arapça>
12. min bābi celese <Arapça> et-tekvilü dirüp divşirmek cem‘ gibi et-tekevvülü bir yire dirilmek ve çokmak tecemmu‘ gibi et-tekvimü bir nesni dirüp divşirüp hacc gibi bir yire yıkmak
13. et-tekevvümü bir nesne hacc gibi bir yire yığılmak ve yakın olmak et-tekvinü bir nesni yokdan var eylemek et-tekevvünü bir nesne yokdan var olmak et-tekehünü kähinlik ve ortacılık idüp ğāyibden
14. haber virmek et-tekyetü tayanmak ve söykenmek i‘timād gibi et-tekyitü cihāzı az eylemek teysirü'l-cihāzi gibi et-tekbisü zeyrek ve zarif ve uşlu kalmak et-tekeyyüsü zeyrek ve uşlu olmak et-tekeyyüfü bir halile
15. hāllanmak et-tekyifü bir halle hāllanmak ve bir dūrlü hāle koymak et-tekayülü bi'l-fethi ve zammi'l-yā‘i biribirine ölçek ile nesne ölçüp virmek et-tekeyyülü bi-fethateyni şümme zammeteyni ma‘a teşdidin
16. ve't-tekelliyü bi-fethatin şümme kesratin ma‘a teşdidin bir kimesne ard şafda tırmak kıyāmün fi'l-küyyüli ma‘nāsına et-tükāhü bi'z-zammi tekyegāh zekerehü'l-ahterī naqlen ‘an muqaddimeti'l-ebebi
17. faşlü't-tā‘i ve'l-lāmi ve mā yüsellişühümā et-tellü bi'l-fethi ve't-teşdidin bir kimesni yire düşürmek ve yire bırakmak ve bābühü redde ve dağı telle kiçirek depe ve üyük cem‘i tilāl gelür bi'l-kesri
18. et-telābībetü bi-fethateyni şümme hemzetin sākinetin şümme yā‘in meksüretin şümme yā‘in sākinetin şümme yā‘in meftūhatin toğruluk istikāmet gibi et-tele‘lü‘ü bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin şümme hemzetin bir nesne yaldırmak ve yalabımak
19. et-tel‘imü bir kimesneye cebe ve cevşen gidermek et-tele‘ümü cebe ve cevşen geymek et-telbi‘etü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin şümme hemzetin haccda lebbeyk demek et-telbībü çekirdek içletmek ve buğday danesi içletmek
20. ve içi berkimek ve bir kimesne bir kimesnenüñ huşümet iderken kaftānını boğazına yığıp yapışıp sürimek ve bir kimesne bir mekānda muğim olup durmak ve bir kimesne gönleginüñ gögsine gelen yirine ibrişim
21. dikmek veya ğayri nesne dikmek et-tekebbübü sığanmak ve çemrenmek ve cüst olmak ve bir işe kolaylanmak ve yarağlanmak teşemmera gibi et-telbişü bir kimesni bir yerde eglemek et-telebbüsü eglenmek
22. et-telbidü yūñi keçe eylemek ve dağı otaçı döşemekten ve yağmur yağmağdan otı yapırup keçe gibi eylemek ve hacı ihrām geydükden sonra şaçına şamağı dürtüp yapırup keçe gibi eylemek
23. et-telebbüdü ot yağmur çok yağmağla yapup keçe gibi olmak ve bir nesne bir

- nesneye yapışı kalmak ve yapışmak luşuk gibi ve kuş yire çöküp ve sinüp batmak ve ihrām geyiyen kimesnenün
24. saçı şamağı dürtmekle yapup keçe gibi olmak et-telbīsü libās geydürmek ve bir nesnenün ‘aybını ve yaramazını örtüp dağı eyü göstermek ve bātil ve yañlış nesni şūreti haqqda
  25. göstermek ve bir nesni karış katış idüp belirsiz eylemek et-telebbüsü örtülmek ve karış katış olup belirsiz olmak et-telebbütü yanı üzerine yatmak ve deve tabrimak
  26. ya‘nī deve segirdürken dörd ayaklarını bir uğurdan kaldırıp dağı gine bir uğurdan yire komağ et-telbītu bir kimesni yanı üzerine yatırmak ve deve tapırtmak et-telbīku
  27. şerīde ve tiride yağı çok döküp berk ısladup yumşatmak et-telebbuku şerīd üzerine vāfir yağ dökülmek ile berk ıslanup yumşamak et-telbīkü bir nesni katı karışdırmak
  28. ve karış katış eylemek et-telebbükü bir nesne karış olmak tehalluṭu gibi et-telbīnetü arpa şuyunda bişmiş ve yāhūd kepek şuyundan bişmiş bulamac ve az olur ki bunuñ içine bal
  29. dağı katarlar ve ‘inde'l-ba‘z südlü bulamac et-telbīnü süd içermek ve kerpiç kesmek et-telebbünü eglenmek temekküşü gibi et-telbītü hacda telbiyetün dimek ve bir kimesne çağırdığı vakitte lebbeyke dimek

134b

01. k̄ale'l-ḥalīlü aṣlū't-telbiyeti <Arapça> et-telīlü bi-fethātin
02. şümme kesratin şümme yā'in sākinetin boyun ‘unuğ gibi et-telteletü bi-fethāteyni beynehümā sükünün deprendirmek ve yirinden kımıldatmak ve yirinden ayırmak ve ıztırāb virmek ve gönül tarlık virmek ve dağı ḥurmā çobandan
03. düzerler bir dürlü şu bartakıdur ve dağı güç ve düşvār işe dirler cem‘i telātil gelür şedāyid ma‘nāsına et-telletü bi-fethāteyni ma‘a teşdīdi'l-lāmi ḥālet ma‘nāsınadır et-telāletü ve
04. et-telālū bi'l-fethi fihimā azkınlık ya‘nī yol azmak ve yañlış yola gitmek ḍalālet ve ḍalāl gibi et-tällü bi-teşdīdi'l-lāmi yoldan azmış kişi ve yañlış yola gidici kişi ḍällün gibi et-tälletü
05. bi-taḥfifi'l-lāmi ḥurmā ağacının fidānı ve sāyir ağac fidānı fesīle gibi cem‘i tāl gelür et-teleşlüsü bi-fethāteyni şümme sükünün şümme zammetin tereddüd itmek ve dağı bir nesnenün içinde ağnamak ve çağnamak
06. et-teleşşümü bir kimesne ağzına yaşmak urunmak ve yaşmak dutunmak et-telci‘etü bi-fethātin şümme sükünün şümme kesrati hemzetin bir kimesneye gücle bir iş işletmek ve bir kimesni bu gūna kısamak ikrāh gibi ve bir kimesni
07. bir kimesneye sığındırmak ve dağı mālını vereşesinün ba‘zına virüp ba‘zına virmemek ve bir kimesne mālını bir kimesneden korqup ve kaçırup bir kimesneye korqağ <Arapça> dirler et-telcībū
08. koyunun südi azalmak ve az kalmak et-telcīcü gemi deñiz ṭalkasının içine ṭalmak ve yatmak et-teleclücü deprenmek taḥarrük ve söylerken zil tolaşup tereddüd itmek et-telcīfü kıyunun ṭolayısını
09. çevirüp kızmak ve içini oymak ve ṭuş ṭolayı kızmak et-teleccüfü kıyunun şuyı şoğulmak et-teleccümü ṭavarun ağzına uyan ve gem urmak ve ağzına dışındirek urmak ve ‘avrat

10. hayz zamânında bir biz ile fercini aşağıdan yukarı bağlamak ve dağı bir kişî ard etegini uylukları arasından alıp dağı önünde kuşakına şokağomak et-telcînü
11. bir nesni bir nesneyle urmağ ve çarpmağ ve sıkalsun ve koyulsun diyü et-teleccünü bir nesne bulaşmağ ve şıvaşmağ ve yılaşık olmağ telezzücü gibi ve bir nesni yuyup dağı kirin ve
12. ve bulaşığın giderimemek ve dağı ağacun yaprakını döküp dağı hurma çekirdegine karşıdırmağ duya virmek için et-telhibü bir nesni kesmek et-telehhubu kesilmek
13. et-telhicü bir kimesne bir kimesneye sözi karşıdırup dağı gönlünde olanun hılâfin söylemek et-telağluğ bi-fethatin şümme zammetin bir kimesne bir yirde durup ayrılmamağ ve yirinden gitmeyüp durmağ
14. et-telhidü ölmüş kimesni kabrun şapmasına gömmemek ve defn itmek et-telağuzü bi'l-fethi ve zammi'l-hâ'i biribiriyle artık eksik söz söyleşmek et-telhezü göz kuyruğıyla bağıdırmağ et-telağuku
15. bi'l-fethi ve zammi'l-hâ'i biribirinün ardından yitüp biribirine ulaşmağ ve kavışmağ et-telağuku biribirine girişmek ve şokuşmağ tedâğül gibi et-telhinü yağılmağ ve bir kimesneye
16. yağıldın ve yağış söyledın demek tağıti'etün gibi ve dağı bir nesnede avâze eylemek et-telaği bi-fethi't-tâ'i şümme kesratin ma'a teşdidin bir kimesne dülbendinün bir ucunu çenesininün altından tolandırup dağı
17. gine başına şokuşmağ ve fi'l-hadîş <Arapça> et-telaği bi-fethi't-tâ'i ve kesri'l-hâ'i biribiriyle nizâ' idüp çekişmek tenâza'a gibi et-telhiğü bir nesni karşı katış
18. eylemek et-telhişü üyürtlemek ve bir nesni bellü ve aşikâre eylemek teybîn gibi ve şer' gibi et-teleddürü şağına ve şoluna dönüp bağımağ et-talidü bi-kesri'l-lâmi ve't-tilâdü bi-kesri't-tâ'i ve'l-etlâdü
19. bi'l-fethi şol mâla ve tavarı kadîme dirler ki kişinün kendi katında toğmış ve hâşıl olmuş ola ve bu zıkr olunan lafzıların evvellerindeki tâlar vâdan dönmiş et-tülüdü
20. bi-zammeteyni bir mâl bir kişinün katında toğmış ve büyümiş olup çok zamân turmağ ve kadîm ve dâyim olmağ yuğâlü <Arapça> ve dağı bir kimesne bir kavmün arasında muğim olmağ
21. yuğâlü <Arapça> ve bâbüğü değale ve celese et-telidü bi-fethatin şümme kesratin şümme yâ'in sâkinetin şol kimesneye dirler ki bilâd-ı 'acemde toğmış dağı keçirek iken bilâd-ı islâma
22. getirülüp anda büyümiş ola ve dağı tilâd ma' nâsına da gelür aşında velid idi vâv tâya kalb olundı et-telisü devenün ayağınuñ altına na'l itmek ve edik altına yama urmağ
23. et-teldâğü bi'l-fethi bir kimesni 'akreb şokuşmağ et-teldimü yem kisesi yamamağ et-teleddümü mişlühü ve dağı kise eskiyüp pârenlemek lâzım ve müte'addi olur et-teleddünü küymek ve eglenmek tevağğuf
24. ve temekküş gibi et-telzi'etü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin şümme hemzetin tavarı eyü otarmağ ve eyü gütmek et-telezzücü bir nesne koyulup 'akide gibi ve şakız gibi yalmasığ ve ulaşık olup ve çekdikçe
25. sünüp ve uzanup uzalmamak ve dağı bir nesni yuyup bulaşığını ve kirini giderimemek et-telzizü allâhü te'a. bir kimesnenün a'zâsını dirnük ve sık ve dıknaz idüp berk ve muğkem
26. itmek et-telziğü bir nesni bir nesneye ulaşdırmağ ve yapışdırmağ et-telezzuku bir nesne bir nesneye ulaşmağ ve yapışmağ et-telşişü bir kimesni

- uğrı kılmak ve uğrısın demek ve bināi
27. muhkem ve berk itmek et-telaşşusu uğruluk eylemek et-telşīku bir nesni bir nesneye ulaştırmak ve yapıştırmak et-telaşşuku yapışmak ve ulaşmak et-telṭīhu ziyāde bu-
28. –laştırmak ve balçığa bulamak et-telaṭṭuḥu bulaşmak et-telaṭṭutu ve't-telaṭṭi inkār itmek cuḥūd gibi et-talṭīfü yumşaltmak ve yumşak eylemek et-telaṭṭufu yumşaklık
29. itmek et-telṭīmü bir kimesnenün yüzine şaplama urmak ve şaplamayı çok urmak et-telaṭumu bi'l-fethi ve zammī't-ṭā'i biribirinün yüzlerine şaplama uruşmak ve deñiz ṭalkaları

135a

01. biribirine uruşmak ve tokušmak et-telazzi bi-fethatin şümme kesratin ma' a teşdīdin od yalınlamak et-tel'ābü bi'l-fethi ve't-tela'ubu çok oynamak et-til'ābetü bi'l-kesri çok oynayıcı kişi et-tela'ubü
02. oynatmak ve oynarsın demek et-tela'u bi-fethateyni bir kimesnenün boynu uzun olmak ṭülü'l-ḥunuḳı gibi ve bābühü ṭarabe fehüve etla'u et-teli'u bi-fethatin şümme kesratin çevre yanına çok bağıcı keşirü't-teleffüt gibi
03. ve içi ṭolu ḳab mümteli gibi et-tel'atü bi'l-fethi yüksek yir üzerinden dere içine inen şu yoluna dirler ve dağı yüce ve yüksek yire ve alçaḳ yire dirler ezdāddandır
04. cem' i tile' un bi-kesratin şümme fethatin ve tilā' un bi'l-kesri ve tel'ātün gelür bi'l-fethi et-tel' u bi'l-fethi bir nesne yücelmek ve yukarı ḳalkmak irtifā' gibi ve bābühü ḳaṭa'a et-teli' u bi-fethatin şümme kesratin yüce ve yüksek nesen ve bo-
05. -yu uzun kişi ṭavil gibi et-tela'u' u ve't-tele' i li' ā didükleri otı dirmek ve yimek ki yaz evvelinde biter bir yumşacıḳ otdur et-tela'lu' u bi-fethatin şümme sükünin şümme zammetin bir kimesne acılıḳdan
06. bili bükülmek ve dağı bir nesne ufanmak ve şınmak tekessür gibi et-tel'imü bir nesne yutdurmak et-tela'sümü bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir kimesnede tereddüd idüp ṭurmak ve eglenmek
07. ve süst olmak ve giri dönmek et-telaḡgubü ırak ḳovmak ṭülü'l-ṭardi ma' nāsına et-telaḡgudu ḳaḳıyup ḳışm itmek ve tasalanmak teḡayyuz gibi et-telaḡgumu bir kimesne aḡzınun çevresine bir nesne ḳomak
08. ve dağı bir kimesne bir nesni añmak zıkr gibi et-teleffütü bir nesneye çok baḳmak ve çevre yanına çok baḳmak et-telaḡfuḫu söz söylemek tekellüm gibi ve bir nesni aḡzından ḳıḳarup yabana atmak et-teli' u bir nesni örtmek
09. ve üzerini bürimek taḡṭiyetün gibi ve bir nesni başı aşıḡa döndürmek ve döndürmek ḳalb gibi et-teleffü' u örtünüp bürünmek iştimal gibi ve bir kimesnenün başınun saçı ziyāde aḡarmak ve pirlık ve saḳ
10. aḡarmak bir kişinun saçını ḳaplamak et-telefü bi-fethateyni bir nesne yok olmak ve belirsiz olmak helāk gibi ve bābühü ṭarabe et-telfīfü bir nesni ḳatı dürmek ve berk dürmek
11. et-teleffüfü bir nesne berk dürülmek ve ḳatı dürülmek et-telfīku iki nesni biribirine uydurmak ve biribirine alıştırmak ve biribirine yaraştırmak ve iki nesni bir yire getürüp düzüp
12. ḳuşmak ve minhü'l-eḡādiş <Arapça> et-telāfīku bi'l-fethi ve zammī'l-fā'i biribiriyle uyuşmak ve öḡüşmek ve bitirişmek ve barışmak et-telaḡfuḫu bir

- kimesne tā ağızından
13. burnu ucuna varınca yaşmak bağlamak et-telfitü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin eksik nakş gibi et-telâfi bi'l-fethi ve kesri'l-fâ'i yetişmek ve irişmek tedârük gibi et-telkîbü bir kimesneye laqab kımak et-telaqqubu bir nesneyle laqablanmak
  14. ve laqab dutunmak et-telkîhu ağac aşılama ve yıl buludı sürüp ve şıkışdırup südlendirmek ve deve yığup butlacı eylemek et-teleffuhu deve kendüyi kısır iken butlacı gösdermek
  15. et-telaffutu kimisin şuradan ve kimisin buradan ya' nî bir nesnenün her birini bir yirden dirüp divşirmek cem' u's-şey'i min hehünā ve hehünā ma' nāsına et-telaqqubu bir kimesne bir kimesneye atduğı nesni
  16. sür'atle kıpamak ve dutmak ve bir kimesnenün ağızından işitduğı sözi gönünde ve kılbinde kıtmak et-telaqluğu bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin deprenmek ve kımıldanmak taharrük gibi ve ızırāb gibi et-telkîmü bir kimesneye loqma
  17. yutdurmak tel' im gibi et-telaqqumu loqmayı yap yap yutmak et-tilkâmetü bi'l-kesri loqma çok yudıcı kimesne keşirü'l-luqamı et-telkînü bir kimesneye söz ağılatmak tefhîm gibi ve bir kimesnenün kılbine
  18. söz ilkā itmek et-telaqqunu sözi bir kimesnenün ağızından almak ve ağılamak et-tilkâ'ü bi'l-kesri ve'l-meddi karşı ma' nāsınadır hizā' gibi ve dağı irişmek ve yetişmek ve uğramak ma' nāsına maşdardur
  19. lakiye yelkâhü maşdarlarındur et-telkiyetü karşı iletmek ve karşılanmak ve ulaşırmak et-telaqqı bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdidin bir kimesni karşılamak ve birbirinden söz almak
  20. ve minhü kıavlühü te' a. <Arapça> et-telâfi bi'l-fethi ve kesri'l-kâfi birbirine ulaşmak tevâşul gibi et-telekki'ü mehmüzü'l-lâmi eglenmek ve küymek
  21. ve kıatlanmak tebatu' ve tevaqquf gibi et-telekküdü bir nesnenün ba' zına lâzım olup ayrılmamak et-telkîmü bir nesneye yumruk ve yumruqlamak et-telâkümü bi'l-fethi ve zammî'l-kâfi yumruk-
  22. -laşmak ve yumruk ile uruşmak et-telemmü'ü bi-vezni't-tefe' ulü mehmüzü'l-lâmi beraber olmak ve düz olmak ve düzelmek ve örtmek istivā' ve setr gibi et-telemmücü bir nesni kıatmak
  23. ve kıatınmak ve yalanmak ya' nî ağızından kıalan kıa' am şoñunu ve bağıyyesini diliyle arayup ve dilin kııkarup kıtaqların yalamak ve kıatmak ve dağı kıa' am yimek
  24. ma' nāsına gelür telammuz gibi et-telmîcü mehmüzü dağı kıa' am bişmedin kıonukun önüne hâzır olan kıa' amdan bir kıkdâr nesne getürmek ve kıatırmak telmîzu gibi et-telmîhu bir nesneye
  25. göz ucuyla kıamak ve gözi kışıp kıamakıla nesne görmek et-tilmîzü bi-kesrateyni beynehümā sükünün şakird ya' nî şol kimesne ki kendü özünü bir kimesneye telsîm idüp kıizmet
  26. ide ücret ile veya ücretsiz veya kıayri şan'at öğretmekçün ve yâhüd iş işlemekçün cem'i telâmîzü ve telâmîzetün gelür ve dağı telâmîzetün gelür bi-hazfi'z-zâli et-telemmüsü
  27. bir nesni bir kıaç kerre istemek ve kıaleb itmek et-telmîzu bir kimesneye bir nesne kıatırmak ve yidirmek et-telammuzu kıatınmak ya' nî kıa' am yidükden şoñra dişleri arasında kıalan kıa' am bağıyyesini
  28. dil ucuyla arayup kıatınmak ve 'inde'l-ba' z dilin kııkarup dağı kıtaqların yalamak kezā fi'l-mağribi ve's-şihâhi et-telmî' u kıavarun gevdesine benek benek alaca itmek

29. ve dağı bir nesnenün rengini benek benek alaca itmek et-telammuğu ve't-telemmükü mişlü't-telammuzi ve dağı bir nesni çatmak telemmüc gibi ve dağı telemmük deve ciñesini ege ege köşmek ve geviş getürmek

135b

01. et-telünnetü bi-zammeteyni şümme teşdîdin ve bi-fethi't-tā'i eyzan gerek ma' nāsınadur hācet gibi ve dağı küymek ve eglenmek lebs gibi et-tülünnetü bi-zammeteyni gerek hācet gibi telan bi'l-fethi el-ān ma' nāsınadur et-tilāvetü bi'l-kesri
02. oğumak kırā'at gibi yuğālū <Arapça> et-tülüvvü bi-zammeteyni şümme teşdîdin bir kimesnenün ardınca gitmek ve ardına uymak ittibā' gibi ve bir kimesneye yardım itmāmuñ hūzelān gibi
03. ve bābühümā <Arapça> et-tālī bi-kesri'l-lāmi kūrān oğıyıcı ve ğayri nesne oğıyıcı ve dağı bir kimesne ardınca gidici ve ardınca uyucu tābi' gibi et-tilvü bi'l-kesri bir kimesneye uyucu ve ardınca gidici tābi' gibi ve dağı
04. anasınun ardınca uyucu deve köşegine dirler ve dağı şol koyuna dirler ki yaz ıssısında kuzulaya et-telā bi'l-fethi ve'l-kaşri ez-zimmetü ve'l-emānū et-tülāvetü bi'z-zammeti alışık şoñ-
05. -cuğazi bağıyyetü'd-dīni ma' nāsına et-teliyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme şedîdin mişlühā et-telvībü melāb didükleri kücücük koğulu nesneye bir nesni karışdırmak ve bulaşdırmak telīhu bi'l-melāb
06. ma' nāsına et-telvīşü bulaşdırmak telīhun gibi ve bulaşdırmak tekdīr gibi et-televvüşü bulaşmak ve bulanmak telaṭṭuḥ ve tekeddür gibi et-telvīhu bir kimesneye el şalmaqıla veya kaftān ve etek
07. şalmaqla işāret eylemek ve dağı güneş bir nesnenün yüzünü kızdırmak ve yüzünü bağıp beñzini ve rengini bozmak et-telvīzū bir kimesni bir kimesneye şığındırmak et-televvüzü bir kimesne
08. bir kimesneye şıgınmak ta' vīzū ve ta' avvüz gibi et-telvīsü çatdırmak tezvīk gibi et-televvüşü çatmak tezevvuk gibi et-telvīku ta' āma kaymak katup ve tereyağ katup yumşatmak ve 'inde
09. 'l-ba'z hūrmāyla karışdırılmış kaymağı ve tereyağı ta' āma karışdırmak et-telvīmü mübālağayla başa kağmak ve melāmet itmek et-telāvümü bi'l-fethi ve zammī'l-vāvi biribirinün başına
10. kağışmak ve melāmet idişmek et-televvümü küymek ve eglenmek ve temekküş gibi et-telvīn renklendirmek ve hūrmānuñ koğukı yumaşayıvirmek ve yumşaka başlamak et-televvünü bir nesne
11. renklenmek ve renk almak ve bir kimesne bir hāl üzre karar tutmayup dürlü dürlü olmak et-telviyetü egmek ve iki kat idüp bükmek ve burğmak ve burğışdırmak et-televvī bi-fethateyni
12. şümme kesratin ma' a teşdîdin bir nesne egilmek ve burğışmak ve bir nesne burulup ve çevrilüp kūrılmak kūrıldığı gibi et-telehhübü od yalıñlanmak tevağğud gibi et-telhicü koğuk
13. koğukı sā'at ta' ām bişmedin oda hāzır olan ta' āmdan bir miğdār yicek getürmek ve çatırmak teslīfū gibi et-telehhücü ta' ām bişüp yetişmedin hāzır olandan bir miğdār
14. ta' āmla ağırlanmak ve yimek tesellūf gibi et-telhidü bir kimesni öte yetmek ve añarı gidermek ve koğuk hor ve yatlı olduğı için et-telehhüfü ibr yetişmiş zāyi' olmuş nesnenün üzerine

15. yirinmek ve kaygulanmak ve guşşalanmak ve taħassür çekmek et-telhūku bi-fethatin şümme sükūnin şümme zāmmetin sözde ve yāhūd işde mübālağa itmek et-telehcümü bir nesneye harīş olmak et-telhīnū mişlü't-telmīci
16. et-telehhünū mişlü't-telemmüci et-telhiyetü bi-fethatin şümme sükūnin şümme kesratin bir kimesneye oyun oynamak ve bir nesneye dümükdürüp gāfil kılmak ve meşgūl kılmak et-telehhi bi-fethatin şümme kesratin ma' a teşdīdin bir işi unudup
17. bir işe daħı dümükmek ve daħı oyun oynamak tela'ub gibi et-telāhī bi'l-fethi ve kesri'l-hā'i biribiriyle oyun oynaşmak ve bir nesneye dümük virişmek et-telyīşü bir kimesni semiridüp daħı ağır
18. yürürlü kılmak et-telbīnū bir nesni yumşaltmak ve yumşak itmek et-teleyyünū bir nesne yumşamak ve yumşak olmak ve yumşaklık itmek temalluğ gibi et-tālī bi-kesri'l-lāmi bir kimesnenün ardınca
19. gidici ve ardına uyucu tābi' gibi ve qurān okıyıcı ve ğayri nesne okıyıcı qarī gibi ve daħı yarış otlarının dördüncüsü ve qad merra faşlü't-tā'i ve'l-mīmi ve mā yüşellişühümā et-tem'inetü bi-fethatin şümme
20. sükūnin şümme kesratin hemzetin bir nesni bildirmek i' lām gibi te-teme'ünū bi-vezni't-tefe'uli mehmüzü'l-'ayni bir nesni öğrenmek ve bilmek ta'allüm gibi et-tem'itü bi-fethatin şümme sükūnin şümme kesrati hemzetin bir nesni giñletmek ve giñletmek ve giñletmek tevsī'
21. gibi et-temenni'i bi-fethatin şümme kesrati hemzetin müşeddedetin bir nesne giñletmek ve giñletmek ittişā' gibi et-temti'u bir kimesneye berhürdārlik virmek ve daħı bir kimesne ve daħı bir kimesne yumşaduğı 'avrata mut' a virmek ve daħı bir kimesni
22. bir nesneyle fā'ide itdirmek et-temettu'u bir kimesne bir nesneyle fā'idelenmek ve berhürdārlik qalmak ve bir nesne uzamak et-temtīnū bir nesni bir nesneyle şarmak ve bağlamak ve bir nesni bir nesneyle düzütme
23. ve bicirmek ve añarmak işlāh gibi ve daħı şarābuñ içine māya koymakla kuvvetlendirmek et-timāmū bi'l-kesri bir kimesne tā' harfinün söylemesinde eğlenmek ve gic söylemek ve tereddüd idüp dili tolaşmak
24. et-temtītü bi-fethateyni beynehümā sükūnün mişlühü et-temtāmū bi-fethateyni beynehümā sükūnün tā' harfini söylemekde tereddüdü idüp eğlenici ve dili tolaşup gic söyleyici et-temetti' bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdīdin bir kimesni bilin uzadup
25. ve girişüp şunup daħı yayı berk çekmek et-temeşmüşü bi-fethateyni şümme sükūnin şümme zāmmetin deprenmek ve kımıldanmak ve qarış qarış olmak taħarrük ve taħalluğ gibi et-timşālū bi'l-kesri şüret-i mutlakā ve
26. 'inde'l-ba'z cānlu nesne şüreti kemā qāle fi'l-mağribi <Arapça> et-temsīlū
27. şüret dürnek taşvīr gibi ve mişāl qurmak ve bir kimesni bir kimesneye beñzetmek teşbīh gibi et-temeşşül bir kimesne bir kimesnenün şüretine girmek ve kendüyi bir kimesneye beñzetmek teşbübhün gibi et-temāşülū bi'l-fethi ve zāmmi's-şā'i
28. biribirine beñzeşmek ve ğasta eyülige dönmek et-temcīdü bir kimesni ululamak ve uludur demek ve daħı tavarı tuymağa yaqīn olunca 'alef yidirmek ve 'inde'l-ba'z tavaruñ
29. qarınınuñ yarısına varınca 'alef yidirmek et-temeccüdü bir kimesne ululanmak ve ulu geçinmek ve tavar qarınınuñ yarısına varınca ve qarını yarı olunca 'alef yimek et-temcīsü bir kimesni

136a

01. mecūsī itmek ve mecūsī dinmek ve mecūsī kılmak et-temeccüsü bir kimesne mecūsī olmak ve kendüyi mecüsiye beñzetmek et-temācu' u bi'l-fethi ve zammī'l-cīmi iki kiři biribiriyile yaramaz söz sözleşmek ve biribirine
02. cimā' lafzıyla sögüşmek temācünü ve terāfüşü gibi et-temācinü mişlühü et-temhīşü bir nesni bir nesneden katı ayırmak ve kırtarmak taħliş gibi ve daħı bir kimesne bir kimesni sınamak ve tanımak ve tecrübe kılmak
03. imtiħān gibi et-temaħħuş bir nesne bir nesneden ayrılıp ve kırtulup arı ve tırı ve ħāliş olmak et-temaħħuķu bir nesne yuyulup ve yok olup 'aynı ve eŗeri kıalmayup gitmek et-temāħikü bi'l-fethi
04. ve zammī'l-ħā' i iki kişi biribiriyile ħuşümetde önekilik itmek ve ziyāde 'inād ve ħuşümet itmek et-temaħkülü bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin bir kimesne kendü için sürme kıoyucu kıap düzmet ve sürme-
05. -dan idinmek ve sürmedan dutunmak et-temaħħulu bir nesni ħile ile ve meŗaķķatle istemek ve taleb idüp aramak et-temāħülü biribirine ħile ve ħud' a idişmek ve bir nesne uzamak ve uzun
06. olmak ve minhü'l-ħadīş <Arapça> et-temhīlü bir nesni taġyir idüp taħın gidermek ve rengin bozmak ve bir dürlü daħı döndürmek et-temaħħuķu sükükden
07. ilik kııkarlamak ve başdan beyne kııkarlamak iħrācü'l-muħħi mine'l-'azimi ve'd-dimāġı mine'r-re'si ma' nāsına et-temaħħuzu süd ve yoġurd yayık tulumunuñ içinde deprenmek ve çalkānup yaġı
08. düşmek ve daħı veled anası kıarnında cenanmak ve deprenmek ve kıımıldanmak et-temhītu bir kimesne sümkürtmek et-temaħħutu sümkürmek et-temaħħi bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teŗdīdin bir kimesne bir nesneden şaķınmak
09. ve kıaçmak ve ırak olmak et-temadduķu öġülmek ve öġünmek ve daħı öġülmek istemek ve öġülmekde meŗaķķat çekmek ve daħı çok yemekden tavaruñ böġürleri büyüme et-temdīķu bir nesni kıatı öġmek
10. et-temeddüdü çekmek ve uzamak ve daħı gerinmek ve söġünmek temattī gibi et-temdīdü bir nesni mübālaġayla çeküp uzatmak et-temeddülü destmāl ile elin silmek teneddülü bi'l-mindīli ma' nāsına et-temdīnü bir yiri
11. şehir itmek ve şehir kıılmak et-temeddünü bir kimesne şehirlü olmak ve bir mevzi' şehir olmak ve bir yire dirilmek ve divşirilmek et-temdiyetü bir kimesne ziyāde öġmek et-temeddüķü öġülmek ve öġülmek istemek temeddüķ gibi et-temādī
12. bi'l-fethi ve kesri'd-dāli bir nesnenüñ nihāyetine ve ötesine irişmek ve yetişmek bulūġu'l-meddi mine's-şey' i ma' nāsına ve daħı bir nesne öteşmek ve önekilik itmek licāħ gibi et-temziyetü bir kimesneyle uynamaķdan veya
13. oynamaķdan bir kimesnenüñ zekerinden gökce şucuġaz kııkmak yukālü <Arapça> et-temrü bi'l-fethi kıurı ħurmā ism-i cinsdür
14. vāħidinden temretün cem' inden tumürün ve tümrānün dirler bi'z-zammī envā' murād olunur zirā ism-i cins ħaķıķatde cem' i olunmaz ve cem' u't-temrati temerātin bi-fethateyni ve daħı temrün bir kimesne bir kimesneye ħurmā
15. yidirmek ma' nāsına maşdardur yukālü <Arapça> et-tāmirü bi-kesri'l-mīmi ħurmāsı olan kişi şāħibü't-temri gibi ve daħı bir kimesneye ħurmā yidirici kişi ma't'amü't-temri ma' nāsına
16. ve kıad merra et-temmārü bi-fethateyni ma' a teŗdīdi'l-mīmi ħurmā şatıcı et-

- tāmürü bi-zammi'l-mîmi kan dem gibi ve 'inde'l-ba'zi nefes ve dağı şey ma'nāsına vāhid ma'nāsına da gelür et-tāmüretü bi-zammi'l-mîmi şavma'a ve yürek
17. kabı ya'nî yüreküñ taşındağı yufkacığ dericik ve şarcuğaz ğılāfū'l-ğalbi ma'nāsına ve dağı emzikli bardağ ibriğ gibi et-temrīyyü bi-fethatin şümme sükūnin şümme kesratin şümme teşdīdin ğurmā
  18. sevici kiři muĥibbū't-temri ma'nāsına et-temermürü bi-fethateyni şümme sükūnin ditremek ve ađranmağ ihtizā'ün gibi et-temmürü ve bi-vezni't-tefe'ulü mehmüzü'l-lāmi adamcılanmağ ve erlik gösdermek dađı bir kimesne
  19. 'ayblamağ ile adamılanmağ ve adamcılanmağ yukālü <Arapça> et-temrīĥu bir kimesne gevdesine yağ
  20. dürtmek ve yağa bulaşdırmağ ve yağı çok dürtmek yukālü <Arapça> et-temerruĥu yağlanmağ et-temrīdü bir nesni taynacağ ve şıranacağ eylemek
  21. temlīs gibi ve tūyün tūsün gidermek ve ađacuñ yaprağın gidermek tecrīd gibi et-temerrüdü birnesne tayanacağ ve şıranacağ olmağ ve tūsüz olmağ yüzi kılsız olmağ yanī yalīñ
  22. yüzlü olmağ ve 'inād idüp muṭī' ve münkād olmamağ et-timrādü bi'l-kesri gügercin yuvası cem'i temārīd gelür et-temrīrü bir nesni acı eylemek ve dağı bir nesni gidermek izhāb gibi
  23. et-temerrürü bir nesne acı olmağ et-temerrüsü bir kimesne bir nesneye sürünmek ihtikāk gibi et-temrīzü bir kimesne ĥasta itmek ve bir nesnede süstlīğ ve eksiklik itmek tağşīr gibi ve ĥastanuñ üzerine turup
  24. ĥulluğ ve tımār itmek et-temāruzu bi'l-fethi ve zammi'r-rā'i bir kimesne ĥastalığı yoğ iken ĥastalanmağ et-temrītu bir nesne bir kimesnenüñ saçın dökmeğ et-temerruṭu bir kimesnenüñ saçı dökülmeğ tenāşürü's-şa'ri
  25. ma'nāsına et-temrīĥu eşegi toprağa ağnatmağ ve yuvalamağ tem'ikü gibi et-temerruĥu toprağa ağnamağ ve yuvalanmağ temme'ukü gibi et-temrīĥu ırırlamağ et-temrīnü bir nesni yumşatmağ
  26. ve yumşak itmek telyīn gibi ve katı ve berk itmek ezdāddandur ve bir kimesne bir işi 'ādet eylemek et-temerrünü bir nesne yumşak olmağ ve yumşamağ ve dağı bir kimesne bir nesnenüñ dāyim üzerine
  27. olup 'ādet idinmek et-temārī bi'l-fethi ve kesri'r-rā'i bir nesnede inkār idişmek ve şekk ve gümān idişmek ve şekk ve gümān itmek et-temzīcü bir nesni mübālağayla ĥarış ĥatış eylemek ve iki nesni biri
  28. birine ĥarışdırmağ et-tezüccü ĥarış ĥatış olmağ et-temāzuĥu bi'l-fethi ve zammi'z-zāyi iki kişi biribiriyle güneklik itmek ya'nî lağv laṭife idişmek et-temezzüzü şarābı az az içmek
  29. et-temezzüzü şarābı şora şora az az içmek temaşmuşü's-şarābi ĥalīlen ĥalīlen ma'nāsına et-temzī'u bir nesni dirüp tağıtmağ ve pāre pāre itmek tenfīşün ve tefrīkun gibi et-temezzu'u bir nesne

136b

01. didilmek ve didüm didim olup pāre pārelenmeğ ve pāre pāre olup tağılmağ ve fi'l-ĥadīş <Arapça>
02. el-ğazabi et-temzīĥu bir nesni mübālağayla yırtup pāre pāre eylemek et-temezzuĥu bir nesne yırtılıp pāre pāre olmağ et-temesmuĥu bir nesneyle silinmek et-timsāĥu bi'l-kesri neheng didükleri canavardur

03. ki deñizde olur ba'zılar nıl deñizinde gayri olmaz dimiş yingece beñzerdür lākin bu büyük ve yoğundur kezā fi'l-mağribi cem'î temāsîh gelür ve dağı yaramaz ve çirkin nesne-
04. -den dağı mişil ve kināyet olur temessuḥ gibi et-temāssü bi'l-fetḥi ve teşdidi's-sîni biribirine yapışmak ve 'avrat cimā' itmek et-temessükü ve't-temsikü bir kimesne bir nesneye yapışmak ve sığınmak ve şakınmak
05. i'tişām gibi ve bir nesni delil ve kulavız dutunmak ve delil durakurmak istidlāl gibi ve dağı temsike bir nesni miskle boyamak ve miske batırmak et-temāsükü bi'l-fetḥ ve zāmmi's-sîni bir kimesne
06. kendin dutmak ve kendini tutup turaçurmak ve özüne güci yitişüp kâdir olmak ve kendü özüne mālîk olmak temāleke gibi et-temeskene bi-fetḥateyni şümme sükünin şümme zāmmetin bir kimesne ḥorluk
07. ve zebūnluk āşikāre kılmak ve miskinlik itmek et-temşirü 'ifāh didükleri dikenlü büyük ağaçlar budaçlanmak ve yapraçlanmak ve bir nesni perākende idüp tağıtmak tefriḳ gibi
08. et-temeşşü bir kimesnenüñ üzerinde ğanî ve baylık eşeri belirlemek ve görülmek et-temeşşüşü sūñünüñ ve kemüğüñ ucunda olan yumşacıḳ yirine köme ve ileğini şormak ve yimek eklü şāşü
09. 'l-'azmi ma'nāsına et-teşemeşmüşü bi-fetḥateyni şümme sükünin şümme zāmmetin zerdālū didükleri yemişi yimek et-temşî' u tavarı çoḳ sağmak et-temşîḡu bir nesni bir nesneye bulaşdırmak telḥîḡu gibi et-temşîḡu
10. aşî didükleri kızıl balçıkla nesne boyamak şıbgun bi'l-meşki ma'nāsına et-temeşşükü bi-zāmmeteyni şümme sükünin içi derinik başmak ve babuç ve ḳoncu kesilmiş edik mu'akkebün gibi ve dağı şandal
11. ve iç edik üzerine didükleri pāre et-temşinü deve gücüyle südlenmek ve süd virmek yukālū <Arapça> et-temşiyetü bi-fetḥatin şümme sükünin şümme kesratin yürimek meşyün
12. gibi ve dağı yürütmek lāzım ve müte'addî olur et-temeşşî bi-fetḥatin şümme kesratin ma'a teşdîdin yayık yürimek ve yayık yürimek el-ḳaşîr bir yiri mışr ve şehir eylemek ve devenüñ südi az az sağılır
13. olmak et-temaşşuru bir yir mışr olmak ve şehir olmak ve tavaruñ memesinde ve içiñde bāḳî ḳalan südi sağmak ve tavarı az az sağmak et-tamaşşusu bir nesni yap yap
14. şormak ve az az şormak et-tamşîşü bir kimesneye bir nesni şordurmak ve emdirmek et-temzirü süd ekşiyüp dağı dili ḳatı burmak yukālū <Arapça>
15. ve cezbe ve dağı bir kimesne bir nesni acı ve ekşi kılmak ve minhü'l-ḥadîs <Arapça> et-temazzuru bir kimesne kendüyi mużarr tāyifesine beñzetmek
16. ve anlara öykünmek ve anlardan geçinmek et-temazmuзу bi-fetḥateyni şümme sükünin şümme zāmmetin bir kimesne ağızında şuyı depretmek ve gözlerine uyḡu gelüp dağı gine gitmek ya'nî ımızḳanmak et-tamazzi bi-fetḥateyni şümme kesratin
17. ma'a teşdîdin iş geçmek ve iş yürimek ve ḥükm ve buyruk geçmek ve ḥükm yürimek et-temaḥḥuru muḥlaḳā gitmek ve yürimek zehāb gibi ve tavar berk yürimek ve tiz tiz yürimek isrā' gibi ve bir kimesne
18. yürken tavarā binmek et-temḥîḡu bir nesni mübālağayla çekip ve berk çekip uzatmak ve söndürmek et-tamaḥḥu bir nesne çekilmek ve uzamak ve sünmek ve bir kimesne gerinüp sünmek temeddüd
19. gibi et-temaḥḥu bir nesni diliyle taḥup dağı dilini üst tamağına urup dağı ötdürmek yukālū <Arapça> et-tamaḥḥi bi-fetḥateyni
20. şümme kesratin ma'a teşdîdin bir kimesne ḳollarını uzadı uzadı ve şalını

- şalını yürimek ve 'inde'l-ba'z gerinüp sünmek temeddüd gibi aşlında temattut idi ahırki tā' yāya qalb olundu
21. ve minhü qavlühü te'a. <Arapça> et-tama'uru bir kimesnenün qatı qaçımaktan ve ziyāde tasalanmaktan beñzi bozulup yüzünün rengi müteğayyir olmak ve dahı bir kimesnenün
  22. saçı ve gevdesinün kılı ve tüyi dökülmek yuqālū <Arapça> et-tema'utu saç dökülmek ve kııl dökülmek tesāqutū's-ša'ri ma' nāsına
  23. et-tem'ikü tavarı topraqa ve göle ağnatmaq ve ğayri nesneye ağnatmaq ve yuvalamaq temriğun gibi et-tema'kü toza ve topraqa ağnamaq ve yuvalanmaq temerruğu gibi et-temği'tu bir nesni
  24. qatı çekip uzatmaq ve uzun eylemek ve minhü er-racülü'l-mümağği'tu eyi't-tavilū et-temağğu'tu bir kimesne gerinüp sünmek temeddüd gibi ve at qoltuqlarını uzadı uzadı segirtmek
  25. et-temeffüfü ağacdan pus virmek ve şakız divşirmek et-temaqqu'ku bir kimesne bir nesin az az diñleni diñleni içmek ve yuqālū <Arapça>
  26. ve lem yübālihi et-temāqulu bi'l-fethi ve zammī'l-kāfi iki kiři biribiriyle şuya batışmaq ve şuya talışmaq et-temkü bi'l-fethi bir nesne uzamaq ve yüce ve yüksek olmak yuqālū <Arapça>
  27. <Arapça> et-temekkükü sününün iligin çıkarmaq iħrācü muħhi'l-'azmi ma' nāsına ve bir nesnenün nihāyetine ve ötesine yetişmek ve tüketmek istikşā' gibi ve minhü'l-ħadiş
  28. <Arapça> et-temekküsü bir kimesne bir yirde eğlenmek ve küymek telebbüs ve tevaqquf gibi et-temkişü bir kimesni bir yirde eğlendirmek ve eğlemek ve küydirmek tevki'f gibi
  29. et-temkinü bir kimesneye bir nesnenün üzerine qudret virmek ve qādir kılmak ve kuvvetlendirmek yuqālū <Arapça> et-temekkünü bir kimesnenün bir nesneye ğici yetmek

137a

01. ve işlemege ve itmege qādir olmak ve ğuç ve kuvvet bulmaq ve kuvvetlenmek et-temekkī bi-fethatin şümme kesratin ma' a teşdīdin at ğözünü dizine sürmek et-temellü'ü bi-vezni't-tefe'ulü mehmüzü'l-lāmi bir nesne-
02. -nün içi toлмақ imtilā' gibi et-temālū'ü bi-vezni't-tefā'ulü mehmüzü'l-lāmi bir cemā'at bir nesnenün üzerine dirilüp divşirilüp biribirine yardım idişmek et-temliħu ta' āmuñ içine tuzi
03. çok koyup dahı ta' āmı fāsīd ve yaramaz kılmak ya' nī ta' āmı tuzlu kılmak yuqālū <Arapça>ve dahı ve eylik tavarı azaçık semirimek ve bir kimesne bir ğüzel
04. ve ğökcek söz söylemek ve bir ğüzel şī'r söylemek yuqālū <Arapça> et-temlidü bir nesni yumşatmaq telyin gibi
05. et-temellüdü bir nesne yumşamaq et-temlizü bir nesni bir nesneden ayırtlamak ve ayırmak ve kurtarmak taħliş gibi et-temellüzü bir nesne bir nesneden ayrılıp kırtulmaq taħalluş gibi et-temlisü bir nesnenün
06. yüzünü düzedüp iriligin gidermek ve düz eylemek ve bir kimesni bir nesneden kırtarmak et-temellüsü bir nesnenün yüzünden iriligi gidüp yüzi düz olmak ve bir kimesne bir nesneden kırt-
07. -ulmaq taħalluş gibi et-temlişu bir kimesni bir nesneden kırtarmak taħliş gibi et-temalluşü bir nesneden kırtulmaq taħalluş gibi et-tamalluqu bi-

- fethateyni şümme zammetin ma' a teşdîdin et-timillâku bi-kesrateyni şümme teşdîdin bir kimesne bir kimesneye
08. yaltaqlanmak ve dilkülenmek ve diliyle dostluk şuratin gösdermek gönülden degül tebaşbuş gibi ve <Arapça> et-temlikü bir kimesneye bir nesni mülk idivirmek ve bir nesneye mâlik
  09. kılmak ve mülk ıssı eylemek ve bir kimesni bir yire beg itmek ve beglik virmek ve bir nesni ziyâde katı ve berk itmek taşlib gibi ve dağı hamîri berk yoğurup katı ve berk itmek et-temellükü bir nesnenün ıssı
  10. ve şahibi olmak ve bir nesneye güçle ve kahırla mâlik olmak et-temâlükü bi'l-fethi ve zammi'l-lâmi bir kimesne kendü özünü zabta kâdir olup tutabilmek temäsük gibi yukälü <Arapça>
  11. <Arapça> et-temlilü bir kimesni kaykulanırmak ve guşşalandırmak ve bir nesneden uşandırmak et-temellülü kaykulanmak ve guşşalanmak ve bir nesneden
  12. uşanmak ve hasta döşekde râhat olmayup bir yanından bir yanına dönmek ve çabalamak et-temelmülü bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin mişlü't-temellülü et-temliyetü bir kimesneye çok zamân
  13. berhürdârlık virmek ve eyü dirlik virmek et-temelli bi-fethatin şümme kesratin ma' a teşdîdin bir kimesne çok zamânda uzun yaşla berhürdâr olmak ve eyü dirlik dirilmek ve çok zamân hoşlukda
  14. olmak et-tamâmü bi'l-fethi ve't-tahfifi bir nesnenün eksigi bütün olmak yukälü <Arapça> ve dağı bir nesnenün bütün olup tamâm olduğu yire dağı tamâm dirler bi'l-fethi ve'l-kesri
  15. ve kaçan ki bir oğlanun ayı ve günü bütün olup eksigi olmasa veledü'l-mevlûdi't-tamâm dirler bi'l-fethi ve'l-kesri cemî' an ve dağı kaçan ki ay bedir gecesinde bütün olup talsa kamerün tamâmün dirler
  16. bi'l-fethi ve'l-kesri ve dağı bir yılın içinde olan gâyet uzun gice leylü't-timâmi dirler bi'l-kesri lâ gayrû et-temmü bi'l-harekâti's-selâşi ve teşdîdin bi-ma' nâ't-tamâmi et-temtemetü bi-fethateyni beynehümâ sükünun bir kimesne tâ harfini
  17. söylemekde tereddüd idüp dili tolaşmak et-temtâmü bi'l-fethi tâ harfini söylemekde dili tereddüd idüp dili tolaşıcı kişi et-tümmetü bi-zammetin şümme fethatin ma' a teşdîdin bir kimesneye bağışlanmış nesne mevhübün gibi et-temennu' u bir kimesne
  18. bir nesneden hazâr idüp şakınmak ve kaçınmak et-temânu' u bi'l-fethi ve zammi'n-nûni iki nesne birbirinden şakınmak ve kaçınışmak ve kaçınmak et-temnîtü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin şümme fethatin bir kimesne bir kimesneye bir nesne
  19. arzûlatmak ve yalan söz düzdürmek et-temenni bi-fethatin şümme kesratin ma' a teşdîdin bir kimesne bir nesne arzûlamak ve dağı bir nesne okumak kırâ'atün gibi ve dağı yalan söz dürtmek yukälü <Arapça>
  20. <Arapça> et-temvîtü çok kimesneler öldürmek ve dağı çok kimesne ölmek lâzım ve müte' addi olur ve dağı bir kimesne mübâlagayla öldürmek
  21. et-temävütü bi'l-fethi ve zammi'l-vâvi bir kimesne 'ibâdetinde mürâyılık itmek et-temvicü deñiz mevc oldurmak ve talqalandırmak et-temevvücü deñiz talqalanmak ve mevc urmak ve qarış
  22. katış olmak ve deprenmek et-temvirü deprendirmek tahrik gibi et-temevvürü deprenmek ve kımıldamak ve bir kimesne çabalamak ve berü añarı gidüp gelmek ve dağı düşmek suqût gibi et-tüvmirüyyü bi-zammeteyni
  23. beynehümâ sükünun şümme kesratin şümme teşdîdin ahad ma' nâsinadur et-

- temvîlü bir kimesni mâldâr itmek ve mallu kılmak et-temevvülü bir kimesne mâldâr olmak ve mâllu olmak ve dağı bir kimesne bir tavar kendü için māl dutunmak ve dolun almak ve sermāye idinmek için şaklamak yukālū <Arapça> et-temevîhü ‘alā vezni't-tef’îli
24. telbîs itmek cem‘i temvîhât gelür ve dağı bakırdan veya demürden dürtülmüş nesnenüñ üzerini gümüş ile veya altun ile yaldırlamak yukālū <Arapça>
25. <Arapça> et-temetü bi-fethateyni ta‘aām durmakla yaramaz olup koğusu azmak yukālū <Arapça>
26. tarabe et-temhîdü döşemek ve döşek yapmak başı gibi ve bir kimesne bir işde ‘özrin ve bahānesin başı itmek ve döşemek ve beyān idüp açmak ve āşikāre kılmak ve dağı ‘özr
27. kabûl itmek ve dağı bir nesni düzüp koşmak ve oñarup bicermek yukālū <Arapça>
28. et-temehhüdü bir nesne döşenmek ve yayılmak ve bir nesne düzülüp ve düzeldilüp koşulmak ve oñarılmak ve bir nesneye kâdir olmak temekkün gibi et-temehhuğu bir kimesne şarābı eglenü eglenü diñlenü
- 29.

137b

01. diñlenü içmek yukālū <Arapça> et-temhîlü bir kimesneye mühlet virmek ve zamān virüp katlanuvirmek et-temehhülü
02. ögmek ve küymek ve bir işde ivmeyüp yap yap olmak ve yap yap dutmak yukālū <Arapça> et-temyîşü yağmur çok yağmakla yiri yumşadıp şovutmak
03. ve şovuk eylemek et-temeyyüşü yağmur yağmakla yir yumşayup şovuk olmak ve şovumak yukālū <Arapça> et-temāyiḥu bi'l-fethi ve zammî'l-yā’i
04. bir nesne bir yanına egilmek temāyül gibi et-temyîzü bi-vezni't-tef’îli bir nesni bir nesneden ayırmak ve ayrı kılmak ve bellü itmek et-temyîzü bi-vezni't-tefe‘uli bir nesne bir nesneden ayrılıp seçilmek ve bellü olmak
05. el-ḳayyisü bi-vezni't-tefe‘uli bir kimesne ögrünü ögrünü ve şalını şalını yürimek tabahturü gibi et-temāyiḥu iki kişi birbiriyle incinişüp araları yaramaz olup birbirinden ıraklaşmak yukālū <Arapça>
06. <Arapça> et-temeyyu‘u bi-vezni't-tefe‘uli bir nesne yir yüzüne dökülüp aḳup gitmek et-temyî‘u bi-vezni't-tef’îli bir nesni yir yüzüne döküp dağı aḳıdıp gidermek
07. et-temyîlü bi-vezni't-tef’îli bir nesni bir nesnenüñ üzerine egmek ve bir nesni bir nesnenüñ üzerine ağır ve ğālib kılmak terciḥ gibi et-temāyülü bi'l-fethi ve zammî'l-yā’i bir nesne bir yanına egilmek et-temāyünü bi'l-fethi ve zammî'l-yā’i bir kimesne yalan söylemek
08. et-temîmü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā’in sākinetin ḳatı ve berk nesne ve güç ve düşvār nesne şedîd gibi ve dağı temîm bir ḳabîlenüñ adıdur et-temîmetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā’in sākinetin şol meftüldür ki içinde ḳur‘ān yazılmış
09. veya esmā’u'llāh yazup oğlancuklar boynuna taḳarlar ve eşerler ve dağı boncuḳdan ve ğayriden bir ipe direnüp dağı boyunlarına taḳdıḳları heykel ve meftüldür cem‘i temāyim
10. gelür faşlü't-tā’i ve'n-nüni ve mā yüşellişühümā et-tinnü bi'l-kesri ve't-teşdîdi bir nesnenüñ yekdeşi mişil gibi ve şibih gibi yukālū <Arapça>
11. <Arapça> et-tinnînü bi-kesrateyni ma‘a teşdîdi'n-nüni şümme yā’in sākinetin ejderhā didükleri büyük yilandur cem’i tenānîn gelür ve dağı tenîn

- semā
12. diyārında bir mevzi' uñ adıdur et-tinā'etü bi'l-kesri bi-vezni'l-kitābeti ve't-tünū'ü bi-vezni'd-duḥūli mehmüzü'l-lāmi bir kimesne bir şehirde vatan dutup muḳīm olup durmaḳ yuḳālū <Arapça>
  13. <Arapça> et-tāni'ü bi-kesri'n-nūni mehmüzü'l-lāmi bir şehirde vatan dutup muḳīm olan kiři ya' nī köyden şehre girüp daḫı şehirde muḳīm olup şehir-
  14. -lü olan kimesne dihkān gibi cem' i tūnnā'ün gelür bi-zammetin şümme fetḫatin ma' a teşdīdin ve bi-hemzetin ba' de'l-elifi et-tenā'üşü bi'l-fetḫi ve zammi'l-hemzeti bi-vezni't-tefā' uli giri çekmek ve arda ḳalmaḳ ve irāḳ olmaḳ
  15. ta' aḫḫur ve tebā'ud gibi et-tenā' i bi'l-fetḫi ve kesri'l-hemzeti iki kişi birbirinden irāḳlaşmaḳ ve irāḳ olmaḳ et-tenbi'ü bi-vezni't-tef' ili mehmüzü'l-lāmi ve't-tenbi'etü bi-vezni't-tecrübeti mehmüzetü
  16. 'l-lāmi bir kimesneye bir nesni bildürmek ve ḫaber virmek et-tenebbü'ü bi-vezni't-tefe' uli mehmüzü'l-lāmi bir kimesne peygamberlik da' vāsın itmek ve peygamber geçinmek yuḳālū <Arapça> fi muḳaddimeti
  17. 'l-edeb et-tenbitü bi-vezni't-tef' ili ağac dikmek ve minhü <Arapça> ve daḫı terbiyet idüp beslemek yuḳālū <Arapça>
  18. ey rabbāhü et-tenbīzü bi-vezni't-tef' ili bir nesni mübālağayla yabana atmaḳ ve yire bırakmaḳ ilkā' gibi et-tenbīzü bi-vezni't-tef' ili çok kimesne laḳab ḳomaḳ et-tenābüzü bi'l-fetḫi ve zammi'l-bā' i biri
  19. birine laḳab ḳoyuşmaḳ ve laḳab ile birbirine çağrışmaḳ et-tenbīsü bi-vezni't-tef' il söz söyleşmek tekellüm gibi yuḳālū <Arapça> et-tenebbu' u bi-vezni
  20. 't-tefe' uli işi az az işlemek et-tenbīḳu bi-vezni't-tef' ili ağac dikmelerini şaf şaf ve ḳatır ḳatır dikmek ve daḫı her nesni düz ve birbirine beraber idüp ḳatır ḳatır itmek
  21. ve daḫı yazı yazmaḳ kitābet gibi ve daḫı oşurmaḳ redāmün gibi et-tenbīlü bi-vezni't-tef' ili bir kimesneye bir nesne virmek i' tā' gibi ve bir kimesneye bir nesni az az şunuvirmek et-tenebbül bi-vezni't-tefe' uli
  22. oḳ götürmek ve daḫı ululanmaḳ ve şāḫib-i fazl geçinmek tefazzul gibi ve daḫı ölmek mevt gibi et-tinbālū bi'l-kesri ḳışa nesne ḳaşır gibi et-tenbīhü bi-vezni't-tef' ili bir kimesni uyḳudan uyarmaḳ
  23. ve daḫı bir kimesni nās arasında belirsiz iken bellü ve āşikāre itmek ve ulu kimesne ḳılmaḳ ve bir kimesneye bir nesni bildirmek ve üzerine vāḳıf ve muḫtali' ḳılmaḳ yuḳālū <Arapça>
  24. <Arapça> et-tenebbü'etü bi-vezni't-tefe' uli bir kimesne uyḳudan uyanmaḳ ve nās arasında
  25. belirsiz iken şoñra bellü ve āşikāre olmaḳ ve bir nesneye vāḳıf olup bilmek ve daḫı bir nesni unutduḳdan şoñra gine ḫātırā gelüp öñüne düşmek tezekkürü'ş-şey' i ba' de nisyānin
  26. ma' nāsına et-tenbiyyü bi-fetḫatin şümme kesratin ma' a teşdīdin bir kimesne peygamber geçinmek ve peygamberlik da' vā itmek ya' nī ben peygamberüm demek et-tentīfü bi-vezni't-tef' ili bir kimesne çok ḳıl bulmaḳ
  27. ve çok ḳılları yirinden ḳoparmaḳ et-tenāḳufu bi-fetḫi't-tā' i'l-ülā ve zammi's-şāniyeti ḳıl bulunmaḳ ve dökülmek tesāḳuḫu'ş-şā' ri gibi et-tenātülü bi-fetḫi't-tā' i'l-ülā ve zammi's-şā-
  28. -niyeti ot sıkıalup ve sıkışup birbirine girişüp daḫı ba' zı ba' zından uzun olmaḳ yuḳālū <Arapça> et-tentīnū
  29. bi-vezni't-tef' ili bir nesnenüñ ḳoḳusu yaramaz idüp ḳoḳusun azdırmaḳ ve yitmek ve çirkin ḳoḳulu ḳılmaḳ et-tenşīrū bi-vezni't-tef' ili bir nesni çok

şaçmak ve çok

138a

01. nesne saçmak ve yabana tağıtmaq et-tenāşürü bi'l-fethi ve zammi's-şā'i bir nesne yabana saçılıp tağılmaq et-tensilü bi-vezni't-tef' ili at ve qatır ve eşek terselemek ve şıçmaq ve dağı bir nesnenün
02. içinde olan nesni ne varise hep çıkarıp boşaltmaq et-tenāşülü bi'l-fethi ve zammi's-şā'i bir nesne bir uğırdan dökülmek inşibāb gibi yuqālū <Arapça>
03. <Arapça> et-tenāşi'ü bi'l-fethi ve kesri's-şā'i iki kiři bir nesni aşışmaq tezākür gibi et-teneccü'ü bi-vezni't-tefe' uli mehmüzü'l-lāmi bir kimesne bir kimesneye göz degirmek yuqālū <Arapça>
04. bi-^ç aynin et-tenecnücü bi'l-fethi şümme sükünin şümme zammetin bir nesne çoğalmaq ve çok olmaq tekeşşür gibi ve bir nesne sülpülemek ve sülpük olmaq ve selgi olmaq ve bir nesne ginün yir ve bol yir tutmaq
05. et-teneccühü bi-vezni't-tefe' uli bir kimesne hācetinün revā olmasın ve bitmesin istemek et-tenācuğu bi-fethi't-tā'i ve zammi'l-cimi bir kimesne gördüğü düşler biribiri ardınca vāki' olmaq
06. ve rāst gelmek yuqālū <Arapça> et-tencidü bir nesni bezemek ve düzüp qoşmaq tezyin gibi ve bir kimesne sınamaq ve tecrübe itmek yuqālū <Arapça>
07. <Arapça> et-tencizü bir kimesne bir kimesni sınamaq ve tanımaq tecrübe gibi ve berk ve muhkem
08. itmek ve minhü <Arapça> et-tencizü bi-vezni't-tef' ili bir nesni eglemeyüp tiz itmek ve eyü dirmek ve hāzır kılmmaq ve tizcek bitirmek
09. ve ödemek et-teneccüzü bi-vezni't-tefe' uli bir kimesne bir nesnenün tizcek bitmesin ve revā olmasın istemek ve dağı bir kimesne hācetinün tizcek bitirilmesin taleb itmek ve dağı bir kimesne bir nesni
10. isteyüp almak yuqālū <Arapça> et-tencisü bi-vezni't-tef' il bir nesne bir nesni murdār itmek ve dağı tencisün
11. heykel ve meftül gibi bir nesnedür ki ^ç arablar anı boyunlarına taqarlar ve asarlar dil ve göz degmesün diyü et-teneccüsü bi-vezni't-tefe' uli bir nesne murdār olmaq et-tenācüşü bi-fethi't-tā'i ve zammi'l-cimi bir
12. kaç kimesneler bir nesni şatun almak murādları ve maqşüdları degül iken biribiriyle artırışmaq ve minhü'l--hadis <Arapça>
13. <Arapça> et-tencimü bi-vezni't-tef' ili bir nesni bölük bölük itmek ve dağı bir kimesne bir kimesneye borcunı bölük bölük virmek yuqālū <Arapça>
14. <Arapça> ve dağı bir kimesne yıldız ile bir nesne hükm eylemek ve muneccim yıldız ile bir nesnede ^ç amel itmek et-teneccühü bi-vezni't-tefe' uli bir kimesni bir nesneden yığmaq ve yığlandırmmaq
15. ve dağı bir kimesne bir kimesni yaramaz nesneyle qarşulamaq yuqālū <Arapça> et-tenciyetü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin şümme fethatin bir kimesne bir kimesni bir nesneden qurtarmmaq ve dağı yirün çevresine ve tolayısına
16. toprak yığmaq ve toprak çevirmek şu başup dağı garq itmesün diyü yuqālū <Arapça> et-tenecci bi-fethateyni şümme kesratin ma' a teşdidin bir kimesne bir nesneden
17. qurtulmaq et-tenāci bi-fethi't-tā'i ve kesri'l-cimi iki kiři biribiriyle çöldeşmek ve gizlüce söyleşmek yuqālū <Arapça> et-tenhibü bir kimesne bir işde cehd-

- i cidd eylemek ve duruşmak ve çalışmak
18. ve dağı şabāh şuya irişmek ve yetişmek için gicede berk yürüme ve katı katı gitmek yukālū <Arapça> et-tenahnuhu bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin
  19. bir kimesne öksürüp boğazın ayırtlamak ve uğ uğ demek et-tenāhuru bi-fethi't-tā'i ve zammi'l-hā'i bir kaç kişiler savaşda ve cengde birbirin boğazlamak et-tenehhusü haber şormak ve aramak
  20. yukālū <Arapça> et-tenehhusü bi-vezni't-tefe'uli bir kimesne bir kimesnenün sözüni söyleyüp veya şî' rini okuyup dağı
  21. bu sözü ben söyledim ve bu şî' ri ben didüm ve ben nazm itdüm diyü eylik sözünü ve şî' rini kötüye nisbet eylemek ve dağı bir kimesne kendüyi āhar kimesnenün mezhebine veya kabilesine nisbet eylemek
  22. yukālū <Arapça> et-tenhütü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin şümme fethatin bir kimesne bir kimesni yirinden ayırmak
  23. ve yirinden ırak eylemek yukālū <Arapça> et-tenahhi bi-fethatin şümme kesratin ma'a teşdidin bir kimesne yirinden ayrılmak ve mevzi' inden ırak olup giri çekilmek ve añarı
  24. gitmek yukālū <Arapça> et-tenahnuhu bi-fethateyni şümme sükünin şümme zammetin deve çökmek terevvükü'n-nāqati ma'nāsına et-tenahhu' u bi-vezni't-tefe'uli bir kimesne sümügün sümürmek ya'nī burunundan
  25. sümügini eliyle alup dağı yabana atmak ramyü'n-nühā'ati ma'nāsına et-tenahhulü bi-vezni't-tefe'uli bir nesni uyurtlamak ihtiyār ve ıştifā' gibi et-tenehhumu mişlü't-tenehhu' i ve ekşi yüzlü olmak zekerehü'l-ahterī
  26. et-tenedduhü koyun 'alef çok yedükçün yatağında birbirinden ırak olup ve giñ yatmak et-tenāddü bi'l-fethi ve teşdidi'd-dāli her biri bir yire kaçup taşılmaq ve minhü <Arapça> yevme
  27. 't-tenāddi bi-teşdidi'l-dāli et-tendidü bir nesni her kime olursa bildirmek ve meşhūr itmek kime olursa duyurmak yukālū <Arapça> et-teneddüsü bilinmesin yirlerden haber
  28. şormak yukālū <Arapça> et-teneddülü silinmek et-teneddümü işlediği işe pişmān olmak et-tendimü pişmān itmek et-tendiyetü
  29. nidā itdürmek ve çağırtdurmak ve bir nesni yaş idüp ıslatmak ve deve bir def' a şuvardukdan sonra bir dağı şuşayınca oturmak ve dağı bir nesni şolmak ve ıslatmak et-teneddü bi-fethateyni

138b

01. ve kesri'd-dāli'l-müşeddedeti deve bir def' a şu içdükden sonra gine şuşayınca ot otlamak ve dağı bir kimesne yārānları üzerine cömerdlenmek ve sancılanmak et-tenādī bi'l-fethi ve kesri'd-dāli birbirine
02. nidā idüp çağırmaq ve dağı avurd savurd idicek yirlerinde oturmuş yukālū <Arapça>
03. et-tenāzirü birbirin korçutmaq et-tenezzuhu ırak olmak et-tenzirü hor ve haķir itmek yukālū <Arapça>
04. <Arapça> et-tenezzurü bir kimesne kendüyi tāyife-i nizāriyyeye beñzetmek veya kendüyi anların içine koymak ve anlardan şaymak et-tenzi' u çok nesnei yirinden koparmak ve bir kimesni bir nesneye
05. müştāk itmek et-tenāzu' u huşümet idişmek ve iki kimesne bir nesneye yapışup her biri kendüden yaña çekmek et-tenezzu' u çekilmek ve bir

- nesneden yaña müştāk olduğu hâlde ivmek et-tenzīku at
06. kâlıkıtmaq et-tenzīlü bir nesni yap yap yuĸarudan ařaĸa itdürmek ve bir nesni bir nesnenüñ yirinde kılmaq ve minhü ehlü't-tenzīl <Arapĸa>
07. <Arapĸa> ve daĸı her nesni yirlü yirinde kılmaq tertīb gibi et-tenezzülü yap yap ařaĸa inmek et-tenāzülü ařaĸa atışmaq et-tenzīhü ırāĸ itmek teb'īd gibi yuĸālü <Arapĸa>
08. 'ani's-sü'i <Arapĸa> et-tenezzühü ırāĸ olmak ve řaĸınmaq ve ĸazā'en ĸācetĸün řahrāya ĸıĸmaq ĸāle ibnü's-sekīt <Arapĸa>
09. <Arapĸa> et-tenziyetü at kâlıkıtmaq
10. ve řavaruñ irkegin dışisi üzerine kâlıkıtmaq ve ĸıĸarmaĸ et-tenezzī bi-fethateyni ve kesri'z-zāyi'l-müşeddedeti řıĸramaĸ ve ivmek teveşşüb ve teserru' gibi et-tensi'etü bi'l-hemzeti ba'de's-sīni 'alā vezni
11. 't-tecribeti zecr itmek ve sürmek et-tenessübü bir kimesni bir kimseye ĸavm ve ĸarīb geĸinmek yuĸālü <Arapĸa> et-tenāsüĸu bozuşmaq ve minhü et-tenāsüĸu fi'l-mīrāři
12. <Arapĸa> et-tensāsü
13. bi'l-fethi berk seyr itmek seyrün ředīdün ma'nāsına et-tenāsüfü bi'l-fethi ve zāmmi's-sīni biribiriyle gizlü söyleşmek et-tensīĸu bir nice nesni ilige dizmek ve biribiri ardınca kılmaq tanzīm gibi et-tenāsüĸu bi'l-fethi
14. ve zāmmi's-sīni biribirine münāsib olup uyuřmaq et-tenessükü 'ibādet itmek ta'abbūd gibi et-tenāsülü nice kimesne biribirinden toĸmaq yuĸālü <Arapĸa> et-tenessümü
15. řoluĸun alup virmek teneffüs gibi ve bir nesnenüñ ĸoĸusun bulmaq et-tensiyetü bi-vezni't-tesmiyeti bir kimesneye bir nesni unutturmaq et-tenāsī bi'l-fethi ve kesri's-sīni bir nesni unutmış geĸinmek yuĸālü <Arapĸa>
16. <Arapĸa> et-tenşi'etü bi'l-hemzeti ba'de's-şini beslemek terbiye gibi ve uzatmaq ve yüceltmek et-tenşiü mübālaĸayla aĸmaq ve řaĸıtmaq ve bir kimesnenüñ üzerine ta'vīz ve efsün oĸumak ve bu meĸüle nesnelere yazmaq et-tenşiü şin řāııman itmek et-teneřřuĸu ĸatı olmak yuĸālü <Arapĸa> et-teneşşüfü bir nesni şorup iĸine almak yuĸālü
18. teneşşüfü's-şevbi <Arapĸa> et-tenşiü şoruşdurmaq et-tenşiümü bir nesne yinüp ĸoĸmaq başlamak ve daĸı şerre şurü' itmek yuĸālü <Arapĸa>
19. <Arapĸa> et-tanřiü mübālaĸayla dikmek ve toĸrutmaq veyāĸūd ĸoĸ nesnelere dikmek ve toĸrutmaq ve biribiri üstüne yıĸmaq et-tenařřubu
20. dikilmek ve toĸrulup řurmaĸ et-tenařřuĸu öĸüt tutmaq ĸabülü'n-naşihati ma'nāsına ve kendüyi öĸüt virici kimesnelere beñzetmek et-tanşiü yardım itdürmek ve bir kimesni nařrāni itmek ve fi'l-ĸadiř <Arapĸa>
21. <Arapĸa> et-tenaşşuru nařrāni olmak et-tenaşşuru biribirine yardım itmek te'āvün gibi et-tenşiü bir nesni ortasından iki bölmek ve bir kimesnenüñ başına ĸar örtmek et-tenaşşufu 'avrat başına ĸar
22. örtmek yuĸālü <Arapĸa> et-tenşiü oĸ dermenlemek ve oĸuñ dermenin ĸıĸarmaĸ ezdāddandur et-tenaşşulu ĸurtulmaq yuĸālü <Arapĸa> ve daĸı
23. bir nesni ĸıĸarmaĸ istiĸrāc gibi yuĸālü <Arapĸa> et-tenaşşi bi-fethateyni ve kesri's-şadi'l-müşeddedeti bir ĸavmüñ ulusundan ĸız almak ve saĸ şaramak terci'lün gibi et-tenaşi bi'l-fethi ve kesri's-şadi ulaşmaq
24. intiřāl gibi et-tenziyetü bi'l-fethi ve zāmmi'z-zādi bir āĸacdur ki andan oĸ dūzerler cem'i tenāzzub gelür bi-ĸazfi'l-hā'i et-tenzīcü deve bir yıldan ziyāde köřegini götürüp bulmamaĸ yuĸālü <Arapĸa>
25. <Arapĸa> et-tenāzzuĸu bir nesneden berī olup ĸurtulmaq teĸalluř gibi et-tenzīdü metā' biribiri üzerine mübālaĸayla yıĸup düzetmek

26. yuḳālū <Arapça> et-tenzīrū tāze ve güzel itmek ve ni' met virmek ten'īm gibi et-tenāzulu oḳ atışmak biribirin geçmek et-tenazzī bi-fethateyni ve kesri'z-zādi'l-müşeddedeti tavar
27. arıḳlanmak yuḳālū <Arapça> et-tenātuḥu tavar biribiriyle başıyla toḳuşmak ve uruşmak et-tenattusū mübālağayla arıtmak ve pāk olmak ve bir nesne diḳḳatle nazar
28. idüp nihāyetine irişmek ve haber şorup bakılıp cāsūslamak yuḳālū <Arapça> et-tenattū' u sözde diḳḳat itmek yuḳālū <Arapça> et-tanṭifū
29. bir kimesnenūñ ḳulağına küpe taḳmak et-tenattufū küpe taḳınmak ve buluşmak telattūḥ gibi et-tenṭifū ḳuşaḳ ḳuşanmak et-tenattūḳu ḳuşaḳ ḳuşanmak ve atını yanınca idüp binmemek yuḳālū <Arapça>

139a

01. <Arapça> et-tenṭilū edviye ile bişmiş şuyı ḥastanuñ başına yap yap dökmeḳ mübālağayla et-tenāṭī bir kimesnenūñ şa' rına ta' arruz itmek temerrūsün gibi et-tenzīfū arıdup pāk
02. itmek et-tenazzufu arınmak istemek tekellūfū'n-nezāfeti ma'nāsına et-tanzīmū bir nice nesni iplige düzmek yuḳālū <Arapça> et-ten'ābū bi'l-fethi ḳarğa ötmek yuḳālū <Arapça>
03. <Arapça> et-ten'ışū bir kimesneye na' aşeka'llāh demek yuḳālū <Arapça> et-tena' nu' u bi-fethateyni ve zammī'n-nūni's-şāniyeti ırak
04. olmak tebā'ade gibi et-tena'ulū ayağına na'l geymek et-ten'īlū tavar na' llenmek ve ayakḳabınūñ altına egüp dikmek ve saḥtiyān dikmek et-ten'īm ni' met virmek ve bir nesni yumşaltmak ve yumşak eylemek ve daḥi ten'īm
05. mekke yanında bir mevzi' uñ adıdır ki 'āyişe ḥazretlerinūñ mesicidi ol mevzi' uñ ḳatındadır kezā fi'l-mağribi et-tene'um ivdirlik dirilmek ve yiyüp içüp hoş geçinmek et-tenā'ī biribirine mevt ḥaberin
06. virmek et-teneğguru ḳorḳutmak i'ād gibi et-teneğguş deprenmek zekereḥū'l-aḥterī <Arapça> et-tengışū ṭaraltmak ve bulundurmak yuḳālū <Arapça> et-tenağguşu
07. bī-ḥuzūr olmak ve ṭaralmak yuḳālū <Arapça> et-teneğgum āvāz itmek ve yap yap söyleyüp seslenmek et-tenāḡī bi'l-fethi ve kesri'l-ğayni bir kimesne bir kimesneye hoş gelüp sevindiriceḳ söz
08. söylemek yuḳālū <Arapça> et-teneffuḥu şişmek ve örülmek ürülmek et-tenfizū geçürmek imzā' gibi et-tenfirū ũrkütmek ve yigrendirmek ve bir kimesneye laḳab ḳomak et-teneffürü ũrkmek ve yigrenmek
09. ve yüz çevirmek et-tenfizū ḳalkıtmak terfişu gibi ve dırnaḳ üzerinde oḳ döndürmek ve çevirmek ve fırlatmak yuḳālū <Arapça> et-tenfisū bir kimesnenūñ ḡamın ve ḡuşşasın
10. gidermek terfih gibi ve mühlet virmek imhāl gibi et-teneffūsū soluk alup virmek ve ũfürmek ve tañ yiri ağarmak ve yarılmak teşakḳuḳ gibi et-tenfişū panbuḡı ve yāḥūd yūñi bir çubuḡla çırpamak
11. yumşasun diyū yuḳālū <Arapça> et-teneffüşū it veya canavaruñ tūsün ũrpertmek ve tūyini biribir eylemek et-tenfizū mübālağayla silmek ve depretmek
12. taḥriḳ gibi et-teneffūtu el ḳırmak ve iri olmak yuḳālū <Arapça> et-tenfiḳu ' arab ṭavşanı nāfkā delgüğüne girmek ve düzmek yuḳālū <Arapça>

13. <Arapça> ve dağı bir geçmez ve Őatılmaz nesni geçkin itmek ve geçirmek yuğalı <Arapça> et-tenfilü bir kimseye māl-ı ğanīmetden ĩŐŐesinden ziyāde nesne virmek ve bir kimesneye
14. māl-ı ğanīmetden ĩŐŐeñden zāyid nesne ve deyn dimek et-teneffülü ziyāde olmak ve nāfile namāz kılmak ve māl-ı ğanīmetden ĩŐŐesinden artuğ nesne almak et-tenfihü yormak a‘bā’ü gibi yuğalı <Arapça>
15. <Arapça> et-tenāfi biribirin komağ et-tenkībü bir diyārdan bir diyāra varup gezüp tolanmak ve minhü kavlıhü te‘a. <Arapça>
16. <Arapça> ve dağı Şormak bađŐ ve tefahđuŐ gibi kezā fi muğaddimeti'l-edebi et-tenkīŐü ivmek isrā‘ gibi yuğalı <Arapça> et-tenkīđu bir nesnenüñ yaramazın giderüp eyüsin
17. komağ tehzīb gibi ve minhü ve minhü <Arapça> ve dağı kemüğünüñ ilikin çıkararak istihrāc muđu‘l-‘azmi ma‘nāsına et-tenakđu pāk olup
18. arınmak ve az kalmak yuğalı <Arapça> et-tenekđuŐü kurtarmak tađliŐ gibi et-tenkīrü ığırmak ve Őafir gibi ve Şormak ve deprenmek varıp istemek teftiŐ gibi yuğalı <Arapça>
19. <Arapça> et-tenkīzü Őıcratmak tevŐib gibi et-tenkīsü divide mürekkeb koymak yuğalı <Arapça> et-tenkīŐü bezemek tezyīn gibi et-tenakđuŐu
20. eksilmek ve bir kimesni ‘ayblamak zemm itmek yuğalı <Arapça> et-tenakđuŐu yarılmak tefatır gibi et-tenakđuŐu yakıŐmak ve bozuŐmak yuğalı <Arapça>
21. et-tenkīđu yazuya nokta komağ et-tenkīlü ayakđabın yamamak yuğalı <Arapça> ve bir nesni bir yirden bir yire çok iletmek ikŐārü'n-na‘li ma‘nāsına ve ufatmak ve minhü <Arapça>
22. <Arapça> ve dağı Őarāb içen kimesneye nukli ve mazı çok virmek yuğalı <Arapça> et-tenakđuŐu bir yirden bir yire ğöcmek Őarāb
23. üzerine nukul yimek et-tenkīyetü pāk itmek tanzīf gibi et-tenakđi bi-fethateyni ve kesri'l-kāfi'l-müşeddedeti uyurtmak ıŐtīfā‘ gibi et-tenkībü dönmek ve ayrılmak ‘udül ve i‘tizāl gibi et-tenekkübü kaçmak ve ırak
24. olmak tecennüb gibi ve dağı bir nesni omuzı üstüne komağ yuğalı <Arapça> et-tenkībü ĩurmā olmağa başlamak yuğalı <Arapça> et-tenāküdü
25. düŐvārliđ idifmek te‘āsür gibi et-tenkīrü bir ismi nekire itmek ve dağı bir ĩālden bir ĩāle döndürmek yuğalı <Arapça> et-tenekkürü bir ĩālden bir ĩāle döndürmek yuğalı <Arapça> et-tenekkürü bir ĩālden bir ĩāle dönmek
26. ve yaramaz ĩulu olmak ve kaçıyup incinmek yuğalı <Arapça> ve dağı bilmezlenmek yuğalı <Arapça> et-tenkīsü bir nesnenüñ başın
27. aşağa ve ayağın yuğaru eylemek ve minhü'l-münekkes <Arapça> et-tenkīŐu ğerü döndürmek et-tenakküŐü ğirü dönmek rucü‘ gibi et-tenkīzü ivdirmek yuğalı <Arapça>
28. <Arapça> et-tenkīfü devenüñ kulağı ardında urlar ve bezeler çıkmak et-tenkīlü zincir urmak ve bir kimesni ğayrilere ‘ibret itmek yuğalı <Arapça> et-tenemmür
29. bir kimesne bir kimseye kaçıyup incinmek yuđalı <Arapça> et-tenmīsü ĩile itmek ve aldamak et-tenemmūsü ĩilelenmek ve aldamak et-tenmīŐu minkāŐla yüzünden ve elinden çok

139b

01. kıl bulmak yuğalı <Arapça> et-tenemmüŐü yüzi kılın bulurmak et-tenmīku

- yazu yazmağla bezemek yuḳālū <Arapça> et-tenmiyetü ‘alā vezni
02. 't-tecribeti ḳovu ḳovulmak ya‘ nī bir kimesnenüñ haberini bir kimseye haber virmek ifsād vech üzere oda odın biraḳup yalıñlandırmak yuḳālū <Arapça>
03. <Arapça> et-tenemmī bi-fethātin ve kesrati'l-mīmi'l-müşeddedeti yuḳaru ḳalkmak irtifā‘ gibi et-tenübü çam ağacından bir nev‘i keçirek ağacdur ki
04. ḳatırān ağacı dirler et-tenāvübü nevbetleşmek şuda ve ğayride te-tenevvūhu bir nesne aşılp durduğı yerde deprenmek yuḳālū <Arapça> et-tenāvūhu ḳar-
05. -şulaşmak teḳābül gibi et-tenvīhu bir nesne bir nesneye güci yeter ve tāḳat getirür ḳılmak yuḳālū <Arapça> et-tenevvūhu erkek
06. deve dişisine çökürmek vaḳi itmekçün et-tenūhu bi-fethi't-tā‘i ve zammī'n-nūni'l-muḥaffefeti yemenden bir ḥayyīñ ismidür et-tenvirü nūrlanmak ve rüşen olup ziyālanmak ve ziyānuñ kendüne dağı tenvir
07. dirler ve dağı ağaç çiçeklenmek ve gevdesinden bir mevzi‘a igne ile dürtüp dağı üzerine çöt döküp kükretmek ve bir kimesne bir kimesneye ḥırzıma dürtmek yuḳālū <Arapça>
08. <Arapça> et-tenevvürü bi-fethateyni ve zammī
09. 'l-vāvi'l-müşeddedeti od görmek ve ḥırzıma dürtünmek yuḳālū <Arapça> et-tenevvürü bi'l-fethi ve zammī'n-nūni'l-müşeddedeti meşhürdur
10. et-tenvīşü ḳonuklağı ḳıgıramak ve ümiz itmek et-tenāvüşü bir nesni şunup almak tenāvlü ve dağı aşığı tıtmak ve te‘ḥir itmek zekere'l-ma‘ neyeyni'l-aḥireyni'l-aḥterī ve lem ecid
11. <Arapça> hemzeyle ve hemzesiz cāyizdür tenāvüş ve tenā‘üş gibi et-tenvītu ḫavara yük üzerinden bir nesne aşmak et-tenvātu bi'l-fethi bir nesnedür ki meḥāfeye aşı
12. ḳorlar tezyīn için ve dağı at yanına aşdukları nesne matara gibi ve tevebbür gibi ve ğayri gibi zekerehü'l-aḥterī ve lem ecidhü fi ğayrihi et-tenevvūtātü bi-şelāşi fethātin ve bi-zammetin şümme fethātin şümme kesratin
13. ma‘a teşdidi'l-vāvi fihimā öz ḳuş didükleri ḳuşdur ki yuvasını bir iple ağac budacağına aşar dağı içinde yavrular et-tenevvu‘u dürlü dürlü olmak et-tenūfetü
14. ve't-tenūfiyetü bi-fethati't-tā‘i ve zammī'n-nūni fihimā ve teşdidi'l-yā‘i fi'l-aḥiri yazı mefāzetün gibi ve'l-cem‘u tenā‘if et-tenūḳatü ve't-tenūḳiyyetü mişlühümā zekerehümā'l-aḥterī et-tenvīku
15. deve ḳullanmak ve ḥamılıḳın ve çekiligin çıkarmak yuḳālū <Arapça> et-tenevvūku bi-fethateyni ve zammī'l-vāvi'l-müşeddedeti bir nesnede diḳḳat ve mübālağı itmek
16. yuḳālū <Arapça> et-tenvilü ‘atā virmek yuḳālū <Arapça> et-tenāvülü
17. elile şunup nesne almak ve yimek yimekden dağı kināyet olur ekl gibi yuḳālū <Arapça> et-tenvīmü uyutmak et-tenevvümü uyurken bir ‘avrata cimā‘ olunmak yuḳālū <Arapça>
18. <Arapça> et-tenāvümü uyḳusu yoğıken uyurlanmak yuḳālū <Arapça>
19. <Arapça> et-tennūmetü bi-fethi't-tā‘i ve zammī'n-nūni'l-müşeddedeti bir aşı ağacdur uvacık yimişleri olur içinde bir dāne çekirdegi olur beriye ehli anuñ yemişin yerler cem‘i tenevvüm gelür
20. <Arapça> et-tenviyetü bir kimesni çok zıkr idüp iller içinde meşhür itmek ve ögmek yuḳālū <Arapça> ve aşı ma‘nāsına yuḳaru ḳaldırmaḳdur ref gibi kezā
21. fi'l-mağribi et-tenviyetü bi-vezni't-tecribeti bir kimesni kendü niyetine ḳomak yuḳālū <Arapça> et-tenāhüdü bir ḳaç yoldaşlarıñ her biri şāḫibine beraber azuḳ çıkar-

22. -mağ kemā yuḳālū <Arapça> et-tenāhüzü bir nesnei alma uyuşmak yuḳālū <Arapça>
23. <Arapça> et-tenāhužu duruşmak yuḳālū <Arapça> et-tenehhünü bi-fethatin ve zammî'n-nūni's-şāniyeti
24. yağılanmağ keff ve imtinā' gibi et-tenhiyetü bi-vezni't-tecribeti derenüñ şol çuḳur yirine dirler ki cem' i eṯrāfından şu oraya cem' ola cem' i tenāhî gelür et-tenāhî dökünmek ve
25. durmağ ve yağılanmağ imtinā' gibi ve biribirmi nehy ve men' idişmek yuḳālū <Arapça>
26. <Arapça> et-tenyirü bi-vezni't-tef' ili bize arkaç atmağ ve biz arkaçlamağ ve bize nişān urmağ ve ṯamḳa urmağ faşlü
27. 't-tā' i ve 'l-vāvi ve mā yüşellişühümā et-tenūbetü bi-zammî't-tā' i ve fethi'l-hemzeti şol nesnedür ki andan utanılır kemā yuḳālū <Arapça>
28. <Arapça> et-tü'ezetü bi-zammî't-tā' i ve fethi'l-hemzeti ve taḥfifi'd-dāli yap yap olmağ ve yap yap itmek te'ennî ve temehhül gibi et-tene'üdü bi-fethi't-tā' i ve 'l-vāvi
29. ve zammî'l-hemzeti'l-müşeddedeti mişlühā et-tev'āmü bi-fethi't-tā' i ve 'l-hemzeti ikiz oğlandır ikisi bir ḳarından toğa ikisinüñ arasında altı ay geçmeye teşniyesinde tev'āmān

140a

01. ve mü'enneşinde tev'āmetün dirler müzekkerinüñ cem' i tevā'im feşā'im gibi ve tüvām gelür bi'z-zammî bu vezn üzerine cem' i gelmez illā tev'ām gelür ve zavār gelür zurruñ cem' inden ve rebāb ve 'ırāḳ
02. ve riḥāl ve firār gelür rebbinüñ 'ıraḳuñ ve raḥlün ve ferirün cem' ilerinde ve mü'enneşinüñ cem' i tevmātün gelür ve daḫı ḳumār oḳlarınuñ ikincisine de tevām dirler ve daḫı deñiz kenārında
03. ummāna dirler bir ḳaşabanuñ adına da tev'ām dirler et-tevā bāniyān ṯavaruñ emcikinüñ iki yanı et-tevbetü bi'l-fethi günāḥdan dönmeğ ve pişmān olmağ cem' i tūbün gelür ve daḫı
04. ḳulımı tevbeğe ḳulavuzluğa ve tevbesin ḳabül itmeğe de dirler yuḳālū <Arapça>
05. <Arapça> et-tetviyetü bi-vezni't-tecribeti bi-ma'nā't-tevbeti et-tevvābü bi'l-fethi ve't-teşdidi mübālağayla tevbe ḳabül idici et-tevbih başa ḳaḳup ḳorḳutmağ
06. et-tevbirü devşen berk ḳatı yirde yürümek ve segirtmek azı belirsin diyü ve daḫı bir kimesne bir mevzi' de bir zamān durup gitmemek yuḳālū <Arapça>
07. <Arapça> et-tevbışü bir nesne ḳarışdırmağ et-tevbışü it
08. eniği gözlerin açmağ yuḳālū <Arapça> et-tütü bi'z-zammî kızıl tuṯ ferşā'ün gibi tāyla ve şāyla luğatdur ve ba' zılar ḳatında şāyla cāyiz degüldür et-tüşiya bi'z-zammî bir ṯaşdur ki andan sürme iderler et-tevtihü az eylemek taḳlil gibi yuḳālū <Arapça> et-tevettuḫü yuḳālū <Arapça> et-tevtirü
10. yay kirişilmek et-tevātürü biribiri ardınca olmağ tetābu' gibi yuḳālū <Arapça> et-tevşibü ḳalkıtmağ
11. ve şıçratmağ bir kimesni yasdıḳ üstüne oturtmağ ve bir kimseye üstüne oturmağ için yasdıḳ virmek yuḳālū <Arapça>
12. <Arapça> et-teveşşübü yüzünden şıçrayup ḳalkımağ ve yasdıḳ üstüne oturmağ et-tevşirü döşegi yumşaq eylemek ve daḫı buña beñzer

13. nesnelere yumşak eylemek et-tevşirü bir kimesne dışını bir nesneyle inleyüp ve dörpüleyüp yüzünü düzeltmek inceltmek ve yufka eylemek ve ağacı inlemek et-tevşiku
14. berk ve muhkem eylemek ve bir kimesneye berk ve mu' temed kimesnedür demek ya' nî inançak kimesnedür demek yukâlü <Arapça> et-teveşşüku berk ve
15. muhkem olmak ve bir nesne inanmağla dutmak yukâlü <Arapça> et-teveccü'ü bi-fethatayeni ve zammi'l-cîmi'l-müşeddedeti mehmüzü'l-lâmi urmağ darb gibi et-tevcîbü bir nesni
16. yire urmağ ve yorulmağ a'yâ gibi yukâlü <Arapça> et-tüvâcü bi'z-zammi koyun melemek et-tevcîdü guşşalanmağ et-teveccühü guşşalanmağ
17. yukâlü <Arapça> et-tevâcüdü vecdi yoğiken izhâr-ı vecd itmek et-teveccüzü istemek taleb gibi et-teveccüsü kalbinde bir nesne gizlemek gibi ve gizlüce şavta kulak tutup
18. diñlemek <Arapça> ma' nâsına et-teveccu' u esirgemek yukâlü <Arapça> et-tevcînü yañağları yüksek ve büyük olmağ yukâlü <Arapça>
19. <Arapça> et-tevcîhü yüzün döndürmek ve bir kimesne bir nesneye göndermek irsâl gibi ve bir nesni bir
20. cihet üzerine kılmak ve minhü mâ kıle <Arapça> ve dağı şol harfe dirler ki elif tâsiyla kâfiye arasında vâki' ola ve 'inde'l-ba'z
21. bu didüğümüz harfün harekâtına dirler et-teveccühü yüzün dönmek ve bir kimesne kocalup a' zâsı zebün olup köhnelemek yukâlü <Arapça>
22. et-teveccî bi-fethateyni ve kesri'l-cîmi'l-müşeddedeti tavar tırnağında bir incidir nesne bulmağ yukâlü <Arapça> et-tevhîd bir itmek ve birdür demek et-tevahhüdu bir olmağ
23. ve bir nesne becermekte yalnız olmağ ve yalnız bicermek yukâlü <Arapça> et-tevhîşü bir kimesne
24. ardından düşmân yite diyü korkusundan yarağın yasağın ve kabasısın yabana atmağ yukâlü <Arapça> et-tevahhuşu
25. ıssız olmağ ve boş olup hâlî olmağ yukâlü <Arapça> et-tevhîfü insân ve tavar kendüyi
26. yera urmağ ve 'inde'l-ba'z degnekle kimesne urmağ ve dağı tavar arıklanmağ et-tevhîmü yüklü 'avrata gönüli istedüğü nesne yedirmek ve dağı
27. boğazlamağ zebh gibi et-tevhîhü bi-vezni't-tecribe ivdirmek ta' cîl gibi et-tevahhî bi-fethateyni ve kesri'l-hâ'îl-müşeddedeti ivmek 'acele ve isrâ' gibi et-tevahhumu bir kimse bir nesne hoş görmemek
28. yukâlü <Arapça> et-tevahhî istemek ve aramağ ta'allüb gibi ve kaşdıle bir nesne idüp gayri itmemek yukâlü <Arapça>
29. <Arapça> et-tevdi'etü bi-vezni't-tecribeti mehmüzü'l-lâmi ve't-teveddü'ü bi-vezni't-tefe'uli mehmüzü'l-lâmi helâk itmek lâkin el-evlâ tüsta' melü

140b

01. bi'l-bâ'î ve's-şânî bi-' alâ yukâlü <Arapça> et-tevdîcü boğazda vedc didükleri tamar ki şâh tamar dirler anı kesmek yukâlü <Arapça>
02. <Arapça> et-tevdîdü sevdirmek et-teveddüdü bir kimesneyi sevmekte meşakkat çekmek et-tevâddü bi-teşdîdi'd-dâli sevişmek et-teveddüsü yer yüzün örtecek miğdâr ot bitirmek
03. <Arapça> et-tevdî' esenleşmek ve hoş kal demek ve aykır idinmekçün tavar

- tutup şaklamak ve bir nesni birağup ve az gelmek
04. terk gibi ve bir nesnenün içine koyup şaklamak et-tevādu‘u şulh idişmek teşālahā gibi et-tevdiyetü şol ağacdur ki devenün memesine bağlarlar köşek emmesin
05. diyü cem‘i tevādī gelür et-tevzīrū kesmek çat‘ gibi ve yarmak şakğ gibi et-tevezzüfü çininin oynadı oynadı yürütmek yukālū <Arapça>
06. <Arapça> ve ‘inde'l-ba‘z şalınmak tebahtur gibi ve ‘inde'l-ba‘z ivmek isrā‘ gibi et-tevezzülü tavardan eti bulaşmadın eli ayırın pāre pāre kesmek et-tevzīmü devenün rahminde
07. hādīs olan et ki butlamağa māni‘ olur aña ‘ilāc itmek yukālū <Arapça>
08. <Arapça> ve itün boynuna qalāde dağmak ve artmak ziyāde gibi yukālū <Arapça> et-tevrü bi'l-fethi bir kiçirek qabdur ki andan şu içerler ve ābdest
09. alurlar kezā fi'l-mağribi ve ba‘zı luğatde ağzı büyük bardak gönden iderler dimiş ve dağı beyne'l-qavm haberciye dirler rasülün beyne'l-qavm ma‘nāsına et-tevrīşü mīrās
10. yidirmek ya‘nī bir kimseyi bir kimseye mīrāşda ortak eylemek yukālū <Arapça> et-tevrāşü biribirinden mīrās yimek et-tevrīhü vaqit
11. bildirmek ta‘rifü'l-vaqti ma‘nāsına et-tevrīdü gül rengine nesne boyamak et-teverrüd bir yire az az bölük bölük girmek yukālū <Arapça>
12. <Arapça> et-tevrīdü az az bölük bölük koymak et-tevrīsü vers didükleri otlā nesne boyamak et-tevrīşü qandırmaq taħrīf gibi et-tevrīzu bir kimesne necisini
13. dübürinden bir def‘ada bir uğurdan çamğırup yabana atmak ve dağı yavru basmış ve yumurda üzerinde yetmiş tavıq yumurda üzerinden qalkup dağı bir u-
14. –ğurdan cımqırmak yukālū <Arapça>
15. <Arapça> et-tevrītu bir kimesni varṭaya bırakmak et-tevarruṭu varṭaya düşmek et-tevrī‘u men‘ itmek ve döndürmek redd gibi yukālū <Arapça>
16. <Arapça> et-teverru‘u harāmdan ve şubhelüden saqınmaq ve yıqlanmaq et-tevrīqu ağac yapaqlanmaq ve yazı yazmaq et-tevrīkū
17. tavar üzerinde ayağınun burnı qaldırup tavarun boynı üstüne koyup bir ucasını ir içinde qomak ve aşar geçmek yukālū <Arapça>
18. <Arapça> ve bir kimse bir kimseyi kendü ‘aybıyla ‘ayıblamak yukālū <Arapça> ve dağı girü dönme
19. ‘udül gibi et-teverrükü mişlüt-tevrīki fi'l-ma‘nā'l-evveli ve dağı bir ucası üzerine tayanup oturmaq ve teşehhüd ucası sağ ayağı üstünde qomak ve dağı
20. namāz içind ucalarınun ikisini ve yāhūd birisini yir üstüne koyup oturmaq ve ‘inde'l-ba‘z teşehhüde teverrük ayaklarını sağ yanına çıkarup şol ayağını
21. yire batırup ve sağ ayağını diküp oturmağa dirler ve dağı ‘avrat oqlanı ucası üstünde götürmek yukālū <Arapça>
22. et-tevrīmü şişirmek ve qabartmaq ve burnunu yukarı dutup ululanmaq yukālū <Arapça> et-teverrümü şişmek ve qabarmak et-tevriyetü
23. çakmağı çakup od çıkarmak yukālū <Arapça> ve bir nesne gizlenüp dağı
24. yirine gayri nesne gösderüp yukālū <Arapça> ve dağı yetişmek ve besmek yukālū <Arapça> et-tevārā bi'l-fethi
25. ve kesri'r-rā‘i gizlenüp bilürsüz olmaq gizlenüp belürsüz olmaq et-tevzi‘etü bi-vezni't-tecribeti mehmüzü'l-lāmi yire urmaq ve qab ağzın bağlamak yukālū <Arapça>
26. <Arapça> et-tevzi‘ü ‘alā vezni't-tef‘il mehmüzü'l-lāmi taldurmaq yukālū <Arapça>

27. <Arapça> et-tevezzü'ü 'alā vezni't-tefe'uli mehmüzü'l-lāmi ̇olmak imtilā gibi yukālū <Arapça> et-tevzi' u bōlme ve ayırma ̇aksim ve tefrik gibi
28. et-tefezzü' u bōlüşme ve ayrılma ̇akassüm ve teferru ̇ gibi yukālū <Arapça> et-tevīgu veled anası ̇arnından taşvir olunma ̇ et-tevezzümü berk
29. bamşak şiddetü'l-vaṭ'i ma' nāsına et-tüsü bi'z-zammi ṭabī'at ve aşıl yukālū <Arapça> et-tevessuḥu gizlenme et-tevsīdü yasdama ̇ ya' nī bir kimse

141a

01. bir kimesnenüñ başı altına yasdı ̇ koma ̇ et-tevessüdü yasdama ̇ ya' nī başı altına yasdı ̇ koma ̇ et-tevsītu bir nesni orta kılmama ̇ ve daḥı bir nesni iki bōlme et-tevessutu orta
02. olma ̇ ve ortaya girmek ve ululanma ̇ yukālū <Arapça> et-tevsī' u giñitme et-tevessu' u giñme tefessuḥ gibi et-tevessüfü
03. bir nesnenüñ kabı ̇ı veya derisi şoyulma ̇ te ̇aşşur gibi et-tevsīku bir nesni altmış şā' altmış şā' kılmama ̇ yukālū <Arapça> et-tevsilü ve
04. 't-tevessülü ulaşma ̇ ve ya ̇in olma ̇ yukālū <Arapça> ve daḥı tevessül uğrulu ̇a da dirler seri ̇at gibi
05. yukālū <Arapça> et-tevessümü yaz evvelinde bitmiş ot ṭaleb itme ̇ yukālū <Arapça> ve daḥı bir nesni firāsetle bilmek ya' nī sezme ̇ yukālū
06. <Arapça> et-tevsimü mevsime hāzır olma ̇ yukālū <Arapça> et-tevessümü bir kimseye uyurken varma ̇ ya' nī vaṭ' itme ̇
07. yukālū <Arapça> et-tevşīhu bir nesni bir nesnenüñ arasına şokuşdurma ̇ teşbik gibi yukālū <Arapça>
08. et-tevşīhu 'avrata veşāḥ didükleri nesne giderme ̇ et-teveşşuhu 'avrat ve şāḥ didükleri nesnei geyme ̇ ve daḥı bir kimesne şevbini sağ koltu ̇ı altından alup şol omuzu üstüne
09. arıtma ̇ ve kılıcını şol omuzu üstüne ardup sağ omuzunu açu ̇ koma ̇ kezā fi'l-mağribi et-tevaşvuşu şürīdeli ̇ gösterme ̇ et-tevşī' u bezeme ̇ tezyin gibi ve panbu ̇ı
10. atdu ̇dan sonra dürmek ve ehl-i mevānī iştilāḥında kelāmuñ āḥirinde bir lafz-ı müşennā zıkr idüp dönüp yine iki isimle tefsir itme ̇ birinüñ üzerine 'atf itme ̇ ṭariḫa
11. <Arapça> et-tevaşşu' u koyun otlama ̇çün ṭa ̇ üstüne çıkmama ̇ yukālū <Arapça>
12. <Arapça> et-tevşiyetü bi-vezni't-tecribeti alaca itme ̇ yukālū <Arapça> ya' nī bir nesnenüñ rengine muḥālif reng ṭatma ̇ meşelā bir kara nesneye a ̇ no ̇talar
13. ve a ̇ ḥatṭlar itme ̇ gibi et-tavşibü ziyade incidüp elem virme ̇ ve minhü <Arapça> et-tavşışü 'avrat yüzünü örtme ̇ tā iki gözlerinden ḡayri yir ṭalmayınca
14. yukālū <Arapça> et-tavşifü bir nesni mübāla ̇ayla şıfatlama ̇ et-tevāşifü bir nesni vaşıflama ̇ et-tavşilü çok ulaşdırma ̇
15. ikşārü'l-vaşli ma' nāsına et-tevāşulu biribiriyle ulaşışma ̇ et-tevaşşulu ulaşma ̇da tekellüf ve meşak ̇kat çekme ̇ <Arapça> et-tevsimü kehl süst
16. itme ̇ yukālū <Arapça> et-tavşiyetü bi-vezni't-tecribeti bir kimesneye bir nesne işmarlama ̇ yukālū <Arapça> et-tevāşī bi'l-fethi ve kesri's-şādi
17. biribirine nesne işmarlaşma ̇ yukālū <Arapça> ve daḥı ulaşma ̇ ittişāl gibi yukālū <Arapça> et-tevzi' etü bi-vezni't-tecribeti mehmüzü'l-lāmi

18. bir kimse bir kimeseye âbdest alıvirmek ve pāk idüp yuyıvirmek et-tevāzzu 'ü bi-fethatin şümme zammi'l-zādi'l-müşeddedeti mehmüzü'l-lāmi et-tevāzzī' bi-fethatin ve kesri'd-dādi'l-müşeddedeti mu' tellü'l-lāmi
19. arınup pāk olmak ve âbdest almak ve iki ellerin yumağ ve 'aleyhi'l-ḥadīş <Arapça> et-tevzīhu āşikār eylemek ve açmak izhār gibi
20. et-tevzī' u panbuğ koyduğdan sonra cübbe dikmek ḥıyāṭatü'l-cübbeti ba' de važ' i'l-ḳuṭni ma' nāsına et-tevāzu' u kendüyi aşığa dutup ḥorlanmak ve ḥākīrlenmek tezellül gibi et-tevāzzumu
21. bir nesnenüñ üzerine düşmek yukālū <Arapça> et-tevṭi'etü bi-vezni't-tecribeti mehmüzü'l-lāmi düşmek ve düz eylemek et-tevaṭtu'ü bi-vezni't-tefe' uli mehmüzü
22. 'l-lāmi bir nesnei ayağla bamağ et-tevāṭu'ü bi-vezni't-tefā' uli mehmüzü'l-lāmi uyuşmak tevāfuğ gibi et-tevāṭuḥu aralarında şerr dolandırmak ve şunuşmak yukālū <Arapça>
23. <Arapça> et-tevṭitü berkitmek işbāt gibi ve bir nesnenüñ kapısına taş kapayup berkitmek yukālū <Arapça>
24. <Arapça> et-tevaṭtu du berk durmak şübüt gibi et-tevṭi'şü bir nesnei eliyle men' ve redd itmek ve daḥı virmek
25. i' tā gibi ve daḥı söz yüzün veya iş veya iş yüzün veya re'y yüzün bunlatmak ve yaraqlamak yukālū <Arapça>
26. <Arapça> et-tevṭinü bi yiri vaṭan
27. tutunmak ve nefsi bir iş üzerine vaṭan tutdurup qarār tutdurmak yukālū <Arapça> et-tevaṭtunu bir yiri
28. vaṭan tutunmak yukālū <Arapça> et-tevzīfü bir kimesneye her gün ta' āmdan ve rızqdan nesne taḳdīr ve ta' yin itmek vazṣafehü tavzīfen <Arapça>
29. <Arapça> et-tev' u bi'l-fethi yağ veya yoğurd gibi nesne pāre itmekle kesmek ḳaldırup yemekçün yukālū <Arapça>

141b

01. <Arapça> et-tevā' udu biribirine ḥayır nesne va' de itmek et-teve' udu ḳorḳutmak tehdīd gibi yukālū <Arapça>
02. et-tev' irü güç ve düşvār eylemek yukālū <Arapça> et-teve' uru güç ve düşvār olmak et-tev' izü buyruğ ve ḳorḳutmak yukālū <Arapça>
03. et-teve' ulü bir nesnenüñ üstüne çıkmak yukālū <Arapça> et-teve' unü ziyāde semirmek et-tevgīrū südüñ içine ıssı taş birağmağla ḳızdırmak et-teveğgulu berk yürüme
04. ve bir yire gidüp ırağ olmak yukālū <Arapça> et-teveğgumu ḳaçımak ve kīn tutmak iğtiyāz gibi et-tevfirū
05. çok itmek et-teveffürü çok olmak ve bir nesnenüñ ḥurmetin ri' āyet itmek ve üzerine himmet şarf itmek et-tevfīḳu iki nesnei biribirine uydurmak ve allāhü te' ālā bir kimesne ḥayra ḳılavuz-
06. -lamak ve ḥayra rāst getürmek et-tevāfuḳu biribirine uyuşmak ve arḳalaşmak tezāhūr gibi et-tevḳiyetü tamām virmek yukālū <Arapça> et-teveffī
07. bi-fethateyni ve kesri'l-fā' i'l-müşeddedeti tamām olmak ve cān almak yukālū <Arapça> et-tavḳu bi'l-fethi ve't-tevḳānū bi-fethatin arzūlamak yukālū <Arapça>
08. <Arapça> et-tüvvāḳu bi'l-fethi ve teşdīdi'l-vāvi mübālağayla arzū idici kimesne et-tevḳitü bir nesnei vaḳtile vaḳitlemek ve vaḳtin

09. beyān itmek yukālū <Arapça> et-tevkīhu erimiş toñ yağla tavar tırnağın berkitmek yukālū <Arapça>
10. ve minhū <Arapça> et-tevekkūdu od tutuşmak et-tevkīzū bir nesne bir nesneden te'sir itmek et-tevkīrū
11. ululamak ta'zīm gibi ve bezemek tezyīn gibi et-tevaqqūsu deprenmek taharrūk gibi et-tevkīşū depretmek tahrik gibi et-tevkīşu oduñ üzerine odun uçakları ve odun karınçıkları
12. bırakmak et-tevaqqūsu at kalkıtmaq bir vechile ki iki adımlarınuñ arası yaqin ola et-tevkītu bir yirūñ ve yāhūd taşuñ içi çukur olmak yukālū <Arapça>
13. <Arapça> et-tevekkū'u bir nesnenūñ olmasına köymek ve olmasın ummak yukālū <Arapça> et-tevkī' u kitāba nişān
14. itmek ve kitāb nişānına dağı dirler ve nişānı sultānī ve berāt ma' nāsına da gelür ve dağı hor zelil itmek tezlilün gibi ve kılıcuñ yüzüne şaykal sürmek yürken itmekçün ve
15. cilā virmekçün ve dağı tavar yağar itmek ve dağı bir nesnenūñ üstüne fikr ve zann bırakmak yukālū <Arapça> et-tevaqqūfu köymek ve katlanmak televvüm gibi et-tevkīfū
16. turaqormak ve katlandırmaq ve 'avratuñ koluna fil kemügünden bilezük taqmaq ve atuñ bileğine aqça nesne olmak bilezük gibi ve hacılar ka'bede turaqak yirlerde
17. turmaq yukālū <Arapça> ve dağı naşş ma' nāsına da gelür ve dağı bildirmek ma' nāsına da gelür ta' rīf ve ta' līm gibi ve dağı bir kimesni kur'ānda turaqak yirleri
18. ögretmek ve bildürmek yukālū <Arapça> et-tevaqqūlu bir nesnenūñ üstüne çıqmaq yukālū <Arapça> et-tevkīmū ziyāde
19. hor ve zelil itmek tezlil gibi et-tevaqqūmu öldürmek katil gibi ve şaklamak tahaffuz gibi yukālū <Arapça> et-tevkīhū şaklatmaq et-tevkī bi-fethateyni ve kesri'l-kāfi
20. 'l-müşeddedeti şakinmaq et-tevekkū'ü mehmüzü'l-lāmi tayanmaq et-tevkītu hürmā koruğuna beñ düşmek yukālū <Arapça> et-tevkīdū berkitmek
21. ihkām gibi et-tevekkūdū berkemek et-tevkīrū toldurmaq ve dağı yeñice tam yapıqak ta'ām bişirmek ve qonukluk eylemek ittiḥāzū't-tevkīreti ma' nāsına et-tevekkürü tölmaq yukālū <Arapça>
22. <Arapça> et-tevkāfū bi'l-fethi ev tamlamak yukālū <Arapça> et-tevekkūfū bir nesnenūñ olmasın ummak ve olmasına
23. köymek tevaqqū' gibi et-tevkīlū bir kimesni yirine vekil itmek ve maşlahatını aña işmarlamak et-tevekkūlū vekillik qabul itmek ve kendü 'acizlik izhār idüp gayra i' timād itmek yukālū <Arapça>
24. <Arapça> et-tevekkūnū yerleşmek ve mekān tutmaq ve qādir olmak temekkūn gibi et-tüveletū bi'z-zammi şümme'l-fethi belā ve miḥnet ve emri 'azīm dāhiye gibi
25. et-tivletū bi-kesri't-tā'i ve zammihā ve bi-fethi'l-vāvi fihimā siḥre beñzer bir nesnedür ki 'avratlar anuñla erlerine kendüleri sevdireler ve hoş gösderirler ve yukālū <Arapça>
26. <Arapça> et-tevlebū bi-vezni'l-cevheri eşek qoduğı caşş gibi kezā fi's-şihāhi ve aḥterī luğātında yaban eşeginūñ bir yaşında qoduğı dimiş cem' i tevābir gelür et-tevellücü bi-vezni't-ta' aqqulu girmek duḥul gibi et-tevlicū
27. bi-vezni'l-cevheri vaḥşī canavarlar yatağı aşlında dülec idi tā vāvdan bedel geldi et-tevlidū toğurmaq ve toğurmağa yaqin olmak yukālū <Arapça>
28. <Arapça> et-tevellüdū bir nesne bir nesneden toğmaq ve durmak et-tevālūd

- çoğalmak ve ba' zı ba' zı toğurmak yukālū <Arapça>
 29. <Arapça> et-tevlīhu uzun uzun aq hattlar itmek ve minhū kavluhüm <Arapça> ve ' inde'l-ba' z bir tavaruñ gevdesinde bir kaç dürlü renk olsa ama ağla kara

142a

01. olsa aña tevlīh dirler et-tevlīhū hayrān idüp ' aqıl gidermek ve kaykulandırmak yukālū <Arapça> ve dağı
 02. veledinden ayırmak <Arapça> ma' nāsına et-tevellūhū ziyāde guşşadan hayrān olup ' aqlı gitmek et-tevliyetü bir nesneye ardn
 03. dönmek idbār gibi ve bir kimesni bir iş üzerine hākim itmek ve bir iş üzerine komaq et-tevellā bi-fetħateyni ve kesri'l-lāmi'l-müşeddedeti yüz döndürmek i' rāz gibi ve bir nesne üzerine hākim olmak
 04. ve bir iş işlemek yukālū <Arapça> ve dağı dost dutunmak yukālū <Arapça> et-tevālī bi'l-fetħi ve kesri'l-lāmi biribiri ardınca olmak tetābu' gibi
 05. et-tūmetü bi'z-zammi şol inci gibi kiçirek topcuğazdur ki gümüşden düzerler cem' i tüm gelür bi'z-zammi eyzan et-tevānī bi'l-fetħi ve kesri'n-nūni süstlük ve kehālik itmek yukālū <Arapça>
 06. <Arapça> et-tevhetü bi'z-zammi yaban siñegi cem' i tühāt gelür et-tevāhibü biribirine nesne bağışlamak et-tevehhücü od tutuşmak tevaqkudun gibi ve bir gökçek koqulu nesne burca burca
 07. koqmak ve dağı yaldırmak ma' nāsına da gelür tele' le' ün gibi yukālū <Arapça> et-tevehhüzü ağır yüklü deve başmak <Arapça> ma' nāsına et-tevehhübü ağır yüklü nesne
 08. yürümek meşyü'l-müşekqali ma' nāsına et-tevhīşu şık gevdelü itmek ve minhū racülün muvehhişu'l-ħalkı bi'l-fetħi'l-hā' i <Arapça> et-tevehhümü gümān itmek zann itmek gibi et-tevhīmü gümān itdirmek
 09. et-tevhīnū zebūn itmek ez' āf gibi et-tevvü bi'l-fetħi ve't-teşdidi tek ve yalnız demek olur ve merrun ve ferd gibi et-tevā bi-fetħateyni ve'l-kaşri māl helāk olmak yukālū <Arapça>
 10. <Arapça> faşlü't-tā' i ve'l-hā' i ve mā yüşellişühümā et-tehebbübü eskimek yukālū <Arapça> et-tehebbübü bi-vezni't-tedaħrucu deprenmek
 11. taħarrük gibi et-tehbīcū şişirmek tevrīm gibi et-teheyyücü şişmek teverrüm gibi et-tehebbüdü ebū cehil karpuzunuñ ufadup çekirdegin çıkarmak yukālū <Arapça>
 12. et-tehebbüşü kazanmak ve düşürüp yıgmaq kesb ve cem' i gibi yukālū <Arapça> et-tehbīlū bir nesne çoğalup biribiri üstüne binmek yukālū <Arapça>
 13. <Arapça> et-tehti' ü mehmüzü'l-lāmi eskiyüp tağılmaq yukālū <Arapça> et-tehātürü biribirinüñ üzerine bāıl da' vā itmek ve ' inde'l-ba' z her binege
 14. muvāfiq-ı şer' olmaya ol tehātürdendir et-tehtikü çok hiçāblar yırtmaq ardından yukālū <Arapça> et-tehettükü yırtılup açılmaq iktizāħ gibi et-tehtālū
 15. bi'l-fetħi şol yağmura dirler ki dāyim yağa içinde yıldırım şimşegi olmaya ve dağı gök bu aşıl yağmur yağdırmağa dağı dirler yukālū <Arapça> et-tehettümü ufatmaq
 16. tekessürün gibi yukālū <Arapça> et-tehtānū mişlü't-tehtāl ve ' inde'l-ba' zı şol yağmura dirler ki bir sā' at yağa yine sākin ola yine katılaya ve dağı bu aşıl

- yağmur yağmağa dağı dirler
17. yukālū <Arapça> et-tehetehtü bi-vezni'z-zelzeleti kimesnenüñ dili sözde ağır olmak lüknetün gibi et-tehābetü bi-fethi't-tā 'i'l-ülā ve kesri's-şāniyeti
  18. bāṭıl ve yaramaz sözler ebāṭıl ve türrehāt gibi et-tehcīdü uyutmak tenvīm gibi et-teheccūdū uyumak ve uyumamak ezdāddandur ve dağı dün namazına da dirler yukālū <Arapça>
  19. <Arapça> et-tehcīrū gündüz yarı olmak yukālū <Arapça> ve dağı zevāl vaqtinde seyr itmek seyrün fi'l-hācire ma' nāsına ve dağı bir nesneye evvel vaqtinde varmak
  20. <Arapça> et-teheccūrū ayrılmak ve zevāl vaqtinde yürümek seyrün fi'l-hācire ma' nāsına ve dağı bir kimesne kendüyi muhācirīne beñzetmek teşebbühün bi'l-muhācirīn
  21. ma' nāsına et-tehācūrū birbirinden kesilmek teqāṭu' un gibi et-tehcī' u uyumak ve uyutmak tenvīm gibi et-tehācu' u sehilce uyumak nevmün hafifün ma' nāsına et-tehcīlū bir kimseye yaramaz söz
  22. işitdirmek ve sevmemek ismā' u't-taḳbīh ve's-şetmi ma' nāsına ve dağı atmak ramyün gibi yukālū <Arapça> et-tehcīnū bir kimeseyi aşılız itmek ve 'ayblamak
  23. ve çirkin itmek ta' yīb ve taḳbīh gibi et-tehciyetü ve't-tehecciyü ḥurūfi adlu adıyla şaymak yukālū <Arapça> et-teheddübü belirlemek ve gözükmek et-teheddücū deve köşegine
  24. buzlayup iştiyāk itmek ve ditreyü ditreyü kese kese āvāze itmek kemā ḳīle teheddücū's-şavti <Arapça> et-tehdīdü ve't-teheddūdū ḳorḳutmak taḥvīf gibi yukālū <Arapça> et-tehdārū bi'l-fethi ḳaynamak ḡaleyān gibi yukālū <Arapça> et-tehdīrū sözi boğazı içinde söylemek
  25. ve minhū <Arapça> ya' nī deve kükremek et-teheddülū aşığa şarḳmak ve şalınmak yukālū <Arapça>
  26. <Arapça> et-tehdīmū çok olur yıḳmak et-teheddümū yıḳılıp ḥarāb olmak ve bir kimsenenüñ üzerine berk ḳaḳımak yukālū <Arapça> et-tehādünū toḡruluk istikāmet
  27. gibi et-tehdīnū ' avrat oḡlanın avutmak ve yap yap olmak baṭ' un gibi yukālū <Arapça> et-tehādī bi'l-fethi ve kesri'd-dāli
  28. birbirine armağan virmek ve iki yanına egili egili yürümek yukālū <Arapça> et-tehezzū 'ü ' alā vezni't-tefe' uli mehmüzü'l-lāmi

142b

01. yaramaz olmak ve kesilmek yukālū <Arapça> et-tehzībū arıdup pāk itmek tenḳih gibi ve dağı tīz tīz uçmak ve tīz tīz yükrenmek ve tīz
02. tīz söylemek isrā' u'l-' adedi ve'l-keḷāmi ma' nāsına et-tehri' eti ' alā vezni't-tecribeti ve bi'l-hemzeti ba' de'r-rā' i eti kemügünden ayrılınca bişirmek yukālū <Arapça>
03. <Arapça> et-teherrū 'ü ' alā vezni't-tefe' uli mehmüzü'l-lāmi et arı bişmek et-tehrībū ḳaçırtmak ifrār gibi et-tehriyetü mişlü't-tehri' eti ve dağı Allāhu te' alā
04. bir kimesnenüñ aḡzınıñ azılarını ḡiñ itmek tevsī' ü's-şıdḳayni ma' nāsına ve minhū <Arapça> et-tehrīcū deveyi öyle ıssısında gözi ḳararınca
05. berk yürütmek ve çıḡırup ḥayḳırmaḳ yukālū <Arapça> et-tehārūcū çekişmek teḥāşum gibi et-tehrīdü
06. eti eriyüp ṭaḡılınca bişirmek mübālaḡayla et-teherrūdū et eriyüp ṭaḡılınca

- bişmek et-tehrîşü kandırmağ taħrîş gibi et-tehârûtu söğüşmek teşâtüm gibi et-tehârümü koca degüliken
07. kocalanmağ et-tehriyetü bi-vezni't-taşliyeti küçücügünmek taşğir gibi et-teherrî bi'l-fethi ve kesri'r-râ'î'l-müşeddedeti degnekle urmağ darbun bi'l-^ç aşâ ma^ç nāsına et-tehezzi'ü bi-vezni't-tefe^ç uli mehmüzü'l-lāmi
08. bir kimseyi maşaralığa almağ yuğālū <Arapça> et-tehezzücü āvāze itmek ve āvāz inildetmek ve yay kirişi ötmek çeküp yine şaliviricek yuğālū <Arapça>
09. <Arapça> et-tehzîzü deprendirmek taħrik gibi et-tehezzüzü ve't-tehezhezü deprenmek taħarrük gibi et-tehzî' u ufatmağ kesr gibi et-tehezzümü sınmağ tekessür gibi ve gök gürlemek yuğālū <Arapça>
10. et-teheshesü bi-fethateyni ve zammî'l-hā'î's-şāniyeti cebe ve cevşen gibi nesnelerüñ deprendüğünden seslenmek şavtu hareketi'd-di'î ve naħvihi ma^ç nāsına et-teheşşümü esirgemek ve şefkat itmek yuğālū <Arapça>
11. <Arapça> et-tehezẓame kesmek yuğālū <Arapça> et-tehzîmü bir nesni ufatmağ ve kırmağ et-tehāfütü pāre pāre olup biribiri ardınca düşmek yuğālū <Arapça>
12. <Arapça> en-nefîfü inceltmek tazmîr gibi ve minhü <Arapça> et-tehekkumu bir nesnei pāre pāre idüp yutmağ
13. et-tehekkümü katı kaķımağ ve ululanmağ tekebbür gibi ve ayrılmağ tegannî gibi ve yıkılıp ħarāb olmağ teheddüm gibi et-tehkîmü ayrılatmağ tağniyetü gibi et-tehlîlū lā ilāhe illallāh demek ve koğudan girü dönmeğ nuküş gibi
14. yuğālū <Arapça> et-tehellülü yaldırmağ tele'lü'ü gibi ve nūrlanmağ ve aķmağ seyelān gibi et-tehlüketü bi'l-fethi ve zammî'l-lāmi
15. yoğ olmağ helāk gibi ve helāk olucağ ve ^ç inde'l-ba^ç z tehlüke şol nesnedür ki andan ihtirāz mümkün ola ve ammā helāk şol nesnedür ki andan ihtirāz mümkün olmaya tehellükü
16. bi-zammeteyne kesri'l-lāmi bātil ma^ç nāsınadur yuğālū <Arapça> et-tühmetü bi-zammî't-tā'î ve fethî'l-hā'î ve ħukiye sükûni'l-hā'î ithām ma^ç nāsına bir isimdür bir kimseye bir nesne zann itmek ma^ç nāsın aşlında
17. vehmetün idi vāv tāya kalb olundı iştikākı vehimdendür vehim diyü şol kalbde vāķi^ç olan nesneye dirler ħavātdan yuğālū <Arapça>
18. <Arapça> et-tihāmetü bi'l-kesri bir yirüñ adıdur ki nisbetinde tihayyün dirler bi'l-kesri ve'l-fethi ve tihām dağı dirler bi-fethi't-tā'î ve ħazfi yā eyye'n-nisbetü cem^ç inde tihāmün dirler
19. et-tehmetü bi'l-fethi bir isimdür tehāmet mevzi'inde isti^ç māl olunur <Arapça> et-tehmü ve't-tehāmetü bi'l-fethi maşdarlardur tehāmetden olmağ ma^ç nāsına yuğālū <Arapça>
20. <Arapça> et-tehemmu^ç u bi-teşdîdi'l-mîmi ağlarlanmağ tebākî gibi et-tehemmükü cidd itmek ve öneklilik itmek yuğālū <Arapça> et-tehemmümü istemek varmağ taleb gibi
21. et-tehni^ç etü bi-vezni't-tecribeti mehmüzü'l-lāmi kutlulamağ ve kutlu olsun demek et-tehni^ç ü bi-vezni't-tef^ç îli mehmüzü'l-lāmi mişlühā et-tehennü^ç ü ^ç alā vezni't-tefe^ç uli mehmüzü'l-lāmi ta^ç ām siñmek
22. yuğālū <Arapça> et-tehnîdü bir kimse bir kimesnenüñ dutlu sözle göñlin alup ħul idinmek yuğālū <Arapça>
23. <Arapça> ve dağı hindî demürden nesne düzmeğ yuğālū <Arapça> et-tehānüfü şol gülmekdür ki anda süstlük ola dıħk ola fihi füturun ma^ç nāsına
24. et-tehvîtü çağırmağ yuğālū <Arapça> et-tehvîdü yap yap yürümek ve yap yap söylemek ve şarāb bir kimseyi serĥoş itmek ve dağı uyumak nevm gibi

- ve bir kiři yahūdī
25. eylemek ve minhū'l-ḥadīs <Arapça> et-tehevvdü günāhdan dönmek tevbe gibi ve eyü 'amel işlemek ve bir kimse yahūdī olmak et-tehevvdü yıkılup ḥarāb olmak teheddümün gibi ve daḥı fikr idüp
  26. kayırmaḳ bir nesnenūñ içine düşmek el-vuḳū' u's-şey'i bağleten mübālāten ma' nāsına ve daḥı bir nesnenūñ çoğı gidüp azı kalmaḳ yuḳālū <Arapça>
  27. <Arapça> et-tehvīrū yıḳup virān itmek hedm gibi et-tehvīşü ḳarış muruş olmaḳ ve ıztırāb itmek ve ḳarış muruş itmek yuḳālū <Arapça>
  28. <Arapça> et-tehevvdüşü ḳaruş muruş olmaḳ ihtilāt gibi et-tehvī' ḳusdurmaḳ taḳni'tün gibi et-tehevvdü' u ḳusmaḳ taḳayyü'ün gibi et-tehevvdükü dembeste ve ḥayrān olmaḳ taḥayyür gibi ve daḥı fikr
  29. idüp kayırmayup bir nesnenūñ içine düşmek tehevvdü gibi et-tehvīlū ḳorḳutmaḳ tefzī' gibi ve daḥı 'avrat bezegin ve libāsın geyüp düzetmek tezyīn gibi et-tehvīlū ḳorḳuducu nesnelere

143a

01. ve daḥı bir ḳaç dürlü renkler elvānün muḥtelifetün ma' nāsına ḳızıldan ve şarudan ve yeşilden et-tehvīmü uyurken tapınmaḳ yuḳālū <Arapça>
02. <Arapça> et-tehvīnū āsān ve geñin itmek teshīl gibi et-tehevvdünü āsān olmaḳ et-tehvīnū ḥorlamaḳ ve ḥor görmeḳ istihḳār gibi et-tehvī bi'l-fethi ve kesri'l-vāvi biribiri ardınca
03. düşmek suḳūḫū'l-ba'zı fī eşeri'l-ba'zı ma' nāsına et-tehniyetü bi-vezni't-tecribeti mehmūzü'l-lāmi yaraḳlamaḳ ve düzüp ḳoşmaḳ ıslāḥ gibi et-teheyyü'ü bi-vezni't-tefe'uli mehmūzü'l-lāmi
04. yaraḳlanmaḳ et-tehibü bir nesnei bir kimesnenūñ ḳatında ḳorḳunc itmek yuḳālū <Arapça> et-teheyyübü ḳorḳmaḳ ve ḳorḳutmaḳ yuḳālū <Arapça>
05. <Arapça> et-teheyyütü çağırmaḳ yuḳālū <Arapça> et-teheyyücü deprenmek ve yirinden ḳoparmaḳ et-teheyyücü deprenmek ve yirinden ḳopmaḳ et-tehāyücü bi'l-fethi ve zammī'l-yā'i yirli
06. yirinden şıçraşmaḳ ve şavaşmaḳ için yuḳālū <Arapça> et-teheyyüdü deprendirmek taḥrik gibi ve men' itmek et-teheyyürü yıḳup ḥarāb itmek hedm gibi et-teheyyürü
07. yıkılup ḥarāb olmaḳ teheddümün gibi et-teheyyü'ü tiridūñ cebrini ve özünü çok eylemek yuḳālū <Arapça> et-teheyyüfü öyle yiline ḳarşu durmaḳ yuḳālū
08. <Arapça> et-teheyyülü bir nesni mübālağayla dökmek et-teheyyülü dökülmek taşabbub gibi et-teheyyümü gökcek yürümek meşyetün
09. ḥasetün ma' nāsına faşlū't-tā'i ve'l-yā'i ve mā yüşellişühümā et-tinā'ü bi'l-kesri cimā' vaktinde süstlük iden kiři et-teheyyümü bir kimesni öksüz itmek et-teheyyümü öksüz olmaḳ et-ticānū
10. bi'l-kesri cem' u't-tāc ve kezā et-teycü zekereḫū'l-aḥterī et-teyḫū bi'l-fethi oranlamaḳ teḳaddür gibi yuḳālū <Arapça> et-teyyihānū bi-fethi'l-yā'i'l-müşeddedeti kendüye gerekmez nesneye
11. müte' arız olan kiři et-teyyārū bi'l-fethi ve teşdīdi'l-yā'i şu ḫalkası mevcū'l-mā'i gibi ve tiz açıcı nesne yuḳālū <Arapça> et-tirū bi-vezni'l-'inebi cem' u't-tārati
12. yuḳālū <Arapça> et-teyzü bi'l-fethi ditremek ihtizāz gibi yuḳālū <Arapça> et-teyyāzū
13. bi'l-fethi ve teşdīdi'l-yā'i gevdesi şıḳıca ve dıḳnazca boyı ḳışacıḳ kişi

- <Arapça> et-teysü bi'l-fethi teke didükleri keçinüñ erkegidür cem' i tuyüsün bi'z-zammi
14. ve ityäsün gelür et-teyessiyetü bi'l-fethi et-teysiyyetü bi'l-fethi ve kesri's-sîni ve teşdidi'l-yâ 'i's-şāniyeti tekelik yuḡālū <Arapça> et-teyyāsü bi'l-fethi
15. ve't-teşdidi tekeci et-teysirü āsān itmek ve bir kimesni bir nesneye kılavuzluk ve rāst getürmek yuḡālū <Arapça> ve ṭavaruñ südi ve nesli çok olmaḡ yuḡālū <Arapça>
16. <Arapça> et-teyessürü āsān olmaḡ ve yaraḡlanmaḡ teheyyü 'ün gibi et-teyāsü şol ṭarafdan dutmaḡ yuḡālū <Arapça> et-teysürü bi'l-fethi ve zammi
17. 's-sîni ayaḡın bir yirden ḡaldırup bir yire ḡomaḡ yuḡālū <Arapça> ve ' inde'l-ba' z semizlenmek yuḡālū <Arapça> et-teybīsü
18. 'alā vezni't-tef' ili ḡorkutmaḡ tecfif gibi et-tebşišü it enigi gözlerin açmaḡ tefkīḡ gibi et-tey' u bi'l-fethi ḡıḡmaḡ ḡurūc gibi ve bir nesne yir yüzünden aḡmaḡ yuḡālū <Arapça>
19. <Arapça> et-tib' atü bi'l-kesri kırḡ dane ḡoyun erbe'üne mine'l-ḡanemi ma' nāsına ḡāle fi'l-ḡadīs <Arapça> ve kırḡ daneden artıḡ olsa teyme dirler
20. et-tebdī' u bir nesnei za' ferānla boyamaḡ yuḡālū <Arapça> et-tifāḡu bi'l-kesri helāk olmaḡ et-tiyāfatü bi'l-kesri şehvet ḡālib olmaḡ ve arzūmend olmaḡ zekereḡümā
21. 'l-aḡterī et-teyaḡḡuzu uyḡudan uyanmaḡ tenebbūḡ gibi et-teyḡīzū uyḡudan uyarmaḡ ve toz şavurmaḡ işāre gibi yuḡālū <Arapça> et-teyaḡḡunu ḡümānsız olmaḡ et-tīmetü bi'l-kesri
22. şol ḡoyuna dirler ki kişi onda besleyüp şaḡa yabana şalıvirmeye ve daḡı kırḡ daneden artıḡ olan ḡoyun sürüsüne daḡı teyme dirler et-teymü bi'l-fethi ' āşıḡ itmek ve bābūḡu bā' a
23. <Arapça>
24. <Arapça> et-teymā'ü ke's-şahrā' i veznen ve ma' nen ve daḡı medīne ḡurbunda bir mevzi' uñ adıdur et-teymīmü ' alā vezni't-tef' ili ḡaşd itmek
25. ve ṭaleb itmek ve daḡı bir kimeseye teyemmüm idivirmek et-teyemmümü bi-vezni't-tefe' uli ḡaşd itmek ve burnı ve iki ellerini ṭopraḡla silmek ve sürümek meşḡu'l-vechi ve'l-yedeyni bi't-türābi ma' nāsına
26. et-teymīnū ' alā vezni't-tef' ili yemen vilāyetine varmaḡ ve şaḡ ṭarafa yürimeḡ <Arapça> et-teyemmünü mübārek ṭutmaḡ ve
27. mübārek ḡörmek ve ḡuvvetlü ve daḡı kendüyi yemen vilāyetine nisbet itmek yuḡālū <Arapça> et-teyāmünü şaḡ cānibinden ṭutmaḡ et-teymineyyü bi-fethi't-tā' i ve kesri
28. 'l-mīmi ve fethi'n-nūni ve teşdidi'l-bā' i ufuḡ'l-yemen et-tīnū bi'l-kesri incīr didükleri yemiş müfredinden tīnetün dirler et-teyhü bi'l-fethi ve'l-kesri ululanmaḡ tekebbür gibi ve ḡayrān ve sergerdān
29. olmaḡ taḡayyür gibi et-tīhānū sergerdān olmaḡ yuḡālū <Arapça> et-tīḡu bi'l-kesri şol yazu yire dirler kişi anda ḡayvān

143b

01. ve sergerdān olur ve bilād't-tīhi <Arapça> et-teyhā'ü ıssızlık yir yuḡālū <Arapça>
02. et-teyhürü bi'l-fethi ve zammi'r-rā' i şol ḡuma dirler ki seyl urayup yarup yırtmış ola remlün lehü curfün ma' nāsına bābü's-şā' i ve mā ba' deḡu mine'l-muṭābıḡı ve'l-muzā' afi faşlü's-şā' i

03. ve'l-hemzeti ve mā yüsellişühümā eş-şa'sa'etü bi-vezni'z-zelzeleti şuya kıandırmaq ve def' idüp gidermek yuķālü <Arapça> eş-şu'übü
04. bi-vezni'd-duĥülü girü dönmeķ rucū' gibi yuķālü <Arapça>
05. <Arapça> eş-şü'bā'ü bi-zammi's-şā'i ve fetĥi'l-hemzetilleti ķable'l-bā'i memdüdü esnemek ve minhü et-teşā'übü bi'l-hemzeti
06. ķable'l-bā'i ve'l-vāvi ğalaşun kezā fi's-şihāĥi ve'l-maġribi eş-şü'ācü bi-vezni fu'ālin bi'z-zammi kıoyun āvāzi şayāĥu'l-ġanemi gibi yuķālü <Arapça> eş-se'edü bi-fethateyni
07. ve bi-süküni'l-hemzeti ĉi didükleri yaşlıķ ki ğicelerde ĉayırlara düşer nedā gibi ve şovuk berd gibi eş-se'dü bi-fetĥi's-şā'i ve kesri'l-hemzeti ĉi düşmiş nesne ve şovuk degmiş nesne yuķālü <Arapça>
08. <Arapça> eş-se'dā'ü bi-vezni'l-ĥamrā'e cāriye eme gibi ve ķad yüfteĥu'l-hemzetü eş-şārü bi-vezni's-sevri ve's-se'ratü bi-vezni's-şufrati kīn ũtmaq ve kīn almaķ yuķālü <Arapça>
09. şārati'l-ķatīlü ve bi'l-ķatīli ey <Arapça> ve daĥı bir kimesnenüñ kıavmin öldürene daĥı şār dirler ķatīlü'l-ĥamīm ma'nāsına cem'i şārāt ğelür ve yuķālü <Arapça>
10. <Arapça> eş-şā'irü bi-kesri'l-hemzeti şol kimesnedür ki hīĉ bir nesnenüñ üzerine ķarār itmeye tā intikāmın ve kīnin almayınca eş-şātatü bi-vezni't-temreti ķara balĉık
11. ũnün esvedü gibi ve'l-cem'u şātun eş-şü'lülü bi-zammi's-şā'i ve'l-lāmi sigil didükleri nesnedür ki ğevdede ve elde ayaķda ĉıķar cem'i şālīl ğelür bi'l-fetĥi ve meddi'l-hemzeti eş-şāyü bi'l-fetĥi kıoyun yataġı ve daĥı kesilmek
12. ve yarılmaq inķitā' ve infitāķ gibi yuķālü <Arapça> eş-se'ā bi-vezni'l-āşā kesmek ve yarmaķ ķat' ve fetķ gibi faşlü's-şā'i ve'l-bā'i ve mā yüsellişühümā eş-şübtü
13. bi'z-zammi ve't-taĥfifi ĥavzuñ ortasındaġı şol ĉuķurca yirdür ki ĥavzuñ şuyın alduķĉa şuyuna anda cem' olur aşlında şüvebün idi ortasındaġı vāvdan 'ivaż āĥirine hā virildi
14. ve daĥı şübetün cemā'at ma'nāsına da ğelür aşlında şübā idi āĥirindeġi yādan 'ivaż bir hā ğeldi ve cem'uhā şübātün ve şübünün bi-fetĥi'n-nüni ve eşābiyyün bi-teşdīdi'l-yā'i eş-şübātü bi'z-zammi taġılımış
15. nesne zekereĥü'l-aĥterī ve mā edrā şihĥateĥü eş-şebātü bi'l-fetĥi ve's-şübütü bi-zammeteyni berk durup ġitmemeķ devām gibi ve āşikāre olmaq zūĥür gibi yuķālü <Arapça>
16. <Arapça> eş-sebtü bi'l-fetĥi ķalb berk kışı şābitü'l-ķalb ma'nāsına ve yuķālü <Arapça>
17. <Arapça> eş-sebetü bi-fethateyni ma'nāsına isimdür ya'nī berk durmaq ve daĥı ĥuccet ma'nāsına da ğelür yuķālü <Arapça> eş-şebātetü bi'l-fetĥi 'aķıl berk olmaq
18. yuķālü <Arapça> eş-sebicü bi-fethateyin omuzla arķanuñ ortasına dirler mā beyne'l-kāhilü
19. ve'z-zahri ve 'inde'l-ba'zi her nesnenüñ ortasına şebīc dirler vasať ma'nāsına yuķālü <Arapça> eş-sebcā'ü bi-vezni's-şahrā'ü yaġrını inni 'avrat ve ķīle yaġrını yumrı 'avrat müzekkerinde
20. eşbecü dirler 'arīzü's-sebic ve yāĥūd nāti's-sebic ma'nāsına eş-sebücü bi-zammeteyni ayaķlarınıñ burnı üstüne ĉömelüp oturmaķ yuķālü <Arapça>
21. eş-sebrü bi'l-fetĥi men' itmek ve ĥabs itmek ve helāk itmek yuķālü <Arapça> eş-şübür bi'z-zammi helāk olmaq ve ziyān olmaq ĥüsrān gibi ve bābühü deĥale eş-sebratü

22. bi'l-fethi āsān yir arzūn sehletūn ma' nāsina ve daḥi çukur yir ḥufretūn gibi ve daḥi bir mevzi' uñ adıdur eṣ-ṣebīrū bi-fethatin ṣümme keṣratin mekke civārında bir taḡuñ adıdur eṣ-ṣebnū ve's-ṣebānū bi'l-fethi
23. fihimā bir bizūñ iki eṭrafın bir yire getürüp dökmeḡ yukālū <Arapça> eṣ-ṣibātū bi'l-kesri ṣol ḡabdur ki içine nesne ḡoyup
24. bir yirden bir yire iletürler göñlek etegin ḡaldırmaḡ gibi içine nesne ḡoymaḡ içün eṣ-ṣebīnū bir taḡuñ adıdur faṣlū's-ṣā'i ve't-tā'i ve mā yüsellīṣühümā eṣ-ṣetmū bi'l-fethi yaramaz eylemek
25. ifsād gibi yukālū <Arapça> eṣ-ṣetnū bi-fethateyni bir nesne ḡoḡup yimek intān gibi yukālū <Arapça> faṣlū's-ṣā'i ve'l-cīmi ve mā yüsellīṣühümā
26. eṣ-ṣeccū bi'l-fethi ve't-teṣdīdi aḡıtmaḡ tesbīl gibi yukālū <Arapça> ve daḥi ḡurbān ḡanı aḡmaḡa da dirler seyelān ve mā 'u'l-hedyi ma' nāsina lāzım ve
27. müte' addī olur eṣ-ṣecācū bi'l-fethi miṣlū's-ṣecci bi'l-ma' na's-ṣānī yukālū <Arapça> eṣ-ṣecācū bi'l-fethi ve't-teṣdīdi mübālaḡayla dökücü ve aḡıcı nesne seyyāl
28. ve manṣīb cidden ma' nāsina yukālū <Arapça> eṣ-ṣecīcū bi-fethatin ṣümme kesratın aḡıcı nesne seyl gibi eṣ-ṣecīcū ṣu āvāzı ṣavtū'l-mā'i zekereḡu'l-aḡterī ve lem ecid fimā ' indī mine'l-uṣulī
29. eṣ-ṣücretū bi'z-zammi derenūñ ortası ve ḡiñ yeri vasaṭu'l-vādī ve müttesi' u'l-vādī ma' nāsina ve daḥi deñiz ortası vasaṭu'l-baḡri ma' nāsina eṣ-ṣecrū bi'l-fethi inni nesne ' arīz gibi yukālū <Arapça>

144a

01. ey ' arīz eṣ-ṣecīrū sıkmaḡa ḡābil olan nesnenūñ sıkıldıḡından ṣoñra yirinde ḡalan sıkındısı üzüm ṣırası gibi kemā yukālū <Arapça>
02. <Arapça> eṣ-ṣecclū bi-fethatin ve's-ṣüccetū bi'z-zammi ḡarın büyük ve ḡiñ olmaḡ ' azmū'l-baṭni ve se' atū'l-baṭni ma' nāsina
03. yukālū <Arapça> ve daḥi muṭlaḡā büyüklük ma' nāsina da isti' māl olunur yukālū <Arapça>
04. <Arapça> faṣlū's-ṣā'i ve'l-ḡā'i ve mā yüsellīṣühümā eṣ-ṣeḡānetū bi'l-fethi sık ve ḡalıñ ve yoḡın ve berk olmaḡ ḡaliz ve ṣalābet gibi yukālū <Arapça>
05. <Arapça> faṣlū's-ṣā'i ve'd-dāli ve mā yüsellīṣühümā eṣ-ṣüddā bi'z-zammi ve teṣdīdi'd-dāli bir otuñ adıdur eṣ-ṣedḡu
06. bi'l-feth tīz tīz aḡmaḡ yukālū <Arapça> eṣ-ṣedenū bi-fethateyni bir nesnenūñ ḡoḡusu azmaḡ yukālū <Arapça>
07. <Arapça> eṣ-ṣedinū bi-fethatin ṣümme kesratın etlū ve gevdelū kiṣi keṣīrū'l-laḡmi ma' nāsina eṣ-ṣedyū bi'l-fethi ve taḡfifi'l-yā'i emcek erūñ olsun ' avratuñ olsun ve'l-cem' u eṣdūn ve ṣidūyn bi-zammi's-ṣā'i
08. ve kesriḡā ve'd-dāli meksüreten ve'l-yā'i müṣeddedeten fihimā aṣlında ṣedūyn gibi vāv yāya ḡalb olup idḡam olundı eṣ-ṣedyā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'i bi-vezni'l-ḡamrā'e büyücek emceklū ' avrat faṣlū's-ṣā'i
09. ve'r-rā'i ve mā yüsellīṣühümā eṣ-ṣerbū bi'l-fethi helāk ve fāsīd olmaḡ ve ṣol yufḡacıḡ yaḡ ki ḡarın ve baḡırsaḡları ḡaplamıṣdur cem' i ṣurūb ḡelür eṣ-ṣürtüm bi-vezni'l-būlbūl anaḡ
10. içinde ta' āmdan ve ḡatıḡdan bāḡī ḡalan nesne <Arapça> ma' nāsina eṣ-ṣerdū bi'l-fethi etmeḡ ṡoḡrayup ıslatmaḡ
11. eṣ-ṣürdetū bi'z-zammi ṣerd ma' nāsina isimdür ya' nī etmeḡ ḡırıp ıslatmaḡ ma' nāsina isimdür eṣ-ṣerdū bi-fethateyni ṡutaḡ yarılmaḡ teṣaḡḡuḡun fi's-

- şefeteyni ma' nāsına yuḳālū <Arapça>
12. <Arapça> eş-şerrü bi'l-fethi ve't-teşdidi şuyı çok nesne yuḳālū <Arapça> ve daḫı ṭavaruñ südi çok olmaḫ yuḳālū <Arapça>
13. <Arapça> eş-şerretü bi'l-fethi ve't-teşdidi emcigi giñ ṭavar yuḳālū <Arapça> eş-şerşeretü bi-fethi's-şā'eyni çok söylemek keşretü'l-kelām gibi
14. ve sözi döndüri döndüri söylemek terdidü'l-kelām ma' nāsına eş-şerşārü bi'l-fethi çok söyleyici kişi yuḳālū <Arapça> eş-şertü ötürmek ve
15. ve çamğırtmaḫ yuḳālū <Arapça> ve daḫı çiriş didükleri nesne ki başmaḫçılar isti' māli iderler ve's-şerti'etü bi-keşri's-şā'i ve't-tā'i ve bi'l-hemzeti ba' de't-tā'i
16. zebün 'aḫılsız kimesne za'if aḫmaḫ gibi eş-şürḳuyyetü bi-zammeteyni beynehümā sükünun şümme kesratin şümme teşdidin aḫ keten bizi mışırda olur eş-şermeletü bi'l-fethi ṭa'ām saḫalına dōke dōke ve ellerin bulaşdırı
17. bulaşdırı yimek eş-şürmületü bi'z-zammi dilgünüñ dişisi ve andaḫ didükleri canavaruñ dişisi ve bir erüñ adıdur eş-şermü bi-fethateyni oñ dōkülmeḫ suḫūtu's-şeniyeti ma' nāsına yuḳālū <Arapça>
18. <Arapça> eş-şermü bi'l-fethi bir kimesnenüñ aḫzına urup oñ dişin düşürmek yuḳālū <Arapça>
19. eş-şermetatü yaş baḫlık ṭinün raḫbün ma' nāsına zekerehü'l-aḫterī <Arapça> eş-şerdü bi'l-fethi çok olmaḫ keşret gibi ve çok itmek teḫşir gibi ve bir nesne bir nesneden çok olmaḫ
20. yuḳālū <Arapça> eş-şervü bi'l-fethi mālı çok kişi mü'enneşi şervā gelür 'aṭşā gibi
21. eş-şerā bi-fethi ve'l-kaşri yaş ṭopraḫ et-türābü'n-nedā ma' nāsına ve daḫı der' araḫ gibi ve çok olmaḫ ve bay olmaḫ ve sevinmek yuḳālū <Arapça>
22. <Arapça> ve bābü'l-küllü şadiye eş-şeryā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi yaş bir arz nediyetün ma' nāsına eş-şerā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi māl çokluḫı keşretü'l-māli ma' nāsına
23. eş-şeriyü bi-fethi's-şā'i ve kesri'r-rā'i ve teşdidi'l-yā'i çok māl mālün keşirün ma' nāsına eş-şüreyyā'ü bi-zammi's-şā'i ve fethi'r-rā'i ve teşdidi'l-yā'i ve bi'l-meddi şervā lafzınıñ taşğiridür ki mālı çokca 'avrat-
24. cuk dimek olur ve daḫı ülker didükleri yılduzdur ki menāzil-i ḫamerdendür faşlü's-şā'i ve's-sīni eş-şüscetün bi'z-zammi's-şā'i ve't-tā'i desdimel kezā fi'l-esmā'i faşlü's-şā'i
25. ve't-tā'i ve mā yüşellişühümā eş-şetātü bi-fethateyni saḫal az olmaḫ ḫıffetü'l-liḫyeti ma' nāsına yuḳālū <Arapça>
26. şitātün bi'l-kesri eş-şetā'etü bu didügümüz böcek envā'ından bir böcekdür eş-şet' u bi'l-fethi ṭamaḫı olmaḫ yuḳālū <Arapça> eş-şetā' gevdenlik ḫamāḫat
27. gibi zekerehü'l-aḫterī naḫlen 'ani'l-ḫānün faşlü's-şā'i ve'l-'ayni ve mā yüşellişühümā eş-şā'bü bi'l-fethi aḫıtmaḫ yuḳālū <Arapça> eş-şā'abü bi-fethateyni şu yolu
28. seylü'l-mā'i ma' nāsına cem' i şu' bān gelür bi'z-zammi eş-şu' bān bi'z-zammi bi nev' i uzun yılandur cem' i şe' ābīn gelür eş-şu' betü bi'z-zammi kelerden bir nev' idür eş-şe' ābībü
29. bi'l-fethi aḫızdan şalyalar yuḳālū <Arapça> eş-şā' ceretü bi-vezni'd-daḫraceti dōkmek yuḳālū <Arapça> eş-şā' detü

144b

01. bi'l-fethi yumşamiş hürmā koruğı büsrün leyyinün ma' nāsına cem' i şu' dün gelür bi'l-fethi eş-şa' rürāni bi-zammi's-sā'i ve'r-rā'i şol iki emicek gibi nesnelerdür ki atun ve katıruñ ve eşegün zekerlerine burın
02. derinün iki yanında olur eş-şa' ādirü bi'l-fethi ve kesri'r-rā'i şu' raruñ cem' idür ki zammile sigil didükleri nesnedür şü'lül gibi ve dağı tarşuş dirler otun yimişidür hamlü
03. 't-terşişü ma' nāsına eş-se' u bi'l-fethi ve't-teşdidi kuşmak kay'un gibi yukālü <Arapça> eş-şa' atı bi-fethateyni yeyüp koşmak yukālü <Arapça>
04. <Arapça> eş-su' lü bi'z-zammi şol kiçirek emcikdür devenün ve koyunuñ emciklerinde zāyid beter ve südi olmaz cem' i şu' ul gelür bi'z-zammi ve's-şa' lü bi-fethatin şol dişdür ki şağışdan
05. artuğ ola sinnün zāyidün ma' nāsına ve dağı dişün dibinde biribiri üstüne biñişük biten diş eş-şa' lā'ü bi-vezni'l-hamrā'e artuğ ve biñişük dişlü ' avrat ki dişlenk
06. dirler müzekkerinde eş'alün dirler eş-su' alü bi-zammetin şümme fethatin ebū hayy min tayyin eş-su' āletü bi'z-zammi dilküye dirler eş-şa' lebü dilkü didükleri canavar ve sünü ağacınıñ demüre
07. giren ucı tarafül-rumhi'd-dāhili fi cebbeti's-sinān ma' nāsına ve dağı hürmā serüp kurutdukları yir ki yağmur şuyı çıķup gidecek yiri mahrecül-mā' il-matari min cereyni't-temri ma' nāsına
08. eş-şa' lebetü bi'l-fethi dişi dilkü ünşa's-şa' leb gibi eş-su' lebān bi'z-zammi erkek dilkü dā' ü's-şa' lebi bi'l-fethi bir marazdur ki bi kimsede vāķi' olsa saçın ve şakalın döker eş-şa' lebiyyetü bi-fethi's-sā'i
09. ve'l-lāmi ve teşdidi'l-yā'i mekke yolunda bir mevzi' un adıdur eş-sā' mü bi'l-fethi koparmak nez' ve kal' gibi ve ' aceb getürmek yukālü <Arapça>
10. bābühümā қата' a eş-şa' şa' ü incü ve şadef ki incü қабdur eş-şa' şa' atü ' āciz қалмақ ve sözünde қашır olмақ zekerehü'l-aķterī ve lem ecid mine'l-uşüli <Arapça>
11. el-mu' cemeteyni ve hiye tereddüdün fi't-tekellümi <Arapça> faşlü's-sā'i ve'l-ğayni ve mā yüşellişühümā el-şagbetü
12. bi-fethateyni ve bi-süküni'l-ğayni şol gülcege dirler ki tağun güneş tokunmaz yirinde olup şuyı şovuğ ola ve cem' i müteħarrikü'l-ğayn şigbān bi'l-kseri ve cem' ü süküni'l-ğayni şigāb bi'l-kesri ve
13. işķāb ve ba' zı luğātde yağmur şuyundan er gelen eyü tatlu şu dimiş eş-şağrü bi'l-fethi ön diş ufanmak ma' nāsına ve gedük yapmak ma' nāsına maşdardur yukālü
14. <Arapça> ve dağı şehirlerün düşmandan korķulacak yirlerine ve derbend ağızlarına dağı şugrun dirler
15. ve dağı ağıza da dirler fem gibi cem' i şugür gelür bi'z-zammi boğaz gögse girdügi yirdeki çukur ve dağı gedük şelmetün gibi cem' i şugar gelür bi-vezni ' umer eş-şakşakātü bi-fethi's-sā'eyni söylemekde
16. ' āciz olмақ ve sözün egledimemek ve minhü'l-müşişşigü bi-kesri's-sā'eyni <Arapça> eş-şegāmü bi'l-fethi bir nev' i
17. otdur ki tağda olur kırıcak ağarır fāriside dermenesebid dirler ve türkide akyavşan demek olur ve ' inde'l-ba' z bir aķ çiçeklü otun adıdur vāhidi şugāmetün gelür
18. eş-şagimü bi-fethatin şümme kesratin av avlamağa örgenmiş it kelbün dārrun ma' nāsına eş-sügā'ü bi'z-zammi ve't-taħfifi ve bi'l-meddi koyun ve keçi ve

- bunuñ gibileruñ āvāzı şavtü's-şāti ve'l-mağzi ve naḥvihā
19. ma' nāsına yuḳālū <Arapça> ve yuḳālū <Arapça>
  20. <Arapça> faşlü's-şā'i ve'l-fā'i ve mā yüşellişühümā eş-şüffā'ü bi-vezni'l-ḳurrā'i yüzerlik toḥum ḥabbü'r-reşā'i gibi ve 'inde'l-ba'zi ḥardaldur vāḥidi şeffā'etün gelür eş-sufrün bi'l-fetḥi yırtıcı
  21. canavarlar ferici ve ḳad yüste'āru li-ğayrihā eş-şağaru bi-fetḥateyni ḳuşḳun ki fāriside pāzdem dirler ḳāle fi'l-mağribi <Arapça> ve daḥı tuzaḳ ve aḡ ki meşhūr-
  22. –dur zükira hāza'l-ma'na'l-aḥterī vallāhu a'lemü bi-şıḥḥatihi eş-sufrüḳu bi-zammi's-şā'i ve'r-rā'i üzüm salḳımınıñ çöpünden danesine giren dügmecik ve daḥı ḥurmā salḳımınıñ ḥurmā dānesinüñ
  23. yuḳaru ucuna ulaşup büriyen ḳabucaḳ ki ḳum'u'l-büsri dirler ya'nī ḥurmānuñ dibinde pul gice bir nesne olur aña şufrüḳun dirler ve ḳile <Arapça>
  24. ve'l-cem'u şegārīḳun ve aḥterī luğatında fā' yirine ğayn-ı mu'cemeyle daḥı luğatdur dimiş ve mā edrā şıḥḥatuhu eş-şuflü bi'z-zammi her nesnenüñ çökelegi ve süzündüsi mā sefele min külli şey'in ma' nāsına
  25. ve aḥterī luğatında daḥı her nesnenüñ köpügi ve göbesi dimiş cem'i eşğālün gelür eş-şegālū bi'l-fetḥi gic yürüyişlü deve baḥi gibi eş-şifālū bi'l-kesri şol deridür ki degirmen altına döşerler
  26. evin üstüne dökülsün diyü eş-sefinetü bi-fetḥatin şümme kesratin devenüñ çökdügi vaḳtin ve yire dikip ḳaşḳatı olan yirleri dizleri ve gögsi gibi cem'i şaḳinün ve şaḳinātün bi-fetḥi's-şā'i
  27. ve kesri'l-fā'i fihimā eş-şuḳnu bi'z-zammi ḳırbanuñ çevresinde dikilen yiri kemā yuḳālū <Arapça> eş-şaknū bi'l-fetḥi deve bir kimesni şaḳinesiyle ya'nī dizile veya
  28. ḥod gögsiyle urmaḳ yuḳālū <Arapça> eş-şakanū bi-fetḥateyni erilik ve ḳalıñlık ğılzun gibi yuḳālū <Arapça>
  29. faşlü's-şā'i ve'l-ḳāfi ve mā yüşellişühümā eş-şakbü bi'l-fetḥi delmek yuḳālū <Arapça> ve daḥı kiçirek delükde şakbün dirler cem'i şuḳübün

145a

01. gelür bi'z-zammi eş-şuḳbiyyetü bi'z-zammi kiçirek delük şakbün gibi cem'i şuḳbun gelür bi'z-zammi ve süküni'l-ḳāfi ve şuḳabün bi-vezni 'ömera eş-şuḳübü bi'z-zammi ve's-şekābetü bi'l-fetḥi od tutuşmaḳ inkād gibi
02. ve yalıñlanmaḳ ve daḥı yıldırmaḳ ve ziyā virmek ve deve südlenmek yuḳālū <Arapça>
03. <Arapça> eş-şāḳibü delük delici ve yıldırıp şu'le virici ve südlü deve eş-şakübü bi-fetāḥatin şümme zammetin ufacıḳ oduncuḳlar ki anuñla od tutuşdururlar
04. kemā yuḳālū <Arapça> eş-şekābü ḥayanup söykünecek nesne zekerehül-aḥterī ve lem ecidhü fimā 'indī mine'l-uşülü ve le' allehü taḥrīfün eş-şıḳatü bi'l-kesri
05. bir kimeseye inanmaḳ ve emīn tutunmaḳ imān gibi ve daḥı inanup i' timād idicek kimesne cem'i şıḳāt gelür yuḳālū <Arapça> eş-şıḳāfü bi'l-kesri rende didükleri
06. nesne ki neccārlar ālātındandur anuñla ağacuñ alçaḡın yüksegin düzeldirler kemā yuḳālū <Arapça>

07. eş-şakfū bi'l-fethi yetişmek ve bulmak yukālū <Arapça> eş-şakafū bi-fethateyni ve's-şekāfetū bi'l-fethi zeyreklik ve üstazlık hezāfet gibi yukālū <Arapça>
08. min bābi tarabe ve zarife ey šāra hazıkan <Arapça>
09. <Arapça> eş-şikīfū bi-kesrateyni ve teşdīdī'l-kāfi ziyāde tiz ve şarup sirke eş-şakīfū ebū kabīletün min hevāzin eş-şekālū bi-fethateyni metā' u'l-müsāfir ve haşmühü ve metā' u'l-beyti
10. cem' i eşkāl gelür eş-şiklū bi'l-kesri yük haml gibi ve dağı bir nesnenün vezni yukālū <Arapça> eş-şaklū bi'l-fethi bir nesne bir nesneden tartıda ağır gelmek yukālū <Arapça>
11. <Arapça> ve dağı bir nesnei elüñe alup şatmak ağır mı göreyin diyü yukālū <Arapça> eş-şikletü bi'l-kesri
12. ve's-şikāletü bi-kesrin şümme fethatin ağırlık yukālū <Arapça> eş-şekāletü bi-fethateyni ağırılık ve süstlük fütür gibi yukālū <Arapça>
13. eş-şakīletü bi-fethatin şümme kesratin yükler eşkāl gibi ism-i cem' idür yukālū <Arapça> eş-şekālibü bi'l-fethi edeb ve hayā ıssı ve vakār ve sükün
14. ıssı ' avrat yukālū <Arapça> eş-şakīlū bi'l-fethi şümme'l-kesri ağır nesne eş-şekelān bi-fethateyni el-insü ve'l-cinnü eş-şukvetü bi'z-zammi üsküre didükleri nesne
15. zürüfdandur naķalehü'l-aķterī min tuhfeti'l-edebi faşlü's-şā' i ve'l-kāfi ve mā yüshellişühümā eş-şüklū bi'z-zammi ve's-şekelū bi-fethateyni ' avrat veledin yavıķılamaķ ve yitirmek fıķdānū'l-mer' eti veledehā
16. ma' nāsına ve ' inde'l-ba' z ' avratuñ veledi ölmek mevtü veledi'l-mer' eti ma' nāsna yukālū <Arapça>
17. <Arapça> eş-şakīlū ve's-şakīletü ve's-şüklā bi'l-fethi ve'l-kaşri ve's-şükülū veledin yitirmiş ' avrat ve yāhūd veledi ölmüş ' avrat müzekker şeklānū ' aţşānū gibi ikisinün bile cem' i
18. şükālā gelür bi'l-fethi eş-şekemü bi-fethateyni yoluñ ortası vasaţu't-ţarīķ gibi ve dağı bir yirde muķīm olup durmak ve bir yire lāzım olmaķ yukālū <Arapça>
19. <Arapça> eş-şüknetü bi'z-zammi kuşlar sürüsü cemā' atü't-tuyūri gibi cem' i şikenün gelür bi-vezni ' ömer eş-şikenü bi-vezni ' ömere yoluñ ortası
20. vasaţu't-ţarīķ gibi şekenün bi-fethateyni bir taģuñ adıdur ism-i cebelün gibi eş-şekīnū mişlühü zekerehü'l-aķterī faşlü's-şā' i ve'l-lāmi ve mā yüshellişühümā eş-şelbü bi'l-fethi bir kimesni eksiklenmek ve ' ayblanmaķ
21. yukālū <Arapça> eş-şilbü bi'l-kesri yaşlı dişleri kırılmış ve kıyruğı dökülmüş deve mü'ennesinde şilbetün dirler ikisinün bile cem' i
22. şilebetün gelür bi-kesratin şümme fethatin eş-şelibü bi-fethatin şümme kesratin gedilmiş nesne yukālū <Arapça> eş-şalibü bi-kesri'l-lāmi yarılmış ve gedilmiş nesne ve dağı ve minhü kavluhüm <Arapça>
23. <Arapça> eş-şelebütü bi-vezni'l-ceberüt tayy kabilesiyle zebyān ortasında bir derenün adıdur eş-şelsü bi'l-fethi bir kimesnenün mālınıñ üçde birin almaķ ve iki
24. kimesni kendüyle üç eylemek ve yirmi toķuz kimesni kendüyle otuz eylemek yukālū <Arapça>
25. <Arapça> ve dağı aķmaķ seyelān gibi eş-şülşü bi-zammetin ve bi-sükünü'l-lāmi
26. ve's-şelışü bi-fethatin şümme kesratin üçde bir eş-şülüşān bi-zammeteyni ve bi's-sükünü üç bölükde iki bölük eş-şülüşā' ü bi'z-zammi ve'l-meddi si-şenbe gün cem' i şelāşevāt gelür şülāşün bi'z-zammi

27. üçer üçer demek olur şelāsetün şelāsetün gibi eş-şelāsetü üç mü'ennesinde şelāşün dirler hazfi-i tāyile eş-şilsü bi'l-kesri hürmā ağacınıñ üç günde bir içdüğü şu nöbeti
28. yukālū <Arapça> eş-şelidesü bi-fethatin şümme kesratin şol devedür ki üç çanak südi çıka ve dağı şol
29. devedür ki üç memesi kuruyup südi çıkmaz ola şālişetül'eşāfi şol yirlü kayadur ki yanına iki taş dağı koyup üzerine çömlek qorlar eş-selcü qar cem' i şülücün

145b

01. gelür ve dağı şelc qar yağdıрмаq ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça> ve qarlu yire arzün meşlūcetün dirler ve dağı kaçan bir kimesne
02. ahmaq ve gevden olsa racülün meşlūcü'l-fu'ādi dirler eş-şulücü bi-zammeteyni ve's-selecü bi-fethateyni gönül dolanup qarār itmek itmi'nān gibi yukālū <Arapça>
03. eş-şeltu bi'l-fethi necis şıvıq biraqmaq ya' nī ötürmek ve çımğıрмаq ve dağı qarın gürüldemek zekerehü'l-ahterī yukālū <Arapça> eş-şel' u bi'l-fethi içi
04. qovuq nesne ufatmaq şedhun gibi yukālū <Arapça> ve'l-müşelleğu bi-fethi'l-lāmi'l-müşeddedeti ufadılmış ve yarılmış nesne eş-şelğu mişlühü bāben ve ma' nen ve'l-müşelleğu ke'l-müşelle' i veznen
05. ve ma' nen kemā qālū el-müşelleğu mine'r-raṭbi mā suqıta mine'n-naḥleti fenşedeḥa ya' nī şol hürmādur ki ağacdan düşe dağı yarıla eş-şülletü bi'z-zammi ve't-teşdidi cemā' atün mine'n-nisā' i
06. eş-şelletü bi'l-fethi ve't-teşdidi qoyun sürüsü ve şol sürü ki anda hem qoyun ve hem keçi ola ammā yalnız keçi sürüsine şülletün demezler ve dağı qoyun yüñi şof gibi ammā qoyun yüñi ve keçi kılı
07. ve deve yüñi üçi bir yirde olsa fülānuñ qatında şülletün keşiretün var dirler ve dağı quyudan çıkarılan toprağa şülletü'l-bi'ri dirler türābü'l-bi'ri ma' nāsına cem' i şilelün gelür bi-kesratin şümme
08. fethatin eş-şellü bi'l-fethi ve't-teşdidi at ve qatır gibi tavar terslemek ve bir nesni yukarudana aşāğa dökmeq ve bir tavaruñ temelini oyup dağı yitürüp yıqmaq ve helāk itmek yukālū <Arapça>
09. <Arapça>
10. <Arapça> ve bābü'l-küllü redde ve yukālū <Arapça> eş-şelölü bi-fethateyni helāk olmaq ve bābühü tarabe eş-şülmetü bi'z-zammi
11. dīvār gedügi ve ğayri nesne gedügi kılıc ve bıcaq gibi halelün fi'l-hāyiṭi ve ğayrihi ma' nāsına eş-şelmü bi'l-fethi gedilmek yukālū <Arapça> yukālū <Arapça>
12. <Arapça> eş-şelmü bi-fethateyni gedilmek yukālū <Arapça> faşlü's-şā' i ve'l-mīmi ve mā yüşellişühümā
13. eş-sem' ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi cerb ve yağlu nesne yedirmek ve etmegi kırup üzerinde yağ döküp şerid itmek ve bir içi qovuq nesnei ufatmaq şedhun gibi ve saqal boyamaq yukālū
14. <Arapça> ve bābü'l-küllü qata' a eş-şemdü bi-fethatin ve bi-süküni'l-mīmi eyzan şol azacuk
15. şu ki māddesi olmaya eş-şāmidü mine'l-bühmi hīne eklin şemüdin bi'l-fethi ' arab-ı ülādan bir qabiledür i şāliḥ peyğamber qavmidür ve ravzatü's-semüdi ismü mevzi' in eş-şimādü bi'l-kesri mā' ü

16. alilün zekerehü'l-aterî eş-şemretü bi-fethatin yemiş cem'î şemer bi-fethateyni ve şemerât gelür ve şemerüñ cem'î şimâr gelür bi'l-kesri ve şimâruñ cem'î şümür gelür bi-zammeteyni ve şümürüñ cem'î eşmâr gelür ve daı amçinuñ
17. ucuna ve uyruına şemeratü's-süti dirler ve 'inde'l-ba'z amçinuñ ucundaı düğme dirler äle fi'l-mağribi ve'l-evvelü eşau eş-şümürü bi-zammeteyni ve bi-süküni'l-mîmi eyzan envâ'ü
18. 'l-emvâl eş-şemrâ'ü bi-vezni'l-amrâ'i yemişlü aac yuâlü <Arapa> eş-şemîretü bi-fethatin şümme kesratin ayma ir yire gelüp divşirilüp kemâlin
19. bulmazdan ön zâhir olan nesne kemâ yuâlü <Arapa> eş-şemîrû sekici şu zekerehü'l-aterî eş-şemgu bi'l-fethi uçı ovu
20. nesne ufatma ve yarma şadhun gibi ve bir keçe boyama şıbgun gibi yuâlü <Arapa> eş-şemeatü bi-fethateyni
21. ta deposi a'la'l-cebeli ma'nâsına eş-semletü bi-fethatin ve's-şümletü bi'z-zammi ab dibinde alan ve ayride alan ta'âm ve şarâb şoñı el-baiyyetü fi esfeli'l-inâ'i ve ayrihi ma'nâsına
22. ve daı şol yün pâresi ki atrâna bandırup deve yalarlar aña daı şemletün dirler bi-fethatin <Arapa> ma'nâsına eş-şemîletü bi-fethatin şümme kesratin taş ukurunda
23. ve dere içinde alan şu şoñı baiyyetü'l-mâ'i fi's-şahrati ve fi'l-vâdi ma'nâsına ve daı her nesnenün şoñuna daı şemîletün dirler ve'l-cem'ü şemîlün bi-azfi't-tâ'i eş-semelü bi-fethateyni
24. seroş olmak sekr gibi yuâlü <Arapa> eş-şemîletü bi-fethatin şümme kesratin şol seroş
25. gibi alkanu alkanu yüriyen 'avrat eş-şümâletü bi'z-zammi ab dibinde ve avz dibinde alan şu şoñı el-baiyyetü fi esfeli'l-inâ'i ve fi'l-avzi ma'nâsına ve daı süd köpügi
26. cem'î şümâlün gelür bi'z-zammi eş-şimâlü bi'l-kesri sığınaca ve meded idici kimesne melce'i ıyâş ma'nâsına eş-şümmetü bi'z-zammi ve't-teşdîdi bir tutam ara ot abzatün mine'l-aşışı eş-şümârü bi'z-zammi
27. ve't-tafifi bir incecik yumşaq yapralu otdur ki yularlar anuñla olur delüklerin dourlar vâhidi şümâmetün eş-şemmü bi'l-fethi ve't-teşdîdi bir nesnei şemâm didükleri
28. otla muvaat ve işlâ itmek ve mulaa bir nesni işlâ itmek ve oparma al'un gibi ve divşirmek cem'î gibi yuâlü <Arapa>
29. <Arapa> ve bâbü'l-küllî redde eş-şümü bi'z-zammi ırba pâreleri ve ana ömlük

146a

01. ırındısı umâşü'l-esâfi ve'l-âniyeti ma'nâsına şümme bi'z-zammi ve't-teşdîdi arf-i 'aıfdur tertîb ve terâiye delâlet ider az olur ki âirine tâ idâl idüp şümme dirler
02. şemme bi'l-fethi ve't-teşdîdi ism-i işâretdür bunuñla mekâna işâret olunur hünâke gibi ba'îd içündür eş-şemâmü bi'l-fethi ve't-tafifi dutduın ufadıcı kimesne eş-şümünü
03. bi-zammeteyni ve bi-süküni'l-mîmi sekizde bir eş-şemînü bi-fethatin şümme kesratin mişlühü ve aır bahâlu nesne eş-şemenü bi-fethateyni şatılan nesnenün bahâsı eş-şemnü bi'l-fethi mâluñ sekizde birin alma ve yedi nesni

04. kendüyse sekiz eylemek yuḳālū <Arapça> ve bābühü ḍarabe eṣ-ṣimnü bi'l-kesri
05. ṭavaruñ yedi günde bir iṣedigi ū nöbeti eṣ-ṣemāniyetü bi'l-fetḫi sekiz mü'enneṣi ṣemanin gelür ṣemānetün bi'l-fetḫi bir yirüñ adıdur ismü mevzi' gibi eṣ-ṣemṣemetü bi-fetḫi's-ṣā'eyni ṣā ḥarfin söylemekde
06. tereddüd itmek faṣlü's-ṣā'i ve'n-nüni ve mā yüſelliſühümā eṣ-ṣentü bi-fetḫateyni bir nesne ḳoḳup yimek yuḳālū <Arapça> eṣ-ṣendütü bi'l-fetḫi ve'z-zammi ve zammi'd-dāli er emcigi
07. ve 'inde'l-ba'z emcik emcik gevdeye girdügi yir maḡrezü's-ṣedā ma'nāsi ve 'inde'l-ba'z emcik çevresinde olan et cem' i ṣenādā gelür ḳaçan evvelindeki ṣāyi maẓmüm idesüñ
08. mehmüzü'l-lāmi olur fa'lelelütü vezn üze ve ḳaçan meftüh etseñ hemze yirine vāv telaffuz idersin fa'lütü vezn üzerine olur terkühün gibi eṣ-ṣinnü bi'l-kesri ve
09. 't-teṣdīdi ḳuru ot yebīsü'l-ḥaṣīſi gibi eṣ-ṣünnetü bi'z-zammi ve't-teṣdīdi atuñ topuḡunda biten ḳıldur ki ḡāḥ uzayup yire irer ve 'inde'l-ba'z atuñ dırnaḡı çevresinde
10. biten ḳıl ve daḡı göbekte ḳasıḳ arası ve'l-cem'u ṣünenün bi-vezni 'umer eṣ-ṣenā'ü bi'l-fetḫi ve'l-meddi ünnek medḡ gibi eṣ-ṣinā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi iki ḳat ipden bükülmüſ deve dizi baḡı
11. 'iḳālū'l-ba'iri ve naḥvi zālīke ma'nāsına eṣ-ṣināyetü bi'l-kesri ḳıldan veya yünnden örme ḥablün min ṣa'rin ev ſūfin ma'nāsına eṣ-ṣinā bi'l-kesri bir nesnenün arası cem' i eṣnā'ün gelür
12. yuḳālū <Arapça> zekereḫü fi eṣnā'i kelāmihi ey fi teẓā'ifihī ve daḡı dere ve ṭaḡ ṭolamacı min'aṭefü'l-vādī ve'l-cebel ma'nāsına ve iki bükülen örme ḳatına daḡı ṣeniyyü'l-ḥabl dirler
13. ve daḡı iki buṭlamıſ deveye ve iki ṭoḡurmuş 'avrata ve bunlaruñ veledlerine daḡı ṣenā dirler eṣ-ṣinā bi'l-kesri ve'l-ḳaṣri iki def'a idilen nesne kemā yuḳālū <Arapça>
14. merrateyni eṣ-ṣüneyā bi'z-zammi ve'l-ḳaṣri ve's-ṣenvā bi'l-fetḫi ve'l-ḳaṣri bir nesnei iki ḳat itmek ma'nāsına isimlerdür eṣ-ṣenā bi'l-fetḫi bir nesnei iki bükmek 'aṭf gibi ve men' itmek ve bir kimesni ṣāçından
15. döndürmek ve bir nesni kendüyle iki eylemek ve bir nesni iki kerre itmek yuḳālū <Arapça>
16. <Arapça> ve bābü'l-küllī ramā eṣ-ṣünyāni bi'z-zammi ve's-ṣünā bi-zammi's-ṣā'i ve kesriḥā ſol kimseye dirler ki mertebede seyyidden aſaḡa ola ve cem'u 'l-evveli ṣinyetün bi'l-kesri ve yuḳālū <Arapça> eṣ-ṣeniyyetü bi-fetḫi's-ṣā'i ve kesri'n-nüni ve teṣdīdi'l-yā'i öñ diſlerüñ birisi ki dörd diſdür ikisi
18. üstünde ve ikisi altında cem' i ṣenāyā gelür 'aṭāyā gibi ve daḡı ṭaḡ üzerinde giden yol ṭarīḳu'l-'aḳabeti ma'nāsına eṣ-ṣeniyyü bi-fetḫi's-ṣā'i ve teṣdīdi'l-yā'i öñ diſin
19. bıraḳmış ṭavar bu daḡı devede beſ yaſın tamām idüp altısına giricek olur ve atda ve ḳatırda ve eſekde üç yaſını tamām idüp dördüne gircek olur ve ſıḡırda
20. ve ḳoyunda ve keḳide ve geyikte iki yaſını tamām idüp üçüne gircek olur ve'l-cem'u ṣünyāni bi'z-zammi ve ṣinā'ün bi'l-kesri ve'l-meddi mü'enneṣi ṣünyetün gelür ve'l-cem'u ṣeniyyāt kezā fi'l-maḡribi
21. faṣlü's-ṣā'i ve'l-vāvi ve mā yüſelliſühümā eṣ-ṣevbü bi'l-fetḫi ḳaftān ve biz maḡribde eydür ṣevb diyü ſol ādem oḡlanı geydügi nesneye dirler ketenden olsun ve

22. ve pambuğdan olsun ve ibrişimden olsun ve kürekden olsun ammā gönleğe ve tummāna bunlara şevb demezler dimiş cem' i eşvāb ve şiyāb gelür bi'l-kesri ve üşüb dağı
23. gelür kıletde bi'z-zammi vāvile ve vāv yirine hemze ile eş-sevvābü bi'l-fethi ve't-teşdidi kaftān esine diler şāhibü's-şiyābi gibi eş-sevbi bi'l-fethi ve's-sevbān bi-fethateyni gitdükden
24. soñra yine dönmek rucū' un ba' de'z-zehābi ma' nāsına ve dağı bir yire gelüp divşirilmek yukālū <Arapça>
25. <Arapça> eş-sevābü bi'l-fethi 'ivaż ve cezā' -i muṭlakā ve fi's-şihāhi cezā' ü't-tā' ati ve fi'l-ke'lāmi'l-muṭtarizī ḥayşü kāle eş-sevābü
26. <Arapça> eş-sevlebü
27. bi-vezni's-sa'lebü dilkü cem' i şevālib gelür eş-şūduḥu bi-zammeteyni batmağ ve ğāyet olmağ yukālū <Arapça> eş-sevehdü
28. bi-fethi's-sā' i ve'l-hā' i bāliğ olmağa yaqin olmış semiz oğlan mü'enneşi şevhedetün gelür eş-sevrü bi'l-fethi yırağdıracağ şıgır mü'enneşi şevratün gelür ve'l-cem' u şüretün ve şiratün
29. bi-kesratin şümme fethatin fihimā ve şiratün ve şirānün bi'l-kesri fihimā ve sükūni'l-yā' i ve keş pāresi cem' i şivratün gelür bi'l-kesri ve dağı bir kabālenūñ babaları adıdur muzarrdan ve dağı mekkede

146b

01. bir tağıñ adıdur ki anda bir mağara vardur ki qur'ānda zıkr olunmuşdur ve dağı gökde bir burcuñ adıdur ve dağı şu üzerinde olan yoşuña dağı şevrü'l-mā' i dirler ve dağı
02. şavırılmağ ve tağıılmağ ma' nāsına maşdardur ve dağı şıçramağ veşbün gibi eş-severān bi-fethateyni mişlü's-sevri yukālū <Arapça>
03. <Arapça> ve dağı gegirmek yukālū <Arapça>
04. <Arapça> eş-sevli bal arusınuñ sürisi cemā' atü'n-naḥli ma' nāsına eş-seviletün bir niçe dürlü evlerden cem' olmış erler ve oğlancuğlar
05. cemā' ati ve māl cemā' ati cemā' atün min büyütin müteferriqatin ve şıbyānin ve mālın eş-sevelü bi-fethateyni bir delülükdür ki qoyuna yetişir dağı süriye uymaz otlagında dutar durur ol qoyunuñ
06. dişisine şevlā' ü dirler bi-vezni ḥamrā' e ve erkeğine eşvelü dirler eş-sümü bi'z-zammi sarımsağ eş-sümetü bi'z-zammi kılıc kabzasınuñ ucuna etdükleri gümüşden veya demürden yüksek
07. kabzatü's-seyfi ma' nāsına eş-sevā' ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve's-şüviyyü bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdidin bir yirde muqim olup durmağ yukālū <Arapça>
08. <Arapça> eş-seviyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin konuğ dayf gibi eş-seviyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin qoyun yatağı me' va'l-ğanemi ma' nāsına ve dağı bir mevzi' uñ adıdur
09. faşlü's-sā' i ve'l-hā' i ve mā yüşellişühümā eş-sehlü bi'l-fethi yir üstüne döşenmek inbisāṭun ' alā vechi'l-arzi ma' nāsına zekerehü'l-aḥterī eş-sehlānū ismü cebel
10. eş-sehlelü bi'l-fethi min esmā' i'l-bāṭili eş-sehmedü bi-fethi's-sā' i ve'l-mimi ismü mevzi' in faşlü's-sā' i ve'l-yā' i ve mā yüşellişühümā eş-seyyib bi'l-fethi ve kesri'l-yā' i'l-müşeddedeti erde ve ' avratda
11. tāsız itlāğ olunur şol erdür ki ' avratına cimā' itmiş ola ve şol ' avratdur ki eri

- aña cimā^ç itmiş ola kemā kıle er-racülü's-şeyyibü hüve'llezî deḡale bi'mra^ç 'etihî ve'l-mer^ç 'etü
12. <Arapça> şol 'avrata dirler ki ere vara daḡı yine ayrıla bunun katında ere ıtlāk olunmaz ya^ç nî racülün şeyyibün dinilmez belki imra^ç 'etün şeyyibetün
13. dinür bi-ḡayrihā kezā fi'l-maḡribi eş-şeytelü bi'l-fethî vahşî şıḡır eş-şeyḡu bi'l-fethî aşıḡa batmaḡ ve ḡāyib olmaḡ yuḡālü <Arapça>
14. eş-şıblü bi'l-kesri deve zekerinüñ ḡabı ya^ç nî üzerindeki deri eş-şeyyilü bi'l-fethî ve kesri'l-yā^ç 'i'l-müşeddedeti bir nev^ç i unüñ adıdır eş-şāniyetü koyun ve deve yataḡı me^ç 'va'l-ḡanemi ve me^ç 'va'l-ibili
15. ma^ç nāsına ve daḡı nişānçün biribiri üzerine yıkdıkları taşlar eş-şiyetü bi'l-kesri mişlü's-şāyeti ya^ç nî koyun yataḡı zekerehü'l-aḡterî bābü'l-cimi ve mā ba^ç dehü mine'l-muḡābıḡı
16. ve'l-muzā^ç afi faşlü'l-cimi ve'l-hemzeti ve mā yüşellişühümā el-ce^ç 'bü bi'l-fethî ve süküni'l-hemzeti yaban eşeginüñ yoḡını ve ḡalıñı hemzeyle ve hemzesiz luḡatdür ve daḡı ḡazanç itmek
17. ma^ç nāsına maşdardur yuḡālü <Arapça> el-cāşü bi'l-fethî aḡır yükle deve yürümek ve daḡı ḡorḡutmaḡ tefzī^ç gibi yuḡālü <Arapça>
18. <Arapça> el-cācetü bi'l-fethî eşek boncuḡı el-ce^ç 'ce^ç 'etü bi-vezni'z-zelzeleti girü ḡuraḡumaḡ ve deve şuya ḡaḡırmaḡ
19. yuḡālü <Arapça> el-cü^ç 'cü^ç 'ü bi-vezni'l-bülbülü mehmüzü'l-^ç ayni ve'l-lāmi gemi göḡsi ve ḡuş göḡsi şadrü's-sefineti ve't-ḡāyiri
20. ma^ç nāsına cem^ç i ce^ç 'ācā gelür bi'l-fethî ve meddi'l-hemzeti el-cā^ç 'icetü şol kızlık vaktine dirler ki mālı hep helāk ola el-cü^ç 'ārü bi'z-żammi ve meddi'l-hemzeti şıḡır mevlemek ve şıḡır
21. böḡürmek yuḡālü <Arapça> ve daḡı yüce āvāzla tazarru^ç idüp yalvarmaḡ yuḡālü <Arapça>
22. <Arapça> bi'd-du^ç 'ā^ç 'i ve bābühü mā zükira el-cü^ç 'erü bi'z-żammi ve fethî'l-hemzeti şulu yaḡmur yuḡālü <Arapça> el-cā^ç 'izü bi-kesri'l-hemzeti göḡüsted bir eslekdür ki ḡaḡımaḡdan
23. veya aclıḡdan ḡāşıl olur ve daḡı men^ç idici ve egri nesne zekerehü'l-aḡterî el-cü^ç 'zürü bi'z-żammi ve't-teskîni ve bi-żammi'z-zāli ve fethihā ḡiñ buzaḡısı ve yaban şıḡırınıñ
24. buzaḡısı cem^ç i ce^ç 'āzürün gelür el-cāzü bi-fethatin boḡazdan şü aşıḡa geçmek yuḡālü <Arapça> el-ce^ç 'zü bi'l-fethî ve't-teskîni bu ma^ç nāya
25. isimdür el-cā^ç 'iz bi-kesri'l-hemzeti şol yoḡun aḡacdur ki evüñ orta yirine ayḡuru ḡorlar türkçe oḡ dirler fārsīde tır de dirler el-cā^ç 'izetü el-^ç aḡā ve'ş-şermetü mine
26. 'l-mā^ç 'i el-cāşü bi'l-fethî ḡorḡusundan yürek oynamaḡ kemā yuḡālü <Arapça>
27. <Arapça> el-cü^ç 'şüşü bi-żammi'l-cimi ve'ş-şini göḡüs şadr gibi el-ce^ç 'fü düşürmek şar^ç un gibi ve ḡorḡutmaḡ za^ç run gibi ve acıḡdırmaḡ yuḡālü <Arapça>
28. <Arapça> el-cü^ç 'netü bi'z-żammi bir degirmi sepetdür ki üzerini şaḡdiyān çeker ḡablarlar^ç 'aḡḡarlar ḡullanurlar hemzeyle
29. ve vāla luḡatdur cem^ç i cü^ç 'nün gelür bi-żammetin şümme fethatin el-cü^ç 'detü bi'z-żammi ve süküni'l-hemzeti at ve deve renklerinden bir renkdür ki kızılıḡdır ki ḡaraya māyil ola yuḡālü <Arapça>

147a

01. bi'l-kesri <Arapça> ve yukālū <Arapça> el-ci'āvetü
02. ve bi'l-kesri ve meddi'l-hemzeti çömlek ve hereni kabı ve daḥı şol deri ve yāḥūd ḥurmā çöpünden düzülmiş nesnedür ki üzerinde çölmek ve hereni qorlar cem' i ci'ā'ün gelür bi'l-kesri ve'l-meddi
03. ve cüvā'ün gelür bi'z-zammi ve'l-meddi ve ciyā'ün daḥı gelür el-ce'eyü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti ışırmak 'azzahü gibi yukālū <Arapça> faşlü'l-cimi ve'l-bā'i
04. ve mā yüsellişühümā el-cebe'ü bi'l-fethi ve'l-hemzeti fi āḥirihi kuzıla mantar ki tomalan dirler cem' -i keşreti cibātün gelür bi-kesratin şümme fethatin bi-vezni kıradatin ve cem' i kılleti ecbü'ün gelür
05. bi-vezni enfüs ve girü dönmek i' rāz gibi ve te' aḥḥur gibi ve yataḥ didükleri nesnedür ki içine sirke qoyarlar cem' i ecbü gelür el-cübü'ü bi-vezni'd-duḥüli mişlü'l-ceb'eti ya' nī
06. girü dönmek ve girü olmak te' eḥḥur gibi yukālū <Arapça> el-ceb'etü bi'l-fethi ve süküni'l-bā'i şol ağacdur ki üstüne nesne düzeldürler el-cebā'ü
07. bi'z-zammi ve'l-meddi qorqaḥ kimesne cebān gibi <Arapça> el-cābi'ü bi-kesri'l-bā'i ve'l-hemzeti fi āḥirihi çekirge cerādün gibi el-cebbü bi'l-fethi ve
08. 't-teşdidi kesmek qaṭ' un gibi ve minhü <Arapça> ve daḥı ḡālib olmak yukālū <Arapça> ve ağac
09. aşılamaḥ yukālū <Arapça> el-cebebü bi-fethateyni deve örgüci kesik olmak yukālū <Arapça>
10. <Arapça> el-cübbü bi'z-zammi ve't-teşdidi küp ve yapılmaduḥ kıyu ve minhü qavluḥü te' a. <Arapça> el-cibābü bi'l-kesri bir kimesnenün
11. zekeri ve reşkleri dibinden kesik olmak ve ağac aşılamaḥ telkīḥü's-şeceri gibi yukālū <Arapça> el-cübbetü bi'z-zammi ve süñü demürünüñ içine ağac şoḥduḥları uci
12. ve daḥı tavaruñ öñ ayaḡınıñ topuḡı mevşilü'l-vazif fi'z-zirā' i ma' nāsına ve ' inde'l-ba' z tavaruñ bileginden dirnaḡa giren yiri maḡrizü'l-vazif fi'l-ḥāfiri ma' nāsına ve daḥı
13. çār didükleri qaftān cem' i cibābün gelür bi'l-kesri el-cübābü bi'z-zammi deve südünüñ köpüḡi gibi üstüne gelen nesne ki bilmeyen kişi qaymaḥ şanur lākin deve südünüñ qaymaḡı olmaz
14. el-cübübü bi-fethatin şümme zammetin iri yir arzun ḡalīzatün ma' nāsına ve ' inde'l-ba' z yir yüzi vechü'l-arzi gibi ve lā yücme' u el-cübcübeti bi-zammi'l-mīmeyni şol qarın ki içini et kıymasıyla toldururlar
15. ve bici iderler ve daḥı içine eti bişirüp qoyarlar ve yaḡı eridüp qoyarlar ve daḥı şol deriden düzerdükleri zenbīl ki anuñla topraḥ taşırar ve'l-cem' u el-cebācibü bi'l-fethi ve aḥteri
16. luḡātinde büyük desti ve çoḥ var imiş yaḡ dimiş vallāhu te' a. a' lemü bi-şihḥatihi el-cübcübiyyü bi-zammi'l-cīmeyni işkenbeci el-cübcübiyyetü işkenbe aşı el-cebcebü deve köşeginüñ ziyāde arıḡı
17. el-cibbetü bi-kesratin şümme fethatin güneş batmaḥ ve tolnumaḥ yukālū <Arapça> ve daḥı bāzār tamām olmak ve lāzım olmak yukālū <Arapça>
18. <Arapça> el-cibtü bi'l-kesri qāfirlerüñ tañrı diyü tapduḥları puta ve sāḥire ve kāhine ve bunlar beñzer bāṭıl nesnelere dirler el-cebzü bi'l-fethi çekmek cezb gibi yukālū <Arapça>
19. <Arapça> el-cebrü bi'l-fethi bir kimesni faḥrdan ya' nī yoḡsuluḥdan kırtarup bay eylemek ve ufanmış kemüḡi şarmaḥ ve siñlemek yukālū <Arapça>

20. <Arapça> el-cübürü bi-zammetyni ufanmış kemük oñulup bitmek inhiyār gibi yukālū
21. <Arapça> el-cibāretü bi'l-kesri ve'l-cebiretü bi-fethatin şümme kesratin şınık şarduqları ağac ve tahta pāresi ki siñ dirler ve dağı yaşşı bilezük cem' i cebābir gelür
22. el-cübārü bi'z-zammi ve't-tahfifi heder olmak ya' nī yok olup ' abeş yire gitmek yukālū <Arapça> ve dağı si-şenbe güne de cebbār dirler el-cebbārü bi'l-fethi ve't-teşdidi
23. şol uzun hurmā ağacı ki el yetişmeye ve dağı büyük semiz deve mü'enneşi cebāretün gelür ve dağı kahr idici ve gālib ve musallaḫ ve mütekebbir ve kaḫıyup kimesne öldürücü kişi
24. el-ceberü bi-fethateyni ve bi-süküni'l-bā'i zıddu'l-ḫadri ve hüve en yukāle <Arapça> el-ceberiyetü bi-fethateyni ve bi-süküni
25. 'l-bā'i teşdidi'l-yā'i şol ḫāyifedür ki bu didüğümüz mezheb zāhib ola el-cebābiretü mütekebbir kimesneler el-cebriyyetü ve'l-ceberütü ve'l-ceberütü ve'l-cebbūretü ululuk ' azamet gibi
26. cibrilü bir muḫarreb melekdür ki altı yüz ḫanadı vardur peygamberlere vaḫiy getirürdi rühü'l-ḫudus ve nāmūsu ekber dağı dirler bunda niçe dürlü luḡāt vardur
27. cebrā'il bi-vezni cebrā'il yühmezü ve lā yühmezü ve cebrā'il bi-vezni cebrā'il ve cibril bi-vezni ḫındil ve cebrin bi'n-nūni bi-fethi'l-cimi ve kesrihā el-cinbirü bi'l-kesri el-biḫilü el-cebüzü
28. bi-fethatin şümme kesratin ḫuru ekmek ḫubzün yābisün ma' nāsına el-cibsü bi'l-kesri ḫorḫaḫ kimesne cebān gibi el-ceblü bi'l-fethi yaratmaḫ ḫalk gibi yukālū <Arapça>
29. el-cibelletü bi'l-kesri ve süküni'l-bā'i ve'l-cibilletü bi-kesrateyni ve bi-zammeteyni ve teşdidi'l-lāmi fihimā bir nesnenüñ yaradılışı ḫilḫat ve fiḫrat gibi cem' i cübüllāt gelür el-cübletü bi'z-zammi

147b

01. ve bi-süküni'l-bā'i deve örgüci senām gibi el-cüblü bi'z-zammi ve süküni'l-bā'i ve'l-ciblü bi'l-kesri ve bi-süküni'l-bā'i ve'l-cibilü bi-kesrateyni ve bi-zammeteyni eyzan ve teşdidi'l-lāmi fihimā ve'l-cübülü
02. bi-zammeteyni ve tahfifi'l-lāmi ādem oğulları bölügi cemā'atü'n-nāsi ma' nāsına ve dağı cibl bi'l-kesri ve's-süküni çok demek olur keşir gibi el-cebilü bi-fethatin şümme kesratin yoḡın ve ḫalıñ
03. nesne gāliz gibi el-cübnü bi-zammetin ve bi-süküni'l-bā'i eyzan el-cübennü bi-zammetin ve teşdidi'n-nūni peynir didükleri nesne vāḫidi cebinetün gelür ve dağı cübün cīmüñ ve bānuñ zammıyla
04. ve dağı bānuñ sükünile ḫorḫaḫ olmak ma' nāsına maşdardur el-cebānū bi'l-fethi ḫorḫaḫ kimesne yukālū <Arapça> cübnün bi-zammetin ve bi-süküni
05. 'l-bā'i fehüve cebānün ve cebinün eyzan min bābi ḫasüne fehüve cebinün ve imra'etün cebānün ve'l-cebinü bi-fethatin şümme kesratin ḫorḫaḫ kimesne ve dağı dülük eḫadü cānibeyi'l-ciheti ma' nāsına
06. ve'l-cebbānū ve'l-cebbānetü bi'l-fethi ve teşdidi'l-bā'i fihimā yabana şaḫrā' gibi ve dağı bayram namāzı ḫılıcaḫ yir ki muşallā dirler el-cebā bi-vezni'l-'ašā şol toprak ḫuyudan
07. çıkarup çevresine yıgarlar ırakdan baḫsañ görünür el-ceb'ā bi-vezni'l-'ašā

- şol 'avratdur ki memeleri toğru tura aşığa şarkmaya imra 'etün kâyimetü
08. 'ş-şeydeyeyni ma' nāsına el-cibā bi'l-kesri ve'l-kaşri el-cebvetü bi'l-fethi ve'l-cibāvetü bi'l-kesri deveye içimekçün cem' olunmuş şu mā'ün mecmū'un li'l-ibili ma' nāsına ve dağı cebāvetün ħarāc
09. divşirmek ma' nāsına maşdardur yuḡālū <Arapça> el-cebhetü bi'l-fethi alın insāndan ve sāyir ħayvānātdan cem' i cibāhün gelür bi'l-kesri
10. ve ħayl ma' nāsına dağı gelür ki ulaḡ demek olur ve ādem oğulları bölügi cemā' atü'n-nāsi gibi ve menāzil-i ḡamerden dört yılduzdur ki cebhetü'l-esedi dirler
11. el-cebhā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e alnı büyük 'avratün 'azīmetü'l-cebheti el-cebhü bi'l-fethi bir kimesnenüñ alnın çırnaḡlamaḡ şakkü'l-cebheti gibi ve ḡarşulamaḡ istiḡbāl gibi ve şu çekmek āleti yoḡiken
12. şuya varmaḡ yuḡālū <Arapça> el-cibāyetü
13. bi'l-kesri şu cem' itmek ve ħarāc mālı cem' itme ya'nī dirüp divşirmek yuḡālū <Arapça>
14. <Arapça> el-cābiyetü şol ħavzdur ki deve için anda şu cem' olunur ve'l-cem' u el-cevānī ve dağı diyār-ı şāmda bir şehriñ adıdur faşlü
15. 'l-cīmi ve'ş-şā'i ve mā yüsellişühümā el-ceşşü bi'l-fethi ve't-teşdīdi ḡoparmaḡ yuḡālū <Arapça> ve 'inde'l-ba' z her nesne ki aru ḡanadından
16. ve aru ölüsünden bala ḡarışmış ola aña ceşşün dirler ve dağı ḡorḡmaḡ ma' nāsına maşdardur yuḡālū <Arapça> el-cüşsetü bi'z-zammi
17. ve't-teşdīdi ādem oḡlanı gevdesi otururken uyurken kemā yuḡālū <Arapça> el-ceşcāşü bi'l-fethi bir acı otuñ adıdur ve dağı çok kıllu
18. kimesne el-cüşācişü bi-zammi'l-cīmi'l-ülā ve kesri'ş-şāniyeti yoḡın deve yuḡālū <Arapça> ve biribirine ḡarışmış şıḡ kıl ve şıḡ ot yuḡālū <Arapça>
19. <Arapça> el-ceşīşü bi-fethatin şümme kesratin ħurmā āḡacınuñ tāze çıkan budakları fesīlü'n-naḡli ma' nāsına vāḡidi ceşīsetün gelür el-ceşlü bi'l-fethi çok
20. kıl el-keşīrū mine'ş-şa'ri ma' nāsına el-ceşletü şol at berçegine dirler ki ziyāde çok ve ziyāde uzun olmaya en-nāşiyetü'l-ma' tūletü fi'l-keşīrati ve't-tūli ma' nāsına
21. ve dağı ḡara ḡarınca nemletün sevdā'ü gibi ve yapraḡı çok azḡan āḡac yuḡālū <Arapça> el-cüşūletü bi-zammeteyni ve'l-ceşāletü bi'l-fethi atuñ berçegi ziyāde
22. çok ve ziyāde uzun olmamaḡ ma' nāsına isimlerdür el-cāşliḡu ve'l-ceşāliḡu naşrānīler ḡakīm ve 'inde'l-ba' z kāfirler ḡancası el-ceşmü mülāzemet itmek zekerehü'l-aḡterī
23. ve ḡāle fi'l-maḡribi ve ḡavluḡüm <Arapça> el-cüşsetü bi-zammetin şümme fethatin el-ceşşāmetü bi'l-fethi ve teşdīdi'ş-şā'i çok uyḡulu kimesne nū'üm gibi yuḡālū <Arapça>
24. <Arapça> el-cüşmān bi'z-zammi gevde cesed gibi ve 'inde'l-ba' z eş-şāşu el-cüşümü ḡuş ve insān göḡsin yire ḡoyup yatmaḡ ve muḡlaḡā
25. ḡu'ūd ma' nāsına dağı gelür yuḡālū <Arapça> el-ceşvetü bi'l-ḡarekāti'ş-şelāşi bir yire divşirilmiş taşlar
26. ḡicāratün mecmū' atün ma' nāsına el-cişā bi-kesri'l-cīmi ve zammihā ve bi'l-kaşri mekke ḡareminde cimār taşlarından yıḡılan taşlar kemā yuḡālū <Arapça>
27. el-cüşüvvü bi-zammeteyni ve teşdīdi'l-vāvi el-cişiyü bi-kesrateyni ve bi-zammi'l-cīmi eyzān ve bi-teşdīdi'l-yā'i fihimā diz üstüne çökmek yuḡālū <Arapça>

28. <Arapça> faşlü'l-cîmi ve'l-hâ'î ve mâ yüsellîşühümâ el-caḥbü karpuz
 29. el-caḥcaḥatü bi-vezni'z-zelzeleti korkudan guşşalanmak el-ceḥcāḥu bi'l-fethi
 ulu kişi seyyid gibi ve'l-cem' u ceḥāciḥ ve cem' u'l-ceḥāciḥü ceḥāciḥatün ve
 ceḥāciḥu bi-kesri'l-cîmi'l-ülâ ve kesri's-sāniyeti fi's-selāseti

148a

01. el-cümüdü bi-zammeteyni ve'l-caḥdü bi'l-fethi ve süküni'l-hâ'î bir nesnei
 bilürken inkâr eylemek yukālû <Arapça> el-cuḥadü bi'z-zammi ve bi'l-fethi
 ve süküni'l-hâ'î fihimâ ve
 02. bi-fethatyeni eyzan ḥayır ve ni' met az olmak yukālû <Arapça>
 03. <Arapça> ve daḥı caḥad bi-fethateyni ot az olup olmamak yukālû <Arapça>
 ve şu az olmak
 04. el-caḥderü bi-vezni'l-ca'feri kışa boylu kaşır gibi el-caḥdelü bi-vezni'l-
 ca'feri semiz ve dıkız kimesne şadır ve semin gibi el-caḥdeletü bi-vezni'd-
 daḥraceti bir kimesni yire urmak yukālû <Arapça>
 05. el-caḥdemü tarla didükleri yir ki ekin ekerler cem' i ceḥādım gelür el-cuḥrū
 bi'z-zammi keler delügi ve yılan delügi ve ' arab tavşanı dilügi ve'l-cem' i
 ḥıcaretün bi-kesratin şümme fethatin ve aḥcārün el-cuḥrān
 06. bi'z-zammi mişlühü el-caḥarü bi-fethateyni bir kimesnenün gözi şogulup
 içine çökmek ve girü durmak ta' aḥḥur gibi yukālû <Arapça>
 07. el-caḥretü bi'l-fethi şiddet ve kızlık yılı senetün şedidetün ma' nāsına el-
 caḥremetü bi-vezni'd-daḥraceti tarlık zayıy gibi ve yaramaz ḥuyluk sū' il-
 ḥalk ma' nāsına el-caḥremü bi-vezni'l-ca'feri yaramaz ḥulu
 08. kimesne el-ciḥāsü ve'l-ciḥāşü bi'l-kesri biribiriyile yetişmek müdāfa'a ve
 müzāmaḥa gibi yukālû <Arapça> ve daḥı ciḥāş
 09. bi'l-kesri ebū ḥayy min ḡatafān el-caḥşü bi'l-fethi tırmalamak ve yüzünden
 derisin koparmak yukālû <Arapça> ve daḥı eşek kovuğu ve kolan
 10. eşeginün erkegi ciḥāşün ve ciḥāş gelür bi'l-kesri fihimâ el-caḥšetü bi'l-fethi
 eşek kovuğunun dişisi ve daḥı çoban eline tolayup egirdügi yün el-caḥiḥ bi-
 fethatin şümme kesratin cemā' atden
 11. irak olan kimesne mütebā' idün ' ani'l-ḳavmi ma' nāsına el-caḥveşü bi-vezni'l-
 ca'feri kuvvetlendirmek oḡlancık eş-şabiyyü ḳable'l-iştıdād ma' nāsna el-
 caḥmeriḥü bi-fethi'l-cîmi ve'l-mîmi ve kesri'r-rā'î
 12. ziyāde yaşlı ḳarı ' acüzün kebiretün ma' nāsına ve'l-cem' u ceḥāmırü ve't-
 taşgürü cuḥaymirün ve yukālû <Arapça> el-cuḥūz bi-zammeteyni gözüñ
 bebekleri
 13. büyük ve yüksek olmak yukālû <Arapça> el-cāḥizü bi-kesri'l-hâ'î ve'l-
 caḥzemü bi-vezni'l-ca'feri gözünün bebegi büyük ve yüksek kimesne
 14. el-caḥmezatü bi-vezni'd-daḥraceti bir kimesnei bağlayup berkitmek yukālû
 <Arapça> el-cāḥizatān gözüñ iki bebekleri ḥadeḳa'l-' ayni ma' nāsına
 15. el-caḥfetü şol yaydur ki anda ḥiç olmaya zekereḥü'l-aḥterî el-caḥfü
 ululanmak tekebbür gibi el-caḥifü kişi kendü yanında olan nesneden
 çoḳluḡuna faḥirlenmek zekereḥa'l-aḥterî
 16. ve le' alleḥü taşḥifün el-caḥfü ve'l-caḥifü bi'l-hâ'î'l-mu' cemeti ' alā mā yecî'ü
 ḳariben el-cuḥfetü bi'z-zammi medine ile mekke arasında bir yerün adıdur ki
 ehl-i şāmuñ miḳātıdur zamān-ı evvelde ismi mühey' atün
 17. idi şoñra ehlini seylü'd-dā daḥı adını cuḥfe ḳodılar kezā fi's-şihāḥi ve'l-
 maḡribi el-cuḥāfü bi'z-zammi helāk idüp giderici nesne <Arapça>

18. <Arapça> ve dağı çok yemekden tuhme olup iç geçmege dirler ve ölüme dağı dirler mevt gibi yukālū <Arapça> el-ciḥāfū bi'l-kesri ḳoḡa ḳuyu aḡzına doḡunup içinde-
19. -ki Őu dökölmek ve az olur ki ḳoḡa yırtılır el-caḥūfū bi-fethatin Őümme zammetin Őol ḳoḡadur ki Őuyı alup gidere el-caḥlū bi'l-fethi ve'l-caḥlemetü bi-vezni'd-daḥraceti bir kimesnei yire urmaḳ yukālū <Arapça>
20. <Arapça> el-cuḥālū bi'z-zammi aḡuya dirler semm gibi el-caḥlū bi'l-fethi eyzan bal arusunuñ begi ya' sūb gibi bir büyük arudur ki çekirge ḳadar var ḳaçan
21. yire düşse ḳanadlarını yummaz ve dağı büyük yoḡın Şu kırbasına Őikā'ün zāḥimün ma' nāsına ve dağı Şol erkek büyük keler ki güneşe ḳarŐu durur güneş nereye dönerse bile döner güneş
22. ıssısıyla nice dürlü renye girer ḥırbā' dağı dirler ve 'inde'l-ba'z necis yolın böcege dirler cu'alün gibi el-caḥdelū bi-vezni'l-ca'fer semiz ve dıḳız kimesne el-ḥādirü's-semīn ma' nāsına el-caḥdeletü
23. bi-vezni'd-daḥraceti bir kimesnei yire urmaḳ yukālū <Arapça> el-caḥfelū bi-vezni'l-ca'feri leŐker ceyš gibi ve dağı ḳararı ulu kiŐi 'azīmü'l-ḳadr ma' nāsına el-caḥfeletü bi-fethi'l-cīmi ve'l-fā'i at ve eŐek
24. ve ḳatır tuḡaḡı ve dağı bir kimesne yire urmaḳ ve atmaḳ yukālū <Arapça> el-ceḥanfelū bi-vezni's-seferceli tuḡaḡı büyük 'azīmü'ş-Őefeti ma' nāsına ve'n-nünü zāyidetün el-caḥmü bi'l-fethi baŐın
25. yukaru dutup gözlerin açmaḳ yukālū <Arapça> el-caḥīm od isimlerinden bir isimdür her od ki çok olup iki tuḡ
26. ve yāḥūd iki dīvār arasında veya dağı artuḳ arasında olmuŐ ola aña caḥīm dirler kemā fi ḳavlihi te'a. el-cāḥim bi-kesri'l-ḥā'i berk ıssı yire dirler
27. el-caḥmetü bi'l-fethi göz 'ayn gibi el-caḥmā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e Şol 'avratdur ki gözi büyük ve kızıl ola el-cuḥām bi'z-zammi bir marazdur insāna yetişir gözlerinde verem olur el-caḥsem bi-vezni'l-'aḳrebi
28. yanları ŐiŐik deve ba'irün munteḳihü'l-cenbeyni ma' nāsına el-caḥletü bi-vezni'd-daḥraceti bir kimesnei yire urmaḳ yukālū <Arapça> el-caḥnü bi-fethatin oḡlanuñ beslemesi yaramaz olmaḳ yukālū <Arapça>
29. <Arapça> ve 'inde'l-ba'z caḥn diyü Şol oḡlana dirler ki giç yigid ola Őabiyyün baḥiyyü'ş-Őebāb ma' nāsına

148b

01. faşlü'l-cīmi ve'l-ḥā'i ve mā yüŐelliŐühümā el-ceḥābetü bi'l-fethi 'aḳılsız ve ḥayırsız kimesne el-aḥmaḳü'llezī lā ḥayra fihi ma' nāsına el-cuḥdebü bi-zammi'l-cīmi ve'd-dāli ayakları uzun yeşil çekirge
02. el-cuḥādibü bi'z-zammi ve kesri'd-dāli miŐlühü ve dağı büyük ve yoḡın deveye dağı cuḥdub ve cuḥādib dirler cemelün zāḥimün gibi ve'l-cem'u ceḥādibü bi'l-fethi el-caḥḥu bi'l-fethi ve teŐdidi'l-ḥā'i atmaḳ yukālū <Arapça>
03. <Arapça> ve bir yire yanı üstüne Őarḳup yatup ḳalkmaḳ yukālū <Arapça> et-caḥcaḥatü bi-vezni'z-zelzeleti miŐlü'l-cuḥḥi fi ma' nāḥü'ş-Őānī yukālū <Arapça>
04. <Arapça> el-caḥru bi-fethatin ḳuyunuñ içi giñ olmaḳ ve dağı atuñ ḳoḳusu yaramaz olup azmaḳ yukālū <Arapça>
05. <Arapça> el-caḥfü bi'l-fethi ululanmaḳ tekebbür gibi yukālū <Arapça> el-

- cahîfû kişi kendü katında
06. evvelinden çok nesne ile fahirlenmek ve dağı uyurken horuldamak ğaṭīṭün fi'n-nevmi ma' nāsına faşlū'l-cīmi ve'd-dāli ve mā yüşellişühümā el-cedbū bi'l-fethi kızlık ve dağı şol yir ki anda
07. kızlık ola ve dağı bir kimesne ' ayblamak yuḳālū <Arapça> el-cüdūbetū bi-zammeteyni kızlık olmak yuḳālū <Arapça>
08. <Arapça> el-cedsū bi-fethatin el-ḳabrū ve'l-cem' u ecdeş bi-vezni enfüsi ve ecdāş el-cedḥu bi'l-fethi ḳarışdırmak yuḳālū <Arapça>
09. <Arapça> el-ceddū bi'l-fethi ve't-teşdīdi dede ya'nī baba babası ve ana babası ebū'l-ebi ve ebū'l-üm̄mi ma' nāsına ve dağı ḥaḳḳun naşībün ma' nāsına da gelür ve dağı baylık ma' nāsına da
10. gelür ğinā'ün gibi cem' i cüdūd gelür ve dağı ululuk ma' nāsına da gelür ' azametün gibi ve dağı ulu olmak ve ḥişşedār olmak ma' nāsına maşdardur dağı olur yuḳālū <Arapça>
11. <Arapça> ve kesmek ma' nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> el-ciddū bi'l-kesri ḳaşd itmek
12. ' amd gibi ki hünerlik zıddıdur ve dağı düşürmek ictihād gibi yuḳālū <Arapça>
13. <Arapça> ve dağı ivmek ' acele gibi yuḳālū <Arapça> ve ḳavluhüm <Arapça> el-ciddetū bi'l-kesri yeñi olmak yuḳālū <Arapça>
14. <Arapça> el-cüddū bi'z-zamm şol ḳuyudurki otı çok yirde ola el-cüddetū bi'z-zammi eşegüñ arḳasında olan ḳara ḥatṭdur ki ḳuyruğundan
15. omızına dek ve omzundan iki dizlerine iner ve dağı yol ma' nāsına da gelür ṭarīḳa gibi ve'l-cem' u cüdedū bi-vezni ' ömera ve dağı cüddetün bi'z-zammi deñiz kenārında bir şehriñ adıdur ve yuḳālū <Arapça>
16. <Arapça> el-cüddādū bi'z-zammi ve't-teşdīdi eski ve köhne libāslar ve dağı her nesne ki ba' zı ba' zısına biñikişmiş ola ve dolaşmış ola aña dağı ceddād dirler kemā yuḳālū <Arapça>
17. <Arapça> el-cededū bi-fethatin berk bir arz şulbetün ma' nāsına el-cāddetū bi-teşdīdi'd-dāli yol ortası mu' zamū't-ṭarīḳ ma' nāsına cem' i cevād gelür
18. bi-teşdīdi'd-dāli el-cüdcüdü bi-zammi'l-cīmeyni çekirgeye beñzer bir böcekdür gice cırl cırl öztür ḥarrārū'l-leyli dirler ve'l-cem' u cedācid bi'l-fethi el-cedcedū bi-fethi'l-cīmeyni berk ve düz yir arzun şalbetün ve
19. senūbetün ma' nāsına el-cedīdü bi-fethatin şümme kesratin yeñi nesne yuḳālū <Arapça> ve'l-cem' u cüdūdün bi-zammeteyni ve dağı cedīd yir yüzüne de dirler
20. vechū'l-arzi ma' nāsına ve dağı gice ile gündüze de cedīdān dirler el-cedīdetū bi-fethatin şümme kesratin eyre ḳavmine dirle cediyyetū's-sirāci gibi zeminū'l-cedādi bi'l-kesri ve'l-fethi ağac yemişi düşürücek
21. zamāna dirler el-ceddā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve teşdīdi'd-dāli memeleri kiçirek ' avrat şağīretū's-şedyi ma' nāsına ve dağı şusuz yire yuḳālū <Arapça> el-cedūdū bi-fethatin şümme zammetin şol
22. ḳoyuna dirler ki südi kesile gide ve'l-cem' u el-cedāyidū ve dağı bir mevzi' uñ adıdur ki anda bir şu vardur ki ona gülāb dirler zamān-ı evvelde bunda iki def' a şavaş olmışdur el-ciddetū bi'l-kesri
23. bir kimesne bay olmak yuḳālū <Arapça> el-cedrü bi'l-fethi bir otuñ adıdur ve dağı dīvār ma' nāsına da gelür ḥāyit gibi ve'l-cem' u cüdrān bi'z-zammi el-cidārū bi'l-kesri dīvār
24. ḥāyit gibi ve'l-cem' u cüdürün bi-zammeteyni el-cederū bi-fethateyni eşek birbirin ısırmaḳdan boyununda ḳalan yere yircügezi <Arapça> ma' nāsına ve

- dağı şām diyârında bir köyüñ adıdur ki
25. aña hamr nisbet olunur el-cedrâ'ü bi-vezni'l-hamrâ'e şol koyuna dirler ki bir maraz yetişmekden derisi kavlaya ve şoyula el-cüdiriyyü bi-zammi'l-cîmi ve fetîh'd-dâli ve bi-fetîhimâ eyzân ve bi-teşdîdi'l-yâ'i fihimâ çiçek
26. didükleri sivilcilerdür ki ekşer oğlancıklarda çıkar el-cedîrü bi-fetîhatin şümme kesratin lâyıq ma' nâsinadur fârisiçe sezâvâr demek olur ve'l-cem' u cedrâ'ü ke-fuḫahâ'ü ve dağı cedîr şol mekāna
27. dirler ki çevresine dîvâr yapılmış ola el-cedratü bi-fetîhateyni beze ve urdur ki gevdede çıkar eger kımıldatsañ kımıldar sil' atün gibi kemâ yuḫâlü <Arapça>
28. <Arapça> ve dağı cedratün ezd kabîlesinden bir t̄âyifenüñ adıdur ki ka' benüñ dîvârın binâ etdükleriçün bunlar bu adı virildi el-cârsetü şol yirdür ki anda ne binâ
29. yapılmış ve ne ekin ekilmiş ola el-ced' u bi'l-fetîh burun kesmek ve kulaḫ kesmek ve el kesmek ve tuḫaḫ kesmek ve bir kimesni ḫabs itmek ve zindāna koymaḫ yuḫâlü <Arapça>

149a

01. <Arapça> el-cede' u bi-fetîhateyni burun kesmek ve kulaḫ kesmek ve el kesmek ve tuḫaḫ kesmek ism-i fâ' il ecde' u gelür ve mü' enneşi
02. ced' â'ü gelür hamrâ'ü veznine ve dağı oğlan yaramaz beslenmek yuḫâlü <Arapça> el-ced' atü bi-fetîhatin burundan ve kulaḫ-
03. -dan ve elden ve tuḫaḫdan kesildükden soñra bâḫî ḫalan nesne cidâ' i bi-fetîh'l-cîmi ve kesri'l-'ayni 'ale'l-binâ' i şol yavuz ve ḫaltaḫ yeldür ki mâli helâk idüp gidere el-cüdâ' u
04. bi'z-zammi içi çürük ve yaramaz nesne yuḫâlü <Arapça> el-cedfü bi-fetîhin el-ḫabrü bi-ibdâli's-sâ' i fâ' en ve dağı aḫzı açuḫ ḫabda olan şarâb mā lâ yuḫḫa mine's-şarâbi ma' nâsına
05. ve 'inde'l-ba' z yemen diyârında olur bir otdur ki anı yiyen kimesne üzerine şu içmege muḫtâc olmaz el-cedfü bi'l-fetîh körükle gemi kımıldatmaḫ ve yürütmek yuḫâlü <Arapça>
06. <Arapça> el-cüdüfü bi-zammeteyni kırkılmış kuşuñ uçmaḫ istedigü vaḫtin ḫanadlarını ardından yañaya şalmaḫ yuḫâlü <Arapça>
07. <Arapça> el-cedlü bi'l-fetîh el-'uzvü ve'l-cem' u cüdülün bi'z-zammi ve dağı bir nesnei götürüp yire atmaḫ ve anı berk bükmeḫ ve berk kıvırtmaḫ
08. yuḫâlü <Arapça> el-câdilü bi-kesri'd-dâli şol deve köşegidür ki
09. ḫuvvetlenüp anasıyla bile gitmege ḫâdir ola ve minhü ḫavluḫüm <Arapça> el-cedelü ziyâde çekişüp ḫuşümet itmek el-cedîlü bi-fetîhatin şümme kesratin ḫayışdan örülmüş ve bükülmüş
10. yular zimâmün mecdülün min edim ma' nâsına ve şaḫtiyândan bükülmüş 'avratlar meftül gibi ve şâḫ dirler el-cedîletü bi-fetîhatin şümme kesratin böḫür ḫâşiretün gibi ve dağı kabîle ve nâḫiye ma' nâsına
11. gelür ve dağı cedîletün t̄ayy kabîlesinden bir t̄âyifenüñ ismidür el-cedlâ'ü bi-vezni'l-hamrâ'e berk toḫunmuş cevşen dir' un muḫkemü'n-nesci ma' nâsına el-cedâletü bi'l-fetîh şol ḫurmâ ḫoruḫıdur
12. ki yeşil ola ve devirlene ve lâkin dağı ḫatlanup bir kimseye belḫ gibi cem' i cidâl gelür ve dağı cidâletün yire dirler arzün gibi el-cedülü bi-fetîh'l-cîmi ve'l-vâvi kiçirek ırmaḫ nehrün şaḫîrün ma' nâsına el-cedmetü

13. bi-fethatin boyı kaşır kişi racülün kaşırün gibi ve yaramaz kötü koyun şätün rediyyetün ma' nāsına ikisinüñ de cem' i cüdmün gelür bi-ħazfi't-tā' i cedenüñ zū-cedenin kıle min ikbāli ħamīrin el-cedvü bi'l-fethi fā'ide
14. ve 'atā taleb itmek yukālū <Arapça> el-cedyü bi'l-fethi oğlağ cem' i kıletti ecedin gelür cem' i keşreti cidā'ün gelür bi'l-kesri ve'l-meddi ve dağı cedyün gökde bir burcuñ
15. adıdur ve dağı felegüñ yanında bir yılduzuñ adıdur ki anuñla kıble bilinür el-cedyetü bi'l-fethi ve taħfifi'l-yā' i el-cediyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin ayar kavmi ve cem' u'l-evveli cedyün bi'l-fethi
16. ve cedeyāt bi-fethateyni ve cem' u's-şāniyeti el-cedāyā mişlü 'aṭiyyetin ve 'atāyā ve dağı cediyyetün yol olup ağan kana dirler ve 'inde'l-ba' z gevde üzerine bulaşup ağan kana dirler ve yir yüzüne
17. ağan kana başiretün dirler ve'l-cem' u el-cedāyā eyzan el-ciddü bi'l-kesri ve'l-kaşri ve'l-cedeviyü bi-fethi'l-cimi ve'l-vāvi el-'aṭiyyetü el-cedā bi-fethateyni maqşūr ve kaplayıcı ma' nāsınadır 'ām gibi ve dağı ebeden ma' nāsına da
18. gelür yukālū <Arapça> el-cedā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi baylık ve nef' ma' nāsınadır yukālū <Arapça> el-cedāyetü bi-fethi
19. 'l-cimi ve kesrihā yaban keçisinüñ dişi oğlağı el-cādī bi-kesri'd-dāli şol dilencidür ki ihsān ve ma' rīf taleb ide sā' il 'āfi ma' nāsına faşlü'l-cimi ve'z-zāli ve mā yüşellişühümā
20. el-cezbü bi'l-fethi çekmek medd gibi yukālū <Arapça> ve dağı kesmek yukālū <Arapça> ve dağı tükrük kesilmek inkıṭā' u'r-rīki ma' nāsına ve dağı devenüñ südi
21. azalmağ yukālū <Arapça> el-cezbetü bi'l-fethi iraklık bu' d gibi yukālū
22. <Arapça> el-cezebü bi-fethateyni bir ağça yumuşacık nesnedür ki ħurmā ağacınıñ başında
23. olur şahmü'n-naḫletü dirler vāḫidi cezbetün gelür el-cezzü bi'l-fethi ve't-teşdidi ufatmağ kesr gibi ve kesmek kaṭ' gibi yukālū <Arapça> el-cüzzāzū bi'z-zammi ve'l-kesri kesilen ve
24. ufadılan nesne ve'z-zammi efsaḫu ve dağı şol kırındılar ki andan altun çıkarırlar aña dağı cezzāz dirler cem' i cezzāzātün gelür kırındılar ma' nāsına qarazāt gibi el-cezā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi
25. ve teşdidi'z-zāli kesilmiş nesne yukālū <Arapça> ve yukālū <Arapça> el-cezizetü bi-fethatin şümme kesratin
26. kavıd sevīk gibi el-cezirü bi'l-fethi ve'l-kesri her nesnenüñ aşlı ve li-hāzā kıle <Arapça> el-cizmārü bi'l-kesri ve'l-cüzmürü bi-zammi'l-cimi
27. ve'l-mimi ħurmā budakınıñ dibidür ki kesildiği vaḫitte ağacda qalur aşlu <Arapça>
28. <Arapça> el-ceze' u bi-fethateyni bir yaşın tamām idüp ikisine girmiş şığır buzağısı ve koyun kuzusu ve keçi oğlanı ve üç yaşını tamām idüp dördüne
29. girmiş at kolonı ve eşek ve katır kovuğı ve dörd yaşını tamām idüp beşine girmiş deve köşegi ve 'inde'l-ba' z altı aylık oğlağa ceze' dirler ve az olur ki

149b

01. semiz olup büyük olsa biş aylığa da ceza' dirler ve şol kuzu ki babası ve anası genc ola altı ayda ve yedi aydı ceze' olur ve eger babası ve anası qarı olsa
02. sekiz aydan on aya varınca ceze' olur kezā fi'l-mağribi ve ammā şihāḫda

- eydür ceze^ç diyü oğlağda ve kızuda iki yaşına girmişe dirler ve buzağıda ve
 03. yaşına girmişe dirler ve köşekde biş yaşına girmişe dirler dimiş ve dağı dimiş
 ki ^ç inde'l-ba^ç z kızu altı ayda veya tokuz ayda ceze^ç olur ve bu keçi bayram
 kurbânına yarar
04. ve oğlağın ceze^ç ı yaramaz dimiş cem^ç i ceze^ç ân ve cuzâ^ç gelür bi'z-zammi
 fi'l-evveli ve'l-kesri fi's-şâniyeti ve mü'enneşi ceze^ç atün gelür ve cem^ç i
 ceze^ç atün gelür ve dağı bir kimesne bir nesneye yeñi başlasa
05. fülân kimesne bu emirde ceze^ç dur dirler ve dağı dehre ve arslana elzem
 ceze^ç dirler el-ceze^ç u bi'l-fethi tavarı ^ç alefsiz habs idicek ve dağı muṭlaḳâ
 habs itmek ve zindâna
06. ḳoymaq yuḳâlü <Arapça> el-ciz^ç u bi'l-kesri ḥurmâ ağacınıñ özdegi cüzü^ç
 gelür
07. el-cez^ç ametü bi-fethi'l-cîmi ve'l-^ç ayni genc ve kiçirek kimesne şağîr gibi
 ve'l-aşlu cez^ç atün ve'l-mîmi zâyidetün el-cezfü bi'l-fethi kesmek ḳat^ç gibi ve
 deprenmek tahrik gibi yuḳâlü <Arapça>
08. <Arapça> ve bâbühümâ ḳarabe el-cüzüfü bi-zammeteyni ivmek isrâ^ç gibi ve
 ḳanadları kırılmış ḳuş uçmaq istediği vaḳitte ḳanadlarını ardına bitmek
09. ve şalmaḳ bi'z-zâli ve'd-dâli ve bâbühümâ habsün el-cizlü bi'l-kesri yoğın ve
 büyük odın köki ve özdegi aşlü'l-ḥaṭâbi'l-^ç azîm ma^ç nâsına ve dağı şol büyük
 ağac ki deve yatağına
10. dikerler uyuz develer sürünmekçün ve bir kimesne deve tımar etmekde
 rif^ç atle ve yumşaklığla dutsa fülânün cezlü mâlin dirler ey refikü siyâsetin el-
 câzilü bi-kesri'z-zâli yedinde ayrılmayup
11. berk dikilüp duran kimesneye dirler el-cezlü bi-fethateyni sevinmek ferihun
 gibi yuḳâlü <Arapça> el-cizmü bi'l-kesri ve'l-fethi
12. her nesnenüñ aşlı ve köki ve dağı cezm fethile kesmek ma^ç nâsına maşdardur
 yuḳâlü <Arapça> el-cezimü bi-fethatin şümme kesratin kesilmiş nesne el-
 cizmetü bi'l-kesri atdan ve ğayriden bir bölük
13. ḳıṭ^ç atün mine'l-ḥayli ve ğayrihi ma^ç nâsına ve dağı ḳamçı savṭun gibi el-
 cezmü bi'l-fethi eli kesik olmaq yuḳâlü <Arapça>
14. el-cüzâmü bi'z-zammi bir marâzdur ki insâna yetişir dağı derisi ḳavlar ve eti
 ḳarlar ve didükleri türkçe gökcekler olmaq yuḳâlü <Arapça>
15. ve dağı cüzâm yemenden bir ḳabileñ adıdır ki ḥasmi tağlarına ḳonarlar el-
 cüzâbetü bi'z-zammi ekin biçildükden soñra yirinde ḳalan nesne cezimetün
 bi-fethatin şümme kesratin ḳabile mine ^ç abdiḳaysin ve min esedin eyzan
16. <Arapça> ve dağı cezîme cüzâ bi-zammi'l-cîmi ve dağı cezîme şıra beginüñ
 adıdır ki abraş dağı dirler ki zebbâ^ç didükleri avratdur şâhibdür el-câzî
17. iki ayaklarını diküp dağı ökçeleri üstüne çömelüp oturan kimesne cem^ç i
 cizâ^ç ü gelür bi'l-kesri ve'l-meddi ve ^ç inde'l-ba^ç z ayakı barmağlarınıñ uçların
 yire diküp dağı ura duran kimesne
18. <Arapça> ma^ç nâsına ve'l-cem^ç u cizâ^ç ü bi'l-kesri ve'l-meddi ve dağı ḳolcı
 ḳışraḳ kimesne yuḳâlü <Arapça> el-cüzâ bi'z-zammi ve
19. bi-kesrateyni ve teşdîdî'l-yâ^ç i fihimâ ayakları üstüne berk duran yuḳâlü
 <Arapça> el-cuzuḳu bi-zammeteyni ve teşdîdî'l-vâvi ayakları barmağları yire
 diküp ökçeleri
20. üstüne çömelüp oturmaq ve ^ç inde'l-ba^ç z ayakları barmağlarınıñ üstüne
 uruḳomaḳ ve ^ç inde'l-ba^ç z dizin çöküp oturmaq çesşü gibi yuḳâlü <Arapça>
21. <Arapça> el-cezütü bi'l-ḥarekâti's-şelâsi ḳor cemretün gibi ve ^ç inde'l-ba^ç zi
 bir yoğın

22. aklar ve ağaç pāresine dirler gerek ucunda od olsun gerek olmasun kemā yukālū <Arapça> ve'l-cem' u cüzā bi-ḥarekāti'l-cīmi ve bi'l-kaşri
23. fihimā faşlü'l-cīmi ve'r-rā'i ve mā yüşellişühümā el-cür'etü bi'z-żammi ve bi'l-hemzeti ba' de'r-rā'i ve'l-cüretü bi'z-żammi ve ḥazfi'l-hemzeti mişlü'l-küreti ve'l-cer'ātü bi'l-fetḥi ve'l-meddi bahādırlaḳ şecā' at gibi yukālū
24. <Arapça> el-ceri'ü bi-fetḥatin şümme kesratin ve bi-hemzetin ba' de'l-yā'i bahādır kimesne muḳaddem gibi el-cerbü bi-fetḥatin uyuz didükleri maraḫ ve uyuz olmaḳ ma' nāsına maşdardur
25. yukālū <Arapça> el-ceribü bi-fetḥatin şümme kesratin uyuz olmuş kimesne ve'l-cem' u cerbā bi-vezni aţşā el-cirābü bi'l-kesri daġarcıḳ ve'l-āmmetü tufteḥu'l-cīmi
26. ve'l-cem' u ecirbetün ve cürübün bi-żammeteyni ve bi-süküni'r-rā'i eyzan ve ḳuyunuñ aġzından tā dibine varınca içine daḫı cerābü'l-bi'ri dirler cevfü'l-bi'ri min a' lāhā ilā esfelehā ma' nāsına el-ceribü bi-fetḥatin şümme kesratin
27. bir dönüm yir ki ini ve uzunı altmış zirā' ola ve daḫı şol kileyeye dirler ki biñ rıtıl buġday ala ve ' inde'l-ba' zi iki biñ biş yüz rıtıl nesne alan kileyeye dirler kemā ḳāle fi muḫtāri's-şihāḫi el-ceribü
28. mikyālün ve hüve erbe' u aḳfızetin <Arapça>
29. <Arapça> el-cirbetü bi'l-kesri ekin ekicek yir mezra' atün gibi el-cürābü bi'z-żammi bir şuyuñ adıdur el-cerbiyyetü bi-fetḥatin ve teşdidi

150a

01. 'l-bā'i eşek ḳasıġı 'ānetü'l-ḫimāri ma' nāsına ve daḫı nāsdan şol cemā' ate dirler ki ḳaviler ve beraberler olalar kemā yukālū <Arapça> el-cerbā'ü bi-vezni'l-ḫamrā'e
02. gök semā gibi ve daḫı kızılıḳ yire arzun cerbā'ü dirler maḫḫūtatün ma' nāsına el-cirbiyā'ü bi-kesri'l-cīmi ve'l-bā'i ve'l-meddi bi-vezni'l-kibriyā foryazile günbatısı arasında esen yile dirler ki esicek
03. buludı açar giderür kemā ḳile <Arapça> el-cürübbāni bi-żammeteyni ve bi-kesrateyni ve teşdidi'l-bā'i fihimā ḳılıc ḳılıġına dirler ki bir
04. uzun geysidür içine ḳılıc ḳınla ve sāyir esbābla ḳoyarlar ḳurāb gibi ve gönlek bigine daḫı cerbānü'l-ḳamış dirler lebnetü'l-ḳamış ma' nāsına ve ba' zi luġatde gönlek yaḳası dimiş el-cercebü büyük deve
05. cem' i cerācib gelür kemā yukālū <Arapça> el-cerdübān bi-fetḥi'l-cīmi ve'd-dāli'l-mühmeleti şol kimesnedür ki şol elini sofrā üzerindeki ekmegüñ üstüne ḳor kendüden ġayri kimesne almasın
06. diyü kemā ḳālū el-cerdübāni <Arapça> el-cerdebetü bi-fetḥi'l-cīmi ve'd-dāli şol eliyle etmegi başup şaġ eliyle yemek kimesne yemesün diyü yukālū
07. <Arapça> el-cerşiyetü bi-fetḥi'l-cīm ve's-şini ḫastalıḳdan eyü olmaḳ ve arıkladıḳdan şoñra semirmek yukālū <Arapça>
08. <Arapça> el-cirrişü bi-kesrateyni ve teşdidi'r-rā'i balıḳdan bir nev' üñ adıdur ki şallür dicirri daḫı dirler kezā fi'l-maġribi ve ba' zi luġatde yılan balıḳ dimiş
09. el-cerbü bi-fetḥatin yüzüñ giñlikden barmaḳda ḳımıldanmaḳ yukālū <Arapça> ya' nī cerb diyü şol muḫtarib
10. olup dolanan nesneye direr el-cercetü bi-fetḥateyni yol ortasına dirler cāddetü't-ḫariki ma' nāsına ve daḫı arı ve ḳatı ve şıḳ yire dirler arzun ġalİZün ma' nāsına ve ' inde'l-ba' z taşlu yir arzun zāte
11. ḫicāretin ma' nāsına el-cürcetü bi'z-żammi hegbeye beñzer bir ḳabdur cem' i

- cürücün gelür bi'z-zammi ve minhü cerihun muşferrün ismü racülün el-curhu bi'z-zammi yire itmek ma' nāsına ismidür ve'l-cem' u cürühun <Arapça>
12. el-cirāhatü bi'l-kesri mişlühü ve'l-cem' u cirāhun bi'l-kesri el-cerhu bi'l-fethi yaralamağ ve bir kimeseye sözle ta'n eylemek ve kazanc itmek kesb gibi yukālū <Arapça>
13. <Arapça> el-cārihatü bi-kesri'r-rā'i kuşdan ve canavardan av avlayana dirler ve insānuñ kazanc iden 'uzvuna dirler el ve ayak ve dil gibi ve'l-cem' u cevārihu el-cārihu
14. yara idici ve kazanc idici ve ta'n idici el-cerihu bi-fethatin şümme kesratin yaranmış nesne müzekker ve mü'enneş beraberdür racülün cerihun ve imra'etün cerihun ve cem' uhümā cerhā bi-vezni 'atşā el-ceredü
15. bi-fethateyni şol yazıya dirler ki anda ot olmaya kazā'ün lā nebāte fihi ma' nāsına ve dağı temim diyārında bir mevzi' uñ adıdur ve dağı gevde tüysüz ve kılsız olmağ ve bir kimesnenüñ gevedesinde
16. çekirge yidiginden ufacığ şolıcılar çıkmak yukālū <Arapça> el-cerdü bi'l-fethi şoymak
17. kışır gibi yukālū <Arapça> el-cürādetü bi'z-zammi bir nesnende şoyulan nesne el-ceridü bi-fethatin şümme kesratin şol hurmā budagına dirler ki yaprağı dökülmüş ola
18. müfredi ceridetün gelür yukālū <Arapça> ve dağı ceridün tāmün ma' nāsına da gelür yukālū <Arapça> ve dağı güne ve yada
19. cerid dirler yukālū <Arapça> ve dağı ceridetün yazıcılar defterine ve hisāb defterine dirler cem' i cerāyid gelür kezā fi'l-mağribi ve'l-muqaddimeti el-cervetü
20. bi'z-zammi otsuz kavlağ ve tazlağ düz yir arzun müsteviyetün mücerredetün ma' nāsına ve yukālū <Arapça> el-cerdetü bi'l-fethi şol dörd
21. köşelü kavlağ kılsız eski kara 'abā ki a' rāb geyer kemā yukālū <Arapça> el-cārüdü bi-zammi'r-rā'i uğursuz kimesne meş'üm gibi ve şuyı ve otı kurumış yıla senetün
22. cārūdun dirler şedidetü'l-mağalli ma' nāsına ve dağı şağābeden bir kimesnenüñ adıdur ki cārūd 'abdī dirler el-cārūdiyyetü firkatün mine'z-zeydiyyeti nüsibü ilā ebi'l-cārūd el-cürdāni bi'z-zammi
23. atuñ ve ğayrinüñ zekerine dirler kaşibü'l-feresi ve ğayihi ma' nāsına el-cerādü bi'l-fethi çekirge didükleri böcek ism-i cinsdür vāhidi cerādetün gelür müzekkeri ve mü'enneşi beraberdür ve yukālū <Arapça>
24. <Arapça> el-cerdetāni iki cāriyenüñ adıdur ki mekkede olurlarda zamān-ı evvelde ve yukālū <Arapça>
25. <Arapça> el-ceridetün bi-fethatin şümme kesratin otsuz yir yukālū <Arapça> el-cerdü bi-fethatin
26. tavaruñ aşığınüñ iç yüzünde veya taş yüzünde çıkar bir veremdür kemā yukālū <Arapça>
27. <Arapça> el-cürdü bi-zammetin şümme fethatin kesegenden bir nev' üñ
28. adıdur ki cem' i cirzān gelür bi'l-kesri ve ba' zı luğātte irkek şıçan dimiş el-cerizetü bi-fethatin şümme kesratin bu didügümüz kesegen çok olan yire dirler el-cerrü bi'l-fethi
29. ve't-teşdidi sürimek ve çekmek ve yedmek yukālū <Arapça> ve dağı tağ dibine de cerrün dirler

150b

01. aşlū'l-cebeli ma' nāsına ve yuḳālū <Arapça> el-cerretū şol
02. ḳaba dirler ki balçıḳdan düzülmiş ola kemā ḳāle fi'l-mağribi <Arapça>
balçıḳdan olan desdi ve çölmek bardaḳ gibi ve'l-cem' u cerrun eyzān
03. el-cürretū bi'z-zammi ve't-teşdidi elekli didükleri nesnedür ki anuñla geyik
avlarlar ve ḳarḡa avlarlar kemā yuḳālū <Arapça>
04. <Arapça> el-cārretū başına yular vurulup yedilen develer kemā yuḳālū
<Arapça>
05. <Arapça> el-cerceretū bi-fethi'l-cimeyni deve kükremek yuḳālū <Arapça>
el-cercārū
06. bi'l-fethi kükreyici deve ve daḡı bir gökcek ḳoḳulu ot bintū tayyibi'r-rīhi
ma' nāsına el-circirū bi-kesri'l-cimeyni baḳıla didügümüz nesne fevl daḡı
dirler el-circirū bi-kesri'l-cimeyni acı
07. el-cerrāretū bi'l-fethi ve teşdidi'r-rā' i'l-ülā şol ' aḳrebe dirler ki ḳuyruḡın yire
sürüye ve daḡı şol ağır leşkere dirler ki çoḳluḡundan yap yap yürüye yuḳālū
<Arapça>
08. <Arapça> el-cārürü bi-zammi'r-rā' i seyl ırmaḡı nehrü's-seyli ma' nāsına el-
cerürü bi-fethatin şümme zammetin şol ata dirlerki çekine
09. yedilmeye feresün yemne' u'l-inḳiyāde ma' nāsına ve dibi derüñ ḳuyu bi'rün
ba' idetü'l-ḳa' ri ma' nāsına el-cerācirū bi'l-fethi ve kesri'l-cimi's-şāniyeti el-
cercürü bi-zammi'l-cimeyni büyük develer
10. ' izāmün mine'l-ibili ma' nāsına el-cerürü bi-fethatin şümme kesratin bir ipdür
ki yular gibi iderler daḡı devenüñ başına daḳarlar ve daḡı bir ḳişinüñ adıdur
el-cürzü bi-zammetin şümme bi-sükūni'r-rā' i ve bi-fethatin
11. ve bi-sükūni'r-rā' i dörd luḡātdur hepsi bir ma' nāyadur şol yire dirler ki anda
ot olmaya yuḳālū <Arapça>
12. <Arapça> el-cerzetū bi-fethatin ḳızlık yıla dirler senetün mücdebetün
ma' nāsına el-cerezü bi-fethateyni ḳalıñlıḡı ve yoḡınlıḡa dirler
13. ḡılzun gibi el-cerzü bi'l-fethi kesmek ḳaṭ' gibi yuḳālū <Arapça> el-cürzü
bi'z-zammi demürden düzülmiş direk ' amūdun min ḡadidin ma' nāsına ve'l-
cem' u cirzetün bi-kesratin şümme fethatin
14. el-cürāzü bi'z-zammi ziyāde kesici ḳuṭṭā' gibi ve çoḳ yiyici deve yuḳālū
<Arapça> el-cerüzü bi-fethatin şümme zammetin şol kimesnedür ki yemek
yiyicek sofrada olan hep yiye
15. nesne ḳomaya ve daḡı şol devedür ki öñüne virilen nesnei hep yiye nesne
ḳomaya müzekkeri ve mü'enneşi beraberdür yuḳālū <Arapça>
16. <Arapça> el-cürzetū bi'z-zammi ṭutam yünce ve daḡı bunuñ gibi ḳabzatün
mine'l-ḳati ve naḡvihi ma' nāsına ve ḳavluḡum <Arapça>
17. <Arapça> el-cārizü bi-kesri'r-rā' i ḳatı öksirik si' ālün şedidün ma' nāsına ve
daḡı toḡurmaz ' avrat
18. yuḳālū <Arapça> el-cārizetū bi-kesri'r-rā' i ḳuru ḳaluñ iri yir ki ḳum yıḡılmış
ola ve yāḡūd otsuz ṭazlaḳ ola ve'l-cem' u cevrizün el-cirzü bi'l-kesri deve
yüñünden iderler
19. bir libāsdur ki ' avretler giyerler ve ' inde'l-ba' z ḳaluñ ve iri berk kürke dirler
ki fervün ḡalİZün ma' nāsına el-cürbüzü bi-zammi'l-cimi ve'l-bā' i ḡilekār
ādem aldaticı kimesne ḡubb ve ḡudā' ma' nāsına
20. el-cerbezetū bi-vezni'd-daḡraceti ḡilekār olup ādem aldamaḳ yuḳālū
<Arapça> el-cermüzü bi-zammi'l-cimi ve'l-mimi kiçirek ḡavza dirler ḡavzun
şaḡirün ma' nāsına ve'l-cem' u cerāmizü ve cerāmizü'r-racüli

21. eyzan cesedehü ve a'zā'ehü yuḳālū <Arapça> el-cermezetü bi-vezni'd-dahraceti bir yire divşirülüp toplanmaḳ yuḳālū <Arapça> el-ceresü bi-fethi
22. 'l-cimi ve kesrihā gizlüce ve eñlice ses şavtün hafıyyün ma'nāsına yuḳālū <Arapça> ve bölük ma'nāsına da gelür t̄ayife gibi yuḳālū <Arapça>
23. mine'l-leyli ey t̄a'ifetün ve daḫı ceres fethile yemek ma'nāsına ekl gibi ve söyleyüp āvāze itmek ma'nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça>
24. bi-şey'in ve teḡanneme ve bābühümā đarabe el-ceresü bi-fethateyni şol çañdur ki t̄avar boynuna asarlar ve şol çañdur ki çalarlar kemā yuḳālū <Arapça>
25. ve'l-cem'u ecrās el-cercesü bi-kesri'l-cimeyni ufacıḳ sivri siñekler ba'ūzun şıḡarun ma'nāsına vāḫidi cercesetü gelür el-cercisü bi-kesri'l-cimeyni bir peygamberüñ adıdur el-cirfelesü bi'l-kesri bir yoḡın
26. nesne z̄ahmun gibi ve 'inde'l-ba'z ziyāde ḳalıñ ve iri nesne ḡalīzun şedīdün ma'nāsına el-cerşü bir nesnei irice dökmeḳ ve bir kimesnenüñ başını t̄araḳla t̄arayup ve ovup ḳoñnaḳın
27. dökmeḳ yuḳālū <Arapça> ve bābhümā naşara ve daḫı bölük ma'nāsına da gelür t̄a'ife gibi yuḳālū <Arapça>
28. <Arapça> bi's-sini ve's-şini luḡatāni el-cürāšetü bi'z-zammi bir nesne döküp ufaḡın olduḡdan şoñra yirinde ḳalan irisine dirler kemā yuḳālū <Arapça>
29. <Arapça> el-cerişü bi-fethatin şümme kesratin iri dökülmiş nesne el-cirişşā bi-kesrateyni ve fethi's-şini'l-müşeddedeti en-nefsü el-cürāfişü bi-zammi'l-cimi ve kesri'l-fā'i ve'l-cernefeşü

151a

01. bi-fethi'l-cimi ve'r-rā'i ve'l-fā'i yanları ve yöñleri büyük 'azmü'l-cenbeyni ma'nāsına el-cerzu bi-fethateyni şol tükürge dirler ki boḡazdan aşıḡa geçmeye kemā yuḳālū <Arapça>
02. el-cerzu bi'l-fethi ḡuşşadan ve ḡamdan tükürḡün gücüyle yutmaḳ ve ölmege yaḳın olmaḳ yuḳālū <Arapça>
03. yaḡaşşı ve bābühümā đarabe el-cerizu bi-fethatin şümme kesratin ḡuşşalu kişi maḡmüm gibi el-cirvāzu ve'l-ciryāzu bi'l-kesri fihimā el-cürā'izu ve'l-cü'izu bi'z-zammi'l-cimi ve kesri'l-hemzeti fihimā ḳarnı yoḡın ve büyük
04. kimesne daḡmu'l-baḡni ma'nāsına ve na'cetün cer'izatün eyzan ey z̄ahmetün el-cer'u bi'l-fethi az az içmek yuḳālū <Arapça> el-cere'u ormanuñ
05. bir ḳatı burḳuşmaḳ ve t̄oluşmaḳ kemā yuḳālū <Arapça> el-cer'ā'ü ve'l-cer'atü bi-fethatin şol düpdüz ḳumdur ki hiç nesen bitirmeye
06. ve cem'u's-şāni cere'un bi-fethateyni el-cur'atün bi'z-zammi bir yudum şu ve bir yudum şerbet ve ḡayri kemā yuḳālū <Arapça>
07. <Arapça> ya'nī ceri'atü'z-zekani diyü şoñ nefese dirler el-cürşā'u bi-zammi'l-cimi ve's-şin büyük deve ve 'inde'l-ba'z göḡsi
08. büyük ve böḡürleri şişik deve el-cerfü bi'l-fethi devenüñ uyluḡunda bir puncacuḡdur ki bir sehilce dericigi kesüp uyluḡunda yıḡaḳorlar şol burunda idükleri bunçaḳ gibi ki aña
09. ḳarmetün dirler ve daḫı cerfün bir nesnenüñ hepsin ve yāḫūd çoḡın almaḳ ve gidermek ma'nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> ve daḫı yirden balçıḳ sıyıрмаḳ
10. ve süpürmek ma'nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> el-cürfü bi-zammetin ve bi-süküni'r-rā'i eyzan seyl olup ve oyup yidükleri yirler kemā yuḳālū

<Arapça>

11. mine'l-arzi ve dağı medine kırbunda bir mevzi' uñ adıdur ve cem' u'l-evveli cirefetün bi-kesratin şümme fethatin ve minhü kıavlühü te' a. ' alā şefacürüfin hārin el-cürāfū bi'z-zammi şol sile dirler her nesne ala gide ve dağı şol
12. kimesnedür ki kıabda olan ta' āmı hep yiye ve dağı cürāf zammeyle ve kesrile bir dürlü kılenüñ adıdur kıarbün mine'l-keyli ma' nāsına el-cārifū bi-kesri'r-rā' i kıavar kıaralmağa dirler ki kıavmüñ kıavarını
13. hep helāk ide ve dağı bir tā' ūnuñ ismidür ki ibnü' z-zübeyr zamānında vāki' oldı el-cerdefetü bi-fethi'l-cīmi ve'd-dāli kirde didükleri etmekdür rağıf gibi el-curmūku bi-zammi'l-cīmi ve'l-mīmi edük
14. üstüne geydükleri nesneye dirler şahtiyāndan iderler ve keçeden ve ' abādan iderler balçıķ ve yaramaz ve bulaşmasun diyü edük üstüne geyerler fāriside cürgüş dirler türkçe süñmen dirler el-cerāmıķatü
15. bi-fethi'l-cīmi ve kesri'l-mīmi muşul diyārında bir kıavmüñ adıdur ki aşılıarı 'acemden gelmişdür el-ceradheķu bi-vezni's-seferceli iplik kelesi ve iplik yumağa ketebetü'l-gāzeli gibi el-cerelü bi-fethateyni ve'l-cervelü bi-vezni'l-ca' ferı
16. taşlar kıicāratün gibi ve cem' u'l-evveli ecrālün ve cem' u's-şānı cerāvilü el-cerilü bi-fethatin şümme kesratin taşlu mekān mü' enneşi cüriletün gelür yuķālū <Arapça> ve cem' u'l-müzekkeri ecrālün el-ciryālū bi'l-kesri
17. bir kıızıl boyadur ve dağı süciye dirler kıamrun gibi ve ' inde'l-ba' z süci rengine dirler ve altun rengine dirler kemā yuķālū <Arapça> el-cirdahlü bi-kesri'l-cīmi ve fethi'd-dāli yoğın
18. deve zāhm mine'l-ibili ma' nāsına el-cürmü bi'z-zammi el-cerimetü bi-fethatin şümme kesratin günāh zenb gibi el-cerm bi'l-fethi günāh işlemek ve kesmek kıat' gibi ve kıırkımaķ cüzze gibi ve almaķ aķz gibi yuķālū <Arapça>
19. kıat' u şemerühü ve cürmü süfi's-şāti <Arapça> ve dağı kıazanc itmek kesb gibi yuķālū <Arapça> ve bābü'l-küllı kıarabe ve dağı
20. cürm ıssıya da dinür kıarrun gibi fārisiden ta' rıb olunmışdur ve dağı ' arabdan iki baķnuñ adıdur ki birisi kıuzā' a kıabilesindendür ki cürm bin zebbān dirler ve birisi dağı kıabilesindedür
21. el-cirmü bi'l-kesri gevde cesed ve kıamçı savt gibi ve renk levn gibi ve ses şavt gibi ve boğaz kıalk gibi el-cirretü bi'l-kesri şol kimesnelerdür ki ağacdan kıurmā keseler <Arapça>
22. ma' nāsına el-cārimü bi-kesri'r-rā' i ağacdan kıurmā kesici ve dirici cem' i cürrem ve cürām gelür bi-zammi'l-cīmi ve teşdidi'r-rā' i fıhimā eve benü cārim kıavmün mine'l-'arabi zemenü'l-cirām bi'l-kesri ve'l-fethi ağacdan kıurmā
23. kesicek ve direcek zamān ve benü'l-cürāmeti bi'z-zammi ağacdan kesicek yire düşen ve dökülen kıurmā <Arapça> el-cerimü bi-fethatin şümme kesratin ağacdan kesilmiş ve devşirilmiş
24. kıurmā temrün maşrümün ma' nāsına cem' i cirām gelür bi'l-kesri ve dağı büyük gevdelü yaşlu develerde cerim dirler el-ibilü'l-müsānnü ' izāmü'l-ecrāmi ma' nāsına ve dağı kıurmā çekirdegine ve kıuru kıurmāya da cerim
25. dirler nevā ve temrün yābisün ma' nāsına el-cerāmü bi'l-fethi kıurmā çekirdegi ve kıuru kıurmā nevā ve temrün yābisün gibi ve kıavlühüm lā cereme bi-fethateyni bir kelimedür ki aşılada lā büdd ve lā meķālete ma' nāsına idi vardı
26. bu ma' nāya çok isti' māl olarak kıasem ma' nāsına dönüp isti' māl olundu ve dağı cevābında lām getirüldi nitekim kıasem cevābında lām getirüldüğü gibi

- fe-ķile lā cerema la niyyetūke el-cürdümü
27. bi-zammeteyni şol diyārlara dirler ki anda ıssı ziyāde ola ħarūruñ zıddıdur el-cürsümü bi-zammi'l-cimi ve's-şā'i her nesnenüñ aşlı ve cem' olacaq yiri ve ulusu cem' i cerāşim gelür kemā yukālū <Arapça>
28. <Arapça> el-cerācimetü bi'l-fethi 'acemden bir kavimdür cezire diyārında sākın olurlar ve 'inde'l-ba'z şām diyārında yürekleri ne dirler el-ceremetü bi-fethi'l-cim ve'd-dāli bir kimesne
29. şol elini tã' amuñ üstüne komaķ kimesne yemesün diyü yukālū <Arapça> ve dađı çok söylemek yukālū <Arapça>

151b

01. el-cirsāmü bi'l-kesri boyun ağrısı bersām gibi bir meşhür marāzdur cünün gibi el-cerşemetü bi-fethi'l-cimi ve's-şini ħastalıķdan eyü olmaķ ve arıķ iken semürmek ve berk baķmaķ ħiddetü'n-nażari gibi
02. ve bir nesneden yüzün döndürmek cürhümü bi-zammi'l-cimi ve'l-hā'i 'arabdan bir tãyifenüñ adıdur ki ismā'il peygamberüñ ħayınlarıdur el-cürāhimü bi'z-zammi dađm gibi mü'enneşi cerāhime gelür el-cerenü
03. bi-fethateyni ħalıñ ve iri yir arzūn ħalızun gibi ve 'inde'l-ba'zi hüve mübeddelün mine'l-cerli el-cürnü bi'z-zammi ve'l-cerīnü bi-fethatin şümme kesratin ħurmā serüp ħurudacaķ yir ve cem' u's-şāni cerāyin el-cirānü bi'l-kesri devenüñ ve atuñ
04. boğazlığından göğsüne varınca ki muķaddem 'unuķ dirler ve'l-cem' u cürünün bi-zammeteyni el-ciryānü bi'l-kesri mişlü'l-ceryāli el-cürünü bi-zammeteyni bir nesnei 'ādet idenüp dā'im üzerine olmaķ ve bir nesne eskiyüp
05. yumuşamaķ yukālū <Arapça> ve bābühümā deđale füve cārinün el-cārinü bi-kesri'r-rā'i eyzān yılan yavrusı
06. veledü'l-ħayyeti ma' nāsına ve dağı yıķılıp belirsiz olmış yol tārīķun dārisün gibi el-cürdāni bi'z-zammi zekesine ya' nī sikine dirler ve każibü'l-feresi ve ħayrihi ma' nāsına ve ħad zekernāhü eyzān fimā āħirühü
07. dālün mine meddi'l-bābi li-keveni nūnihi zāyidetin el-cürşunu bi-zammi'l-cimi ve's-şādi ve el-bezħu ve 'inde'l-ba'zi şol şu yoluna dirler ki dīvār içinde bile yapılmış ola ve 'inde'l-ba'z şol ağac ucıdur
08. ki dīvārdan taşraya çıkarırlar üzerine binā itmekçün kezā fi'l-mağribi el-cerāhiyetü bi-fethi'l-cimi ve kesri'l-hā'i ve taħfifi'l-yā'i āşikāre söz ve hengāme kemā yukālū <Arapça>
09. dūne's-sırri el-cervü bi-ħarekāti'l-cimi it enigi ve sāyir yırtıcı canavarlar enigi ve'l-cem' u ecre'ün ve cirā'ün bi'l-kesri cem' u'l-cirā' ecriyetün ve'l-mü'enneşü cervetün ve dağı cervün ve cervetün diyü ħiyāruñ ve ħabađuñ
10. ve inaruñ ve ebū cehil ħarpuzunuñ ufacıđıa da dirler ve dađı 'arabda bir ħabile de benū cevre dirler ve yukālū <Arapça>
11. <Arapça> el-cerā bi'l-fethi ve'l-cereyān bi-fethateyni aķmaķ ve aķar gibi yürümek yukālū <Arapça> el-ciryetü bi-kesrin bir nev' i şu aķmaķ
12. el-cāriyetü bi-kesri'r-rā'i geçinmek kız ħulāmuñ ünşāsıdur ve dağı ħalayıķ ħāle fi'l-mağribi el-cāriyetü ünşā'l-ħulāmi sümmiyet bihā <Arapça> ve dağı cāriye güneşe
13. dirler şems gibi ve gemiye dirler sefine gibi el-cerāyetü bi'l-fethi ve'l-cerā'ü bi'l-fethi ve'l-kesri cāriye olmaķ el-cirāyetü bi'l-kesri her gün gelen

14. vazîfetü'l-cārî mine'l-vezâyifi ma' nāsına el-cerrî bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdîdin vekîle ve rasûle dirler bu ma' nāya maşdarı cerāyetün gelür bi'l-fethi ve'l-kesri ve cem' u ecriyā'ü gelür bi-vezni enbiyā'ü ve innemā sümmiye <Arapça>
15. <Arapça> el-cirā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir kimse bir kimseyle bile yürümek yukālū <Arapça> ve yukālū <Arapça>
16. el-ceriyetü bi'l-fethi ve teşdîdi'l-yā'i kuş kırsığı havşala gibi el-cirri bi-kesrateyni ve teşdîdi'r-rā'i ve'l-yā'i bir nev' a balıkdur ba' zı kitābda yılan balık dimiş ve'l-cem' u el-cirriyyü
17. faşlü'l-cîmi ve'z-zāyi ve mā yüsellishühümā el-cüz'ü bi'z-zammi ma' rüfdur cem' i eczā'ü gelür ve iktifā' ve kanā' at itmek ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
18. <Arapça> el-cez'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi bölük bölük bölmek ve iktifā' itmek yukālū <Arapça>
19. iktefeytü bihi el-cüzātü bi'z-zammi biz şāpı maşbezu'l-eşfā gibi el-cezhu bi'l-fethi el- atıyyetü el-cezehatü bi'l-fethi el-kı' atü yukālū <Arapça> el-cezrü
20. bi'l-fethi kesmek kat' gibi ve ağacdan hürmā kesmek ve deve boğazlamak nahr gibi ve derisin yüzmek teclid gibi ve şu şogulmak ve ardına dönüp girü çekilmek yukālū <Arapça>
21. <Arapça>
22. <Arapça> el-cezretü bi-fethatin kişir ve hevc didükleri nesne ve'l-cem' u cezrun bi-fethatin ve'l-cizerü bi-kesratin şümme fethatin lugatün fihi ve dağı semiz koyuna
23. cezratün dirler şātün seminetün gibi ve dağı semiz keçiye dirler ve semiz çoça dirler cem' i cezrün gelür bi-fethatin ve dağı yarıcı canavarlar yedüğü etde cezerün dirler ve yukālū <Arapça> el-cüzāretü
24. bi'z-zammi atüñ ve devenüñ dörd ayaklarına ve başına dirler el-cezürü bi-fethatin şümme zammetin boğazlayup etlük etdükleri deve irkeğine ve dışisine tāsız cüzür dirler lākin lafz-ı mü'enneşde cem' i cüzürün
25. gelür bi-zammeteyni el-cezāratü bi-fethatin şümme kesratin deñiz arasında vāki' olan araya dirler cem' i cezāyir gelür ve dağı dicle ırmağıyla firāt ırmağınuñ aradağı mevzi' uñ adına da
26. cezire dirler ve ammā ceziretü'l- arab <Arapça>
27. <Arapça>
28. el-cezzü bi'l-fethi ve't-teşdîdi bir sık nesne kesmek kat' u'l-keşifi ma' nāsına ekin biçmek ve ot biçmek ve yün ve kıl kırkımak ve ağacda yemiş dirmek gibi yukālū <Arapça>
29. <Arapça> el-cizzetü bi'l-kesri ve't-teşdîdi bir koyunuñ bir yılda bir kırkıım yüñi el-cüzāretü bi'z-zammi

152a

01. bir nesnei kesicek yire dökülen kırındı kemā yukālū <Arapça> zemenü'l-cezzāzü bi'l-fethi ve'l-kesri ekin biçecek zamān ve ağacdan hürmā kesicek zamān
02. zemenü'l-şaşādi ve zemenü şarāmi'n-naşli ma' nāsına el-cezūzetü bi-fethatin şümme zammetin kırkımağa yaramış koyun el-cüzüzü bi-zammeteyni hürmā korumak yukālū <Arapça>
03. <Arapça> el-cezāzetü bi-fethatin şümme kesratin el-cızızatü bi-kesri'l-

- cımeyni bir yağ bir kemlik yündür ki miḥāfeye asaḡorlar kemā yuḡālū <Arapça>
04. cezācizū el-cez' u bi'l-fethi bir nesnei inine ve ayḡırısına kesmek yuḡālū <Arapça> ve daḡı bir ḡara ile aḡ alaca boncuḡdur ki yemenden gelür ḡırz-ı yemānī dirler
05. ṡā'irler buḡa ḡöz teṡbīḡ iderler el-ciza' bi'l-kesri dere büküḡine dirler min' aṡefū'l-vādī ma' nāsına el-ceze' u bi-fethateyni ṡusuzluḡ itmek yuḡālū <Arapça>
06. 'aleyhi fehüve cāzi'un ve cezū'un bi'l-fethi el-cāzi' u bi-kesri'z-zāyi ṡol ayḡırı ḡoyup kirevid idüp üzerine üzüm ḡubuḡı ḡoduḡları aḡacdur el-ciz' atū bi'l-kesri azıcık māla ve azıcık ṡuya
07. dirler ve ḡiceden bir bölüḡe dirler ṡāyifetün mine'l-leyli ma' nāsına el-cezī' atū bi-fethatin ṡümme kesratin bir bölük ḡoyuna dirler ḡıṡ' atün mine'l-ḡanemi ma' nāsına el-cezfū bi'l-fethi ve'l-cizāfū bi'l-kesri bir nesnei ḡötürü almak
08. ve ḡötürü ṡatmak eṡ-ṡirā'ü ve'l-bey' u bilā kile ve lā vezn ma' nāsına el-cezli bi'l-fethi ḡuru büyük oṡun aḡacı ve daḡı kesmek ma' nāsına maṡdardur yuḡālū <Arapça> ve daḡı fikr ve firāset
09. ıssı ḡiṡi bu ma' nāya maṡdarı cezāletün gelür bi'l-fethi yuḡālū <Arapça> ve daḡı ṡol
10. rekik olmayan lafza da lafz-ı cezel dirler ve daḡı cezel ülü ma' nāsına da gelür 'azīmün gibi el-cezilū miṡlū'l-cezeli yuḡālū <Arapça> ve'l-cem' u cizālün bi'l-kesri ve ḡad cezele min bābi
11. ṡarife ey 'azume el-cizletü bi'l-kesri bir bölük nesne ḡıṡ' atün gibi yuḡālū <Arapça> ve daḡı büyük ve ulu ḡurmā bölüḡüne cizletün dirler ḡıṡ' atün 'azīmetün mine't-temri
12. ma' nāsına zemenū'l-cizāl bi'l-kesri ve'l-fethi aḡacdān ḡurmā kesicek zamān el-cezli bi-fethatin devenüñ omuzı yaḡar olup daḡı kemük ḡıḡup yiri ḡuḡur olmak yuḡālū <Arapça>
13. <Arapça> el-cezmü bi'l-fethi kesmek ḡaṡ' gibi ve bir kelimenüñ āḡirindeḡı ḡarfūñ ḡareketin ḡiderüp sākin eylemek ve ḡırba-i ṡuyla ṡoldurmak
14. ve aḡacdān ḡurmā kesmek yuḡālū <Arapça> ve bābü'l-küllü ḡarabe ve daḡı ve yire ve kesilmeyen ḡaleme daḡı
15. ḡalemün cezrün dirler lā ḡarfle ma' nāsına ve daḡı cezmün diyü ṡol nesneye dirler ki devenüñ fercine ṡoḡarlar veledin sansın daḡı örgensin süd virsin diyü el-cürmetü bir def' a yiyicek
16. yimek ekletün vāḡidetün ma' nāsına el-cizmetü bi'l-kesri otuz dane miḡdārı deve sürüsü ve ḡoyun sürüsü ṡarmetün mine'l-ibil ve ferḡatün mine'z-za'ni ma' nāsına el-cezā'ü bi'l-fethi 'ıvaza dirler ve 'ıvaż
17. virmek ve ödemek ḡazā gibi yuḡālū <Arapça> ve 'inde ḡāza'l-emri ey ḡazā ve daḡı biribirine 'ıvaż viriṡdükde birisi birine 'ıvaż virmekde
18. ḡālib olmak yuḡālū <Arapça> el-cāzi bi-kesri'z-zāyi 'ıvaż virici ve kifāyet idici yuḡālū <Arapça> el-cizyetü bi'l-kesri kāfirden
19. alınan ḡarāc ve'l-cem' u el-cizā bi-kesratin ṡümme fethatin faṡlū'l-cimi ve's-sini ve mā yüṡelliṡühümā el-ces'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi ve'l-cüsü'ü bi-zammeteyni mehmüzü'l-lāmi iṡ iṡlemekden eli ḡatı
20. ḡatı olmak yuḡālū <Arapça> el-cüsātü bi'z-zammi bi-vezni'l-cür'ati isimdür cesā ma' nāsına ve daḡı ṡavaruñ eḡri siñiri ḡurumak
21. yübsü mu' ṡafü'd-dābbeti ma' nāsına el-cesrebü bi-vezni'l-ca' ferī uzun ṡavil gibi el-cesed bi-fethateyni gevde beden gibi ve daḡı za' ferān za' ferāna beñzer

- şaru boya kemā yuḳālū <Arapça>
22. mine's-şıbgı ve daḫı ḳana da cesed dirler demün gibi ve daḫı bulaşmaḳ ve ulaşmaḳ ma' nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> fehüve cāsıdün ve cesıdün bi-kesri
23. 's-sīni ve daḫı cesed kıızıl demek olur aḫmer gibi kemā ḳāle fi ḳavlihi te'a. <Arapça> el-cisādü bi'l-kesri ez-za'ferāni el-ciserü bi'l-kesri ve'l-fethi köprüye dirler
24. gögse yapılmış olsun ve gerekse yapılmamış olsun kemā ḳāle fi'l-mağribi <Arapça> ve daḫı cesr fethala deveden ve ğayriden
25. büyüge dirler 'āzīmün gibi mü'enneşi cesretün gelür kemā yuḳālū <Arapça> el-cesāretü bi'l-fethi bahādır itmek ve iḳdām itmek yuḳālū <Arapça>
26. cesāretün ey aḳdeme 'aleyhi el-cesürü bi-fethatin şümme zammetin iḳdām idici miḳdām gibi el-cessü bi'l-fethi ve't-teşdidı bir nesneye eliyle yapışmaḳ ḫālin bilmek için kemā yuḳālū <Arapça>
27. <Arapça> kezā fi'l-mağribi ve daḫı ḫaber şormak
28. yuḳālū <Arapça> el-cāsüsü bi-zammi's-sīni'l-ülā ya' nī ḫaber şorucu ve gözci cımle ve ḫāyile cāyızdūr ve 'inde'l-ba'z bi'l-cīmi
29. gözcülük itmek ve bi'l-ḫā'i ḫaber şormak ve 'inde'l-ba'z ḫāyile ḫaberde isti'māl olunur ve cımle şerde beyān ve isti'māl olunur ve 'inde'l-ba'z cımle ḫaber şormak ve ḫāyile aḫvāl şormak

152b

01. el-cismü bi'l-kesri ve'l-cüsmāni bi'z-zammi gevde cesed ve beden gibi ve daḫı insān cisminüñ cem'i daḫı cüsmān gelür bi'z-zammi el-cesāmetü bi'l-fethi büyüklük 'azm gibi yuḳālū <Arapça> cismü's-şey'i min bābi ḳarife ey 'azume fehüve cesīmün ve cüsāmün
02. bi'z-zammi ey 'āzīmün ve cem'u'l-cesīmi cisāmün bi'l-kesri el-cāsımü bi-kesri's-şīni şām diyārında bir köyüñ adıdur ḳaryetün bi's-şāmi ma' nāsına faşlü'l-cīmi ve's-şīni ve mā yüsellisühümā el-ceş'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi
03. yincek ve yumşacıḳ yay ve 'inde'l-ba'z neba' ağacımuñ bir incecük ve yincek budağı ḳazībün ḫafifün mine't-tebe'i ma' nāsına ve daḫı bir kimseden yaña ḳalkmaḳ ma' nāsına maşdardur el-cüş'ü bi-zammeteyni mehmüzü'l-lāmi
04. mişlühü fi'l-ma'ne'l-aḫiri ve daḫı çıḳmaḳ ḫurüc gibi yuḳālū <Arapça> el-ceşā'ü bi-vezni'l-ḫuṭmeti el-cüşā'ü
05. bi'z-zammi kikirik kemā yuḳālū <Arapça> el-ceşibü bi-fethatin şümme kesratin ḳoyu nesne ğalız gibi yuḳālū <Arapça> el-ceşrü bi'l-fethi tavarı otlamağa
06. çıḳarmaḳ yuḳālū <Arapça> el-ceşerü bi-fethateyni ḳavm tavarları yanında giceleyüp evlerine varmamaḳ ve tavar yabanda otlayup ḳalup gice eve varmamaḳ yuḳālū <Arapça>
07. <Arapça> ve daḫı deñiz kenārında yığılan balcıḳ ḳoyulup ḳuruyup taşa dönmeḳ
08. ve daḫı süd tulumı kirlenmeḳ yuḳālū <Arapça> el-cāşiretü
09. şabāḫdan nesne içmek bundan fi'l gelmez el-cüşretü bi'z-zammi öksürük ve göğüs iriligi su'ālün ve ḫuşūnetü's-şadri ma' nāsına ve <Arapça> el-ḫuşürü
10. bi-zammeteyni tañ yiri ağarmaḳ ve yarılmaḳ yuḳālū <Arapça> el-ceşirü bi-fethatin şümme kesratin büyük çuval cavalak ḫaḫmun ma' nāsına ve oḳ

11. koyucağ k̄ubūr ve kağbatün gibi el-cāşiriyyetü bi-kesri's-şîni ve teşdidi'l-yā'i ' arabdan bir kabîlenüñ adıdur el-ceşşü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir nesnei ufağ dögmek ve kırmağ dağğa ve kesera gibi ve buğday ve gayri yumşaq öğüdüp un eylemek ve koyunuñ toprağın arıdup
12. pāk eylemek ve urmağ đarabe gibi yuğālü <Arapça> ve bābü'l-küllü redde el-cüşşetü
13. bi'z-zammi ve't-teşdidi el-cemā' atü mine'n-nāsi el-ceşşü bi-fethatin şümme kesratin döğölmiş ve öğütölmiş nesne ve yarılmış buğday ve bulğur yuğālü <Arapça> el-ceşşetü bi-fethatin şümme kesratin
14. buğdaydan ve gayriden öğütmiş nesne el-ceşe' u bi-fethateyni katı ħariş olmak eşeddü'l-ħırşı ma' nāsına yuğālü <Arapça>
15. el-ceşmü ve'l-ceşāmetü bi'l-fethi fihimā işde emek çekmek yuğālü <Arapça> el-ceşemü bi-fethateyni ağırlığ ve yük şığlet gibi yuğālü <Arapça> el-cüşemü
16. bi-zammetin şümme fethatin deve gögsi şadrü'l-ba'ir ma' nāsına ve dağı ceşm enşārdan bir kabîlenüñ ve şakıfden bir kabîlenüñ ve tağlebden bir kabîlenüñ ve hevāzinden bir kabîlenüñ ismidür faşlü'l-cîmi ve'l-şādi
17. ve mā yüşellişühümā el-ceşşü bi'l-fethi ve'l-kesri ve't-teşdidi kirec el-ceşşāş bi'l-fethi ve teşdidi's-şādi'l-ülā kireçci faşlü'l-cîmi ve'z-zā'i el-cezzu bi'l-fethi ve't-teşdidi yoğın kişi racülün dağımün gibi ve fi'l-ħadîş
18. ehlü'n-nāri cazzun müstekbirun faşlü'l-cîmi ve'l-'ayni ve mā yüşellişühümā el-ca'bü bi'l-fethi ve'l-ci' bā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir kimesni yire urmağ şar'un gibi yuğālü <Arapça>
19. el-ca'betü bi'l-fethi içine oğ koyduğları k̄ubūr ve bilik kinānetün gibi cem' i ci' āb gelür bi'l-kesri el-cu' bübü bi-zammi'l-cîmi ve'l-bā'i boyı kışa çirkin kişi racülün kaşirün zemimün ma' nāsına ve dağı ca' büb
20. çırağ fitlesine ucuna ve başına dirler re'sü'l-fetileti ma' nāsına ve cem' uhümā ce' ābīb kezā fi muğaddimetil'e-debi el-ca'dü bi'l-fethi kıvrıçık saç ve kuruçağ saçlu kişi ve dağı
21. kerem idici cömerd kişi ve az olur ki bağil ve nākes kişide ca' d dirler lākin ekşer nākes ve bağile ca' dü'l-yedeyni dirler ve yedi zıkr itmedin ca' de diyü cömerd kişiye dirler ve dağı
22. ca' d yumuşaq ma' nāsına da gelür leyyin gibi ve kurçağ tülü ve çok tülü deveye de ca' d dirler el-ca' detü bi'l-fethi saçı kurçağ ' avrat ve dağı deñiz kenārında biter bir otuñ adıdur
23. ve dağı ' arabda bir kabîlenüñ adıdur el-cu' üdetün bi-zammeteyni saç kurçağ olmak ve bir kimse kurçağ saçlu olmak ve deve südünüñ köpügi biribiri üstüne olup kat kat olmak yuğālü <Arapça>
24. <Arapça> el-ca' rü bi'l-fethi yırtıcı canavarlar necisi ve yırtıcı
25. canavarlar necislemek yuğālü <Arapça> el-cā' iretü ħalkatü'd-dübüri el-cā' iretāni bi-kesri'l-'ayni tavaruñ yanı başlarıdur ki uyluğ kemükleri varur
26. ana ulaşur ve ' inde'l-ba' z eşegüñ ardınıñ iki cānibinde olan iki eşerciklerüñ mevzi' ine dirler at kuyruğın şalduğı vaktin uyluğlarında doğunan yircügezlerdür
27. kemā yuğālü <Arapça> kemā kile <Arapça> el-ci' arü bi'l-kesri bir örme-
28. -dür ki bir ucun kuyu ağızında bir miħa bağlayup bir ucundağı şu çakici biline bağlayup kuyuya iner içine düşmemek için ce' āri bi'l-fethi ve binā' ü'r-rā'i ' ale'l-kesri yalılı
29. kurda dirler đab'un gibi çok tersledüğünden ötürü ce' āri didiler el-ci' rānetü bi'l-kesri ve tağfifi'r-rā'i ve teşdidiħā mekke yanında bir mevzi' uñ adıdur

kezā fi'l-mağribi el-ci' yerü bi-vezni

153a

01. 'l-ca' fera kışa boylu yoğın kişi el-kaşirü'l-galizu mü'enneşi ci' yeretün gelür el-ci' yezarätün bi'l-kesri kışa boylu yoğın kişi kaşirün galizun gibi el-ca' zeriyyü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā' i katı söz ve yoğın kişi el-lafzu'l-galizu gibi
02. el-ca' ferü kiçirek ırmağ nehrün şağirün gibi ve dağı yılan hayyetün gibi ve eşek himārun gibi ve kavun bıttıh gibi kemā yukālū <Arapça> ve 'āmir kabilesinüñ adıdur ve dağı hazret-i 'alīnūñ karışdaşıdur kezā fi'l-müntehab el-ca' sü
03. bi'l-fethi tavār necisi ravşün gibi el-cu' sūsü bi-zammi'l-cimi ve's-sini kışa boylu çirkin kişi kaşirün zemimün gibi el-ca' müsü necise dirler reci' gibi el-ca' şüşü bi-zammi'l-cimi ve's-şini kışa boylu çirkin kişi kaşirün zemimün gibi el-ca' zu bi'l-fethi
04. yoğın kimesne dağmün gibi el-ca' ca' tü bi-fethi'l-cimeyni degirmen sesi şavtü'r-rahā gibi ve bir yire cem' olucağ develer sesi şavtü'l-cimāli ize'cteme' at ma' nāsına ve tarlık virmek tażyıq gibi ve habs itmek ve deve çökmekçün veya kaldırmağçün
05. depretmek ve deve çökmek ve deve çökmek yukālū <Arapça> el-ca' cā' u
06. eyi'l-mevzi' u'z-żayyiku el-ca' ca' atü bi-fethi'l-cimeyni tar ve iri yir el-arzu'z-żayyiku'l-ħaşinü ma' nāsına el-ca' cā' u bi'l-fethi mişlühü ve 'inde'l-ba' z ca' cā' u diyü muṭlakā yire dirler arzun gibi ve 'inde'l-ba' z kızlık yire dirler arzun cedbetün ma' nāsına ve dağı ber bağıricı
07. deveye dirler kemā yukālū <Arapça> el-ci' tü bi'l-kesri arpa hoşabı ve arpa turşusu nebizü's-şa' ir ma' nāsına el-ca' fü bi'l-fethi koparmağ kal' un gibi ve yire urmağ şar' un gibi yukālū <Arapça>
08. şara' ahu ve bābühümā kıta' a el-cu' fā bi'z-żammi yemenden bir kabilenüñ adıdur el-ca' lü bi'l-fethi kalmağ ve itmek ve bir hālden bir hāle döndürmek taşyir gibi ve ad komağ tesmiye gibi yukālū <Arapça>
09. <Arapça> el-ca' letü bi'l-fethi kısrak ħurmā ağacı cem' i ca' lün gelür bi'l-fethi el-cu' lü bi'z-żammi ve'l-ce' āletü bi'l-ħarekāti ve'l-ca' ĩletü bir kimseye işledügi işden ötürü virilen ücret
10. kemā yukālū <Arapça> el-cu' lü bi'z-żammi bir oyundur ki bir dāyire cizerler dağı bir kimesne bu dāyirenüñ içine girer sāyir kimesne-
11. -ler bu dāyirenüñ taşrasında çep çevre durup dāyire içinde duran kimesni ururlar ve dāyire içinde duran kimesne taşradu duran kimesnelerüñ her kınkısını ki ayağla deprese ol kimesne dāyire
12. içine girer ol kimesne taşra çıkar el-cu' alü bi-zammetin şümme fethatin necis yuvarlayan böcek cem' i ci' lān gelür bi'l-kesri el-ca' alü bi-fethateyni bir nesne de necis böcegi çok olmağ yukālū <Arapça>
13. el-ci' ālü bi'l-kesri çölmek dutup oddan indiricek ħırka pāresi kemā yukālū <Arapça> el-ca' mü bi-fethateyni eṭ-ṭama' ve'l-ħırş ve bir kimesnenüñ et yemege iştiħası
14. ziyāde olmağ ve devenüñ iştiħası çekdügi ikişi otlar bulmaduğundan kemik gevmeğ ve it necisi yimeğ ve bir kimesnenüñ iştiħası ṭa' ām çekmemek yukālū <Arapça>
15. <Arapça> ve bābü'l-küllü

16. tarabe el-ca' mā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e yaşlu dişi deve nākatün müsinnētün ma' nāsına el-ca' şemü bi-vezni'l-ca' fera kışa boylu yoğın kimesne qaşır ğalīz gibi el-ci' şenü bi-kesri'l-cīmi ve's-şā'i şalliyān didükleri otuñ köki
17. faşlü'l-cīmi ve'l-ğayni ve mā yüşellişühümā el-cağneku bir kuşdur gözleri büyük ve rengi şaruluga māyil fāriside çağne dirler faşlü'l-cīmi ve'l-fā'i ve mā yüşellişühümā el-cef'ü bi'l-fethi mehmüzü
18. 'l-lāmi seyl çöpi çöri ve yaramazı ve köpügi kenāra atmak ve çölmek kaynayup taşup köpügin taşra atmak ve çölmek kefin almak ve aşğa egüp içindeki nesnei yabana dökmek ve bir
19. kimesni yire urmağ yukālū <Arapça>
20. ey şara' athü ve bābü'l-küllü қата' a el-cüfā'ü bi'z-zammi ve'l-meddi silindi ya' nī seyl alup yağduğı çöp çör ve dağı bāṭıl ve ' abeş ma' nāsına da gelür el-cefhu bi'l-fethi ululanmak ve fahr itmek yukālū <Arapça>
21. <Arapça> el-cefrü bi'l-fethi dört aylık oğlak ki yanları giñüp ve büyüyüp anasından kesilmiş ola dişisine cefratün
22. dirler ve dağı cefrün şol giñ kuyudur ki yapılmamış ola bi'rün vāsi' atün ğayru maṭviyyetün ma' nāsına ve dağı ğaṭafān diyārında bir su irkilcek gölek vardur aña da cefrül-hebā' eti dirler el-cüfrü bi'z-zammi bir giñce
23. çevrimce yir arzun vāsi' atün müstediratün ma' nāsına ve dağı bir nesnenüñ içine de dirler cevfun gibi ve ortasına dirler vasağ gibi cem' i cifār gelür bi'l-kesri el-cifārü bi'l-kesri bir şuyun adıdur benī temīm için vilāyet-i necidde
24. ve minhü yevmü'l-cifāri el-cüfūrü bi-zammeteyni giñlik ittisā' gibi ve irkek deve dişisine çok çıkmaktan fariyup yorulup çıkmaz olmak yukālū <Arapça>
25. <Arapça> ve bābühümā deḡale el-cefesü bi-fethateyni ve'l-cefāsetü bi'l-fethi çok yemekden tuğme olmak yukālū <Arapça> el-ceffetü bi'l-fethi ve't-teşdidi
26. ādem oğlanlarınuñ bölügi cemā' atü'n-nāsi ma' nāsına yukālū <Arapça> el-cüffü bi'z-zammi ve't-teşdidi mişlü'l-ceffeti ve dağı
27. ḥurmā çiçeginüñ kabığı vi' ā'ü't-ṭal' i ma' nāsına ve dağı şol köhne ve eski tağarçuğ ki ortasında kesip şu ğoğası ideler ve dağı şol şu çekiçek gölege dirler ki ḥurmā ağacınıñ kökünden
28. düzerler ve dağı bekr kabilesiyle temīm kabilesine dağı ceffār dirler el-cüfāfetü bi'z-zammi kuruyup ve qarılıp yir yüzüne dökülmüş ot ve yonca kurusu el-cüfāfü bi'z-zammi bir mevzi' uñ adıdur ki cefāfü
29. 'ṭ-ṭayri dirler el-cefāfü bi'l-fethi ve'l-cüfūfü bi-zammeteyni kurumak yübs gibi yukālū <Arapça> el-cefifü bi-fethatin şümme kesratin kurumış ot nebetün yābisün ma' nāsına

153b

01. el-cefcefü bi-fethi'l-cīmeyni yüksek yir ki yumşak ola arzun mürtefi' atün ğayrū ğalīzatin ma' nāsına el-ceflü şol bulutdur ki şuyun aşğa döküp yine açıla kemā yukālū <Arapça>
02. <Arapça> el-cüfālū bi'z-zammi çok yün şūfun keşirün ma' nāsına ve silinde menfe's-seyli gibi el-cüfāletü bi'z-zammi çölmek kaynaduğı vaktin üzerine gelüp giceyle aldukları kefdür kemā
03. yukālū <Arapça> el-cefelā bi-fethatın el-cemā' atü ve dağı bir uğurdan ma' nāsına gelür yukālū <Arapça> el-cāfilü
04. bi-kesri'l-fā' i yirinden ayrılmış nesne münze' icün gibi el-ceffāletü bi'l-fethi

- ve't-teşdīdi ādem oğlanları cemā'ati el-cüfülü bi-zammeteyni ivmek isrā' gibi yukālū <Arapça>
05. el-cefnū bi'l-fethi göz kabağı ve kılıc katı ğamdü's-seyfi gibi ve üzüm çubuğı budağı kazbānū'l-kürmi gibi vāhidi cefnetün gelür ve dağı cenfün bir mevzi' uñ adıdur el-cefnetü bi'l-fethi çanak kaş'atün gibi cem'i
06. cefān gelür bi'l-kesri ve cefenāt gelür bi-fethateyni ve dağı cefnetün bir qābilenūñ adıdur yemenden cefinetün bi-şīgati't-taşgīr bir süci düzicinūñ ve süci şaticınuñ adıdur ismü ħummār gibi el-cefā'ü bi'l-fethi
07. ve'l-meddi ve'l-cifvetü bi'l-kesri eyülük itmeme yukālū <Arapça> ve dağı cefā'ün ırak olmağ ve bir nesne bir nesneye rast gelmeyüp uyuşmamağ el-cüfüvvü bi-zammeteyni ve teşdīdi
08. 'l-vāvi mişlü'l-cefā' i ğayrihi ma' nāhū'l-evvelü yukālū <Arapça>
09. yünāsibühü faşlü'l-cīmi ve'l-lāmi ve mā yüshellishümā el-celbü bi'l-fethi ve'l-celebü bi-fethateyni bir diyārdan nesne daşıyup çeküp getürmek şatmağ için ve bir nesnei kendüden yaña çekmek yukālū <Arapça>
10. min bābi đarabe ve naşara ve celebe eyzan <Arapça> ve dağı celb lāmuñ sükūnile yara oñulup üzerine bir yufkacık dericik bitmek yukālū
11. <Arapça> ve dağı celb cīmuñ ve lāmuñ fethiyle yarış tavarınuñ ardından ħaykıрмаğdur ilerü geysin diyü yukālū <Arapça>
12. bābü'l-küllü izā şāħa bihi min ħalfihi <Arapça>
13. <Arapça>
14. <Arapça> ve dağı celb cīmuñ ve lāmuñ fethile bir diyārdan bir diyāra şatmağ için deve ve koyun sürüp ve çeküp götüren kimesnelere dirler kemā yukālū <Arapça>
15. <Arapça> ve dağı celeb fethateynile sese ve hengāmeye dirler kemā yukālū <Arapça> el-celebetü bi-fethateyni mişlü'l-celbi
16. fī ma' nāhū'l-aħiri ya' nī bi-ma' ne'l-aşvāti el-cülbetü bi'z-zammi bir yufkacık dericükdür ki yir oñulduğı vaqıtde üzerinde biter ve dağı bir deridür ki yaşken devenūñ ħavıdı ağacınuñ
17. üstüne çekerler dağı üzerinde kıryu qalur ve dağı zamān katı ve yavuz olmağa dirler şidde'z-zamāni ma' nāsına el-cülbü bi'z-zammi'l-cīmi ve kesrihā şol yufka buludur ki anda şu ve yağmur olmaya ve dağı deve üzerine urduqları ayruk ağaçlarına dirler 'idānū'r-racülü ma' nāsına el-cilbānū bi'l-kesri cār didükeri dörd köşelü biz ki ' avratlar üzerlerine bürürler milħafe gibi el-celebetü bi-vezni'd-daħraceti bir kimseye cilbāb
19. geydürmek ya' nī çār geydürmek el-cülbān bi'z-zammi burçağ didükleri dane ki öküze yidürürler el-celib bi-fethatin şümme kesratin bir diyārdan bir diyāra şatmağ için çeküp getürdükleri nesne el-cilcābü ve'l-cilcābetü
20. bi'l-kesri fihimā köhne geçkin koca kişi yukālū <Arapça> el-ca'lebü bi-vezni'l-ca' fere medīne nāhiyesinde bir tayıfedür racülün bi-nāhiyeti'l-medīne ma' nāsına el-cela' bātü bi-fethateyni katı kuvvetlü dişi deve nākatün
21. şedīdetün ma' nāsına el-cela' bü bi-fethateyni bir mevzi' uñ adıdur el-cela' bā bi-fethatin ve'l-kaşri katı ve kuvvetlü ma' nāsınadır yukālū <Arapça> el-celceletü bi-fethatin baş kemigidür ki beyni qaplar cemcemetün gibi ve dağı başa da dirler re's gibi yukālū <Arapça> bi-ħazfi
22. 't-tā' i el-celħu bi'l-fethi tavar ağacınuñ depesin otlamağ ve qabuğın şoymağ yukālū <Arapça> el-celeħu bi-fethateyni başuñ iki tuneklerinūñ saçı dökülmek ve bu didüğümüz
23. mevzi' uñ adına celħatün dirler bi-fethatin yukālū <Arapça> el-culħu bi'z-zammi boynuzsuz şığır el-cülāħu bi'z-zammi şol seldür ki her ne olursa alup

- gidere seylün cürāfün ma'nāsına el-celḥātü bi'l-fethi ve'l-meddi başra şehrinde
24. iki fersah miqdārı ırak bir mevzi' uñ adıdur el-celmeḥātü bi-fethi'l-cīmi ve'l-mīmi'z-zāyideti baş bölmek yuḳālū <Arapça> el-cālīḥātü bi-kesri'l-lāmi şol ḳamış başından ve ḳandara başından pambuḳ gibi
25. tozan nesne cem' i cevāliḥ gelür kemā yuḳālū <Arapça>el-celḥu bi'l-fethi seyl dere ṭoldurmak yuḳālū <Arapça> ism-i fā' il cūlah gelür bi'z-żammi ve't-taḥfifi el-cilvāḥu bi'l-kesri şol giñ dereye direr ki seylle ṭolmuş ola
26. <Arapça> el-ciledü bi'l-fethi ve bi-fethin ' inde'l-ba' zi deri vāḥidi cildetün ve cem' i cülūdun gelür ve daḫı celed fetḥateynile şol deve köşegi derisdür ki yüzerler daḫı bir aḫar köşegüñ üstüne
27. örterler yüzülen köşegüñ anası ḳoḳlasın kendü köşegin şansın örgensin südü virsin diyü ve daḫı celed fetḥateynile şol ḳurı dişi develerdür ki ṭoḡurmazlar ve südleri gelmezler olalar vāḥidi celdetün gelür ve daḫı berk yire de celde dirler arzun şalbetün ma'nāsına ve daḫı berklik ma'nāsına maşdardur el-celdetü bi'l-fethi şüdi yağlu deve
28. evsemü'l-ibili li-binā ma'nāsına ve daḫı südi ve ḳuzısı olmayan ḳoyun ve'l-cem' u cilād bi'l-kesri ve daḫı cilād kesrile büyük ve yaşlu berk ḥurmā ağaçlarına dirler kemā yuḳālū <Arapça> cüleżrā
29. bi-żammi'l-cīmi ve fethi'l-lāmi ' ummān beginüñ adıdur ism-i melik-i ' ammān ma'nāsına el-celdü bi'l-fethi dögmek ḳarb gibi ve bir kimesnenüñ derisine dikmek yuḳālū <Arapça> el-celādetü bi'l-fethi ve'l-cülvüdetü bi-żammeteyni berklik şalābetün gibi yuḳālū

154a

01. <Arapça>
02. ve eclādün el-celūdü bi'l-fethi afriḳiyye köylerinden bir köyüñ adıdur el-celsedü bi-vezni'l-ca' fera bir putuñ adıdur ismü şanemin gibi el-celīdū bi-fethatin şümme kesratin çi ve ḳıraḡıdur
03. ki gökden düşüp yir üzerinde ṭoñar yuḳālū <Arapça> el-cel' adü bi-vezni'l-ca' fera berk ve ḳatı nesne şalbun şedīdün
04. gibi ve daḫı bir mevzi' uñ adıdur el-cülā' idü bi-żammi'l-cīmi ve kesri'l-' ayni berk ve ḳuvvetlü deve yuḳālū <Arapça> el-celmedü bi-vezni'l-ca' fera el-celmūdü
05. bi-żammi'l-cīmi ve'l-mīmi büyük taşlar şaḫratün gibi ve daḫı celmedün çok deveye de dirler ibilün keşiratün ma'nāsına ve zātü'l-celāmīd mevzi' el-cilzā'ü bi'l-kesr
06. gibi vāḥidi celzātün gelür bi'l-kesri el-cilzānū bi'l-kesri ṭā'ife yaḳīn bir ḳurnuñ adıdur kemā yuḳālū <Arapça> el-cülziyyü bi'z-żammi
07. ve teşdīdī'l-yā' i ḳuvvetlü yoḡın deve ba' irün şedīdün ḡalīzün ma'nāsına mü'ennesi celziyyetün gelür yuḳālū <Arapça> ve daḫı cülziyyün tiz tiz yürimege
08. dirler es-seyrü's-serī' u ma'nāsına el-celzū bi'l-fethi bıçaḳ şapın ve ḳamçı şapın devenüñ boyunu sekirle şarmak yuḳālū <Arapça>
09. <Arapça> ve daḫı yoḡın süni demürüne de celzün dirler el-cilzū bi'l-kesri bıçaḳ ve ḳamçı şapına şarup baḡaldıḳları devenüñ boyunu siñiri el-civāzū bi'l-kesri ehl-i
10. luḡat ḳatında şehir begine dirler şurtī ve emīrū'l-beled gibi ve fuḳahā ḳatında

- ḳāḏī emīnine dirler ve şāhibū'l-meclis didükleri kimseye dirler kezā fi'l-mağribi ve'l-cem' u celāvīzū
11. <Arapça> el-cillevzū bi-kesri'l-cīmi ve fethi'l-lāmi'l-müşeddedeti ve sükūni'l-vāvi fıstıḳa beñzer bir yemişdür ve ba' zı luğatda hindistān ḳozı demiş el-celdū bi'l-fethi iri berk
  12. yir arzun ğalīzatūn ma' nāsına ve berk ve gevdelū deve müzekkerine ve mü'enneşine tāsız isti' māl olunur yuḳālū <Arapça> ve daḫı yoĝın ağaca da
  13. şecerūn celsūn dirler ve ḳoyu bala şehdūn celsūn dirler ve daḫı şol ' avrat ki ev yanında otura ayrılmaya aña daḫı celsūn dirler ve daḫı necid diyārına da celsūn dirler ve necid diyārına varmak
  14. ma' nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> el-cüllesāni bi'z-zammi ve teşdīdī'l-lāmi ğülşenūñ ta' ribidür el-cilsū bi'l-kesri bir kimseye bile oturan kimesne celis gibi
  15. el-cilsetū bi'l-kesri oturan kimesne üzerine olduĝı ḫālete dirler el-cülsetū bi-zammetin şümme fethatin çoḳ oturucu kişi keşirū'l-cülūsi gibi el-cülūsü bi-zammeteyni oturmak yuḳālū <Arapça>
  16. <Arapça> el-ḫaltū bi'l-fethi ḳılıcı ḳınından çıkarmak yuḳālū <Arapça> el-celmeṭu bi-fethi'l-cīmi ve'l-mīmi'l-zāyideti baş
  17. yolmak ḫalk gibi yuḳālū <Arapça> el-cel' u bi'l-fethi çıkarmak ḫulu' gibi yuḳālū <Arapça> el-cele' u bi-fethateyni kimesneden utanmayup yaramaz sözler söylemek
  18. yuḳālū <Arapça> ya' nī cel' atūn ve cālī' atūn diyū şol
  19. ' avrata dirler ki kimseden utanmayup yaramaz sözler söyleye ḳalilū'l-ḫayā' el-mükellimetū bi'l-faḫşi ma' nāsına ve daḫı cele' un fethateynile bir kimesnenūñ tuṭaḳları dişini örtmemek yuḳālū
  20. <Arapça> el-culū' u bi'z-zammi yüzün açmak yuḳālū <Arapça>
  21. <Arapça> el-celfū bi'l-fethi bir nesnenūñ ḳabıĝın şoymak ve derisin yüzmek yuḳālū <Arapça>
  22. ve daḫı bir nesnei kökünden kesmek istişāl gibi yuḳālū <Arapça> el-cālifetū bi-kesri'l-lāmi şol baş yarıĝıdır ki deriyle et bile ḳopara
  23. kemā yuḳālū <Arapça> ve daḫı şol yıla dirler ki nāsuñ mällarını hep helāk idüp gidere kemā
  24. yuḳālū <Arapça> el-cilfū bi'l-kesri ziyānkār ve ḫayırsız kimesne ve daḫı derisi yüzülmüş ve başı ayakları kesilmiş ve ḳarnı çıkarılmış ḳoyun gevdesi
  25. ve boş kübden fāriĝ gibi ve ' inde'l-ba' z her ḳaba ve her çanaĝa celf dirler ve cem' uhu cülūfün bi-zammeteyni ve eclūfün bi'l-fethi ve zammi'l-lāmi ve eclāfün el-celifetū bi-fethatin şümme kesratin nāsuñ mälları hep gitmek yuḳālū
  26. <Arapça> cillaḳ bi-kesrateyni ve teşdīdī'l-lāmi şāmda bir mevzi' uñ adıdır el-cülāhiḳu bi'z-zammi ve kesri'l-hā' i kemān küre
  27. ve kemān küre taşı bunduḳ gibi ve aşluhu bi'l-fārisiyyeti cülletūn ve hiye kebbetūn <Arapça> celenbalaḳu bi-fethi'l-cīmi ve'l-lāmeyni
  28. ve'l-bā' i ve sükūni'n-nūni biri büyük ve ağır kapunūñ açıldıĝı vaḳtin ve örtüldüĝü vaḳtin ḫāşıl olan şavtuñ ve sesūñ ḫikāyetidür kemā yuḳālū <Arapça>
  29. <Arapça> el-cellū bi'l-fethi ve't-teşdīdi ve'l-cilālū bi'l-kesri gemi yelkeni şirā' ū's-sefīneti ma' nāsına ve cem' u'l-evveli cülülün ve cem' u's-şāni ecilletūn bi'l-fethi şümme'l-kesri şümme't-teşdīdi ve daḫı cülletūn bi'l-fethi

154b

01. yirden deve yükünü düşürmek ma' nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> el-cüllü bi'z-zammi ve't-teşdīdi ṭavar çulı cem' i cülāl gelür ve daḫı güle de
02. dirler verdün gibi ve daḫı her nesnenüñ büyüğüne cüllün dirler kemā yuḳālū <Arapça> el-cillü bi'l-kesri biçilmek ekin şapı ki daḫı yirinde yatır ola ammā kaçan ki düşürüle ḫarman yirine
03. ile dile ve dökülüp sürüle aña şaman direler teben gibi kemā yuḳālū <Arapça> ve daḫı cüllün yoğına dirler celil gibi
04. el-celletü bi'l-fethi ve't-teşdīdi deve böğüni ve koyın kaḫı ba' r gibi ve daḫı ādem necisinden kināyet olur 'azre gibi yuḳālū <Arapça> el-cülletü bi'z-zammi ve't-teşdīdi
05. ḫurmā koyucaḫ ḫab vi' ā' ü't-temri ma' nāsına ve'l-cem' u cilālün bi'l-kesri el-cüllā bi'z-zammi ve teşdīdi'l-lāmi'l-meftūḫati ulu emre dirler emrün 'azīmün gibi cem' i cülel gelür bi'z-zammi şümme'l-fethi el-cilletü bi'l-kesri
06. ve't-teşdīdi yaşlu develer celilün cem'idür ki yaşlu deveye dirler kemā yuḳālū <Arapça> el-celelü bi-fethateyni ulu nesne emrün 'azīmün gibi ve ḫaḫir
07. nesne heyininün gibi ezdāddandur ve yuḳālū <Arapça> el-celälü bi'l-fethi ve't-taḫfifi ululanmaḫ 'azamet gibi kemā yuḳālū <Arapça>
08. te'ālā 'azametühü ve daḫı ecel ma' nāsına da gelür yuḳālū <Arapça> el-celāletü bi'l-fethi ve't-taḫfifi mişlü'l-celāli yuḳālū <Arapça>
09. ve daḫı yaşlu olmağa dirler ve bir kimse veleden ḫalmağa dirler yuḳālū <Arapça> el-cāletü
10. bi-teşdīdi'l-lāmi ve'l-celāletü bi'l-fethi ve teşdīdi'l-lāmi'l-ülā necis yiyici ṭavara dirler kemā yuḳālū <Arapça> ve'l-cem' u el-cevällü bi-teşdīdi'l-lāmi
11. el-cülālü bi'z-zammi ve't-taḫfifi ulu nesne 'azīmün gibi ve daḫı bir nesnenüñ depesine ve yüce yirine dirler el-cülāletü bi'z-zammi ve't-taḫfifi büyük dişi deve nāḫatün 'azīmetün ma' nāsına el-cülülü bi-zammeteyni bir kimse
12. vaṭanın terk dipü āḫar yiri vaṭan dutunmaḫ yuḳālū <Arapça> cāletün bi-teşdīdi'l-lāmi ya' nī bir diyārdan çıkup
13. bir diyāra varmışlardur el-cülcülü bi-zammi'l-cīmeyni ṭavar boyununa ve ṭoğan ayağına aşduḫları çañḫırdaḫ cem' i cülācül gelür el-celceletü bi-fethi'l-cīmeyni çañḫırdaḫ sesi ve gök
14. gürlemesi şavtü'l-celceli ve şavtü'r-ra' di ma' nāsına el-celceletü bi-fethi'l-cīmeyni bir kimse bir nesnei eliyle depretmek ve ḫımıldatmaḫ yuḳālū <Arapça> el-cülācülü bi-zammi'l-cīmeyni
15. 'l-ülā ve kesri's-şānī ṭori ve şāfi seslü eşek yuḳālū <Arapça> celācel bi-fethi'l-ülā ve kesri's-şānıyeti bir mevzi' uñ adıdur ḫā' i mūhmele-i maźmūme ile daḫı
16. rivāyet olunur el-cülcülāni bi-zammi'l-cīmeyni ḫişniş didükleri yemiş ve daḫı şırğan yağı çıkardukları nesne ki daḫı ḫabuğı içinde ola ve biçilmemiş ola kemā yuḳālū <Arapça>
17. <Arapça> ve daḫı cülcülān yürek içinde olur bir nesnedür ki ḫabbetü'l-ḫalbi dirler el-celilü bi-fethatin şümme kesratin ulu nesne 'azīmün gibi ve daḫı yaşlu deve müsinn ma' nāsına
18. ve ḫadri ve mertebesi ulu ḫişi ve daḫı şol yumşaq za' if ota dirler ki 'arablar ḫaymeleri etegindeki delükleri anuñla dıḫarlar kemā yuḳālū <Arapça>
19. vāḫidi celiletün ve cem' i celā'ilü gelür ve yuḳālū <Arapça> el-celmü bi'l-fethi kesmek ve etlük ṭavarınuñ kemükleri üzerindeki eti hep
20. şoyup almaḫ yuḳālū <Arapça> ve bābühümā ḫarabe el-celmetü bi'l-fethi bir

- nesnenüñ götürüsüne ve hepsine dirler yukālū
21. <Arapça> el-celmetü bi-fethateyni etlük tavarmuñ etinüñ hepsine dirler kemā yukālū <Arapça> ve dağı derisi yüzülmiş ve ayakları kesilmiş ve içi ayırtılanmış
  22. koyun gevdesine dirler meslūhatü's-şāti bilā kavāyim ve lā haşvin ma' nāsına el-celemü bi-fethateyni kırıklık didükleri nesnenüñ bir kanadı anuñla koyun kırkarlar ve iki kanadına celemān dirler
  23. bi-fethateyni ve kesri'n-nūni el-cilāmü bi'l-kesri oğlaqlar cidā'ün gibi el-cülhümetü bi-zammi'l-cīmi ve'l-hā'i derenüñ kenarı cānibü'l-vādī ma' nāsına ve dağı bir kimesnenüñ adıdur ismü racūlin gibi el-celhetü bi'l-fethi dere kenarı harfü
  24. 'l-vādī ma' nāsına ve'l-cem' u cilāh bi'l-kesri el-celehü bi'l-fethi iraq eylemek yukālū <Arapça> ve ol taşu ve çakılı ayırtlanmış mekāna cüleyhetün dirler
  25. el-celehü bi-fethateyni başuñ depesinden ve öñünden saç yolunmak ve dökülmek yukālū <Arapça>
  26. el-celā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi āşikāre olmuş nesne emrün 'azīmün gibi ve āşikāre olmak zuhūr gibi ve bir kimse kendü ihtiyāriyla vatanın ve şehrin terk idüp çıkup gitmek ve bir kimesni vatanından
  27. ve şehrinde çıkarmak lāzım ve müte' addi olur yukālū <Arapça>
  28. kemā kablehümā el-cilā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi göze sürme çeküp rüşen eylemek ve bir nesnei açup āşikāre eylemek keşf ve izhār gibi ve kılcuñ yüzüne şaykal urup açmak ve bir kimesnenüñ guşşasın gidermek ve
  29. güviği geline düzünmişle ve bezenmişle bakmak yukālū <Arapça>

155a

01. <Arapça> ve dağı cilā'ün kesrile ve meddile ve fethile ve kaşrile ısfahānī sürmeye dirler üsmüd gibi ve yukālū <Arapça>
02. <Arapça> el-celvü bi'l-fethi bir kimesnenüñ gözüne sürme çeküp rüşen eylemek yukālū <Arapça> el-cilvetü bi'l-kesri geline düzünmişle
03. ve bezenmişle bakmak yukālū <Arapça> el-cāliyetü bi-kesri'l-lāmi ve taḥfifi'l-yā'i şol kimesnelerdür ki vatanlarından çıkup gitmişler olalar
04. ve dağı ehl-i kitābdan ve gayriden ḥarāc viren kāfirler gibi hepsine dağı cāliyetün dirler gerekse vatanlarından çıksınlar gitsinler ve gerekse otursunlar ve dağı ḥarāca ve cizyede
05. cāliye dirler yukālū <Arapça> el-celiyyü bi'l-fethi şümme'l-kesri ve teşdidi'l-yā'i āşikāre nesne zāhir gibi el-celiyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin gerçek
06. ve bilinmiş söz haber yaḳīn gibi el-celā bi-fethatin ve'l-kaşri başuñ depesinden yarısına varınca saçu yolunmak ve dökülmek yukālū <Arapça>
07. 'n-nışfi fehüve eclā el-celvā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e çok nesne yukālū <Arapça> faşlü'l-cīmi ve'l-mīmi ve mā yüşellişühümā el-cemsetü bir dürlü taşdur ki rengi kükre
08. kızılığa māyil olur gevherler arasında bahāsı eksikdür ma' denīdür medīne-i münevvereden üç günlük yolda şafra' dirler bir köy vardır anda olur fāriside buña
09. kemset ve cemset dirler el-cemāḥu bi'l-fethi ve teşdidi'l-mīmi şol termensüz ucu toparlak oḳa dirler ki anuñla oğlancuqlara oḳ atmak öğredürler el-cimāḥu bi'l-kesri ve't-taḥfifi

10. ve'l-cümūhu bi-zammeteyni yavuzlanup dosdoğrusuna gidüp başı yañlamamak ve 'avrat boşanmadan eri andan çıkup atası evine gitmek ve ivmek isrā' un gibi yukālū <Arapça>
11. <Arapça>
12. kavlıhū <Arapça> el-cemūhu bi-fethatin şümme zammetin ve'l-cāmihu bi-kesri'l-mīmi başı kıtı yavuz atdur ki dosdoğrusına gider kimesne döndürmez ve dağı kıvamlu
13. yükrek ata da dirler feresün serī' un neşitun ma' nāsına ve dağı şol yavuz önegi arada dirler ki hevāsına uya kimesne yeñmeye kemā yukālū <Arapça>
14. <Arapça> ammā ferese ıtlāk olunduğı vaqtin müzekker ve mü'enneşi beraberdür ikisi de tāsız isti' māl olunur el-cemādū bi'l-fethi ve't-tahfifi yağmur irişmemiş yire ve südsüz deve ve yağmur-
15. -sız yıl senetün lā mağara fihā ma' nāsına ve cānsız nesne el-cāmidū bi-kesri'l-mīmi toñmış şu cem' i cemedün gelür bi-fethateyni el-cemedū bi-fethateyni berk yüksek mekān cem' i ecmād ve cimād gelür bi'l-kesri ve bi-sükūni'l-mīmi ve yukālū
16. <Arapça> cumāde'l-ülā ve cumāde'l-uğrā bi-zammi'l-cīmi ve fethi'd-dāli fihimā aylar adlarından kemā yukālū <Arapça>
17. el-cemdū bi'l-fethi toñmış buz olmuş şu ve dağı şu toñmak ma' nāsına maşdardur el-cümūdū bi-zammeteyni şu toñmak yukālū <Arapça> el-cemūdū bi-fethi'l-cīmi ve zammi
18. 'l-mīmi yaşı çıkmayan göz 'aynün lā dem' a lehā ma' nāsına el-cemretü bi'l-fethi od qorı cem' i cemerun gelür bi'l-fethi ve dağı cemretün biñ atlu kimesneye dirler elfün fārisün gibi ve dağı her kabīle ki
19. bir yire cem' olup biribirine uyuşup sözleri bir olup gayrilere muğālefet itmeyeler anlara da cemratün dirler ve dağı hacca da cimār didükleri mevzi' lerde hācılar atdukları
20. üç taşuñ birine dağı dirler cem' i cemerāt ve cimār gelür ve dağı muṭlakā kiçirek taşu cemre dirler haşātün gibi cem' i cimār ve cemerāt gelür el-cümār bi'z-zammi ve teşdidi'l-mīmi
21. bir aqça yumuşacıq nesnedür ki ħurmā ağacınıñ budaklarınıñ başlarında olur şahmü'n-naħli dirler el-cimārū bi'l-kesri şol mevzi' lere dirler ki anda hacılar cemre taşın atarlar el-cemirū bi-fethatin
22. şümme kesratin ādem divşircek yire dirler mücte' mi' u'l-kavm gibi ibnü cemir karañlık gice leylün muzlimün gibi ebnā cemir gice ile gündüze dirler nās bunlarda cem' olduğün el-cema' ratü
23. bi-vezni'd-daħraceti eşek kulağların kısup kendüyi cem' itmek ısırmaq için yukālū <Arapça> el-cemheratü bi-vezni'd-daħraceti sözüñ bir miğdarını
24. söyleyüp dağı murād olunan yirini söylemeyüp gizleyü qomak yukālū <Arapça> ve bir nesnenüñ üzerine toprak
25. yıqmaq kemā fi ħadīši mūsā bin talħate <Arapça> el-cumhürü bi-zammi'l-cīmi ve'l-hā' i kumdan depecük ve ivcük kemā yukālū
26. <Arapça> ve dağı nāsuñ çoğuna ve küllüne de cumhür dirler kemā yukālū <Arapça> el-cemrū bi'l-fethi
27. segirtmek ve yügretmek yukālū <Arapça> el-cemmāzetü bi'l-feth ve teşdidi'l-mīmi bir yirden bir yire ivediyle ħaber alup giden kimesne bindüğü dişi
28. deve kemā yukālū <Arapça> ve dağı cümāzetün cīmüñ zammiyla ve fethile ve mīmüñ teşdidiyle boynı kışa ve yañları tar yünden cübbeye dirler kemā yukālū <Arapça>

29. <Arapça> el-cümzetü bi'z-zammi birbirine karışmış ve toplanmış bir top hürmā ve hürmāya beñzer nesne kütletün mine't-temri ve naḥvihi ma' nāsına cem' i cümzün gelür

155b

01. bi-zammetin şümme fethatin el-cümzāni bi'z-zammi hürmādan bir nevi' el-cümezyü 'alā lafzi't-taşgiri incire beñzer bir yemişdür el-cemezā bi-fethatin ve'l-kaşri yürüen ṭavar serī' gibi yukālū <Arapça>
02. ve ba' ir cemzi ve feres cemzi ey serī'un el-cümsetü bi'z-zammi şol hürmā ḳorıgıdır ki bir miqdār yumşamış ola el-cümüsü bi-zammeteyni toñmak cümüd gibi yukālū <Arapça>
03. ey cemedde fehüve cāmīsün ey cāmidün el-cāmüsü bi-zammi'l-mīmi şıgırdan bir nev' dür fārisiden mu' arrabdür cem' i cevāmīsü gelür el-cemşü bi'l-fethi yülimek ve ḳazımak ḫalk gibi yukālū <Arapça>
04. <Arapça> el-cemüşü bi-fethatin şümme zammetin yolıcı ḳazıcı nesne yukālū <Arapça> el-cemışü bi-fethatin şümme kesratin kılı ve tüyi yolunmuş nesne ḫalīḳ gibi
05. ve daḫı şol mekāna dirler ki anda ot olmaya mekānün lā nebāte fihi ma' nāsına el-cem' u bi'l-fethi dağılmış nesni bir yire divşirmek yukālū <Arapça>
06. ve yukālū <Arapça> ve daḫı nāsdan bir ṭayifeye de cem' dirler cemā' atün mine'n-nāsi ma' nāsına cem' -i
07. cümü' gelür bi-zammeteyni ve daḫı yatlu ve kötü hürmāya dirler defel gibi ve ' inde'l-ba' z her hürmā ağacı ki adı bilinmeye aña cem' dirler ve daḫı ka' be ḳurbunda müzdelife didükleri mevzi' de
08. cem' dirler nās anda cem' olduğün ve ' inde'l-ba' z ḫazret-i ādemle ḫazret-i ḫavvā anda cem' olduğün müzdelife cem' dirler el-cümmā' bi'z-zammi ve teşdidi'l-mīmi şol kimesne-
09. -lere dirler ki her biri bir ḳabileden gelmiş ola el-cum' u bi'z-zammi yumruk yukālū <Arapça> fāriside muşt dirler ve bir yire toplanmış nesne dirler yukālū <Arapça>
10. <Arapça> ve daḫı ḳaçan ki ' avrata eri el degirmeyüp ḳızılığın almasa fülānetün min zevcihā
11. yücme' u dirler <Arapça> el-cüm' atü bi'z-zammi bir üç nesne ḳabzatün mine'ş-şey' i ma' nāsına
12. el-cüm' atü bi-zammetin ve bi-süküni'l-mīmi eyzan cem' uhu günü yevmü'l-'arūbeti gibi cum' un cumu' atün ve cuma' un gelür bi-vezni ' umerā el-cāmi' u bi-kesri'l-mīmi divşirici ve daḫı evvel vehe de ḳoncu olan eşege etānün
13. cāmi' un dirler ḫamlün evvelü mā tuḫmelü ma' nāsına ve daḫı cum' a namāzı ḳılınan mescide de mecsidü'l-cāmi' u dirler izāfetle ve'l-mescidü'l-cāmi' u da dirler tavşifle el-cāmi' atü bi-kesri'l-mīmi büyük
14. çölmek ḳıdrun ' aẓimün gibi ve daḫı şol demürden veya ḳayışdan düzülmiş nesnedür ki dutsağūn iki elleri boynunda cem' idüp anuñla berkidürler ḡallun gibi kemā yukālū <Arapça>
15. <Arapça> el-cimā' u bi'l-kesri ' avratına vaṭ' itmek ve daḫı bir nesnenün cem' ine de cimā' dirler kemā yukālū <Arapça>
16. idene cimā' dirler kemā yukālū <Arapça> ve daḫı büyük nesneye cimā'

- dirler ‘azīmün gibi yukālū <Arapça> cem‘ā’ü bi'l-fetḥi ve'l-meddi ecme‘u mü’ennesdür
17. bunuñla mü’ennes te’kīd olunur bunuñ cem‘i cem‘i gelür bi-vezni ‘umera yukālū <Arapça> el-cemī‘u bir yire divşirilmiş nesne dirler müteferriqatūñ
18. zıddıdır ve daḥı leşkere dirler ceşşün gibi ve qabile ma‘nāsına da gelür ḥayyün gibi ve daḥı cemī‘ bir lafızdır ki bunuñla te’kīd olunur yukālū <Arapça> el-cümşekü bi-zammetin şümme sükünin
19. deriñ başmaq teşekün gibi ve'l-cem‘u el-cemāşikü ve bābūc ve topağdan qoncı kesük edik ma‘keb gibi zekerehü fi ḥavāşı muqaddimeti'l-edebi el-cemelü bi-fetḥateyni sekiz yaşına veya tokuz yaşına girmiş erkek deve
20. ve'l-cem‘u ecmāl ve cimālün ve cimāletün ve cimālātün bi'l-kesri fi’s-şelāşı ve cemā’ilü bi'l-fetḥi el-cāmیلü bi-kesri'l-mīmi bir süri deve ki çobanları ve itleri bile ola kemā yukālū <Arapça>
21. ve erbābühü el-cemmāletü bi'l-fetḥi ve teşdidi'l-mīmi deve esleri aşḥābül-cimāl ma‘nāsına el-cemālü bi'l-fetḥi ve't-taḥfifi güzellik ḥüsn gibi yukālū <Arapça> el-cümmālü bi’z-żammi ve teşdidi'l-mīmi
22. ziyāde güzel kimesne kemā yukālū <Arapça> el-cümletü bi’z-żammi bir uğurdan demek olur cem‘i cümel gelür bi-vezni ‘umer el-cümmelü bi’z-żammi ve fetḥi'l-mīmi'l-müşeddedeti bir nev‘i ḥişābdur ki ḥişāb cümmel
23. dirler muḥāsibler bilür ve daḥı cümmel gemi iplerinden bir yoğın urğandır ki qalsün daḥı dirler kemā qile <Arapça> cümelün
24. bi’z-żammi bir ‘avratuñ adıdır el-cümāletü bi’z-żammi ve't-taḥfifi iç yağınuñ kıqırdağı el-cümmālā bi’z-żammi ve teşdidi'l-yā’i gevdelü kimesne ‘azīmül-ḥalki gibi el-cemāliyyetü ve teşdidi'l-yā’i şol dişi
25. deveye dirler ki gevdesi büyük olmaqda irkek deveye beñzeve el-cemlü bi'l-fetḥi eritmek izābetün gibi yukālū <Arapça> el-cemilü bi-fetḥatin şümme kesratin erimiş iç yağı vedk gibi
26. ve daḥı güzel kimesneye de cemilün dirler el-cemiletü bi-fetḥatin şümme kesratin ve'l-cemlā’ü bi-vezni'l-ḥamrā’e güzel ‘avrat ve'l-cemilü bi-lafzi’t-taşğiri bir nev‘i kuşuñ ismidür cem‘i cimlān gelür bi'l-kesri el-cemmü
27. bi'l-fetḥi ve't-teşdidi çokluk keşret gibi ve çok nesne keşir gibi yukālū <Arapça> ve bir nesnei ağızı beraberinden daḥı yukaru toldurmaq yukālū <Arapça>
28. <Arapça> ve daḥı cemm zamān-ı evvelde geçen beglerden birisinüñ adıdır ve daḥı kuyu içinde irkilen şuya da cemmün dirler el-cemmetü bi'l-fetḥi ve't-teşdidi şol mekāna dirler ki anda
29. şu irkile ve'l-cem‘u el-cimāmü bi'l-kesri ve daḥı cümmetün zammile şol baş saçına dirler ki tā qulaqları bile büriye müctemi‘u’s-şar-r-r-re’si ma‘nāsına kemā yukālū <Arapça>

156a

01. <Arapça> ve kezā fi'l-şihāhi ve'l-mağribi ve daḥı cemmetün fetḥile
02. ve zammile ve teşdidle şol cemā’ate dirler ki bir kimesnenüñ diyetin isteyü gele kemā yukālū <Arapça> el-cemāmü bi'l-ḥarekāti’s-şelāşı el-cememü bi-fetḥateyni
03. bir qabuñ ağızı beraberinde toldurduqdan sonra daḥı yukaru yığılan nesne kemā yukālū <Arapça> ya‘nī kilenüñ ağızından yukaru
04. yığılan miqdāra dirler ve ‘inde'l-ğarā’i şol nesnelere ki qab üzerinde yığılup

- baş dutmaz şoñı ve buña beñzer nesnelere de cimām dirler bi'l-kesri
05. ve şol nesnelere ki kab üzerinde yığılır baş dutar evnün gibi ve buña beñzer nesnelere de cümām dirler bi'z-zammi ve atuñ yorgunluğı giderüp rāhat
06. olmađa ve diklenmege ve ulađa çıkmaz ve kalkmaz olmađa cimāmü'l-feres dirler bi'l-fethi cimāmü'l-kādehi mā'en bi'l-kesri ey melūhün ve cimāmü'l-mükevvekü duķıkan mā 'alā re'sühü
07. ba'de'l-imtilā'i ve kemā yuķālū <Arapça> el-cemāmü bi'l-fethi er-rāhatü yuķālū <Arapça> cemmā ve cemmāmen izā zehebe a'yā'ühü ve kezālike izā tereke'd-dırābe ve dađı
08. cemem fetħatıyeni tavar boynuzsuz olmağ ve 'avratuñ dirsegi yüksek olmamağ el-cemmā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve't-teşdiği boynuzsuz koyun ve dağı dirsegi yüksek olmayan 'avrata cemmā'ü
09. 'l-merāfiki dirler ve dağı nāsdan bir cemā'ate el-cemā'ü'l-faķir dirler el-cümümü ve'l-cimāmü bi'l-kesri koyunuñ içinde olan şu hep çekilüp tükendükden şoñra yine çoğalmağ ve
10. irkilmek yuķālū <Arapça> yuķālū <Arapça> cimāmen bi-kesri'l-cimi fihimā izā keşüra fi'l-bi'ri ve'cteme'a ba'de ma'steķā mā fihā ve dađı cümümüñ zammeteyn ile yaķın olmađ yuķālū <Arapça>
11. <Arapça> el-cemümü bi-fethatin şümme zammetin şuyı çok kıyu bi'rün keşiretü'l-mā'i gibi ve dağı şol ata dirler ki dürlü dürlü yüriye kemā yuķālū <Arapça>
12. <Arapça> el-cemcemetü bi-fethi'l-cimeyni sözi āşikāre söylememek yuķālū <Arapça> el-cümcümetü bi-zammi'l-cimeyni
13. baş kemigidür ki beyni kaplar ya'nı kađavaz olur ki götürü bedenden 'ibāret olur kemā yuķālū <Arapça> ve'l-cem' u el-cemācümü
14. bi'l-fethi ve cemācümü'l-'arabi el-ķabāyilü'lletī tecme' u'l-buťüne fe-yünsebü ileyhā dūnehüm el-cemimü bi-fethatin şümme kesratin şol otdur ki bir miķdār öziye dađı tamām olmaya el-cümānetü bi'z-zammi incü danesi
15. gibi nesnedür ki gümüşden düzerler ve'l-cem' u cümān bi'z-zammi el-cemā'ü ve'l-cemā'etü bi'l-fethi ve'l-meddi fihimā eş-şahşu faşlü'l-cimi ve'n-nūni ve mā yüşellişühümā el-cenā'ü bi-fethatin mehmüzü'l-lāmi arķa güz
16. ve yumrı olmađ yuķālū <Arapça> el-cünü'ü bi-zammeteyni mehmüzü'l-lāmi bir nesnenüñ üstüne yüzün kıyu düşmek yuķālū <Arapça>
17. <Arapça> el-cenebü bi-fethateyni bir kimse yanınca bir nesne bile yedürmek yuķālū <Arapça> ve şol ceneb ki
18. ħadışde andan nehy vārid oldı andan murād bir kimesne at yarışdurduğı vaķtin bir ata binüp atı dağı yedmekdür eger bindüği atı geķerlere yide ki benim diyü ve dağı
19. ceneb fetħateynile ziyāde şusuzluğdan devenüñ öykeni yanına yapışmağ ve 'inde'l-ba'z ziyāde şusuzluğdan deve iki bükülmek yuķālū <Arapça>
20. <Arapça> el-cenbetü bi-fethatin ve süküni'n-nūni bir yan bir taraf nāhiye gibi el-cenebü bi'l-fethi ve'l-cānibü bi-kesri'n-nūni mişlü'l-cenbeti
21. ya'nı bunlar dağı nāhiye ma'nāsına gelürler ve dağı bir nesnenüñ yanına dağı cenb ve cānib dirler yuķālū <Arapça> ve dağı şāhibün bi'l-cenbi kişinüñ seferde
22. şāhibine dirler ve dağı cānib yād kimesneye dirler ecnebī gibi ve dağı ceneb fetħateynile yemenden bir ķabīlenüñ adıdur ve dağı bir kimesnenüñ yanın ufatmağ ma'nāsına maşdardur yuķālū <Arapça>

23. <Arapça> el-cenbetü bi'l-fethi bir päre deri ki deve yanından ola celdetün min cenbi'l-ba'iri ma'nāsına ve dağı her ot ki yaz gününde quruduqdan soñra hevā şovuqlıqından yine kükre
24. aña dağı cenbetün dirler el-cünübü bi-zammeteyni gısl vācib olan kimesne müfredi ve cem'i müzekkeri ve mü'enneşi beraberdür yuqālū <Arapça> ve az
25. oldı ki cem'inde ecnāb ve cünüb dağı didiler ve dağı bir kimesnenün qavm qabilesi olmayan kimesne türkçe yād dirler ve bir kişinün yāddan olan qonşusına el-cārū'l-cānibü dirler
26. el-cenābetü bi'l-fethi cenb olmaq ve bir kimse vañanından iraq olmaq qurbet gibi yuqālū <Arapça>
27. <Arapça> ve bābühümā zarife el-cenābü bi'l-fethi ev önünde olan giñce yir ve 'inde'l-ba'zı ev çevresinde olan yir finā'ün gibi ve dağı bir qavmün
28. maqallerine yaqın olan yir ve dağı taraf ve nāhiye ma'nāsına da gelür yuqālū <Arapça> el-cinābü bi'l-kesri tavar yedmek qıyādün gibi yuqālū <Arapça>
29. <Arapça> el-cenübü bi-fethatin şümme zammetin furyāz qible cānibinden esen yil fezrec gibi qarşusunda esen yil er-rıhu'l-muqābeleti

156b

01. 'ş-şimāl ma'nāsına ve yuqālū <Arapça> ve yuqālū <Arapça>
02. <Arapça> el-cenībü bi-fethatin şümme kesratin vañanından iraq olan kimesne qarīb gibi ve dağı her nesne ki kişinün yanınca
03. uya yidile aña dağı cenīb dirler mü'enneşi cenībetün gelür kemā yuqālū <Arapça> ya'nī cenībetün şol dişi tavadur ki yidiler ve dağı cenībe şol dişi deveye dirler ki bir kimse
04. anı bir qavme quşa kendü için üzerine ta'am yükledüp getürmekçün kemā yuqālū <Arapça> el-cindebü bi-vezni
05. 'l-bülbüli ve bi-fethi'd-dāli ve bi-kesri'l-cimi ve fethi'd-dāli eyzan çekirgeden bir nev'idür ve ba'zı luğātda irkek çekirge dimiş ve dağı yaramazlık itmek ve zulm itmek ve belā vü zahmet dāhiye gibi
06. el-censü ke'l-censi veznen ve ma'nen ikisi bile aşıl ma'nāsnadur yuqālū <Arapça> el-cinşiyü bi'l-kesri ve teşdidi'l-yā'i cebe ve cevşen düzüci kimesne
07. dirā' ve zirā' gibi ve dağı çevşene de dirler dir'un gibi ve kılıca da dirler seyfüñ gibi el-cünühu bi'z-zammi ve'l-kesri bölük tayıfe gibi kemā yuqālū <Arapça> ve dağı cānib ma'nāsına da
08. gelür kemā yuqālū <Arapça> ve dağı kenār ma'nāsına da gelür kemā yuqālū <Arapça> el-cenhu bi'l-fethi quşuñ qanadına degnek urmaq yuqālū <Arapça>
09. min bābi qata'a izā eşābe cenāhāhü el-cenāhu bi'l-fethi qanad kemā yuqālū <Arapça> el-cünāhu bi'z-zammi günāh ve suç işm gibi el-cānihatü bi-kesri'n-nūni gögse yaqın olan
10. eyegi cem'i cevāniñ gelür kemā yuqālū <Arapça> ya'nī ağır yük yükletmekden
11. ufacıq eyegileri ufandı demek olur el-cünühu bi-zammeteyni egilmek meyl gibi yuqālū <Arapça> ve dağı gice qarşulamaq yuqālū <Arapça> el-cündü bi'z-zammi şol
12. cemā'ate dirler ki şavaşçün yaraqlanmış ola cem'un mu'iddetün li'l-ħarbi

- ma' nāsına ve'l-cem' u ecnādün ve cünūdün ve daḥı şām vilāyetinde her şehre cünd dirler kemā yukālū <Arapça>
13. dımaşḳ ve ḥımış ve ḳansarūn ve ürdün ve filistīn yukālū <Arapça> cenedün bi-fethateyni yemenden bir şehriñ adıdur cünādetün bi'z-zammi ve't-taḥfifi şahābeden bir kişinüñ adıdur ki
14. ibni ebī ümeyye ed-dūsī dirler el-cenīdü 'alā lafzi't-taşḡiri bir kimesnenüñ adıdur ki muḥammed bin 'abdullāhuñ dedesidür ve ḳile ismü veledi muḥammed bin el-cened kezā fi'l-maḡribi el-cünbüzetü bi-zammeteyni
15. beynehümā sükünün ve bi-fethi'l-bā'i eyzan künbed ya'nī ḳubbelü tam ve'l-cem' u cenābiz el-cenderetü bi-vezni'd-daḥraceti kitābuñ bozulan yazısınıñ üzerine ḳalem yürütmek bilürsün diyü ve basma
16. alaca bizüñ alacası giden yirlerine yine renk basmaḳ yukālū <Arapça> el-cināzetü
17. bi'l-kesri ölü getürcek nesne serirü'l-meyyiti gibi ve bi'l-fethi ölü meyyit gibi ve 'inde'l-ba'z ikisinde bile fethile ve kesrile cāyızdır kezā fi'l-maḡribi ve daḥı bir yirden bir yire iletmekçün yaraḳlanan
18. metā' a da cināze dirler kemā yukālū <Arapça> el-cinsü bi'l-kesri aşı ve bir dürlü demek ma' nāsına kemā yukālū <Arapça>
19. yukālū <Arapça> el-cenefü bi-fethateyni egilmek meyl gibi ve zulm itmek yukālū <Arapça>
20. <Arapça> el-cünārifü bi-zammi'l-cīmi ve kesri'r-rā'i ḳısa boylu yoḡın gevdelü kişi ve'l-cem' u cenārif bi'l-fethi mü'enneşi cenārifetün gelür kemā yukālū <Arapça>
21. <Arapça> cūnefā bi-zammi'l-cīmi ve fethi'n-nūni ve'l-ḳaşri bir mevzi' uñ adıdur el-cendeletü bi-fethi'l-cīm ve'd-dāli taş ḥacer gibi ve'l-cem' i cendel ve cenādil ve daḥı cendel bir kimesnenüñ adıdur ve ba'zı
22. luḡātda cendele degirmen taşu dimiş el-cendilü bi-fethatin ve kesri'd-dāli taşlu yir el-cennü bi'l-fethi ve't-teşdīdi örtmek yukālū <Arapça> el-cinnü bi'l-kesri ve't-teşdīdi
23. zıddu'l-insāni vāḥidi cinniyyün gelür bi-kesrateyni ve teşdīdi'l-yā'i ve daḥı cinn evvel ma' nāsına da gelür yukālū <Arapça> el-cennetü bi'l-fethi ve't-teşdīdi baḡça
24. butsān gibi ve daḥı uzun ḥurmā ağaçlarına dirler kemā yukālū <Arapça> el-cinnetü bi'l-kesri ve't-teşdīdi cinn ṭāyifesi ve daḥı
25. delü olmaḳ cünün gibi ve mine'l-evveli ḳavlühü te' a. mine'l-cinneti ve'n-nāsi ecme' in ve mine's-şānī ḳavlühü te' a. em bihi cinnetün el-cünnetü bi'z-zammi ve't-teşdīdi şol yaraḳa dirler ki kişi anuñ örtüne ve bürüne
26. ve daḥı ḳalkāna da dirler ve daḥı perdeye dirler setre gibi kemā yukālū <Arapça> el-cenenü bi-fethateyni ve't-taḥfifi el-ḳabrü el-cününü
27. bi-zammeteyni delü olmaḳ cünün gibi aşılarda cünün idi vāv ḥazf olundu el-cenānü bi'l-fethi yürek ve gönül ḳalb gibi ve örtücü ve büriyici nesne kemā yukālū <Arapça>
28. <Arapça> ve gice ḳaranlığına da dirler nāsdan bir cemā' ate cenānü'n-nāsi dirler cemā' atü'n-nāsi ma' nāsına el-cānnü bi-teşdīdi'n-nūni cinn ṭāyifesinüñ babalarınuñ
29. adıdur ebu'l-cinn ma' nāsına ve'l-cem' u cinnān bi'l-kesri ve teşdīdi'n-nūni'l-ülā ve daḥı bir nev' i aḳ yılanuñ adıdur ḥayyetün beyzā'ü ma' nāsına el-cününü bi-zammeteyni gice ḳarañlığı girmek yukālū <Arapça>

157a

01. ve cenne ‘aleyhi'l-leylü min bâbi deḡale ve cenānan eyzan bi'l-fetḡi ey deḡale ve cā'e ve sesünüñ āvāzı çok olmak ve ot ezip biribirine qarışup çiçeklenmek ve bir kimesnenüñ
02. ‘aqlı gitmek ve yāḡūd ‘aqlına fesād yetişmek kemā yukālü <Arapça> yukālü <Arapça>
03. <Arapça> el-cincinetü ve'l-cincinü bi-kesri
04. 'l-cīmeyni fihimā ve fetḡihimā gögüs kemigi ‘azmü's-şadri ma' nāsına ve'l-cem'u cenācin bi-fetḡi'l-cīmi'l-ülā ve kesri's-şāniyeti el-cenehiyyü bi-fetḡateyni ve teşdīdi'l-yā'i kāmı şaşab gibi ve süni kāmışınıñ köki
05. <Arapça> el-cenā bi'l-fetḡi ve bi'l-fetḡateyni eyzan ağacdan yemiş divşirmek ve almak yukālü <Arapça>
06. el-cenā bi-fetḡateyni ağacdan divşirilen yemiş ve yirde biten nesne ot gibi ve mantar gibi ve bunlara beñzer nesnelere gibi kemā yukālü <Arapça>
07. ve naḡvihā el-cināyetü bi'l-kesri bir kimesnenüñ üzerine bir suç ve bir yaramaz nesene itmek ve daḡı bir kimesnenüñ üzerine idilen şuca ve yaramaz nesneye de dirler yukālü <Arapça>
08. <Arapça> kāle fi'l-maḡribi <Arapça> faşlü'l-cīmi ve'l-vāvi ve mā yüşellişühümā el-cevbü cevāribü el-cem'u cevārib
09. el-cevbü bi'l-fetḡi gönlek yaqasın uymak ve yırtmak ḡarḡ gibi ve kesmek kaḡ' gibi yukālü <Arapça> ve bābü
10. 'l-küllü kāle ve daḡı ceveb fetḡayla kaḡkana dirler türs gibi ve daḡı şol yeñsiz gönlege dirler ki ‘avratlar geyerler baḡiretün gibi el-cevābü bi'l-fetḡi ma' rüf el-cābetü bi-fetḡi'l-bā'i bir kimesnenüñ su'āline cevāb
11. virmek ma' nāsına isimdür kemā yukālü <Arapça> aşılta cevbetün idi vāv elife kalb olunup cābetün oldı el-cevbetü bi'l-fetḡi bulud
12. arasında açuḡ yir ve taḡlarda aralıcaḡ yir fūrçetün fi's-seḡābi ve'l-cibāli ma' nāsına ve daḡı kara taşlu yirde acucaḡ mevzi' kemā yukālü <Arapça>
13. cüvebün bi-vezni ‘ömerü cevte bi-fetḡi'l-cīmi bir şavtdur ki anuñla deve şuya kaḡırırılar kemā yukālü <Arapça> cüvellā bi'z-zammi ve'l-kaşri baḡrin vilāyetinde bir
14. kaḡ' anuñ adıdır ismü ḡışnin bi'l-baḡreyni ma' nāsına cücü'l-cāceti bi-fetḡi'l-cīmi ḡiç nesne degmez bir boncuḡa dirler ḡırzetün ve şıb'atün lā tesāvā şey'en ma' nāsına aşılta cevbetün gidi vāvı
15. elife kalb olunda cācetiñ oldı el-cevḡu bi'l-fetḡi bir nesnei kökünden ḡoparmaḡ ve gidermek istişāl gibi ve helāk itmek ihlāk gibi
16. <Arapça> cevḡā bi'l-fetḡi
17. mevzi'un bi's-sūri el-cevḡu bi'l-fetḡi seyl derenüñ kenārlarını almak ve ḡoparmaḡ yukālü <Arapça> el-cevḡānū bi'l-fetḡi ḡurmā sürüp ḡurıdıcaḡ bir yirin
18. gibi el-cevdü bi'l-fetḡi çok yaḡmur maḡarun keşirün gibi ve yaḡmur çok olmak yukālü <Arapça> el-cüdü bi'z-zammi cömerdlük saḡı gibi el-cevādü bi'l-fetḡi cömerd
19. ve saḡı kişi ve'l-cem'u cüdün bi'z-zammi ve ecvādün bi'l-fetḡi ve ecāvidü ke-esāvire ve cevda'ü ke-fuḡahā'i ve mü'enneşi daḡı cevādün gelür ve yukālü <Arapça> cüdün bi'z-zammi ve daḡı cevād fetḡile ıraḡ ma' nāsına
20. gelür ba' id gibi ve'l-cem'u ciyādün bi'l-kesri ve daḡı cevādün eyü yügrek ata dirler rā'i'un gibi müzekkeri ve mü'enneşi beraberdür ve'l-cem'u ciyādun bi'l-kesri ve ecyādün ve ecāvidü el-cüdetü bi'z-zammi at yügrek olmak

21. yuḳālū <Arapça> ve daḡı cūvedetün zammile ve fethile eyü olmak ma' nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> ve daḡı cevdetün
22. zammile şusuzluḡa dirler 'aşun gibi el-cuvādū ve'l-cūdetū bi'z-zammi şusuzluḡ 'aşaş gibi yuḳālū <Arapça> el-cūvūdū bi-vezni'l-ḳu' ūdi ölmek
23. mevt gibi yuḳālū <Arapça> el-cūdiyyū bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'i ve taḡfifihā ceziretü 'arabda bir taḡuñ adıdır ki nūḡ peygamberūñ gemisi anda ṡurdu ... el-cevrü
24. bi'l-fethi toḡru yoldan egilmek ve çıḡmak ve zulm itmek kemā yuḳālū <Arapça> yuḳālū <Arapça> ve bābühümā ḳāle cūrūn
25. bi'z-zammi bir şehriñ adıdır ismü beledin gibi müzekker olur ve mü'ennes olur el-civārū bi'l-kesri ve'z-zammi ḳonşu olmak ve minhü el-cār ya' nī ḳonşu ve daḡı cār diyü şol kimseye dirler ki sen anı bir zālīmūñ zulmünden
26. ḳurtarasın aşlında cevrün idi vāv elife ḳalb olundu cārūn oldu el-civeriyyū bi-kesratin şümme fethatin şümme teşdidin ziyāde ile gök gürlmesi şedidü şavti'r-ra' di ma' nāsına ve ḳatı kükreyci deveye de
27. bāzilün cevverehü dirler el-cevzū bi'l-fethi ḳoz fārisiden ta' rīb olunmuşdur vāḡidi cezve ve cem' i cevezāt gelür ve daḡı her nesnenūñ ortasına da cevzün dirler kemā yuḳālū <Arapça>
28. ecvāzün el-cevzerü bi'l-fethi geyik buzaḡısı el-cevzā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ortası aḡ dişi ḳoyun ve bir yılduzuñ adıdır ki göḡüñ ortasında ayḳırı dururu ve minhü el-cāyizü ya' nī şol kiriş ve oḡ didükleri
29. yoḡın ağacdur ki ṡamuñ ortasında ayḳırı çekerler ve daḡı cā'izetün 'aṡāya dirler ve bir içim şuya daḡı cā'izetün dirler yuḳālū <Arapça> aşlında cāvezetün idi

157b

01. vāv hemzeye ḳalb olundu el-cevzānū büryān altından bişmiş birinc el-cevzīnecü ve'l-cevzīnaḳu bi'l-fethi ve kesri'z-zāyi ve fethi'n-nūni fihimā ḳozlu şalu el-cevheretü ay olduḡı gök
02. el-cevherü ma' rüfū el-cevheriyyū bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i gevher şatıcı bāyi' u'l-cevheri gibi el-cevzāzū bi'l-fethi dürüst olmak ve bir mekānda yürüyüp öte geçmek ve bir nesne şıvarmak saḳyün gibi ve daḡı ol
03. şorulup içerilen şuya da cevzāzün dirler yuḳālū <Arapça>
04. <Arapça> ve yuḳālū <Arapça> el-cevzetü bi'l-fethi bir def' a şıvarmak sefīnetün gibi el-cevsü bi'l-fethi aramak ve yufalamak yuḳālū
05. <Arapça> el-cevsānū bi'l-fethi gicede gezmek ve ṡolanmak ṡūfānūn bi'l-leyli ma' nāsına el-cevārişü
06. yimek segiren nesne le-cevşü bi'l-fethi bir nesnenūñ göḡsi ve evveli ve daḡı bölük ma' nāsına gelür yuḳālū <Arapça> ve daḡı bir mevzi' uñ adıdır el-cevvāzū bi'l-fethi ve teşdidi'l-vāvi
07. şol yoḡın kimesne ki şalını şalını yürüye kemā yuḳālū <Arapça> el-cevzū bi'l-fethi ve'l-cevzānū bi-fethateyni şalını şalını yürümek yuḳālū <Arapça>
08. <Arapça> el-cū' u bi'z-zammi acıḳmak yuḳālū <Arapça> el-cev' atü bi'l-fethi bir kerre acıḳmak ve rabi' atü'l-cū' i
09. ebū ḡayy bin temīm el-cevfū bi'l-fethi çuḳur yir arzun muṡme'innetün ma' nāsına ve daḡı her nesnenūñ içi ve ḳarnı kemā yuḳālū <Arapça> ve daḡı 'ād diyārında bir derenūñ adıdır ki anda şu ve ağaclar
10. var idi ḡimār dirlerdi bir kişi bu dereyi iḡyā idüp ma' mūr etdi bu kimesnenūñ

- oğulları varidi hep oğulları öldiler dağı küfrü ‘azimle küfr oldu dağı evvel dereye müslimānlardan
11. her kimüñ uğrarsa öldürürdi bir gün allāhü te‘a.nuñ emriyle bu derenüñ aşağısında bir od hādiş oldu ve anda her kim var ise yakdı ve derenüñ şuyı dağı şoğuldu dağı ‘arab
  12. bunu meşel idüp didüler hüve ekferü min himārin <Arapça> ve dağı nesnenüñ içine ve kırnına geçirmek ve yetiştürmek ma‘nāsına maşdardur yuqālū <Arapça>
  13. <Arapça> el-cevefü bi-fethateyni bir nesnenüñ içi boş ve koğ olmak yuqālū <Arapça> el-cüfü bi’z-żammi giñ
  14. <Arapça> el-cüvāfü bi’z-żammi bir dürlü balıguñ adıdır çarbün mine’s-semeki ma‘nāsına el-cüfiyyü bi’z-żammi ve teşdidi’l-yā’i mişlühü el-cevfiyyü bi’l-fethi ve teşdidi
  15. ‘l-yā’i içi giñ ve kırnı büyük nesne vāsi‘u’l-cevfi gibi el-cevfā’ü bi-vezni’l-hamrā’e ecvefüñ mü’ennesidür içi boş ve koğ demek ma‘nāsına şeceretün cevfa’ü ey zāte cevfin el-cā’ifetü
  16. bi-kesri’l-hemzeti şol dürtmege ve şol yaraya dirler ki içi koğ nesnenüñ içine geçe ve içine kıriş ve içinden öte geçe kemā yuqālū <Arapça>
  17. <Arapça> ve cev olmayan nesnede cā’ifetün dinmez kemā kıle fi’l-mağribi el-cā’ifetün mā yekünü fi’l-lübneti ve’l-‘āneti <Arapça>
  18. <Arapça> aşılta cāvifetün idi vāv hemzeye kılb olundu cā’ifetün oldu el-cevzekatü bi-fethi’l-cimi ve’z-zāyi panbuğ kızası ve’l-cem‘u cevzekun el-cevzekiyyün bi’l-fethi ve teşdidi’l-yā’i
  19. panbuğ kızası şatıcı el-cevseku bi-vezni’l-cevheri köş kışrun gibi el-cüvāliku bi-żammi’l-cimi ve kesri’l-lāmi çuval didükleri kıbdur ve’l-cem‘u el-cevāliku ve’l-cevāliku bi-fethi’l-cimi fihimā
  20. <Arapça> el-cevkaqu bi’l-fethi el-cemā‘ atü mine’n-nāsi el-cevlü ve’l-cevletü bi’l-fethi fihimā el-cevelānū bi-fethateyni dönme ve çizginmek yuqālū <Arapça>
  21. min bābi kıle ve cevletün <Arapça> ve dağı cevelān fethateynile bir nesnenüñ ufacığına ve kötüsine dirler kemā yuqālū <Arapça> ve dağı cevlün ‘ağıl ve fikir ma‘nāsına da gelür yuqālū <Arapça> el-cevelü gügercin yavrusı
  22. ve dağı cevelü bi-fethateyni beynehümā sükünün genc yigide dirler şābbün gibi ve dağı ağıya dirler semmün gibi el-cevşenü bi-fethatyeni beynehümā sükünün gögse dirler şadr gibi ve dağı her nesnenüñ öñüne ve ortasına
  23. dirler ve gice evveline ve ortasına dirler ve zirih dirler dir‘un gibi el-cevlānū bi’l-fethi ve süküni’l-vāvi şām diyārında bir tağıñ adıdır el-cāmü sırcadan veya gümüşden
  24. tabağ ve kıdeğ aşılta cevmi idi vāv elife kılb olunup cām oldu el-cevcemü kızıl gül el-cevnü bi’l-fethi ağı nesneye ve kıran nesneye dirler ezdāddandur ve’l-cem‘u cünün bi’z-żammi
  25. ve dağı kıatı kıara ata ve kıatı kıara deveye de cevn dirler kemā yuqālū <Arapça> el-cevnetü bi’l-fethi güneş nürü ‘aynü’s-şemsi gibi ve ziftlü
  26. küpe cevnetün dirler ve dağı cevnetün cevnüñ cevnüñ mü’ennesidür ki ziyāde kıara demek olur kemā yuqālū <Arapça> el-cevnetü el-cünetü bi’z-żammi at ve deve ziyāde kıara olmak
  27. ma‘nāsına maşdardur ve dağı üzeri şahtiyānlanmış bir müdevver sille ve sepetdür ki ‘atğārlarda olur kemā yuqālū <Arapça>
  28. el-cem‘u cüvenü bi-vezni ‘ömere ve az olur ki vāv yerine hemze kıkr iderler

ve dağı zift qaralığına da cevnetü'l-kāri dirler sevādü'l-kāri ma' nāsına el-cüveniyyü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'i

158a

01. bağırtlak didükleri kuşdan bir nev'ün adıdır ki qarnı altı ve qanatları qara olur güderi didükleri nev'inden bu ziyāde büyük olur hattā bunuñ biri güderinün
02. ikisi kadar olur kemā yuqālū <Arapça> el-cevhü bi'l-fethi qarşılamaq yuqālū <Arapça> el-cāhü ululuk qadr ve menzilet gibi aşında
03. cūhun idi vāv elife qalb olunup cāh oldı cāhi bi'l-binā'i 'ale'l-kesri ve bi't-tenvini eyzan şavtdur ki bunuñla irkek deve sürerler kemā yuqālū <Arapça> el-cevvü
04. bi'l-fethi ve't-teşdidi gökle yir ortası ve giñ dere el-vādiyü'l-vāsi' ma' nāsına ve dağı yamāme zerqā'ü dirler bir şehriñ adıdır el-cüvvenü bi'z-zammi ve't-teşdidi kırba yaması ruq' atü's-siqā'i gibi
05. ve dağı çakır nuqretün gibi ve qaraya māyil bir renkdür demür boğı rengine beñzer kemā yuqālū <Arapça> el-civā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi giñ dere ve dağı şammān diyārında
06. bir mevzi'ün adıdır ve dağı içine çölmek koyucaq qab ve üzerinde çölmek koyucaq nesne cenāvetü'l-qıdri ma' nāsına el-ciyā'ü bi'l-kesri mişlühü faşlü'l-cimi ve'l-hā'i ve dağı ve mā yüşellişühümā
07. el-cehşü bi'l-fethi bir kimesni öykeni yimek yuqālū <Arapça> el-cühedü bi'z-zammi ve'l-fethi güc ve kuvvet tākātün gibi ve dağı cehdin fethile zaħmet
08. ve meşakqat ma' nāsına da gelür ve dağı tavarı güci yetmedüğünden artuq yürütmek ve bir nesne de ikdām ve cedd ve mübālağa itmek ve dağı südüñ köpüğünü ve qaymağını hep çıkarmaq
09. ve ta'āma iştihā idüp nefsi istemek ve ta'āma yemek ve bābü'l-ħamseti qata'a el-cāhidü bi-kesri'l-hā'i ta'āma iştihāsi ğālib kimesne şehriñ gibi el-cehdü bi-fethin bir kimesnenün dirliğı az ve qar
10. olmaq yuqālū <Arapça> el-cehādü bi'l-fethi berk yir arzun şulbetün gibi el-cihādü aşılta bir kimse düşmanına zaħmetle ve meşakqatle muqābele itmege
11. ve beraber olmağa dirlerdi ve yāħūd iki düşmānün her biri şāhibini def itmekde olanca tākātini ve kuvvetini harc itmege dirlerdi şoñra islāmda kāfirler ile şavaşmaq
12. çekişmek ma' nāsında ğālib olup isti'māl olundu kemā qāle fi'l-mağribi el-cihādü maşdarun
13. <Arapça> el-cehādü bi-fethatin şümme kesratin iştihā' çekdügi nesne yuqālū <Arapça>
14. <Arapça> el-cehrü bi'l-fethi kuyu içinde irkilen qara balçığı şuyı şafı ve pāk olunca çıkarup ayırtlamaq yuqālū <Arapça>
15. <Arapça> ve dağı bilmedügi yire gitmek yuqālū <Arapça> ve bir kimesnenün ğāfil iken şabāħda
16. üstün urmaq ve başkın itmek yuqālū <Arapça> ve tulumdağı südüñ ve yoğurduñ qaymağın ve yağın almaq yuqālū <Arapça> ve dağı sözi
17. āşikāre ve yüce şavtla söylemek yuqālū <Arapça> ve bir kimseyi ulu görmek ve bir kimesnenün gözüne baqduğı gibi bir nesne çoq gözükmek yuqālū <Arapça>
18. <Arapça> el-ceherü bi-fethateyni güneşde görememek yuqālū <Arapça>

19. <Arapça> el-cührü bi'z-zammi kişinüñ âşikâre ve açuğ olan nesnesine dirler hey'etde ve güzel yüzünden
20. <Arapça> el-cührâ'ü bi-vezni'l-hamrâ'e güneşde gözi görmeyen 'avrat ve dağı cemâ'at ma'nāsına da gelür yuğālū <Arapça>
21. el-cehratü bi'l-fethi âşikâr ve açuğ ma'nāsınadır ve minhü kavluhü te'a.
22. <Arapça> el-cehveratü bi-vezni'd-dahraceti sözi âşikâre ve yuğarıca şavtla söylemek yuğālū <Arapça> el-cehveriyü bi-fethi'l-cimi ve'l-vâvi ve teşdidi'l-yâ'i ve'l-cehîrü bi-fethatin şümme kesratin âşikâre ve yüce sözlü kişi refi' u
23. 'ş-şavti gibi ve dağı cehîr diyü güzel şüretlü kimseye dirler yuğālū <Arapça> el-cehâretü bi'l-fethi katı sözlü ve yüce sözlü kişi
24. olmağ ve küçücük şüretlü olmağ yuğālū <Arapça> ve bâbühumâ zarife ve ikisinüñ de ism-i fâ' illeri cehîr gelür kemâ merra
25. ve'l-cevherü li'l-'arabi'l-vâhideti cevheratü ve'l-ğurüfü'l-mechüretü 'inde'n-nuğâti <Arapça>
26. <Arapça> el-cehâzü bi'l-fethi 'avrat fercine dirler ve dağı deve ħavuduna dirler cemî' -i esbâbıyla
27. <Arapça> ma'a edâtihi ma'nāsına ve şol meşel dağı bundandır ki kaçan bir nesne kaçsa dağı ve örgese dağı girü dönmeşe ğarbün fî cehâzihi dirlerdi bu meşelüñ aşı şol
28. devededür ki arğasından esbâbıyla ħavudı düşüp ayakları arasına gelüp bundan ürküp yirde çok böğürdüp ve segirde ve'l-cem' u echizetün bi'l-fethi ve kesri
29. 'l-hâ'i ve dağı cehâz cîmüñ fethile ve kesrile şol eyü ve fâğir metâ' lara dirler ki gelin için ve sefer için yarağlana kemâ yuğālū <Arapça>

158b

01. <Arapça> el-cehîzü bi-fethatin şümme kesratin yügrek at feres serî' u'l-'iddeti ma'nāsına el-cehîzetü bi-fethatin şümme kesratin bir 'âğılsız 'avratuñ adıdır ki fülân ağmağ
02. min cehîzetin dirlerdi el-cehşü bir kimse ħorğusundan ağlarlanup şımkırdırağ bir kimseye şığınmağ yuğālū <Arapça>
03. dağı yirinden ħalğmağ nüñüz gibi yuğālū <Arapça> el-cehzu bi'l-fethi bir kimesni bir nesnenüñ üzerine bir kimeseye ğâlib olup yiñmege yuğālū
04. <Arapça> el-câhîzü bi-kesri'l-hâ'i nefesi tîz kişi ħadîdü'n-nefsi ma'nāsına el-cehâzetü bi'l-fethi ve'l-cühüzetü bi-zammeteyni nefis tîz olup ħağğan
05. olmağ ħiddetü'n-nefsi ma'nāsına el-cehîzü bi-fethatin şümme kesratin ve katı yetimden anası ħarnından düşen köşek el-cehlü ve'l-cehâletü bi'l-fethi fihimâ bilmemek 'ilmüñ zıddıdır ve ħad cehüle
06. <Arapça> el-câhiliyyetü bi-kesri'l-hâ'i ve teşdidi'l-yâ'i islâm zâhir olmazdan öñden ki zamâna dirler küfr-i zamândur yuğālū <Arapça>
07. el-câhiliyyetü el-cühelâ'ü bi-vezni'l-hamrâ'e ve hüve te'kidün li'l-evveli <Arapça> el-cehmü bi'l-fethi ekşi yüzlü ve devrük yüzlü kimesne 'abüsi'l-vechi gibi ve bir kimesnenüñ yüzüne devrük yüzle
08. bağmağ ve yüzünüñ çirkinin çıkarmağ yuğālū <Arapça> el-cehâmü bi'l-fethi yağmursuz ve şusuz bulud el-cühemetü bi'z-zammi ve'l-fethi gice âğirinde-
09. -ki şonuñ evveli kemâ yuğālū <Arapça> el-cühümetü bi-zammeteyni devrük yüzlü ve ekşi yüzlü olmağ yuğālū <Arapça>

10. el-cehümü bi-fetḥatin şümme zammetin ‘āciz kimesne el-cehmiyyetü bi'l-fetḥi ve teşdidi'l-yā'î bir tā'îfedür ki cennet ve cehennem fānî ve yok olur ve daḥî îmān ma'rifetdür ikrār ve sayir tā'at îmāndan
11. degüldür ve hîç kimesne için ḥaḳîkatde fi'l yokdur belki her fi'l allāhu te'alānuñdur ‘ibād ef'āle göre cemādāt gibidür her ‘abd-i fi'lde mücbir ve mükrehdür kendüçün
12. ḳudret ve ihtiyār yokdur dirler el-cehzamü bi-vezni'l-ca'fera başınuñ depesi yoḡın yüzi degirmi kişi <Arapça> ma'nāsına ve daḥî arslana da ceḥzamün
13. dirler esed ceḥhenem bi-feteḥatin ve teşdidi'n-nüni şol oduñ adıdır ki allāhü te'a. anuñla ḳullarına ‘azāb ider ve lā yenşarif <Arapça>
14. el-cihinnāmü bi-kesrateyni ve teşdidi'n-nüni dibi deriñ ve ırāḳ ḳuyu yuḳālü <Arapça> ve daḥî bir kimesnenüñ laḳabıdır ki ‘ömer bin ḳaṭan dirlerdi ve ḳile hüve ismü
15. tāba'tühü cüheyetün bi-lafzi't-taşḡir bir ḳabīlenüñ adıdır el-ceḥcehetü bi-vezni'd-daḥraceti canavara ḥayḳırmaḳ ve ünenmek girü dönsün diyü yuḳālü <Arapça>
16. li-yeküffe el-cihetü bi-kesratin şümme fetḥatin ṭarafa ve cānibe dirler ve bir nesnenüñ yönüne yüşüne dirler cem'î cihāt gelür el-ceḥā bi-vezni'l-'aşā ṭām yıkılıp ḥarāb olmaḳ ve ṭāmuñ üzerinde
17. ortası olmayup üstü açuḳ olmaḳ yuḳālü <Arapça>
18. el-cehvā bi-vezni'l-'aṭşā el-cehvā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'î açuḳ ve örtüsüz nesne yuḳālü <Arapça> faşlü'l-cimi ve'l-yā'î ve mā yüşellişühümā
19. el-cey'î bi-fetḥatin şümme sükünin şümme hemzetin el-cey'etü bi'l-fetḥi ve bi'l-hemzeti ba'de'l-yā'î elmek ityān gibi yuḳālü <Arapça> el-ci'itü bi'l-kesri gelmek ma'nāsına isimdür
20. el-ce'e bi'l-fetḥi mehmüzü'l-lāmi el-şarāb ve ‘inde'l-ba'z devei şuya ḳaḡırmaḳ ma'nāsına bir isimdür kemā yuḳālü <Arapça>
21. el-cibetü bi'l-kesri cevāb ma'nāsınadır el-cibü bi'l-fetḥi gönlek yaḳası ve daḥî gönleğe yaḳa uymaḳ ma'nāsına maşdardur yuḳālü <Arapça> ve yuḳālü <Arapça>
22. <Arapça> el-ceyhünü bi-fetḥi'l-cimi bi-zammi'l-ḥā'î belḥ şehrinde bir ırmaḡuñ adıdır ceyḥān bi'l-fetḥi şāmda bir ırmaḡdır el-cidü bi'l-kesri boyun ‘unuḳ
23. gibi ve'l-cem'u ecyād el-ceyedü bi-fetḥateyni boyun uzunluḡı ve güzelliḡi ṭülül-'unuḳı ve hüşni'l-'unuḳı gibi el-ceydā'ü bi-vezni'l-beyzā'e boynı uzun ve boynu güzel mü'ennesi ecyedü gelür
24. ve cem'uhümā cüdün bi'z-zammi el-ceyyidü bi-fetḥi'l-cimi ve kesri'l-yā'î'l-müşeddedeti eyü nesne cem'î ciyād gelür bi'l-kesri ve ceyā'idü gelür bi'l-fetḥi ve kesri'l-hemzeti ‘alā ḡayri ḳıyāsın ceyirün bi-fetḥi'l-cimi ve'l-binā'î
25. ‘ale'l-kesri ve'l-fetḥi ḥaḳḳan ma'nāsına bir isimdür ‘arablaruñ andıdır yemīnü'l-'arabi ma'nāsına el-ceyyārü bi'l-fetḥi ve teşdidi'l-yā'î alcu kireç ki ṭām şıvarlar ṭatlu kireç daḥî
26. dirler şārūç gibi ve daḥî göḡüsde bir ıssılıkdur ki ḳaḳımaḡdan ve açlıḡdan ḥāşıl olur el-cā'irü bi-kesri'l-hemzeti bir ıssılıkdur ki ḳaḳımaḡdan veya açlıḡdan ḥāşıl
27. olur ceyyār gibi aşlında cāyir idi yā hemzeye ḳalb olundu cā'ir oldı el-cizetü bi'l-kesri dere kenāri ve daḥî buña beñzer nesnelere kenāri kemā yuḳālü <Arapça>
28. <Arapça> el-ceyşü leşker cünd gibi kemā yuḳālü <Arapça> ve çölmek ḳaynayup ṭaşmaḳ ve dere ṭaşup seyllle ṭolmaḳ

29. ve bir kimesnenün gönli dönüp kuşası gelmek ve yâhūd gönli dönmek mi^ç desi kaynadığçün yukālū <Arapça>

159a

01. <Arapça> ve bābü'l-küllü bā^ç a el-ceyzu bi'l-fethi korçduğundan eklemek ve girü dönmek meyl ve ^çudül
02. gibi yukālū <Arapça> el-ciyyezu bi-kesratin şümme fethatin şümme teşdîdin şalını şalını yürüme kemā yukālū <Arapça>
03. <Arapça> el-cifetü bi'l-kesri ileş ki yimiş ve koçmış ola kemā yukālū <Arapça> el-cilü bi'l-kesri sınıf ma^ç nāsınadır kemā yukālū
04. <Arapça> el-ceyelāni bi'l-fethi şol ufacıç taşcuğazdur ki anı yıl çizgindire ve dolandıra kemā yukālū <Arapça>
05. <Arapça> ve dağı ^çabdü'l-kaýsdan bir kabilenün adıdur el-ciya^çü bi'l-kesri ve'l-meddi bir kabdur ki içine çölmek koyarlar vi^ç ā^çü'l-kıdri gibi el-ciyyetü bi-kesri'l-cîmi ve teşdîdi'l-yā^ç ve
06. taḥfifihā bir yirde irkilmiş şu el-mā^çü'l-müstekaru fi'l-mevzi^ç i ma^ç nāsına ceyyün bi'l-fethi ve't-teşdîdi işfahāni didükleri şehriñ adıdur mu^ç arrebdür bābü'l-ḥa^ç i ve mā ba^ç deḥü mine
07. 'l-muṭābıki ve'l-muzā^ç afi faşlü'l-ḥā^ç i ve'l-bā^ç i ve mā yüsellisühümā el-ḥabā bi-fethateyni mehmüzü'l-lāmi pādışāḥ muşāḥib celisü'l-melik ve ḥaşşatü'l-melik gibi ve'l-cem^ç i eḥbā^ç ü el-ḥubbü bi'z-zammi
08. ve't-teşdîdi fihimā sevmek muḥabbet gibi yukālū <Arapça>
09. <Arapça> ve dağı ḥıbb kesrile sevilmiş kimesne ḥabîb gibi ve dağı ḥubb zammile küpe dirre ḥābiye gibi fārisiden ta^ç arrub olunmuşdur cem^ç i ḥıbāb gelür bi'l-kesri ve ḥabîbetün
10. gelür bi-kesratin şümme fethatin el-ḥabbetü bi'l-fethi ve't-teşdîdi dane cem^ç i ḥabbün ve ḥabbātün gelür ve ḥabbün cem^ç i ḥubübün ve ḥubübātün gelür ve yürek içindeki qaraca nesneye ḥabbetü'l-ḳalbi dirler
11. süveydā^ç ü gibi ve dağı çörekotuna el-ḥabbetü's-sevdā^ç ü dirler şüniz gibi ve tohumın didükleri ota el-ḥabbetü'l-ḥamkā^ç e dirler ve dağı yüzerlik tohumuna ḥabbü'r-reşād dirler ve dağı tolu danesine ḥabbü
12. 'l-gāmām dirler ve baṭn ağacınıñ yemişine el-ḥabbetü'l-ḥazra^ç e dirler ve ekmege dağı cābir bin ḥabbe dirler ve dağı ḥabb bir nesnenün pāresine dirler kemā yukālū <Arapça> el-ḥıbbetü bi'l-kesri
13. ve't-teşdîdi şol yaban otcuğazları danesi ve tohumdur ki ḳüt olmaz kemā yukālū <Arapça>
14. <Arapça> el-ḥıbbetü bi'z-zammi ve't-teşdîdi sevmek muḥabbet gibi el-ḥıbāb bi'l-kesri sevişmek el-ḥubāb bi'z-zammi sevmek muḥabbet gibi ve dağı yılan ḥayyetün gibi el-ḥabābü bi'l-fethi ulu şu
15. mu^ç azzamü'l-maṭari ma^ç nāsına ve ^çinde'l-ba^ç zi şu üzerinde olan cıllıklar ve ḳabarcıklar ki ye^ç ālil dirler ve dağı ḥabāb fethile gāyet ve nihāyet ma^ç nāsına da gelür ḥabābüke en teḳüle keza
16. ey gāyetüke el-ḥababü bi-fethateyni dişler biribiri üzerine biñişüp dişlek ve şırtlak olmaç kemā yukālū <Arapça> el-ceḥābü bi'l-fethi kiçirek nesne şağır gibi ve'l-cem^ç u el-ḥabāhibü el-ḥubāhibü
17. bi-zammi'l-ḥā^ç i'l-ülā ve kesri's-şāniyeti bir baḫil ve nākes kişinün adıdur ki evinde odı berk yakmazdı konuç gelmesün diyü ḥattā at dirnağından çıkan oda nārü'l-ḥubāhib diyü temsil iderlerdi

18. ve şol siñek ki gice ile uçar dağı od gibi yaldırar aña dağı ebū ḥubāḥib dirler ve dağı anuñ
19. el-ḥabīb bi-fethātin şümme kesratin sevgülü kimesne ve tuḡālū <Arapça>
20. ḡavlühüm ḥabbezā <Arapça>
21. <Arapça>
22. <Arapça>
23. <Arapça> el-cīcū bi-fethātin şümme kesratin ve bi-sükūni'l-bā'i eyzan osurmak yellenmek ḥabḡun gibi yuḡālū <Arapça>
24. <Arapça> el-ceycū bi'l-fethi ve't-teskīni urmaḡ darb gibi yuḡālū <Arapça> el-ḥıbrū bi'l-kesri mürekkebetün dirler
25. anuñla yazı yazarlar ve dağı renk ma'nāsına da gelür levnün gibi ve'l-cem' u ḥubūrün bi'z-zammi ve dağı eşer ma'nāsına da gelür ve güzellik ma'nāsına gelür cemālün gibi yuḡālū <Arapça>
26. <Arapça> ve dağı sözi eyü söyleyici kişiye de şabrün dirler kesrile ve 'inde'l-ba'z fethile yehūdiler dānişmendī ve'l-cem' u aḡbārın el-ḥabrū bi'l-fethi bir nesni güzel eylemek ve sevinmek
27. ve sevindürmek sürür gibi yuḡālū <Arapça>
28. <Arapça> el-ḥabārū bi'l-fethi el-eşer ya'nī nişān ve 'alāmet ve'l-cem' u el-ḥabārāt el-ḥıberatū bi-kesratin şümme fethātin yemenden
29. gelür bir dürlü köşlü ḡara 'abādur berdimān dirler ve'l-cem' u ḥıberün ḥıberātün bi-kesratin şümme fethātin fihimā el-ḥıbratū bi'l-kesri ve'l-ḡabarū bi-fethateyni diş şavarmaḡ felḡun gibi yuḡālū

159b

01. <Arapça> ve dağı ḡabarün fethateynile yara azmaḡ ve özülmeḡ neksün gibi ve 'inde'l-ba'zi yara oñulup bir miḡdār eşer
02. ḡalmaḡ yuḡālū <Arapça> el-ḥıberū bi-kesratin şümme fethātin şümme teşdidin bir şehrūñ adıdur el-ḥubūrū bi-zammeteyni sevinmek ve sevindürmek
03. yuḡālū <Arapça> el-ḡabūrū bi-zammi'l-bā'i fāsıḡlar oturacaḡ yir meclisü'l-fāsıḡı gibi el-ḡubārā bi'z-zammi ve'l-ḡaşri tüy didükleri ḡuş müzekkeri
04. ve mü'ennesi vāḡıdi ve cem' i beraberdür ve eger dilerseñ cem' inde ḡubāriyāt di ve fi'l-mişli <Arapça>
05. <Arapça> el-ceyirū bi-fethātin şümme kesratin deve kükredüḡi vaḡtın aḡzına yıḡılan köpük ligāmü'l-ba'iri gibi
06. ve dağı bulud şehāb gibi ve dağı yeñi nesne cedid gibi yuḡālū <Arapça> el-ḡaberberū bi-vezni's-seferceli nesne şey' gibi yuḡālū <Arapça> el-ḡabterū bi-vezni
07. 'l-ca'feri ḡışa boylu ḡaşir gibi cel-ḡıbecrū bi-kesri'l-ḡā'i ve fethi'l-bā'i yoḡın ve ḡoyu nesne ḡalız gibi el-ḡabevkerū bi-vezni's-seferceli şol ḡumdur ki anda yüriyen kişi yol yañılup
08. ezer ve dağı belā vü zaḡmet dāhiye gibi el-ḡabevkerā bi-fethi'l-ḡā'i ve'l-bā'i ve'l-kāfi ve'r-rā'i belā vü zaḡmet dāhiye gibi ve yuḡālū <Arapça>
09. el-ḡabsū bi'l-fethi tuta ḡomaḡ yuḡālū <Arapça> yuḡālū <Arapça> ve bābühümā ḡarabe el-cüstü bi'z-zammi tütulmaḡ ma'nāsına bir isimdür kemā yuḡālū
10. <Arapça> el-ḡabsū bi'z-zammi vaḡf olunmuş nesne el-ḡıbsū bi'l-kesri bir aḡac ya biraz taşlardur ki şu yolunda yaparlar içinde şu eḡlensin dağı ḡum

- şulansın
11. ve tavarların şuvarsınlar diyü ve dağı şol çukur yir ki anda yağmur şuyı irkilir aña dağı ħabs dirler maşna[‘] atü'l-mā[’]i gibi ve cem[‘]uhümā aħbāsün el-ħabīsü bi-fetħatin şümme kesratin
  12. allāhü te[‘]a. yoluna vaķf olunmuş nesne ve'l-cem[‘]u ħubus bi-zammeteyni el-ħibāsü bi'l-kesri degirmen unluķu ki degirmenden un anuñ içine dökülür fāriside derzān dirler el-ħabeşü ve'l-ħabeşetü
  13. bi-fetħateyni ħara [‘]arablardan bir cinsdür cinsün mine's-sevdāni ma[‘]nāsına ve'l-cem[‘]u cüşāhü bi'z-zammi ve'l-vāhidü ħabeşiyün el-ħabeşü bi'l-fetħi düşürmek cem[‘] gibi el-ħubāşetü bi'z-zammi nāsdan
  14. şol cemā[‘]atdür ki her biri bir ħabileden ola aħbüşün bi'z-zammi ve eħābīşü dağı bu ma[‘]nādudur ve dağı ħabāşetün nesne ma[‘]nāsına da gelür şey gibi yuķālü <Arapça>
  15. <Arapça> ceşün bi-lafzi't-taşğiri bir ma[‘]rūf ħuşdur cüşeyyü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā[’]i mekke altında bir tağuß adıdur ki eħābīş ħureyš andan ad ħonulmuşdur
  16. el-ħabezü bi-fetħateyni ħımıldanmaķ ħareket gibi ve [‘]inde'l-ba[‘]z seslenmek şavtün gibi el-ħabzü bi'l-fetħi ötdürmek yuķālü <Arapça> ve oķ yaydan çıkup atanuñ öñüne düşmek yuķālü <Arapça>
  17. <Arapça> ve eksilmek noķşān gibi ve yuyılmaķ buţlān gibi yuķālü <Arapça>
  18. el-ħabetü bi-fetħateyni yara eyü olmışken yine azmaķ ve üzölmek ve dağı tavar otı çok otlamaķdan ħarnı köpüp ve şişüp içinde necis çıkmaķ ve [‘]inde'l-ba[‘]z zurraķ didükeri unı
  19. tavar çok yemekden ħarnı köpmek yuķālü <Arapça>
  20. <Arapça> el-centā ve'l-centātü bi-fetħi'l-hā[’]i ve'l-bā[’]i ve't-tā[’]i boyı kışa ve ħarnı büyük kimesne el-ķaşirü'l-baţni gibi yühmezü ve lā yühmezü nünla
  21. elif seferecele ilħāķ olunmaķ için ziyāde olunmuşdur el-ħabtu bi'l-fetħi ve'l-ħubūtu bi-zammeteyni yuyulmaķ ve bozulmaķ buţlān gibi yuķālü <Arapça>
  22. <Arapça> el-ħabķu bi'l-fetħi ve süküni'l-yā[’]i ve bi-kesri'l-bā[’]i eyzan el-ħubāķu bi'z-zammi oşurmaķ rüdām ve ħurāt gibi yuķālü <Arapça>
  23. <Arapça> el-ħabaķu bi-fetħateyni yarpuz didükleri otdur füzecün gibi el-ħubeyķun bi-lafzi't-taşğiri bir dürlü kötü ħurmādur ki [‘]azķu'l-ħubeyķ dirler el-ħabellaķu
  24. bi-feteħātın bir aşıl ufacıķ ħoyunlardur ki ħiç büyürmezler kemā yuķālü <Arapça> el-ħıbākü bi'l-kesri ve'l-ħabiketü bi-fetħatin şümme kesratin ħum üzerinde olan yol ve dağı ħum gibi
  25. yumşaq nesnelerde olan yol ve dağı gök yüzünde olan yıldızlar yolu ki ħacılar yolu dirler ve fāriside keħkeşān dirler ve dağı her nesnenüñ büyüğini ħum
  26. büyügi gibi ki yumşacıķ yil doķandığı vaķtin bükün bükün ve yol yol ider ve dağı şol durur şu gibi ki doķandığı vaķtin bükün bükün ve yol
  27. yol ilerü dağģı demürden cevşen bükügi ve kıvırcıķ saç bükügi ve cem[‘]u'l-ħıbāki ħubükün bi-zammeteyni ve cem[‘]u'l-ħabiketi ħabāyikü kemā ħālü <Arapça>
  28. ve ħavlıhü te[‘]a. <Arapça>
  29. <Arapça> el-ħabķü bi'l-fetħi bizi eyü ve berk toķumaķ yuķālü <Arapça>

160a

01. el-ḥabeketü bi-fetḥateyni kavıd danesi ḥabbetün mine's-sevîki gibi el-ḥaberkā bi-fetḥi'l-ḥā'i ve'l-bā'i ve'l-kāfi kene kırād gibi mü'enneşi ḥaberkāt gelür ve daḥı arḳası uzun ve ayakları kışa ve ortası yoḡın kişi
02. el-ḥablü bi'l-fetḥi örme ve urġan resen gibi ve'l-cem' u ḥibālün bi'l-kesri aḥbülün bi-fetḥi'l-hemzeti ve daḥı ve zammi'l-bā'i ve daḥı 'ahd ü emān ve daḥı ulaşmak vişāl gibi ve bükme fitil gibi ve ḥablü'l-verid boyunda
03. bir ṭamardur ki şāḥ ṭamar dirler ve omuz siñirine ḥablü'l-'ākıḳ dirler ve ḳol ṭamarına ḥablü'z-zirā' dirler ve fi'l-meşeli hüve 'alā ḥablü zirā' ike ey fi'l-ḳurbi minke ve daḥı uzun dilkem ḳumada
04. ḥabl dirler el-ḥubletü bi'z-zammi büyük dikenlü ağaclaruñ yimişine dirler şemerü'l-'uzāti gibi ve daḥı şol bezeke dirler ki meftülde ve boyun bendelerde olur el-ḥıblü bi'l-kesri belā vü miḥnet dāhiye gibi
05. ve'l-cem' u ḥubülün bi'z-zammi el-ḥabelü bi-fetḥateyni yük ḥaml gibi anası ḳarnındaḡı velededirler maḥmülün ma'nāsına aşılda maşdardur yüklü ve ḳonuncı olmaḳ ma'nāsına yuḳālü <Arapça>
06. ṭarabün fehüve ḥubülün bi'z-zammi mü'enneşi ḥabeletün gelür bi-fetḥateyni ve fi'l-ḥadıṣ nühiye 'an ḥabali'l-ḥabeleti ya'nī anası ḳarnındaḡı veledüñ ṭoġuracaḡı veledi şatmaḳdan nehy olundu bey' nitācü'n-nitāci
07. ve veledü'l-cenini ma'nāsına ve daḥı ḥabeletün fetḥateynile ve bānuñ sükünile üzüm ağacı budāḡına ve fidānına dirler ḳazibü'l-kürmi gibi el-ḥıbāletü bi'l-kesri kemend didükleri ḥalkādur ki urġan
08. ucuna iderler daḥı anuñla canavar avlarlar el-ḥābilü bi-kesri'l-bā'i av avlamak için kemed ḳuran kimesne nāşibü'l-ḥıbāleti li'ş-şaydi ma'nāsına ve aḥterī luġātinde daḥı biz arışı dimiş
09. sedā gibi el-ḥābülü bi-zammi'l-bā'i ḥurmā ağacına çıḳduḳları urġan el-ḥublā bi'z-zammi yüklü 'avrat ve ḳonuncı ṭavar cem' i ḥabālā ve ḥabāleyāt gelür bi-feteḥātın el-ḥābilü bi-fetḥatın şümme kesratin arslan
10. yirinde durup ḳaçmayan kişi el-ḥabenü bir kimesnenüñ ḳarnında şaru şu cem' olup yüregi şişmek yuḳālü <Arapça>
11. mā'ün eşferü el-cenā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e ḳarnı şişmiş zaḥmetlü 'avrat ve çıbanlu 'avrat el-ḥıbnü ve'l-ḥıbnetü bi'l-kesri fihimā büyük çıban rammelün gibi ve'l-cem' u ḥabinün bi-fetḥatın şümme kesratin ḥabinetün bi-lafzi't-taşġir boy didükleri böcek em ḥabın daḥı dirler el-ḥıbevü bi'l-fetḥi oġlan dört ayaklu olup emeklemek ve göti üstüne sürtmek ve yaḳın olmak dünüvvün gibi ve yüksek olmaḳ irtifā' gibi
13. ve oḳ bir yüzüne düşdükdən soñra sekerek nişāna doḳunmaḳ ve bir nesnei şaḳlayup men' itmek yuḳālü <Arapça>
14. <Arapça> el-ḥabvetü bi'l-fetḥi virmek i' ṭā'ün gibi yuḳālü <Arapça>
15. <Arapça> el-ḥıbā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi el-'atā'ü el-ḥubivetü bi'z-zammi ve'l-kesri iḥtibā' ma'nāsına bir isimdür ki dizlerin diküp göti üstüne oturup arḳasından
16. beraber 'imāmiyle iki dizlerin baġlamaḳdur ve 'inde'l-ba'z dizlerin diküp göti üstüne orutup ellerin dizleri ardından baġlamaḳdur ve daḥı her nesne ki bile ḳuşanurlar mā yüşeddü bihi
17. 'l-vasaṭu ma'nāsına ve'l-cem' u ḥıben bi'l-kesri ve gök yüzüne ayḳırı çekilmiş bulut şehābün mu'terizün gibi zekerehü'l-aḥterī el-ḥabı bi-kesri'l-bā'i sürinür ve emekler oġlan ve yaḳın nesne ḳarib gibi
18. ve yüce nesne mürtefi' ve müşerref gibi ve yire düşdükdən soñra sekerek

- nişāna doğunan oğ ve virici mu‘tī gibi ve iki yanları yüksek kimesne <Arapça> dirler el-ħubıyyü
19. bi-fethatin Şümme kesratin Şümme teşdidin el-ħabā bi-vezni'l-‘aŐā Şol bulutdur ki henüz gök yüzüne ip gibi ayķırı girilüp dağı bitevi ĳaplamamıŐ ola faŐlül-ħā’i ve't-tā’i ve mā yüŐelliŐühümā
20. el-ħat’ü bi'l-fethi ve bi'l-hemzeti fi āħirihi Şaçak bükme ve örmek yuđālü <Arapça> el-ħattü bi'l-fethi yolmak ve ovmak
21. ferk gibi ĳakk gibi ve ĳabık Şoymak ĳıŐrun gibi yuđālü <Arapça> ve ivdirmek ta‘cıl gibi
22. yuđālü <Arapça> ve bābü'l-küllü redde ve tiz nesne serī‘un gibi yuđālü <Arapça> el-ħutātü bi’z-zammi bir nesneden yolduğuğ vaktin
23. ve ovuduğuğ vaktin aşağa dökülen ve Őaçılan nesne kemā yuđālü <Arapça> ĳattā bi-fethateyni ve't-teşdidi ĳarf tekünü cārreten ke-ilā fi intihā’i'l-gāyeti
24. ve ‘atıfetün ke'l-vāvi ve ĳarfü’btidā’in yüŐte’nefü bihā ba‘dehā el-ħatdü bi’lfethi bir yire muğim olup berk durmak yuđālü <Arapça> el-ħutudü
25. bi-zammeteyni Şuyı gelmez bınar ‘aynun lā yenĳatı‘u mā’ühā ma’nāsına el-ħıtrü bi’l-kesri azıcıĳ ‘atā’ün ‘atıyyetün yesiretün gibi el-ħatrü bi’l-fethi virme i‘tā’ gibi yuđālü <Arapça>
26. a‘tāhü iyyāhü ve dağı ĳatmak zevĳ gibi yuđālü <Arapça> ve dağı ĳadıruđ ve ĳaymenüđ etegi yuğarı ĳalkup düŐürölüp dağı bir kimesne bunda
27. iĳerü setre ve ĳicāba yetişmek yuđālü <Arapça> ve dağı irkek dilkü
28. el-ħıtārü bi’l-kesri Şaçak netek olursa bir nesneye kifāf olup yeten nesne kifāfün gibi ve dağı her nesne ki bir nesnei iħāta idüp toluŐa kemā yuđālü <Arapça>
29. <Arapça> yuđālü <Arapça> el-ħutretü bi’z-zammi yapı yapmakĳün

160b

01. baŐın ta‘ām vekiretün gibi el-ħatretü bi’l-fethi Őorlamak ve emmek raż‘atün vāħidetün gibi el-ħatreŐetü bi-fethi’l-ħā’i ve’r-rā’i ĳekirge bir nesnei yirken ĳāŐıl olan sese Őavtü ekli’l-cerādi gibi
02. ve dağı ĳımıldı ĳareket gibi ve’l-cem‘u ĳatāriŐü ve minhü ĳavluđüm <Arapça> el-ħutruŐü bi-zammi’l-ħā’i ve’r-rā’i ĳıŐa nesne ĳaŐir gibi ve’l-cem‘u ĳatāriŐü el-ħatfü bi’l-fethi
03. ölmek mevt gibi ve’l-cem‘u Őuvvefün bi’z-zammi yuđālü <Arapça>
04. <Arapça> kezā fi’l-mađribi el-ħatkü bi’l-fethi ve’l-ħatkānū bi-fethatin bir kimesne adımın birbirine yađın idüp tiz tiz yürimek ve bir ĳarafa yüzün döndürmek teveccüh gibi yuđālü <Arapça>
05. <Arapça> el-ħatlü bi’l-fethi virme i‘tā’ün gibi yuđālü <Arapça>
06. iyyāhü zekerehü’l-aĳterī ve lem ecid fimā ‘indī mine’l-uşülü el-ħatkelü bi-vezni’l-ca‘feri ĳıŐa boylu yaramaz kimesne ĳaŐirün le’imün gibi el-ħatmü bi’l-fethi el-ħükmü ve’l-ĳazā’ü ve’l-cem‘u ĳutümün ve berk eylemek
07. aĳkām gibi ve bir kimesnenüğ üzerine bir nesni vācib itmek yuđālü <Arapça> el-ħātımü bi-kesri’t-tā’i ĳükm idici ĳāzī gibi ve berk idici muĳkem gibi
08. ve vācib idici müceb gibi ve ĳara ĳarđa ĳurābün esvedü gibi ve ĳātemü’t-ĳayy racülün yağrubü’l-meŐele fi’l-cüdi el-ħutāmetü bi’z-zammi Őofra üstünde ĳalan ta‘ām Şu gibi el-ħatinü bi’l-fethi
09. ve’l-kesri beñzemek beraberlik yuđālü <Arapça>

10. <Arapça> el-ḥıtvü bi'l-kesri saçağını kendüye ulaşıq bükme ve örmeğe yuḳālū <Arapça>
11. ve lā yühmezü kemā merra el-ḥatiyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdîdin maḳal didükleri yemişün kavıdı sevıku'l-maḳali gibi faşlü'l-ḥā'ı ve's-şā'ı ve mā yeşellişühümā el-ḥaşşü bi'l-fethi ve't-teşdîdi
12. ve'l-ḥaşḥaşetü bi-fethi'l-ḥā'eyni ḳandırmaḳ taḫzîz gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥuşşü bi'z-zammi şaman kırındısı ḫuṫāmü'l-nebeni gibi ve iri
13. ḳum remlün ḥaşınün gibi ve ḳatıḳsız itmek ve ḳarışmaduḳ nesne yuḳālū <Arapça> el-ḥaşāsü bi'l-fethi ve'l-kesri tizlik sür'at gibi ve deprenmek iztırāb gibi ve yuḳālū <Arapça>
14. <Arapça> el-ḥaşḥāsü bi'l-fethi ziyāde tiz gidici nesne anda hiç süstlük olmaya serı' un leyse fihi fütürün ma'nāsına el-ḫışşışā bi-kesrateyni ve teşdîdi's-şā'ı'ulā
15. ziyāde ḳandırmaḳ el-ḥuşḥüşü bi-zammi'l-ḥā'eyni mişlühü el-ḥaşışü bi-fethatin şümme kesratin ivici ve tiz tiz gidici ḫarişün müsri' un gibi el-ḥaşrū bi-fethatin göz ḳabağında ḳızılca sivilici çıḳmaḳ ve 'inde
16. 'l-ba'z ağlamaḳdan ve ağrıyıḳdan gözün ḳabaḳları ḳalıñmaḳ ve ḳatu ḳatu olmaḳ ve bekmez bitüp dane dane olmaḳ ve gevde de ufacıḳ süleci çıḳmaḳ yuḳālū
17. <Arapça> el-cüşāretü
18. bi'z-zammi arpa ve buğday ve birinc ḫurmā gibi nesnelereñ yire dökülen ḳabıḳı ve her ḳabıḳlı nesnelereñ ḳabıḳından ayırtlanup pāk idüldüğü vaḳtin dökülen ḳabıḳı ve daḫı şire şıḳındısı
19. ki cibre dirler ve yağ çokalıñı şıḳletü'd-dühni gibi ve her nesnenün kötüsü ve yaramazı el-ḫışmetü bi'l-kesri üst tuṫaḳuñ ortasındağı çevrimce nesen dāyiretün fi vasaṫı's-şefeti
20. el'ulyā ma'nāsına ve 'inde'l-ba'zi üst tuṫaḳuñ derisi sarḳıḳ olmaḳ zekerehü'l-aḫterı el-ḫuşfü bi'z-zammi her nesnenün cevfi ya'nı içi ve ḳarnı zekerehü'l-aḫterı ve lem
21. ecidhü fi ğayrihi el-ḥaşelü ḫāl yaramaz olmaḳ sü'ül-ḫāl gibi zekerehü'l-aḫterı el-ḫuşāletü bi'z-zammi mişlü'l-ḫuşāreti el-ḫaşilü bi-kesri'l-ḥā'ı ve fethi'l-yā'ı taḳlarda biten ağaḳlardan
22. bir nev'ı ve daḫı boyı ḳışa ḳişi racülün ḳaşırün gibi el-ḫaşmü bi'l-fethi virmek i'tā'un gibi ve ovmaḳ delk gibi yuḳālū <Arapça> el-ḫaşmetü bi'l-fethi ḳızıl
23. mişe ükmetü ḫamrā'e gibi ve daḫı 'avrata da ḫaşmetün dirler el-ḫaşā bi-vezni'l-'aşā şamanuñ ufacıḳları ve inceḳleri deḳāḳü't-tebni gibi ve ḫurmā ḳab ḳuşürü't-temri gibi zekerehü'l-aḫterı el-ḫaşvü
24. bi'l-fethi bir nesnei ucalayıp daḫı şaçmaḳ ve bir kimseye azıcıḳ nesne virmek yuḳālū <Arapça>
25. <Arapça> el-ḫaşvā'ü bi-vezni'l-ḫamrā'e toprağı çok yir arzün keşiratü't-türābi gibi el-ḫaşyü bi'l-fethi bir nesne ucalayıp şaçmaḳ yuḳālū <Arapça>
26. izā ḳabezahü ve remāhü el-ḫuşvetü bi'z-zammi bir avuç toprak el-ḫışvetü ve'l-ḫışyetü bi'l-kesri fihimā iki avuç tolası nesne mele'ül-keffeyni gibi ve 'inde'l-ba'zi ḫışyetün bir avuç tolasına dirler cem'ı
27. ḫaşeyāt gelür ve daḫı bir küçücük ḳoḳulu otdur ki eṫıbbā ḳatında azreyün dirler faşlü'l-ḥā'ı ve'l-cımi ve mā yüşellesühümā el-ḫace'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi sevinmek feraḫ gibi ve bir nesne
28. ḫariş olup buḫl eylemek yuḳālū <Arapça> el-ḫacebü bi'l-fethi içür girmekden men'

29. itmek yukālū <Arapça> el-ḥicābü bi'l-kesri perde

161a

01. setr gibi bu ma' nāya cem' i ḥucb gelür bi-zammeteyni ve süküni'l-cimi ve içeri girmekten men' itmek ma' nāsına maşdardur ve daḥı yürekle sāyiri ortasındaḡı perdeye ḥicābü'l-cevfi dirler el-ḥācibü
02. bi-kesri'l-cimi ḡaş ki göz üstünde ayķırı biten kıldur fāriside ebrü dirler cem' i ḥavācib gelür ve muṡlaķā men' idici ve daḥı bekler ḡabucısı ki kimesnei içeri girmege
03. ḡomaz men' ider cem' i ḥuccāb gelür bi'z-zammi ve teşdıdi'l-cimi ve güneş ṡoḡduḡı gibi ol gözükken kenārına ḥācibü's-şemsi dirler cem' i ḥavācib gelür el-ḥicbetü
04. bi'l-kesri ḡapucılık itmek el-ḥacebetü bi-fethateyni yan başı ki segirden ve uca didükleri 'uzuvuñ başı ki böḡür altındaḡı sürce kemigüdür ikisine ḥacebetān
05. dirler re'sü'l-veriki ma' nāsına el-ḥaccü bi'l-fethi ve't-teşdıdi aşılđa ḡaşd itmege dirler ve minhü racülün maḡcübün ey maḡşūdun ammā 'örfde ziyāret
06. itmek için mekkeye ḡaşd itmek ṡavāf itmege dirler ve bir kimse bir kimesni ḥucetle ve bürhānla ḡālib olmaḡ ve bir kimse bir kimesni çok varup gelmek
07. ve bir kimse bir kimesnenüñ başı yarıḡına mīl şoḡmaḡ 'ilāc itmekçün yukālū <Arapça>
08. <Arapça> ve bābü'l-küllü redde el-ḥiccü bi'l-kesri ve't-teşdıdi mekkeye ḡaşd itmek ve ṡavāf itmek
09. ma' nāsına isimdür el-ḥāccü bi't-teşdıdi muṡlaķā ḡaşd idici ve mekkeye ḡaşd idici ve ṡavāf idici ve bir kimseye ḥucetle ḡālib olucı ve'l-cem' u ḥuccün ve ḥuccācün bi-zammi'l-ḡā'i ve teşdıdi'l-cimi fihimā ve ḥācicün
10. ve imra'etün ḥācctün ve nisvetün ḥavāccün beytallāhi te'a. bi'l-izāfeti <Arapça>
11. li-kevnihı ḡayra munşarifin el-ḥicctü bi'l-kesri bir kerre ḡacc itmek ve hiye min's-şevāzzi li-enne'l-ķıyāse el-fetha ve daḥı yıla dirler sene gibi ve'l-cem' u ḥācicün bi-fethatin şümme kesratin ve daḥı ḡulaḡ yumşadına dirler şāḡmetü'l-üzünü gibi
12. ve kulaḡa aşduḡları incü veya boncuḡ zü'l-ḡiccti bi'l-kesri ḡacc itdükleri ayuñ adıdur şehrü'l-ḡacc ma' nāsına ve'l-cem' u zevātü'l-ḡiccti <Arapça> el-ḥucctü bi'z-zammi ve
13. ve't-teşdıdi bürhān ve delil ve'l-cem' u ḡuccün bi-zammetin şümme fethatin el-ḡicācün bi'l-fethi ve'l-kesri şol kemükdür ki gözün eṡrāfını çevire ṡolanur ve daḥı ḡaş anuñ üstünde biter ve'l-cem' u eḡicctün bi-fethatin şümme
14. kesratin şümme teşdıdin el-cemcemetü bi-vezni'z-zelzeleti girü dönmek nukuş gibi ve ḡorḡudan ḡuşşalanmaḡ ve ḡöñlündeki nesnei dimek isteyüp yine dimemek yukālū <Arapça>
15. <Arapça> el-ḡicācü bi'l-kesri mişlühā el-ḡafizü'l-ḡaccāci bi'l-fethi ve teşdıdi'l-yā'i tebi' -i ḡāşimī dirler bir kıledür ki sekiz rıṡıl nesne
16. alur el-ḡācicü bir kimesnenüñ başı yarıḡına şoḡan kişi 'ilāc itmekçün el-ḡācctü bi't-taḡfifi gereklü olmaḡ ve gereklü nesne ve'l-cem' u ḡāccün ve ḡāccātün ve ḡıvecün bi-vezni 'inebin ve ḡavāyicin
17. 'alā ḡayri ķıyāsin ve daḥı bir dürlü aḡ dikendür ki yandaḡ dirler cem' i ḡācc gelür el-ḡacerü bi-fethateyni ṡaş cem' i kılleti aḡcār ve cem' i keşreti ḡicārın

- ve hicāratün gelür ve altunla gümüşe hācerān
18. dirler ve bilegü taşına hācerü'l-messi dirler ve benū isrā'īl zeytūni didüklerine el-yehūd dinür el-hācrü bir kimseyi kendü mālında taşarruf itmekden men' itmek yuḳālū
  19. <Arapça> ve daḫı hācer-i yemāme didükleri ḳaşaba bu ma'nāya müzekker ve mü'enneṣ isti'māl olunur el-hācirü bi'l-fethi ve'l-kesri insānuñ ḳoltuḡı altından
  20. biline varıncaya dirler ve'l-cem' u el-hūcürün bi'z-zammi andan ṣoñra bir kimse bir kimesnenüñ hıfzında ve men'ine sened olsa fülānün fi hācerin didiler el-hācerü bi'l-hārekāti's-şelāşi ḫarām olan
  21. nesne ve'l-kesrū efşahu kezā fi's-şihāhi ve yeḳülū <Arapça>
  22. <Arapça> el-hācrü bi'l-kesri el-'aḳlu ve ka'benüñ altun oluḡ yanından ḫaṭīm ḳaplayup çevirdiḡi mevzi' a hācrü'l-ka'be dirler kemā yuḳālū
  23. <Arapça> kezā fi'l-maḡribi ve daḫı her nesne ki sen anı dīvārdan men' idüp iresin aña da hācr dirler ve daḫı şām
  24. cānibinde ḳurā deresi ḳatında menāzil-i şemūd didükleri mevzi' a da hācr dirler ve dişi ata da hācr dirler feresün ünsā gibi ve ḫaşımlıḡ ḳarābetün gibi ve göñlek etegi zeylū
  25. ḳamışın gibi el-hācretü bi'l-fethi tām ve ev cānibi nāhiyetü'd-dāri gibi kemā yuḳālū <Arapça> ve yuḳālū <Arapça>
  26. ḫucetühü el-hūcrü bi'z-zammi girü yetmek ma'nāsına bir isimdür 'arablar bunuñla bir nesneden isti'āze iderler kemā teḳülū <Arapça> el-hūcretü bi'z-zammi aḡlı
  27. ḫaṭiretü'l-ibili gibi ve ḫavlı içinde dörd dīvārla çevrilmiş eve de ḫucetü'd-dāri dirler ve'l-cem' u ḫucerün bi-vezni 'ömere ve ḫucerātün bi-zammetin ve sūkūni'l-cimi ve bi-fethihā eyzan el-hācirü bi-kesri'l-cimi
  28. men idici ve dere kenāri şefetü'l-vādī gibi cem' u ḫucrān gelür bi'z-zammi el-hācürü bi-zammi'l-cimi dere kenāri şefetü'l-vādī gibi el-hicāzü bi'l-kesri bir diyāruñ adıdır ki
  29. şemūdla necdüñ arasıdır ve 'inde'l-ba'z ḡavrla şāmuñ bādiyenüñ arasıdır ve daḫı şol urḡana dirler ki devenüñ ard ayaḳlarınıñ biñlerine daḳarlar

161b

01. daḫı altından alup bögrü üstünde baḡlarlar ayaḡın yuḳaru ḳaldırmaḳçün ve 'inde'l-ba'z şol urḡana dirler ki devenüñ iki öñ ayaḳlarını ortasından
02. baḡlarlar daḫı saḡ yanındaḡı ipi şolundan yaña ve şolundaḡı ipi saḡından yaña geḳirüp daḫı iki ard ayaḳlarına daḳup iki uçlarını çeküp böḡürleri üstünde
03. baḡlayup yani üstüne yatarlar yaḡarına 'ilāc itmekçün el-caḫzü bi'l-fethi bu didüḡümüz urḡanı devenüñ bu didüḡümüz yirlerine baḡlamaḡ
04. ve daḫı men' itmek yuḳālū <Arapça>
05. <Arapça> ve bābühümā naşara el-hācizü bi-kesri'l-cimi men' idici
06. ve o didüḡümüz ipi deveye baḡlayıcı el-hūcetzü bi'z-zammi pişede mālūñ baḡlandıḡı yir maḳ'adü'l-izāri gibi ve tumanuñ
07. uçḳuru durduḡı yire ḫucetü's-serāvil dirler mevzi' u't-tüketi ma'nāsına ve daḫı az olur ki fercinde kināyet olur ve'l-cem' u ḫucerün
08. bi-vezni 'ömere ve daḫı odlu odun pāresine de dirler zekera hāza'l-ma'na'l-aḫterī ve lem ecid fi ḡayrihi el-hācretü bi'l-fethi zulm idici kimesneler zulmet

- gibi ve kavluhüm
09. <Arapça> el-ḥacefetü bi-fethateyni şol deriden itdükleri kalkandır ki içinde ağac ve siñir olmaz ve'l-cem' u ḥacefün bi-fethateyni el-ḥacilü
  10. bi'l-fethi ve'l-kesri ḥālḥāl ki 'avratlar ayaklarına dağarlar ve bukağı ve'l-cem' u ḥucülün bi'z-zammi ve aḥcālün ve atuñ dörd ayaklarınıñ bileklerdeki aklık ve'l-cem' u aḥcāl el-ḥacelān
  11. bi-fethateyni ayağı bukağılu tavaruñ şıçrayu şıçrayu yürümesi meşyetü'l-muqayyedi gibi ve bir ayağı bağılu devenüñ üç ayağı üstüne yürümesi ve yāḥūd oğlancıklarūñ bir ayak veya iki
  12. ayak üstüne şıçrayu şıçrayu yürümesi ve kuşuñ şıçrayu şıçrayu yürümesi yuḳālü <Arapça>
  13. <Arapça> el-ḥaceletü bi-fethateyni keklik ve'l-cem' u ḥacelün bi-fethateyni ḥıclānün bi'l-kesri ve ḥıclā bi'l-kesri ve dağı devenüñ kiçirek köşegine dirler bu ma' nāya cem' i ḥacel
  14. gelür bi-fethateyni ve dağı siyābla ve gürsler ile ve pededler ile bezenmiş güyegi girdigine dirler ki bu ma' nāya cem' i ḥıcāl gelür bi'l-kesri el-ḥaclā'ü bi-vezni'l-ḥamrā' e iki oñ ayaklarınıñ incükleri
  15. aḳ koyun el-ḥacmü bir nesnenüñ cüşsesi ve miḳdārı ve yüksekligi yuḳālü <Arapça> ve bir kimsenüñ bir yirini bıçağıyla çizüp ve yarup ḳanın çıkarmak ve
  16. şuvarmak maşşun gibi ve deve girüp kükredügi vaḳtın ışırmason diyü ağızın bağlamak ve men' itmek keff gibi yuḳālü <Arapça>
  17. <Arapça> ve bābü'l-küllü naşara el-ḥicāmetü bi'l-kesri ḳancılık şan' atı ya' nī ḳancılık itmek ma' nāsına
  18. isimdür el-ḥicāmü bi'l-kesri deve girip kükredügi vaḳtın ışırmason diyü ağızın bağladuḳları nesne el-ḥācimü bi-kesri'l-cimi ḥacāmat idici ve şuvarıcı ve devenüñ ağızın bağlayıcı ve men' idici el-ḥuccām
  19. bi'l-fethi ve't-teşdidi ḥacāmat idici ve ḳan alıcı el-ḥucümü bi-zammeteyni iḳdām ve ḳaşd itmek zekerehü'l-aḥterī ve lem ecid fimā <Arapça> el-ḥucenü bi'z-zammi ḳoşuḳ
  20. ḳoşuḳ zekerehü'l-aḥterī el-ḥacenü ergilik i' vicāc gibi yuḳālü <Arapça> el-ḥacnü bi'l-fethi bir ucı egri çükenile bir nesnei kendüye çekmek yuḳālü
  21. <Arapça> el-ḥucnetü bi'z-zammi ip egiricek egirtmecik ucundağı ergicesi ve ot yaprağı yeñice çıḳduğı gibi ucundağı ergice nesne
  22. el-ḥacünü bi-fethatin şümme zammetin mekkede bir tağıñ adıdur ve dağı ırāḳ uzun nesne ba' idün ṭavilün gibi el-ḥacvü bi'l-fethi bağıllık itmek ve bir yirde durup muḳim olmak yuḳālü <Arapça>
  23. <Arapça> ve dağı zemm itmek bu ma' nāya hāyile hecv dimek dağı cāyızdür yuḳālü <Arapça>
  24. <Arapça> ve dağı bir kimse bir kimseyle yañıltmac oyunu dağı ḡālib olmak yuḳālü <Arapça>
  25. ve bābü'l-küllü ḳāle el-ḥacütü bi'l-fethi bir bağıl kimesnenüñ isimdür el-ḥacätü bi'l-fethi şu üstüde yağmurdan olan ḳabarcıḳ ve callaḳ cem' i ḥacā gelür bi-vezni ' aṣā el-ḥacā bi'l-fethi ve'l-ḳaşri cānib ve nāhiye
  26. cem' i aḥcā'ün gelür ve dağı bir nesneye ḫariş olmak ve lāzım olmak ma' nāsına maşdardur yuḳālü <Arapça> el-ḥacā bi'l-fethi sürmek
  27. sevk gibi yuḳālü <Arapça> el-ḥacā bi'l-fethi ve'l-ḳaşri ve bi-kesri'l-cimi el-ḥaccā bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin ' āḳıl ve lāyık cedir gibi yuḳālü <Arapça>
  28. <Arapça> el-ḥacā bi'l-fethi ve'l-kesri ve'l-ḳaşri perde ḥicāb ve setre gibi

- zekerehü fi'l-mağribi el-ḥicā bi-kesri'l-ḥā'î ve fethi'l-cîmi
 29. ve'l-kaşri 'aқıl el-ḥuceyyā bi-zammi'l-ḥā'î ve fethi'l-cîmi ve teşdidi'l-yā'î
 maқşūr bir oyun ve yañıltmacdur ki ḥalk̄ anuñla biribirini yañıldur ve oynar
 bir kimse elini yumayup dağı aḥir kimseye eger elimdeki nesne bilüp

162a

01. ve eger elümi açacaқ olursañ senüñ için şü kadar nesne olsun dimek gibi
 kemā yuқālū <Arapça>
 02. <Arapça> faşlü'l-ḥā'î ve'd-dāli ve mā yüşellişühümā el-ḥade'ü bi'l-fethi
 mehmüzü'l-lāmi girü döndürmek şarf gibi yuқālū <Arapça> el-ḥade'ü
 03. bi-fethateyni mehmüzü'l-lāmi bir mekāna ulaşıp lāzım olmaқ ve bir kimse
 bir kimseye şıgınmaқ ve dağı bir kimse bir kimseye yardım itmek ve anı
 zulumden men' itmek yuқālū <Arapça>
 04. <Arapça> el-ḥadātü bi-fethateyni ve bi'l-hemzeti қable'l-ḥā'î iki ağızlu balta
 fe'sün zāte'r-re'seyni gibi cem'î ḥadā gelür
 05. bi-fethatin ve ḥazfi'l-ḥā'î el-ḥidātü bi-kesratin şümme fethatin şümme
 hemzetin devlengeç didükleri kuşdur ki tavuқ yavrusın қapar ḥānuñ fethile
 dağı cāyizdür cem'î ḥidā gelür bi-kesratin şümme fethatin şümme hemzetin
 ve
 06. bi-ḥazfi'l-ḥā'î ve yuқālū <Arapça> el-ḥadebü bi-fethateyni yüksek
 07. yir arzun mürtefi' un gibi cem'î ḥidābün gelür bi'l-kesri ve arқа gözde yumrı
 olmaқ ma'nāsına maşdardur yuқālū <Arapça> ism-i fā'ili
 08. aḥdebün ve ḥadibün gelür bi-fethatin şümme kesratin ve dağı ḥadeb
 fethateynile şefkat itmek ve esirgemek ma'nāsına maşdardur yuқālū
 <Arapça> el-ḥadebetü bi-fethateyni arқada
 09. vāқи' olan göze ve yumruya dirler kemā қāle <Arapça> el-ḥadbā'ü bi-
 vezni'l-ḥamrā'e arқası göz ve yumrı 'avrat ve dağı şol dişi arıқ deve ki alma-
 10. cuқları sürülüp çıқа cem'î ḥudubün gelür bi'z-zammi el-ḥadeşü ve'l-
 ḥadeşānü bi-fethateyni fihimā el-ḥudşā bi-vezni'l-kübrā el-ḥadişetü bi-
 kesri'd-dāli şoñradan olmış ve yeñile durmuş nesne ve dağı ḥadeş
 11. fethateynile abdest sımağa ve yaramaz nesne işlemege dirler ve dağı tāze
 yigide dağı racülün ḥadeşün dirler şābbün ma'nāsına ve'l-cem' u aḥdāşün ve
 ḥudşān bi'z-zammi ve ḥadişenüñ cem'î ḥavādişü gelür
 12. el-ḥidāşetü ve'l-ḥidşāni bi-kesri'l-ḥā'î fihimā her nesnenüñ evveline ve öñüne
 dirler yuқālū <Arapça> el-ḥadüşü bi-fethi'l-ḥā'î ve zammi'd-dāli ve kesriḥā
 ḥaberi
 13. ve sözi güzel kimesne ḥasenü'l-ḥadiş ma'nāsına el-ḥidşü bi'l-kesri ve
 süküni'd-dāli beglerle geceyle muşāḥib olup söz söyleşen kimesne ve
 'avratlarla muşāḥabet idüp söz söyleşen kimesne
 14. yuқālū <Arapça> el-ḥadişü bi-kesri'd-dāli şoñradan olmış nesne ve vāқи'
 olmış nesne el-ḥudüşü
 15. olmaduқ nesne olmaқ ve yigit olmaқ ve vāқи' olmaқ yuқālū <Arapça> el-
 ḥadişü bi-fethatin şümme kesratin şoñradan olmış nesne ki
 16. қadimüñ zıddıdur yuқālū <Arapça> ve dağı söz ma'nāsına da gelür ḥaber
 gibi azına ve çoғuna itlāқ olunur
 17. bu ma'nāya cem'î eḥadiş gelür 'alā ğayri kıyās el-ḥiddişü bi-kesrateyni ve
 teşdidi'l-dāli çoқ sözlü kişi keşirü'l-ḥadiş gibi el-ḥadişetü bi-fethatin şümme
 kesratin muşul köylerinden bir köyüñ adıdur ki

18. sevāduñ tūlen ḥaddidür ve daḥı firāṭ ırmağı kırbunda bir mevzi' uñ adıdur kezā fi'l-mağribi el-ḥıdcü bi'l-kesri yük ḥaml gibi ve miḥāfe tavara urup içine ' avratlar kıoyarlar cem' i
19. aḥdāc ve ḥudūc gelür bi'z-zammi el-ḥıdācetü bi'l-kesri mişlühü ya' nī ḥadec ma' nāsınadır cem' i ḥadāyic gelür el-ḥadcü bi'l-fethi tavaruñ üzerine miḥāfe berkitmek ve yük yükletmek ve berkitmek ve
20. atmaḳ ramyün gibi ve bir kimseye göziyle sögmek ve bir kimseye āḥar kimesnenüñ günāhıyla sögmek yukālü <Arapça>
21. <Arapça> ve bābü'l-küllü ḍarabe el-ḥadecetü bi-fethateyni berkmiş ve kıatı olmuş ebū cehil kıarpuzuna dirler ki kıabaḳ gibi kıopcaḳ
22. ve berk ziyāde acı nesnedür medīne ile mekke arasında çok beter ḥanzal daḥı dirler cem' i ḥadec gelür tāsız el-ḥadrecetü bi-vezni'd-daḥraceti kııvırdup bükmek fetlün gibi ve berk itmek
23. iḥkām gibi yukālü <Arapça> el-ḥıdrıcānü bi-kesri'l-ḥā' i ve'r-rā' i kıısa boylu kışı kıaşırün gibi el-ḥaddü bi'l-fethi ve't-teşdıdi şınur ki iki nesnenüñ biribirine kıarışmasına māni' olur
24. el-ḥācızü beyne's-şey'eyni ma' nāsına ve daḥı bir nesnenüñ tükendiği yir münteha's-şey' i ma' nāsına ve daḥı her nesnenüñ berk durması şebātü külli şey' in ma' nāsına ve daḥı kıatılıḳ ve berklik kemā yukālü <Arapça>
25. <Arapça> ve daḥı bir nesneye şınur itmek ma' nāsına ve bir kimesni bir nesneden men' itmek ma' nāsına ve bir kimseye ḥadd urmaḳ ma' nāsına ve kıaḳıyup tızlik
26. itmek ma' nāsına maşdardur yukālü <Arapça>
27. <Arapça> ve daḥı aḥkām-ı şer' iyyeye de namāz gibi ve oruc gibi ve zekāt gibi ḥudūdu'llāh dirler bunları kıoyup da ğayriye geçmekden men' olunduğün ve minhü
28. kıavlühü te' a. tilke ḥudūdu'llāhi fe-lā ta' addūhā ve daḥı ḥarām kıılınup nehy olunan nesnelere daḥı ḥudūdu'llāh dirler ' ibād bunları işlemekden men' olunduğün ve minhü kıavlühü te' a. tikle
29. ḥudūdu'llāhi fe-lā taḳrabūhā el-ḥadedü bi-fethateyni ḥarām kıılınup men' olunmuş nesne ve daḥı men' itmek ve bāṭıl ma' nāsına da ve ayrıılmaḳ ma' nāsına da gelür beddün gibi yukālü <Arapça>

162b

01. ve firāḳ el--ḥıdādü bi'l-kesri kıara ṭonlar ki yas ve mātem ṭonlarıdır ve daḥı ' avrat erenden ayrııldığına yas ṭutup düzenmeyüp kıuşanmayup kıana yaḳınmamaḳ kemā yukālü <Arapça>
02. <Arapça>
03. <Arapça> el-ḥıddetü bi'l-kesri ziyāde keskinlik ve tızlik yukālü <Arapça>
04. <Arapça> el-ḥaddādü bi'l-fethi ve teşdıdi'd-dāli'l-ülā demürce ve men' idici ve begler kapucısı ve zindāncı bevvāb
05. ve seccān gibi bevvābe ḥaddād dirler içeri girmekden men' itdüğü için ve zindancıya ḥaddād dirler taşra çıḳmaḳdan men' itdüğü için ve yāḥūd demürden buḳağı ve kelepcek
06. urduğün ve daḥı cināyet iden kimesnelere degnek uran kimeseye de ḥaddād dirler el-ḥıdādetü bi'l-kesri ve't-taḥfifi demücilik şān' atı kemā kıāle fi'l-mağribi <Arapça>
07. el-ḥaddādü ve hüve's-şāni' u fi'l-ḥadıdi el-ḥaddü bi't-teşdıdi bir nesneye şınur

- idici ve men^ç idici ve hadd urucu ve ziyāde keskin nesne ve tiz kayıcı kimesne el-ḥadīdū demür vāhidi
08. ḥadīdetün ve cem^ç i ḥadāyid gelür ve daḥı keskin nesne ve tiz kimesne bu ma^ç nāya cem^ç i ḥiddād gelür bi'l-kesri yuḳālū <Arapça> el-ḥuddādū
09. bi'z-zammi ve't-teşdīdi ziyāde keskin nesne el-ḥuddānū bi'z-zammi ve't-teşdīdi 'arabdan bir ḳabile el-ḥadrū bi'l-fethi gevdenüñ eti şık olup a^ç zā derincek olmaḳ ve bir nesneye yuḳarudan aşığa
10. şalıvirmek ve iniş aşığa indirmek ve bir kimesnenüñ urmaḳla derisin şişirme ve ivmek ve tiz tiz itmek 'acele ve isrā^ç gibi yuḳālū <Arapça>
11. <Arapça>
12. <Arapça> el-ḥadretü bi'l-fethi bir yire derinişmiş ve biñişmiş şık ve berk nesne yuḳālū <Arapça> el-ḥudretü bi'z-zammi deve
13. sürüsi gibi 'adede otuz miḳdārı ola el-ḥadirü bi-kesri'd-dāli bir yire derinişmiş ve biñişmiş şık ve tolu nesne yuḳālū <Arapça>
14. <Arapça> ve yuḳarudan aşığa inici ve indirici ve bir kimesnenüñ urmaḳla derisin şişirici ve ivici müsri^ç gibi el-ḥaderü bi-fethateyni ve'l-ḥadürü bi-fethatin şümme kesratin iniş aşığa
15. ve alçaḳ yir hübūd gibi el-ḥudūdū bi-zammeteyni inişden inmek hübūd gibi yuḳālū <Arapça> ve daḥı bir kimesnenüñ derisi urmaḳdan şişmek yuḳālū <Arapça>
16. <Arapça> el-ḥudüretü bir yire derinişmek ictimā^ç gibi ve çoḳalmaḳ keşret gibi el-ḥadürü bi-zammi'd-dāli küpe ḳurtun gibi el-ḥıdbārū bi'l-kesri ve'l-ḥıdbirü bi-kesri'l-ḥā^ç i ve'l-bā^ç i şol
17. ince arıḳ dişi deve ki arıḳlıḳından eti ḳurumuş ve almacıḳları çıḳmış ola ikisinüñ daḥı cem^ç i ḥadābir gelür bi'l-fethi el-ḥadsü bi'l-fethi gümān itmek zann gibi ve taḥmīn itmek ve bir nesni tizcek
18. idrāk itmek kemā yuḳālū <Arapça> ve kendü firkiye ve re^ç yile söz söylemek ve bilmedügi yire ḳılavuzsuz gitmek ve atmaḳ ramyün gibi ve
19. urmaḳ ḍarbün gibi ve dürtmek ta^ç nün gibi ve bamsaḳ vaḥ^ç ün gibi ve yire urmaḳ şar^ç un gibi <Arapça>
20. <Arapça> ve bābü'l-küllü ḍarabe el-ḥadḳu bi'l-fethi
21. kesmek ḳaḥ^ç gibi ve ḳaplamaḳ iḥāta gibi zekereḥül-aḥterī el-ḥadeḳatü bi-fethateyni göz bebeginüñ büyük ḳarası kemā yuḳālū <Arapça> ve'l-cem^ç u ḥadeḳun bi-fethateyni ve iḥdaḳun ve ḥıdaḳun
22. bi'l-kesri el-ḥadıḳatü bi-fethatin şümme kesratin şol çayırlu çemenlü sebzevātlu yir ki içinde ağacları daḥı ola ravzatün zāti eşcārın gibi ve 'inde'l-ba^ç zi şol baḳça ve botsān gibi her tarafında
23. dīvārı ol dīvārları olmayana ḥadıḳatün dinmesin ve'l-cem^ç u ḥadāyik el-ḥadleḳatü bi-fethi'l-ḥā^ç i ve'l-lāmi bir nesneye gözünüñ bebegin dolandırı dolandırı berk baḳmaḳ yuḳālū <Arapça>
24. <Arapça> el-ḥudeliḳatü bi-zammetin şümme fethtin şümme kesratin büyük göz bebegi ḥadeḳatün 'aḳımetün gibi ve 'inde'l-ba^ç zi büyük göz 'aynün 'aḳımetün gibi ve ḳāle ebū 'ubeyd hiye şey^ç ün mine
25. 'l-cesedi ve lā edrī mā hüve el-ḥadlü bi'l-fethi meyl itmek ve zulm itmek yuḳālū <Arapça> ve daḥı zulm idici kişi yuḳālū <Arapça> el-ḥadelü
26. bi-fethateyni bir yanına egri olmaḳ ve ḳad ḥadele'r-racülü min bābi ḥarabe <Arapça> el-ḥadlā^ç ü bi-vezni'l-ḥamrā^ç e bir cānibi egri 'avrat
27. ve baḳrı çökük bay el-ḥademetü bi-fethateyni od gürüldüsi şavtü'l-tehābi en-nārü ma^ç nāsına el-ḥudemetü bi-zammetin şümme fethtatin tiz ḳaynaḳın çölmek el-ḥadvü bi'l-fethi ve'l-ḥudā^ç ü bi'z-zammi ve'l-meddi deve

28. sürüme ve ünne ve çıkarma kemā yukālū <Arapça> ve dağı foryaz didükleri yile hudvā'ün dirler bi'l-fethi ve'l-meddi
29. buludı sürdüğüün ammā müzekkerinde ahdā dimezler belki hadin dirler sürücü ma'nāsına faşlü'l-hā'i ve'z-zāli ve mā yüsellisühümā el-ħazzü bi'l-fethi ve't-teşdidi kesmek kaç' gibi

163a

01. yukālū <Arapça> el-ħazezü bi-fethateyni tavaruñ kuyruğuñ kılı ve kuşuñ kuyruğunuñ yilegi az yeyni olmak ħıffetü'z-zenebi ma'nāsına yukālū <Arapça>
02. <Arapça> ve dağı bir kimesnenüñ eli yeyni olmak yukālū <Arapça>
03. <Arapça> ve tizce açılan ana dağı yeminün ħazzā'ün dirler ħamrā'ü veznine ve dağı na' lın düzicide ħazzā'ün
04. dirler feth-i ħāyile ve dağı teşdīd-i zālile ve meddile ħamrā'e vezninde ve dağı şıla olunmayan raħime de raħmün ħazzā'ü dirler ħāyile ve cīmile cāyizdür ve dağı ħazezün fethateynile 'arüz' ilminde
05. mütefā' ilün lafzından cüz'ü āħir ki ' ilün dür ħazf idüp mütā bākī ħalup dağı fa' ilün lafzına naql idüp ki dirler ve bu ' amel işlenen ħaşıdeye ħazzā'ün dirler
06. bi-fethi'l-hā'i ve teşdīdi'z-zāli ve'l-meddi el-ħazħazü bi'l-fethi tiz nesne serī'un gibi el-ħazzü bi-taħfifi'z-zāli yeyni gevdelü ħafifü'l-cesedi gibi ve dağı atuñ arkasından yuna ve tekelti ħonduğı
07. yir mevzi' u'l-libedi min zevāhiri'l-feresi ma'nāsına ve dağı muṭlak arħa zahr gibi ve minhü'l-ħadiş <Arapça> ve dağı tavaruñ oylukları ardından kuyruk
08. degen yirlere ħazān dirler ve bir uyluğundağına ħaz dirler el-ħazetü bi-taħfifi'z-zāli bir dürlü otuñ adıdur cem'i ħazzün gelür tāsız el-ħızrū bi'l-kesri ve'l-ħazerü bi-fethateyni bir nesneden
09. şaħınmak ve ħorħmak yukālū <Arapça>
10. <Arapça> el-ħızrū bi'l-kesri biribirinden şaħınup ħorħmak muħāzeret
11. gibi ve ħuri'e ħavlühü te'a. <Arapça> ħazāri bi'l-fethi ve'l-binā'i
12. 'ale'l-kesri ihzer ma'nāsına isimdür şaħın ve ħorħ dimek olur el-ħızriyyetü bi-kesri'l-hā'i ve'r-rā'i ve taħfifi'l-yā'i bir pāre berk ve ħatı yir kıt' atün ħalīzatün mine'l-arzi
13. ma'nāsına ve'l-cem'u el-ħazārā bi-fethi'l-hā'i ve'r-rā'i ve dağı ħorus ibigine de ħızriyye dirler 'ifriyye ma'nāsına el-ħızriyāni bi-kesri'l-hā'i ve'r-rā'i ziyāde berk ħorukcı ve
14. şaħıncı kişi şedīdü'l-ħazfi ve'l-ħazeri ma'nāsına el-ħızfirü bi-kesri'l-hā'i ve'l-fā'i ve'l-ħızfāri bi'l-kesri her nesnenüñ depesi ve ucı kemā yukālū <Arapça>
15. <Arapça> el-ħazfū bi'l-fethi düşürmek ışkāt gibi ve kesmek kaç' gibi ve kışaltmak taħşir gibi ve bir nesni urup bir miħdār nesne-
16. sin koparmak degnekle ve degnekle atmak ramyün bi'l-'aşā gibi ve almak aħzün gibi yukālū <Arapça>
17. <Arapça>
18. <Arapça> ve bābü'l-küllü ħuzāfetü bi'z-zammi bir nesnei kesicek dökülen ħırındı ve pāreler ve ta'am ħırındısı ve pāreleri kemā yukālū <Arapça>
19. <Arapça> el-ħazefetü bi-fethateyni ħicāz diyāri ħoyunlarından bir dürü kiçirek ħara ħoyundur cem'i
20. ħazer gelür tāsız el-ħazifü bi'l-fethi ve'l-kesri ve'l-ħızāku bi'l-kesri ve'l-

- ḥazākatü bi'l-fethi zeyreklik ve üstāzlık mahāret gibi yuḡālū <Arapça>
21. <Arapça>
  22. kesmek ma' nāsına da gelür ve dil burmak ma' nāsına da gelür yuḡālū <Arapça> el-ḥāzīku bi-kesri'z-zāli
  23. zeyrek ve üstāz kimesne māhir gibi ve kesici kātī' gibi el-ḥuzākatü bi'z-zammi bir nesne kesicek dökülen kırındı ve daḡı ve pāreler ve yuḡālū <Arapça>
  24. <Arapça> el-ḥuzūku bi-zammeteyni ekşilik ḥumūzet gibi <Arapça> el-ḥazīku bi-fethatin şümme kesratin kesilmiş maḡtū' gibi el-ḥizākiyyü
  25. bi'l-kesri ve'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i dili faşih kişi ve eşek ḳovuḡı caḡşün gibi zekerehü'l-aḡterī el-ḥazlekatü bi-vezni'd-daḡraceti zeyreklik ve üstāzlık göstermek ve bildiginden
  26. artık geçinmek yuḡālū <Arapça> el-ḥuzlü bi'z-zammi pīşde māl kenāri ve gönlüñ kenāri
  27. ve etegi ḥāşiyetü'l-izāri ve'l-ḳamīşı ma' nāsına ve fi'l-ḡadīş <Arapça> el-ḡazelü bi-fethateyni gözün kenārlarında sulacı çıḡmaḡdan kirpikleri dökülmek
  28. yuḡālū <Arapça> ve daḡı ḡazel fethateynile bir danedür ki andan itmek iderler el-ḡazālū bi'l-fethi selem
  29. didükleri beriyyede biten ağacuñ köküde biter bir nesnedür ki süde ışladup yirler ve 'inde'l-ba'z bir ḳana beñzer nesnedür semür didükleri ağacdān çıḡar

163b

01. el-ḡuzāletü bi'z-zammi şaman uvaḡı ḡuḡāmü teben gibi zekerehü'l-aḡterī el-ḡazmü bi'l-fethi kesmek ḡaḡ' gibi ve tiz tiz yürümek meşyün ḡafifün ve serī'un gibi ve her nesne ki sen ivüp tiz tiz idesin
02. aña ḡuzām dirler yuḡālū <Arapça> ve bābü'l-küllī ḡarabe el-ḡuzmetü bi-zammetin şümme fethatin ḡışa
03. boylu 'avrat imra'etün ḡaşiretün gibi ḡazāmi bi'l-fethi ve'l-binā'i 'ale'l-kesri bir 'avratuñ adıdur el-ḡazīmü bi-fethatin şümme kesratin keşilmiş nesne maḡtū' gibi el-ḡazīmetü bi-fethatin şümme kesratin bir erüñ adıdur ismü
04. racüline el-ḡazlemü bi-vezni'l-ca'fera bir erüñ adıdur el-ḡazlemetü bi-vezni'd-daḡreceti tiz tiz yürümek isrā' gibi el-ḡuzennetü bi-zammeteyni ve teşdidi'n-nūni ḡulaḡ üzün gibi kemā yuḡālū <Arapça>
05. <Arapça> ve 'inde'l-ba'z ḡulaḡları kiçirek kimesne şaḡirü'l-üzüneyni gibi zekerehü'l-aḡterī el-ḡazvü bi'l-fethi bir nesni bir nesneye uçup beraber itmek ve onuñ beraberı kesmek ve bir kimseye
06. na'l dikivirmek ve düzüvirmek bir kimes bir kimesnenüñ beraberine ve yanına oturmak yuḡālū <Arapça>
07. <Arapça> ve bābü'l-kü'lli 'adā
08. el-ḡuzūku bi'l-kesri ḡanīmet mālından bulunup virilen ḡişşe ve muḡlakā bir kimse bir kimseye virdüḡi nesne 'aḡıyye gibi kemā yuḡālū <Arapça> ve daḡı bir nesnenüñ
09. yanı ve beraberı ma' nāsına da gelür ḡizā'ün gibi ammā bu ma' nāya ḡānuñ zammile ve fethile daḡı cāyızdür ya'nī üç ḡarekātla cāyidür yuḡālū <Arapça>
10. <Arapça> el-ḡizā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir nesnenüñ yanı ve beraberı izā'ün gibi ve deve dırnaḡından ve at dırnaḡından üzerine basduḡı yir kemā

- yuḳālū <Arapça>
11. ‘aleyhi'l-ba‘ rü mine hiffetin ve'l-feresü min hāfirin ve daḥı na‘ le dirler el-ḥuzyā bi'z-żammi ve'l-kaşri el-ḥazeriyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin ğanīmet mālından bulunup bir kimseye virilen ḥaḳḳa
  12. ve muṭlakā bir kimse bir kimeseye virdügi nesne ‘aṭiyyetün gibi el-ḥiznetü bi'l-kesri uzun ve dikleme kesilmiş et pāresi el-ḥazā bi'l-fethi kesmek ḳaṭ‘ gibi ve sirke dili burumaḳ ve kesr gibi <Arapça>
  13. yuḳālū <Arapça> ve bābübümā ramā el-ḥazā bi-fethateyni ḳoyunuñ ḳarnındağı ḳuzı yatağı didükleri
  14. diricek ḳurulup ve kesilüp daḥı ḳoyun ḥasta olmaḳ yuḳālū <Arapça> faşlü'l-ḥā‘i ve'r-rā‘i ve mā yüsellişühümā
  15. el-ḥarbü bi'l-fethi şavaş müzekker ve mü‘ennes isti‘ māl olunur cem‘ i ḥurüb gelür ve daḥı düşmān ‘aduvvün gibi yuḳālū <Arapça> ve ḥor itmek yuḳālū <Arapça>
  16. <Arapça> el-ḥarabü bi-fethateyni bir kimse bir kimesnenüñ mālını hep alup hiç nesne ḳomamaḳ ve bir kimesnenüñ mālı hep alınup hiç nesnesi ḳalmamaḳ yuḳālū <Arapça>
  17. ve ḥarabe'r-racülü min bābi tarabe izā eḥaze mālühü külleḥü ve daḥı bir kimesne ziyāde ḳaḳımaḳ yuḳālū <Arapça>
  18. <Arapça> el-ḥarabü bi-fethatin şümme kesratin ḳatı ḳaḳıcı kimesne şedīdü'l-ğazab gibi el-ḥırbā‘ü bi'l-kesri ve'l-meddi keler envā‘ından bir aşıl büyük keler
  19. –dür ki güneşe ḳarşu ṭurur daḥı güneş ne cānibe dönerse bile döner ve güneş ıssısından dürlü dürlü renye gider em ḥabın didükleri kelerüñ irkegidür ünşā
  20. ḥarbā‘etü gelür ve cebe didükleri demür köklükde olan miḥlara daḥı ḥarbā‘ü dirler mesāmīrū'd-dir‘ u ma‘ nāsına ve daḥı arḳada olan ete de dirler kemā ḥırbā‘ü'l-metni
  21. lehmihi ve ucunuñ bile cem‘ i ḥırbābiyyü gelür bi-fethi'l-ḥā‘i ve kesri'l-bā‘i ve teşdīd'l-yā‘i el-ḥarbiyyetü bi'l-fethi kiçirek süñi rumḥun şağīrün gibi cem‘ i ḥırbün gelür bi'l-kesri el-ḥarībü bi-fethatin şümme kesratin mālı
  22. alınup nesnesi ḳalmamış kişi el-ḥarībetü bi-fethatin şümme kesratin şol māludur ki kişi anuñla dirlik idinür kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥartü bi'l-fethi ḳatı ḳatı
  23. ovmaḳ delkün şedīdün gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥurnetü bi-żammetin şümme fethatin ḳoḳ yiyici kişi keşīrū'l-ekli gibi el-ḥarşü bi'l-fethi māl ḳazanmaḳ ve divşirmek
  24. ve yir aḳdarmaḳ ve ekin ekmeḳçün ve oḳumaḳ ve fikr ü tedebbür itmek ve kitāb arayup tedbir itmek ve ṭavaruñ üzerinde arḳaldınca seyr itmek ve od debrendirmek yuḳālū
  25. <Arapça>
  26. <Arapça> ve fi'l-mağribi <Arapça>
  27. <Arapça>
  28. <Arapça> ve daḥı arslana dirler bi-kesri'r-rā‘i her günde kesüp üzre
  29. olduḳçün el-ḥıraşetü bi'l-kesri ekincilik ve ekin ekmeḳçün yir aḳdarmaḳ yuḳālū <Arapça> el-ḥarışü bi-kesri'r-rā‘i ekinci ve'l-cem‘ u

164a

01. ḥurrāş bi'z-żammi ve't-teşdīdi ve daḥı şām diyārında cūlā ṭaḳınuñ

- kullelerinden bir kulle ve dağı kazanc idici ve ufıcı ve tavar üzerinde yorunca seyritmek idici ve od deprenici
02. muhrikü'n-nāri gibi ve bir nesnede fikr ü tedebbür idici el-ḥarrāş bi'l-fethi ve't-teşdidi ikinci el-ḥurbuşü bi-zammi'l-ḥā'i ve'l-bā'i bir otuñ adıdur el-ḥarrāşü bi'l-fethi ve't-teşdidi el-ḥaricü bi-fethatin şümme kesratin
03. tar nesne zayyık gibi el-ḥaracü bi-fethateyni mişlühü ve şol tayıre ki ağaçları çok ola dağı arasında tavar gezüp otlamaya aña mekânün ḥaracün dirler ḥānuñ ve rānuñ fethile ve dağı
04. rānuñ kesrile ve kad quri'e bihimā kavlühü te'a. zayyikan ḥaracen ve dağı ḥarac fethateynile anca dişi deve ve 'inde'l-ba' zi yire yaqın uzun dişi deve nākatün taviletün 'alā vechi'l-arzi
05. ma' nāsına ve dağı günāh işm gibi ve dağı meyyit götürdükleri ağac cenāra gibi ve az olur ki 'avratlar tābütunuñ üstüne qodukları ağaca da dirler ve dağı tarlıq ma' nāsına
06. ve ḥarām olmak ma' nāsına ve göz ḥayra olup gülezmek ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
07. <Arapça> el-ḥircü bi'l-kesri günāh işm gibi ve dağı kimi büyük ve kimi küçük deñizden çıkar aq boncuqdur ki it boynuna daqarlar cem' i aḥrāc gelür ve dağı avladuğı avdan
08. ite virilen hişşe naşibü'l-kelbi mine's-şaydi gibi el-ḥaracetü bi-fethateyni deve sürüsi cemā' atü'l-ibil gibi ve sık bitmiş ağaçlar müctemi' u şecerin gibi ve'l-cem' u ḥarac ve ḥaracāt bi-fethateyni fihimā
09. ve ḥirāc bi'l-kesri el-ḥuruc bi'z-zammi ve'l-ḥurcücü ve'l-ḥurcücü bi-zammi'l-ḥā'i ve'l-cimi fihimā yire yaqın uzun dişi deve nākatün taviletün 'alā vechi'l-arzi ma' nāsına ve kıle el-ḥurcücü
10. ez-zāmirü ya' nī anca el-ḥirü bi'l-kesri ve't-taḥfifi ferc ma' nāsına bir isimdür aşılda ḥircün idi gayr-i kıyās üzere aḥar gibi ḥā ḥazf olundu cem' i aḥrāḥ
11. gelmek delilile buña nisbetde ḥırışş dirler bi-kesrateyni ḥariyyün dağı dirler bi-fethi'r-rā'i ve in şi'te kulte ḥariḥun bi-fethatin şümme kesratin el-ḥardü bi'l-fethi qaşd itmek ve qaqımaq gāzab gibi yukālū <Arapça>
12. ḥard gibi ey qaşdtü qaşd gibi ve ḥarda ey mene' ahü ve bābühümā qarabe ve ḥaridün 'aleyhi ey gāzibe ve bābühü fehüm fe-hüve ḥaridün ve ḥardānün bi'l-fethi el-ḥaradü bi-fethateyni qaqımaq gāzab gibi yukālū <Arapça>
13. min bābi qarabe ey gāzabe <Arapça> ve dağı devenüñ oñ ayaklarınıñ birsinüñ siñiri uzayup dağı yürüyicek ayakını silke silke
14. yürümek yā diz bağından ola veya yirlüce böyle ola yukālū <Arapça>
15. <Arapça> el-ḥirdü bi'l-kesri deve necisleyüp bokının dökdüğü yir meb' arü'l-ibili ma' nāsına cem' i ḥurüd gelür bi-zammeteyni el-ḥurüdü bi-zammeteyni bir kimesni
16. qavminden ıraq olup bir yire yalnız qonup anlara qarışmamak yukālū <Arapça>
17. <Arapça> ve dağı yıldız ayru olup bir yirde yalnız duran yıldız dağı göküp ḥarid dirler ve dağı her az nesne ki çok nesnenüñ arasında ola aña
18. dağı ḥarid dirler kemā qālū ev küllü qalilin fi keşirin ḥaridün ve dağı yalnız kimesneye ḥarid dirler ferid ve vaḥid ma' nāsına ve yukālū <Arapça>
19. el-ḥurziyyü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'i tam örtükleri vaqtin ağaçların üstüne örtükleri qamışı ve 'inde'l-ba' z ağıl dīvārınıñ üzerine ayqırı pardı
20. idükleri qamışı ve'l-cem' u el-ḥarādiyyü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i ve taḥfifihā el-ḥarrü bi'l-fethi ve't-teşdidi ıssı ki berdüñ zıddıdur ve dağı ıssı olmak ma' nāsına maşdardur ḥarāret gibi

21. bi'l-fethi ve harūret gibi bi-fethatin şümme zammetin yukālū <Arapça>
22. <Arapça> ya' nī işşı olduñ el-ħurru bi'z-zammi ve't-teşdidi āzād kimesne ya' nī kul olmayan ki 'abdūñ zıddıdur cem' i aħrār gelür ve daħı kerīm kimesne daħı
23. ħurr dirle ve daħı gügercin yavrusı feraħu'l-ħamāmeti ve giñ buzağısı veledü'z-żabbeti gibi ve yılan enigi veledü'l-ħayyeti gibi ve daħı ħavm ortasında ve ev ortasına daħı dirler
24. ve daħı ħumsuz balçığa ve baçlıksız ħuma tabanün ħurrün ve ramelün ħurrün dirler ve yüzünüñ yañağından gözüken yire ħurrü'l-vechi dirler ve daħı şol bişmeden yinen sebzevāta daħı
25. ħurrün dirler cem' i aħrārün gelür ve daħı ħumrı didükleri ħuşuñ irkegine sākun ħurrün dirler el-ħurretü bi'z-zammi āzād 'avrat ħalayık olmayan ki emenüñ zıddıdur ve daħı
26. kerem ıssı ħātūna da ħurre dirler kerīmetün ma' nāsına ve aşıl şuyı eyü ve veledi çok dişi deveye de nākatün ħurretün dirler ve yağmur çok bulud saħābetün ħurretün
27. dirler ve daħı şol ħulağ ardında zāħrı didükleri 'uzvuñ küpe çizgindigi yire ħurretü'l-zifriyyi dirler kemā yukālū <Arapça>
28. <Arapça> ve daħı balçığı olmayan ħuma ramletün ħurretün dirler ve kız oğlan kızuñ eri kızlığın almaduğı gice leyletün ħurretün dirler kemā yukālū <Arapça>
29. <Arapça> ve ħumsuz yire ve 'öşri alınmayan yire arzün ħurretün dirler bu mezkūrātuñ cem' i ħurāyir gelür el-ħarretü bi'l-fethi ve't-teşdidi

164b

01. küfek ħara taşlu yir arzün zāti ħicāratın sevdün naħiretün ma' nāsına ve'l-cem' u el-ħırārü bi'l-kesri ve'l-ħarrātü ve'l-ħarrün bi'l-fethi ve't-teşdidi fihimā ve aħarrün bi-fethatyeni ve teşdidi'r-rā' i ve bu aşıl yirde
02. otlayan deveye ba' irün ħarrā dirler bi'l-fethi ve teşdidi'r-rā' i ve'l-yā' i el-ħırretü bi'l-kesri ve't-teşdidi şusuzluğ 'ataş gibi yukālū <Arapça> el-ħarrānün
03. bi'l-fethi ve't-teşdidi şusuz er 'atşān gibi el-ħarrā bi-fethateyni ve teşdidi'r-rā' i şusuz 'avrat 'atşā gibi ikisinüñ de cem' i ħırārün gelür bi'l-kesri 'atāyışü gibi ħarrānün bi'l-fethi ve't-teşdidi eyzān
04. cezīrede bir şehrūñ adıdur el-ħarārü bi'l-fethi ve't-taħfifi kul āzād olmağ ' itğ gibi yukālū <Arapça> el-ħurriyetü bi-zammi'l-ħā' i ve teşdidi'r-rā' i ve'l-yā' i
05. el-ħarūriyyetü bi-zammeteyni ve fethi'l-ħā' i ve teşdidi'l-yā' i fihimā maşdarlardur aşıldan āzādlu olmağ ma' nāsına yukālū <Arapça>
06. <Arapça> ve daħı ħarūriyyetün ħavāric tavāyifinden ħarūriyyetün didükleri tayıfden olmağ ma' nāsına maşdardur ve daħı ol tayıfeye ħarūriyyet dirler küfe ħurbunda
07. ħarūrā' ü didükleri köye mensüb olduklarıçün zīrā evvel ictimā' ları bu köyde olmışdı ve daħı ħākim dikmeleri daħı bu köyden olmışdı ve ħarūrā daħı feth-i ħāyile ve zamm-i
08. rāyile ve meddle ve ħaşrile cāyızdür el-ħarūrü bi-fethatin şümme zammetin bir ıssı yıl ki gice eser ve 'inde'l-ba' z bir ıssı yıl ki gice eser ve gāħ olur ki gündüz daħı eser el-ħarīretü ibrişüm didükleri
09. ħumāş ve daħı ibrişimden olan şevb cem' i ħarīr gelür hāsız ve daħı südle

- bişmiş ve yāhūd yağile bişmiş koymağa harīr dirler ve ba‘zı luġātda südle ve yağile bişmiş bulamac
10. dimiş ve daħı şol kimesne ki kaķımaķdan ve ġayriden içinde harāret ve ısılık ola aña daħı harīr dirler el-ħırzü bi'l-kesri ħişār ve berk saķlı yir mevzi‘un ħaşinün ma‘nāsına ve daħı ta‘vīze
11. ve efsūna da ħırz dirler cem‘i aħrāz gelür el-ħarzü saķlamaķ yuķālū <Arapça> zekerehü fi'l-maġribi el-ħarazü bi-fethateyni oġlancıklar oynaduķları koz cem‘i aħrāz gelür
12. el-ħarrāzü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir ħal‘anuñ adıdur el-ħırmāzü bi'l-kesri temimden bir ħabilenün adıdur el-ħırāsetü bi'l-kesri ve'l-ħarsü bi'l-fethi saķlamaķ ħıfz gibi yuķālū <Arapça>
13. ketebe ve naşara ve daħı ħarsün ve her ma‘nāsına da gelür ve'l-cem‘u aħrusün bi-fethi'l-hemzeti ve zammı'r-rā‘i ve daħı uğruluk ma‘nāsına maşdardur yuķālū <Arapça>
14. kezā fi'l-maġribi el-ħaresü bi-fethateyni pādişāh ħovuġı bekçiler ve ħapçılar ħarrās gibi ism-i cinsdür vāhidi ħarasiyyü gelür bi-fethateyni ve teşdidi'l-yā‘i ve lā teķul <Arapça>
15. <Arapça> el-ħārisü bi-kesri'r-rā‘i saķlayıcı ħāfız gibi ve'l-cem‘u ħurrāsün bi'z-zammı ve't-teşdidi el-ħarīsetü bi-fethatin şümme kesratin giceyle uğralanan koyun ve'l-cem‘u ħarāyisü
16. bi'l-fethi ve daħı giceyle taġdan uğrulanınan koyuna ħarīsetü'l-cebeli dirler el-ħarşü bi'l-fethi keler avlamaķ yuķālū <Arapça>
17. ya‘nī kelerler ölici ve keler avlamaġuñ ħarīķ budur ki eliñi delügi aġzında kımıldadasın daħı olda yılan şanup kıyruġın taşra çıkarır ki ura hemān kıyruġundan
18. yapışup dutasın ve daħı ħaraş dırmalamaķ ve cınıķlamaķ yuķālū <Arapça> ve daħı ħarş fethile nişāna dirler eşer gibi ve'l-cem‘u aħrāşün bi'l-kesri el-huruşü bi-zammı
19. 'l-ħā‘i ve'l-bā‘i yırtıcılardan bir kışdur ki arslan pençeleri gibi pençeleri olur ve depesinde bir boynuzı olur ve daħı ħarayla aķ ala yılan zekerehü'l-aħterī ve lem ecidhü
20. fīmā ‘indī mine'l-uşüli ve le‘allehü taşħifün el-ħarīşü beyāh müşennātün min taht kemā seyeci‘ü ħarīben el-ħareşü bi-fethateyni deri iriligi ħaşünetü'l-cildi gibi yuķālū <Arapça>
21. <Arapça> el-ħarşā‘ü bi-vezni'l-ħamrā‘e bir aşıl otuñ adıdur ve ‘inde'l-ba‘z ħardala beñzer bir danedür
22. ve daħı şol sivilce ki henüz belirmiş ola üzerine nesne urulmamış ola nuķbetün ħarşā‘ü dirler ve daħı derisi iri nesne ki mü‘enneş aña da ħarşā‘ü dirler kemā merra min ħavlinā ħamiyyetün
23. <Arapça> el-ħarīşü bi-fethatin şümme kesratin bir yavuz canavardur ki arslan pençesi gibi pençeleri vardur ve depesinde bir sivri boynuzı vardur nās aña gergedan dirler
24. ve ‘inde'l-ba‘z ħurd zi‘bün gibi ve aġla kara ala yılan ve daħı beni‘āmirden bir ħabilenün adıdur el-ħurşünü bi-zammı'l-ħā‘i ve’s-şini bir kıçirek berk butruķdur kıyunuñ yününe yapışur
25. ve tolaşur ve'l-cem‘u el-ħarāşinü el-ħırşü bi'l-kesri arzūlamaķ çeş‘un gibi yuķālū <Arapça> ve ħarişe min bābi ‘alime luġatün fihi zekerehü'z-zemaşerī fi
26. ef‘ālihi el-ħarşü bi'l-fethi yarmaķ saķķ gibi ve ħaşşār döġmekle biz yırtmaķ ve baķmaķ yuķālū <Arapça> el-ħarşetü

27. bi'l-fetħi ve'l-hārišetü bi-kesri'r-rā'i şol baş yarığıdır ki azıcık deri yarmış ola ve daħı hārišetün şol buluda dirler ki yağmur ile yirüñ yüzün şuya gidere el-harbeşšetü
28. bi-fetħi'l-hā'i'l-mühmeleti ve'l-mu'cemeti altundan ve gümüşden olan bezek yukālü <Arapça> el-hurķūşu bi-zammi'l-hā'i ve'l-kāfi buraya beñzer bir böcekdür
29. az olur ki kanadlanur uçar el-harışatü yağmurile yir yüzün şoyup gideren bulut hārişatün gibi el-harışu bir nesneye arzü idici kişi el-hurzu bi-zammetin ve bi-süküni'r-rā'i eyzan

165a

01. çoğan üşnān gibi ve oranlamak taħmīn gibi zekere'l-ma'na's-sānī el-aħterī ve lem ecidhü fi ğayrihi el-harāzu bi-fetħateyni bozķun ve ğasta kimesne ki ayak üzerine günün geçirür kemā yukālü <Arapça>
02. <Arapça> vāħidi ve cem'i beraberdür ve 'inde'l-ba'z şol kimesnedür ki ğuşşadan veya 'aşķdan eriyüp zebün olmuş ola kemā yukālü <Arapça>
03. <Arapça> ve daħı ğuşşadan veya 'aşķdan eriyüp zebün olmak ma'nāsına maşdardur yukālü <Arapça> el-hurzutü bi'z-zammi
04. şol kimesnedür ki ķumar oyunayanlar için ķumar oķlarıyla urur ve şalar daħı kendü oyuna bile girmeyüp taşra kalır kemā yukālü <Arapça>
05. <Arapça> el-harāzu şol ezbün ve silāhsız kimesne ki şavaş itmege ķādir olmaz ve'l-cem'u el-aħrāzu ve'l-hurzānū bi'z-zammi kemā yukālü <Arapça>
06. ma'ahü ve lā yukātilü el-harfü bi'l-fetħi oğlancıklara oķutduķları hicā ğarflerinüñ bir eli bā tā sā gibi ki cümlesi yirmi dörd ğarfdür ki ğurüfü'l-teheccī dirler ve daħı her nesnenüñ ucu
07. ve kenāri ve depesindeki sivri biri ve daħı vech ve yol ma'nāsına da gelür ve daħı ince ve berk dişi deve nāķatün zāmiretün şulbetün ma'nāsına ve 'inde'l-ba'z ince arıķ dişi deve
08. nāķatün mehzūletün gibi yukālü <Arapça> ve yukālü <Arapça>
09. <Arapça> ve'l-cem'u ğurüfün ve aħrufun bi-zammi'r-rā'i ve daħı
10. şurdan ve buradan nesne düşürüp ķazanc itmek ma'nāsına ve bir kimesni gitdüği ğarafdan āğar ğarafa döndürmek ma'nāsına maşdardur yukālü <Arapça>
11. <Arapça> ve bābühümā ğarabe el-hurfü bi'z-zammi yüzerlik toğumu ğabbü'r-reşādi gibi ve daħı rızķsız olup yoğsul olmak ma'nāsına bir isimdür
12. el-ğurifetü bi'z-zammi ve'l-kesri mişlühü fi'l-aħiri ya'nī yoğsul olmak el-ğırfetü bi'l-kesri faķat şanā'at bābcılık ve başmaķcılık gibi ve ğayri gibi el-ğarāfetü bi'l-fetħi tizlik veya kaçılık lüzü' gibi
13. el-ğırrifü bi-kesrateyni ve teşdidi'r-rā'i tiz ve acı yaķıcı nesne ve dil bürücü nesne el-ğarīfü bi-fetħatin şümme kesratin kimesnenüñ alım şatım idüp mu'āmele idüği kimesne ve daħı bir kimesnenüñ hem-pişe
14. ve hem şan'atı olan kimesne fāriside hem-pişe dirler kemā yukālü <Arapça> el-ğarşefü el-ğarşefü bi-vezni'l-ca'fere balıķ pulları fülüsün es-semekü gibi ve daħı şol
15. gümüş pulları ki anuñla kılıc ve ğayri silāğ bezerler ve ķorlarlar ve daħı kengir didükleri otdur ki südüni şakız iderler bu cümleñ vāħidi ğarşefetün gelür ve daħı berk
16. ve arı yire ğarşefetün arzun ğalīzatün gibi el-ğarķafetü bi-fetħi'l-hā'i ve'l-kāfi

- uyluk kemiginün başındağı yüksek kemük ki re'sü'l-veriki dirler ve'l-cem' u harākıfū gelür le-hurkūfū bi-zammi
17. 'l-hā'i ve'l-kāfi arık tavar dābbetün mehzūletün ma'nāsina cem'i harākıfū gelür el-harāku bi-fethateyni ve bi-sükünir-rā'i od nār gibi ve şol yanık ki buğaşıya berk diñmekden yetişir kemā yukālū <Arapça>
18. <Arapça> el-hurkatū bi'z-zammi ve'l-harīku yanıkın ve od ve oda banan nesne bu ma'nāya cem'i harķi gelür el-harķu bi'l-fethi iñelemek ve dörpülemek ve iki nesnei
19. birbirine sürmek ve dişlerin birbirine sürüp kırıldatmak yukālū <Arapça> ve bābühü naşara ve đarabe
20. el-harāku bi-fethateyni kırılmak ve kesilmek yukālū <Arapça> ya'nī kılı kırılmış ve kesilmiş ve kanad
21. kırılmış ve kırılmış ve dağı yıdırımı kıtı buluda şehābün harākun dirler şedidü'l-berķi ma'nāsina el-hurāku bi'z-zammi ve't-taħfifi ziyāde düzülü ve yaķıcı nesne
22. şedidü'l-melūhati gibi ve dağı segirtmesinde yanıklıkı olan ata dağı feresün harāu'l- ' advi dirler ve dağı çaķmak çaķduķları vaķtin üzerine çaķmak odı
23. düşüp yanan nesneye de harākun dirler ya'nī kavcar ve libāsuñ od düşüp yanan yire de hurākun ve hurākatün dirler zammile ve taħfifile lākin ' āmme teşdidile telaffuz iderler
24. el-harrāfetü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir aşıl gemidür ki içinde düşmān üzerine od ataçak ālet olur kemā yukālū <Arapça>
25. el-hārikāni bi-kesri'r-rā'i uyluk kemüklerinün başlarına dirler ve ' inde'l-ba' z uyluk yanında iki siñirdür el-hurakatū bi-zammetin şümme fethatin bir kabilenün adıdur el-hārikātü bi-kesri
26. 'r-rā'i baħile ve nākes ' avratün dayyikatün gibi el-hārikātü bi-fethatin şümme kesratin hasā'ün didükleri ta' āmuñ ziyāde kavisi ya'nī kavī bulamac aģlezu'l-hasā'ü ma'nāsina el-hurkānū bi'z-zammi
27. uyluklar birbirine degmek ve toķuşmak iştikākü'l-faħzeyni gibi el-harzekatü bi-vezni'd-daħraceti ħabs itmek ve taraltmak tazyīķ gibi yukālū <Arapça>
28. <Arapça> el-ħareketü ve'l-harākü bi-fethateyni fihimā kımıldanmak ve deprenmek ki sükünüñ zıddudur el-hārikü bi-fethatin şümme kesratin yiyni ve zeyrek kimesne ħafifün zekiyyün
29. gibi el-hārikü bi-kesri'r-rā'i at omuzı başı furū'ü'l-ketifeyni gibi ve iki yağarnı arası kāhil gibi el-harķü bi'l-fethi bir kimesnenün omuzı başına urmak ve iki yağarnın arasına

165b

01. urmak yukālū <Arapça> el-ħarkeketü bi-fethi'l-hā'i ve'l-kāfi uyluk başı re'sü'l-veriki gibi ve ' inde'l-ba' zi uyluk kemiginün oturacak yirden
02. tarafı ve'l-cem' u el-ħarārikü ve'l-harārikü el-ħurcülü bi-zammi'l-hā'i ve'l-cimi uzun nesne tavilün gibi el-ħarmelü bi-fethi'l-hā'i ve'l-mimi yüzerlik didükleri ot ve ' inde'l-ba' z sirken
03. didükleri ot lākin ehl-i ħicāz kıtında yelken didükleri otdur ve aģu aģacına dağı dirler zekere'l-ma' neyeyni'l-aħireyni el-aħterī el-ħurmü bi'z-zammi
04. ħaccda ħarām geymek iħrām gibi ve ħarām olmak ve bir nesne ħarām olmak el-ħurmetü bi'z-zammi bir nesne ħarām olmak yukālū <Arapça>
05. <Arapça> ve dağı ri' āyet vācib olup ve yırtması dürüst olmayan nesneye de

- hürmet dirler ihtirāmdan bir isimdür kemā yukālū <Arapça>
06. <Arapça> el-ḥuremetü bi-zammetin şümme fetḥatin kişinüñ ehl ü 'iyālī kemā yukālū <Arapça> el-ḥırmü bi'l-kesri ve'l-ḥarāmü bi'l-fetḥi işlemesi dürüst olmayan nesne
07. ve daḥı ḥaccda ḥarım geyen kimesneye daḥı ḥarām dirler yukālū <Arapça> ve'l-cem' u ḥurumün bi-zammeteyni ve süküni'r-rā'i eyzan ve daḥı dörd ay ki biri zi'l-ḥicce ve biri zül-ka' de
08. ve bir muḥarrem ve biri recebdür bu aylaruñ her birine şehri-i ḥarām ve dördüne bir uğurdana eşur-ı ḥurum dirler bi-zammeteyni ' arab katında ' ale'l-ḥuşuş bu aylarda şavaş ve kıtāl
09. ḥarām olduḡün ve daḥı ḥarām dürüst olmamak ma' nāsına maşdardur kemā merra ve daḥı ḥırem kesrile vācib ma' nāsına da gelür el-ḥırmätü bi'l-kesri dişi tavar görüp irkegin
10. istemek ya' nī irkek kendüye aşmak ve çıkmak istemek ve daḥı bir kimse bir kimesni bir nesneden men' itmek ḥırmān gibi el-ḥarımü bi-fetḥatin şümme kesratin ve'l-ḥırmānü bi'l-kesri ve'l-ḥarīmetü bi-fetḥatin şümme kesratin mişlü'l-ḥurmeti a' nī
11. dördile bir kimesne bir kimesni bir nesneden men' itmek ve nevmiz itmek ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
12. maḥrūmen minhü el-ḥaremü bi-fetḥatin mekke el-ḥarmānü bi-fetḥatin mekkeyle medīne ve daḥı ḥaram işlemesi ḥelāl olmayan nesne ḥarām gibi ve bir kimesni kumar oyununda yiñilmek yukālū <Arapça>
13. <Arapça> ve daḥı ḥelāl olmamak yukālū <Arapça> el-ḥarmetü bi-fetḥatin koyun ve keçi ve şıgır ve çoç ve teke ve boğa istemek şehvetü
14. 'l-buzā'ı ma' nāsına ve daḥı it kızañlamak ve kurd kürdirmek el-ḥartıyyü bi-fetḥi'l-ḥā'i ve'l-mīmi şol koyundur ki kōc isteye ve'l-cem' u ḥırmām bi'l-kesri ve ḥırmāi bi-fetḥi'l-ḥā'i ve'l-mīmi el-ḥıremıyyü bi'l-kesri
15. ve teşdidi'l-yā'i ḥarem mensüb olan kimesne el-ḥaremıyyetü bi'l-kesri ve teşdidi'l-yā'i ḥareme mensübe ' avrat ve ḥareme mensübe ev ḳal' a el-ḥarımü her nesnenüñ çevresi ve ḥavlısı ve daḥı
16. ḥaccda iḥrām geyen kimesnenüñ libası kemā yukālū <Arapça> el-ḥarīmetü bi-fetḥatin şümme kesratin bir kimesnenüñ umduḡı nesneden fevt olup yetişmedügi nesne kemā yukālū <Arapça>
17. min külli maṭmū'in fihi el-ḥarcemetü bi-vezni'd-daḥraceti ḳovmak ve döndürmek yukālū <Arapça> el-ḥırmānü bi'l-kesri tavar yürir-
18. -ken ṭurup yormayup ḥırcınlanmak ve daḥı tavar ḥırcı ve kāhil olmak yukālū <Arapça>
19. <Arapça> el-ḥurünü bi-zammeteyni tavar yürirken ṭurup yürümeyüp ḥırcınlanmak yukālū <Arapça> el-ḥarünü bi-fetḥatin şümme zammetin şol atdur ki yürür-
20. -ken ṭurup yürümeyüp ḥırcılana ve yukālū <Arapça> el-ḥarrānü bi'l-fetḥi ve teşdidi'r-rā'i bir şehriñ adıdur ve'n-nisbetü ileyhi ḥarnāi ve ḥarrāi el-ḥarve ve'l-ḥarvetü bi'l-fetḥi fihimā tiz ve tuzlu nesne yemekden ḥaşıl olan ḥarāret ve ısılık el-ḥırmānü bi-kesri'l-ḥā'i ve fetḥi'z-zāyi bir canavaruñ ve ' inde'l-ba' z kelerüñ irkegi
22. zekerü'd-dabbi ma' nāsına el-ḥarā bi'l-fetḥi eksilmek noḡşān gibi yukālū <Arapça> el-ḥarā bi-fetḥateyni ev ḥavlısı sāḥatü'd-dāri gibi ve daḥı nāḥıye ve daḥı
23. lāyık ve cedid ma' nāsına da gelür yukālū <Arapça>
24. <Arapça> ve daḥı ḥarā fetḥateynile

25. deve kuşu yumurdasın kovduğu yir mevzi' u bizi'n-ne' ameti gibi el-ḥarā'ü bi'l-fethi ev ḥavlısı sāḥa gibi ve nāḥiye ve ses selek ve hengāme şavt ve cebebe gibi ve od
26. gürüldüsi ve ağac yaprağı tavışladısı ve sesi ḥafifü's-şeceri gibi el-ḥırā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi mekkede bir taḡuñ adıdur müzekker ve mü'ennes isti' māl olunur el-ḥāriyetü bi-kesri'r-rā'i şol aḡu-
27. -lı yılandur ki kocalduğından bir miqdār aḡusı eksile faşlü'l-ḥā'i ve'z-zāyi ve mā yüsellişühümā el-ḥaz'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi yukāru ḳaldırmaḡ ref' ün gibi ve
28. divşirüp sürmek yukālū <Arapça> el-ḥızbü bi'l-kesri cemā'at ve ḫāyife ve aşḥāb kemā yukālū <Arapça>
29. <Arapça> ve daḡı peygamberler ile şavaşmaḡ için divşirilen ḫāyifelere de aḫzāb dirler ve bir kimesnenüñ ḳur'āndan ve du' ālardan ba' zı zamān

166a

01. ta' ayyün idüp okuduğı virdine ve namāzdan ba' zı vaḡte ta' yin idüp ḳılduğı namāza ḫızb dirler vird ve vaḡife ma' nāsına ve minhü aḫzābü'l-ḳur'ān el-ḫızbü bi'l-fethi
02. yetişmek ve uğramaḡ yukālū <Arapça> el-ḫazābiyyü ve'l-ḫazābiyyetü bi'l-fethi ve taḫfifi'l-yā'i fihimā ḳışa boylu yoḡın er el-ḫızbā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi ḡalız yir
03. vāḫidi ḫazbā'etü gelür ve'l-cem' u el-ḫazābā bi'l-fethi ve taḫfifi'l-yā'i ve'l-aşlu teşdidün el-ḫızbü bi'l-fethi oranlamaḡ taḡdir ve taḡmīn gibi yukālū <Arapça>
04. <Arapça> ḫamzün ya' nī süd ve nebız ekişidi el-ḫazirü bi-kesri'z-zāyi taḡdir ve ḳıyās idici ve ekşimiş süd el-ḫazretü bi'l-fethi
05. her nesne eyüsi ve güzidesi kemā yukālū <Arapça> el-ḫazüretü bi-fethi'l-ḫā'i ve'r-rā'i kiçirek depe tellün
06. şaḡirün gibi ve'l-cem' u el-ḫızāvirü el-ḫazverü bi-vezni'l-ca' fera şol oḡlandur ki boy boşuñı tamām ola ḳuvvetlene ve bāliḡ olup ḫidmet ide ve ' inde'l-ba' z şol oḡlan-
07. -dur ki boyı yitişe lākin daḡı henüz işlemeğe el-ḫazevverü bi-feteḫātin ve teşdidil-vāvi mişlühü ve'l-cem' u el-ḫızāvetü bi-taḫfifi'l-vāvi ḫazirān rüm dilince sene-i şemsiyeden bir
08. ayuñ adıdur temmuz ayınuñ önündeki aydur el-ḫazzü bi'l-fethi ve't-teşdidi kesmek ḳaḡ' gibi ve ḳazımaḡ ḫakk gibi ve kertüp kez eylemek bir nesnenüñ kertigine ve kezine de ḫazzün dirler
09. farzün gibi vāḫidi ḫazzetün gelür ve vaḡit ve ḫin ma' nāsına da gelür yukālū <Arapça> ve bābühümā redde ve ḳaçan ki devenüñ dirsegi
10. gögsüne doḡunup kesse daḡı ḳanatsa bihi ḫāzzün dirler bi-teşdidi'z-zāyi el-ḫāzzetü ve'l-ḫazzāzü bi'l-fethi ve't-teşdidi fihimā ve bi'z-zammi eyzān fi's-şāni el-ḫazāzü bi'l-fethi ve't-taḫfifi
11. ḳaḳımaḡdan ve ḳaḳımaḡa beñzer nesnelerden ḳalbe düşen ıztırāb ve şolucan iden nesnelere kemā yukālū <Arapça>
12. <Arapça> ve daḡı ḫazāzün fethile ve taḫfifile baş ḳoñaḡı hebreyetü'r-re'si gibi vāḫidi ḫazāzetün gelür ve fi'l-ḫadişi
13. <Arapça> el-ḫuzzetü bi'z-zammi ve't-teşdidi
14. tumanuñ uçḳur yıḡlanan yiri ḫazzetün gibi ve daḡı boyundan da kināyet olur

- ‘unuğ gibi ve fi'l-ḥadīṣ <Arapça> ve daḥı uzununa ve deligemesine
15. kesilmiş et pāresine de ḥazzetün dirler kemā yukālū <Arapça> el-ḥazīzū el-mekānū'l-ḡalīzū'l-münkādū ve'l-cem' u ḥızānūn bi'l-kesri ve't-teṣdīdi ve aḥizzetün el-ḥızku ve'l-ḥızkatū
  16. bi'l-kesri nāsdan ve kuşdan ve ḥurmā ağacından ve ḡayriden cemā' at kemā yukālū <Arapça> ve'l-cem' u el-ḥızaku bi-kesratin ṣümme fetḥatin el-ḥuzkatū
  17. bi'z-żammi ve'l-ḥazīku ve'l-ḥazīkatū mişlühümā el-ḥuzukku ve'l-ḥuzukkatū bi-żammetyeni ve teṣdīdi'l-kāfi şol kışa boylu kimesnedür ki yüricek adımları birbirine yakīn olur el-hazku bi'l-fetḥi bağlamak
  18. şedde gibi yukālū <Arapça> el-ḥazīku bi-kesri'z-zāyi ediki tar olup ayağın şıkan kimesne kemā yukālū <Arapça> el-ḥazrekatū bi-vezni
  19. 'd-daḥraceti ḥabs itmek ve tar itmek yukālū <Arapça> el-ḥazkū bi'l-fetḥi bağlamak yukālū <Arapça> ve bābühü naşara ve ḍarabe
  20. el-ḥazenbelū bi-vezni's-seferceli kışa boylu a' zāsı berk kimesne el-kaşirū'l-müveşşeku'l-ḥalki ma' nāsına el-ḥazmū bi'l-fetḥi bağlamak şedde gibi ve tavar üstüne koluñ bağlamak ve bir kimesnenüñ
  21. fikri ve firāseti eyü olup zeyrek olmak yukālū <Arapça> ve bābü's-şelāseti
  22. ḍarabe ve daḥı ziyāde berk yire de ḥazmūn dirler el-ḥuzmetū bi'z-żammi odundan ve ḡayriden bir bağ ve bir bölük ve'l-cem' u ḥuzemūn bi-vezni ' ömera ve daḥı ḥuzmetūn bir atuñ adıdur el-ḥazāmetū
  23. bi'l-fetḥi bir kimesnenüñ re'y ve fikri eyü ve ḥüb olmak yukālū <Arapça> el-ḥazimū bi-kesri'z-zāyi mutlakā bağlayıcı ve tavaruñ biline
  24. kolañ bağlayıcı ve eyü fikirlü kimesne ceyyidū'r-re'yi gibi el-ḥızāmū bi'l-kesri tavar biline çekdükleri kolañ ve daḥı bağırdak didükleri nesne ki oḡlancıklar bilicik
  25. anuñla göğüs ve ayakların bağlarlar el-ḥazāmū bi-fetḥateyni bir kimesnenüñ yedügi ta' am gögsüne durup aşığa geçmemek yukālū <Arapça>
  26. ve karnı arkasından ırak ve böğürleri birbirinden ırak ve ḡiñ olmak yukālū <Arapça> el-ḥazimū bi-fetḥatin ṣümme kesratin
  27. göğüs ortası vasatū's-şadri gibi ve üzerine kolañ bağlanan yir el-ḥaznū bi'l-fetḥi ḡuşşalandırmaḡ iḥzān gibi yukālū <Arapça> ve daḥı berk
  28. ve şarp yirde ḥazenūn dirle arzūn ḡalīzatūn ma' nāsına ve'l-ḥazenū eyzān bilādū'l-maḡrib ve hüve eyzān ḥayyūn min ḡassān el-ḥazenū bi-fetḥateyni ḡuşşalanmaḡ el-ḥuznū bi'z-żammi mişlühü yukālū <Arapça>
  29. <Arapça> ve daḥı ḥuzun żammile ḡuşşalandırmaḡ ma' nāsına da gelür yukālū <Arapça>

166b

01. el-ḥuzānetū bi'z-żammi ve't-taḥfifi şol ehl ü ' iyāldür ki kişi anlaruñ emrinde ḡuşşalanur el-ḥuznetū bi'z-żammi berk ve şarp taḡ cebelūn ḡalīzūn gibi ve'l-cem' u ḥuzenin bi-vezni ' ömera
02. el-ḥazinū bi-fetḥatin ṣümme kesratin ve'l-ḥazīnū bi-fetḥatin ṣümme kesratin ḡuşşalu kimesne el-ḥuzūnetū bi-żammetyeni yir ḡalīz ve şarp olmak yukālū <Arapça>
03. ey ḡalīzuhu el-ḥazūnū bi-fetḥatin ṣümme żammetin ḥuy çirkin yavuz koyun şātūn seyiyi'etū'l-ḥulki gibi el-ḥazeniyyū bi'l-fetḥi ve teṣdīdi'l-yā'i ḡüç ve şarp yirde otlayan deve el-ḥazvū ve'l-ḥazā
04. bi'l-fetḥi fihimā oranlamak ve bir nesnei bir nesneye kıyās itmek ve

05. yüceltmek ref' gibi yukālū <Arapça> ve bābühümā 'adā ve ramā el-ḥāzī bi-kesri'z-zāyi yukāru kaldırıcı rāfi' gibi ve oranlayıcı muḳaddir gibi ve kıyās idici ḥāriş gibi ve bir kimesnenüñ yüzüne ve sāyir a' zāsına bakup daḡı sen şöyle olursun ve böyle
06. olursun diyü gāyibden ḡaber virici kemā yukālū <Arapça> ḡuzvā bi-vezni ḡublā temīm vilā-
07. -yetinde dehnā didükleri yirde olan ḡumdan depeciklerüñ cümlesinden yüksek olan depenüñ adıdur faşlü'l-ḡā'i ve's-sīni ve mā yüşellişühümā el-ḡasbü bi'l-fetḡi ve'l-ḡisābü
08. ve'l-ḡisbetü bi'l-kesri fihimā ve'l-ḡusbānü bi'z-zammi şaymak 'add gibi yukālū <Arapça> ve bābühü naşara ve ketebe <Arapça>
09. <Arapça>
10. <Arapça> el-ḡasebü bi-fetḡateyni şayılmış nesne maḡsüb ve ma' dūd gibi ve minhü ḡavlühüm <Arapça> ve daḡı ḡaseb
11. bi-fetḡateyni kişinüñ ataları cānibinden olan eyü ḡūlara dirler kerem ve seḡā ve şecā' at ve 'ilm gibi kemā yukālū <Arapça>
12. ve 'inde'l-ba' zi ḡaseb kişinüñ kendünüñ eyü ḡūlarına ve babalarınıñ eyü ḡūlarına dirler kemā ḡīle <Arapça> ve 'inde
13. 'l-ba' zi ḡaseb kişinüñ dinidür ve 'inde'l-ba' z māludur el-ḡasābetü bi'l-fetḡi kişinüñ babalarınıñ ḡūları gökcek olmaḡ ve 'inde'l-ba' z kendünüñ ḡūyı ve babalarınıñ ḡūyları gökcek
14. olmaḡ ve 'inde'l-ba' z kişinüñ dīni gökcek ve 'inde'l-ba' z mālī çok ve eyü olmaḡ yukālū <Arapça> ve daḡı ḡusbānüñ zammile 'azāba dirler yukālū
15. <Arapça> ve daḡı ḡisābuñ cem' idür şehān ve şehbānüñ gibi ve daḡı ḡisāb kesrile kāfi ma' nāsına da gelür ve minhü ḡavlühü te' a. 'atā' en ḡisāben el-ḡusbānetü bi'z-zammi
16. kışraḡ oḡ sehmün ḡaşirün gibi ve'l-cem' u ḡusbānüñ bi'z-zammi ve daḡı kiçirek yaşduḡa da ḡusbāne dirler visādetün şaḡiretün gibi el-ḡisbetü bi'l-kesri 'amel muḡābelesinde virilen ecr ve 'ivaż
17. ve daḡı fikr ve tedbīr ma' nāsına da gelür yukālū <Arapça> el-ḡisbānü bi'l-kesri ḡümān itmek zann gibi yukālū <Arapça>
18. <Arapça> el-ḡaserü bi-fetḡateyni ve'l-ḡasādetü bi'l-fetḡi ve'l-ḡusūdü bi-zammeteyni bir kimesnenüñ elindeki ni' met gidüp daḡı saña olmasın istemek kemā yukālū <Arapça>
19. <Arapça> el-ḡasrū bi'l-fetḡi
20. acmaḡ keşf gibi ve şü şoḡulmaḡ ve çeküp yiri açılmaḡ ve yorulmaḡ ve yormaḡ yukālū <Arapça> min bābi ḡarabe
21. <Arapça> el-ḡaserü bi-fetḡateyni ve'l-ḡasretü bi'l-fetḡi
22. berkitmiş ve yetmiş nesnenüñ üzerine ḡayḡulanmaḡ ve ḡuşşalanmaḡ lehf gibi yukālū <Arapça> ve daḡı ḡasare fetḡateynile yorulmaḡ
23. yukālū <Arapça> el-ḡusūrü bi-zammeteyni yorulmaḡ ve çok baḡmaḡdan ve ḡayriden göz ḡıralıp gelizemek yukālū <Arapça>
24. <Arapça> ve bābühümā celese el-ḡasirü bi-fetḡatin şümme kesratin yorulmuş ve çok baḡmaḡdan ve ḡayriden gözi ḡarlamış ve gelizmiş kimesne
25. ve berkitmiş ve yetmiş nesnenüñ üzerine ḡayḡulanan ve ḡuşşalanan kimesne ve'l-cem' u ḡasrā ke-ḡatīlin ve ḡatlā el-ḡassü bi'l-fetḡi ve't-teşdīdi şovuk otı ve ekini urup yaḡmaḡ ve çekir-
26. -geyi kırmaḡ ve bir tāyife bir tāyife kırup tüketmek ve tavar ḡaşaḡulamaḡ ya' nī ḡaşaḡuyla tavar ḡaşımaḡ ve ḡor üstünde bişen itmegüñ ve kebābuñ üzerine çevre-

27. -sinden ağacla od düşürmek bişsin ve yumşasın diyü ve eti kor üstünde
komak yukālū <Arapça>
28. <Arapça> ve dağı hasistü
29. bi'l-ḥaberi bi'l-kesri ve'l-fethi 'amiltü bihi ve dağı ḥissun feth-i ḥāyile ve
kesr-i sīnile ve teşdīdile bir kelimedür ki kişi anı dir kendüye añsuzun bir
incidür nesne doḡansa kor gibi ve issı

167a

01. nesne gibi yukālū <Arapça> ḍarabehü femā kāle ḥissun ve ḳavlühüm
<Arapça> el-ḥissü bi'l-kesri gizlü ses ve tavşılıdı
02. şavtün ḥafıyyün gibi ve dağı bir maraz ve ağırdur ki 'avretleri oğlan
toğurdukları vaḡtin ṡutar ve dağı bir şovukdur ki otı urup yaḳar ve dağı nesne
ma' nāsına
03. da gelür yukālū <Arapça> ve dağı esirgemek merḥamet gibi ve bilmek 'ilm
gibi ve görmek yukālū <Arapça>
04. <Arapça> el-ḥaşasetü bi-vezni'z-zelzeleti eti kor üstüne bırakmaḳ yukālū
<Arapça> el-ḥaşḥāsü bi'l-fethi saḡi ve cömerd
05. kişi el-ḥusāsü bi'z-zammi şol ufacıḳ balıḳlardur ki ḳurudurlar ve dağı
yaramaz ḥūya dirler sū 'i'l-ḥulḳi gibi ve 'inde'l-ba'z uḡursuzluḳ şevm gibi el-
ḥāssetü bi-teşdīdi's-sīni
06. şol insānda ve ḡayride olan biş ḳuvanuñ biri ki her biri bir nesnenüñ idrākine
sebeb olur cem' i ḥavāss gelür bi'l-fethi ve teşdīdi's-sīni ve hiye's-sem' u ve'l-
başaru
07. ve'ş-şemmü ve'z-zevḳu ve'l-lemsü ve yirdede ḥavāss bişdür biri şovukdur
berd gibi ve biri tolu bed gibi ve biri yildür riḡ gibi ve biri çekirgedür cerād
gibi ve biri yıluñ çoḡunda
08. 'alefi yabanda olup ve yabanda otlamaḡla geḑinen tavarlar mevāşī gibi el-
ḥasūsü bi-fethatin şümme zammetin yavuz ve ḳatı yıl senetün şedīdetü'l-
maḡalli gibi el-ḥussānū bi'l-fethi ve't-teşdīdi bir
09. kimesnenüñ adıdur el-ḥasīsü bi-fethatin şümme kesratin tavşılıdı ve gizlü ses
şavtün ḥafıyyün gibi ve şovuk urmuş yaḳmış ot ve öldürülmüş nesne ve
kimesne ḳatīl gibi el-ḥasfū bi'l-fethi
10. ḥurmānuñ arasından kötüsü ve yaramazın ayırtlayup ḑıkarmaḳ yukālū
<Arapça> el-ḥusāfetü bi'l-fethi vaḡti yetmeden ḳuruyup fāsīd
11. olup da gelen ḥurmā kemā yukālū <Arapça> ve ḳaḳımaḳ ve düşmānlıḳ ḡayz
ve 'adāvet gibi el-ḥasīfetü bi-fethatin şümme kesratin ḳaḳımaḳ ve düşmānlıḳ
yukālū
12. <Arapça> el-ḥaseketü bi-fethateyni demür diken didükleri otdur ki
buturaḳları olur ve her buturaḳda uḑar ḑatal dikenini olur ve dağı
13. bu didiḡümüz diken şeklinde demürden düzdükleri üç ḑatal buturaḳdur ki
'asker ālātındur ikisinüñ de cem' i ḥasek gelür tāsız el-ḥasāketü bi'l-fethi el-
ḥasekü
14. bi-fethateyni kīn dutmaḳ ve düşmānlıḳ itmek zaḡan ve 'adāvet gibi yukālū
<Arapça> el-ḥasiketü bi-fethatin şümme kesratin mişlühümā yukālū
<Arapça>
15. <Arapça> ve dağı kirpi didükleri canavar ḳunfuzün gibi el-ḥıslü bi'l-kesri
keler yavrısı ki henüz yumurdadan ḑıḳmış ola ve'l-cem' u ḥusülün bi-
zammeteyni ve lā yukālū <Arapça>

16. <Arapça> el-ḥaselü bi'l-fetḥi kötü ve kem eylemek yukälü <Arapça>
17. <Arapça> el-ḥusâletü her ḳabuḳlu nesnenüñ ḳabuḳın ayırtlayıcak yire düşen ḳabuḳı ve gögi ve yaḡuñ çirki ve her nesnenüñ kötüsü ve yatlısı ḥaşâletün gibi el-ḥasîlü
18. bi-fetḥatin şümme kesratin şıḡır buzaḡısı veledü'l-baḳarati gibi ism-i cem' idür kendü lafzından vâhidi yokdur mü'enneşi ḥasîletün gelür el-ḥasîletü bi-fetḥatin şümme kesratin şol yatlu ḥurmâdur ki ḳoruḡı dad
19. almaz daḡı ḳurudurlar daḡı südle ve yâḡüd şuyla ısladurlar daḡı dadlu olunca içine tatlu ḥurmâ ḳatarlar daḡı pâre pâre keserler daḡı yirler el-ḥiskikü bi-kesri'l-ḥâ'i ve'l-kâfi her nesne
20. veledinüñ kiçiregi eş-şaḡirü min veledi külli şey'in ma'nâsına ve'l-cem' u ḥiskiletün ve ḥasâkilü el-ḥasemü bir nesnei dibinden ve kökünden kesmek ve taḡılmaḳ keyyün gibi yukälü <Arapça>
21. ve fi'l-ḥadiş <Arapça> ve bâbüḥümâ ḳata'a el-ḥusâmü bi'z-zammi keskin ḳılıç seyfüñ ḳâti'un gibi ve daḡı ḳılıcuñ urulan ḫarafına ḥusâmü's-seyf dirler kemâ yukälü <Arapça>
22. <Arapça> ḥusumün bi-zammeteyni bir mevzi' üñ adıdur el-ḥusümü fi ḳavlihi te'a. ve şemâniyete eyyâmin ḥusümen <Arapça>
23. el-ḥusümü eş-şümü yukälü <Arapça> ḥismâ bi'l-kesri ve'l-ḳaşri bâdiyede bir yirüñ adıdur anda yüce şarp taḡlar vardır ki
24. her ḫarafı ḫayanıcaḡdur çıkılması müşkildür üzerlerinden ḡubâr ve toz eksik olmaz ve 'inde'l-ba'z ḳabilezinüñ bir şularınıñ adıdur ve 'inde'l-ba'z ḫazret-i nüh hem tûfândan
25. bâḳi ḳalmış bir miḳdâr şudur kezâ fi'l-maḡribi ve fi'l-ḥadişi <Arapça> el-ḥüsnü bi'z-zammi
26. güzellik cem' i meḫâsin gelür 'alâ ḡayri ḳıyâs yukälü <Arapça> el-ḥasenü bi-fetḫateyni güzel nesne el-ḥasenetü güzel 'avrat
27. ve eyü tā'ât ki bu ma'nâya seyyi'enüñ zıddıdur el-ḥassânü bi'z-zammi ve't-teşdidi ziyâde güzel mü'enneşi ḥussânetün gelür el-ḥassânü bi'l-fetḫi ve't-teşdidi ismü racülin mine's-şahâbeti in
28. ce'alethü fe-ḳâlâ <Arapça> el-ḥusnâ bi'z-zammi ve'l-ḳaşri ziyâde eyü ve güzel nesne ki aḫsenüñ mü'ennesidür
29. el-ḫâsinü bi-kesri's-sîni ay ḳamer gibi el-ḫasnâ'ü bi-vezni'l-ḫamrâ'e güzel 'avrat el-ḫasvü bi'l-fetḫi şurba içmek ve semürmek yukälü <Arapça> el-ḫasâ'ü bi'l-fetḫi

167b

01. ve'l-meddi ve'l-ḫasüvvü bi-fetḫatin şümme zammetin şümme teşdidin bir dürlü tā'âm ve şurbadır ve daḡı çok içiçi ve çok semirlenici ḳişiye de ḫasüvvün dirler keşirü'l-ḫasüvi ma'nâsına el-ḫasvetü bi'l-fetḫi bir kerre semürtlemek
02. el-ḫusvetü bi'z-zammi bir kerrede semürtleyecek ḳadar nesne el-ḫısyü bi'l-kesri şol şudur ki yir anı ḳumdan şuarır aşıḡa alur ḳaçan ki berk iyre inse tutaḳor daḡı ḫâcet olucaḳ ḳumu
03. aşıp ol şuyı çıkarırlar cem' i aḫsâ'ü gelür el-ḫısâ'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir mevzi' üñ adıdur el-ḫısâ bilmek aḡlamaḳ ḫiss gibi yukälü <Arapça> faşlü'l-ḫâ'i ve's-şîni ve mā yüşellişühümâ
04. el-ḫaşe'ü bi'l-fetḫi mehmüzü'l-lâmi bir nesnenüñ oḡla urup içine geçirmek ve

- ‘avrata cimā’ itmek ve yuḳālū <Arapça> ve bābühümā ḳata‘a el-ḥaṣrecetü bi-vezni
05. 'd-dahraceti ulu yürürken cān baḡra gelüp hırıldamaḳ ve daḡı eṣek Őavtdur ki boḡazından aŐaḡa yuḳaru çeküp durur kemā yuḳālū <Arapça> ya‘nī eṣek hınçırmaḳ
06. el-ḥaṣrecü bi-vezni'l-ca‘fere Őol Őavar kendisidür ki ufacıḳ çakał arasında olur <Arapça> el-ḥaṣedü bi'l-fetḫi nāsdan bir bölük cemā‘ at gibi ve daḡı bir yire
07. divŐirilmek ictimā‘ gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥaṣādü bi'l-fetḫi Őol
08. yirdür ki çok yaḡmur olmayıncaḳ üzerinde Şu aḳmaz el-ḥaŐrü bi'l-fetḫi bir yire divşirmek cem‘ gibi <Arapça> ve helāk itmek
09. yuḳālū <Arapça> ve bir nesnei ḳazıyup yufḳalanmaḳ ve inceldüp sivriltmek yuḳālū <Arapça>
10. <Arapça> ve daḡı ince ve yufḳa ve sivri nesneye de ḥaŐr dirler yuḳālū <Arapça>
11. <Arapça> ve daḡı yumŐaḳ ve yufḳacıḳ ve incecik yelkene de ḥaŐr dirler kemā yuḳālū <Arapça>
12. el-ḥāŐirü bi-kesri'Ő-Őini divŐirici ve muḫlaḳā cāmi‘ gibi ve ḡanīmet mālını divŐirici cāmi‘ u'l-ḡanāyim gibi ve daḡı rasūlu'llāhuñ bir adı ḥāŐirdür kemā ḳāle ‘a.m. ḥamsetü esmā’ın
13. <Arapça> ve bir nesnei ḳazıyup inceldici el-ḥaŐeretü bi-fetḫateyni ḥaŐrātuñ vāḫididür ki
14. yirde olan ufacıḳ böcecikler ve canavarlardur ve ‘inde'l-ba‘z Őıçana ve ‘arab ḫavŐanına ve kelere dirler kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥaŐverü
15. bi-vezni'l-ca‘feri iki yanları ŐiŐik ve ortalḡı yoḡın ḫavar yuḳālū <Arapça> el-ḥaŐşü bi'l-fetḫi ve't-teŐdidi od yandıрмаḳ yuḳālū <Arapça>
16. <Arapça> ve ḳuru ot kesmek ve ḳorḳmaḳ yuḳālū <Arapça> ve bir kimesni oḳuna her cānibinden yilek yapıŐdırmaḳ yuḳālū <Arapça>
17. <Arapça> ve ḫavar öñüne kuru ot dökmeḳ yuḳālū <Arapça> ve ‘avratuñ veledi
18. ḳarnından ḳurumaḳ yuḳālū <Arapça> el-ḥaŐşü bi-fetḫi'l-ḥā’i ve zammihā ve't-teŐdidi
19. el-bustān ve'l-cem‘ u el-ḥiŐāŐü bi'l-kesri ve daḡı ḥaŐşün ayak yoluna dirler ki tebevül ve teḡāyuḫ idiceḳ yirdür maḫrec ve müsterāḫ gibi <Arapça>
20. el-ḥuŐuŐü bi-zammeteyni el-ḥuŐuŐü bi-zammeteyni el-ḥuŐāŐü ve'l-ḥuŐāŐetü bi’z-zammi ve't-taḫfifi fihimā ḫastada cān baḳıyyesine dirler el-ḥaŐşāŐü bi't-teşdidi od yandıricı ve ot pençici ve oḳa yilek yapıŐdırıcı
21. ve ḫavara ḳuru ot dökici ve'l-cem‘ u el-ḥuŐāŐü bi’z-zammi ve't-teŐdidi el-ḥaŐiŐü ḳuru ot ve anası ḳarnında ḳurumiŐ veled kemā yuḳālū <Arapça>
22. <Arapça> el-ḥaŐefü bi-fetḫateyni ḫurmānuñ yatlusı ve kötüsü eddā’üt-temri ma‘nāsına ve ḫavaruñ eskimiş ve köhnelemiŐ memesi ḫur‘u bālı gibi el-ḥaŐefetü bi-fetḫateyni zeker başından
23. sünnet yirinden yuḳarısı kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥaŐifü bi-fetḫatin Őümme kesratin eski libās Őevbün ḫałḳun gibi el-ḥaŐkü bi'l-fetḫi deve Őaḡmayup bir miḳdār
24. ḳatlanmaḳ irkilsin diyü yuḳālū <Arapça> ve bābühü ḫarabe ve daḡı ḫolmaḳ imtilā’ gibi yuḳālū <Arapça>
25. ḫarabe ve daḡı ḫurmā aḡacınun yemiŐi çok olmaḳ yuḳālū <Arapça> ve bir yire divŐirilmek ictimā‘ gibi ve zebün olmaḳ za‘f gibi ve göḳ yap
26. yap yaḡmur yaḡdırmaḳ yuḳālū <Arapça>

27. <Arapça> el-ḥaşketü bi'l-fethi şol yağmurdur ki ziyāde çok ve ziyāde az olmaya el-ḥışkü bi'l-kesri bir pāre ağaçdur ki oğlaķuñ ağzına gem idüp iki uçlarını
28. ikisinden bağlarlar atasını emmesün diyü el-ḥaşşākü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir ırmağuñ adıdur el-ḥāşikü bi-kesri's-şini üzerinde yimişi çok ḥurmā ağacı el-ḥaşükü bi-fethatin
29. şümme zammetin şol devedür ki memesinde süd tiz irilir ḥuşük bi-zammeteyni ṭolmaķ imtilā' gibi ve bir yire divşirilmek ictimā' gibi ve yil zebün olup qarış muruş esmek

168a

01. ve ḥurmā ağacınıñ yemişi çoğalmaķ keşret gibi yuķālü <Arapça>
02. <Arapça> el-ḥaşmü bi'l-fethi bir kimesnei incitmek ve қақıtmaķ ve 'inde'l-ba' zi utandıрмаķ yuķālü <Arapça>
03. <Arapça> el-ḥışmetü bi'l-kesri utanmaķ ve қақımaķ ve bir kimse bir nesne etdüğinden incinüp dürülmek inķibāz gibi
04. ve 'inde'l-ba' zi ancaķ қақımaķ ma' nāsına gelür ğazab ve inķibāz gibi el-ḥaşemü bi-fethateyni kişinüñ ehli ve 'iyāli ve ḥidmetkārları ve қавм-і қабіlesi ve şol kimesnesi ki aña bir nesne
05. yetişidi anuñçün incinir ve қақır kemā yuķālü <Arapça> el-ḥışnetü bi'l-kesri kın dutmaķ ḥıkd gibi el-ḥaşenü bir қаб
06. yunmamaқdan қоқup yimek yuķālü <Arapça> el-ḥaşvü bi'l-fethi yasduğüñ ve döşegüñ içini ve bunlara beñzer
07. nesnelerüñ içini bir nesneyle ṭoldurmaķ yuķālü <Arapça> ve yasduķ ve döşek içine ve ğayri nesne içine de ḥaşv
08. dirler ve pambuķlı қаftāna da ḥaşv dirler ve daḥı devenüñ ufacıķlarına ki arasında irisi olmaya ḥaşv dirler el-ḥaşā bi-vezni'l-'aşā ayakilerüñ iç yüzi ve'l-cem' u el-aḥşā'ü
09. ve daḥı nāḥiye ve cānib ma' nāsına da gelür el-ḥışvü ve'l-ḥışvetü bi'l-kesri ve'z-zammi fihimā bağırsaқlar em' ā'ü gibi ve daḥı ḥışvün kesr-i ḥāyile yatlu ve kötü ma' nāsına da gelür
10. kemā yuķālü <Arapça> el-ḥāşiyetü libās kenarı ve ğayri nesne kenarı kemā yuķālü <Arapça>
11. ve daḥı şol oğlancıqlara ve ufacıķ develere dirler ki içlerinde büyükleri olmaya ve daḥı bir yaşın tamām idüp ikisine girmiş ṭurma
12. ve iki yaşın tamām idüp üçüne girmişi ṭurma ḥaşyetān dirler kemā yuķālü <Arapça> el-ḥāşiyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin içi ṭolu
13. düşek firāşun maḥşüvvün gibi ve'l-cem' u el-ḥaşāyā mişlü'l-қазиyyeti ve'l-қазаыа el-ḥāşiyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin қurumış nesne yābis gibi el-ḥaşā bi-fethatin ve'l-қасри қати қати şıvılmaķ ve ḥışılamaķ yuķālü <Arapça> faşlü'l-ḥā'i ve's-şādi ve mā yüşellişühümā el-ḥaş'ü mehmüzü'l-lāmi şu içüp қатmaķ ve şabī қарни ṭolunca süd emmek ve oğlaķ
15. қурсаğı tolunca süd emmek ve oşurmaķ rüdām gibi yuķālü <Arapça>
16. <Arapça> el-ḥaşbü bi'l-fethi bir kimesni ufacıķ taşlarla atmaķ ve bir nesnei oda atmaķ ve yir yüzünde çok gezmek ve çok gitmek yuķālü <Arapça>
17. <Arapça> el-ḥāşibetü bi-fethatin şümme kesratin ufacıķ taşlu yir arzün zāti ḥaşbā'ü gibi ve daḥı şol
18. қати esrilige ufacıķ taşlar savırır el-ḥaşbetü bi'l-fethi ve bi-süküni's-şādi eyzan

- ufacığ sivilciler ki gevdede çıkar el-ḥaşabü bi-fethateyni gevdede bu didügümüz sivilciler çıkamak yuğälü <Arapça>
19. <Arapça> ve dağı ḥaşbün bi-fethatin ve süküni's-şādi od içine atılan nesneye od tutuşdurdukları nesneye dirler kemā yuğälü <Arapça>
  20. fi'n-nāri el-ḥaşbā'ü bi-vezni's-şahrā'e ufacığ taşlar ḥaşā gibi el-ḥāşibü bi-kesri's-şādi şol katı eser yildür ki ufacığ taşlar savura el-ḥaşedü bi'l-fethi ekin ve un biçmek ve ip ve urğan
  21. bükme ve örmek yuğälü <Arapça> el-ḥasādü bi'l-fethi ve'l-kesri ekin biçmek ve biçilmiş ekin el-ḥaşadü bi-fethateyni ve'l-ḥaşidü ve'l-ḥaşidetü bi-fethatin
  22. şümme kesratin fihimā biçilmiş desde ve ekin biçildükden sonra yirde bākī kalan ekine de ḥaşid ve ḥaşide dirler ve cem' uhümā el-ḥaşāyidü <Arapça>
  23. <Arapça> el-ḥaşidü bi-fethatin şümme kesratin berk bükülmüş ve berk örülmüş örme ve urğan el-ḥaşrū bi'l-fethi bir kimesnenün etrafın çevirüp üzerine
  24. tar eylemek yuğälü <Arapça> ve dağı ḥabs itmek ve men' itmek yuğälü <Arapça> ve şaymak ' add gibi yuğälü <Arapça>
  25. ve bābü'l-şelāşi naşara el-ḥaşarü bi-fethateyni söylerken tutulup silmekden 'āciz olmak ' ayyün gibi ve gönül taralmak zayyiku's-şadri gibi ve cemā' ate kâdir olmamak ve bahıl ve nâkes olmak
  26. yuğälü <Arapça> ve bābü'l-küllü tarabe el-ḥuşru bi'z-zammi bir
  27. kimesnenün içi tutulup kabz olmak i' tiğälü'l-batni gibi yuğälü <Arapça> el-ḥaşirü bi-fethatin şümme kesratin sır saklayıcı
  28. ke-nevmi's-sırrı gibi el-ḥişārü bi'l-kesri kal' a içi ve bir kimesnenün etrafın çevirmek ihāta gibi yuğälü <Arapça> ve dağı bir yasduk
  29. gibi nesnedür ki devenün üstüne bırakırlar dağı ardını yukarı kaldırırlar ve önüne dağı bir miğdār nesne taldururlar ḥāvıd gibi ve ayar gibi olur ve dağı kal' a içine de ḥişār dirler

168b

01. el-ḥaşürü bi-fethatin şümme zammetin memelerinin südi yolu tar deve nākatün zayyikatü'l-ihlili gibi teğülü <Arapça> ve dağı ' avrata cimā' itmege kâdir olmayan
02. kimesne ve dağı gönli tar bahıl ve nâkes kişi el-ḥaşirü bi-fethatin şümme kesratin gönül tar bahıl ve nâkes kişi ḥaşürün gibi ve dağı yazı ve yaban bādiyye gibi ve dağı kandırdan kamışdan ve ḥurmā çöpünden
03. torkurlar bir nesnedür ki yire düşerler ve dīvāra dutarlar bu ma'nāya cem' i ḥuşur gelür bi-zammeteyni ve dağı böğür ve yan cenb gibi ve ' inde'l-ba' z atuñ ve devenün yanında aykırı girilen tamaruñ
04. arasını ve beñ ma'nāsına da gelür melek gibi ve ādem ḥasb idicek yir maḥbes gibi el-ḥaşiretü bi-fethatin şümme kesratin ḥurmā serüp kurudacağ yir cerin gibi el-ḥaşşü bir nesne bir kimesnenün naşibine düşmek
05. ve bir nesne bir kimesnenün saçın yolmağ yuğälü <Arapça> ve katı katı
06. segirtmek ḥaşşu'l-ḥimāri <Arapça> el-ḥaşaşü bi-fethateyni başuñ saçı olmamak ve ' inde'l-ba' zi saçı az olmağ yuğälü <Arapça>
07. <Arapça> el-ḥuşşu bi'z-zammi vers didükleri kıızıl boya ki yemen vilāyetinden gelür ve ' inde'l-ba' z za' ferāna

08. dirler el-ḥaṣṣā'ü bi'l-fethi ve't-teṣḍidi ve'l-meddi şol yile dirler ki anda hîç hayır olmaya yuḡālü <Arapça> el-ḥāṣṣatü bi't-teṣḍidi şol maraža dirler ki andan
09. başuñ saçı dökile el-ḥıṣṣatü bi'l-kesri ve't-teṣḍidi naşib ve'l-cem' u ḥaşışa bi-kesratin şümme fethatin el-ḥıṣṣıṣü bi-kesri'l-ḥā'eyni toprak türāb gibi ve taşlar ḥicāratün gibi el-ḥaṣḥaṣatü bi-vezni'z-zelzeleti āşikāre
10. olmaḡ zuhūr gibi yuḡālü <Arapça> ve daḡı bir nesnei depretmekdür tā anda qarār idüp ḡādir olunca kemā yuḡālü <Arapça>
11. <Arapça> ve daḡı deve iki dizlerini yire berk bamşak ağır yükle ḡalkımaḡcün ve daḡı tiz tiz yürümek isrā' un fi's-seyri ma' nāsına
12. el-ḥaṣḥāşu bi'l-fethi tiz nesnedür ki anda hîç süstlük olmaya yuḡālü <Arapça> zü'l-ḥaṣḥāşi bir mevzi' uñ adıdur el-ḥuṣāşu bi'z-zammi
13. segirtmek şiddetü'l-' advi gibi ve ' inde'l-ba' z oşurmak đırādun gibi el-ḥaṣefü bi-fethateyni ḡuru uyuz cerbün yābisün gibi ve uyuz olmaḡ yuḡālü <Arapça>
14. el-ḥaṣāfetü bi'l-fethi ' aḡıl berk ve muḡkem olmaḡ yuḡālü <Arapça> el-ḥaṣifü bi-fethatin şümme kesratin ' aḡıl berk ve muḡkem kimesne muḡkemü'l-' aḡlı gibi el-ḥaşıl
15. bi-kesri's-şādi bir nesnenüñ soñunda bāḡı ḡalan kemā yuḡālü <Arapça> el-ḥuṣāletü bi'z-zammi ḡırmen götürüldükden soñra yirine ḡalan dane süpründüsi künāsetün gibi
16. el-ḥaşalü bi-fethateyni otuñ kökle bile ḡıḡan toprak yemekden tavaruñ ḡarnı aḡrımaḡ yuḡālü <Arapça> el-ḥaşeletü bi-fethateyni
17. yol ḡurmā ḡoruḡına dirler ki henüz daḡı danesi berkmemiş ve biribirinden seḡilüp ayrılmamış ola ve'l-cem' u el-ḥaşal bi-ḡayri hā'in el-ḥuṣūletü bi-zammeteyni şābit olmaḡ ve bir nesne bir miḡdār nesne bāḡı ḡalmaḡ yuḡālü <Arapça>
18. <Arapça> el-ḥaşilü bi-fethatin şümme kesratin bir dürlü otdur el-ḥaşiletü bi-fethatin şümme kesratin bir nesnenüñ soñunda ve yirinde ḡalan nesne baḡıyyetün gibi ve'l-cem' u el-ḥaşāyilü
19. el-ḥaşmü oşurmak yuḡālü <Arapça> el-ḥıṣrımü bi-kesri'l-ḥā'i ve'r-rā'i üzüm ḡoruḡı ve daḡı göñli tar baḡıl ve nākes kişi el-ḥaşremetü bi-fethi'l-ḥā'i ve'r-rā'i yaya kiriş taḡmaḡ yuḡālü <Arapça>
20. <Arapça> el-ḥıṣnü bi'l-kesri her mevzi' ki çevresi dīvār ola çevrilüp ḡıfz olunup içine kimesneye yetişmeye kemā yuḡālü <Arapça>
21. kezā fi'l-maḡribi el-ḥaşānetü bi'l-fethi bir yirüñ çevresi çevrilüp berk olup şaḡlanmış olmaḡ yuḡālü <Arapça>
22. daḡı ' avrat mestüre olup zinādan perhizkār olmaḡ ' iffet gibi el-ḥuṣnü bi'z-zammi mişlühü el-ḥuṣānetü fi ma' nāhe'l-aḡiri yuḡālü <Arapça>
23. ' iffet el-ḥāşinü bi-kesri's-şādi ve'l-ḥaşānü bi'l-fethi ve't-taḡfifi el-ḥaşnā'ü bi-vezni'l-ḡamra'e zinādan perhiz ehl-i mestüre ' avrat ' afife gibi ḡāşinile ḡaşān maşdarı ḡaşunun
24. gelen fi'ldendür ve ḡaşnā'ü maşdarı gelen fi'ldendür el-ḡıṣānü bi'l-kesri ayḡır at zekerü'l-ḡayli ma' nāsına ve innema sümmiye <Arapça>
25. <Arapça> ḡuṣunun bi-zammeteyni ve daḡı ḡıṣānün bir şehrüñ adıdur el-ḡaṣānetü bi'l-fethi ve teṣḍidi's-şādi bataḡ didükleri şu ḡuşı zükire
26. fi'l-esmā'i el-ḡuṣeynü bi-lafzi't-taṣḡiri bir kimesnenün adıdur ve daḡı dilḡüye ebu'l-ḡuṣeyn dirler el-ḡaṣvü bi'l-fethi el-men' u tuḡālü <Arapça> el-ḡaṣā bi-vezni'l-' aṣā
27. el-' adedü ve daḡı ufacıḡ taşlar vāḡidi ḡaṣātün gelür ve cem' i ḡaṣāyāt gelür bi-fethateyni ve daḡı ḡaṣātün ' aḡla dirler ve daḡı misk kedisinden alınan

- berkçe yaraya da
28. haşātü'l-miski dirler faşlü'l-hā'i ve'z-zādi ve mā yüşellişühümā el-ḥaz'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi od ölçermek ve yandırmak yuḳālū <Arapça>
29. izā se'arahā el-ḥazbü bi-fethatin ve sükünü'z-zādi od içine atılan nesne haşibün gibi ve minhü ibnü 'abbās razıye 'anhümā ḥazibü cehennem el-ḥızbu bi'l-kesri yay sesi şavtü'l-ḳavsi gibi

169a

01. ve'l-cem' u aḫzābün ve daḫı irkek yılan el-ḥayyetü'z-zekeri gibi el-ḥızcü bi'l-kesri deve ḥavzında bāḳi ḳalan su ve'l-cem' u eḫzācün el-ḥazcü bi'l-feth od tutuşdırmak ve yandırmak yuḳālū
02. <Arapça> el-ḥazuratü bi'l-ḥarekāti's-şelāşi ve'l-ḥazāra bi-fethateyni bir kimesnenün yanına yaḳın yir ve çevre yanı kemā yuḳālū <Arapça>
03. <Arapça> ve daḫı ḥazāra fethateynile bedük zıddıdır ki şehirler ve köylere dirler ve daḫı şol yire dirler ki anda ekin ve ot ve şu olmaya
04. kemā yuḳālū <Arapça> ḥazāramevtü bir şehriñ adıdır ve daḫı bir ḳabileñ adıdır ve hüma ismāni cu' ilā vāḫiden
05. fe-in şı'te <Arapça>
06. <Arapça> el-ḥazıratü bi-kesri'z-zādi mişlü'l-ḥazāri ya'nı
07. şehirler ve köylere ve ekin ve ot ve şu olan yirlere dirler ki bādiyenün zıddıdır yuḳālū <Arapça> ve daḫı ḥazāra şol kimesne-
08. -lere dirler ki ḥazırün olalar şol dāra ki anda olur cem' iyyeleri kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥazırü bi-kesri'z-zādi gā'ib olmayan
09. kimesne ve daḫı şehirde sākin ve yāḫūd köyde sākin ve yāḫūd ekinlü ve otlulu şulu yirde sākin olan kimesne ki bādinün zıddıdır ve daḫı büyük ḳabileye de ḥazır dirler
10. ḥayyün 'azımün gibi ve hüve cem' un ke'l-ḥacci'l-ḥaccāci ve daḫı bir yirde muḳim olup duran kimesneye de ḥazır dirler ki müsāfirün zıddıdır ve yuḳālū <Arapça>
11. bi'z-zammi ve't-teşdidi ve muḫāzar bi'l-fethi ve ḥazāra bi-fethateyni izā ḥazāru'l-miyāha el-ḥızāratü bi'l-kesri ve'l-fethi şehirlerde ve köylerde muḳim ve sākin olmak kemā yuḳālū <Arapça>
12. el-ḥazāra ḥazāri bi'l-fethi ve'l-binā'i 'ale'l-kesri bir yılduzuñ adıdır yuḳālū <Arapça> el-ḥızārü
13. bi'l-kesri bir kimesne bir kimesneyle şabāḫla zevāl arasında olan zamānlarda bile gitmek yuḳālū <Arapça> ve daḫı aḳ deve ḥazāri dirler hecānün gibi
14. vāḫidi ve cem' i beraber ve daḫı ḳuvvetlü eyü yürken dişi deveye nāḳatün ḥazāri dirler el-ḥazru bi'l-fethi bir şehriñ adıdır mekke ḳarşusunda el-ḥızru bi'z-zammi segirtmek
15. ve yügirtmek 'ūdun gibi el-ḥızürü bi-zammeteyni ḥazır olmak şühüd gibi ki ḡaybetün zıddıdır yuḳālū <Arapça>
16. <Arapça>
17. <Arapça> el-ḥazürü bi-fethatin şümme zammetin bir şehriñ adıdır yemende el-ḥazıratü bi-fethatin şümme kesratin dörd nefer ve biş nefer nefer kimesnelerdür ki kāfirlere ḡızā ideler el-cem' u
18. el-ḥazāyirü ve daḫı yarada irkilen iriñe ve ḳoyun ḳuzuladıḳdan şoñra ḳuzı ardınca düşen eten didükleri nesneye de ḥazır didiler kemā yuḳālū <Arapça>
19. <Arapça> ve daḫı ḥurmā serüp ḳuruddıḳları yire de ḥazıratü

20. 't-temri dirler cerin gibi kezā fi'l-mağribi el-ḥızacrü bi-kesratin şümme fetḥatin ḳarnı büyük 'aẓimü'l-baṭni gibi cem' i ḥazācir gelür ve daḫı şırtlañ didükleri canavar ḥazācir dirler el-ḥazzu
21. bi'l-fetḫi ve't-teşdidi ḳandırmaḳ ḥaşşün gibi yukālü <Arapça> el-ḥuzzu bi'z-zammi ve't-teşdidi iki kişi biribirini ḳandırmaḳ ma' nāsına isimdür el-ḥazẓiẓi bi-kesrateyni
22. ve teşdidi'z-zādi'l-ülā ve fetḫi's-şāni mübālağayla ḳandırmaḳ ma' nāsına isimdür el-ḥuzẓā bi'z-zammi ve teşdidi'z-zādi ve'l-yā'i tağ eteginde ve dibinde olan taş kemā yukālü <Arapça>
23. <Arapça> el-ḥuzaẓu bi-zammetin ve bi-fetḫi'z-zādi'l-ülā ḥavlān dirler şabr beñzer bir açı pusdur el-ḥazizü bi-fetḥatin şümme kesratin tağ etegi ya' nī tağ tükendügi yir kemā yukālü <Arapça>
24. <Arapça> el-ḥazrametü bi'l-fetḫi'l-ḥā'i ve'r-rā'i sözi laḥn söylemek ve yañlış i' rābla söylemek yukālü <Arapça>
25. <Arapça> el-ḥızñü bi'l-kesri ḳoltuḳuñ aşığasından tā yana varınca kemā yukālü <Arapça> ve her nesnenüñ ṫarafına
26. ve yanına ḥazman dirler ve'l-cem' u aḫẓān kemā yukālü <Arapça> ve andıḳ didükleri canavaruñ ini ve cārün gibi el-ḥazñü bi'l-fetḫi ḳuş yumurdası ḳanadı altına
27. alup basup yatmaḳ yavrusı itmekçün yukālü <Arapça> ve bir kimesni bir nesneden men' itmek yukālü <Arapça>
28. <Arapça> ve daḫı bir kimsei bir nesneden ıraḳ idüp kendü yalnız ol nesnei becermek yukālü <Arapça> el-ḥazanü bi-fetḫateyni
29. fil kemigi 'acün gibi ve daḫı necid diyāruñ yukaru başında bir taḳuñ adıdur el-ḥızānetü bi'l-kesri 'avrat veledin yanına alup besleyüp becermek ve ḳuş yumurdasın ḳanadı

169b

01. altın alup basup yatmaḳ yavru itmekçün ve bir kimse bir kimesni bir nesneden ıraḳ idüp kendü yalnız becermek yukālü <Arapça>
02. <Arapça> el-ḥızānü bi'l-kesri ḳoyunuñ bir memesi birinden uzun olmaḳ
03. el-ḥāzinetü bi-kesri'z-zādi şol 'avratdur ki kendüyi şıbā bisleyüp becermekçün naşb ide kemā yukālü <Arapça> el-ḥuzünü bi-zammeteyni ḥızānün ma' nāsına
04. maşdardur el-ḥazünü bi-fetḥatin şümme zammetin bir memesi birinden uzun ḳoyun el-ḥazvü od ölçermek ve yandıрмаḳ yukālü <Arapça> faşlü'l-ḥā'i ve't-tā'i ve mā yüşellişühümā
05. el-ḥaṫ'ü bi'l-fetḫi mehmüzü'l-lāmi yire urmaḳ ve yire devşirmek şar'un gibi ve atmaḳ ramyün gibi ve oşurmaḳ ḥabḳun gibi ve cimā' itmek ve bir kimesnenüñ arḳasına şābla urmaḳ ve çölmek
06. taşup köpügin atmaḳ yukālü <Arapça>
07. <Arapça>
08. <Arapça> el-ḥaṫi'ü bi-vezni'l-ḳatili yatlu ve kötü kimesneler rüzālün mine'r-ricāli ma' nāsına el-ḥuṫaye'etü bi-lafzi't-taşgiri ḳışa boylu kişi racülün ḳaşirün gibi ve çirkin
09. kişi racülün remimün gibi <Arapça> el-ḥaṫbü bi-fetḫateyni odun ve ḳov ḳovalamaḳ nemimetün gibi el-ḥaṫbü bi'l-fetḫi odun divşirmek ve odun iletmek yukālü <Arapça>

10. <Arapça> ve bir kimesni bir kimseye kovulmak ve gamazlamak ve bir kimesneye haber iletmek yukālū <Arapça>
11. <Arapça> ve bābū'l-küllü đarabe el-ħāṭibū bi-kesri'l-ħā'ı odun divşirici ve bir kimesneye odun iletilici ve eyü yatlu ne bulursa söyleyen kimesne
12. ħāṭibū leylin dirler zīrā geceyle odun divşiren kimesne ne bulursa divşirüp ipine bağlar el-ħaṭṭābetū bi'l-fethi ve teşdidi't-ṭā'ı odun divşiren kimesneler el-ħāṭibū
13. bi-fethatin şümme kesratin ziyāde arık kişi racülün şedidü'l-hümzi el gibi el-ħāṭibū bi-fethatin şümme kesratin odun çok yir mekânün keşirü'l-ħaṭabi ma' nāsına el-ħaṭṭu bi'l-fethi ve't-teşdidi aşāğa inmek
14. nüzül gibi ve aşāğa indirmek inzāl ve isķāṭ gibi yukālū <Arapça> ve iniş yiden indirmek ihbāt
15. gibi <Arapça>
16. <Arapça> el-ħiṭāṭū bi'l-kesri deve yürürken yuları şapına ṭayanmak yukālū <Arapça> el-ħuṭā'ıtu bi-zammi'l-ħā'ı ve kesri
17. 'l-hemzeti kiçirek er racülün şağırün gibi el-ħaṭāṭū bi'l-fethi ufacıķ sivilcelere beñzer nesnelerdür ki zekerüñ tombağınun çevresinde olur ve az olur ki yüzü dağı olur vāhidi ħaṭāṭün
18. gelür ve dağı süd köpügüne ve kaymağına ħaṭāṭun dirler el-ħaṭūṭu bi-fethatin şümme zammetin iniş yir hübüt gibi ve dağı boynu uzun eyü yürken ve segirtken dişi deve necibetün seri' atün
19. ma' nāsına el-ħaṭiṭetü divşirilmiş nesne ve yukarudan aşāğa indirilmiş nesne nitekim bir kimseye yüz aķacı bir nesne şaysañ ve dağı evāni aķcesin aşāğa varsañ ol aşāğa
20. vardığın un aķceye ħaṭiṭ dirler maḥṭūt ma' nāsına ki musķaṭ ma' nāsınadur el-ħaṭim bi'l-fethi ufatmak kesr gibi yukālū <Arapça> ve bir kimesnenün çok yaşamak gevdesini gücüceltmek
21. ve azaltmak yukālū <Arapça> ve dađı bir nesne bir kimesnenün yedigi ṭa'āmı segirmek yukālū <Arapça> ve bābū's-şelāsi đarabe
22. el-ħaṭamü bi-fethateyni bir kimesnenün a' zāsı ve gevdesi çok yaşamakdan kırılmakdan ve gücücltmek yukālū <Arapça>
23. <Arapça> el-ħaṭmetü bi'l-fethi kınlık ķaḥṭ gibi ve silik bir def' a dökülmesine ve atlamasına dağı ħaṭmetü's-seyli dirler el-ħuṭametü bi-zammetin şümme fethatin cehennem
24. adlarından bir addur ismün min esmā'ı'n-nāri ma' nāsına <Arapça> ve dağı devesi çok kimesneye de ħuṭametün dirler keşirü'l-ibili gibi ve dağı
25. güddüğü ṭavarı eskiyüp birbirine urup ufadan çobana da ħuṭam ve ħuṭametün dirler kemā yukālū <Arapça>
26. <Arapça> ve 'adedi altıdan veya elliden altmışa veya yetmişe varınca olan deve sürüsüne de ħuṭametün dirler uğraduğı nesnei ufadup kırduğün el-ħuṭāmü bi'z-zammi
27. ķurumuş nesne kırındısı ve ufanığı yukālū <Arapça> el-ħāṭümü bi-zammi'l-ħā'ı ṭa'ām segiren nesne cevārişü gibi el-ħaṭimü bi-fethatin şümme kesratin ka' betu'llāhdan ayrılmış
28. bir dīvārdur ki ṭavāf idicek anuña ardından ṭavāf ideler ka' beyile anuñ arasından geçmezler civār hicrül-ka' be ma' nāsına faşlü'l-ħā'ı ve'z-zā'ı ve mā yüşellişühümā
29. el-ħuzübü bi-zammeteyni semirmek yukālū <Arapça> ve yukālū <Arapça> el-ħazrebetü bi-fethi'l-ħā'ı ve'r-rā'ı yayuñ kirişin

170a

01. bağlamak ve berkitmek ve yaya giriş urmak yukālū <Arapça> el-ḥazrū bi'l-fethi men' i itmek ve ḥarām itmek ve bir kimse için deve ağılı düzmek yukālū <Arapça>
02. <Arapça> ve bābü'l-küllü naşara el-ḥaziretü bi-fethatin şümme kesratin deve ağılıdır ki ağacdan düzerler ve yaparlar şovukdan
03. ve yilden şakmakçün ve daḥı ḥayır az olan kimesnenüñ mālına daḥı ḥaziratün dirler kendü katında ḥıfz idüp ḡayrilerden men' itdügçün kemā yukālū <Arapça>
04. <Arapça> el-ḥazzu bi'l-fethi ve't-teşdidi naşib ve baylık ḡinā'ün ve ceddün gibi ve daḥı rızıklı ve naşiblü kimesne ve rızıklı ve
05. naşiblü olmak ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
06. <Arapça> ya' nī rızıklı ve naşiblü kimesneye ḥaziz ve maḥzuz ve ḥuzzā dirler ḥazzun didükleri gibi el-ḥuzazu bi-zammetin ve bi-fethi't-tā' il-ülā ḥavlān didükleri
07. devādur ki şabra beñzer bir acı busdur ḥuzazun ve ḥazizun gibi ya' nī iki dādla ve iki zāyile ve bir dādla bir zāyla üçi bile cāyizdür el-ḥazlū bi'l-fethi bir kimesni taşarrufdan
08. ve hareketden men' itmek yukālū <Arapça> el-ḥazilū bi-fethatin şümme kesratin ve'l-ḥazzālū bi'l-fethi ve't-teşdidi şol kimesnedür ki ehline ve 'iyāline
09. nafaḳa-i az virüp daḥı yine ehline bu nafaḳanuñ ḥisābın şorar el-ḥızlānū bi'l-kesri bu didügümüz nesnei itmek ma' nāsına bir isimdür el-ḥazalānū bi-fethatin ḳaḳımış kimesnenün yürümesi meşyü
10. 'l-ḡazbāni gibi yukālū <Arapça> el-ḥazalū bi-fethateyni deve ebū cehil ḳarpuzı didükleri otı çok yemek yukālū <Arapça>
11. bābü ṫarabe izā ekşere min ekli'l-ḥanzalati el-ḥazilū bi-fethatin şümme kesratin ol didügümüz otı çok yaban deve cem' i ḥazālā gelür bi-fethi'l-ḥā' i ve'l-lāmi el-ḥızvetü bi'l-kesri ve'z-zammi ve'l-ḥızzatü bi'l-kesri ' avratuñ eri
12. yanında baḫtı eyü dirliği ḥoş olmak ve bir kimesnenüñ beg katında mertebesi eyü ve yüce olmak yukālū <Arapça>
13. <Arapça> el-ḥazvetü bir zirā' miḳdārı uzunluḡı olan kiçirek oḳ ki ucunda
14. termāni ola cem' i ḥazavāt bi-fethateyni ḥızā'ün gelür bi'l-kesri ve'l-meddi ammā ucunda termāni olmasa ḥazıyyetün dirler bi-zammetin şümme fethatin şümme teşdidin ve'l-cem' u ḥuzayyātün el-ḥazıyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin beg
15. yanında mertebesi eyü ve menzilesi yüce olan kimesne el-ḥazıyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin eri yanında baḫtı eyü ve dirliği ḥoş olan ' avrat cem' i ḥazāyā gelür ḳazāyā gibi ve fi'l-meşeli
16. <Arapça>
17. <Arapça> faşlü'l-ḥā' i ve'z-zā' i
18. ve mā yüşellişühümā el-ḥafā' ü bi-fethatin ḳoḡa didügümüz otuñ kökö ki bir aḳ yaş nesnedür yenir el-ḥaftü bi'l-fethi ḳaḳımaḳ ve dögmek daḳḳun gibi el-ḥafeyte' ü bi-vezni's-seferceli mehmüzün ḡayrū memdüdin boyı
19. ḳışa semiz kişi ḳaşirün seminün gibi el-ḥafisü bi-fethatin şümme kesratin kırık bayır didükleri yumrı nesne ki ṫavaruñ ḳarnına ulaşuḳ olur ḳubbe gibi el-ḥaffāşü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir dürlü yılandur ki ādemi
20. şoḳar lākin incitmez el-ḥafellecū bi-fethatin ve teşdidi'l-lāmi ayaklarınıñ göḡüsleri biribirine yaḳın olup ökceleri biribirinden ırak olan kimesne el-

- ḥafdü bi'l-fethi ve'l-ḥufüdü bi'z-zammi ve
21. el-ḥafedāni bi-fethateyni ḥizmetde tiz olmak ve ivmek isrā'un fi'l-ḥidmeti ma'nāsına yukālū <Arapça>
  22. <Arapça> kezā fi'l-mağribi el-ḥafdetü bi-fethateyni a'vāna ve enšāra ve ḥidmetkārara dirler ve oğul oğullarına dirler ve 'inde'l-ba'z veled veledlerine dirler
  23. cem'idür vāḥidi ḥāfid gelür el-ḥafrü bi'l-fethi kazmak ve ark kazmak ve bir nesnei arıklanmak dişin dipleri çürüyüp yenmek yukālū <Arapça>
  24. <Arapça> el-ḥaferü bi-fethateyni dişlerün kökleri çürüyüp yenmek yukālū <Arapça> ve daḥi kazılan
  25. çukurdan çıkardıkları toprağa da ḥafre dirler ve 'inde'l-ba'z çukur kazılan mekāna dirler kemā kīle <Arapça> el-ḥuzretü
  26. bi'z-zammi çukur ve kabir ve'l-cem'u ḥuferün bi-zammetin şümme fethatin el-ḥāfirü bi-kesri'l-fā'i yir kazıcı ve kuyı kazıcı ve ırmağ kazıcı ve tavar arıkladıcı ve katır ve eşek tınağı ve az olur ki bu didüğümüz
  27. tavarlarun ayağında isti'āre olunur ve'l-cem'u el-ḥavāfirü el-ḥāfiretü kişinün geldügi yola dirler ve ḥālet-i ulā ve evvelü'l-emri ma'nāsına da gelür kemā yukālū <Arapça>
  28. <Arapça> yukālū
  29. <Arapça> el-ḥiferi bi-kesri'l-ḥā'i ve fethi'r-rā'i bir otdur nebetün gibi el-ḥafirü kabir ve daḥi bir mevzi'un adıdur ki başra şehriyle anuñ arası on sekiz mīl

170b

01. mesāfedür el-ḥāfiretü bi-fethatin şümme kesratin çukur ḥufretün gibi ve yirden kazılan nesne ve daḥi bir mevzi'un adıdur el-ḥufeyretü bi-lafzi't-taşğiri 'arāfatda bir mevzi'un adıdu el-ḥafrü bi'l-fethi bir
02. kimesni ardından yetmek ve dürtmek ve sürmek yukālū <Arapça> ve bābü's-şelāseti
03. ḍarabe el-ḥakense'ü bi-vezni's-seferceli mehmüzün ḡayrümemdüdin kışa boylu semiz kişi el-ḥafşü bi'l-fethi akmak seyelān gibi ve daḥi seyl her taraftan akup bir yire cem' olmak ve at dürlü dürlü
04. yürümek ve bir yire divşirilmek yukālū <Arapça>
05. <Arapça> ve bābü'l-küllü ḍarebe el-ḥifşü bi'l-kesri 'avrat ip ve iplik egirdükleri iplikleri koydukları kab ki şandūkaşa dirler
06. derc ve vi'ā'ü'l-mefāzili gibi ve'l-cem'u aḥfāşün ve daḥi kiçirek ev beytün şağirün gibi el-ḥafesetü bi'l-fethi azıcık yağmur maṭarun ḳalilün gibi el-ḥafşu bi'l-fethi deriden dikilmiş zembil ve arslan enigi
07. veledü'l-esedi gibi ve daḥi divşirmek ma'nāsına maşdardur yukālū <Arapça> ümmü'l-ḥafesati bi'l-fethi tavuğ decācetün gibi el-ḥafzu bi-fethatin şol devedür ki üzerine uñ
08. ufağ devek ve ḥurdavāt esbābın yükdirler ve'l-cem'u aḥfāzun ve şol ev esbābına dirler ki tavana yükletmekçün yaraḳlanmış ola el-ḥafzu bi'l-fethi egmek 'atf gibi ve bir nesnei
09. elinden bırakmak yukālū <Arapça> el-ḥifzu bi'l-kesri şaklamak ve beklemek ḥarāsetün gibi ve ezberlemek istizhār gibi yukālū
10. <Arapça> el-ḥafazatü bi-fethateyni ādem oğlanlarunuñ a'mālin yazan melekler ḥāfizuñ cem'idür el-ḥifāzü bi'l-kesri

11. 'ārlanmağ enfehü gibi el-ḥafīzu şaklayıcı ve ögüci muḥāfaẓa ve murākabe gibi el-ḥafīzatü bi-fethatin şümme kesratin ve'l-ḥıfẓatü bi'l-kesri kaçımak ve 'ārlanmağ ğazab ve ḥamiyyet gibi el-ḥaffü bi'l-fethi ve't-teşdidi çulhā-
12. –laruñ tarağı minsecün gibi ve ba'zı luğatde güci dimiş ki fāriside bafteri dirler ve dağı 'avrat yüzünden kıl yolmağ ve başuñ saçın ve bıyığı dibinden kırkmağ ihfā' gibi
13. ve bir nesnenüñ etrāfın çevirmek ve tolanmağ <Arapça>
14. <Arapça>
15. el-ḥaffetü bi'l-fethi ve't-teşdidi selmin didükleri ağacdur ki culhālar anuñ üzerine tokudukları bizi tolarlar minvāl dağı dirler kemā yukālü <Arapça>
16. <Arapça> el-ḥıfāfü bi'l-kesri 'avrat yüzünüñ kılın yolmağ ve dağı bir nesnenüñ kenarı ve cānibi kemā yukālü <Arapça>
17. ve yukālü <Arapça> el-ḥaffānetü bi'l-fethi ve't-teşdidi deve kuşu yavrusu
18. müzekkeri ve mü'enneşi beraberdür cem'ci ḥaffān gelür tāsız ve dağı ḥıdmetkārılara da ḥaffān dirler ḥadem gibi ve dağı ağzına diken tıdurlan çanağa da ḥaffān dirler
19. kemā yukālü <Arapça> el-ḥafefü bi-fethateyni yaramaz dirlik ve māl az olmağ el-ḥufüfü bi-zammeteyni bir nesne çevresin tolanmağ yukālü <Arapça>
20. ve celese <Arapça> ve ev kurmağ ce'üfün gibi ve başa yağı çok zamān dürtmemekden saç yapmağ yukālü <Arapça>
21. bi'd-dühni ve bābühümā celese el-ḥafifü bi-fethatin şümme kesratin at segirtidigi vaqtin ḥāşıl olan ses şavtün cerāl-feresi gibi ve kuş uduğı vaqtin ḥāşıl olan ses
22. ve yil esdügi vaqtin ḥāşıl olan ses ve oğ atıldığı vaqtin ḥāşıl olan ses yukālü <Arapça>
23. <Arapça> el-ḥaflü bi'l-fethi bir yire divşirilmek ictimā' gibi yukālü <Arapça> ve bir yire divşirilmiş kimesneler yukālü <Arapça>
24. <Arapça> ve bir nesnenüñ pasın gidermek ve açmağ ve bir nesnei kayırmağ ve kayırıtutmağ yukālü <Arapça>
25. <Arapça> el-ḥāfilü bi-kesri'l-fā'i içi tolu nesne yukālü <Arapça>
26. <Arapça> el-ḥufāletü bi'z-zammi her nesnenüñ yatlısı ve süzündisi ve çirk ḥuşāletün gibi kemā yukālü <Arapça> el-ḥafletü
27. bi'l-fethi bir nesnenüñ cümlesi ve hepsi yukālü <Arapça> el-ḥafnetü
28. bi'l-fethi iki avuç tolusı nesne kemā yukālü <Arapça> kezā fi's-şihāhi ve mağribde bir avıc tolusı dimiş kemā käle <Arapça> ve dağı bir nesne avicile bir kerre ölçmek ma'nāsına maşdardur ve minhü <Arapça> el-ḥafnü bi'l-fethi bir kuru nesnei iki eliyle avıçlayup

171a

01. ölçmek ve bir kimseye azıcık nesne virmek yukālü <Arapça>
02. kalilen ve bābühümā darabe el-ḥufnetü bi'z-zammi çukur ḥufretün gibi ve'l-cem'u ḥufenün bi-vezni 'ömere el-ḥaffānü bi'l-fethi ve't-teşdidi muzā'afdur yukaru şafda geçdi ki deve kuşu yavrularına
03. dirler ve dağı devenüñ ufacıklarına dirler şığārü'l-ibili gibi vāḥidi ḥuffānetün gelür müzekkeri ve mü'enneşi beraberdür el-ḥafvü bi'l-fethi men' itmek yukālü <Arapça>
04. 'adā el-ḥafvetü ve'l-ḥıfıyetü ve'l-ḥıfāyetü bi-kesri'l-ḥā'i fi's-şelāşi ve'l-ḥafā'ü

- bi'l-fethi ve'l-meddi yalın ayak yürümek yukālū <Arapça>
05. <Arapça> el-ḥāfi bi-kesri'l-fā'i yalın ayak yürüyen kimesne ve'l-cem' u ḥufāt mişlü kuzāt el-ḥafā bi-fethateyni ve'l-kaşri çok yürümekden ayağı ve tınağı yufkalmak
06. yukālū <Arapça> el-ḥafī bi-fethi'l-hā'i ve kesri'l-fā'i ve taḥfifi'l-yā'i çok yürümekden ayağı veya tınağı yufkalamış tavar ve ādem
07. el-ḥafāvetü bi'l-fethi bir kimseye ziyāde ikrām ve ḥurmet itmek ve emrinde ziyāde yardım itmek yukālū <Arapça> el-ḥafiiyü
08. bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin bir kimseye ziyāde ikrām idici ve ziyāde yardım idici ve daḥı şol 'ālim kimesneye dirler ki bir nesnei nihāyetile örgene ve bile kemā yukālū <Arapça>
09. <Arapça> ve daḥı su'āle mübālağa idici kimesne el-müstakşī fi's-su'āli ma' nāsına el-ḥafī bi'l-fethi bir nesnede mübālağa itmek yukālū <Arapça>
10. <Arapça> faşlü'l-hā'i ve'l-kāfi ve mā yüşellişühümā el-ḥuḳbū bi'z-zammi ve sükūni'l-kāfi seksen yıl şemānūne senetin gibi ve 'inde'l-ba' z
11. seksen yıldan ziyādeye dirler ve'l-cem' u ḥıḳābūn bi'l-kesri mişlü ḥuffin ve ḥıfāfin kezā fi's-şihāhi ve ḳāle fi tefsiri'l-ḳādi ve cem' uhu aḥḳāb el-ḥuḳubū bi-zammeteyni dehr ve zamān ma' nāsınadır
12. ve'l-cem' u aḥḳāb el-ḥıḳbetü bi'l-kesri yıl sene gibi ve'l-cem' u ḥıḳābūn bi-kesratin şümme fethatin el-ḥaḳābū bi-fethateyni ḳaşıḳ bağı dirler bir ipdür ki devenüñ ḳaşığı altından alup iki uclarını ḥavıdında berkidirler
13. ve daḥı bu didügümüz ip devenüñ zekerine diküp sidigin tutup işetmemek ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
14. ve daḥı bir senede yağmur tutulup yağmamak yukālū <Arapça> el-ḥaḳābū bir bezekli ḳuşaḳdur ki 'avretler bilerline ḳuşanurlar ve daḥı bir meşhūr
15. taḡuñ adıdur el-ḥaḳbā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e yaban eşeginüñ dişisine dirler iki böğürleri aḳ olduḡün ve daḥı şol miş gibi aḳ ala uzun nesne ki gökde ayḳırı
16. yatar aña daḥı ḥaḳbā'ü dirler el-ḥaḳıbetü saḡrı pū didükleri 'abādur ki deve ḥavınuñ ardına baḡlarlar ve daḥı ir 'abāsına da dirler ve'l-cem' u ḥaḳāyibū el-ḥıḳdü bi'l-kesri
17. ve'l-ḥaḳādū bi-fethateyni kīn tutmak zıḡnūn gibi ve'l-cem' u aḥḳādūn yukālū <Arapça> el-ḥaḳūdū bi-fethatin şümme zammetin gönlünde kīn tutıcı kimesne
18. el-ḥaḳalledū bi-feteḥātin ve teşdīdi'l-lāmi gönlü tar baḡil ve nākes kişi el-ḥaḳāretü bi'l-fethi ḥor zelil olmak yukālū <Arapça>
19. el-ḥaḳrū bi'l-fethi bir kimse ḥor görmek yukālū <Arapça> el-ḥıḳfū bi'l-kesri egri ḳum remelūn mu' avvecūn gibi ve'l-cem' u ḥıḳāḳūn bi'l-kesri ve aḥḳāḳun el-ḥāḳıfū
20. bi-kesri'l-kāfi uyurken bükülüp iki kat olup uyuyan nesne kemā yukālū <Arapça> el-ḥaḳḳu bi'l-fethi ve't-teşdīdi toḡrı söz ve toḡrı ḥükme dirler ki bāḫıluñ
21. zıddıdur ve daḥı bir kimesnenüñ ḥişşesine ve naşibine dirler bu ma' nāya cem' i ḥuḳūḳ gelür ve'l-ḥaḳḳatū aḥaşsu minhü yukālū <Arapça> ve daḥı ḥaḳḳ bir kimesne şaḳınuḡı neseni işlemege dirler ve daḥı
22. vācib ve şābit olmak ve daḥı berkitmek işbāt gibi ve bir nesne eyü bilüp anda yaḳın üzre olmak yukālū <Arapça>
23. <Arapça> ve bir nesnei lāyık olmak yukālū <Arapça>
24. <Arapça> el-ḥaḳḳatū bi'l-fethi ve't-teşdīdi ve'l-ḥaḳıḳatū bir nesnenüñ aşıl el-ḥuḳḳatū bi'z-zammi ve't-teşdīdi ağacdan veya ḡayriden
25. çevirüp için oyup içine ma' cūn ve ma' cūn gibi nesnelere ḳoyduḳları nesnedür

- ve'l-cem^u hıkkun bi-hazfi'l-hā'i ve hıkağün bi-zammetin şümme fethatin ve hıkağün bi'l-kesri el-hıkku bi'l-kesri ve't-teşdidi üç yaşın tamām
26. idüp dördüne girmiş deve tırımı ve'l-ünsā hıkkā ve haqq eyzan sümkiye bi-zālike <Arapça>
27. kitāb ve kütüb ve dağı dişi deveyi irkek deveye basdurdukları vahte de hıkkun dirler kemā yukālū <Arapça>
28. evvel el-hıkkatū bi'l-kesri ve't-teşdidi üç yaşın tamām idüp dördüne girmiş dişi tırım kemā merra ve dağı deve üç yaşın tamām idüp dördüne girmek ma^u nāsına maşdardur el-hākkū bi-teşdidi
29. 'l-kāfi her nesnenün ortası vasağ gibi yukālū <Arapça> el-hākkatū bi-teşdidi'l-kāfi kıyamet gününün adıdur sümkiye bi-zālike li-enne fi hā havākkū'l-umūri

171b

01. el-hıkağū bi'l-kesri birbiriyle çekişmek ve huşūmet idişmek ve birbirinden haqq taleb idişmek yukālū <Arapça>
02. <Arapça> ve yukālū <Arapça> el-hağakū bi-fethateyni at ne kadar yürüse dirilmemek
03. ve 'inde'l-ba'z at iki ayaklarının tırnaklarını ön ayakının tırnaklarına irgirmek kemā kile
04. el-hağakātū bi-fethi'l-hā'eyni tavaruñ arkasına ziyāde meşakkat viren seyr ve 'inde'l-ba'z gicenün evvelinde yola gitmek kemā yukālū <Arapça>
05. <Arapça> el-hağikatū her nesnenün aşı kemā merra ve dağı bir lafzı ma^u nāyı mevzū'un lehinde isti^u māl itmek ve ma^u nāy-ı mevzū'un lehinde müsta^u mel olan lafza ki mecāzuñ zıddıdur
06. ve dağı bir kimesnenün üzerine şaklaması lāzım ve vācib olan nesne ve dağı 'aleme ve şancağa da hağikat dirler rāyet gibi el-hağlū bi'l-fethi şol tāze ekindür ki henüz yapraklarına dağı
07. baldırı yoğunlamaya kemā yukālū <Arapça> ve dağı gökcek toru ve şāfi şuya dirler kurāhun tayyibün ma^u nāsına vāhidi hağletün gelür
08. ve dağı hağletün gök otla bile yinen topraktan hāşıl olur qarında bir marazdur kemā yukālū <Arapça> ve dağı bu didüğümüz
09. maraz hāşıl olmağ ma^u nāsına maşdardur yukālū <Arapça> el-hağilū bi-fethatin şümme kesratin bir mevzi^u uñ adıdur
10. el-hağiletū bi-fethatin şümme kesratin yaş ot yemekden bağırsağlar içinde olan şu mā'ü'r-rağbi fi'l-em'ā'i gibi el-hağmū bi'l-fethi gügercin didükleri kuş el-hağnū bi'l-fethi südi
11. tulum içinde irküp cem^u idüp her vağit tāze şağduğını bāyad südüñ üzerine dökmeğ yukālū <Arapça> ve dağı
12. ve dağı bir kimesne öldürmeğ lāzım olsa dağı anı bir kimesne ölmekden kırtarsa aña dağı hağnün dirler yukālū <Arapça>
13. <Arapça> ve dağı bir kimse sidigini irküp hābs idüp çıkağa komamağ yukālū <Arapça> ve dağı hastaya dübüründen hıkkneyle 'ilāc itmek yukālū
14. <Arapça> ve bābü'l-küllü naşara el-hāğinū bi-kesri'l-kāfi işeyeceği gelüp de işemeyen kimesne kemā yukālū <Arapça>
15. el-hāğinetū bi-kesri'l-kāfi omuz kemigiyle köprücük kemigi arasındığı çukur ki boynuñ iki yanında çukurdur kemā yukālū <Arapça>
16. ve hümā hāğinetāni ve 'inde'l-ba'z hāğinetün qarunuñ aşağa ucuna dirler

17. kemā kīle <Arapça> el-ḥuḳnetü bi'z-zammi ḥastaya dübüründen 'ilâc olunan devāya dirler ki bir kiçirek tulumuñ içine koyup dübürüne aḳıdırlar ve ol tulumu miḥḳane dirler el-ḥaḳvü bi'l-fethi bile dutduḳları futa izâr gibi ve daḫı gevdede futa dutu-
18. –nacaḳ yir ve böḡür müşeddü'l-izâr ve ḥâşıra gibi ve oḳun yelek yapışdırılan ṭarafı ve'l-cem'u fi'l-killeti aḥḳin ve fi'l-keşireti ḥuḳiyyün bi-zammetin şümme fethatin şümme teşdîdin el-ḥaḳûḳu bi'l-fethi ḳarında
19. bir aḡrıdır vece'un fi'l-baṭni ma'nâsına teḳülü <Arapça> faşlü'l-ḥâ'i ve'l-kâfi ve mâ yüselişühümâ el-ḥuḳretü bi'z-zammi
20. ucuzluḳda divşirilüp daḫı ḳıtlıḳ oluncaḳ şatılmaḳ için şaḳlanan buḡday ve arpa el-ḥakkü bi'l-fethi ve't-teşdîdi ḳazmaḳ ve ḳaşımaḳ ve bir nesnenüñ ḳabıḡın ve derisin
21. ḳoparmaḳ ḳışrun gibi ve bir nesne bir kimesnenüñ göñlünde deprenüp durup anı bilmemek yuḳâlü <Arapça>
22. <Arapça> ve bâbü'l-küllî radde el-ḥıkketü bi'l-fethi ve't-teşdîdi şol nesnedür ki gevdeñde çıkar daḫı sen anı ḳaşırsın uyuz gibi ve buña beñzer nesnelere gibi
23. kemâ yuḳâlü <Arapça> el-ḥâkketü bi't-teşdîdi sinn gibi el-ḥakekü bi-fethateyni şol aḳ yumşaq küfegi taşlara dirler ki
24. ḥicâratün riḫvetün biżun gibi el-ḥuḳâketü bi'z-zammi bir nesnei ḳazıcaḳ yire dökülen nesne <Arapça> ma'nâsına el-ḥakîkü bi-fethatin şümme kesratin yonulmuş ve ḳazınmış at tırnaḳı
25. ve ḳazınmış ökçe ḥâfirün naḫitün ve ka'bün maḥkûkün gibi el-ḥukelü bi'z-zammi sesi olmayan nesne kemâ yuḳâlü <Arapça> el-ḥuḳletü bi'z-zammi dilde bir kekeçlikdür ki sözün âşikâre
26. añladımaz yuḳâlü <Arapça> el-ḥükmü bi'z-zammi ma'rûf yuḳâlü <Arapça> ve daḫı bilmek 'ilm gibi
27. el-ḥikmetü bi'l-kesri 'ilm muṭlaḳâ ve kīle <Arapça> ve 'inde'l-ba'z her söz ki ḥaḳḳa muvâfiḳ ola yuḳâlü <Arapça> el-ḥakemü bi-fethateyni
28. ḥükm idici ḥâkim gibi ve daḫı yemenden bir ḳabîlenüñ adıdır el-ḥakemetü bi-fethateyni ḳoyun egini zekânü's-şâti gibi ve uyan kimesnenüñ atuñ alt ceñesini dolanan ḥaḳkaya daḫı ḥakemetü'l-licâmi dir-
29. -ler kemâ yuḳâlü <Arapça> el-ḥakmü bi'l-fethi bir atuñ aḡzına gem urmaḳ ve şoḳmaḳ yuḳâlü <Arapça> ve dilinüñ altına

172a

01. yapışmış yuḳâlü <Arapça> el-ḥakîmü bilici kimesne 'âlim gibi ve ḫikmet issı şâhibü'l-ḫikmeti gibi ve daḫı her nesnei berk ve muḫkem bilici el-mütteḳinü'l-umûri ma'nâsına
02. ism-i fâ'ıldür fi'l ḫakeme gelür ḥasüne bâbından ve daḫı maşdarı ḫikmeten gelür kesrile el-ḫikâyetü bi'l-kesri bir kimesnenüñ sözün bir kimseye ḥaber virmek yuḳâlü <Arapça>
03. <Arapça> ve bir kimse işledüḡi gibi iş işlemek ve bir kimse bir nesneye beñzemek yuḳâlü <Arapça> faşlü'l-ḥâ'i
04. ve'l-lâmi ve mâ yüselişühümâ el-ḥal'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lâmi derinüñ iç yüzünü ḳazmaḳ ve yunmaḳ ve bir kimesnei ḳamçıyla veya ḳılıccla urmaḳ bir kimesneye bir nesne virmek yuḳâlü <Arapça>
05. <Arapça> ve bâbü'l-küllî ḳaṭa'a el-ḥale'ü bi-fethateyni mehmüzü'l-lâmi

- hastalık
06. şoñuna tutağda çıkan sivilciler ki uçuk dirler ve dağı tutağda çıkmak ve deride yüzerken bıçak yaraları hāşıl olmak yukālū <Arapça>
07. <Arapça> ve bābühümā tarabe el-ħalū'ü bi-fethatin şümme zammetin bi-vezni fa'ūlin mehmüzü'l-lāmi iki taşu biribirine sürüp dağı dökülen nesne ayak üzre koyup dağı
08. anuñla bir gözeğünüñ yüzünü paslandırıp dağı ol pasla bir kimesnenüñ gözüne sürme çekmek yukālū <Arapça>
09. <Arapça> el-ħulā'etü bi'z-zammi ve'l-meddi mişlü'l-ħalū'ü ve dağı debbāğ derinüñ iç yüzünü kazduğı vaktin dökülen kazındı kemā yukālū <Arapça>
10. <Arapça> el-ħalebü bi-fethateyni şām vilāyetinde bir şehriñ adıdır ve halkdan ba'zı zamānda alınup ba'zı zamānda alınmayan şalkın kemā yukālū
11. <Arapça> ve tāze şağılmış süd lebenün maħlübün gibi ve tavardan süd sağmak ma'nāsına maşdardur yukālū <Arapça> ya'nī devei
12. şağıdı el-ħālibü bi-kesri'l-lāmi tavardan süd şağıcı ve'l-cem'u halebetün bi-fethateyni el-ħalbü bi'l-fethi ve süküni'l-lāmi tavardan süd sağmak ve bir kimseçün süd sağmak ve bir kimesnenüñ süd sağmasına
13. kifāyet itmek yukālū <Arapça> ve bābü'l-küllü naşara el-ħālibāni bi-kesri'l-lāmi köyde göbekde iki tamarıdır biribirine biñikişmiş el-ħalbetü bi'l-fethi barışmak
14. için her biri bir yirden gelmiş atlar kemā yukālū <Arapça> el-ħalbānetü bi'l-fethi südlü deve nākatün zātü lebenin gibi el-ħullebü bi'z-zammi ve fethi'l-lāmi
15. 'l-müşeddedeti teke şakalı ve yilmek didükleri otdur ki keseyidük südi çıkar el-ħulebiyyü bi-zammi'l-ħā'i ve fethi'l-lāmi'l-müşeddedeti ve teşdidi'l-yā'i teke şakalı didükleri otda debbāğat
16. olmuş nesne yukālū <Arapça> el-ħılbilāni bi-kesrateyni ve süküni'l-bā'i mişlü'l-ħalebi ya'nī teke şakalı didükleri ot ve 'inde'l-ba'z 'avām leblāb didükleri otdur ki
17. şarımsağıñ bir nev'idür bağda ve ekin arasında çok biter el-ħulbetü bi'z-zammi büy didükleri dane el-ħalübü ve'l-ħalübetü bi-fethi'l-ħā'i ve zammi'l-lāmi fihimā şağılır tavar kemā yukālū <Arapça>
18. <Arapça> el-ħulbübü bi-zammi'l-ħā'i ve'l-bā'i'l-ülā ziyāde kara nesne ħālikün gibi el-ħālibü bi-fethatin şümme kesratin tāze şağılmış süd el-lebenü'l-ħadışü'l-'ahdi bi'l-ħālibi
19. ma'nāsına el-ħālibü sürüncāna beñzer bir otdur ki balğam ishā ider ve namāz burğurdan kırar ve ğalız ħağğları ishāl ider ve bendekeşe ağrısına fāyide ider el-ħaltitü
20. bi-kesri'l-ħā'i ve't-tā'i'l-ülā kaşnı didükleri püsdür el-ħıllitü bi-kesrateyni ve teşdidi'l-lāmi mişlühü el-ħaltü bi'l-fethi baş bölmek ve borç ödemek ve yün dıtmek temzik gibi ve bir kimesneye nesne
21. virmek ve bir kimseye kamçı urmak yukālū <Arapça> el-ħalcü bi'l-fethi
22. pambuğıñ çekirdeğin koparmak ve ayırtlamak yukālū <Arapça> ve dağı gici bütün seyr itmek yukālū <Arapça>
23. ve bābühümā darabe ve naşara el-ħalincü çekirdeği çıkarılmış ve ayırtlanmış pamuk maħluc gibi ki menzü'ü'l-ħabbeti ma'nāsınadır el-ħālicetü bi-fethatin şümme kesratin yağ tulumı şıkındısı 'uşāretü
24. nüħā gibi ve dağı içine ħurmā ısladılmış süd lebenün enka'u fihi temrün ma'nāsına ve 'inde'l-ba'zi şāfi şāde yağ semenün maħzun gibi el-ħillezü bi-kesrateyni ve teşdidi'l-lāmi kışa boylu kimesne

25. ve 'inde'l-ba'z baḥīl ve nākes kimesne mü'enneşi ḥillezetün gelür el-ḥilesü bi'l-kesri ve bi-fethatin eyzan devenüñ ḥavıdı altına örterler bir yufkacıḳ 'abādur ve daḥı evde eyü döşekler
26. ve eyü metā'lar ve esbāblar altına döşerler bir 'abādur kemā yuḳālū <Arapça>
27. <Arapça> ve daḥı ḳumār oḳlarından dördüncü oḳa da ḥıls dirler ve dişi eşege de emü'l-ḥıls dirler bu cümleñün cem' i aḥlās gelür ve ḳavlühüm
28. <Arapça> el-ḥalisü bi-fethatin şümme kesratin bahādır kimesne şuca' gibi ve ḥariş kişi el-ḥalfü bi-fethi'l-ḥā'i ve süküni'l-lāmi ve bi-kesri'l-lāmi eyzan and içmek yuḳālū
29. <Arapça> el-ḥılfü bi'l-kesri bir ḳavmüñ arasında olan 'ahd ü peymān

172b

01. el-ḥālifü bi-kesri'l-lāmi and içici el-ḥālifü iki kimesnei biribiriyle ḳarındaş idici kimesne muḥālif ve daḥı bir kimesnenüñ dili tiz olup faşih olsa fülānün ḥālifü'l-lisān dirler ḥadidü
02. 'l-lisāni ve faşihu'l-lisāni ma' nāsına el-ḥalfā'ü bi-vezni's-şahrā'ü ḥaşır otı ki ḳandıra dirler vāḥidi ḥalifetün gelür bi-fethatin ve bi-kesri'l-lāmi eyzan zü'l-ḥuleyfeti bi-lafzi't-taşgiri medīne
03. ile mekke arasında bir mevzi' üñ adıdır ki medīne ehlinüñ miḳātıdır iḥrām buradan iderler el-ḥalḳatü bi'l-fethi ve süküni'l-lāmi ve bi-fethateyni eyzan 'alā za' fi çevşen dir'un gibi
04. ve ḳapu ḥalḳası ve bir yire çevrimce oturmuş cemā'ate de ḥalaḳatü'l-ḳavmi dirler cem'u'l-evveli ḥalaḳun 'alā ḡayri ḳıyāsın ve ḥılaḳü bi-kesratin şümme fethatin ve cem'u's-şāni ḥalaḳun ve ḥalaḳātün
05. bi-fethateyni fihima el-ḥalḳu bi'l-fethi boḡazda olan aḳ üñük ki andan kişi nefes virür ve alur <Arapça> gibi ve'l-cem'u ḥalaḳun ve daḥı bir kimesnenüñ boḡzına dikmek ve urmaḳ ve başın
06. ve ḳazmaḳ ve yolmak ve keçinüñ ḳılın kırḳmaḳ yuḳālū <Arapça> ve bābü'l-küllü ḍarabe el-ḥılḳu bi'l-kesri
07. pādişāh yüzügi ve mühri ḥātemü'l-meliki gibi ve daḥı çok māl mālün keşirün gibi el-ḥālīḳu bi-kesri'l-lāmi baş yolıcı ve keçi kırḳıcı ve'l-cem'u ḥalaḳatün bi-fethateyni ve daḥı südle ḫolmuş ḫavar memesi ḍır'un
08. mümteli'ün gibi ve'l-cem'u ḥullaḳun bi-vezni sükkerin ve ḥavālik ve daḥı üzüm çubuḡunuñ pūs gülcükleri ki ağaca ve neye bulursa ḫolaşur kemā yuḳālū <Arapça>
09. <Arapça> ve daḥı yüce taḡa ve yüksek yire de ḥālīḳ dirler cebelün mürtefi'un ve mekānün müşerrefün gibi ve ḳavlühüm <Arapça>
10. yuḳālū <Arapça> el-ḥulāḳatü bi'z-zammi başdan
11. ḳazınan ve keçiden kırḳılan ḳıl el-ḥulāḳu bi'z-zammi boḡaz ağrısı ḥanāḳun gibi el-ḥalaḳu bi-fethateyni ayḳır at veya irkek eşek dişisine çıkmaḳdan zekerine fesād yetişüp derisi ḳavlamak
12. ve kızarmaḳ ḳaçan bir maraḡ vāḳi' olsa 'ilācı itmekdür yuḳālū <Arapça>
13. ḥalāḳi bi'l-fethi ve'l-binā'i 'ale'l-kesri ismün li-meniyyetin eyi'l-mevti el-ḥılāḳu bi'l-kesri baş yulutmak yuḳālū <Arapça> el-ḥulḳāni bi'z-zammi üç bölüḡünde iki bölüḡi yumşamış ve olmuş ḫurmā
14. ḳoruḡı kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥālīḳu ḳazınmış şaç ve ḳazınmış şaḳal yuḳālū <Arapça>

15. yuḳālū <Arapça> el-ḥalekü bi-fethateyni ḳaralık sevādün gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥālikü ve'l-ḥalkükü bi-fethateyni ve zammî'l-kāfi ziyāde ḳara nesne şedîdü's-sevādi gibi
16. ma' nāsına el-ḥulketü bi-zammetin şümme fethatin ve'l-ḥalkā'ü bi-vezni'l-'anḳā'ü keler didükleri canavardan bir nev'idür ve 'inde'l-ba'z bir canavarcuktur ki ḳuma gömeler el-ḥallü bi'l-fethi ve't-teşdidi şırğan
17. yağı dühnü's-simsimi gibi ve düğüm cizmek ve bir yire enmek ve ḳonmak ḥulül gibi yuḳālū <Arapça>
18. <Arapça> el-ḥillü bi'l-kesri ve't-teşdidi ḥalāl ve mübāḥ nesne ki ḥarāmuñ zıddıdır ve daḫı ḥalāl olmak ma' nāsına
19. maşdardur yuḳālū <Arapça> ve daḫı ka'be ḥareminüñ taşrasına da ḥillün dirler ve daḫı
20. bir kimesne ḥacda iḥrāmından ḳıksa fülānün ḥillün dirler ḥalāl ma' nāsına ve daḫı vācib ve lāzım olmak yuḳālū <Arapça>
21. vecebe ve lezime el-ḥilletü bi'l-kesri ve't-teşdidi şol çok cemā' atdür ki bir yire inmiş ve ḳonmuş olalar yuḳālū <Arapça> ve daḫı ḥacılaruñ ḳurbānı boğazlanmak
22. mevzi' a yetişmek ma' nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> el-ḥalālū bi'l-fethi ve't-taḥfifi
23. itmesi ve işlemei cāyız olan nesne ve ḥalāl olmak ma' nāsına maşdardur ve 'avrat 'iddetinden ve şacı iḥrāmından ḳıkmak ma' nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça>
24. bi'l-kesri ḥalālen ve ḥillen ey şāra lehü ḥalālen cāyizen ve <Arapça> el-ḥulülü bi-zammeteyni itmek
25. ve ḳonmak nüzül gibi yuḳālū <Arapça> ve daḫı vācib ve lāzım olmak yuḳālū <Arapça>
26. <Arapça> el-ḥällü bi't-teşdidi zıddü'l-mü'ecceli ve ḥacılar ḳurbānı boğazlanacağı mevzu' a yetişmek yuḳālū <Arapça>
27. <Arapça> ḥal bi'l-fethi ve sükūni'l-lāmi dişi deve sürücek ve ḳovucak şavtdur el-ḥalelü bi-fethateyni devenüñ aşıkusundağı yoğun siñire za' f
28. yetişmek kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥalḥaletü bi-fethi'l-ḥā'eyni bir nesnei yirinden ayırmak iz' āc gibi ve dişi deve ḥal demekle sürmek ve ḳomak yuḳālū <Arapça>
29. <Arapça> el-ḥulāḥilü bi-zammî'l-ḥā' i'l-ülā ve kesri's-şāniyeti şol ulu

173a

01. ulu ḳişidür ki ḥilm vaḳār ıssı ola seyyid-i rekīn ma' nāsına ve'l-cem' u ḥalāḥil bi'l-fethi el-ḥulmü bi-zammeteyni ve sükūni'l-lāmi uyurken görülen nesne ki düş dirler ve düş görmek ve bir kimesnenüñ düşi
02. azmak ya' nī düşünde kendüyi bir kimseyle cimā' ider görmek ve daḫı düşünde bir kimesyle itdüğü cimā' ve'l-cem' u aḥlām kemā yuḳālū <Arapça>
03. <Arapça> el-ḥilmü bi'l-kesri yavaşıklık ve ümmek vaḳar ve inā'etü gibi teḳülü <Arapça>
04. <Arapça> el-ḥalmü bi-fethatin deris sepide ve debbāğında azup yaramaz olup kurdlanup delik delik olmak yuḳālū <Arapça>
05. <Arapça> el-ḥalmetü bi-fethatin meme başı ve ucı re'sü's-şedyi gibi ve daḫı gine ḳurādün 'azīmün gibi ve'l-cem' u ḥalemün bi-fethateyni ve daḫı bir ḳurdcugazdur ki ḳoyunuñ yuḳaru derisinde ve aşığa derisinde olur

06. ve'l-cem' u halemün ve dağı bir nev' i otdur darbün mine'l-nebati ma' nāsına huleymātün bi-zammetin şümme fethatin bir mevzi' uñ adıdur ki anda mişler vardur bağı felcde el-hullāmü bi'z-zammi ve't-teşdidi anasınun
07. qarında henüz alınan oğlağ kemā yukālū <Arapça> ve 'inde'l-ba' z şol koyun ve keçi veledine dirler ki qurbāna yarası ve 'inde'l-ba' z koyunun ve kecinun ufacıklarına
08. dirler şıgārü'l-ğanemi ma' nāsına el-hālümü bi-zammi'l-lāmi şol koyulmı ve uyuşmuş süddür ki yaş peynire beñzeve el-hulqümü bi-zammi'l-hā' i ve'l-kāfi boğazda olan ağı unükdür ki kişi andan
09. nefes virür ve alur ve'l-cem' u el-halākümü el-halkametü bi-fethi'l-hā' i ve'l-kāfi bir kimesnenun bu didügümüz unügün kesmek yukālū <Arapça> el-hullānū bi'z-zammi ve't-teşdidi bi-ma' na'l-hullām ve 'inde
10. 'l-ba' zı şol oğlağa dirler ki qurbāna yaraya ve dağı keler yavrusuna da hallān dirler el-halzümü bi-fethatin şümme zammetin qaşbudağ ağacından olur bir canavarcukdur el-halkānetü bi-vezni'd-dağraceti
11. hürmā qoruğunun üç bölüğünde iki bölüğü yumşamağ el-hulüvvü bi'z-zammi taatlu nesne el-halāvetü bi'l-fethi tutluluk yukālū <Arapça> ve bir nesne bir kimesnei ' acebe
12. getürmek yukālū <Arapça>
13. <Arapça> el-halvü bi'l-fethi ve'l-hulvāni bi'z-zammi bir kimse bir kimeseye kendüyçün bir iş işlemek üzerine bağıslamağ yukālū <Arapça>
14. <Arapça> ve dağı halvün fethile 'avrata bezek idivirmek ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça> ve dağı otacıya ve qaracıye
15. ve batımacıya virilen ücrete de hulvān dirler ücretü'l-kāhin ma' nāsına kemā yukālū <Arapça> ve dağı bir kimse kızınun mehdinden ve başlıkından kendü nefsiçün
16. nesne almağa aldugı nesneye dağı hulvān dirler ve dağı hulvān bir şehrün adıdur el-halyü bi-fethatin şümme sükünin 'avratlar bezegidür ki altundan veya gümüşden ola ve 'inde'l-ba' z cevherden olan
17. bezege de halyün dirler ve'l-cem' u haliyyün bi-zammi'l-hā' i ve kesrihā ve'l-yā' i müşeddedeten fihimā ve dağı haliyyün 'avrat bezek ıssı olmağ ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça> ve dağı
18. 'avrata bezek idüvirmek yukālū <Arapça> el-hilyetü bi'l-kesri altundan veya gümüşden olan kılıc bezegi veya eyer bezegi veya gayr-i nesne bezek kemā yukālū <Arapça>
19. <Arapça> ve dağı inciye ve mercāna da hilyetün dinir kemā fi kavlihi <Arapça> ve dağı hılbetün
20. kişinun şıfatına da dirler kemā yukālū <Arapça> halyetü bi'l-fethi yemen nāhiyesinde bir mevzi' uñ adıdur ki
21. arslanlar durağıdur el-haliyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin naşiyün didükleri otun qurusı yebsü'l-naşiyi ma' nāsına ve'l-cem' u ahlıyetün el-halvā' ü bi-vezni's-şahrā' i ve'l-halvā şekerden ve baldan veya
22. bekmezden bişirüp yidükleri nesnedür ki meşhürdur ve'l-cem' u el-halā' ü bi'l-fethi el-halāvā' alā fu' alā bi'z-zammi bir nev' e otun ismidür el-hulāvetü bi'z-zammi ve'l-hulāvā bi'z-zammi ve'l-qaşri el-halvā' ü bi'l-fethi
23. ve'l-meddi eñse ortasına dirler vasatü'l-kağā gibi el-haliyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin bezek ıssı 'avrat zātü haliyyin gibi el-haliyyetü bi-kesri'l-lāmi mişlühā ve'l-cem' u el-havālā bi'l-fethi faşlü'l-hā' i ve'l-mimi ve mā yüsellişühümā
24. el-hamā' ü bi'l-fethi ve süküni'l-mimi el-hame' ü bi-fethateyni mehmüzü'l-

- lāmi kara balçık tınün esvedü gibi ve dağı hama'ü kuyunuñ içinde kara balçık çok olmak ma' nāsına maşdardur yuqālū <Arapça>
25. ve dağı kaqımaq gāzab gibi yuqālū <Arapça> el-ḥam'ü bi'l-fethi ve süküni'l-mīmi mehmüzü'l-lāmi koyunuñ kara balçığın çekmek ve çıkarmak yuqālū <Arapça>
26. <Arapça> el-ḥam'ü 'avratuñ ere cānibinden olan qavimlerine dirler erinüñ babası ve qarındaşı gibi bunda dörd luğāt vardır biri ḥam'ü bi'l-hemzeti bi-vezni feslin ve biri dağı
27. ḥamen bi-vezni 'aşen ve biri dağı ḥamū mişlü ebū ve biri dağı ḥamün mişlü ebin ve'l-cem' u aḥmā'ü el-ḥamātetü bi'l-fethi güneş ısı katı olmak yuqālū <Arapça> el-ḥamtü
28. bi'l-fethi ısı katı gün yuqālū <Arapça> el-ḥametü koz ve koza beñzer nesne çevirüp yaramaz olmak yuqālū <Arapça>
29. el-ḥamitü bi-fethatin şümme kesratin katı nesne yuqālū <Arapça> ve dağı şol kılsız tulum ki yağ koyarlar ve 'inde'l-ba'z şol yağ tulumuna dirler ki içine koyu kaṭrān koyulup

173b

01. mu'ālece olunmuş ola ve innemā sümkiye bihi li-ennēhü müntinün el-ḥamleceṭü bi-vezni'd-daḥraceti ip ve urğanı bük ve katı bükme ve katı kurutmaq yuqālū <Arapça> el-ḥimlācū bi'l-kesri kütlaṭı
02. küregi minfaḥu's-şāni' i gibi el-ḥamdü bi'l-fethi ögmek mediḥ gibi yuqālū <Arapça>
03. bi'tibāri'l-mevridi ḥumādi bi'l-fethi ve'l-binā'i 'ale'l-kesri ḥamdden ma' dül bir isimdür yuqālū <Arapça> el-ḥumdetü bi-zammetin şümme fethatin bir nesnei müstaḥakk olduğundan ziyāde ögüci kimesne
04. yuqālū <Arapça> el-ḥamde bi-fethatin od gürültüsü şavtü tehābü'n-nāri gibi el-ḥumādā bi'z-zammi ve'l-kaşri gāyet ve nihāyet ma' nāsınadır yuqālū <Arapça>
05. <Arapça> el-ḥamīdū bi-fethatin şümme kesratin ögülmüş kimesne el-ḥumeydiyyü bi-lafzi't-taşgiri ve teşdidi'l-yā'i bir nev' i şarābuñ ismidür nev' un mine'l-eşribeti ma' nāsına el-ḥumratü bi'z-zammi kızılılık levnün
06. el-aḥmerü ma' nāsına el-ḥamrā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi aḥmerüñ mü'ennesidür ki kızıl nesneye dirler anda te'nış ola ve dağı yiñi nesneye dirler ve katı nesneye dirler yuqālū <Arapça>
07. ve dağı 'acem ṭāyifesine de ḥamrā'ü dirler li-enne's-şakrate ağlebü'l-elvāni 'aleyhim el-ḥamrū bi'l-fethi kayısuñ yüzün kazımaq ve kabığın qoparmaq ve şoymaq ve şırmak ve tasmanuñ yüzünü
08. kazımaq ve yağlamak biz ardınca geçmek asān olsun diyü ve koyunuñ derisin yüzmek ve şoymaq selḥun gibi yuqālū <Arapça>
09. <Arapça> ve bābü'l-küllü naşara el-ḥamarü bi-fethateyni tavar arpayı çok yemekden tuḥme olup ağız koqmaq yuqālū <Arapça>
10. <Arapça> el-ḥimārü bi'l-kesri eşek irkeğine ve dişisine yarı ve az olur ki dişisine ḥimāratün dirler ve cem' u'l-ḥimāri ḥamirün bi-fethatin
11. şümme kesratin ve ḥumurin ve ḥumurātin bi-zammetin ve bi-süküni'l-mīmi fiḥimā ve aḥmiretün bi-kesri'l-mīmi el-ḥimārāni bi-lafzi't-teşniyeti ve kesri'l-ḥā'i şol iki taşdur ki diküp üstlerine bir taş dağı koyup üstünde
12. kişi qordurlar ḥimāru qabbān bi-kesri'l-ḥā'i ve fethi'l-kāfi ve teşdidi'l-bā'i

- eşek kurdı ki fāriside harek zemīn dirler ve ba' zı luğatda kañrı devecūgi diyü kayd olunmuşdur
13. ve ba' zı luğatda bir ayakları çok böcekdür ki yire düşer yapışır dimiş el-ħımāretü bi'l-kesri şu taşmasun diyü havz kenārına dikdükleri taşlar ve avcılar oturaqlarınũ
14. çevresine dikdükleri taşlar kemā yukālũ <Arapça>
15. <Arapça> el-ħummeratü bi'z-zammi ve fetħi'l-mīmi'l-müşeddedeti ve'l-muħaffefeti kızıl durğay didükleri kuşdur ki fāriside serħāk dirler ve'l-cem' u
16. ħumrun bi-ħazfi'l-hā'i ve ibnü lisāni'l-ħummerati ' arab ħaṭīblerinden bir ħaṭībdür el-ħammārü bi'l-fetħi ve teşdīdi'l-mīmi seferde eşek kullanan kimesne şāhibü'l-ħımār fi's-seferi ma' nāsına ve'l-cem' u
17. ħammāratün bi'l-fetħi ve't-teşdīdi eyzān ve daħı ħummāre yaz gününũ ıssısı katı olmağa dirler kemā yukālũ <Arapça> el-ħummirü bi-kesrateyni
18. ve teşdīdi'r-rā'i şol katı yağmurdur ki yirũ yüzünü kavulda ve şoya yukālũ <Arapça> el-ħamīrũ ve'l-ħamīretü bi-fetħatin şümme kesratin fihimā taş yüzi kazınmış ve
19. şoyulmuş aq kayış ve taşma anũla eyer berkidürler kemā yukālũ <Arapça> el-ħamrũ bir nesnenũ taṭında tizlik olup
20. dili burumaq ve yaqmaq şarāfetün gibi yukālũ <Arapça> ve bābühü tarabe <Arapça>
21. <Arapça> el-ħamāzetü bi'l-fetħi katılık ve yitilik ve tizlik yukālũ <Arapça> el-ħamretü bi'l-fetħi
22. dil bürür ve baqır bir gökce otdur kemā yukālũ <Arapça> el-ħamasü bi-fetħateyni ve'l-ħamāsetü bi'l-fetħi bahādırlıq şecā'at gibi ve katı olmaq şiddetün gibi ve bābühü tarabe
23. ve selime el-ħumārisü bi-zammi'l-hā'i ve kesri'r-rā'i katı nesne şedīdün gibi ve rubemā vuşife bihi'l-esedü el-ħamaşü bi-fetħateyni ince olmaq diqqat gibi yukālũ <Arapça> el-ħamşü
24. bi'l-fetħi ince nesne daqıq gibi yukālũ <Arapça> el-ħımşetü bi'l-kesri kaqıtmaq ma' nāsına bir isimdür aqzāb gibi el-ħımışu bi-kesrateyni bi-fetħi
25. 'l-mīmi eyzān ve'l-mīmü müşeddedetün fihimā noħud ve'l-vāhidü ħamişşatün ħımşun bi'l-kesri bir şehrũ adıdur müzekker ve mü'enneş isti' māl olunur el-ħumüşü bi-zammeteyni yaranũ şişi inmek ve sākın
26. olmaq ve bir nesnenũ tizligi geçüp sākın olmaq yukālũ <Arapça> el-ħamzü bi'l-fetħi tuzlu
27. ve ekşi ve acı otlara dirler kemā yukālũ <Arapça> ve daħı ħamzun ziyāde
28. ekşimiş ve koyulmuş süde dirler ve daħı ħamşatün bir nesnei nefes esidmege ve çignemege dirler kemā yukālũ <Arapça> el-ħummāzü
29. bi'z-zammi ve't-teşdīdi aq çiçeklü otdur ki ba' zı kuzu kulağıdur dirler el-ħamzü bi'l-fetħi ve'l-ħumūzatü bi-zammeteyni ekşilik yukālũ <Arapça>

174a

01. ve kavluħüm <Arapça> el-ħumūzü bi-zammeteyni deve ekşi otlar otlamaq yukālũ <Arapça>
02. ve'l-müzekkerü ħamizun el-ħamziyyü bi'l-fetħ ve teşdīdi'l-yā'i dāyimā ekşi otlar otlayan deve yukālũ <Arapça> el-ħamātu bi'l-fetħi bir nev' a otũ kurusıdur ki yübīsü
03. 'l-efāni dirler ve buña yılanlar me'lūfe ve me'nüse olurlar cem' idür vāhidi

- hamātatün gelür ve dağı
04. gāh gāh şol kişinüñ boğazında vāқи‘ olan yanıklığa ve irilige de hamātatün dirler kemā yuqālū <Arapça> el-ḥumḳu bi'z-żammi ve sükūni'l-mīmi
  05. ve'l-ḥamākatū bi'l-fethi ‘aqlı eksikligi kılletü'l-‘aqlı gibi ve ‘inde'l-ba‘z fesādün fi'l-‘aqlı ve kesādün fihi yuqālū <Arapça>
  06. fehüve aḥmaḳu ve dağı ḥamākat çārşüda alım şatım olmayup esbāb geçmemege dirler kesādün gibi yuqālū <Arapça> el-ḥamḳā‘ü bi-vezni'l-ḥamrā‘e ‘aqlı eksik ‘avrat
  07. aḥmaḳuñ mü‘ennesidür ve müzekkerinüñ ve mü‘ennesinüñ cem‘i ḥumuḳun bi'z-żammi ve ḥamḳı ve ḥamāḳā gelür bi-fethi'l-hā‘i ve'l-kāfi fihimā ve sükūni'l-mīmi fi ğayri'l-aḥiri ve dağı toḥumgān didükleri ota baqlatū'l-ḥamḳā‘i
  08. dirler şu yollarında bitüp dağı şu geldükce ḳoparduğcün el-ḥumāḳu bi'z-żammi ve't-taḥfifi çiçege beñzer sivilcilerdür ki insāna vāқи‘ olur el-ḥımlāḳu bi'l-kesri göz ḳabağınüñ içü yüzidür ki
  09. sürme çalıçak ḳarardur ve ‘inde'l-ba‘z gözün ağınuñ ḳabaḳ altında ḳalan yiri ve'l-cem‘u el-ḥamālīḳu el-ḥamlekatū bi-vezni'd-daḥraceti bir nesneye gözün belirdüp berk baḳmaḳ yuqālū <Arapça>
  10. nazaran şediden el-ḥamketū bi-fethatin ḳumletün gibi ve ḳiçirek ḳarınca zerre gibi ve dağı her nesnenüñ ḳiçiregi şağirü külli şey'in ma‘nāsına ve cem‘u'l-külli ḥamekūn bi-ḥazfi'l-hā‘i el-ḥamlü bi'l-fethi arḳa üzerine veya baş üzerine
  11. nesne götürmek ve yük yükletmek ve ‘avrat yüklü olmaḳ ve ağac yemişli olmaḳ ma‘nāsına maşdardur yuqālū <Arapça>
  12. <Arapça> ve dağı bir kimse bir kimesnenüñ üzerine şavaşda ḥamle itmek ve üzerine yürümek ve bir ḳavmüñ arasında ifsād idüp biribiriyile çekişdirmek ve seyirde kendüye ve yāḥūd tavarına
  13. zaḥmet virüp berk yürümek yuqālū <Arapça> ve bābü'l-külli darabe
  14. ve dağı ana ḳarında olan veledde ve ağac başında olan çiçege ve yemişe de ḥamlün dirler fethile maḥmül ma‘nāsına el-ḥımlü bi'l-kesri arḳa üzerinde veya baş üzerinde götürülen ve yükledilen
  15. nesne mā yuḥmelü ‘alā zevāhirü re‘sin ma‘nāsına ve'l-cem‘u aḥmālün hāzā hüve's-şavābü ve ‘inde'l-ba‘zi ana ḳarında olan veledde ve ağac başında olanuñ belirip zāhir olanına ḥaml dirler fethile ve arḳa üzerine
  16. ve baş üzerine götürülene ve ağac başında olanuñ belirmeyüp zāhir olmayanına ḥaml dirler kesrile ve ‘inde'l-ba‘z ağac başında olanuñ hepsine ḥaml dirler kesrile ve ḳāle
  17. ibnü düreyd inne ḥamle's-şecereti fihi luğatāni el-fethu ve'l-kesru el-ḥāmilü arḳasına ve başına yük götüren er ve'l-cem‘u ḥameletün bi-fethateyni ve ayağı ağırlı olup ḳarında veledi olan ‘avrat ve deve ḥublā
  18. gibi üzerinde yemişi olan ağac ve'l-cem‘u ḥavāmilü el-ḥāmiletü arḳasında ve başında nesne götüren ‘avrat ve ḳarında veledi olan ‘avrat ve deve ve başında yemişi olan ağac ve'l-cem‘u
  19. ḥavāmilü el-ḥamletü bi'l-fethi bir kimse bir kimesnenüñ üzerine şavaşda iḳdām eylemek yuqālū <Arapça> el-ḥamāletü bi'l-fethi bir kimse bir kimseye kefil olmaḳ
  20. yuqālū <Arapça> ve dağı bir kimse bir kimesnenüñ nāzen ve şivesin çekmek ve götürmek yuqālū <Arapça> ve dağı bir kimesne bir ḳavimden diyetden ve ödününden üzerine
  21. alduğı nesneye de ḥamāletün dirler fethile kemā yuqālū <Arapça> el-

- hammālū bi'l-fethi ve teşdidi'l-mīmi arkasına yük götürücü kimesne ve mü'enneşi hammāletün gelür el-ḥamelū bi-fethateyni
22. koyun kızusına dirler anasından toğduğı yıl içinde iken ve'l-cem' u ḥumlāni bi'z-zammi ve dağı ay burclarınıñ evvel burcuna da ḥamel dirler el-ḥımāletü bi'l-kesri kılıc kınına tağduğları ḳamıř
23. ve taşmadur ki kişi anuñla kılıcı biline asar ve'l-cem' u el-ḥumāyilü bi'l-fethi hāzā ḳavlü'l-ḫalili ve ḳāle'l-aşma' ī <Arapça>
24. ve fethi's-sāniyeti el-ḥamūletü bi-fethatin şümme zammetin yük çekici deve ve ata ve ḳatır ve eřege dirler gerekse üzerinde yük olsun gerekse olmasun el-ḥumūletü bi-zammeteyni yükler aḫmālün gibi el-ḥumülü bi-zammeteyni şol develere
25. dirler ki üzerlerinde miḫāfeler ola gerekse içlerinde dađı ādem olsun gerekse olmasun el-ḥamīlū bi-fethatin şümme kesratin kiçirek iken dārü'l-ḫarbden dārü'l-islāma götürölüp getirülen veledede
26. dirler ve 'inde'l-ba'z şol kiçirek veledede dirler ki anı bir 'avrat bilesince dārü'l-ḫarbden dārü'l-islāma getüre dağı bu benim oğlumdur diye ve 'inde'l-ba'z hüve küllü nesebin kāne fi dāri
27. 'l-ḫarbi ve dađı seyl üstünde getürdüđi çöpe çöre de ḥamīl dirler ve dađı kefil ma'nāsına da gelür ve dađı nesebi bilinmeyen kimesneye de ḥamīl dirler da' iyyün gibi el-ḥumlānū bi'z-zammi
28. beglere çekeçek ve bağışlayacak ve belek virecek at ve üzerine belek ve bağış yükletdikleri ata dirler ve dağı yük yükledilen ḫavaruñ ücretine ve kirāsına dirler ve dağı aḳçenüñ
29. üzerinde olan ğışşa dirler ve dağı yük yükletmek ma'nāsına maşdardur kezā fi'l-mağribi el-ḥammü bi'l-fethi ve't-teşdidi eridilmiş ḳuyruđ yağına dirler ve dağı yirinde ḳalan

174b

01. ḳaḳırdađına dirler ve dağı ḳuyruđ erimege dirler ḳařd itmege dirler ve ivdirmeye ve řu kızdırmağa ve iletmege dirler ve dağı oranlamağa dirler yuḳālū <Arapça>
02. <Arapça> ve dađı bir kimesne ısıtmalu olmađ yuḳālū <Arapça>
03. <Arapça> el-ḥamemü bi-fethateyni şu ıssısı
04. olmađ ve ḳor söyünüp kömür ve kül olmađ ve bir nesne ḳara olmađ yuḳālū <Arapça> ve bābü
05. 's-şelāřeti ḫarabe el-ḥummetü bi'z-zammi ve't-teşdidi ḳaralık sevād gibi ve ḥummetü'l-ḫarri eyzan mu'zamühü ve ḥummatü'l-firāḳi eyzan firāḳuhu el-ḥammetü bi'l-fethi ve't-teşdidi hüzāy ıssı bıñarr ki anuñla ḫastalar
06. ve 'illetlü kişiler řifā bulurlar ve fi'l-ḫadıř mişlü'l-'ālimi ke-mişli'l-ḥammeti el-ḥumemetü bi-zammin şümme fethatin kül ve kömür ve'l-cem' u ḥumemün bi-vezni 'ömera ve her nesne ki odla yandırılmış ola el-ḥımḫımü bi-kesri'l-ḫā'eyni
07. ḳatı ḳara nesne şedidü's-sevādi gibi el-ḥamḫammetü bi-fethi'l-ḫā'eyni at 'alef istedüği vaḳtin oḳraması şavtü'l-feresi izā talebe'l-'alefe ma'nāsına el-ḥımāmü bi'l-kesri ḳadrü'l-mevti el-ḥammā'ü bi-vezni'l-ḫamrā'e
08. insānuñ kötülerine ve yatlılarına dirler sāfiletü'l-insāni ma'nāsına ve'l-cem' u ḥumme bi'z-zammi ve't-teşdidi el-ḥamāmü bi'l-fethi ve't-taḫfifi 'arab ḳatında yuymul olan ḳuřlara dirler

09. zevāte'l-eṭvāfi gibi gügercin gibi ve kumrı gibi ve ügeyik gibi ve bağırtlak gibi ve kılkıyruğ gibi ve bunlara beñzer kuşlar gibi ve 'ām atında ancak gügercine dirler andan soñra ba'zılar
10. ancak yaban gügcinine dirler ve el gügercinine yamam dirler demiş ve ba'zılar ikisinde hamām direr demiş ve dağı irkeğine ve dışisine ıtlāk olunur cem'idür vāhidi hamāmetün gelür
11. ve dağı hamāmāt ve hamāyim üzerine cem'ilenür ve az olur ki vāhidine de hamām dinir bi-ğayri'l-hā'i el-hammāmü bi'l-fethi ve't-teşdidi şuyını insān kızdırup üzerine evler yapduqları ki ma'rūfdur
12. müzekker ve mü'enneş isti'māl olunur ve'l-cem'u el-hammāmātü hamāmü a'yün küfe şehrine yakīn bir bostānuñ adıdur el-humāmü bi'z-zammi ve't-tahfifi deve ısıtması humma'l-ibili gibi el-hammetü bi-teşdidi'l-mīmi
13. bi-ma'na'l-hāşşati yukālü <Arapça> ve dağı bir kimesnenüñ akırbasında hammetün dirler ve dağı eyü cins develere de hammetün dirler ibilün hıyārun ma'nāsına el-hummā bi'z-zammi ve fethi'l-mīmi
14. 'l-müşeddedeti ısıtma didükleri hastalık el-hamīmü bi-fethatin şümme kesratin ıssı şü ve dağı yaz gününüñ ıssısında hamīm dirler kayzun gibi ve dağı ziyāde ıssı günde yağan yağmura da
15. hamīm dirler ve dağı derede hamīm dirler 'arağun gibi el-hamīmetü ıssı şü ve dağı māluñ eyüsinede hamīme dirler kerīme gibi ve'l-cem'u hamāyim yukālü <Arapça> ālü hamīm
16. kur'ānda bir kaç sürelele dirler ki evvellerinde hamīm vardır ki yedi süredür kāle ibnü mes'ūd rađıyallāhu 'anhü ālü hamīm dībācü'l-kur'an <Arapça>
17. <Arapça>
18. hamīm el-hamnānetü bi'l-fethi keneden bir nev'idür ki ne atı büyük ve ne atı küçük olur el-himāyetü korumak ve şaķınmak yukālü <Arapça> el-himā bi-kesratin şümme fethatin kuru yukālü
19. <Arapça> el-hamātü bi'l-fethi 'avratuñ erinüñ anası ümmü zevci'l-mer'eti ma'nāsına ve dağı tavaruñ incüğünde bir siñir gibice etdür ki
20. incük hem içinde ve hem taşında olur kemā yukālü <Arapça> ve'l-cem'u
21. hamavātün bi-fethateyni el-hāmī bi-kesri'l-mīmi koruyıcı ve şaķınıcı kimesne el-hāmīyetü mişlühü ve'l-hā'ü li'l-mübālağati yukālü <Arapça> ve dağı hamī şol
22. irkek devedür ki zamān-ı cāhiliyyetde kāfirler ziyāde yaşaduğcün binmezler ve yük yükletmezler ve yükün kırılmazlar yabana koyu virürlerdi bulduğı yirde otlar gezerdi
23. ve 'inde'l-ba'z şol irkek devedür ki kaçan ki veledinüñ veledi butlacı olsaydı binmezler ve yük yükletmezler ve men' itmezler bulduğı yirde otlar gezerdi ve minhü avlıhü te'a.
24. ve lā vaşiletün ve lā ham kıle <Arapça>
25. <Arapça>
26. <Arapça> el-hamü bi'l-fethi ve't-tahfifi 'avratuñ eri
27. cānibinden olan avmine dirler qarībü zevci'l-mer'eti ma'nāsına aşılta hamavā idi bi-fethateyni ve fihi erbe'u luğātin merrat beyānühā <Arapça> el-humeyyā bi-zammetin şümme fethatin şümme teşdidin
28. maķşurun bir nesnenüñ tizligi ve şıçraması süretün gibi kemā yukālü <Arapça> el-humevvetü bi-zammeteyni ve teşdidi'l-vāvi mişlühü kemā yukālü <Arapça> el-hāmīyetāni bi-kesri'l-mīmi 'alā
29. lafzi'l-müşennā at tırnağınun sağ yanıyla şol yanı kemā yukālü <Arapça> el-hımvetü ve'l-hımyetü bi-kesri'l-hā'i ve süküni'l-mīmi fihimā hastai ta'āmdan

men^ç itmek

175a

01. zarar ve ziyān itmesün diyü yuḳālū <Arapça> el-ḥamiyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin el-maḥmiyyetü bi-fethi'l-mīmi'l-ūlā ve kesri
02. 'ş-şāniyeti ve taḥfi'l-yā'i 'ārlanmak ve ḡayretlenmek enefetün gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥimā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi mişlühümā
03. yuḳālū <Arapça> ve daḡı bir yire divişirilmek ictimā' gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥumetü bi'z-zammi ve't-taḥfi' 'aḳrebüñ aḡusı ziyānı
04. şemmü'l-'aḳrebi ve zarruhā ma' nāsına <Arapça> el-ḥamvü ve'l-ḥamyü ıssı ḳatı olmak yuḳālū <Arapça>
05. daḡı ḳaḳımaḡa da dirler ḡaḡab gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥamā'ü bi'l-fethi ve'l-kesri ve'l-meddi fedā ma' nāsınadır yuḳālū <Arapça> faşlü'l-ḡā'i ve'n-nūni
06. ve mā yüşellişühümā el-cinnā'ü bi'l-kesri ve't-teşdīdi ve'l-meddi ḳına el-ḡānütü bi-zammi'n-nūni dükkān müzekker ve mü'enneş isti' māl olunur ve'l-cem' u el-ḡavānītü el-ḡıtzābü bi'l-kesri ḳışa boylu yoḡun ḳişi ve
07. yaban avıcı ve keşirine dirler cezerü'l-berri ma' nāsına el-ḡunzubü ve'l-ḡunzubā'ü bi-zammeteyni beynehümā sükünün ve bi-fethi'z-zā'i eyzan ve bi'l-meddi fi'ş-şāniyeti toñuzlan ḳurduna dirler ḡunfesā'ü gibi
08. ve 'inde'l-ba'z irkek çekirgeye dirler ve cem'uhümā el-ḡanāzibü el-ḡınsü bi'l-kesri ḡünāḡ zenb gibi ve and şımaḡ ḡalf gibi yuḳālū <Arapça>
09. <Arapça> el-ḡaneşü bi-fethateyni bir kimesne ceng yüzünde ortasına lāzım olup durmak yuḳālū <Arapça>
10. <Arapça> el-ḡancü bi'l-fethi egmek imāle gibi <Arapça> el-ḡıncü bi'l-kesri el-aşlü yuḳālū <Arapça> el-ḡanzü bi'l-fethi
11. eti büryān itmek ve üzerine ıssı taşlar ḳomak eriyibişsin diyü yuḳālū <Arapça>
12. <Arapça> ve daḡı ḡanz atı bir meydān veya iki meydān segirdüp daḡı ḡüneşe ḳarşu üzerinde ḳat ḳat çullar urmaḡ derlesün diyü yuḳālū <Arapça>
13. <Arapça> ve daḡı ḡanz diriltmek ta' rıḡ gibi ve minhü ḳavlühüm <Arapça>
14. <Arapça> ve daḡı ḡanz ıssı ḳatı olup baḳmak şiddetü'l-ḡarri ve iḡrāḳuhu ma' nāsına yuḳālū <Arapça> ve bābü'l-küllü ḡarabe ve daḡı ḡanz medīneye yaḳıñ bir mevzi' uñ adıdur
15. el-ḡayiretü bi-fethatin şümme kesratin dīvār büküldüḡi yirdeki baḡ ve bend kemā yuḳālū <Arapça> ve daḡı ' avratlar pambuḡ veya yüñ atduḡları yay mündefetü'n-nisā'i el-ḡacrü şavaş
16. ālātından ma' rüfdur el-ḡaceretü bi-fethi'l-ḡā'i ve'l-cīmi el-ḡuncürü bi-zammihimā boḡazda olan aḡ üñük ḡulḳümün gibi ve'l-cem' u el-ḡanācır ve'l-ḡanācırü el-ḡunderü ve'l-ḡunderetü bi-zammi'l-ḡā'i ve'd-dāli fihimā ḡöz bebegi
17. ḡadeḳatün gibi yuḳālū <Arapça> ve'l-ḡandīratü
18. bi-kesri'l-ḡā'i ve'd-dāli mişlühümā el-ḡınzābü bi'l-kesri yaban havıcı ḡırzü'l-berri gibi el-ḡunzubü bi-zammi'l-ḡā'i ve'z-zā'i ve bi-fethihimā irkek çekirge ve'l-cem' u el-ḡanāzibü ve daḡı toñuzlan ḳurdlarına dirler
19. vāḡidü ḡunzub ve ḡunzubā'ü ḡelür bi-zammi'l-ḡā'i ve'z-zā'i fihimā el-ḡınzaḳru bi-kesri'l-ḡā'i ve fethi'z-zāyi ḳışa boylu çirkin kimesne ḳaşırün zemīmün gibi el-ḡındisü bi-kesri'l-ḡā'i ve'd-dāli ziyāde ḳarañılıḡ gice el-

- hanşü
20. bi-fethatin yılana dirler hayyetün gibi ve her canavaruñ başı yılan başına beñzeye keler gibi ve kertenkele gibi aña dirler ve dağı avlanan kuşa dirler kemā yukālū <Arapça>
  21. <Arapça> el-hanşü bi'l-fethi avlamak şaydün gibi ve egmek imāle gibi yukālū <Arapça>
  22. đarabe el-hunaṭi'etü bi-zammi'l-hā'i ve fethi'nüni ve kesri't-ṭā'i inni ve yoğun nesne yukālū <Arapça> el-hınṭatü bi'l-kesri buğday bürrün gibi ve'l-cem' u hınatun bi-kesratin şümme fethatin el-hannātu bi'l-fethi
  23. ve't-teşdidü buğday şatıcı bā'i' u'l-hınṭati gibi el-hınāṭatü bi'l-kesri buğday şatıcılık şarfetü'l-hannāti gibi ve hanaṭu'l-edimü <Arapça>
  24. el-hanūtu bi-fethatin şümme zammetin gökçek kokuşulu nesnelere düzülmiş bir nesnedür ki meyyitüñ başına ve saşalına şaçarlar el-hanzātü bi'l-fethi bir kimsei korkutmak ve sevmedügi nesne işitirmek yukālū <Arapça>
  25. <Arapça> el-hınziyāni bi-kesri'l-hā'i'l-mühmeleti ve'l-mu' cemeti cemī'an ve bi-kesri'z-zā'i yaramaz söz söyleyici kimesne fahḥaş gibi el-hanefü bi-fethateyni bir kimesnenüñ iki ayaklarınıñ baş
  26. barmaşlarınıñ birisi birinden yaña dönmek ve egilmek ikbālū <Arapça> ve 'inde'l-ba' z ayakuñ üstü şırça barmaşdan yaña devrilüp altına gelüp ve dağı
  27. yüricek ayaşınıñ şırtı üzerine yürümek yukālū <Arapça>
  28. <Arapça> el-hanifü bi-fethatin şümme kesratin her bāṭil dinden haşş dinden yaña dönen kimesne kemā yukālū <Arapça>
  29. el-müslimü ve dağı toğru nesneye de dirler müstaşim gibi ve'l-cem' u el-hunefā'ü bi-zammetin şümme fethatin el-hanifetü ebü hayy mine'l-'arabi el-hunefā'ü bi-vezni's-şahrā'i ismü mā'in li-benī mu'āvīd bin 'āmir bin rebī' atin el-hanķu

175b

01. bi-fethatin berk kaçımak ve bir kindür ki 'āciz kimesnenüñ kalbindedür galiz gibi cem'i aḥnaş gelür ve dağı bir kimseye kaçımak ve kalbinde kīn dutmak yukālū <Arapça>
02. <Arapça> hanıķun bi-fethatin şümme kesratin el-handaķūku bi-fethi'l-hā'i ve'd-dāli ve zammi'l-kāfi yir yonce zürķa gibi ve dağı yaban dezhalı urķa veren ve ba' zı luğātde buturaş dimiş
03. ve ba' zı luğātde kara yünce dimiş el-hanbelü bi-vezni'l-ca' fera kışa boylu kişi kaşir gibi ve dağı kürk fervün gibi ve dağı bir kişinüñ adıdur el-hunṭālū bi'z-zammi ayrılmak yukālū <Arapça>
04. <Arapça> el-hanzalü bi-vezni'l-ca' fera ebü cehil ķarpuzı cem'idür vāhidi hanzalātün gelür ve dağı hanzalātün temimden bir Ekrem kabilenüñ adıdur el-hanķü bi-fethatin kuş burnu minķār gibi
05. ve ünük altı insān ve gayriden tahte'z-zekani gibi ve 'inde'l-ba' z alt ṭamaş ve 'inde'l-ba' z üstü ṭamaş kezā fi'l-mağribi el-hanķü bi'l-fethi ve süküni'n-nüni atun ağzına ip ṭaķup
06. dişindirük itmek ve bir nesnei çineyüp dağı şabınun ṭamaşına sürmek ve bir nesnei eyü ve berk itmek ve aḥlamaş yukālū <Arapça>
07. <Arapça> ve bābü'l-küllü đarabe ve naşara el-hunķetü bi'z-zammi berk ve muḥkem olmaş ma' nāsına isimdür ve dağı devenüñ kanup ağacın
08. birbirine şarduķları kayış ve taşma ve'l-cem' u hināķ bi'l-kesri el-hānikü bi-

- kesri'n-nūni ziyāde kara nesne el-ḥankelü bi-vezni'l-ca' fere boylu çirkin kimesne kaşîrün zemîmün gibi el-ḥantemü bi-vezni'l-ca' fere
09. yeşil desdiler ve yeşil küpcükler ve 'inde'l-ba'z her desdiye ve her küpecige ḥantem dirler şırçalı olsun olmasun ve 'inde'l-ba'z şol yeşil desdilere dirler ki anuñla
10. şehre süci iletürler vāḥidi ḥantemetün gelür ve daḥı ḥantem kara buluda dirler ve daḥı cem'uhümā ḥanātım el-ḥındımāni bi-kesri'l-ḥā'i ve'd-dāli el-cemā'at ve ḳīle el-tā'ıfetü el-ḥanān bi'l-fetḫi esirgemek raḫmet gibi
11. yuḳālū <Arapça>
12. ey raḫmetüke el-ḥannān bi'l-fetḫi ve't-teşdīdi esirgeyici zü'r-raḫmeti gibi ve daḥı āşikāre buluda ḥanān dirler vāzıḫ ma'nāsına ebraḳu'l-ḥannān bir mevzi' uñ ismidür ve daḥı kirişin çeküp şalı-
13. -virmek ötüp iñileyen yaya ḥannānetün dirler ve daḥı dişi deveye de ḥannānetün dirler el-ḥannetü bi'l-fetḫi ve't-teşdīdi 'avrat kemā yuḳālū <Arapça> ve daḥı deve buzalamak reḡā'ü'l-ba'iri gibi
14. el-ḥunūnü bi-zammeteyni kaçmak ve girü dönme i'rāz gibi yuḳālū <Arapça> ve yuḳālū <Arapça> ve bābühü redde el-ḥanūnü bi-fetḫatin şümme zammetin
15. şol yildür ki buzlaması ve iñildisi gibi buzlaması ve iñildisi ola kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥanīnü bi-fetḫatin şümme kesratin arzūlamak ve nefis bir nesneye çekinmek
16. şevḳ ve tevḳānū'n-nefesi gibi yuḳālū <Arapça> ve daḥı deve köşegin isteyüp çekindükde buzlaması kemā yuḳālū <Arapça>
17. <Arapça> ḥuneyn bi-lafzi't-taşḡiri tā'ıf kabīlesinden yaña mekkeye yaḳın bir derenüñ adıdur ki anda bir şavaş vāḳi' olmışdur müzekker ve mü'enneş isti'māl olunur ve ḳavlühüm
18. <Arapça> ve tamāmühü fi's-şihāhi el-ḥınnü bi'l-kesri ve't-teşdīdi cinn tāyifesinden bir kabīledür ve 'inde'l-ba'z el-cinnü ḫalkun beyne'l-cinni ve'l-insi el-cinnetü
19. bi'l-kesri ve't-teşdīdi delülik cinnet gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥanvü bi'l-fetḫi egmek imāle gibi ve esirgemek raḫmet ve şefḳat gibi yuḳālū <Arapça>
20. 'aleyhi ey raḫmetün ve 'atufetün 'aleyhi ve bābühümā 'adā el-ḥunüvvü bi-zammeteyni ve teşdīdi'l-vāvi esirgeyüp şefḳat itmek ve 'avrat evlādınüñ ḫizmeti üzerine durup babaalır öldükden soñra ere
21. varmamak ve dişi koyun koc istemek yuḳālū <Arapça>
22. <Arapça> ve bābü'l-küllü semā el-ḥınā'ü bi'l-kesri maşdar ḫaneti'n-ni' metü eyzan ize'steheti'l-fahlü el-ḥınvü bi'l-kesri ayar ağacı ve zaḡraḡı ki fāriside
23. cūbzın dirler kemā ḳīle <Arapça> ve daḥı her nesnenüñ egilmesine ve bükülmesine dirler ve taḡ bükigine ve daḥı
24. bucaḡına dirler kemā yuḳālū <Arapça> ve daḥı zū cānib ma'nāsına da gelür ve'l-cem'u el-aḥnā'ü bi-ma'na'l-cevānibü ve daḥı zū bir mevzi' uñ ismidür
25. el-ḥanvetü bi'l-kesri bir gökcek ḳoḳulu otdur el-ḥanyü bi'l-fetḫi ve sükūni'n-nūni egilmek imāle gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥanyā'ü ve'l-ḥanvā'ü bi-vezni
26. 'l-ḥamrā'e arḳası göz ve yumrı 'avrat ve'r-racülü aḥnā el-ḥaniyyetü bi-fetḫatin şümme kesratin şümme teşdīdin yay ḳavs gibi ve'l-cem'u el-ḥaniyyü bi-ḫazfi'l-ḥā'i faşlü'l-ḥā'i ve'l-vāvi ve mā yüşellişühümā el-ḥavbü
27. bi'z-zammi ve'l-ḥābü günāh ismün gibi el-ḥavbü ve'l-ḥavbetü bi'l-fetḫi fihimā ve'l-ḫiyābetü bi'l-kesri günāḫkār olmak yuḳālū <Arapça> ve daḥı ḫavbetün
28. fetḫile bir kimesnenüñ 'iyāline ve zaḫmetin çekdüḡi kimesnelere dirler ve daḥı bir kimesnenüñ aḳrabāsından bir tā'ıfe yetüp zāyi' olan kimesnelere

- dirler ve dağıı hemm ve hācet ma' nāsına
 29. da gelür ve haybetün dağıı bu ma' nāya gelür aşlında havbetün idi mā kabli
 meksür oldüğün vāv yāya kalb olundu ve dağıı zebün kişiyeye de havbetün
 dirler za' if gibi

176a

01. ve'l-cem' u huvebün bi-vezni 'ömere el-ḥavbā'ü bi-vezni'l-ḥamrā' e en-nefsü
 ve'l-cem' u el-ḥübāvāt ḥavbün bi'l-fethi ve süküni'l-vāvi bi-ḥarekāti'l-yā' i bir
 şavtdur ki bunuñla deve kıovarlar
 02. el-ḥavābü bi-fethi'l-ḥa' i ve'l-hemzeti ve süküni'l-vāvi başra yolu üzerinde
 'arablaruñ bir şularınuñ ismidür el-ḥavşebü bi-fethateyni beynehümā
 sükünün ḥavaruñ bileginde kıuru incük ulaşduğı
 03. süñük mevşilü'l-vazifi fi rusğı'd-dābbeti ma' nāsına ve 'inde'l-ba' z ḥavaruñ
 bilegindeki ufacıķ süñük ve kemige dirler varır tırnaķ içine girer ve dağıı
 ḥavşeb
 04. böğürleri şişik ve ortalığı büyük kimesneye dirler müntefihu'l-cenbeyni
 ma' nāsına ve'l-cem' u el-ḥavāşibü el-ḥütü bi'z-zammi balıķ muḥlaķā ve
 'inde'l-ba' z büyük balıķ ve'l-evvelü eşahhu ve
 05. 'l-cem' u el-ḥitānü bi'l-kesri ve dağıı ḥüt gökde bir burcuñ adıdur el-ḥavtü bi'l-
 fethi el-ḥütāni bi-fethateyni bir nesnenüñ çevresinde tolanmaķ ve çizginmek
 yuķālü <Arapça>
 06. <Arapça> havşü bi'l-fethi ve'l-binā' i 'ale'z-zammi zarf-ımekāndur ḥayşü gibi
 ve dağıı terekehüm ḥavşen ve ḥavşü bevşü ve ḥayşe
 07. beyse ve ḥāşi bāşi izā beddedehüm ve ferraķahüm el-ḥavşā'ü bi-vezni's-
 şahrā' e ciger ve yanında olanlarla bile kemā yuķālü <Arapça> el-ḥacetü
 kişiyeye gereklı nesne
 08. ve'l-cem' u ḥāci ve ḥācātin ve ḥavicün bi-kesratin şümme fethatin ve
 ḥavāyicü el-ḥavcā'ü bi-vezni's-şahrā' e mişlühā el-ḥavcü bi'l-fethi muḥtāc
 olmaķ yuķālü <Arapça> el-ḥācü yandaķ
 09. dikenı cem' idür vāḥidi ḥāce gelür el-ḥavzü bi'l-fethi tiz tiz sürmek sevķun
 serī' un gibi yuķālü <Arapça> el-ḥavzāni bi'l-fethi bir şaru
 10. çiçeklü otdur el-ḥavrü bi'l-fethi ve'z-zammi el-ḥavürü bi-zammeteyni girü
 dönmeķ rucū' gibi ve eksiklik noķşān gibi yuķālü <Arapça> ve yuķālü
 <Arapça>
 11. <Arapça> ve dağıı ḥürun zamm-i ḥāyile degirmen
 12. danei öğüdüp dağıı undan ḥaşıraya nesne çıkarmamaķ ma' nāsına bir isimdür
 ve dağıı ḥürun zammile helāk olmaķ helketün gibi yuķālü <Arapça>
 13. el-ḥavrü bi-fethatin kıızıl şaḥtiyānlardur ki ekmek silesinüñ ḥaşına kıablarlar
 ve bürürler cem' idür vāḥidi ḥavretün gelür tāyile kemā yuķālü <Arapça> ve
 dağıı ḥaverün gözüñ
 14. ağı ziyāde aķ ve kıarası ziyāde kıara olmaķ ma' nāsına maşdardur kemā yuķālü
 <Arapça> ve 'inde'l-ba' z gözüñ bebegi bir uğurdan kıara olmaķ geyik
 15. gözi ve şıgır gözi gibi benü ademde ḥaver olmaz ve 'avratlara ḥuru 'aynin
 dinmeķ geyige ve şıgıra beñzedüp dinmeķdür ammā aşma' i gözde ḥür ne
 nesnedür bilmezim dimiş ve dağıı ḥaver
 16. fethateynile ağacdan bir nev' idür ki rümisinüñ pusı kehrübā olur ve ehl-i
 şām kıatında delep ağacına dirler kezā fi'l-mağribi el-ḥavrā'ü bi-vezni'l-
 ḥamrā' e gözünüñ ağı kıatı aķ

17. ve kararı katı kara olan ‘avrat ve'l-cem‘u hürun bi'z-żammi ve havirati'l-mer‘etü min bâbi tarabe ey şarat havrâ‘ü el-ḥavāriyyü bi'l-fethi ve taḥfifi'l-vāvi ve teşdidi'l-yā‘i nesne ağardıcı
18. mübeyyiz gibi ve minhü kıle <Arapça> ya‘nî ‘isâ peygamberüñ aşḥâbına ḥavāriyyün dirler biz ve buğası ağardıcı olduklarıçün ve ‘inde
19. 'l-ba‘ż ḥavāriyyün yardımcı ma‘nāsınadur nāşır gibi ve ‘avratlara ḥavariyyāt didiler aklıkları olduğuçün el-ḥuvvārā bi'z-żammi ve teşdidi'l-vāvi ve fethi'r-rā‘i ağardılmış ta‘āma
20. dirler yukālū <Arapça> el-ḥuvārū bi'z-żammi ve't-taḥfifi anasın emen deve köşegi ve cem‘u'l-killeti aḥviretün ve'l-keşretü hīrān bi'l-kesri ḥavrān bi'l-fethi ve sükūni
21. 'l-vāvi şām vilāyetinde bir mevzi‘dür el-ḥıvārū bi'l-kesri cevāblaşmak muḥāvere ve mücāvebe gibi el-ḥavşeretü bi-fethi'l-hā‘i ve's-şā‘i insān zekerinüñ sünnet yirinden ilerüsi ḥaşfetü'l-insāni gibi
22. ve'l-cem‘u el-ḥavāşirü ve daḥı ḥavāşir ‘abdü'l-ḳaysdan bir ḳabilenüñ adıdur el-ḥavşerü bi-vezni'l-ca‘ fere iki yanları şişik tavar yukālū <Arapça>
23. bi't-tā‘i el-ḥavzū bi'l-fethi dirip divşirmek cem‘ gibi ve bir nesnei kendüye zamm itmek ve bir nesne yap yap sürmek sevḳun leyyinün gibi yukālū <Arapça>
24. sevḳan leyyinen ve bâbü'l-küllü ḳāle ve ketebe el-ḥavzetü bi'l-fethi en-nāḥiyetü ve her nesnenüñ ortası el-ḥavsü bi'l-fethi bir nesnenüñ arasına girüp taḡıtmaḳ ve bir nesnenüñ arasına girüp bir nesne isteyüp yoḳlamaḳ
25. ve bir nesne bir nesnenüñ arasına girüp ḳarışmaḳ yukālū <Arapça>
26. <Arapça> ve bâbü'l-küllü ḳāle el-ḥuvāsetü bi'z-żammi ve't-taḥfifi ḳarışmaḳ cemā‘at cemā‘atün muḥtelitātün ma‘nāsına el-ḥuvāsātü bi'z-żammi ve't-taḥfifi bir yire
27. divşirilmiş develere ibilün müctemi‘atün gibi el-ḥavşü bi'l-fethi av canavaruñ ve ḳuşunuñ çevresinden gelmek tuzaḳ üstüne döndürmekçün yukālū <Arapça>
28. <Arapça> ve tavarı dirüp divşirmek ve sürmek yukālū <Arapça> el-ḥuşıyyü bi'z-żammi ve teşdidi
29. 'l-yā‘i ādeme öğrenmemiş canavar ve ḳuş ve tavarun vaḥşıyyün gibi ve işdilmedük söz ve kimseye ḳarışmayan kişi el-ḥuşü bi'z-żammi ‘arab za‘ mınca yirin ḳavmiden añaru şehirlerdür ki

176b

01. anda ciniler sākin olurlar insāndan kimesneler olmaz ve daḥı hoş şol göre tavana dirler ki insānda ḳaça vaḥşet ide ve daḥı ḳalıb ḳatı yürekli kimesne racülün ḥuşü
02. 'l-fu‘ādi dirle ḥadīdü'l-fu‘ādi ma‘nāsına el-ḥavşıyyetü bi'z-żammi ve teşdidi'l-yā‘i şol develerdür ki hoş mensüb ola ki hoş diyü ‘arab za‘ mınca şol irkek develerdür ki cinn
03. tā‘ifesüñdür ‘arabdan ba‘zınuñ devesine çıkup ve ḳaralup andan deve ḥāşıl olmuşdur ki aşlı bu develerden olan devler ḥavşıyye dirler el-ḥuvāsetü bi'z-żammi şol nesneye
04. dirler ki kişi andan utanur kemā yukālū <Arapça> el-hā‘işetü bir yire çok bitmiş ağaclar kemā yukālū <Arapça> ve ‘inde'l-ba‘ż bir yirde
05. çoḳum bitmiş ḥurmā ağaclarına cem‘idür kendü lafzından vāḥidi yoḳdur

- aşlında hāvişün idi vāv hemzeye kalb olundu hā'ışün oldu anuñçün bu faşılta yazıldı
06. el-ḥavşebü bi-vezni'l-cevheri iki yanları şişik tavar müntefihu'l-cenbeyni gibi ve'l-ünsā ḥavşebetün ve daḥı ḥavşebün tavaruñ öñ ayağınıñ bileginüñ kuru incige ulaşan tarafı ve 'inde
  07. 'l-ba'zı tavaruñ bileginüñ şol kiçirek kemükcükdür ki bir ucı incige ulaşır ve bir ucı tırnak içine girer ki türkce şemik dirler anuñçün ki ba'zı luğatde bukağılık dimişdür el-ḥavşu bi'l-fethi
  08. iki nesnei biribirine dikmek ḥıyātatün gibi ve iki nesnenüñ arasını taraltmak taẓyīkun beyne's-şey'eyni gibi yukālū <Arapça> el-ḥavaşu bi-fethateyni
  09. gözün kuyrukları tar olmak zayyīku mu'aḥḥaru'l-'ayni ma'nāsına ve ba'zılar katında gözün biribirinden küccek ve tar olmak ve 'inde'l-ba'z gözün ikisi bile küccek ve tar olmak
  10. ve bābühü tarabe <Arapça> el-hā'ışu bi-kesri'l-hemzeti şol dişi devedür ki fercine irkek devenüñ zekeri geçmez tar olduğün ve 'inde'l-ba'z
  11. bitik olan deveye dirler 'avratlar da rutkā'ü gibi el-ḥavzu bi'l-fethi şu irkilen yir ve'l-cem'u aḥvāzun ve ḥıyāzun bi'l-kesri ve daḥı ḥavz itmek ve ḥavz dutunmak ma'nāsına maşdardur
  12. yukālū <Arapça> el-ḥuvātatü bi'z-zammi ve't-taḥfifi bir ḥavlıdur ki içine buğday koymak için düzerler kemā yukālū <Arapça>
  13. el-ḥavtu bi'l-fethi şaklamak ve ri'āyet itmek ve bir yire dirüp divşirmek yukālū <Arapça>
  14. el-hā'ıtu divār ve divārla çevrilmiş botsān ve'l-cem'u ḥiṭān bi'l-kesri şāratil-vāvü yā'en li-kesrati mā kablehā el-ḥavfü bi'l-fethi şaḥtiyān tumāndur ve peşdemāldur ki ḥayız gören 'avrat giyer
  15. ve oğlançuklar giyer el-ḥāfetü kenār ve cānib kemā yukālū <Arapça> el-ḥavku bi'l-fethi süpürmek künāsetün gibi el-ḥuvākatü bi'z-zammi
  16. süpründi künāsetün gibi el-ḥūku bi'z-zammi zeker başınıñ tombalağınıñ çevre yanına dirler kemā yukālū <Arapça> el-ḥavkü bi'l-fethi dukımak nesc gibi yukālū <Arapça>
  17. <Arapça> ve daḥı ḥavk fethile buyan didükleri ota dirler
  18. bāzrūc ve süvs gibi el-ḥavtekü ve'l-ḥavtekī bi-fethi'l-hā'i ve't-tā'i fihimā ve teşdidi'l-yā'i fi's-şānī kışa boylu arık tenlü kişi kaşirün zāviyyün gibi ve daḥı ḥavtek deve kuşu yavrusına dirler
  19. rāle'n-ne'āmu gibi ve'l-cem'u el-ḥavātikü el-ḥavlü yıl sene gibi ve ḥile itmek ve kuvvet ve bir nesnenüñ çevresi ve geçmek mürür gibi ve bir nesnenüñ üzerine yıl geçmek ve bir ḥālden bir ḥāle dönmek ve araya
  20. girmek ve bir yirden bir yire varmak ve dönmek yukālū <Arapça>
  21. <Arapça> ve bābü'l-küllü kāle el-ḥuvülü bi-zammeteyni bi-vezni'd-duḥülü ve bi-kalbi'l-vāvi
  22. 'l-ülā hemze bir kimse şıçrayup tavar arkasına binmek ve deve buğur basıp daḥı butlacı olmamak ve ḥurmā ağacı tā bir olup daḥı ḥurmāsi bir yıl bitüp daḥı bir yıl bitmemek
  23. ve kişi 'ahdinden dönmek yukālū <Arapça>
  24. <Arapça> el-ḥülü bi'z-zammi tavar kısır kalmak ḥıyālün gibi ve daḥı hā'ilün cem'idür ki kısır deveye dirler el-ḥūletü bi'z-zammi belā vü zaḥmet dāhiye gibi
  25. ve'l-cem'u el-ḥuvelü bi-zammetin şümme fethatin el-ḥıvlü bi-kesratin şümme fethatin bir yirden bir yire varmak yukālū <Arapça> el-ḥavlü bi-fethatin

26. göz egri olup çatallanmak ya' nî gözün birisi birinden yaña egilüp ve birisi dağı tonuñdan yañaya egilmek kezā fi'l-mağribi <Arapça>
27. <Arapça> el-ḥuvvelü bi-ẓammi'l-hā'i ve fetḥi'l-vāvi'l-müşeddedeti nesneleri bir ḥâlden bir ḥâle döndürmeği bilici kimesne yukālū <Arapça>
28. <Arapça> el-ḥuvvelā bi'z-ẓammi ve teşdidi'l-vāvi'l-meftūḥati ve'l-yā'i mişlühü el-ḥuveletü bi-ẓammetin şümme fetḥatin ma'a taḥfifin ḥilekār kimesne muḥtāl gibi el-ḥavāletü bi'l-fetḥi bir kimesne kendü özündeği
29. borcu āḥar kimesne üzerine iletmek ma' nāsına isimdür teḳülū <Arapça>

177a

01. ve muḥtālün ve mālün muḥālün bihi <Arapça> el-ḥavālū bi'l-fetḥi bir nesnenüñ çevresi yukālū <Arapça>
02. <Arapça> el-ḥuvlā'ü bi-ẓammi'l-hā'i ve kesrihā ve fetḥi'l-vāvi fihimā ve bi'l-meddi şol deridür ki ana ḳarnından veledle bile çıkar ve içinde çäre olur
03. ve kızıl ve yeşil ḥatḥlar olur ve 'inde'l-ba'z oğlan anasından toğduğı vaktin başı üzerinde bile çıkan şuya dirler el-ḥāletü kişinüñ başına gelen nesne ve'l-cem' u ḥālātün
04. ve aḥvālün el-ḥālū mişlühā ve dağı ḳara balçığa dirler ḥinün esvedü gibi ve fi'l-ḥadiş <Arapça> ve dağı şol kiçirek
05. ḳañılcaḳdur ki oğlancuḳları ibtidā yürüdüğü vaktin üzerine bindirirler kemā yukālū <Arapça> ve dağı
06. kişi arkasıyla götürdüğü yüke de ḥâl dirler ve dağı atun arkasında tekleti durduğı yire de ḥālün dirler ve cem' u'l-küllü aḥvālün el-ḥavliyyü bi'l-fetḥi ve teşdidi'l-yā'i şol
07. ata ve ḳatıra ve eşege dirler ki anasından toğduğı yıl içinde ola ve'l-ünşā ḥavliyyetün ve'l-cem' u ḥavliyyātün el-ḥavlayā bi'l-fetḥi ve'l-ḳaşri bir mevzi' un adıdur el-ḥavilü bi-fetḥatin şümme kesratin
08. dilemek ma' nāsına bir isimdür el-ḥavşalatü bi-fetḥi'l-hā'i ve ş-şādi ḳuş ḳursağı ve'l-cem' u el-ḥavāşilü ve dağı ḳuş ḳursağın ḥoldurmak ma' nāsına maşdardur el-ḥavceletü bi-fetḥi'l-hā'i
09. ve'l-cimi bir kiçirek şişidür ki ağızından yanı büyük ve giñ olur kemā yukālū <Arapça> el-ḥavlefetü bi-vezni'd-daḥraceti lā ḥavle ve lā ḳuvvete illā billāhi demek
10. yukālū <Arapça> ḥavmelü bi-vezni ca' fera bir mevzi' dür el-ḥavḳaletü bi-vezni'd-daḥraceti kişi ḳocayup cemā' atden ḳalmaq ve dağı
11. cimā' a ḳādir olmayan ḳocanuñ zekeri ve 'inde'l-ba'z ḥareket itmeyen zeker muḥlakā el-ḥavmü bi'l-fetḥi ve'l-ḥavmānū bi-fetḥateyni bir nesnenüñ çevresinde ḥolanmaq ve cizginmek yukālū <Arapça>
12. <Arapça>ve dağı ḥavmün fetḥile büyük ve çok deve sürüsüne dirler ḳatı' un zaḥimün mine'l-ibili ma' nāsına el-ḥavmetü bi'l-fetḥi her
13. nesnenüñ büyüğü kemā yukālū <Arapça> el-ḥavmānetü bi'l-fetḥi berk ve iri yire dirler ki nice dilerseñ idesin mekânün ḡalizun münḳādün ma' nāsına ve'l-cem' u el-ḥavāmīn el-ḥacemetü
14. bi-fetḥi'l-hā'i ve'l-cimi kızıl gül ve'l-cem' u el-ḥavcemü bi-ḥazfi't-tā'i el-ḥavmāni bi'l-fetḥi bir mevzi' un adıdur el-ḥuvvetü bi-vezni'l-ḳuvveti buzuraḳ reñge dirler ki demür çirki reñgene beñzer
15. ve 'inde'l-ba'z şol kızılığa dirler ki ḳaraya māyil ola yukālū <Arapça> ve dağı ḥutağun reñgi ḳaraya māyil olmaq sümretü's-şefeti

16. ma' nāsına yukālū <Arapça> ve havvā'ün bi'l-fethi ve't-teşdidî ve daḥi ḥuvvet kelb diyārında bir mevzı' uñ adıdur el-ḥaviyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin ve'l-hāviyetü
17. bi-kesri'l-vāvi ve taḥfifi'l-yā'i el-ḥāviyā'ü bi-kesri'l-vāvi ve taḥfifi'l-yā'i ve'l-meddi bağarşığa dirler mi' ā gibi ve ' inde'l-ba' z ḥaviyyetün diyü ancak çün bağarsuğa dirler kezā fi muḥaddimetil'-edebi
18. ve cem' u'l-ḥaviyyeti el-ḥavāyā bi'l-fethi ke'l-każāyā ve cem' u'l-aḥireteyni el-ḥavāvī bi'l-fethi ve kesri'l-vāvi's-şāniyeti ve daḥi ḥaviyyetün şol ' abāya dirler ki içini ḥoldururlar daḥi devenüñ örgücünüñ
19. ardına ḳorlar ve buña seviyye daḥi dirler ammā ḥaviyyetün ancak deve için olur ve seviye devenüñ ḡayri için daḥi olur el-ḥıvā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi deve yününden olmış ' abādan
20. ve keçeden düzülen evlerden bir yire cem' olup ḳonmuş olur kemā yukālū <Arapça> el-ḥuvvā'ü bi'z-żammi ve teşdidil'-vāvi ve'l-meddi
21. bir undur ki rengi ḳovur rengine beñzer cem' idür vāhidi ḥavvā'etün gelür el-ḥavvā'ü bi'l-fethi ve't-teşdidî ve'l-meddi şol ' avrat ki tuḡaḡı kızıl olup ḳaraya māyil ola ve daḥi ḥavvā anamızdur
22. raḡıyallāhu ' anḥā faşlü'l-hā'i ve'l-yā'i ve mā yüsellişühümā ḥaysü bi'l-fethi ve'l-binā'i ' ale'l-ḥarekāti's-şelāsi zurūf-ı mekāniyyedendür zurūf-ı zamāniyyedendür ḥin menzilesindedür ekşer zamānda
23. cümleye mużāf olur teḳülü <Arapça> ve müfrede mużāf olmaḡ azdur kemā fi ḳavli's-şā' iri <Arapça> bunuñla
24. fi'l cezm olunmaz kendüyle bile mā olmayınca kemā teḳülü <Arapça> el-ḥaydetü bi'l-fethi ve'l-ḥuyüdü bi-żammeteyni ve'l-ḥaydüdetü bi-fethil'-hā'i ve żammi'd-dāli egilmek ve girü dönmeḡ
25. ' udül gibi yukālū <Arapça> el-ḥayedā bi-fethatin sevindiginden ḡölgesinden uyulan ve ürken ḡavar ve ' inde'l-ba' z
26. nesneden uyılıḡan ve ürkek ḡavar yukālū <Arapça> el-ḥaydü bi'l-fethi ḡaḡ böḡüründen sivriren burun
27. ve yüksek yir ve geyik bonuzundaḡı budak ve yumrı ve'l-cem' u şuyüdü ve eşyādun yukālū <Arapça>
28. <Arapça> el-ḥaydetü geyik boynuzundaḡı budak ve boḡum ' akdün fi ḳarni'l-va' li ma' nāsına ve'l-cem' u ḥuyüdü bi'z-żammi ve ḥıyadun bi-kesratin şümme fethatin
29. el-ḥaydān bi'l-fethi ḡavar yürürken ayaklarından ḳalkān ve atılan ufacıḡ ḡaşlar el-ḥayderatü bi-fethil'-hā'i ve'd-dāli arslan esed gibi <Arapça>

177b

01. ümmī ḥayderate <Arapça>
02. el-ḥayrü ve'l-ḥayretü bi'l-fethi fihimā başı cizginüp ve şaşup neleyeceḡin bilmemek teḳülü <Arapça>
03. <Arapça> ve daḥi ḥayrun fethile eḡrāfi aḡacla çevrilen aḡıla ve ḳoruya dirler ve minhü <Arapça>
04. el-ḥıyaratü bi'l-kesri küfe şehrinden bir mīl miḡdārı yirde olur bir şehrüñ adıdur ki nu' mān bin münzir anda olurdu el-ḥayzü bi'l-fethi ve sükünin ve'l-ḥayyüzü bi-fethil'-hā'i ve kesri'l-yā'i'l-müşeddedeti
05. her yire ve her mekāna dirler ve daḥi ev maşlahatiçün yaraḡlanan yirlere dirler ḳar dökücek ve çörtük aḡacaḡ yirler gibi ve daḥi bunlara beñzer yirler

- gibi ve dağı evüñ her tarafına
06. ve her cānibine de ĥayyiz dirler kemā ķāle fi'l-mağribi <Arapça>
07. <Arapça> kezā fi'l-mağribi el-ĥıyāzetü bi'l-kesri derüp divşirmek ve bir nesne kendüye zamm itmek yukālü <Arapça>
08. <Arapça> el-ĥayzbünü bi-fethi'l-hā'i ve'z-zāyi ve zammi'l-yā'i qarı 'avrat 'acüz gibi el-ĥaysü bi'l-fethi şol ĥurmādur ki içine yağ ve keş ve yāĥūd durak
09. kıoyulup qarışdırılmış ola kemā yukālü <Arapça> ve dağı bu didüğümüz nesnei düzmek ma' nāsına maşdardur ve muṭlakā qarışdırmak ma' nāsına
10. maşdardur yukālü <Arapça> el-ĥıyefsü bi-kesri'l-hā'i ve fethi'l-yā'i kışa boylu yoğın kışi kaşir ġalız gibi el-ĥayşu bi'l-fethi ve'l-ĥuyüşu
11. bi-zammeteyni el-ĥayaşānū bi-fethateyni egilmek ve oyulmak ve girü dönmeđ yukālü <Arapça>
12. <Arapça>
13. <Arapça> el-ĥıyāşatü bi'l-kesri iki nesnei biribirine degmek ve iki nesnenüñ arasını taraltmak yukālü <Arapça>
14. <Arapça> el-ĥayzu bi'l-fethi 'avratuñ raĥminden kan çıkmak yukālü <Arapça>
15. <Arapça> ve sümre didükleri ağacdan kan gibi nesne akmak ve çıkmak yukālü <Arapça>
16. <Arapça> el-ĥayzatü bi'l-fethi 'avratuñ raĥminden bir def' a kan çıkmak ve atlamağ ve 'inde'l-fuķahā'i <Arapça> el-ĥızetü bi'l-kesri 'avrata ĥayız gördüği vağtin ĥāşıl
17. olan ĥalet namāzdan şaķınmak ve orucdan şaķınmak gibi ve dağı bunlar beñzer nesnelere şaķınmak gibi ve dağı 'avrat ĥayız kanı akmasun diyü ferclerine şoğduğları biz pāre-
18. -sine dirler ve cem'uhümā ĥıyāzun bi-kesratin şümme fethatin el-ĥıyātatü ve'l-ĥıĥatü bi'l-kesri fihimā bir nesnei şaķlayu dutmak ve ri'āyet idüp esirgemek kemā yukālü <Arapça>
19. <Arapça> el-ĥayfü bi'l-fethi zulm itmek ve güc itmek yukālü <Arapça> el-ĥayku bi'l-fethi kaplamak iĥātatün gibi ve inmek
20. nüzül gibi yukālü <Arapça> el-ĥıyāketü bi'l-kesri toķumak nesc gibi yukālü <Arapça>
21. <Arapça> el-ĥaykü bi'l-fethi bir nesne bir nesnede eşer itmek yukālü <Arapça> el-ĥayekān bi-fethateyni bir kimesne çikinin oynadı oynadı
22. öpüşü öpüşü yürümek yukālü <Arapça> el-ĥaykānū bi'l-fethi ögürü ögürü apış apış yürüyen yoğın
23. kimesne ve'l-ünşā ĥaykānetün ve minhü ķavluĥüm <Arapça> ya'nī şol kelerdür ki segirdiceğ apış apış ider el-ĥıyālü bi'l-kesri bir nesnenüñ qarşusına dirler
24. <Arapça> ve dağı kısır kıalmış ve butlacı develere dirler el-ĥıletü
25. bi'l-kesri bir kimseye ĥıle vü mekr itmek ma' nāsına isimdür ve aşlü'l-yā'i vāvün el-ĥaylü bi'l-fethi çok keçi ma' zün keşratün el-ĥaylü bi'l-fethi ĥıle itmek ve dağı kıuvvet ma' nāsına da gelür yukālü <Arapça>
26. <Arapça> el-ĥayzbün bi-fethateyni beynehümā sükünün şümme zammetin qarı 'avrat 'acüz gibi el-ĥınü bi'l-kesri el-vağtü ya'nī ĥın vağit gibi mübhemdür zamānün ķalıün ve zamānün keşirün itlak olunur
27. ve dağı zamāndan bir müddete de ĥın dirler ve minhü ķavluĥü te'a. <Arapça> ve dağı bir nesnenüñ vağti yaķın olmak ma' nāsına maşdardur
28. ve bir nesnenüñ vađti olmak ve vađti gelmek ma' nāsına maşdardur el-ĥaynūnetü bi-fethi'l-hā'i ve zammi'n-nūni mişlühü yukālü <Arapça>

29. <Arapça> el-ḥaynetü bi'l-fethi ve'l-kesri bir kerre ma'nāsınadur yuḳālū
<Arapça> el-ḥaynü bi'l-fethi

178a

01. bir nesne yok olmak helāk gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥānetü süci şatıcı dükkānı ḥānütü'l-ḥummār gibi ve daḫı şol yir ki anda süci şatalar ve'l-cem' u el-ḥānātü
02. el-ḥāniyyetü bi-kesri'n-nūni ve teşdidi'l-yā' i şol süciye dirler ki süci şatıcı dükkānına münāsib ola kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥayyü bi'l-fethi ve't-teşdidi
03. divşirmek cem' gibi <Arapça> aşlında ḥavben idi vāv yāya ḳalb olunup idgām olundu ḥayyün oldı ve daḫı ḥayy diriye dirler meyyitüñ zıddıdur ve daḫı ḳabāle
04. ma'nāsına da gelür ve'l-cem' u aḫyā'ü el-ḥayātü bi'l-fethi dirilik ki mevtüñ zıddıdur ve daḫı güneşüñ ziyāsı ve nūrı bākī olmaḳa da ḥayātü's-şemsi dirler ve ba'zılar ḳatında ıssısı ve ḳuvveti bākī
05. olmaḳa dirler yuḳālū <Arapça> el-ḥayā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi unutmāḳ istiḫyā'ün gibi
06. yuḳālū <Arapça> ve daḫı bir dişi devenüñ fercine de ḥayā'ün dirler ve'l-cem' u aḫiyetün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-yā' i'l-ülā el-ḥayiyü bi-fethatin şümme kesratin utanıcı kişi müstahyī el-ḥabbetü
07. bi'l-fethi ve't-teşdidi bir dane yılan dirler irkek olsun ve dişi olsun cem' i ḥayyün ve ḥayyātün gelür ve az olur ki irkek yılana ḥayyün ve dişi yılan ḥayyetün dirler kemā yuḳālū <Arapça>
08. <Arapça> el-ḥayyütü bi'l-fethi ve zammı'l-yā' i'l-müşeddedeti
09. irkek yılan zekerü'l-ḥayyāt ma'nāsına el-ḥāvī bi-kesri'l-vāvi yılanıcı şāhibü'l-ḥayyāt ma'nāsına el-ḥayā bi-vezni'l-'aşā yağmur maḫar gibi ve ot ve ekin çok olup ucuzluk olmaḳ ḥaşbün gibi el-ḥayevānū
10. diriye dirler ki mevetānuñ zıddıdur ve minḫü yuḳālū <Arapça>
11. ya'nī gel demek olur ve ḥayyün hel daḫı bu ma'nāyadur bābü'l-ḫāei ve mā ba' deḫü mine'l-muzā' afi ve'l-muḫābıki faşlü'l-ḫā' i ve'l-bā' i ve mā yüşellişühümā el-ḫab'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi örtmek ve gizlemek
12. setr gibi yuḳālū <Arapça> ve daḫı örtülmiş ve gizlenmiş nesneye de ḫab'ün dirler ve daḫı yağmura ḫab'ü's-semā' i dirler ve daḫı ota ḫab'ü'l-arzi dirler el-ḫabī'ü ve'l-ḫabī'etü
13. bi-vezni fa'īlin ve fa'iletin mehmüzü'l-lāmi örtülmiş ve gizlenmiş nesne kemā yuḳālū <Arapça> el-ḫubātü bi-zammetin şümme fethatin bi-vezni
14. ḫuḫametin şol 'avrata dirler ki bir def'a gözüke daḫı yine gizlene kemā yuḳālū <Arapça> el-ḫıbā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi deve ve ḳoyun yüñünden olan çadır ve ḫayme ki iki direk
15. veya üç direk üstüne ḳurılmış ola ve'l-cem' u aḫbi'etün ve az olur ki menāzil ve mesākin ma'nāsına da isti' māl olunur kezā fi'n-nihāyeti el-ḫıbbü bi'l-kesri ve'l-fethi ve't-teşdidi şol ḫile ve ḫud' a ehil
16. devletsiz kimesnedür ki nāsı aldamaḳa ve aralarında fesād itmege sa' y ider kemā yuḳālū <Arapça> ve mü'ennesi ḫabbetün gelür ve daḫı ḫıbbün kesri-ḫayile ve teşdid-i
17. bāyile ḫilekār ve ḫud' akār ve aldayıcı olmaḳ ma'nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> ve daḫı ḫabbün ḫā' ile uzayup yuḳaru ḳalkmaḳ ve deprenmek
18. ma'nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> ve daḫı yilmek kemā yuḳālū

- <Arapça> el-ḥabebü bi-fethateyni
19. ve'l-ḥabībü yilmek ḥabbün gibi ve bābühü talebe ve ḥabīben eyzan el-ḥābbü bi't-teşdīdi kavim ve ḥaşım ve ḳayın ve ḳayın ata ve ḳayın ana ve'l-cem' u el-ḥavābbü kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥabbetü bi'l-ḥarekāti
  20. 'ş-şelāsi ve't-teşdīdi ve'l-ḥabībetü bi-fethatin şümme kesratin dilkemce ḳumv e dilkemce bulut ve dilkemce biz pāresi 'aşābetün gibi kemā yuḳālū <Arapça>
  21. ḥabyib yuḳālū <Arapça> ve daḫı dilkemce kesilmiş ete de ḥabībetün dirler şerīḥa gibi el-ḥabḥabetü bi-vezni'd-daḫraceti şovutmaḳ ibrād gibi ve daḫı bir nesnenüñ yumşaq olup deprenmesi
  22. yuḳālū <Arapça> ve daḫı medīne nevḥasında bir mevzi' uñ adıdur el-ḥantü bi'l-fethi alçaḳ ve çuḳur ḳumlu yir ve daḫı ḥabbün
  23. medīne ile cār arasında bir şahrānuñ adıdur ve kelb tā'ifesiñ bir şularınıñ adıdur el-ḥabtetü bi'l-fethi tevāzu' idüp kendüyi alçaḳ dutmaḳ kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥabītü
  24. bi-fethatin şümme kesratin yaramaz kimesne fāsīd ve ḥabīş gibi ve 'inde'l-ba' z yatlu ve ḥor kimesne ḥaḳīr rediyyün gibi zekereḫü fi'n-nihāyeti el-ḥubşü bi'z-zammi ve'l-ḥabāsetü bi'l-fethi murdarlık ve çirkinlik necāset
  25. ve kerāhet gibi yuḳālū <Arapça> ve daḫı yatlu ve kötü ma' nāsına da gelür yuḳālū <Arapça>
  26. <Arapça> ve daḫı ḥarām olan nesnelerde isti' māl olunur ve minhü <Arapça>
  27. el-ḥabeşü bi-fethateyni murdar nesne necis gibi ve daḫı gümüşüñ ve altunuñ ve demürüñ ve baḳıruñ ve daḫı bunlara beñzer nesnelerüñ oda bırakılıp eridügi vaḳtın çıkan çikine ve pasına dirler kemā yuḳālū
  28. <Arapça> el-ḥubeşü bi-zammetin şümme fethatin yatlu ve yaramaz ma' nāsınadır ḥabīş gibi müzekker nidāsına maḥşüşdur yuḳālū <Arapça>
  29. bi-ma' nā yā ḥabīş ve 'avrata nidāda yā ḥabāşi dirler bi-fethi'l-ḥā'i ve'l-binā'i 'ale'l-kesri el-ḥibsetü bi'l-kesri yaramaz ve yatlu nesnelerden bir nev' a dirler el-ḥabīşü bi-fethatin şümme kesratin murdar nesne ve taḫı çirkin

178b

01. ve ḳoḳusu çirkin nesne ve ḥarām olan nesne ve yatlu ve yaramaz nesne ve'l-cem' u el-ḥubşā'ü bi-vezni's-şu' arā'i ve'l-ḥubuşü bi-zammeteyni ve'l-mü'ennesü ḥabīsetün ve'l-cem' u el-ḥabā'ışü ve'l-ḥabīşātü el-ḥabcü bi-fethatin ve süküni
02. 'l-bā'i ve'l-ḥibācü bi'l-kesri bir kimse ağacla urmaḳ ve oşurmaḳ đırāḫun gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥabrencetü bi-vezni
03. 's-seferceleti gökcek bislenmek ḥüsñü'l-ğidā'i gibi el-ḥabrencü bi-vezni's-seferceli yumşaq nesen nā' im gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥabrü bi'l-fethi büyük ḳurbe ve südlü deve ve'l-cem' u
04. ḥubūrun el-ḥaberü bi-fethateyni söz ve'l-cem' u aḥbārūn ve daḫı biryir düz olup sedir ağacı bitürür olmaḳ yuḳālū <Arapça>
05. <Arapça> el-ḥabrā'ü bi-vezni's-şahrā'i şol düz yire dirler ki sedir ağacı bitere ve'l-cem' u el-ḥubārā bi-fethi'r-rā'i ve kesriḥā ve'l-ḥubrāvātü el-ḥabārü bi'l-fethi taşlu yumşaq
06. yir el-ḥabrü bi'l-fethi ve'z-zammi bir nesnei ḥaḳīḳat ile bilmek yuḳālū <Arapça>
07. <Arapça> ve daḫı ḥabür fethile ve zammile tanımaḳ ma' nāsına da

08. gelür imtiḥān gibi yuḡālū <Arapça> el-ḥubratū bi'z-zammi balıḡdan ve atdan naṣıbe ve ḥaṣıbe dirler ve 'inde'l-ba'z ḡatıḡa dirler
09. idām gibi ve 'inde'l-ba'z atdan ve ḡayriden ṡa'āma dirler el-ḥābūrū bi-zammi'l-bā'i ṡām nāḥıyesinde bir mevzi' dur el-ḥābirū bi-fethātin ṡümme kesratin bilci kiṡi 'ālim gibi ve daḡı ekinciye dirler bürrār gibi
10. ve daḡı ekine dirler zer'un gibi ve daḡı ota dirler nebātūn gibi ve daḡı deve yūñüne dirler ve bürr gibi ve daḡı devenūñ aḡzı köpüḡine dirler <Arapça> ve daḡı ḡatıḡa dirler idām gibi
11. ve daḡı ḡanıḡlı etmeḡe dirler ḡubzūn mādümūn gibi el-ḡubzü bi'z-zammi etmek el-ḡabzü bi'l-fethi etmek ve ḡatı sürmek sevḡun ṡedīdūn gibi ve deve öñ ayaḡını yire urmaḡ ve ḡaḡımaḡ
12. yuḡālū <Arapça> ve bābü'l-küllü el-ḡubzetü bi'z-zammi
13. ḡor üstünde biṡmiṡ ve yāḡūd ıssı küle gömüp biṡirilmiş etmek kemā ḡile <Arapça> el-ḡābizü bi-kesri'l-bā'i yuḡaru geḡen fi' llerden ism-i fā' il ve daḡı yanında
14. vaḡtinde etmek ḡok olan kimesne zū-ḡubzin ma'nāsına el-ḡabbāz bi'l-fethi ve't-teṡdīdi etmekçi ve etmek ṡatıcı el-ḡubbāzü ve'l-ḡubbāzā bi'z-zammi ve't-teṡdīdi fihimā ve bi'l-ḡaṡri fi's-ṡānī ebegümeci didü-
15. -kleri otdu el-ḡubāsetü bi'z-zammi dārū'l-ḡarb kāfirlerinden cebrile ve ḡücle alınan māla dirler ḡanīmetūn gibi el-ḡabbāsü bi'l-fethi ve't-teṡdīdi cebrile ve ḡücle dārū'l-ḡarb kāfirlerinden māl
16. alıcı kimesne ve cebrile ve ḡalebe ile māl alıcı ḡannām gibi el-ḡabūsü bi-fethātin ṡümme zammetin miṡlühü yuḡālū <Arapça> el-ḡābiṡü bi-fethātin ṡümme kesratin ḡanakī ḡelwā ve 'aḡide el-ḡābiṡatü
17. eḡaṡṡü minhü el-ḡabtu bi'l-fethi deve öñ ayaḡını urmaḡ ve ḡaḡımaḡ ve daḡı bir kimesne kendüyi nereye olursa bırakmaḡ uyumakḡun degnekle aḡac urmaḡ ve ḡaḡımaḡ yapraḡı dökülmekḡun
18. ve bir kimse bir kimseye biribirin bilmezken in'ām ve iḡsān itmek ve devenūñ uyluḡına ayḡırı bir uzun ṡaḡ ve ṡamḡa ḡekmek yuḡālū <Arapça>
19. <Arapça>
20. <Arapça> ve bābü'l-küllü ḡarabe el-ḡābiṡu bi-kesri'l-bā'i bu zıkr olunan fi'lün ism-i fā' ilidür ve daḡı nās ma'nāsına da
21. gelür yuḡālū <Arapça> el-ḡabaṡu bi-fethāteyni degnekle döḡmekle aḡacdan dökülen yapraḡ kemā yuḡālū <Arapça>
22. bi'l-'aṡā el-ḡabātu bi'z-zammi ve't-taḡfifi dilülige beñzer bir ḡāletdür lākin dilülük degüldür ve minhü teḡülü <Arapça> el-ḡabātu bi'l-kesri ve't-taḡfifi bir uzun ṡaḡ ve ṡamḡa
23. -dur ki devenūñ uyluḡına ayḡırı ḡeker el-ḡıbtatü bi'l-kesri azcık süd lebenün ḡalilün gibi ve 'inde'l-ba'z ḡırba içinde ve sāyir ḡab içinde ve ḡavz içinde ve gölüñ içinde bāḡı ḡalan ṡudur ki
24. bu didüḡümüz ḡablarıñ üç bölüḡde bir bölüḡünden yarısına varınca ola ve daḡı evlerden ve ādem oḡullarından bir bölüḡe dirler ḡıṡ' atūn mine'l-büyüti ve'n-nāsi ma'nāsına ve daḡı
25. ḡicenūñ bir bölüḡine de ḡabtatūn dirler ve'l-cem'u ḡıbtatūn bi-kesratin ṡümme fethātin el-ḡab'u bi'l-fethi örtmek ve ḡizlemek setr gibi ve iḡfā gibi yuḡālū <Arapça> el-ḡubū' u bi-zammeteyni oḡlan
26. sesi kesilince aḡlamaḡ yuḡālū <Arapça> el-ḡıbaḡḡu bi-kesrateyni ve fethi'l-bā'i eyzān ve teṡdīdi'l-ḡāfi fihimā uzun boylu kiṡi ṡavilün gibi el-ḡablü bi'l-fethi
27. el ve ayaḡ kesmek ve bir kimesnenūñ 'uzvuna veya 'aḡlına zarar itmek

- yuḳālū <Arapça> el-ḥabelū bi-fethateyni el-cinnū yuḳālū <Arapça>
 28. el-ḥabilū bi-fethatin ṣümme kesratin bir kimesnenüñ ‘uzvın kesmekle veya bir kimse öldürmekle muṣābb olan kimesne yuḳālū <Arapça> ve daḥı şol zamān ki
 29. ehlinüñ üzerinde şiddetle tolanmış ola aña daḥı dehrün ḥıbelün dirler mātū ‘alā ehlihi ma‘nāsına el-ḥabālū bi'l-fethi zaḥmet ve meṣaḳḳat ‘anā’ü gibi bir kimesnenüñ ‘uzvuna veya ‘aqlına zarar

179a

01. yetişdirmek ve yāḥūd bir yaramaz iş işlemek ve daḥı cehennem ehlinüñ gevdelereinden aḳan irüñ ve şaru şu ‘uṣāretü ehli'n-nāri ma‘nāsına ve daḥı ḥıyāl bir atuñ adıdur el-ḥabnü bi'l-fethi
 02. ve'l-ḥıbānü bi'l-kesri ḳaftāni veya ğayri nesnei iki büküp dikmek kışalsun diyü ve daḥı ta‘āmı gizleyüp yaraḳlamaḳ kızlamaḳ ola diyü yuḳālū <Arapça>
 03. <Arapça> ve bābühümā ḍarabe ve ḥabānan eyzan el-ḥubnetü bi'z-zammi şol nesnedür ki kişi anı ḳoltuğı altında ve yāḥūd ceybinde ve yāḥūd
 04. ve yāḥūd eteginde ve yāḥūd tumanı paçasına ḳoyup üzerine kıvırup götürür kemā ḳıle <Arapça> ve ‘inde'l-ba‘z tummān büküğine ve libās etegine dirler
 05. ma‘tafū'l-izāri ve tarafū's-şevbi ma‘nāsına kezā fi'n-nihāyeti ve daḥı şol kimesne ki kāḥ ıslāḥ ide ve kāḥ ifsād ide aña zū-ḥubnāt dirler bi-zammeteyni ve bi-fethi'l-bā’i yuḳālū <Arapça>
 06. <Arapça> el-ḥab‘aşinetü bi-zammi'l-ḥā’i ve fethi'l-bā’i ve kesri's-şā’i ḳatı yoğın kimesne ez-zahmü's-şedidi gibi el-ḥabābiyyetü küp ḥubbün gibi yānuñ aşlı hemze
 07. idi lākin ‘arab hemzei terk idüp yāya isti‘māl itdiler el-ḥubüvvü bi-zammeteyni ve teşdidi'l-vāvi od söyünmek yuḳālū <Arapça> faşlü'l-ḥā’i ve't-tā’i ve mā yüşellişühümā
 08. el-ḥatitü yatlu ve eksik nesne ḥabsün gibi el-ḥatrü bi'l-fethi ‘ahd şımaḳ ğadr gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥatātirü bi-kesri't-tā’i el-ḥattārü bi'l-fethi ve't-teşdidi ‘ahdine vefā itmeyen
 09. kimesne ve fi's-şāni mübālağa el-ḥuta‘u bi-zammetin ṣümme fethatin yol göstermekde ve ḳılavuzluḳda üstāz ve māhir kimesne kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥuṭū‘u bi-zammeteyni gitmek zehāb gibi ve gice ḳarañlığında
 10. seyr itmek yuḳālū <Arapça> el-ḥatī‘atü bi-fethatin ṣümme kesratin bir pāre dericükdür ki oḳ atan kimesne baş
 11. barmağına ider kiriş acıdmasun diyü ya‘ni deriden ve saḥtiyāndan olan engüştāne dirler cem‘i ḥutāyi‘un gelür el-ḥatlı aldamaḳ ḥud‘a gibi ve ḳurd bir yirde gizlenmek av üstüne gelsün
 12. diyü <Arapça> el-ḥātemü bi-fethi't-tā’i ve kesrihā el-ḥātāmü mühr ve yüzük ve'l-cem‘u el-ḥavātimü el-ḥātimetü
 13. bi-kesri't-tā’i bir nesnenüñ aḥiri ve tükendigi yir el-ḥitām bi'l-kesri el-ḥatemü bi-fethateyni şol mum veya ğayri nesne ki anuñla bir nesnenüñ üzerine mühr ururlar ve daḥı bir nesnenüñ aḥiri ve minhü
 14. ḳavlühü te‘a. <Arapça> el-ḥatmü bi'l-fethi mühr urmaḳ ve bir nesnei tamām idüp aḥirine yetişmek yuḳālū <Arapça>
 15. <Arapça> ve bābü'l-küllü ḍarabe el-ḥatnü bi'l-fethi oğlan ve kıız sünnet itmek ya‘nī zekerindeki derisi ve fercindeki zāyid etcügezi kesmek yuḳālū

- <Arapça>
16. ve'l-cāriyetü min bâbi đarabe ve naşara el-đıtānū ve'l-đıtānetü bi'l-kesri fihimā ođlan ve kız sūnnet itmek ma' nāsına isimlerdür ve dađı ođlanuđ zekerinden ve kızuđ fercinden kesdükleri mevzi' a
  17. da đıtān dirler ve minhü'l-đadış <Arapça> ve dağı oğlan sūnnet itmekçün olan da' vetde đıtān dirler el-đatenü bi-fethāteyni bir kimesnenüğ ' avrat cānibinden olan kavmine dirler
  18. ' avretinüğ babası ve anası ve qarındaşı ve dağı güvegiye dirler ya' nī bir kimesnenüğ kađrınūđ erine de dirler zevcü'l-ibneti gibi ve'l-cem' u ađtān faşlü'l-hā' i ve't-tā' i ve mā yüşellişühümā el-đuş' abetü bi-fethi'l-hā' i
  19. ve'l- ' ayni südlü deve en-nākatü'l-gāziretü'l-lebeni gibi el-đuşāretü bi'z- zammi her nesnenüğ şoğı ve yirinde arınup qalan nesne kemā yukālū <Arapça> el-đuşārü bi'z- zammi seferde artup qalan
  20. ta' ām mā yebkā ' ale'l-mā' ideti ma' nāsına el-đuşūretü bi- zammeteyni qoyulmaq gılatün gibi ve bir kimesnenüğ gönü qarışup mizāc ağır olmak ve kehl olmak ve dağı bir kimesne kehllenüp evinde muğim olup kavmile
  21. bile ta' ām getürmege varmamak yukālū <Arapça>
  22. <Arapça>
  23. <Arapça> el-đuşemü bi-fethāteyni burun yaşşı ve inni olmak arizu'l-enfi gbii yukālū <Arapça> el-đuşārimü
  24. bi'z- zammi uğursuz kişi racülün müteğayyirün gibi el-đuş' amü bi-vezni'l- ca' ferī ebū qabile mine'l-yemeni ve kıle <Arapça> el-đuşıyyü bi'-kesri ve'l- yā' i şığır necisi ve'l-cem' u ağşa 'ü el-đuşyü bi'l-fethi şığır
  25. şıçmak yukālū <Arapça> faşlü'l-hā' i ve'l-cimi ve mā yüşellişühümā el-đuac 'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi cimā' itmek ve evlenmek yukālū <Arapça> el- đuacātü
  26. bi- zammetin şümme fethātin çok cimā' idici ve çok evlenici kimesne nükhatün gibi ve dağı tavara çok çıkıcı ve çok açıcı ayđır yukālū <Arapça> ve dağı ağır gevedelü semiz kişi
  27. el-đuacü bi'l-fethi ve't-teşđidi yarmak şakq gibi ve girün döndürmek şarf gibi yukālū <Arapça> el-đuacü bi-fethātin şümme zammetin egri ve qarışık
  28. esen yil yukālū <Arapça> el-đuacacetü bi-vezni'z-zelzeleti yil egri ve qarışık esmek ve ' inde'l-ba' z qatı esmek
  29. ve dağı bir yire divşirilüp büzülmek ve dürülmek ve gizlenmek inkıbāz ve istiđfā' gibi el-đuacelü bi-fethātin ve'l-đuacletü bi'l-fethi ve süküni'l-cimi bir kimesne utandığundan şaşmak kemā yukālū <Arapça>

179b

01. <Arapça> ve dağı đuacel bir kimesne dünyāsi ve māl çokluğun hazm idemedüğünden sevinüp geleñsizlenmek ve minhü'l-đadış <Arapça>
02. <Arapça> ve dađı đuacel bir yirde ot çok olduđçün sinek āvāzı çok olmak ve bir yirüđ otı çok olmak yukālū <Arapça>
03. <Arapça> ve bâbü'l-küllü tarabe el-đuacilü bi-fethātin şümme kesratin utanıcaq kişi şāhibü'l-đuayā' i gibi ve dağı otı çok olup birbirine qarışmış
04. mekān <Arapça> ma' nāsına ve qāle fi'l-mağribi el-đuacāletü min đata' il- ' āmmeti ve's-şavābü el-đuacletü ve'l-đuacelü faşlü'l-hā' i ve'd-dāli ve mā yüşellişühümā el-đuadbü bi'l-fethi
05. urmaq ve deri etile yarmak ve dađı ısırmaq yukālū <Arapça> ve bâbü'l-küllü

- darabe
06. el-ḥadebü bi-fethateyni bir kimesnenüñ dili uzun olmak ve yalan söylemek ve daḥı bir kimesnenüñ boyı uzun olup aḥmak olmak ve tiz olmak hevc gibi yukālü <Arapça>
  07. <Arapça>
  08. ve daḥı ḥa'ba'ü yumşak cevşene dirler dir' un leyyinetün gibi el-ḥıdebbü bi-kesratin şümme fethatin şümme teşdîdin yoḡın kimesne racülün daḥımün gibi mü'enneşi ḥıdebbetün gelür el-ḥıdâcü bi'l-kesri eksiklik noḡşân gibi
  09. ve deve ay ve günü yetmeden köşegin bırakmak yukālü <Arapça> el-ḥâricü bi-kesri'd-dâli
  10. ay ve günü yetmeden köşegin bırakmak deve el-ḥadîcü bi-fethatin şümme kesratin ay ve günü tamâm olmadın anasından düşen ve bırakılan köşek ve 'inde'l-ba' z a' zâsı tamâm
  11. olmadın toḡan köşek gerçi günü daḥı tamâm oldıysa muḥdecün ma' nâsına el-ḥadellecü bi-feteḥâtin ve teşdîdi'l-lâmi bilekler ve incikleri tolu ve yoḡın kimesne yukālü <Arapça>
  12. <Arapça> el-ḥaddü bi'l-fethi ve't-teşdîdi yañaḡ ve daḥı yarmak ma' nâsına maşdar
  13. –dur yukālü <Arapça> el-ḥaddetü bi'z-zammi ve't-teşdîdi çukur ḥıfretün gibi <Arapça>
  14. ma' nâsına el-ḥıdrü bi'l-kesri perde setirün gibi ve fi ba' zı'l-kütübi ev içinde bir cânıbdür ki üzerine perde iderler daḥı içinde kızcugazlar otururlar kemâ kâle fi'n-nihâyeti
  15. el-ḥıdrü nâhiyetün fi'l-beyti <Arapça> ve daḥı ḥıdrün içinde arslan yatan yişeye de direr <Arapça>
  16. el-ḥâdirü bi-kesri'd-dâli yişeye giren arslan ve daḥı kâhil ve süst kişi katırün keslânün gibi el-ḥaderü bi-fethateyni ayaḡuñ veya elüñ siñiri kurulmak ve bozulmak yukālü <Arapça>
  17. <Arapça> ve ba' zı luḡatda ayak veya el uyuşup süst ve sülpük olmak yukālü <Arapça>
  18. ve's-şânî fi's-şıḥâhi ve bâbüḥü tarabe ve daḥı ḥıdrün yağmura dirler maḡarun gibi el-ḥadirü bi-fethatin şümme kesratin çiseklü gün yemün neden gibi ve çiseklü gıceye de ḥadiratün dirler el-ḥıdrânü bi'l-kesri geyik
  19. süriden ayrılmaḡ yukālü <Arapça> ḥudratün bi'z-zammi ve süküni'd-dâli enşârdan bir ḡabilenüñ adıdur ebü sa' id el-ḥıdrî
  20. bu ḡabilemendür el-ḥudâriyyü bi'z-zammi ve teşdîdi'l-yâ' i ḡarañlık gıce ve ḡara bulut ve ziyâde ḡara irkek deve el-ḥudâriyyetü bi'z-zammi ve teşdîdi'l-yâ' i tâvşancıl didükleri kuş
  21. 'uḡḡâb gibi ve daḥı ziyâde ḡara dişi deve nâḡatün şedîdetü's-sevâdi gibi el-ḥadşü bi'l-fethi yüz yırtıḡı ya' nî bir kimesnenüñ yüzünde cırnaḡlamaḡdan ve ḡayriden olan yırtıḡ ve yara
  22. ve'l-cem' u ḥudüşun ke'l-kadhi veznen ve ma' nen ve cem' an ve daḥı ḥadş yüz cırnaḡlamak veya ḡayri nesneyle yırtmaḡ ma' nâsına maşdardur ya' nî bir kimesne bir kimesne yüzün cırnaḡlamak
  23. veya ḡayri nesneyle yırtmaḡa ḡan çıkarsın eger ḥadş dirler zafer gibi yukālü <Arapça> el-ḥadi' u bi'l-fethi ve'l-kesri
  24. aldamaḡ ya' nî bir kimseye bilmedüḡi yirden bir sevmedüḡi nesne itmek istemek yukālü <Arapça> eyzan ve aḡızda
  25. tükrük ḡurumaḡ ve çârşüda alım şatım az olup esbâb ucuz olmak ve bir nesnenüñ içine girüp gizlenmek ve bir nesnei yiri yürürken yine ve yaramaz

- olup saklamak yukālū çıkarmasın
26. <Arapça> ve bābü'l-küllü kıta'a
27. el-ḥādī' u bi-kesri'd-dāli bu zikrolunan fi' llerden ism-i fā' il ve daḥı dürlü dürlü renye girici ve dürlü dürlü olıcı nesne mütelevvinün gibi mü'enneşi ḥādī' atün gelür
28. yukālū <Arapça> ve daḥı ḥādī' un eksik nesneye de dirler nākış gibi yukālū <Arapça> el-ḥādī' u bi-fethatin şümme kesratin
29. bir tarafa toḡru kaçmayup egri bükri kaçıcı yukālū <Arapça> el-ḥādī' atü bi'l-fethi bir kerre aldamaḥ el-ḥud' atü bi'z-zammi ve süküni'd-dāli

180a

01. aldanan kimesne ve daḥı şol nesne ki kişi anuñla ğayri adlar el-ḥuda' atü bi-zammetin şümme fethatin ğayrileri aldayıcı kimesne ve kıavlü'n-nebiyyi <Arapça>
02. <Arapça>
03. <Arapça> kezā fi'l-maġribi ve'n-nihāyeti el-ḥaddā' u bi'l-fethi ve't-teşdidi mübalaġayla aldayıcı kimesne
04. mü'enneşi ḥuddā' atün gelür ve daḥı şol yil ki anda ot ve ḥāşılaz ola aña da ḥudā' atün dirler yukālū <Arapça> el-ḥadū' u bi-fethatin şümme zammetin aldaması çok kimesne
05. keşirü'l-ḥuda' i gibi ve'l-cem' u ḥudu' un bi-zammeteyni ve bi-süküni'd-dāli eyzan el-ḥaderneḳu bi-vezni's-seferceli örümcek didükleri böcek 'ankebüt gibi ve'l-cem' u el-ḥadārinü bi-ḥafzi āḫirihi el-ḥadelü bi-fethateyni ve'l-ḥadāletü bi'l-fethi
06. bir kimesnenüñ bilekleri ve incükleri tolu ve yoġın olmaḥ yukālū <Arapça> el-ḥadlū bi'l-fethi ve süküni'l-lāmi büyük ve
07. yoġın nesne daḥimün gibi yukālū <Arapça> el-ḥadlā' ü bi-vezni'l-ḥamrā' e el-ḥıdlimü bi-kesri'l-ḥā' i ve'l-lām incükleri ve bilekleri tolu ve yoġın 'avrat mümteli 'etü's-sāḳeyni ve'z-zirā' ayni gibi ve'l-mimü
08. zāyidetün el-ḥıdmetü bi'l-kesri bir kimseye kıulluḥ ve ḥızmet itmek yukālū <Arapça> el-ḥādımü bi-kesri'd-dāli ḥıdmetkāra dirler irkek olsun ve dişi olsun tāsız
09. isti' māl olunur ve'l-cem' u ḥadamün bi-fethateyni el-ḥademetü bi-fethateyni bir yoġın taşmadur ki ḥalaḳatün gibi baġarlarlar ve daḥı taḫanı altına itdükleri na' luñ taşmalarını getürüp bu ḥalıḳaya baġlarlar kemā yukālū
10. <Arapça> ve daḥı 'avratlar topuḳlarına taḳduḳları ḥalḫāla da ḥademe dirler ekşer taşmadan idüp daḥı altun ve ğümüş ve cevāhir
11. dizdükleriçün ve daḥı bir yire çevrem olup oturan kıavmüñ ḥalaḳasına da ḥıdmetün dirler ve'l-cem' u ḥademün bi-ḥazfi't-tā' i ve ḥıdāmün bi'l-kesri ve daḥı ḥadimetün ḥıdmet ve kıulluḥ idici kimesnelere dirler
12. bu ma' nāya ḥādımüñ cem' idür el-ḥadmā' ü bi-vezni'l-ḥamrā' i incüklerinüñ ince yirleri aḳ olan dişi kıoyun el-ḥudenetü bi-zammetin şümme fethatin ḫalḳa çok dostluḳ iden kişi yukālū <Arapça>
13. en-nasü keşirün el-ḥıdenü bi'l-kesri ve'l-ḥadınü bi-fethatin şümme kesratin dost şadık gibi el-ḥadā bi'l-fethi ve'l-ḥadeyāni bi-fethateyni tiz tiz gitmek isrā' un gibi yukālū <Arapça>
14. faşlü'l-ḥā' i ve'z-zāli ve mā yüşellişühümā el-ḥaz' ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi ve'l-ḥuzū' ü bi-vezni'd-duḫülü mehmüzü'l-lāmi yumşaklıḳ itmek ve boyun

- virüp muṭī^ʿ ve münkād olmak ḥuzū^ʿ gibi
15. <Arapça> el-ḥaz^ʿü bi'l-fethi kesmek ḫaṭ^ʿun gibi ve daḥi eti dilim dilim kesmek biribirinden
  16. idüp ḳoparmadın kemā yukālū <Arapça> ve daḥi urmaḳ ḫarbun gibi yukālū <Arapça> ve bābü'l-küllü ḫaṭa^ʿa el-ḥazī^ʿ atü bi-fethatin ṣümme kesratin
  17. andan iderler bir ṭa^ʿāmdur ṣāmda olur el-ḥazfū bi'l-fethi kiçirek ṭaşı ve yāḥūd ḥurmā çekirdegini veya bunlara beñzer nesnei iki şehādet barmaḳlaruñ arasında dutup daḥi atmaḳ
  18. ve yāḥūd bu didügümüz nesneleri bir ağac ucuna ḳoyup daḥi baş barmaḳla şehādet barmaḳ arasına ḳaşdırup atmaḳ ve ʿinde'l-ba^ʿz bu didügümüz nesneleri şehādet barmaḳuñ
  19. ṭırnaḳı üstüne ḳoyup daḥi üstüne baş barmaḳuñ uçun ḳoyup ikisinüñ arasına ḳaşdırup atmaḳ kemā yukālū <Arapça>
  20. <Arapça> ve bābühü ḫarabe
  21. ve ba^ʿzılar ḫatında ḥazf baş barmaḳ ucunu şehādet barmaḳ ucunuñ üstüne ḳoyup daḥi fiske urmaḳdur zekerehü fi'l-maḡribi el-ḥazūfū bi-fethatin ṣümme zammetin ṣol yürken dişi
  22. eşekdür ki tiz yürüdiginden ayaklarıyla kiçirek ṭaşlar atar el-ḥuzrūfū bi-zammi'l-ḥā^ʿi ve'r-rā^ʿi pırlañkış dirler bir nesnedür ki oḳlancuḳlar oynarlar ya^ʿ nī bir taḫta pāresi veya gön pāre-
  23. –sidür ki iki yirinde delük delüp iplik ṭaḳup iki elleriyle çek çekti verdükçe ol taḫta veya gön pāresi pırıl pırıl dönüp āvāzesi ve gürüldüsi ḫāşıl olur kemā yukālū <Arapça>
  24. <Arapça> el-ḫızrāfū bi'l-kesri ekşi otlardan bir nev^ʿ idür vāḫidi ḫızrāfetü gelür el-ḥazḳu bi'l-fethi necis ve necislemek ma^ʿ nāsına
  25. maşdardur yukālū <Arapça> el-ḥazlū bi'l-fethi ve'l-ḫızlānū bi'l-kesri bir kimsebir kimeseye yardım itmemek ve yaban canavarı veledinüñ üzerine durmaḳ yukālū <Arapça>
  26. terk ʿavane ve nuşrete <Arapça> ve daḥi geyik sürüden ayrıлмаḳ yukālū <Arapça> el-ḥuzelū bi-zammetin ṣümme fethatin
  27. dāyimā yardım itmeyici kişi yukālū <Arapça> el-ḫāzilū yardım itmeyici kimesne el-ḫız^ʿ alü bi-kesri'l-ḥā^ʿi ve'l-ʿayni ʿāḳılsız ʿavrat el-mer^ʿatü'l-ḫamḳā^ʿü gibi el-ḥazmü bi'l-fethi tiz
  28. kesmek ḫaṭ^ʿ gibi ve bir nesnede ivmek yukālū <Arapça> el-ḥazmā^ʿü bi-vezni'l-ḫamrā^ʿe ṣol dişi keçidür ki ḳulaḳını ayḳırı yaralar daḥi ṣalındırı
  29. ḳorlar kemā yukālū <Arapça> el-ḥazemü bi-fethatyeni ive ive tiz tiz yürümeḳ sür^ʿ atün fi's-seyri ma^ʿ nāsına yukālū <Arapça>

180b

01. el-ḫadūmü bi-fethatin ṣümme zammetin tiz tiz yürüyici ibnü ḫızām bi'l-kesri bir ṣā^ʿ irüñ adıdur el-ḫazimü bi-fethatin ṣümme kesratin tiz tiz yürüyen nesne yukālū <Arapça> ve ʿaṭasında
02. cömerd kişi yukālū <Arapça> el-ḫazvü bi'l-fethi ve'l-ḫazeyü bi-fethateyni bir nesen aşıḳa ṣarḳımaḳ ve süpülmek istirḫā^ʿü gibi yukālū <Arapça>
03. <Arapça> el-ḫazvā^ʿü bi-vezni'l-ḫamrā^ʿe ḳulaḳları ṣarḳıḳ ḳancıḳ eşek ve'l-cem^ʿu el-ḫazevāt ve yukālū <Arapça>
04. <Arapça> el-ḫazevāt bi-fethateyni bir mevzi^ʿ uñ adıdur faşlü'l-ḥā^ʿi ve'r-rā^ʿi ve mā yüşellişühümā el-ḫur^ʿü bi-zammi'l-ḥā^ʿi ve fethihā mehmüzü'l-lāmi

- ādem oğlanı necis
05. 'uzretün gibi ve dağı insāndan ğayrinüñ necisde isti' māl olunur ve'l-cem' u ħur'ün el-ħarā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi necislemek tağavvuğ gibi yuğālū <Arapça>
  06. el-ħurbü bi'z-zammi ħum yığıntısınıñ ve ħum öyüğinüñ dökündiği yir münğaṭi' u cumhüri'r-remeli ma' nāsına ve dağı uca kemiginüñ diligi ṣa' bü'l-veriki gib el-ħurābetü bi'z-zammi ve taħfifi'r-rā' i ve teṣḍidihā
  07. uca kemüğinüñ deligi ṣa' bü'l-veriki gibi el-ħurbetü bi'z-zammi ucu kemüğinüñ deligi ve dağı ħırba ħulpı 'urvetü'l-mezādiĳi gibi ve dağı her delik ki müdevver ve çevrem ola aña dağı ħurbe dirler ve dağı
  08. ve dağı dübürde ħarbe dirler ve 'ayb ma' nāsına da gelür yuğālū <Arapça> ve dağı cināyete ve belāya da dirler el-ħazābü bi'l-fethi ve't-taħfifi vīrān olmış nesne ve vīrān olmak
  09. ma' nāsına maṣdardur yuğālū <Arapça> yuğālū <Arapça> ya' nī vīrān olmış
  10. mevzi' a ħarāb ve ħarb dirler ve vīrān olmış eve ħarābe dirler el-ħarbetü bi'l-fethi el-'aybü ve'l-fesādü yuğālū <Arapça> el-ħarābetü bi'l-fethi deve uğrulamak
  11. seriĳatü'l-ibili gibi yuğālū <Arapça> el-ħādibü bi-kesri'r-rā' i deve uğrılayıcı sāriĳu'l-ibili gibi ve az olur ki ğayri nesne uğrılayana da dirler mecāzen
  12. ve'l-cem' u el-ħuzzābü bi'z-zammi ve't-teṣḍidi el-ħazābü bi-fethateyni tüy didükleri ĳuṣuñ irkeği zekerü'l-ħubārā gibi ve dağı bir nesnede müdevverce ve çevremce yarıĳ veya delik olmak ma' nāsına maṣdardur
  13. yuğālū <Arapça> el-ħazzübü bi-fethi'l-ħā' i ve zammi'r-rā' i'l-müşeddedeti el-ħuznübü bi-zammi'l-ħā' i ve'n-nūni bir meṣhūr otuñ adıdur ki
  14. anuñla ' ilāc olunur ve dağı ' inde'l-ba' z keĳi boynuzı didükleri yemiṣe ve ağacına dirler feth-i ħāyile ħarnüb dimek luğat-ı za' ifedür ħarnebā' ü bi-fethi'l-ħā' i ve'n-nūni ve'l-bā' i
  15. 'l-muvaħħideti ve'l-meddi mevzi' un min arzi mıṣrin el-ħur' übü bi-zammi'l-ħā' i ve'l-'ayni yumṣaklığından añlaşılmış iki ĳat olmış ince ağac budāğı ve gevdesi ğüzel uzun deve
  16. el-ħuz' übetü bi-zammi'l-ħā' i ve'l-'ayni el-ħaz' abetü bi-fethihimā kemükleri ince teni yumṣak ĳız yuğālū <Arapça> el-ħurutü bi'z-zammi igne deligi
  17. balta ve nacaĳ ve ĳulaĳ deligi ve dağı bunlar beñzer nesne deligi ve ğizlice taracık yol tarıĳun ħafıyyün zayyıkun ma' nāsına ve dağı deve ĳulagınıñ ucundağı ħalkaya da ħartun dirler
  18. ve'l-cem' u ħurütun bi-zammeteyni ve aħrātün el-ħartü bi'l-fethi bir yiri bilmek ve yolların bilmek yuğālū <Arapça> el-ħariyyetü bi-kesrateyni ve teṣḍidi
  19. 'r-rā' i māhir ve üstāz ĳulavuz delil ħāziĳ gibi ve'l-cem' u el-ħarāritü el-ħurṣiyyü bi'z-zammi ve teṣḍidi'l-yā' i ev esbābı metā' u'l-beyti gibi ve çanaĳ çölmek ve küp küpçek ve bunlara beñzer
  20. ufaĳ defek ev esbābı ıṣĳātu metā' i'l-beyti gibi kemā yuğālū <Arapça> el-ħarācü ve'l-ħarcü bi'l-fethi fihimā riṣvete dirler itāvetün gibi ve
  21. dağı yirden ve ĳuldan ve ğayriden ħāṣıl olan ğalleye ve menfa' ate dirler ve pādışāhlar kāfirlerüñ yirleri ħāṣılından ve kendülerindne aldıkları nesneye ħarāc ve ħarc dirler
  22. ve cem' u'l-ħarāci aħricetün ve cem' u'l-ħarci aħrācün ve dağı ħarac yemāme diyārında bir mevzi' uñ adıdur ve dağı ' örfde ĳiṣinüñ yanından çıkan nesneye dirler nitekim ' örfde eydür ki ħarcım var

23. ya' nī yanımdan nesne çıkar demek olur ve ibtidā durduğu namaza böylede dağı harc dirler el-ḥurcū bi'z-żammi hegbe didükeri kab ve'l-cem' u ḥurcetün bi-kesratin şümme fethatin el-ḥurācü bi'z-żammi
24. ve't-taḥfifi gevdede çıkan batırma baş ve çiban ve sivilciler vāhidi ḥarācetün gelür el-ḥarcū bi-fethatin ağla kara ala olmak ve koyunuñ iki ard ayakları ve böğürleri aq olmak
25. el-ḥarcā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'i iki ard ayakları aq dişi tavar el-ḥurcetü bi-żammetin şümme fethatin çıkması çok kimesne keşirü'l-ḥurūci gibi el-ḥāriciyyü bi-teşdidi'l-yā'i kendü kendüden
26. ulu olan kimesne kendüden öğürdi bir ulu kimseyi geçmedin kemā yukālū <Arapça> ve benü'l-ḥāḥiyyeti bi-teşdidi'l-yā'i ' arabdan
27. bir kavimdür bunlara nisbet ḥāriciyyün gelür el-ḥurūcü bi-żammeteyni çıkmak ' aynun māziyetün meftūhatün ve ' aynün muzāri' atün mażmūmetün el-ḥurūcü bi-kesrateyni ve teşdidi'r-rā'i mübālağayla çıkarılmış
28. kimesne el-ḥarābicü bi-fethatin şümme kesratin ve taḥfifin ' arab oğlanlarınıñ oyunlarıdır ki bu oyunu oynayacak birbirine ḥarācı ḥarācı diyü çağrışılar ḥānuñ fethile ve cīmüñ kesri
29. üzerine bināsıyla kaṭāmi gibi iḥrācuñ ismidür çok demek ma' nāsınadır el-ḥarīdetü delinmedük inci utanacak ' avrat imra'etün ḥabiyyetün gibi ve'l-cem' u ḥarāyidü ve ḥurudun bi-żammeteyni ve ḥurradun

181a

01. bi-żammi'l-ḥā'i ve fethi'r-rā'i'l-müşeddedeti el-ḥarūdu bi-fethatin şümme żammetin ziyāde utanacak kız yukālū <Arapça> el-ḥurru bi'z-żammi ve't-teşdidi degirmen boğazı
02. didükleri degirmen taşındağı delükdür ki kişi kendü eliyle degirmen dönerken ol delük içine buğday atar kemā yukālū <Arapça> el-ḥarḥaratü bi-fethi'l-ḥā'eyni
03. uyur kimesnenüñ ve boğazı boğulmuş kimesnenüñ ḥuruldusu ve hırıldısı el-ḥurürü bi-żammeteyni yüksek yirden düşmek suḳūṭun min ' uluvvin gibi yukālū <Arapça>
04. ve gāh olur ki ḥurūr hemān secde itmek ma' nāsına isti' māl olunur ve dağı ḥurūr uyurken ḥorlamak ma' nāsına da gelür yukālū <Arapça>
05. el-ḥarbirü bi-fethatin şümme kesratin şu çağılmaq ve gürülmek yukālū <Arapça> ve iki depe arasındağı alçaq ve çukur yire dağı ḥarbir dirler mekānün muṭma'innün ma' nāsına ve'l-cem' u aḥirretün bi-fethatin şümme
06. kesratin şümme teşdidin el-ḥarrārü bi'l-fethi ve't-teşdidi cuḥfe ḳurbunda bir mevzi' udur ki rasūlullāh ' a.m. aña sa' d bin ebī vaḳḳāşı bir miḳdār leşkerle gönderdi el-ḥarrāretü bi'l-fethi ve't-teşdidi gürleyici
07. ve çağılıcı biñar müzekkeri ḥarrār gelür el-ḥarzü bi'l-fethi edik ve babıc ve başmaq ve bunuñ gibileri dikmek yukālū <Arapça> el-ḥazzāzü bi'l-fethi ve't-teşdidi
08. edik ve babıc ve bunuñ gibiler dikici kimesne el-ḥuzezetü bi'z-żammi dikiş dikindiginde ketebe ve'l-cem' u ḥurazun bi-żammetin şümme fethatin el-ḥazezetü bi-fethateyni bir dane boncuq ve'l-cem' u ve'l-cem' u ḥarezün bi-fethateyni eyzan ve ḥarzātün ve pādişāh
09. tācınıñ cevāhirlerine ḥarzātü'l-melik dirler ve dağı oñurḥa kemügünüñ sivrilerine de ḥarzu'z-żahri dirler feḳār gibi el-ḥurbuzu bi-żammi'l-ḥā'i ve'l-

- bā'î kavına dirler biṭṭîḡ gibi fārisiden
10. menḡūldür el-ḡarsü bi'l-fethi küp dennün gibi el-ḡarrāsün bi'l-fethi ve teşdidi'r-rā'î köp düzüci el-ḡursü bi'z-zammi oġlan toġacak bişirüp ulaşdurdukları ṭa'ām el-ḡursetü bi'z-zammi oġlan
  11. toġrudan ' avratçün bişen ṭa'ām el-ḡarasü bi-fethateyni dilsizlik ve ḡad ḡarise min bābi ṭarabe fehüve aḡrasü ve'l-mer'etü ḡarsā'ü el-ḡarsā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e dilsiz ' avrat ve daḡı şol bulut ki anda
  12. gök gürölmek ve şimşek şakımaġ olmaya ve'n-nisbetü ilā ḡorosan ḡursi ve ḡurāsî ve ḡorosānî ve ḡorosān bi-süküni'r-rā'î el-ḡarşu bi'l-fethi ṭırnaġla veya bir ḡayri nesneyle bir kimesnenün yüzün
  13. veya ḡayri yirin çırnaġlamaġ ve cırmaġlamaġ ḡadeşün gibi yuġālü <Arapça> ve daḡı bir kimesne ' iyāl için ḡazanc ve kesb itmek ve rızġ ṭaleb itmek yuġālü <Arapça>
  14. <Arapça> ve daḡı miḡrāş didükleri üç egri aġacla devei urup daḡı kendüden yaña çekmek yuġālü <Arapça> ve bābü's-şelāseti ḡarabe
  15. el-ḡırāşü bi'l-kesri itlerün ba' zısını üzerine üş diyüp ḡandırmaġ ṭahrîş gibi ve daḡı ḡarāş bir dürlü ṭamġa ve ṭaġdur simetün gibi el-ḡarşetün bi-fethateyni bir nev' a siñekdür el-ḡırşā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi
  16. yılan derisi ufadılup içi çıġarılmış yumurda ḡabuġı ve balġam ve'l-cem' u el-ḡarāşî bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'î yuġālü <Arapça> el-ḡırşā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi toz ve ḡubār yuġālü <Arapça>
  17. <Arapça> el-ḡarbeşetü ve'l-ḡarmeşetü bi-vezni'd-dahraceti fesād eylemek ifsād gibi el-ḡarşu bi'l-fethi yalan söylemek kizb gibi ve aġac üzerinde duran yaş yemişi ḡuru yemişle ḡıyās
  18. idüp oranlamaġ meşelā aġac üzerinde duran yaş ḡurmāya veya yaş üzümüne şol aġacuñ biş batman ḡuru ḡurmāsı veya biş batman ḡuru üzümü gelür ve çıkar demek gibi yuġālü <Arapça>
  19. <Arapça> ve daḡı ḡarşun bir kimse aġzına ḡurmāyı ve üzümü koyup daḡı çöpini ḡoparup yabana atmaġ kemā
  20. <Arapça> el-ḡırşu bi'l-kesri ḡuru yemişle oranlanmış yaş yemiş aġac başında iken
  21. maḡrūşun gibi el-ḡarrāşu bi'l-fethi ve teşdidi'r-rā'î çok yalan söyleyici kezzāb gibi el-ḡarāşu bi-fethateyni açıkmaġ ile üşümek ya' nî şol açıkmaġdur ki anuñla bile üşmek daḡı ola yuġālü <Arapça>
  22. <Arapça> ya' nî açıkmiş hem üşmiş kimesneye ḡarişun dirler el-ḡurişu bi'z-zammi ve'l-kesri altundan veya gümüşden olan kiçirek ḡalġa gibi ḡulaġa ṭaġarlar
  23. ve yapraġı dökölmüş ḡurmā aġacı budaġı ceridün gbii ve daḡı bir ucı sivrice aġaccuġdur ki ḡırba aġzın baġlarlar daḡı ol aġaccuġı anuñ düġimine ayķırı şoġarlar ve daḡı süñi demürinüñ
  24. ḡuvanından yuġarisına dirler ve az olur ki süñiye de dirler ve daḡı nesne ma'nāsına da gelür şey'ün gibi yuġālü <Arapça> el-ḡarîşü bi-fethatin şümme kesratin süñi demüri sinān gibi ve şovuk şu mā'ün bāridün gibi
  25. el-ḡarbaşîşatü bi-fethi'l-ḡā'î ve'l-bā'î ve kesri's-şādi çekirge gözi gibi bir yıldırayaġ kiçirek nesnedür ki ḡum içinde gözükür kemā yuġālü <Arapça>
  26. ve daḡı muṭlaġa yaldırayıcı nesne ma'nāsına isti'māl olunur yuġālü <Arapça> el-ḡarṭu bi'l-fethi aġacuñ ḡabuġın şoymaġ ḡışrun gibi
  27. ve bir yapraklı aġacuñ depesinden yapışup daḡı elini dik aşıġa şırıvirmek ve daḡı üzüm aġzına koyup daḡı danesin şırup aġzında koyup çöpin yabana atmaġ ve daḡı devā' bir kimse ishāl idüp

28. için yürütmek yuḳālū <Arapça>
 29. <Arapça>ve daḫı demüri çeküp direk gibi uzatmaḳ yuḳālū <Arapça> ve bābü'l-küllı ɗarabe ve naşara el-ḫaraṭu bi-fethateyni bir mevzi' dur ki ʔavaruñ memesinde vāḳı'

181b

01. olur daḫı südi kesik kesik ve bölük bölük çıkar el-ḫarūṭu bi-fethatin şümme zammetin şol başı ʔatı yavuz atdur ki yuları şapını veya cılbırını dutan kimesnenüñ elinden çeküp başı toḡrusına alur
 02. yürivirür ve daḫı şol ünigi ve tız kimesnedür ki her nesnede ziyāde cehlinden kimseye uymayup kendü bilesine gider el-ḫarīṭatü bi-fethatin şümme kesratin şaḫtiyāndan ve ḡayriden olur bir ʔabdur ki içine
 03. nesne ʔoyulup aḡrı üzerine iliklenir ve çetinir kemā yuḳālū <Arapça> el-ḫarrāṭu bi'l-fethi ve't-teşdıdi ḫarīṭatü düzici ve daḫı ḫaḳḳa
 04. düzüci ve çıkarak düzücüye dirler el-ḫar' u bi'l-fethi iki yarmaḳ şaḳḳ gibi yuḳālū <Arapça> el-ḫar' u bi-fethateyni bir nesnede yumşaklık itmek ve zebün olmaḳ ve şaşmaḳ kemā yuḳālū
 05. <Arapça> ve daḫı ḫurmā aḡacınıñ budakları dökülüp gitmek yuḳālū <Arapça>
 06. <Arapça> el-ḫari' u bi-fethatin şümme kesratin zebün ve şaşkın kimesne el-ḫurā' u bi'z-zammi dişi deve delü olmaḳ cününü'n-nāḳati gibi el-ḫarā' atü bi'l-fethi yaramaz ve fāsıd olmaḳ ve 'aretün gibi el-ḫurve' u
 07. bi-kesri'l-ḫā' i ve fethi'l-vāvi gene toḫum dirler bir ʔusdurıcı otdur ve daḫı her otdur ki yumşak olup egilüp iki bükle ḫurve' un dirler el-ḫarī' u bi-fethatin şümme kesratin deve ʔutaḡı ki aşıḡa şarkık
 08. ola ve daḫı zinā idici yaramaz 'avratün fāciretün gibi ve 'inde'l-ba' zi yumşaklığından iki bükülüp egilen 'avrat kemā yuḳālū <Arapça> el-ḫurāfetü bi'z-zammi ve't-taḫfifi
 09. mişlühā ve daḫı cinn ṭāyifesinden naḳlolunan söze dirler ve daḫı her söz ki yalan ola ve işiden kimesneye ḫoş gelüp 'aceblye aña da ḫurāfe dirler kemā yuḳālū <Arapça>
 10. <Arapça> ve daḫı ḫurāfe 'azre ʔabilesinden bir kimesnenüñ adıdur inni cini dutup ḫayrān itmiş idi
 11. her ne ki gördi anı ḫalka ḫaber virirdi ḫalk daḫı inanmayup yalansın dirlerdi ve daḫı her söz ki aña inanmayup ta' accüb iderlerdi aña ḫadışün ḫurāfetün dirler el-ḫazfü bi'l-fethi
 12. aḡacdan yumşamış olmuş yemiş virmek ve divşirmek ictinā' ün gibi yuḳālū <Arapça> el-ḫarīfü bi-kesri'r-rā' i aḡacdan yemiş dirici ve daḫı yemenden bir ʔabile-
 13. -nüñ adıdu el-ḫarūfü bi-fethatin şümme zammetin bir yaşar ʔuzu ḫaml gibi ve altı aylık veya yidi aylık ʔolan kemā yuḳālū <Arapça> el-ḫarīfü bi-fethatin şümme kesratin
 14. güz faşlı ki yaz faşlı ile ʔış faşlınuñ ortasıdur ve az olur ki yıla da ḫarīf dirler sene gibi ve minhü'l-ḫadış <Arapça> ve aḡacdan dirilmiş
 15. yemiş ve üzerindeki yemiş ʔuru yemişle oranlanmış ḫurmā aḡacı ve'l-cem' u el-ḫarāyifü ve daḫı güz gününde yaḡan yaḡmur ve'n-nisbetü ileyhi ḫarāfi bi-fethatin ve bi-süküni'r-rā' i eyzan 'alā ḡayri ʔıyāsın yuḳālū <Arapça>
 16. yuḳālū <Arapça> el-ḫarefü bi-fethateyni çok yaşamaḡdan 'aḳla zarar yetişüp

- fāsid olmak yukālū <Arapça> min bābi ʔarabe
17. iza efsede ʕaqlühü mine'l-kiberi el-ḥarifü bi-fethatin şümme kesratin çok yaşamaktan ʕaqlına fesād yetişmiş kişi el-ḥarḳu yaranık ve delük şakbetün gibi ve'l-cemʕu ḥurūḳun ve daḫı yırtmak maʕ nāsına maşdardur ve bir yiri
  18. seyr itmekle ʔatʕ idüp öte başına yetişmek yukālū <Arapça> ve daḫı şol giñ yire dirler ki anda
  19. yiller ese ve'l-cemʕu ḥarūḳun el-ḥarāḳu bi-fethateyni ʔorḳmakdan veya utanmakdan şaşmak dehşün ve ḫayretün mine'l-ḫavfi evi'l-ḫayāʕi gibi ve bilmezlik ve ʕaḳıl eksikligi cehl ve ḫamḳ gibi yukālū <Arapça>
  20. <Arapça> ve bābühümā ʔarabe el-ḥarḳu bi'z-żammi ismün bi-maʕ nāʕ-cehli ve'l-ḫumḳi el-ḥarḳāʕü bi-vezni'l-ḫamrāʕe ʕāḳılsız
  21. ʕavrat ḫamḳāʕü gibi ve ʔulağı delük dişi ʔoyun meşḳūḳatü'l-üzünü gibi el-ḫırfetü bi'l-kesri biz pāresi ve bunuñ gibi nesnelere pāresi ve'l-cemʕu ḫırḳun bi-kesratin şümme fethatin el-ḫırḳu bi'l-kesri cömred ve keremlü
  22. kişi saḫıyyün ve kerīmün gibi el-ḫariḳu bi-fethatin şümme kesratin ʔorḳduğundan veya utandığından şaşan kişi el-ḫariḳatü bi-fethatin şümme kesratin ʔorḳmakdan veya utanmakdan şaşan ʕavrat el-ḫariḳu bi-fethatin şümme kesratin alçaḳ ve ʕukur
  23. yir ki anda ot ola ve'l-cemʕu ḫurūḳun bi-żammeteyni ve daḫı ḫariḳ şovuk ve berk eser yillere dirler er-riyāḫu'l-bāridü's-şedīdeti'l-hübübü gibi el-ḫırrıḳu bi-kesrateyni ve teşdīdi'r-rāʕi ziyāde saḫı ve cömerd
  24. kişi el-ḫarbeḳatü bi-fethi'l-ḫāʕi ve'l-bāʕi iki yarmaḳ şakḳun gibi ve kesmek ʔatʕun gibi yukālū <Arapça> ve bir nesnei bozmaḳ ifsādün gibi yukālū <Arapça>
  25. el-ḫırbāḳu bi'l-kesri şaḫābeden bir kimesnenün adıdır ki zü'l-yedeyn dirler ve daḫı ḫırbāʕü oşurmaḳa dirler ʔartun gibi el-ḫarbeḳu bi-fethi'l-ḫāʕi ve'l-bāʕi ʔırca at ve ʔar ʕiçegi ve toñuz ʔopalu didükleri
  26. ot ki edviye-i ḫabībdendür el-ḫarḳāhetü bi'l-fethi ʔara ev yaʕ nā ʔaraman evi fārsiden muʕ arbedür aşılarda ḫurḫik idi el-ḫırnıḳu bi-kesri'l-ḫāʕi ve'n-nūni ʔavşan yavrusı
  27. veledü'l-ernebi gibi ve'l-cemʕu ḫarāniḳu el-ḫarḳāhetü bi'l-fethi ʔara ev yaʕ nā ʔaraman evi fārsiden muʕ arbedür aşılarda ḫargāḫ idi el-ḫardalü bi-fethi'l-ḫāʕi ve'd-dāli'l-mühmeleti ve'l-muʕ cemeti cemīʕan işbatan didükleri
  28. otdur ki meşḫurdur vāḫidi ḫardaletün gelür el-ḫardaletü bi-vezni'd-daḫraceti bir nesne ufaḳ ufaḳ kesmek yukālū <Arapça> el-ḫırmilü bi-kesri'l-ḫāʕi ve'l-mīmi
  29. ʕāḳılsız ʕavrat imraʕetün ḫamḳāʕe gibi el-ḫarmü bi'l-fethi burnı enfü'l-cebeli gibi ve kesmek ʔatʕ gibi ve iki yarmaḳ şakḳ gibi ve delmek şakḳ gibi ve eskirmek naḳş gibi ve egilmek ve meyl ʕudül gibi yukālū <Arapça>

182a

01. <Arapça> ve bābü'l-küllü ʔarabe el-ḫaramü bi-fethateyni bir kimesnenün burnunuñ diregi veya burnunuñ bir ʔarafı kesik olmak ve daḫı bir kimesnenün veya
02. bir ʔavaruñ ʔulağı delik olmak yukālū <Arapça>
03. <Arapça> ve bābühümā ʔarabe el-ḫazmetü bi-fethatin burunda evvel kesilen yirün ve ʔulaḳdan evvel delinen yirün ismidür el-ḫarmāʕü burnunuñ diregi kesik veya bir ʔarafı

04. kesik veya kulağı delik ‘avrat veya kulağı delik dişi tavar el-ḥurmānū bi'z-zammi yalan söylemek kızb gibi el-ḥurtūmū bi-zammi'l-ḥā'i ve'l-ḥā'i burun enf gibi ve daḥı bir ḳavmūñ ulusuna da ḥurtūm dirler seyyid gibi
05. ve daḥı süciye dirler ḥamrun gibi ve cem' u'l-küllı el-ḥarātīmū ḥarşenetū rūm şehirlerinde bir şehriñ adıdur ki ba' zı kitābda amasiyye diyū ḳayd olunmuş faşlı'l-ḥā'i ma' a'z-zāyi ve mā yüşellişühümā el-ḥazebū bi-fethatin tavaruñ memesi
06. şişüp daḥı süd yolu taralmaq yukālū <Arapça> bi-fethatin şümme kesratin el-ḥazibū bi-fethatin şümme kesratin yumşaq nesne raḥşun
07. ve nā'imün gibi yukālū <Arapça> el-ḥazrecū bi-vezni'l-ca' fere kıble cānibinden esen yile dirler cünüb gibi ve daḥı enşārdan bir ḳabılenūñ adıdur el-ḥazarū bi-fethateyni göz tar ve kiçirek olmaq zayyiḳu
08. 'l-'ayni ve şıgaruhā ma' nāsına ve 'inde'l-ba' z kişi gözi kıyruḳla baḳar gibi olmaq yukālū <Arapça> ve daḥı ḥazerün
09. fethateynile nāsdan bir sınıfıñ ismidür racülün mine'n-nāsi ma' nāsına el-ḥuzretū bi-zammetin şümme fethatin bir ağırdur ki arḳa oñurḥasında olur kemā yukālū <Arapça> el-ḥazirū ve'l-ḥaziratū
10. bi-fethi'l-ḥā'i ve kesri'z-zāyi fihimā kıymalu bulamac şurbası ve 'inde'l-ba' z et cerbile bişmiş bulamac şurbası ve 'inde'l-ba' z kepek öziyle ve et cebriyle bişmiş bulamac kemā kıle el-ḥaziratū laḥmün
11. <Arapça> el-ḥazzū bi'l-fethi ve't-teşdidi diftice beñzer bir yumuşaq
12. yüñdür ki deñiz kıyounı dirler bir canavaruñ yüñidür bu yüñi egirüp nefis giyesiye toḳurlar ve daḥı bu yüñden toḳudukları giyesiye de ḥazzün dirler ve daḥı direzine ibrişimden ve arḳacını
13. ḥızden olan kımaş kemā kıle <Arapça> ve daḥı şimdiki zamānda şāfi
14. ibrişimden olan kımaşda ḥazzün dirler kezā fi'n-nihāyeti ve'l-cem' u el-ḥazüzü ve daḥı dizmek ma' nāsına maşdardur ve daḥı dīvāruñ üzerine dikinden pardı itmek kimesne çıḳmasun diyū yukālū
15. <Arapça> ve bābühümā redde el-ḥuzezü bi-zammetin şümme fethatin irkek tavşan zekerü'l-erānibi gibi ve'l-cem' u ḥızzān bi'l-kesri şümme't-teşdidi ḥazāzün
16. ve ḥazāzā bi-fethi'l-ḥā'i fihimā ve bi'l-ḳaşri's-şānī bir taḡuñ adıdur ki ' arablar yaḡma idükleri günüñ şabāḥında anuñ üstüne od yaḳarlardı kemā kıle <Arapça>
17. <Arapça> el-ḥuzḥuzu bi-zammetin şümme fethatin kıuvvetlü kıaviyyün gibi el-ḥazu' bi'l-fethi kesilmek ve ayrılmaq yukālū <Arapça> el-ḥuza' atü
18. bi-zammetin şümme fethatin egleyici ve dutup eli kıoyucu 'uvaḳa gibi ḥuzā' atü bi'z-zammi ve't-taḥfifi ezdden bir ḳabılenūñ adıdur sümüvvün bi-zālike li-enne'l-ezde <Arapça>
19. <Arapça> el-ḥazfū bi'l-fethi elin şala şala yürümeḳ kemā yukālū <Arapça> el-ḥazefū bi-fethateyni şaḡşı ya' nī her nesne ki balçıḳdan dü-
20. -zerler aña ḥazef dirler el-ḥazeḳu dürtmek ve dilüp içerü geçmek ta' n ve nüfüz gibi ve delüp içerü geçirmek yukālū <Arapça>
21. <Arapça> ve bābühü el-ḥazıḳu bi-kesri'z-zāyi süñi demüri sinān gibi ve nişāna uğrayup delüp içerü geçen oḳ kemā yukālū <Arapça>
22. <Arapça>el-ḥezelü yürümeḳde selgi ve sülpük ve taḡınıḳ olmaq yukālū <Arapça> el-ḥazmü bir nev' i aḡacdur ki ḳabuḡundan urḡan iderler vāḥidi
23. ḥazemetün gelür bi-fethateyni eyzan el-ḥazzāmü bi'l-fethi ve't-teşdidi bu didüḡümüñ urḡanı düzüci ve şatıcıya dirler el-ḥızāmetü bi'l-kesri ḳal' adan bir ḥalḳadur ki devenüñ burnunuñ diregini delüp bu ḥalḳai daḳup yular

24. ipin aña bağlarlar kemā yukālū <Arapça> el-ħazmü bi'l-fetħi devenüñ burnın delmek ħuzāme didükleri kıldan
25. ħalka taķmak için yukālū <Arapça> ve daħı muṭlaķā her nesne delmek bir nesneye dizmek yukālū <Arapça>
26. el-ħuzümetü bi-fetħatin şümme zammetin şıgır baķarun gibi ħüzeyl luġatıdır el-ħaznü bi'l-fetħi mālī ħazīne koymaķ ve şaķlamaķ ve daħı sırr şaķlamaķ ve gizlemek yukālū <Arapça>
27. ey ketemehü ve bābühümā đarabe ve naşara ħızāneten eyzan el-ħızānetü bi'l-kesri māl şaķlamaķ ve sırr şaķlamaķ ma' nāsına maşdardur ve daħı māl şaķlanan ve sırr şaķlanan mevzi' uñ ismidür ve'l-cem' u el-ħazā'in
28. bi'l-fetħi el-ħazīnü bi-kesri'z-zāyi māl şaķlayıcı ve sırr şaķlayıcı el-ħazenü bi-fetħateyni et yiyüp koķmaķ yukālū <Arapça> el-ħazvü bi'l-fetħi ve süķüni'z-zāyi ķahr itmek ve helāk
29. itmek yukālū <Arapça> el-ħızıyü bi'l-kesri ve süķüni'z-zāyi ħor ħaķir olmaķ zillet ve hevān gibi ve daħı yalan ve zaħmete uğramaķ yukālū <Arapça>

182b

01. <Arapça> el-ħaziyü bi'l-fetħi şümme'l-kesri ħor ħaķir kimesne ve belāya uğramış kimesne el-ħarābetü bi'l-fetħi utanmaķ istiħyā'un gibi yukālū <Arapça>
02. <Arapça> el-ħazyü iki kimesne biribirini ħor ħaķir idişimekte biribirine ġālib olup yenmek yukālū <Arapça>
03. <Arapça> el-ħazā'ü bi'l-fetħi ve'l-meddi bir dürlü otuñ adıdır faşlü'l-ħā'i ve's-sīni ve mā yüşellişühümā el-ħas'ü bi'l-fetħi ve süķüni's-sīni mehmüzü'l-lāmi
04. sürmek ve ķup gidermek tađ gibi ve göz ķamaşup zebün olmaķ sedrün gibi yukālū <Arapça> el-ħusu'ü bi-vezni
05. 'd-duħüli mehmüzü'l-lāmi kovulup gitmek ve gözün nürü za'if olup ķamaşmaķ yukālū <Arapça> el-ħasārü bi'l-fetħi ve'l-ħusrü
06. ve'l-ħusrānü bi'z-zammi bir nesnede ziyānkār olmaķ ya' nī nesnei alduġundan eksige şatmaķ yukālū <Arapça>
07. min şemenihi el-ħasrū bi'l-fetħi eskimeķ naķş gibi yukālū <Arapça> el-ħasārü ve'l-ħasāretü bi'l-fetħi fihimā yoķ olmaķ helāk gibi ve yol azmaķ đalāl gibi yukālū <Arapça>
08. ħasār ve ħasāreten ey heleke ve đalle el-ħassü bi'l-fetħi ve't-teşđidi bir nesnei eksik ve yatlu eylemek yukālū <Arapça> ve daħı ħassa marul didüġümüz
09. otdur ki yirler el-ħissetü bi'l-kesri ve't-teşđidi el-ħasāsetü yatlu ve kötü olmaķ yukālū <Arapça> el-ħasīsü bi-fetħatin
10. şümme kesratin yatlu ve kötü nesne kemā yukālū <Arapça> el-ħasīsü bi-fetħatin şümme kesratin yatlu ve kötü olmaķ ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
11. tekünü fihi rif' atühü ve daħı deve altı yaşına girmezden oñarı başlarına da ħasbiyetün dirler kemā yukālū <Arapça>
12. <Arapça> el-ħasfü bi'l-fetħi yire geķirmek ve yire yutdurmaķ ve batırmaķ yukālū <Arapça>
13. <Arapça>ve daħı allāhü te'a. bir yiri aşıġa çevirmek ve aşıġa geķirmek
14. yukālū <Arapça> ve daħı ħasifün eksilmek noķşān gibi ve bābü'l-küllü đarabe ve daħı ħasefe fetħile aġlıġa dirler cū'un gibi yukālū <Arapça> ve

- dağı ḥasefün
15. fethile ve zammile ḥorlığa dirler züll gibi yuḳālū <Arapça> ve dağı ḥasef fethile ḳuyunuñ şuyı çıḳduğı yire dirler kemā
  16. yuḳālū <Arapça> ve dağı ḥasef fethile bir taşlu yire ḳuyu ḳazup dağı çok şuyı çıḳmağa dirler yuḳālū <Arapça>
  17. <Arapça> el-ḥāsifü bi-kesri's-sini bir nesnei yire batırıcı ve aşığa geçürici ve dağı arıḳ nesneye de ḥāsifün dirler mehzülün gibi el-ḥāsifetü ve'l-ḥasifetü bi-kesri's-sini fihimā bebegi
  18. içine çökmüş ve şoğılmış göz el-ḥusüfü bi-zammeteyni bir mekân aşığa çökmek ve aşığa geçmek ve gözün bebegi şoğulup aşığa çökmek ve ay dutulmaḳ yuḳālū <Arapça>
  19. <Arapça> ve bābü'l-küllü celese el-ḥasifü bi-fethatin şümme kesratin şol taşlu yirde ḳazılmış ḳuyu-
  20. -dur ki şuyı çokluğundan kesilmez kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥaşku bi'l-fethi delüp içeri geçmek nüfuz gibi ve içerü
  21. geçirmek infāz gibi yuḳālū <Arapça> ve bābüḥü ḍarabe el-ḥasıḳu bi-kesri's-sini içerü geçiçi süni demüri ve
  22. oḳ kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥaslü bi'l-fethi yatlu ve kötü eylemek yuḳālū <Arapça> el-ḥasselü ve'l-ḥussälü bi-zammi'l-ḥā'i ve fethi's-sini'l-müşeddedeti
  23. fihimā zebün ve ḥor kimesneler zu'afā'ü gibi el-ḥasā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi bir otuñ adıdur el-ḥasā bi-vezni'l-'aşā tek ve yalnız ferd gibi yuḳālū <Arapça> ḥusrev
  24. bi-zammi'l-ḥā'i ve fethi'r-rā'i 'acem beglerinden bir begün adıdur yuḳālū <Arapça> faşlü'l-ḥā'i ve's-şini ve mā yüsellişühümā el-ḥaşenetü bi-fethateyni ḳuru ağac
  25. ve'l-cem' u ḥaşebün bi-fethateyni ve ḥaşübün bi-zammeteyni ve bi-süküni's-şini eyzan ve ḥuşbānü bi'z-zammi el-ḥaşşābü bi'l-fethi ve't-teşdidi ḳara ağac şatıcı el-ḥaşbü bi'l-fethi ma' a süküni's-şini ḳarışdıрмаḳ ḥılıḱ gibi
  26. ve ḳılıcuñ yüzüne şayḳal sürüp giren pasın giderüp al-çağın yüksegin düzeltmek ve şı'r geldügi gibi demek fikr idüp diḳḳat etmeden yuḳālū <Arapça>
  27. <Arapça>
  28. fihi ve bābü'l-küllü ḍarabe el-ḥaşibü bi-fethatin şümme kesratin iri ve butur şatır nesne ḥaşinün gibi el-ḥaşbā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi girye ve ḳuru nesne mü'enneş vaşıfdur yuḳālū <Arapça> el-ḥaşibü
  29. bi-fethatin şümme kesratin yüzi iri ve butur şatır ḳılıc ve yüzüne şayḳal urulup açılmış ve düzüdülmüş ḳılıc ezdāddandur kemā yuḳālū <Arapça>

183a

01. ezdād ve dağı bir ḳatıca yönelüp taşarlanmış oḳ kemā yuḳālū <Arapça> ve dağı yoğın ve arı deveye cemelün ḥaşinün dirler galizun ma'nāsına el-ḥaşibetü ke
02. 't-tabī' ati veznen ve ma'nen el-ḥuşāratü bi'z-zammi sofrā üstünde ḳalan yatlu ve kötü nesne ve dağı her nesnenün yatlusı ve kötüsü kemā yuḳālū <Arapça>
03. <Arapça> el-ḥaşrū bi'l-fethi bir nesnenün yatlusın ve kemin ayırtlayup gidermek yuḳālū <Arapça> el-ḥışāşü bi'l-kesri
04. bir ağacdur ki devenün burnunuñ kemirtliğine delerler dağı yakırı şoḳarlar

- dağı aña ip bağlayup yederler kemā yukālū <Arapça>
05. <Arapça> cem' idür vāhidi hıṣāšetün gelür el-ḥaṣṣū bi'l-fetḥi ve't-teṣdidi devenüñ burnunu delüp dağı ol didügümüz ağacı taḳmak ve dağı bir nesnenüñ içine girmek yukālū
06. <Arapça> el-ḥaṣāṣū bi'l-fetḥi ve'z-zammi ve't-tahfifi geçüp gidici ve bir nesnenüñ āsānılgıla içine girici kimesne kemā yukālū
07. <Arapça> el-ḥaṣāṣū bi'l-fetḥi ve'l-kesri yiryüzünde olan ufacıḳ canavarlar ḥaṣerāt gibi el-ḥuṣṣā'ü bi'z-zammi ve't-teṣdidi ve'l-meddi ḳulaḳ ardındağı
08. yüksecik kemük kemā yukālū <Arapça> el-ḥaṣṣā'ü bi'l-fetḥi ve't-teṣdidi ve'l-meddi ufacıḳ taṣlu ve balçıklı
09. yir arzın fihā ṫinü ve ḥaṣan gibi ve dağı bal arusu ve eşek arusu olduğı mevzi' kemā yukālū <Arapça> el-ḥaṣḥaṣatü bi-fetḥi'l-hā'eyni yaraḳ ve yaṣaḳ sesi
10. ve kāğıd āvāzı ve yeñi ḳaftān ve yeñi edik āvāzı ve buña beñzer nesnelere sesi ve āvāzı kemā yukālū <Arapça> ve dağı bir nesne yaraḳ sesi ve tuṣuldısı gibi ses-
11. –lendirmek yukālū <Arapça> el-ḥaṣḥāṣū bi'l-fetḥi südüden afyon etdikleri ot ve dağı ṣol cemā' at ki üzerlerinde
12. yaraḳ ve cebe cevşen ola el-ḥuṣ' utü bi-zammeteyni ve bi-süküni's-şini yire yaḳın alçaḳ depecük mütevāşī' atün gibi ve minhü'l-ḥadiṣ <Arapça> ve'l-cem' u ḥuṣa' un bi-zammetin
13. şümme fetḥatin ve ' inde'l-ba' zi ṣol yire dirler ki ne ziyāde taṣlu ve ne ziyāde balcuḳlu ola kemā ḳile <Arapça> el-ḥāşī' u bi-kesri's-şini meskenet idici
14. ve kendüyi alçaḳ görücü ve gözünü aṣağı bırağıp önün gözleyici ve ḳorḳucu kişi ve dağı ṣol tozlu mekān ki anca ḳoncaḳ ve inceḳ yir olmaya mü'ennesi ḥāşī' atün gelür yukālū <Arapça>
15. <Arapça> el-ḥuṣū' u bi-zammeteyni meskenet idüp alçaḳlık gösdermek ve boyun virmek ve āvāzın aṣağı ḳoyup yap yap söylemek ve gözün
16. aṣağı bırağıp gönün gözlemek ve önüne bakmak ve ḳorḳmak ḥaṣyet gibi yukālū <Arapça> ve bābü
17. 'l-küllü ḥaṣu'a eh-ḥaṣfetü bi'l-fetḥi ṫavşılıdı ve ḳıcıldı ḥassün gibi ve deprenmek ḥareket gibi ve ṫoñmiş ḳar ḳıvşıldı sesi ve āvāzı el-ḥaṣefetü bi-fetḥateyni deprenmek taḥriḳ gibi ve dağı ṣol taṣa dirler ki yirde ot
18. bitire ve'l-cem' u el-ḥaṣefetü bi-fetḥateyni kemā yukālū <Arapça> el-ḥuṣfü bi'l-kesri eyik buzağısı veledü'z-zabiyyeti gibi el-ḥaṣfü bi'l-fetḥi ḳıcıldamak ve āvāze virmek ve ṫoñmiş
19. ḳar üzerine yüziceḳ ḳuşadmak ve bir kimesnenüñ urup başın yarmak yukālū <Arapça>
20. <Arapça> ve bābü'l-küllü ḳarabe el-ḥuṣṣāfü bi'z-zammi ve teṣdidi's-şini yarasa didükleri ḳuş ḥuffāş gibi ve ' inde'l-ba' z ḳarlanḳic didükleri ḳuş ḥuttāf gibi
21. el-ḥaffāş bi'l-fetḥi ve't-teṣdidi bir erüñ adıdur el-ḥuṣūfü bi-zammeteyni yirde çok gitmek yukālū <Arapça> el-ḥaṣūfü bi-fetḥatin şümme zammetin tiz yürüyici kimesne racülün serī' un gibi
22. ve giceyle yürüyici deve ve'l-cem' u ḥuṣfün ve bi-zammeteyni ve süküni's-şini eyzan el-ḥāşifü ve'l-ḥāşifetü mişlühü ve'l-cem' u ḥuṣufün bi-zammeteyni el-ḥāşifü bi-fetḥatin şümme kesratin ḳar ṣelc gibi el-ḥaṣletü bi-fetḥatin şümme süküni's-şini eyzan
23. benevşi didükleri yemiş ki şaḳız ağacında biter maḳlı gibi ve ' inde'l-ba' z beneviş çekirdegi neva'l-maḳlı gibi ve dağı bilezük başı ve ḥalḥāl başı re'sü'l-esāviri ve'l-ḥalḥāli gibi ve'l-cem' u ḥaṣelün

24. bi-fethateyni ve bi-süküni's-şini ve dağı her nesnenün yatlusına ve kemine haşel dirler kemā yukālū <Arapça> el-ħaşmü bi'l-fethi burundan akan nesne sümük dirler muħāt gibi ve dağı bir kimesnenün
25. burnunuñ varup başına giren yirin ufatmağ yukālū <Arapça> el-ħaşemü bi-fethateyni bir marazdur ki burunda vāki' olur dağı bu maraz sebebiyle burunuñ koğusu azar ve
26. müteğayyir olur ve 'inde'l-ba' z kişi nesne koğusun duymamağ kemā yukālū <Arapça>
27. <Arapça> ve 'inde'l-ba' z ħaşem burunuñ yukarısı yoğın ve yüksek olmağ ve dağı bir nesnenün koğusu azmağ yukālū <Arapça> el-ħuşāmü bi'z-zammi ve't-taħfifi burnı yoğın
28. ve büyük kimesne ġalīzü'l-enfi gibi ve dağı burnı yoğın tağ kemā yukālū <Arapça> el-ħaşremü bi-vezni'l-ca' fera bal arusu cem' idür kendü lafzından vāhidi yoğdur
29. ve dağı az olur ki aru evine ve dağı ħaşremün dirler beytü'z-zenābir gibi ve dağı ħaşrem şol taşlara dirler ki andan kirec düzerler kemā yukālū <Arapça>

183b

01. ve dağı ħaşrem bir kimesnenün adıdur el-ħuşārimü bi-zammi'l-ħā'i ve kesri'r-rā'i sesler ve āvāzlar aşvāt gibi el-ħaşinü bi-fethatin sümme kesratin iri ve butar şatır nesne aħşen gibi el-ħaşnā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e
02. aħşenün mü'ennesidür ve dağı yarağı ve yasağı çok olan leşker yukālū <Arapça> el-ħuşnetü bi'z-zammi ve süküni's-şini el-ħuşūnetü bi-zammeteyni irilik ve butar şatır
03. olmağlık linün zıddıdur yukālū <Arapça> el-ħişānū bi'l-kesri iri ve butar şatır yir kemā yukālū <Arapça>
04. el-arzu el-ħāşvü bi'l-fethi ħurmānuñ yatlusı ve kemi erde'ü't-temri gibi ve dağı ağacunuñ ħurmāsı yatlu olmağ ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
05. temruhā ħaşvün el-ħaşyetü bi'l-fethi koğmağ ħavf gibi ve bilmek 'ilm gibi ve ummağ ricā' gibi ve sevmemek ve ħoş gelmemek kerāhet gibi yukālū <Arapça>
06. <Arapça>
07. <Arapça> el-ħaşyü bi'l-fethi sümme's-süküni iki kişi biri-
08. -biriyle koğuşmağda birisi birinden artuğ koğumağ yukālū <Arapça> el-ħaşyānū bi-vezni'l-'atşāni koğkucu el-ħaşyā
09. bi-vezni'l-'atşā koğkucu 'avrat el-ħaşiyyü bi-fethatin sümme kesratin sümme teşdidin kuru nesne yābis gibi faşlü'l-ħā'i ve's-şādi ve mā yüsellişühümā el-ħaşibü bi'l-kesri ucuzluğ ve otu ve ikini ön ve çok
10. olan diyār ve'l-cem' u aħşābun yukālū <Arapça>
11. el-ħaşbetü bi'l-fethi yemişi çok ħurmā ağacı ve'l-cem' u ħişābün bi'l-kesri kemā yukālū <Arapça> el-ħaşibü
12. ni' meti bol ve ucuz yir yukālū <Arapça> el-ħaşrū bi'l-fethi sekirdenün üstündeki inci yir kemā yukālū <Arapça>
13. el-ħāşiratü bi-kesri's-şādi böğür şākile gibi ve'l-cem' u el-ħavāşirü el-ħaşrū bi-fethatin şovuk berdün gibi ve el ve yāħūd ayak uyuşmak ve günün şovuğı ve katı olmağ yukālū <Arapça>
14. <Arapça> ve bābü'l-küllü şarabe el-ħaşirü bi-fethatin sümme kesratin şovuk nesne yukālū <Arapça> el-ħuşşu bi'z-zammi ve't-teşdidi

15. kāmıŝdan veya ağacdan yapılmıŝ ev kemā yukālū <Arapça> el-hāŝŝatū bi't-teŝdidi ba' zı nesneye ve ba' zı kimseye yarayup ve ba' zısında o-
16. –lup cümlei kaplamayan nesne ve dağı halkuñ eyüsine ve üründüsine dirler ki 'āmmenüñ zıddıdur ve'l-cem' u el-ḥavāŝŝu bi-teşdidi's-ŝādi el-ḥaŝāŝü ve'l-ḥaŝāŝetü bi'l-fetḥi fihimā ve't-taḥfifi yoğsulluk faqr gibi
17. ve küçürek yarığa ve yırtığa ve küçücüğe delüğe dirler kapu yarığı ve delügi gibi ve qalbur ve gürz ve bunlara beñzer nesnelere delügi gibi ve dağı çölmek altına konan taŝlaruñ arasındadı
18. delüklere dirler ve bulut arasındadı açuçuq yire dirler kemā yukālū <Arapça> el-ḥuŝuŝu bi-zammeteyni ve'l-ḥuŝuŝiyyetü
19. bi-zammi'l-ḥā'i ve fetḥihā ve'l-fetḥi efŝahu ve zammu's-ŝādi fihimā ve teŝdidi'l-yā'i ve'l-hāŝŝatū bi-teŝdidi's-ŝādi el-ḥıŝŝiŝā bi-kesrateyni ve teŝdidi's-ŝādi'l-ülā bir nesnei bir nesneye ḥāŝŝ eylemek ve ancak
20. anda bulunur eyleyüp ğayride bulunmaz eylemek yukālū <Arapça> el-ḥıŝŝānū
21. bi'l-kesri ŝümme't-teŝdidi nāsdan eyler ve üründülenmiŝler ḥavāŝŝ gibi yukālū <Arapça> el-ḥaŝfü bi'l-fetḥi ŝol 'arablar ayaklarına geydüklere
22. na' ldür ki bir niçe kat gönden dikerler ve bunuñ her bir katına ḥaŝfetün dirler ḥānuñ fetḥile ve ŝāduñ sükünile ve dağı ḥaŝfü fetḥ-i ḥāyile bu didüğüümüz ayak kabınuñ katlarını
23. bir yire cem' idüp dikmek ma' nāsına maŝdardur ve dađı muṭlaqā iki nesnei bir yire cem' idüp biribirine dikmek ulaŝdırmak ma' nāsına maŝdardur yukālū <Arapça>
24. ve yukālū <Arapça> ve bābühümā đarabe el-ḥaŝfetü bi-fetḥatin ḥurmā
25. yaprağından aŝılanur bir qaluñ qabdur ki içine quru ḥurmā qoyup ŝaqlarlar kemā yukālū <Arapça> ve dađı
26. ḥaŝfetün ziyāde qaluñ geysiye de dirler ol didüğüümüz ḥurmā qabına beñzidüp ve anuñ dağı cem' i ḥaŝfün ve ḥıŝāfün gelür ve minhül-ḥadıŝ <Arapça>
27. <Arapça>
28. ve dađı ḥaŝef fetḥateynile atuñ ve qoyunuñ iki böğürlere aq olmak olmak ma' nāsına maŝdardur yukālū <Arapça>
29. <Arapça> el-ḥıŝāfū bi'l-kesri deve toquz aylık köŝegin bıraqlamak ve 'inde'l-ba' zı butlacı olduğıundan bir yıl ve bir ay geçdükdün ŝoñra toğurmak ve butlamak yukālū <Arapça>

184a

01. <Arapça> el-ḥaŝüfü bi-fetḥatin şümme zammetin toquz aylık köşek
02. bıraqlamıŝ deve ve kıle <Arapça> el-ḥaŝifü bi-fetḥatin şümme kesratin bir niçe kat gönden dikilmiş na' l ya' nı cimcime didükleri ayakqabı ve dağı demür
03. rengine olan leŝkere de ketıbetün ḥaŝifün dirler ve 'inde'l-ba' zı ardından bir bölük atlu yetiŝen leŝkere dirler kemā yukālū <Arapça>
04. <Arapça> ve dağı her iki renge ki bir yir cem' olmuş ola aña da
05. ḥaŝifün dirler ve dađı ŝol yiñi ve tāze ŝağılmıŝ süd ki üstüne uyuŝmuŝ süd döküle aña da ḥaŝif dirler kemā yukālū <Arapça>
06. <Arapça> el-ḥaŝlā bi'l-fetḥi oq atmaqda bir kimse bir kimseye ğālib olup yeñmek kemā yukālū <Arapça>
07. <Arapça> ve dağı ḥaŝlün fetḥ-i ḥāyile ve sükün-i ŝādile oq atıŝmaqda örtüye

- çoduğları uca dirler kemā yukālū <Arapça>
08. <Arapça> ve dağı haşletün feth-i hāyile ve sükün-i şādile hūya ve haşlete dirler hallekātün gibi ve'l-cem' u hışālün bi'l-kesri ve dağı haşletün ok atışmağda bir kerre ğālib itmek ve yeñmege dirler kemā yukālū
09. <Arapça> el-ħuşletü bi'z-zammi bir yire divşirilmiş ve şarılmış ve bağlanmış saç kemā yukālū <Arapça> ve az olur ki bir yire cem' i olunup
10. bağlanan ve örülen saçta ve iplige de dirler ve dağı aşığa şarkan ağac ucuna da dirler kemā yukālū <Arapça> el-ħaşiletü bi-fethatin şümme
11. kesratin bāzū eti ve uyluk eti ve baldır eti ve her et ki siñirde ola kemā yukālū <Arapça> el-ħaşmü
12. bi'l-fethi ve sükün-i's-şadi sünükle birisinde nizā' idüp çekişen kimesne müfredi ve cemī' ve müşennāsı ve müzekkeri ve mü'enneşi beraberdür ve 'arablardan ba' zı bunu teşniye ve cem' itdi dağı ħaşmān
13. ve ħaşmūn didi zamm-ı hāyile ve dağı ħaşm bir kimse bir kimseye ħuşümetde ğalebe idüp yeñmek ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça> el-ħaşimü bi-fethatin
14. şümme kesratin ziyāde ħuşümet ve nizā' idici kişi şedidül-ħuşümeti gibi el-ħuşmü bi'z-zammi yük taynuñ ve degnek köşesi ve bucağı ve çuval ve hegbe ve bunlara beñzer nesnelere ki köşesi ve bu-
15. -cağı ve dağı her nesnenün köşesine ve bucağına ve kenārına ve ucuna ħuşm dirler kemā yukālū <Arapça> el-ħuşümetü bi-zammeteyni biribiriyile nizā' idişmek ve çekişmek
16. ma' nāsına isimdür kemā yukālū <Arapça> el-ħaşimü bi-fethatin şümme kesratin ħuşümet ve nizā' idici kişi ve'l-cem' u el-ħuşamā' ü bi'z-zammi şümme'l-fethi ve bi'l-meddi el-ħuşiyetü bi'z-zammi ve'l-kesri taşak yumur-
17. -dası ve cem' uhümā el-ħuşī bi-zammi'l-ħā' i ve kesrihā ve's-şādü meftūhatün fihimā ikisinün de müşennāsı ħuşyān gelür ħazf-i tāyile ve az olur ki ħuşyetān dağı gelür tānuñ zikrile ve ba' zılar
18. katında ħuşyetān diyü tāyile taşak yumurdalarına dirler ve tāsız taşak yumurdalar içinde olduğı derilere dirler kemā yukālū <Arapça>
19. <Arapça> el-ħaşā bi'l-fethi ve'l-ħiṣā' ü bi'l-kesri ve'l-meddi tavar ve insān inmek ya' nī taşkın çeküp çıkarmak yukālū <Arapça>
20. eyzan <Arapça> el-ħaşıyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin inenmiş tavar ve insān ve'l-cem' u ħiṣyāni ve ħiṣyetün bi'l-kesri fihimā faşlü'l-ħā' i ve'z-zādi ve mā yüsellişühümā el-ħiṣābü bi'l-kesri
21. şol nesnedür ki anuñla nesne boyarlar kemā yukālū <Arapça> el-ħazbu bi'l-fethi nesne boyamak yukālū <Arapça> ve ħurmā ağacı yeşil olmak iħzirār gibi
22. yukālū <Arapça> el-ħuşayetü bi-zammetin şümme fethatin çok kına baķınıcı 'avretü'l-mer' eti'l-keşirāti'l-iħtizāb gibi el-ħāzibü bi-kesri'z-zādi nesne boyayıcı ve dağı şol irkek deve kuşuna
23. dirler ki evvel bahār otun otlamağa kuru incikleri kızara ve yāħūd şarara kemā yukālū <Arapça>
24. el-ħāzibü bi-fethatin şümme kesratin kınalu ve boylu nesne el-keffü el-ħāzibü gökde bir yılduzuñ adıdur el-ħāzbü bi'l-fethi katı katı ve tiz tiz yimek eklün şedidün gibi ve ağacuñ dikenini kesmek ve budamak
25. ve muṭlakā kesmek kaṭ' gibi ve yaş nesne kesmek każbun raṭbun gibi ve dağı bir yumşak nesne ufatmak iki bükme yukālū <Arapça>
26. <Arapça> ve dağı yaş yemiş bir kaç gün turmağla buruşmak yukālū <Arapça> ve bābü

27. 'l-küllü đarabe el-ħazabü bi-fethateyni yaşken kesilmiş çıbık kemā yukālü <Arapça> el-ħazādü bi'l-fethi dikensiz yumşak ağac kemā yukālü <Arapça> el-ħazīdü
28. bi-fethatin şümme kesratin dikenı ve kurası kesilmiş ve budanmış ağac el-ħazratü bi'l-fethi ve süküni'z-zādi yeşil didükleri renk levnü'l-aħzari ma' nāsına ve az olur ki ħuzratün yaş yemişe dirler alma ve amrud
29. ve bunlaruñ ġayri yemiş gibi ve kavun ve karpuz ve ħıyār gibi ve dağı yinen gök ota da dirler tere ve tarđun ve şoğan ve şarımşak ve bunlara beñzer nesnelere gibi ve bu ma' nāya cem'

184b

01. ħuzarun bi-zammetin şümme fethatin ve dağı ħuzratün deve rengine ve at rengine şol renege dirler ki anda bozluğa kırılık karışmış ola ya' nī koñur ola kemā yukālü <Arapça>
02. <Arapça> ve dağı ħuzrat insān rengine kara yağır renege dirler kemā yukālü <Arapça> el-ħazrā'ü
03. bi'l-fethi ve'l-meddi aħzaruñ mü'ennesidür ya' nī şol yeşil nesneye dirler ki mü'ennes ola ve dağı gökde ħazrā'ü dirler kemā yukālü <Arapça> ve dağı üzerlerine cebe cevşen ve yarak
04. yaşak reñgi ġālib olan leşkere de ketībetün ħazrā'ü dirler ve fi'l-ħadış <Arapça>
05. <Arapça> ve cem' u'l-küllü ħazrāvāt bi'l-fethi ve dağı ħazrāvāt feth-i ħāyile yaş yemişlere dirler alma amrud ve bunlara beñzer yemişler gibi ve kavuna ve karpuz ve ħıyara ve dağı
06. şol yanan gök otlara dirler yeķülü gibi ki şoğana ve şarımşaga ve tereye ve tarđuna ve bunlara beñzer otlara dirler ve dağı her nesnenüñ ulusuna ve büyüüne de ħazrā'ü dirler
07. ve minhü kavluhüm <Arapça> el-ħaziru bi-fethatin şümme kesratin yeşil nesne aħzar gibi ve mü'ennesi ħaziratun gelür ve minhü kavluhüm <Arapça>
08. <Arapça> ve dağı ħazirun feth-i ħāyile ve kesr-i dādla ve kesr-i ħāyile ve süküni-ı zādla müsā peyđamberüñ şāhibine dirler ki ikisinüñ kur'ānda ve ħadışde bir ħikāyeti meşhuresi vardur
09. el-ħızru bi'l-kesri bir nesne zāyi' olup ' abeş yire gitmek yukālü <Arapça> ħuzaratün bi'z-zammi deñizüñ adıdur ġayr-i munşarifdür te'nīşi lafzi ve ' alem için kemā yukālü <Arapça>
10. ma' rifetün lā tenşarifün li't-te'nīşi ve'l-'alemi el-ħuzāriyyü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'i gök karga didükleri kuş ahyel gibi el-ħazrāru bi'l-fethi ve't-teşdidi şuyı çok süd el-lebenü'l-keşirü
11. 'l-mā'i gibi ve dağı şol yinen gök otlardan evvel yetişene de ħuzrāru dirler kemā yukālü <Arapça> el-ħuzrāru bi'z-zammi ve teşdidi's-şādi ve'l-kaşri ekin zira' gibi el-ħaziratü bi-fethatin şümme kesratin
12. şol ħurmā ağacına dirler ki korusu dağı gökiken dökile kemā yukālü <Arapça> el-ħazħazatü bi-vezni'd-daħraceti şu deprendirmek ve şuya beñzer nesnelere deprendirmek ve çalkandırmak yukālü <Arapça> ve dağı ħazħazatün meni indirmekçün fercden ġayri yire zeker sürmege ve deprendirmege dirler kemā yukālü
14. <Arapça> ve minhü'l-ħadış <Arapça> kezā fi'n-nihāyeti el-ħazāzu bi'l-fethi
15. ve't-tahfifi ' avratlar bezeginden azıçık nesne kemā yukālü <Arapça> ve dağı

- yazı yazdukları mürekkebe de ḥazāz
16. dirler midād ve nefis gibi ve az olur ki bu ma' nāda kesr-i ḥāyile daḥı gelür el-ḥazīzü bi-fethateyni şol ufacıḳ aḳ boncuḳlara dirler ki ḳalayıḳlar ṭaḳınırlar kemā yuḳālū <Arapça>
  17. <Arapça> el-ḥazḥāzu ve'l-ḥazḥāzatü bi'l-fethi fihimā 'āḳılsız kişi aḥmak gibi ve daḥı ḥazḥāz feth-i ḥāyile deve baḳladuḳları ḳaṭrāna dirler el-ḥuzāḥiz bi-zammi
  18. 'l-ḥā' i'l-ülā ve kesri's-şāniyeti şuyı ve ağac çok mekāna dirler mü'ennesi ḥuzāḥuzatü gelür yuḳālū <Arapça> el-ḥaza' u bi-fethateyni omuz başından boyun aşığa
  19. çökük ve düşük olmak kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥuza' atü bi-zammetin
  20. şümme fethatin her kişiyeye tevāzu' ve meskenet idici kişi el-ḥaz' atü bi'l-fethi ve süküni'z-zādi bir nesneye ḳamçı ṭoḳunduḳı vaḳtın ḥāşıl olan ses ve āvāz şavtu vaḳ' i's-savṭi ma' nāsına
  21. el-ḥāzi' u bi-kesri'z-zādi tevāzu' ve meskenet idici kişi ve'l-cem' u ḥız' ānū bi'l-kesri ve ḥuzza' un bi-zammetin şümme fethatin ma' a teşdidin el-ḥazū' u bi-fethatin şümme zammetin mişlühü ve'l-cem' u ḥuz' un bi-zammetin şümme süküni'z-zādi eyzan el-ḥuzū' u
  22. bi-zammeteyni ve'l-ḥuz' āni bi'z-zammi ve'l-kesri tevāzu' ve meskenet itmek ve alçaḳlık gösderüp muṭi' münḳād olmak ve sözi yumşaq söylemek yuḳālū <Arapça>
  23. <Arapça>
  24. <Arapça> zekereḥü fi'n-nihāyeti el-ḥazfü bi'l-fethi ve'l-ḥuzāfü bi'z-zammi oşurmak ridām gibi yuḳālū <Arapça>
  25. yā ḥazāfi bi'l-fethi ve'l-binā' i 'ale'l-kesri el-ḥazālū bi-fethateyni yaş olmak yuḳālū <Arapça> el-ḥazilū bi-fethatin şümme kesratin yaş nesne raṭbün gibi ve yumşaq tāze ot nebāt
  26. nā' im gibi el-ḥuzulletü bi-zammeteyni ve teşdidi'l-lāmi tāze ve ṭorı nesne ve eyi nesne yuḳālū <Arapça> el-ḥaziletü çayır çemen ravza gibi el-ḥazmü
  27. bi'l-fethi bir nesnei depip ve azularıyla çinemek ve yemek ve 'inde'l-ba' z ağızuñ cemī' iyle yemek yuḳālū <Arapça> el-ḥuzmetü bi-zammetin
  28. ve teşdidi'l-mīmi bilegin yoğun yiri müstaḳlızu'z-zirā' i gibi ve daḥı her nesnenüñ büyüḳü mu' azzamü külli emrin gibi el-ḥızammü bi-kesratin şümme fethatin şümme teşdidin çok kimesneye dirler cem' u keşirün gibi ve 'atāsı
  29. çok kişi keşirü'l-'atā' i gibi ve yaşlu deve ba' irün müsinnün gibi ḥazzamü bi-fethi'l-ḥā' i ve'z-zādi'l-müşeddedeti bir şavtuñ adıdur ve bir erüñ adıdur el-ḥuzametü bi-zammetin şümme fethatin ḳatı çiyneyici ve yiyici şedidü

185a

01. 'l-ḥazmi gibi el-ḥazimetü bi-fethatin şümme kesratin şuyı iri bişmiş buḳday kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥazrametü bi-vezni'd-daḥraceti bir nesnei iki nesnenüñ arasında ḳılup
02. şāfi birinden ḳılmamak kemā yuḳālū <Arapça> ve devenüñ ḳulagınuñ kenārın kesmek yuḳālū <Arapça>
03. <Arapça> el-ḥızrımü bi-kesrateyni beynehümā sükünün şuyı çok deñiz el-baḥrū'l-keşirü'l-mā' i gibi ve 'atāsı çok kişi keşirü'l-'atā' i gibi ve daḥı her nesne ki ḳiñ ve çok ola ḥızrım dirler ve'l-cem' u
04. el-ḥazārimü bi'l-fethi el-ḥuzarimü bi-zammetin şümme fethatin şümme

- kesratin keler yavrusı veledü'z-żabbi gibi el-ḥazārimetü bi-fethi'l-ḥā'i ve kesri'r-rā'i 'acemden bir ḳavimdür ki evvel islāmda diyārlarından ḳıḳup gelüp
05. diyār-ı şāmda sākin oldılar kemā ḳile <Arapça> faşlü'l-ḥā'i ve't-tā'i ve mā yüşellişühümā el-ḥaṭa'ü
06. bi-fethatin 'alā vezni't-talebi el-ḥaṭā'ü bi-fethatin ve bi'l-elifi beyne'l-tā'i ve'l-hemzeti i ve'l-hemzeti yañılmaḳ ve yañılış yola gitmek ḳaşdile ve 'inde'l-ba'z ḳaşdile veya sehville ve yañılış nesne ki 'amduñ ve
07. şavābuñ zıddıdur yuḳālū <Arapça> el-ḥıṭ'ü ve'l-ḥıṭā'etü
08. bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti fi'l-āhiri günāh zenb gibi ve günāh itmek yuḳālū <Arapça> el-ḥaṭi'etü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şümme hemzetin ve bi-yā'in müşeddedetin eyzan
09. bi-ğayri hemzetin günāh ma' nāsına isimdür ve'l-cem' u el-ḥaṭāyā bi'l-fethi el-ḥaṭbu bi'l-fethi bir nesnenüñ sebebi sebebü'l-emri ma' nāsına ve daḳı emrün ve şānun ve ḥālün ma' nāsına yuḳālū <Arapça>
10. ve ḳile <Arapça> ve yuḳālū <Arapça> ve daḳı ḥaṭbün feth-i ḥā'ile bir kimse bir kimseye muvācehe söz söylemege dirler yuḳālū
11. <Arapça> el-ḥıṭābü bi'l-kesri mişlühü yuḳālū <Arapça> el-ḥıṭbetü bi'l-kesri ve'l-ḥaṭbü bi'l-fethi ve'l-ḥıṭıṭbā bi-kesrateyni ve teşdidi't-tā'i
12. ve fethi'l-bā'i nikāḥlanmaḳcün ve kız ve 'avrat dilemek ve istemek ve dilenmiş ve nişān ḳonmuş kız ve 'avrat ḥaṭbetün dirler yuḳālū <Arapça>
13. <Arapça> el-ḥıṭbü bi'l-kesri ve'l-ḥaṭıṭbü bi-kesri't-tā'i kız ve 'avrat dileyen ve isteyen er ve daḳı ḥıṭbün kesri-i ḥāyile dilenmiş ve nişān ḳonmuş kıza ve 'avrata da dirler kemā yuḳālū <Arapça>
14. <Arapça> el-ḥıṭbetü bi'z-żammi ve'l-ḥaṭbü minber üstünde veya ḳayri nesne üstünde ḥıṭbe oḳumaḳ ve allāhü te' a.lanuñ rızāsı olduḳı
15. sözi söylemek ve daḳı allāhü te' a.nuñ rızāsı olduḳı söze de ḥıṭbe dirler yuḳālū <Arapça>
16. el-ḥaṭābetü bi'l-fethi ḥaṭib olmaḳ yuḳālū <Arapça> el-ḥıṭābetü bi'l-kesri ḥaṭıḳlık şān'atı el-ḥıṭbān ebū cehil ḳapuzı didükleri nesne şararup
17. daḳı anda yeşil ḥaṭṭlar olmaḳ el-ḥaṭbā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e şol ḳancıḳ eşekdür ki üzerinde yeşil renk ola ve 'inde'l-ba'z oñuḥası üzerinde bir toḳru uzun ḥaṭṭ olan
18. ḳancıḳ eşek el-ḥaṭṭābü bi'l-fethi ve teşdidi't-tā'i mübālaḳayla ḥıṭāb idici el-ḥaṭābiyyetü bi'l-fethi ve teşdidi't-tā'i ve'l-yā'i revāfiżdan bir tā'ifedür ebī ḥıṭāb dirler bir kimesne mensūbdur
19. ve bunüñ aşḥābdur ki bunlara kendülere muḥālefet iden kimesnelerüñ üzerlerine yalan ṭanıḳlık virmegi cāyız görürdi ve emri derdi ve 'inde'l-ba'z bir tā'ifenüñ 'ādetleri bu idi ki
20. kimesne ḳanlarından and içseydi anuñ için ṭanıḳlık virmegi cāyız görürler idi ve şehādet daḳı iderlerdi el-ḥaṭarü bi-fethateyni yoḳ olmaḳa yaḳın olmaḳ işrāfün 'ale'l-helāki gibi ve daḳı bir ḳaç kimesne
21. ortalarından ḳoduḳları uc kemā yuḳālū <Arapça> ve daḳı ḳişinüñ ḳadrine ve mertebesine dirler ve daḳı mişşine ve begdeşine dirler kemā yuḳālū <Arapça>
22. <Arapça> el-ḥıṭru bi'l-kesri bir otdur ki anuñla nesne boyarlar ve daḳı şuyı çoḳ süde dirler lebenün keşirü'l-mā'i gibi ve çoḳ deve sürüsüne dirler ibilün keşiratün gibi
23. ve daḳı şol ḳabuḳı şoyulmuş ḳoza dirler ki oḳlancıḳlar oynarlar yuḳālū <Arapça> el-ḥaṭrū bi'l-fethi ve'l-ḥaṭrānū bi-fethatin deve

24. apışıp dağı kıyruğını bir nice def' a yukaru kıaldurup dağı yine uyulıklarına urup çarpınmak yukālū <Arapça>
25. <Arapça> ve dağı hařarān fethateynile süni ditremek ihtizāz gibi ve 'inde'l-ba'z süni yukaru kıalkmak ve aşağa inmek ve dürtmekçün ve dağı bir kimesne şalını şalını ve
26. çalkanı çalkanı yürümek yukālū <Arapça> el-ħazzāru bi'l-fethi
27. řümme't-teřđidi ditreyici süni yukālū <Arapça> ve dağı süniyle dürtücü er yukālū <Arapça> el-ħuřretü bi-zammeteyni bir kimesne ulu olmak ve
28. mertebe ıssı olmak <Arapça> el-ħuřrū bi-zammeteyni gōñüle ve ħāřıra nesne düřmek yukālū <Arapça> el-ħāřirū
29. bi-kesri't-tā'ı gōñül kıalb gibi el-ħāřiretü gōñüle düşen nesne ve'l-cem' u el-ħavāřiru el-ħāřirū bi-fethatin şümme kesratin devenūñ yuları şapı zimāmül-ba'iri gibi ve 'inde'l-ba'zi muřlakā örme ve urđan ħabl gibi ve dağı kıararı ve naşıbi olan kışi

185b

01. yukālū <Arapça> el-ħařtu bi'l-fethi ve't-teřđidi uzunluğı olup eni olmayan nesne ve yazı muřlakā ve dağı bir nesneden men' itmekçün ve fāl itmekçün remmāller barmağıla
02. kıumda yazduğları yazı ve'l-cem' u ħuřuř bi'z-zammi ve dağı ħařt yemāme vilāyetinde bir mevzi' uñ adıdur ki süni ağaclarını ve kıargıların ve kıargıların hind vilāyetinde çıkırırlar dağı getürürler
03. düzerler ve şoğrudurlar ve anuñçün rummāhun ħařiyyetün dirler ve dağı ħařt kufe kıurbunda bir mevzi' uñ adıdur ve dağı yazmak ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
04. ey ketebe ve dağı ħařt yarmak ma' nāsına maşdardur yukālū <Arapça> el-ħiřřatü bi'l-kesri ve't-teřđidi bir mekāndur ki kışi anuñ üzerine ħařt çer ve şınur keser
05. binā yapmakçün kemā yukālū <Arapça>ve dağı pādiřāh bir şehri feth idüp dağı yirlerini gāziler ortasında kıismet itdügi zamānda
06. şaşra kıoyup namāz kıılmağçün ta'yin idüp namāz kıılmağçün ta'yin idüp ve ħařt urduğı mescid mescidü'l-ħiřřati dirler ve'l-cem' u ħiřřatün bi-vezni 'inebin ve minhü ħiřřatü'l-kufe ve'l-başra el-ħuřřatü bi'z-zammi ve't-teřđidi
07. emr ü řān ve kışşa ma' nāsına gelür ve dağı ħācet ma' nāsına da gelür yukālū <Arapça>
08. <Arapça> ve dağı ħiřřa ħařtdan nokta gibidür el-ħařuřü bi-fethatin şümme kesratin geyik boğası ki yeri dirnağı ucuyla
09. eřüp cizer kemā yukālū <Arapça> el-ħařiřübi-fethatin řümme kesratin uyurken ħoruldamak ħařiř gibi el-ħařatü řol yirdür ki iki yanına yađmur
10. yađa dağı anuñ üzerin yađmayla kemā yukālū <Arapça> el-ħařfü bi'l-fethi kıapmak ve tiz olmak yukālū <Arapça>
11. <Arapça> el-ħařfetü bi'l-fethi bir kerre kıapmak ve dağı deri kıoyundan kıurd
12. kıapduğı pāreye de ħařfetün dirler le-ħuřřāfü bi'z-zammi şümme't-teřđidi kıılanguç didükleri kıuş ve dağı ucı egri demür ki anuñla nesne alurlar ve kıaparlar çerđal gibi ve dağı
13. bekrenūñ iki yanındaki ergice demür ki anda bekrenūñ iki olur ve dağı yıtıcı kıuřlaruñ řuya deydükleri barmağına ardındağı barmağıdur ħuřřāf dirler ve cem' u'l-küllü ħařāřif

14. el-ḥaṭṭāf bi'l-fetḥi ve't-teşḍīdi şeytāna dirler meleklerden söz ḳapduḳlarıçün ve uğruladuklarıçün el-ḥāṭifü bi-kesri't-ṭā'i ḳapıcı ve daḫı ḳurd zi'b gibi ve daḫı şimşek ki göz
15. ḳamaşdırur ve gözüñ nūrun ḳapar berḳun ḥāṭifün dirler ve daḫı şol refrāk didükleri ḳuşa ki şu içinde gölgesin görse ḳapmaḳ ister aña da ḥāṭifü zıllin dirler el-ḥāṭifü bi-fetḥatin
16. şümme kesratin tiz geçi serī' u'l-merri gibi ve deve boynını ilerü ve girü ve yine yine tiz tiz yürümek el-ḥaṭafā bi'l-feteḥāti deve bu didügümüz üslüb üzre yürümek el-ḥāṭifetü bi-fetḥatin şümme kesratin südlü bulamac
17. el-ḥazlū bi-fetḥateyni şarkık ḳulaḳlu olmaḳ ve daḫı fāsīd ve muḫṭarr söz söylemek yuḳālū <Arapça>
18. el-ḥazlā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'i ḳulaḳları uzun ve şarkık dişi tavar ve şarkık ḳulaḳ üzünün müsterziyetün gibi el-ḥaṭilū bi-fetḥatin şümme kesratin deprenici nesne ve tiz virici kişi yuḳālū <Arapça>
19. <Arapça> el-ḥaṭlū bi'l-fetḥi ve sükūni't-ṭā'i kediye dirler sinnevrün gibi el-ḥaṭmū bi'l-fetḥi her ḳuşuñ burnı minḳār gibi ve tavaruñ burnı ve aḡzı ucı
20. maḳdemü enfi'd-dābbeti ve femühā ma'nāsına ve daḫı ḥaṭm fetḥ-i ḥāyile devenüñ boynuna bir ipüñ ucı bağlayub daḫı burnı üstünden ṭolundurub yine ol ipe ṭaḳar yular eylemek ma'nāsına
21. maşdardur yuḳālū <Arapça> ve daḫı devenüñ burnı üstünden bir yañaḡına inince ṭaḡ çekmek yuḳālū <Arapça>
22. <Arapça> el-ḥuṭametü bi'z-zammi ve'l-fetḥi ṭaḡ burnı ki ilerü ve sivrerir enfü'l-cebeli'l-müteḳaddimi gibi ḥaṭmetü bi'l-fetḥi enşārdan bir ḳabilenüñ adıdur el-ḥiṭmiyyü bi'l-kesri
23. ve teşḍīdi'l-yā'i bir nesnedür ki anuñla baş yurlar el-ḥaṭvü bi'l-fetḥi adım admaḳ yuḳālū <Arapça> el-ḥaṭvetü bi'l-fetḥi bir kerre adım admaḳ ve'l-cem' u ḥaṭavātün
24. ve ḥiṭa'ün bi'l-kesri ve'l-meddi el-ḥuzvetü bi'z-zammi ve sükūni't-ṭā'i adım ki iki ayak arasınıñ ayrıḳlaḡına dirler mā beyne'l-ḳademeyn ma'nāsına ve cem' u'l-ḳilleti ḥuṭavatin bi-zammetin ve bi-fetḥi't-ṭā'i
25. ve bi-sükūnihā eyzan ve cem' u'l-keşreti ḥuṭan bi-zammetin şümme fetḥatin faşlü'l-ḥā'i ve'z-zā'i ve mā yüşellişühüma el-ḥazrafetü bi-vezni'd-daḫraceti deve adımını giñ giñ adup tiz tiz yürümek yuḳālū <Arapça>
26. <Arapça> el-ḥazravü bi'l-fetḥi semirip et biribiri üstüne biñişüp şıḳışmaḳ yuḳālū <Arapça>
27. <Arapça> el-ḥazavātü bi-feteḥātin semirip iki biribiri üstüne biñişen kimesne ve tavar kemā yuḳālū <Arapça> faşlü'l-ḥā'i ve'l-fā'i ve mā yüşellişühümā
28. el-ḥaftü bi'l-fetḥi gizlü söylemek isrārü'l-mantıḳi gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥufātü ve'l-ḥufütü bi'z-zammi fihimā añsızladın ölmek yuḳālū <Arapça>
29. <Arapça> ve daḫı ḥufvetün zammile āvāz ve ses aşıḡa olmaḳ ve ses kesilüp ebsem olmaḳ yuḳālū <Arapça>

186a

01. <Arapça> el-ḥāfitü ve'l-ḥāfitetü bi-kesri'l-fā'i fihimā yumşaq tāze ekine dirler kemā yuḳālū <Arapça>
02. <Arapça> el-ḥafecü bi-fetḥateyni devenüñ iki ḳıç ayakları daḫı kendüsi ḳaldırmadın datır yirüñ ḳalḳmaḡa ivmek yuḳālū <Arapça>
03. <Arapça> ḥafācetün bi'l-fetḥi benī' āmirden bir ḳabilenüñ adıdur el-ḥacü

- bi'l-fethi tavar irkegi dişisine aşmak ve qaralamağ ve az olur ki insān
04. cimā' itmek ma' nāsına da isti' māl olunur kemā yuqālū <Arapça> el-ḥafūdū bi-fethatin şümme zammetin a' zāsı bilürmedin köşegin birağan deve kemā yuqālū <Arapça>
05. <Arapça> el-ḥafyededū bi-vezni's-seferceli irkek deve kuşu yeyni ve yügrek ola el-ḥafifū mine'z-zulmāni gibi el-ḥafrū bi'l-fethi şaklamak ḥıfz gibi ve kırtarmağ icāret gibi ve bir kimse
06. bir kimseye şaklayıcı olmağ yuqālū <Arapça>
07. <Arapça> el-ḥufratū bi'z-zammi ve'l-ḥufāretū bi'z-zammi ve'l-kesri el-'ahdū ve'z-zimmetū el-ḥafirū bi-fethatin şümme kesratin şaklayıcı ve kırtarıcı ḥafız ve mücır gibi el-ḥaferū bi-fethateyni qatı utanmağ
08. şiddetū'l-ḥayā'ı gibi yuqālū <Arapça> el-ḥafirū bi-fethatin şümme kesratin qatı utanıcı er el-ḥafiretū bi-fethatin şümme kesratin qatı utanıcı 'avrat el-ḥāfūru bi-zammi'l-fā'ı bir dürlü otdur el-ḥafeşū bi-fethateyni göz küccük olmağ
09. ve göz yirlüce zebūn olmağ za'fü'l-başari ḥılqaten ma' nāsına ve dağı göz şoñradan gice görür ve gündüz görmez ve bulutlu günde kör bulutsuz günde görmez olmağ yuqālū <Arapça>
10. <Arapça>ve bābühümā tarabe ve'r-racülū aḥfeşū el-ḥuffāşū bi'z-zammi ve teşdidi'l-fā'ı yaraya
11. ve'l-cem' u el-ḥafāfişū bi'l-fethi ve't-taḥfifi el-ḥafzu bi'l-fethi yavaşlık da'atün ve sükünün gibi ve dirilik eyü ve hoş olmağ sey'atü'l-'ayşi gibi ve yap yap yürümek ve yavaş yürümek seyrün leyyinün gibi ve dağı aşığa endirmek
12. ve alçağ eylemek ki ref'ün zıddıdur ve yap yap söylemek ḡazzu's-şavti gibi kemā yuqālū <Arapça>
13. <Arapça> ve dağı ḥafz nuḥāt qātında cerre dirler ki elqāb-ı i' rabdandur ve dağı bir ismi mecrūr itmek ma' nāsına masdardur ve yuqālū <Arapça>
14. eyzan qarabe ve ismü'l-fā'ı ili mine'l-küllü el-ḥāfizu el-ḥıfāzu bi'l-kesri ve'l-ḥafzu bi'l-fethi kızcugazlar sünnet eylemek yuqālū <Arapça> el-ḥāfizatū bi-kesri
15. 'l-fā'ı kızcugazlar sünnet idici 'avrat ḥātinētün gibi el-ḥafizū eyü hoş dirlik yuqālū <Arapça> el-ḥaf' u bi'l-fethi aqlıqdan ve ḡayriden başı çizinüp düşmek yuqālū <Arapça>
16. mim bābi qata' a <Arapça> el-ḥuffū bi'z-zammi ve't-teşdidi edik ve'l-cem' u ḥıfāfün bi'l-kesri ve dağı deve dırnağı ve az olur ki deveye de ḥuffün dirler ve'l-cem' u aḥfāfün ve dağı
17. ḥuffün şol qatı berk yire dirler ki üstünde yalçısı yaldırıya ve hiç ot bitirmeye el-ḥıffū bi'l-kesri ve't-teşdidi yeyni nesne ḥafif gibi ve dağı azacığ cemā'at yuqālū <Arapça>
18. <Arapça> ve dağı yaşlu deve müsün gibi ve dağı deve ağına dirler femü'l-ba'iri gibi <Arapça> el-ḥıqqatū bi'l-kesri
19. ve't-teşdidi yeyni olmağ ve ḥıdmetde yeyni ve çabuk olmağ yuqālū <Arapça>
20. el-ḥufāfū bi'l-kesri yeyni ve çābūk kişi yuqālū <Arapça> el-ḥufūfū bi-zammeteyni az olmağ ve yeyni olmağ ve ivmek ve tiz olmağ 'acele ve sür'at gibi yuqālū <Arapça>
21. ḥıffet zaḥmet <Arapça> el-ḥafifū yeyni ve ḥıdmetde tiz ve çābūk ve'l-cem' u aḥfāf ve ḥıfāf bi'l-kesri ḥaffān bi'l-fethi ve't-teşdidi
22. bir arslan çok mevzi'ün adıdur ismü mevzi' in me'sedetün gibi el-ḥafku bi'l-fethi ve'l-ḥafeḡāni bi-fethateyni yürek oynamak ve ditremek ve şancağ

- ditremek ve ılıkım şalkım didükleri nesne oynamak ve
23. ditremek yukālū <Arapça> ve bābü'l-küllü dāra ve naşara <Arapça> ve dağı hafek feth-i hāyile şişmek oynamak ve dağı otururken tapını tapını
24. oymak ve dağı bir inni ve yassı nesneyle urmak ve kaçımak ve kılıcla bir nesnei ańlıcağ urmak yukālū <Arapça> ve dağı
25. <Arapça> ve dağı kuş
26. ucmağ yukālū <Arapça> ve dağı hafakān fethateynile yil gürüldemek ve seslenmek yukālū <Arapça>
27. el-hāfikān bi-kesri'l-fā'i güneş toğduğı tarafda ve batduğı tarafda olan gök kenārları kemā yukālū <Arapça> el-ħaqqāku
28. bi'l-fethi şümme't-teşdidi ayađınıñ gögsi inni ve yassı er yukālū <Arapça> hafakatü'l-ħaşā karnı küçük ' avrat hamışatün gibi el-ħufūku bi-zammeteyni yılduzlar
29. batmağ yukālū <Arapça> ve dağı deprenmege dirler ıztırāb gibi el-ħafiku bi-fethatin şümme kesratin yil inildisi ve kıcıldısı <Arapça> ma' nāsına

186b

01. ve dağı şol giñ yazıya dirler ki anda serāb oynaya ve deprene yukālū <Arapça> el-ħafvü ve'l-ħafā bi-fethi'l-ħā'i ve süküni'l-fā'i fihimā şimşek
02. bulut kenārlarında yapca yapca aykırısına talabımağ yukālū <Arapça> ve dağı hafā feth-i hāyile ve süküni
03. fāyile gizlemek ve örtmek ketm gibi ve āşikāre itmek ve açmağ izhār gibi <Arapça>
04. ħucretühünne el-ħafā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi gizlenmek ve örtünmek istitār gibi ve āşikāre olmağ zuhūr gibi yukālū <Arapça>
05. <Arapça> kezā fi'l-mağribi el-ħifā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi şol ' abāya dirler ki anuñla şu tulumı örterler kemā yukālū <Arapça>
06. <Arapça> el-ħāfi bi-kesri'l-fā'i gizlü nesne ħafıyyün gibi ve dağı cinī tayıfesi el-ħāfiyetü bi-kesri'l-fā'i ve taħfifi'l-yā'i benī ādemüñ gevedesinde gizlenen ciniler kemā yukālū <Arapça>
07. <Arapça> el-ħavāfi bi'l-fethi ve kesri'l-fā'i kuş kanadlarınıñ ucundağı ön uzun yeleklerden aşaağ olan ufağ yelekler kemā yukālū <Arapça>
08. <Arapça> ve dağı ħavāfi diyü ħurmā ağacınıñ depe-
09. -sinden uzun budağlarınñ çevresindeki ufacuğ budağlara direr vāhidi ħāfiyetün gelür kemā yukālū <Arapça> el-ħufyetü bi'z-zammi gizlülük el-ħafıyyü bi-fethatin şümme kesratin
10. şümme teşdidin gizlü nesne ħāfi gibi ve'l-cem'u el-ħafāyā bi'l-fethi el-ħafıyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin ħafıyyün mü'ennesidür ki gizlü nesneye dirler ve dağı şol kıuyuya dirler ki evvel bir miğdār qazarlar dağı
11. bir zamān qorlar örtüler ve yumlar andan soñra qazarlar ve toprağın çıkarup irtelerler ve dağı ħafıyye bir arslan yatığı ve tıruğı yire dirler me'sedetün ma' nāsına ve dağı ħafıyye
12. cin dutmağa ve yapışmağa dirler yukālū <Arapça> faşlü'l-ħā'i ve'l-kāfi ve mā yüşellişühümā el-ħuqqü bi'z-zammi ve't-teşdidi şol göldür ki şuyı şoğulup kıuruyup içi
13. pāre pāre kıuruya kemā yukālū <Arapça> el-ħaqqü bi'l-fethi ve't-teşdidi yir yarmağ ħaddün gibi yukālū <Arapça> ve dağı ħaqqun yirde olan canavar

- delüğine
14. dirler el-ḥaḳūḳu bi-fethatin şümme zammetin arıklığından ferici dikin utan kaçıcık eşek kemā yukālū <Arapça> el-ḥaḳḥaḳatū bi-fethi'l-ḥā'eyni atuñ ve
  15. ya ḳatıruñ veya eşegüñ zekeri ḳabınuñ āvāzı ve sesi ve ferc āvāzı ve sesi zebün oldukları vaḳtin kemā yukālū <Arapça> el-ḥaḳīḳu bi-fethatin şümme kesratin arıklıḳdan
  16. atuñ ve eşegüñ zekeri ḳabı ve dıřısınüñ ferc ötmek yukālū <Arapça> faşlü'l-ḥā'i ve'l-lāmi ve mā yüşellişühümā el-ḥala'ü bi'l-fethi ve süküni'l-lāmi mehmüzü'l-lāmi
  17. ve'l-ḥılā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi dışı deve şağ ve sālīm iken yire çöküp ḥırıluyup ḳalkmamamak yukālū <Arapça>
  18. <Arapça> ve daḫı ḥılā'ün eri aḳlaşmağa dirler yukālū <Arapça> el-ḥalbü bi'l-fethi kesmek ḳaṭ' gibi yukālū <Arapça>
  19. ve daḫı yırtıcı canavar azūsıyla tavaruñ derisin yırtmak ve daḫı yırtıcı kuş ṫırnaḳıle yırtmak yukālū <Arapça> ve bābü
  20. 'l-küllü ḍarabe ve naşara ve daḫı ḥalb şol erdür ki anı ' avratlar severler kemā yukālū <Arapça> el-ḥılbü bi'l-kesri yürekle ḳarın arasındadıḳı perde kemā yukālū <Arapça>
  21. <Arapça> el-ḥılbü bi-zammeteyni ve bi-süküni'l-lāmi eyzan ḳara baçlık ḥam'etün gibi ve daḫı ḥurmā çöpüne dirler ve'l-vāḫidetü ḥılbetün bi-zammetin ve bi-süküni'l-lāmi eyzan el-ḥılābetü bi'l-kesri tatlu dille
  22. kimesne aldamak yukālū <Arapça> el-ḥālibü bi-kesri'l-lāmi ' avratlar adlıcı er ḥādi' u'n-nisā'i gibi ve'l-cem' u ḥalebetün bi-fethateyni el-ḥalbetü
  23. bi-fethatin şümme kesratin kimesneler aldayıcı ' avratlar ḥuddā' atün gibi el-ḥālibü bi-fethatin şümme kesratin ve'l-ḥallābü bi-fethatin şümme teşdidin el-ḥālbütü bi-fethatin ve zammi'l-bā'i ve't-taḫfifi çok aldayıcı ve çok yalan söyleyici kişi ḥuddā' un
  24. kezzāb gibi el-ḥullebü bi'z-zammi ve fethi'l-lāmi'l-müşeddedeti şol buluttur ki südlenür ve şimşekleri şaḳır ḥattā umulur ki yağmur yağdıra yine yağdırmağa taḳılır ve açılır kemā yukālū <Arapça>
  25. <Arapça> el-ḥalbenü bi-vezni'l-ca' ferı
  26. ' aḳlı eksik ' avrat ḥamḳā'ü gibi <Arapça> el-ḥalcü bi'l-fethi çeküp ḳoparmak ve gözile işāret itmek ve dümükdürmek şuḳlün gibi ve köşegi anasından kesmek yukālū <Arapça>
  27. <Arapça> ve daḫı dürtmek ta'n gibi yukālū <Arapça> ve bābü'l-küllü ḍarabe el-ḥalcü bi-fethatin iş işlemekten
  28. veya çok yürümekten kiřinüñ gevdesi içinde kemükleri ağarmak yukālū <Arapça> ve daḫı göz segrimek yukālū <Arapça>
  29. tarat ve bābhümā tarabe el-ḥalcānü bi-fethateyni deprenmek ve ḳımıldanmak ve gevde segirmek yukālū <Arapça> ve daḫı bir nesne bir kimesnenüñ

187a

01. gönülden deprenüp kendü anda şek eylemek yukālū <Arapça> ve daḫı göz segirmek el-ḥılcü bi-zammetin ' arabdan bir ḳavimdür ki ḳabile ' adū andan idi şoñra
02. ḥazret-i ' ömer raḍıyallāhu ' anh ḥarş bin mālīk bin en-naḍr bin kināneye ilḥāḳ itdi el-ḥalbeḫu bi-fethateyni ve bi-süküni'n-nüni bir ağacdur fārisiden

- ta' rīb olunmuşdur ve'l-cem' u el-ḥalābiḥu el-ḥalūcü bi-zammetin
03. göz segirmek yuḳālū <Arapça> el-ḥalūcü bi-fethatin şümme zammetin köşegi kesilüp daḥı südi azalan deve el-ḥalīcü bi-fethatin şümme kesratin
04. büyük deñizden bulunan ve irilen kiçirek deñiz ve büyük ırmaḳdan bulunan ve ayrılan kiçirek ırmaḳ ki ḥalḳ anuñla fāyidelenürler ve daḥı ḥalīc ırmaḳ kenārında dirler cānibü'l-nehri
05. gibi ve daḥı ḥalīc örmeye ve urḡana dirler anuñla nesne baḡlanup çekdügiçün ve daḥı büyük ağac çanaḳ ve tekne ceffetün gibi ve daḥı ḥalīc şol kiçirek gemiye dirler ki gemicinüñ katında
06. dur ba' zı gemi maşlahatına ḳullanmaḳ için ve cem' u'l-kelimi ḥulcün bi-zammetin ve bi-sükūni'l-lāmi el-ḥuldü bi'z-zammi ve'l-ḥulūdü bi-zammeteyni bir yirde dāyim durup ḡitmek devāmü'l-beḳā' i gibi yuḳālū <Arapça>
07. <Arapça>ve daḥı ḥālid çölmek altına ḳoduḳları taşa dirler cem' i ḥavālid gelür kemā yuḳālū <Arapça>
08. <Arapça> ve daḥı ḥuld zamm-i ḥāyile gözsüz köpek didükleri büyük kemeye dirler el-ḥaldü bi-fethatin yürek ve göñül ḳalb gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥulladü
09. bi-zammi'l-ḥā' i ve fethi'l-lāmi'l-müşeddedeti burçaḳ celebān gibi ve ' inde'l-ba' z baḳılla ve ' inde'l-ba' z noḥud ḥımmış gibi el-ḥalsü bi'l-fethi bir kimesnenüñ elinden bir nesne āşikāre ḳapmaḳ yuḳālū <Arapça>
10. <Arapça> el-ḥalsetü bi'l-fethi bir kerre ḳapmaḳ el-ḥulsetü bi'l-kesri bir nev' a ḳapmaḳ el-ḥulsetü bi'z-zammi ḳapılan nesne mā yuḳlasu ma' nāsına ve ḳad ruviyee fihā fethu'l-ḥā' i ve daḥı
11. yaşı ḳurusına ḳarışmış ota da ḥalsün dirler el-ḥulsü bi'z-zammi ḳar yağız buḡday eñlü ' avratlar semirün gibi el-ḥalbīsü bi-fethatin şümme kesratin başınuñ saçı ḳaraḡıl kişi esmaḥu gibi ve yaşı
12. ḳurusına ḳarışmış ot nebātün ḥābiḥun gibi el-ḥalīsetü bi-fethatin şümme kesratin canavar elinden alınu daḥı boḡazlanmadan ölen tavar kemā yuḳālū <Arapça>
13. <Arapça> el-ḥalbesetü bi-vezni'd-daḥraceti eyü sözle aldamaḳ ve göñül almaḳ yuḳālū <Arapça> el-ḥulābisü
14. bi-zammi'l-ḥā' i ve kesri'l-bā' i yiñi ve yufḳa nesne ḥadīşün raḳīḳun gibi ve daḥı ayrılmış müteferriḳ gibi ve'l-cem' u el-ḥalābisü bi'l-fethi el-ḥālīşatü bi-kesri'l-lāmi ve'l-ḥalīşu bi-kesri'l-ḥā' i el-ḥulşāni bi-zammihimā bir kimesnenüñ
15. kendüye yarayup ve maḥşūş olan nesne ve kimesne yuḳālū <Arapça> el-ḥulāşatü bi'z-zammi süzülüp
16. kefi ve çirki ayırtlanan yağ ve her nesnenüñ süzülüp yaramazı ayrılıp yirinde ḳalan eyüsi ve ḥurusı el-ḥalāşu bi'l-fethi ḳurtulmaḳ ve minhü ḥadīş <Arapça>
17. <Arapça> el-ḥulāşu bi'l-kesri mişlühā el-ḥalāşatü bi-fethateyni bir putuñ adıdur ki
18. ka' betü'l-yemāme dirler bir evüñ içinde ḳonmuşdı ve daḥı ola eve zü'l-ḥalāşati dirlerdi şoñra islām gelicek ol evi yaḳdılar ve putı daḥı giderdiler el-ḥalşā' ü bi-vezni's-şahrā' i bādiyede
19. bir yirüñ adıdur ki anda bir biñar vardır el-ḥulūşu bi-zammeteyni bir nesne süzülüp yaramazı gidüp pāk ve ḥuru olmaḳ ve bir nesne bir nesneye ulaşmaḳ vuşül gibi yuḳālū <Arapça>
20. <Arapça> ve bir nesne ancaḳ bir nesneye olup ḡayriye olmamaḳ ve bir kimse bir nesneden ḳurtulmaḳ ve bir kimse ḡayriden ayrılıp yalnız olmaḳ yuḳālū

- <Arapça>
21. <Arapça> hulaşun bi'z-zammi ve fetḥi
  22. 'l-lāmi'l-müşeddedeti el-ḥalūşü bi-fetḥatin şümme zammetin bir nesnei sözüp eyüsin alındığı vaktin yirinde kalan yaramazı ve çirki el-ḥalişatü bi-vezni'd-dahreci kaçmak firār gibi yukālü <Arapça>
  23. izā ferra el-ḥaltü bi'l-fetḥi bir nesnei bir nesneye karışdırmak yukālü <Arapça> el-ḥılātu bi'l-kesri mişlühü yukālü <Arapça> ve daḥı cimā^ç itmek yukālü <Arapça>
  24. <Arapça> ve daḥı bir kimse bir kimseye bir nesnede ortak olmak yukālü <Arapça> ve minhü'l-ḥadiş <Arapça>
  25. <Arapça>
  26. <Arapça> ve daḥı ḥılāt kesr-i ḥāyile bir kimesnenüñ ^çaklı karışmak yukālü <Arapça> el-ḥılḥatü bi'z-zammi ortaklık şirket
  27. gibi el-ḥılḥatü bi'l-kesri biribiriyle karışıp muşāḥabe ve muḳārenet itmek ^çişret gibi el-ḥılḥatü bi'l-kesri ḥakimler bir yire karışdırdıkları otlar ki her birine dirler ve niçe dürlü nesneden cem
  28. olup karışmış nesneye dirler kemā yukālü <Arapça> ve daḥı ḥılḥ bir nesebi karışık kimseye dirler ve ^çinde'l-ba^ç z
  29. veled-i zināya dirler ve ḥılḥ şol egri ağacdan düzülen oḳa dirler ki her bāri ki toḡrutduḳca yine egilir el-ḥaliḥu bi-fetḥatin şümme kesratin malını ḡayrinüñ mālına katup ortak olan kimesne

187b

01. muḥālīḥ ma^çnāsına nedim gibi münādım ma^çnāsına ve celis gibi mücālis ma^çnāsına vāḥidi ve cem^çi beraberdür ve az olur ki ḥaltā^çü gelür fuḳahā^çü gibi ve ḥuluḥun daḥı gelür bi-zammeteyni ve daḥı ḥalīḥ yunca-
02. –dan ve şamandan olan ^çalefe dirler kemā yukālü <Arapça> el-ḥalīḥāni şol kuru üzümle kuru ḥurmāya ve yāḥūd yaş üzümle yaş ḥurmāya dirler ki
03. beraber karışdırılıp daḥı ḳaynadıla ve bişirile ve ^çinde'l-ba^ç z kuru üzümle ḥurmā kuruşu ve ḥurmā ḳoruḡıdur ki bir yire karışdırılıp bişirile el-ḥal^ç u bi'l-fetḥi arḳasından libāsın çıkarup
04. bırakmak ve ayaḡıḳabın çıkarup bırakmak ve bir kimesnenüñ arḳasına baḥşış ḥon giyermek yukālü <Arapça> ve daḥı
05. bir kimse bir kimseden kaçup nefret idüp ıraḳ olmak yukālü <Arapça> ve daḥı ḥavar başından yular şıyırup toḡrusına gidivermek
06. yukālü <Arapça> ve ikisinüñ başı irilenüp ḳatılmaḳ yukālü <Arapça> ve daḥı oḡlanuñ çüki büyümeḳ yukālü <Arapça>
07. zekereḥü ve bābü'l-küllü ḳaḥa^ç a ve daḥı ḥal^ç un ete dirler ki tavayla bişirilür daḥı çıkarılıp bir ḥaḡarcuḡa ḳoyalar kemā yukālü <Arapça> el-ḥul^ç u
08. bi'z-zammi māl almaḳ veya nafaḳadan geçmek üzere ^çavrat boşamaḳ yukālü <Arapça> el-ḥıl^ç atü bi'l-kesri baḥşış ḥon el-ḥul^ç atü
09. bi'z-zammi mālun eyüsi ḥıyārü'l-māli gibi ve daḥı ^çavrat boşmaḡçün erine adadıḡı ve virdüḡi māl el-ḥılā^ç u bi'l-kesri māl virmekle ^çavrat erinden boşanmaḳ istemek yukālü
10. <Arapça> el-ḥālī^ç u bi-kesri'l-lāmi arḳasından ḥonın çıkarup biraḳan ve ayaḡı ḳabın çıkarup biraḳan ve
11. bir kimesnenüñ arḳasına baḥşış ḥon giren er ve başından yuların şıyırup ḳaçan ḥavar ve erinden māl virmekle boşanmaḳ isteyen ^çavrat ḥām yiri

- qalmayıp olmuş
12. yaş hürmā raṭbun münsebitün gibi ve daḥı diz üzerine ādem oturmaqla qalkmayan deveye de ba'ırün bihi ḥālī'un dirler el-ḥalā'atü bi'l-fethi baş kimse dinmeyüp bildigin ider
  13. olmak yuḳālū <Arapça> el-ḥalī' u bi-fethatin şümme kesratin kendüden ehli bīzār olup
  14. nice bilirse işleyen oḡlan ve daḥı avcı şayyad gibi divede dirler ḡavlün gibi ve qurda direr zi'bün gibi le-ḥalfü bi'l-fethi ve süküni'l-lāmi her nesnenün ardından yaña düşen mekān
  15. ki quddāmuñ zıddıdur ve daḥı bir cemā'at geşdükden soñra yirine gelen cemā'ate de ḥalfün dirler qarnün ba'de qarnin ma'nāsına ve daḥı yatlu ve kötü söze dirler qavlün rediyyün gibi yuḳālū <Arapça>
  16. <Arapça> ve daḥı quyudan şu çekmek istiḳā'ün gibi yanda olan kışaçık iyegi aqşarü azlā' i'l-cenbi ma'nāsına cem' u ḥulūfün gelür ve daḥı
  17. şol yir ki anda deve ve ḡayri tavar bağlarlar medīd gibi ve daḥı baltanuñ iki başına ḥalfān dirler yuḳālū <Arapça> ve daḥı ḥalef fethateynile
  18. ve lāmuñ sükünile bir kimse gidüp daḥı yirine gelen kimesne yuḳālū <Arapça> ve ba'zılar qatında eyünün
  19. yirene ve yatlunuñ yirine gelen eyüye ḥalef dirler fethateynile ve eyü yirine gelen yatluya ḥalef dirler lāmuñ sükünile ve daḥı ḥalef fethateynile deve bir yanına egri olmak ma'nāsına maşdardur
  20. yuḳālū <Arapça> ve daḥı ḥalef fethateynile bir nesnenün yirine bedel qılınan nesneye dirler kemā yuḳālū <Arapça>
  21. <Arapça> ve daḥı ḥalf lāmuñ sükünile eski nesne merāmet itmek ve yamamaq ma'nāsına ve bir nesne yaramaz ve fāsīd olmak ma'nāsına maşdardur ve bir kimse bir kimesnenün yirine
  22. durmaq ve ḥalīfe olmak ma'nāsına maşdardur ve bir kimesnenün ardınca gelmek ma'nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça>
  23. <Arapça> ve bābü'l-küllī naşara el-ḥulfü bi'z-zammi gelecekte işlemek üzrine itdügi ' ahd vefā itmemek ma'nāsına ismidür kemā yuḳālū <Arapça>
  24. <Arapça> el-ḥılfü bi'l-kesri deve memesiñ ucı <Arapça> gibi ve daḥı şıḡır ve qoyun ve keçi memesi ucuna dirler ve ' inde'l-ba'z bu didüğüümüz
  25. tavarlaruñ memesine dirler kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥılfetü bi'l-kesri biribirine
  26. uyuşmamaq yuḳālū <Arapça> ve daḥı yarısı irkek ve yarısı dişi cemā'at ve ḥalīfe
  27. dirler şaṭratün gibi ve daḥı iki nesnenün biri gelüp biri gitmege dirler ve minhü qavlühü te'a. ve daḥı bir kimesnenün bir yire bir nice kerre varup gelmege
  28. dirler ve minhü qavlühüm <Arapça> ve yuḳālū <Arapça> ve daḥı ḥalfehü evvelbiten otlar quruduqdan soñra biten ota
  29. dirler ve daḥı evvel biten çok yemişden soñra biten yemişe dirler kemā yuḳālū <Arapça> ve ' inde'l-ba'zi ḥalfe diyü yazın bitene dirler kemā yuḳālū <Arapça>

188a

01. el-ḥalifü bi-fethatin şümme kesratin butlacı develer meḡāz gibi cem'idür vāḥidi ḥalifetün gelür bi-fethatin şümme kesratin eyzan el-ḥalifü ve'l-ḥalifetü

- bi-kesri'l-lāmi fihimā hayırsız ve fāyidesiz yoğsul kişi <Arapça>
02. <Arapça> ve lā hayra fihi ma' nāsına ve dağı hālif kıuyudan Şu çekiciye direr müstemidd gibi ve dağı hılāf ve nizā' çok kimesneye dirler hālifetün racülün keşiri'l-hılāfi ma' nāsına ve'l-hā'ü li'l-mübālağati ve dağı hālefehü nās ma' nāsına
03. da gelür yuğālü <Arapça> ve bu ma' nāya ğayr-i munşarifdür li't-te'nīşi ve't-ta' rīfi ve dağı hālefetün ğayme ve alaçağ didüklerinden bir didüğün isimdür ve dağı hālefetün
04. ' avrata dirler kemā yuğālü <Arapça> ve bu iki ma' nāya cem' i ğavālif gelür ve minhü ğavlühü te' a. <Arapça> el-hılāfetü
05. bi'l-kesri bir kimse bir maşlahatda bir kimesnenün yirine durup anuñ itdügi maşlahat itmek yuğālü <Arapça> ve dağı bir kimse bir kimesnenün ardından gelmek ve ardınca gelmek
06. yuğālü <Arapça> ve yuğālü <Arapça> el-hılāfü
07. bi'l-kesri bir kimse bir kimseye uymamağ ve sözün dutmamağ muğālefe gibi ve dağı ard ma' nāsına da gelür ğalf gibi ve dağı bir kimse ğāyib iken ' avratına varup zinā itmege dirler yuğālü <Arapça>
08. <Arapça> ve dağı süküť ağacına dirler el-hılifenetü bi-kesri'l-ğā'i ve fetĥi'l-lāmi ve süküťi'l-fā'i bi-ma' na'l-hılāfi ve'n-nūni zāyidetün el-ğulüfü bi-zammeteyni
09. oruç dutan kimesnenün ağzı ğoğusu azmağ ve südüñ ve ğayri ta' āmuñ tağı veya ğoğusu azmağ yuğālü <Arapça>
10. <Arapça> ve dağı bir kimse yaramaz ve fāsıd olmağ yuğālü <Arapça> ve bābü'l-küllü değāle ve dağı ğulüf bi-zammeteyni ğāyib olan kimesnelere dirler ve dağı ğāzır
11. olup ğirü ğalan kimesnelere dirler kemā yuğālü <Arapça> el-ğillifiyyü bi-kesrateyni ve teşđidi'l-lāmi ve fetĥi'l-fā'i ğilāfet ma' nasına
12. maşdardur ya' nī bir kimse bir kimesnenün yirine turmağ ve ğalife olmağ el-ğalifü bi-fetĥatin şümme kesratin iki tağ arasında yol taşığun beyne'l-cebeleyni gibi ve dağı deve ğoltuğuna dirler kemā yuğālü
13. <Arapça> el-ğalifetü bi-fetĥatin şümme kesratin pādişāh sultān-ı a' zam gibi ve dağı ğayrinün yirine durup anuñ itdügi maşlahatı iden kimesne kemā yuğālü <Arapça>
14. <Arapça> el-ğalkubi'l-fetĥi bir nesnei dağı itmeden oranlamağ tağđir ve tağmın gibi yuğālü <Arapça>
15. el-ğat' u ve dağı dürtmek ve yaratmağ icād gibi yuğālü <Arapça> ve dağı ğalk yaradılmış ve durdulmuş nesnelere ve kimselere dirler ğalāyık gibi kemā yuğālü <Arapça>
16. <Arapça> ve dağı ğalk iftirā ve bühtān itmek ve kendüden yalan düzmek yuğālü <Arapça>
17. el-ğılkatü bi'l-kesri yaradılmış fıtrat ve terkib gibi el-ğuluğu bi-zammeteyni ve bi-süküťi'l-lāmi eyzan ğuy ve hüner seciyye gibi ve'l-cem' u ağlāğ el-ğallāğ bi'l-fetĥi ve't-teşđidi mübālağayla oranlayıcı ve yaradıcı
18. ve mübālağayla yalan söyleyici ve iftirā bühtān idici el-ğalāğ bi'l-fetĥi ve't-tağfi fi naşib ve minhü ğavlühü te' a. <Arapça> el-ğalāğatü bi'l-fetĥi bir kimse bir nesneye lāyık olmağ yuğālü <Arapça>
19. lizālike min bābi zāriفة ey cedire el-ğalku bi-fetĥatin bir nesne şık ve tağanacağ olmağ ve yarığsız yırtığsız olmağ melāmete ve işmāt gibi yuğālü <Arapça>
20. <Arapça> yuğālü <Arapça> ve dağı ferc bitik olup iremek olan ' avrata da

- ḥalkā'ü dirler <Arapça> gibi
21. ve daḥı ḥalaḳ fethateynile eski ve köhneye dirler yuḳālū <Arapça> ve daḥı aḥlāk feth-i hemzeyle her biri eskimiş
  22. nesneye dirler ḥālbuki müfrediken yuḳālū <Arapça> el-ḥalūḳu bi-fethatin şümme zammetin ziyāde eyü ḥūlu kimesne ve daḥı bir gökcek ḳoḳulu şovuḳ nesne-
  23. –dür ki za'ferāndan ve daḥı ḡayri gökcek ḳoḳulu nesnelerden düzerler rengine kızılıḳ ve şaruluḳ ḡālib olur ekşer 'avratlar isti'māl iderler ve erenler isti'māl itmegüñ cevāzında
  24. ve 'adem-i cevāzında ḥadīşler vārid olmuşdur <Arapça> kezā fi'n-nihāyeti el-ḥulūfetü bi-zammeteyni nesne eskimek ve köhnelemek yuḳālū <Arapça>
  25. el-ḥalıḳu bi-fethatin şümme kesratin azāsı tamām düz ve yirlü yirinde olan kimesne yuḳālū <Arapça> ve daḥı bir nesneye lāyık olan kimesne yuḳālū <Arapça>
  26. cedīdün bihi ve lāyıkun el-ḥalıḳātü ve'l-ḥalıḳātü bi-fethatin şümme kesratin fihimā şol yolda dirler ki anda yağmur eşeri ola ve daḥı ḥalıḳa tabi'at ve zāt ma'nāsına da gelür ve daḥı yaradılmış ma'nāsına da
  27. gelür yuḳālū <Arapça> el-ḥuleyḳā'ü bi-zammetin şümme fethatin memdūd atuñ eyüsi ve aşıllısı yuḳālū <Arapça>
  28. el-ḥallü bi'l-fethi ve't-teşdidi sirke ve daḥı ḳum içinde olan yol ṫariḳün fi'r-remeli ma'nāsına ve bu ma'nāya müzekker ve mü'ennesi isti'māl olunur ve daḥı bedeni yorḡun ve arıcaḳ ve naḥifce ḳişi
  29. ve daḥı eski ve köhne libās bāli gibi ve daḥı ḥayır ma'nāsına da gelür yuḳālū <Arapça> ve daḥı gevdesinüñ eti az olup arıḳ olmaḳ yuḳālū <Arapça>

188b

01. min bābi redde izā ḥalle ve naḥife ve daḥı bir nesnei bir nesneye maḥşüş ḳılıp 'āmm şāmil itmek yuḳālū <Arapça> ve daḥı iki yarmaḳ şaḳḳ gibi yuḳālū <Arapça>
02. <Arapça> ve daḥı bir nesneyle diş ḳurdumaḳ ve ayırtlamaḳ ve arḳasında giyesininüñ iki ṫarafı ve süvesi biribirine bir nesneyle çetmek ve berkitmek
03. ve uyuluḳmaḳ yuḳālū <Arapça> ve bābü'l-küllü redde el-ḥalletü bi'l-fethi ḥūy ve ḥālet ḥaşlet gibi
04. ve daḥı yoḥsulluḳ ve ḡayr-i muḥtāc olmaḳ faḳr ü ḥācet gibi ve daḥı bir yaşın tamām itmiş ikisine girmiş deve ṫurumu ibn-i maḥāz gibi ve irkeḡine ve dişisine bile ḥallet dirler tāyile
05. ve daḥı gedüḡe de dirler şelmetün gibi kemā yuḳālū <Arapça> ve daḥı ekşi süciye dirler ḥamrun ḥāmizatün gibi el-ḥulletü bi'z-zammi
06. ve't-teşdidi ṫatlu ot bint-i ḥulvün gibi ve daḥı sevişmek ve dostluḳ şadāfetün gibi ve daḥı dosta dirler şadiḳ gibi bu ma'nāya müzekkeri ve mü'ennesi beraberdür <Arapça> el-ḥulletü bi'l-kesri ve't-teşdidi altunla veya ḡümüşle ve ḡayrile bezenmiş ve naḳş
07. olunmuş nesnedür ki ḳılıc ḳınınuñ üzerine bürürler ve ḳablarlar ve daḥı ya başınıñ ardında yapışdırduḳları deri ve saḡrı kemā yuḳālū <Arapça>
08. <Arapça> ve daḥı dişler arasında ḳalan ṫa'ām ve cem'u'l-küllü ḥilelün bi-kesratin şümme fethatin el-ḥillü bi'l-kesri dost şadiḳ gibi
09. el-ḥalelü bi-fethateyni yarıḳ ve gedik telmetün gibi ve iki nesnenüñ arısındaḡı açık yir kemā yuḳālū <Arapça> ve'l-cem'u el-ḥılālü bi'l-kesri ve daḥı bir

- nesnenüñ fesādına ve za‘ fina
10. dirler kemā yukālū <Arapça> el-ḥalālū bi'l-fethi şol ḥurmā qoruğudur ki henüz durmuş ve yetişmiş ola kemā yukālū <Arapça> el-ḥılālū bi'l-kesri
  11. dış kırdanacaq nesne ve daḥı qaftānı geyüp daḥı iki süvesin bir yire çetdükləri ve uylukları ağaccuq ve demürcük kemā yukālū <Arapça>
  12. <Arapça> el-aḥilletü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdîdin ve daḥı ḥılāl kesr-i ḥâyile dostlaşmaq ma'nāsına maşdardur maşadık gibi yukālū <Arapça>
  13. şadıka el-ḥılāletü bi-ḥarekāti'l-ḥā'ı cemi' an dostluq şadākat gibi el-ḥulālū bi'z-zammi ve't-taḥfifi el-ḥılelü bi-kesri'l-ḥā'ı ve zammihimā ve fethi'l-lāmi fihimā dış kırdanacaq ve ayırlayacaq arasından çıkan
  14. nesne kemā yukālū <Arapça> el-ḥulūlü bi-zammeteyni bir kimesnenüñ eti azalmaq ve zebün olup arıklamak ve bir kimesnenüñ mālı gidüp yoḥsul olmak
  15. yukālū <Arapça> el-ḥalūletü bi-zammeteyni dostluq şadākat gibi el-ḥalilū bi-fethatin şümme kesratin şol yoḥsuldur ki ḥāli bozğun ola faķır
  16. muḥtellū'l-ḥāli gibi ve daḥı dost ve sevici kimesne şadık gibi ki muḥālil ma'nāsınadır lāmuñ kesrile ve daḥı sevilmiş ma'nāsına olur muḥāle ma'nāsına lāmuñ fethile ve'l-ünsā ḥaliletün
  17. el-ḥalḥālū ve'l-ḥalḥalū bi-fethi'l-ḥā'eyni fihimā 'avratlar topuqlarına taqduqları ḥalqa ve'l-cem' u el-ḥalāḥilū ve'l-ḥalāḥil el-ḥılmü bi'l-kesri geyik yatağı künāsü'z-zabiyyi gibi ve daḥı dosta dirler şadık gibi
  18. ve'l-cem' u el-aḥlām bi-ma' na'l-aşḥābi el-ḥalcemü bi-vezni'l-ca' fera uzun boylu tavil gibi el-ḥulüvvü bi-zammeteyni ve teşdîdi'l-vāvi ve'l-ḥalā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi bir nesnenüñ içi boş olmak ve yalnız tenhā olmak
  19. yukālū <Arapça> el-ḥalvetü ve'l-ḥalā'ü eyzan bi'l-fethi fihimā ve bi'l-meddi
  20. fi's-şāni bir kimse bir kimesnei maşaralığa almak yukālū <Arapça> ve daḥı bir kimse bir kimseyle bir yerde yalnız ve tenhā olmak yukālū <Arapça>
  21. <Arapça>
  22. <Arapça> ve daḥı gitmek ve geçmek ve gündürmemek ve minhü qavlühü te' a. <Arapça> ve daḥı içinde nesne olmayan tenhā yire dirler kemā
  23. yukālū <Arapça> ve daḥı ābdest olup ve şu döküp işeyüp yaramaz itdükləri yire dirler ya' nı ayak yoluna dirler mütevezza'ün gibi ve fi
  24. 'l-mişli ḥalāqun gibi <Arapça> ve daḥı ḥalā'ün ıraq ve beri olucı ma'nāsına da gelür yukālū <Arapça>
  25. ve lā yücme' u li-ennehü maşdarun fi'l-aşli el-ḥılvü bi'l-kesri ğamsız ve ğuşşasız kişi ve yalnız olan kişi münferid gibi el-ḥālī içi boş nesne ve yalnız olan nesne ve 'avreti olmayan er ve daḥı
  26. geçüp gidici nesne mü'ennesi ḥāliyetün gelür ve minhü <Arapça> el-ḥālī bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdîdin ğamsız ğuşşasız kişi el-ḥālī mine'l-hemmi ma'nāsına ve daḥı bir
  27. nesneden ıraq olan yukālū <Arapça> el-ḥalā bi-vezni'l-'aşā yaş ve taze ot raḥbün mine'l-ḥaşışi ma'nāsına cemi' dür vāhidi ḥalātün
  28. gelür el-ḥalyü bi'l-fethi ve süküni'l-lāmi yaş ot biçmek ve kesmek yukālū <Arapça> el-ḥaliyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdîdin ḥayırsız 'avrat
  29. ve ersiz 'avrat zamān-ı cāhiliyyetde bir kimesne 'avratına ente ḥaliyyetün dise boş olurdu ammā zamān-ı islāmda kināyāt-ı ḥalāqdan oldı ḥalāqa niyyet iderse

189a

01. boş olur ve niyyet itmezse boş olmaz ve dağı dizi bağın alup koyu virilen dişi deveye haliye dirler ve dağı şol dişi deveye dirler ki bir dişi deveyle dağı ikisini
02. bir köşege yakup ve ulaştırup ikisi bile ol köşek üzerine südlenüp şağdıra dağı her birini ev ehli şağa kemā yukālū <Arapça>
03. <Arapça> ve dağı büyük gemiye de haliye dirler sefinetün ‘ azîmetün gibi ve dağı bal arusu yapı yapup bal etdüğü eve ve mevzi‘ a dirler kemā yukālū
04. <Arapça> halā bi-vezni ‘ aşā bir kelimedür ki bunuñla istiṣnā olunur bundan sonra gelen isim
05. bunuñla menşüb olur ve mecrür olur ammā menşüb olsa halā fi‘l olur ve ol menşüb bunuñ mef‘ül olur ve fā‘il içinde olur tekülü <Arapça>
06. <Arapça> ve ammā mā ba‘di mecrür olsa ba‘zı nuḥāt kıtında halā harf-i cerr olur ḥāşā gibi ve ba‘zı nuḥāt kıtında maşdar muzāf olur ve ism-i fā‘il ma‘nāsına olup ḥāl
07. olur tekülü <Arapça> ammā kaçan ki mā ile olsa elbette mā ba‘di menşüb olur zīrā bu taqdīrce halā fi‘l olur ve mā maşdariye olur ve ikisi
08. te‘vīl-i maşdarda ism-i fā‘il ma‘nāsına olup ḥāl vāki‘ olur tekülü <Arapça>
09. <Arapça> ḥalāvetü bi‘l-fethi eşca‘dan bir kabīlenüñ babalarınıñ adıdur faşlü‘l-ḥā‘i ve‘l-mīmi ve mā yüsellīşühümā el-ḥamacü bi-fethateyni süstlük ve kehāllik ve zebūnluk
10. füturun gibi yukālū <Arapça> ḥamicün bi-fethatin şümme kesratin <Arapça> ya‘nī ḥamicün diyü süst olan ve yorğun olan kimesneye dirler el-ḥumüdü bi-zammeteyni oduñ yalıñı sākin
11. olup ve lākin kıru söyünmeyüp şakiyup tırmağ ve dağı istimānuñ şiddeti ve tizligi ve ıssılığ bir miqdār gibi sākin olmağ ve ḥastanuñ öñi ve uşşı gitmek ve yāḥūd ölmek yukālū
12. <Arapça> el-ḥamüdü bi-fethi‘l ve zammi‘l-mīmi‘l-müşeddedeti yalıñı söyünmekçün od gömdükleri yir
13. el-ḥamrū bi‘l-fethi süci cem‘idür vāḥidi ḥamza ve cem‘i ḥumurun gelür mişlü temratin ve temrin ve tümürin ve dağı ḥamrun utanmağ ma‘nāsına ve bir nesnei gizlemek ve örtmek ma‘nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
14. ve ḥamr dağı şāhedete ey <Arapça> ve bābühümā naşara ve dağı ḥamīre māāe ve ekşi ḥamīr kıtmağ ma‘nāsına maşdardur yukālū <Arapça> ve dağı ḥamrun şerr ma‘nāsına da gelür yukālū
15. <Arapça> el-ḥumārū bi‘z-zammi ve‘t-taḥfifi serḥoşluk şoñı baḳiyyetü‘s-sükkeri gibi el-ḥamirū bi-fethatin şümme kesratin serḥoşluk şonuñda olan kimesne ya‘nī ḥumārā ve maḥmūrluğı
16. geçiviren kimesne ve ‘inde‘l-ba‘zı ḥastalık ve marağ ulaşan kimesne yukālū <Arapça> el-ḥamarū bi-fethateyni eyzan
17. gizlenmek ḥafā‘ gibi yukālū <Arapça> ve örtünmek yukālū <Arapça> ve dağı ḥamarun fethateynile her nesne ki kışi anuñla kendüyi örter binādan ve ağacdan ve kımdan
18. ve dağı bunlara beñzer nesnelerden el-ḥamirū bi-fethatin şümme kesratin perdesi çok ve urtuncak nesneleri çok mekān yukālū <Arapça> el-ḥamaretün bi-fethateyni güzel kıokulu nesnenüñ kıokusu el-ḥumratü
19. bi‘z-zammi üzerine secde idicek miqdārı uzunluğı olur bir kıçirek ḥaşīrdür ki ḥurmā çöpünden işlenir ve arşı iplikden olur kemā yukālū <Arapça>
20. <Arapça> ve dağı ḥamra bir nesnedür ki yüze dūrterler ve şoralar güzel

- olmağcün ve renk hüb olmağcün ve dağı turşu ve tabīb içine koydukları
21. māye ki süciden veya süci çirkenden ola ve dağı hamīr içine koydukları māye ki ekşi hamīrdür el-ḥamāru bi-fethi'l-ḥā'i ve zammihā ḳalabalık ve çokluk yuḳālū <Arapça>
22. <Arapça> el-ḥimārū bi'l-kesri bir pāre peynir veya buña beñzer nesnedür ki 'avratlar nezbek üzerinden başlarına örterler ki fāriside başama zenāna dirler kemā yuḳālū <Arapça>
23. <Arapça> el-ḥammārū bi'l-fethi ve teşdidi'l-mīmi süci şatıcı el-ḥamīrū ve'l-ḥamīretü bi-fethatin şümme kesratin fihimā māye ve ekşi hamīr yā hamrā'ü
24. bādiyede bir mevzi' uñ adıdur ki anda ibrahīm bin 'abdullāh bin el-ḥüseyn bin 'alī bin ebī ḫālibūñ ḳabri vardur el-ḥamsetü bi'l-fethi müzekkerdür mü'ennesi ḥamsün gelür tāsız ve dağı ḥamsün feth-i
25. ḫāyile māluñ bişde birin almaḳ ma' nāsına ve bir cemā' atūñ bişincisi olmaḳ ma' nāsına ve dörd nefer kimesnei kendüyle biş itmek ma' nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça>
26. <Arapça> el-ḫımsü bi'l-kesri deve dörd günde bir şu içmekcün şuya varmasına dirler kemā yuḳālū <Arapça>
27. <Arapça> ve dağı ḫımsün kesri-ḫāyile yemen diyārından gelür bir dürlü keregidür kemā yuḳālū <Arapça> el-ḫımsü bi-zammetin ve bi-süküni
28. 'l-mīmi bişde bir el-ḥamisü bi-kesri'l-mīmi bişinci ve dağı az olur ki sīn yaḳlanup idüp ḫamı dağı dirler ve dağı ḫāmis malūñ bişde birin alıcıya dirler ve dörd nefer kimesnei
29. kendüyle biş idiciye dirler ve dörd günde bir şu içen deve ve'l-cem' u ḫavāmisü el-ḫumāsiyyü bi-zammi'l-ḫā'i ve teşdidi'l-yā'i 'adedi biş olan nesne ve boyunuñ biş ḳarış

189b

01. uzuluğı olan oğlan ve'l-mü'ennes ḫamāsiyyetün el-ḫamīsü bi-fethatin şümme kesratin cum'a gününüñ öñündeki gün ki fāriside pencşenbe dirler ve'l-cem' u aḫmesā'ü bi-vezni'l-enbiyā'e ve aḫmāsün ve aḫmīsetün
02. bi-fethi'l-ḫemzeti ve kesri'l-mīmi ve dağı ḫamīs leşkere dirler ceşşün gibi zīrā leşker biş bölük olur bir bölüğüne muḳaddime dirler öñce giderler ve bir bölüğüne ḳalb dirler ki ortada giderler
03. ve bir bölüğüne dağı meymenet dirler şağ tarafında gider ve bir bölüğüne dağı meysere dirler şol tarafında gider ve bir bölüğüne dağı sāk dirler ki ardınca giderler ve dağı uzunu
04. biş arşın olan bize ve boğasıya da ḫamīs dirler ve dağı bişüñ birine de ḫamīş dirler ḫamsün gib el-ḫamşü bi'l-fethi yüzde veya ḡayri yirde olan tırnaḳ cırnağı ve yırtığı ve
05. dağı bunlara beñzer nesnelere cizmağı ve yırtmağı ve'l-cem' u ḫumūşün ve dağı ḫamşün feth-i ḫāyile tırnağıla veya ḡayri nesneyle yüzi veya ḡayri a' zāyı cırnaḳlamaḳ ve derisin yırtup kıvırmaḳ
06. ma' nāsına maşdardur ḳan çıkarısın gerek çıkarımasın yuḳālū <Arapça> el-ḫumāšetü bi'z-zammi her yara ve yırtık
07. ve kesik ve urmaḳ ve ḳapmaḳdur ki anuñcün ḳışaş ve diyet lāzım olmaya kemā yuḳālū <Arapça>
08. <Arapça> ve dağı ḫıḳd ve kīn ve düşmanlık soñuna dirler baḳiyyetü'd-dağli gibi ve ikisnüñ bile cem' i ḫumāşātün gelür el-ḫamūşü bi-fethatin şümme

- zammetin sivri siñek ba' ūza gibi hüzeyl luğatıdır vāhidi
09. baqqatün gelür el-ḥamşü ve'l-ḥamşatü bi'l-fethi fiḥimā açışmak cū' un gibi ve acılıktan ḳarnı ve böğri inceletmek ve acılıḳ ḳarnı ve böğri inceltmek yuḳālū <Arapça>
10. ve bābühümā naşara el-ḥumşu bi'z-zammi bir kimesnenüñ ḳarnı acılıktan incelmek veya yirlüce ince olmak yuḳālū <Arapça> el-ḥamuşānū bi'l-fethi ve'z-zammi ve'l-ḥamīşü bi-fethatin şümme kesratin
11. ortası ince ve ḳarnı küçük kişi zāmirü'l-baṭni gibi el-ḥumaşānetü bi'z-zammi ve'l-fethi ve'l-ḥamīşatü bi-fethatin şümme kesratin ortası ince ḳanı küçük ' avrat zāmiretü'l-baṭni gibi ve cem' u'l-ḥamīşi ve'l-ḥamīseti ḥumāşun bi'l-kesri ve daḫı
12. ḥamīşatün bir murabba' dörd köşelü ḳara ' abādur ki iki ' alemi ve ṭamḡası olur arḳaya giyerler kemā yuḳālū <Arapça>
13. <Arapça> ve daḫı ḥumşāni zamm-i ḥāyile ayaḡınuñ ortası ziyāde egri ve avadan yirden ırāḳ olan kimesneye dirler kemā yuḳālū <Arapça> kezā fi'n-nihāyeti
14. el-ḥumūşu yaranuñ şışı inüp oturuşmak yuḳālū <Arapça> el-ḥamṭu bi'l-fethi misvāk ağacınıñ bir nev' idür ki yemişi olur ve ' inde'l-ba'z her ağac ki dikenlü ola aña ḥamṭun
15. dirler ve ' inde'l-ba'z her ot ki acılıḡından yenmek ḳābil olmaya aña ḥamṭun dirler ve daḫı ḥamṭun ekşi süde dirler ve daḫı ḥamṭun feth-i ḥāyile ḳoyunuñ derisin yüzüp daḫı biryān itmek ma' nāsına maşdardur
16. yuḳālū <Arapça> el-ḥamṭatü bi'l-fethi şol sücidür ki yetişmege yakīn olup yetişmek ḳoḳusu ola lākin henüz daḫı yetişmemiş ola ve ' inde'l-ba'z ekşi şeciye dirler
17. ḥamrun ḥāmizatün gibi el-ḥāmīṭu bi-kesri'l-mīmi ve'l-ḥamīṭu bi-fethatin şümme kesratin bir miḳdār ḳokı virmiş süd ve daḫı ḥamīṭ derisi yüzülüp bitevi biryān olmuş ḳoyun el-ḥam' u bi'l-fethi ve'l-ḥumū' u bi-zammeteyni yürüken bir yanına veya
18. öñüne egili egili yürümek yuḳālū <Arapça> el-ḥumā' u bi'z-zammi ergilik yuḳālū <Arapça> el-ḥāmī' atü bi-kesri'l-mīmi andaḳ didükleri canavar zabi' un gibi el-ḥim' u bi'l-kesri kurd
19. zi' bün gibi ve uḡrı lişşa gibi el-ḥamlü bi'l-fethi döşek ve çarşāf yüzündeki şaçak hedbün gibi ve daḫı yüzi şaçaklı ve ḥavlü ve döşek ṭinfese gibi fāriside nihālī dirler el-ḥumālū bi'z-zammi ağsaḳlıḳ
20. ' aracün gibi ve ' inde'l-ba'zi deve ayaḳlarında olur bir egrilikdür ki ṭamar kesmekle ' ilāc olunur el-ḥāmīlü bi-kesri'l-mīmi şol düşmiş ve belürsüz kişidür ki bir köşede ḳalmışdur ini iken kimesne bilmez kemā yuḳālū <Arapça>
21. <Arapça> el-ḥumūlü bi-zammeteyni bir köşede düşkün ve belirsiz olup ḳalıp anı kimesne bilmemek yuḳālū <Arapça> el-ḥamīlü ve'l-ḥamīletü bi-fethatin şümme kesratin yüzi şaçaklı ve
22. ḥavlubiz ve ḳaftān ve döşek ḳaṭife gibi ve buña beñzer ḥavlü nesnelere gibi ve ' inde'l-ba'z ḥamīl diyü ṭona dirler ve daḫı ḥamīle diyü bir yirde çoḳum şıḳ bitmiş ağaca dirler kemā yuḳālū <Arapça>
23. <Arapça> ve daḫı ' inde'l-ba'z ḳumlu yumşak yire dirler ki ağac bitire kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥammü bi'l-fethi ḳuyı ayırtlamak ve süpürmek ve içinden ṭopraḡın çıkarmak ve ev
24. süpürmek yuḳālū <Arapça> ve bābühümā redde el-ḥumāmetü bi'z-zammi süpründi ḳuyu içinden ayırtlanup çıkarılan ṭopraḳ el-ḥammü bi-teşdīdī'l-

- mîmi biryân bişmiş
25. veya behni bişmiş et ki koçmış ve yimiş ola ğadîr ħummin bi'z-zammi ve't-teşdîdi mekkeyle medîne arasında cuħfede bir mevzi' uñ adıdur ki orada bir bîñar vardır ki şuyı gelür bu mevzi' a
26. dökülür ve ub mevzi' la bir bîñar uñ arasında rasûlullâhuñ mescidi vardır kezâ fi'n-nihâyeti el-ħummânü bi'z-zammi ve'l-fethi yatlu ve kötü kimesneler rüzâlü'n-nâsi gibi ve daħı za' if ve yatlu süñi ağacına
27. ve kaşasına dirler ez-za' ifü mine'r-rumâhi ma' nâsına el-ħummâ bi'z-zammi ve fethi'l-mîmi'l-müşeddedeti mekkede ol zamânda ħalmış bir ħuyunuñ adıdur kemâ ħîle hüve bi'rün ħadîmetün bi-mekketi el-ħumümü bi-zammeteyni biryân
28. olmuş veya behnî bişmiş et koçmak ve yimek yukâlü <Arapça> el-ħamħâmü bi'l-fethi bir ħişinüñ adıdur el-ħamħametü bi-fethi'l-ħâ'eyni sözi geñizinden
29. söylemek ululandugundan ve daħı bir dürlü çirkin yemek nev'un ħabiħun mine'l-ekli gibi el-ħımħımü bi-kesri'l-ħâ'eyni bir dürlü otdur ki danesin deveye 'alef iderler ve yidirirler ve ba' zi luğâtta

190a

01. künken diyü ħayd olunmuşdur faşlü'l-ħâ'i ve'n-nüni ve mâ yüsellişühümâ el-ħınnâbetü bi'l-kesri ve teşdîdi'n-nüni yürinüñ bir ħanadı <Arapça> ma' nâsına kemâ yukâlü <Arapça>
02. <Arapça> et-ħanebü bi-fethateyni za' if ve zebün olmak yukâlü <Arapça> el-ħannâbü bi'l-kesri şümme't-teşdîdi uzun boylu ħişi ħavilün mine'r-ricâl gibi
03. el-ħunbucetü bi-zammi'l-ħâ'i ve'l-bâ'i şol kefe ... ki yerde gömerler ve'l-cem' u el-ħanâbicü ve hiye mu' arrebetün el-ħunşü bi'z-zammi bir nesnenüñ ufanıħlığı ve bükülüħligi ve sülpüħlügi el-ħanişü bi-fethatin şümme kesratin şarħıħ
04. ve sülpük ve bükük nesne kemâ yukâlü <Arapça> el-ħunşâ bi-zammi'l-ħâ'i ve fethi's-şâ'i hem zekeri ve hem ferci olan kimesne ve'l-cem' i el-ħanaşâ bi-fethi'l-ħâ'i ve's-şâ'i el-ħunfucü bi-zammi'l-ħâ'i ve'l-fâ'i
05. el-ħanâficü bi-zammi'l-ħâ'i ve kesri'l-fâ'i eti çok semiz oğlan keşirü'l-laħmi gibi el-ħanzizü bi-kesri'l-ħâ'i ve'z-zâli tağ başı ki sivri ve sövelmiş ola re'sü'l-cebeli'l-meşriħi ma' nâsına
06. ve ayħıra inenmiş ata dirler faħlün ve ħışşı gbii ezdâddandur ve ba' zılar ħatında eyü ve cins ata dirler cevâdün gibi ve'l-cem' i el-ħanâzizü el-ħanzâtü bi'l-fethi bir kimesnei ħorħutmak ve sevmedügi
07. nesne işitirmek yukâlü <Arapça> el-ħınziyân bi-kesri'l-ħâ'i ve'z-zâli faħş ve yaramaz söz söyleyici ħişi feħħâş gibi
08. ümmü ħannür bi-fethi'l-ħâ'i ve zammi'n-nüni'l-müşeddedeti anduħ didükleri canavar źab' un gibi ve daħı belâ vü zaħmet dâhiye gibi el-ħancerü bi-vezni'l-ca' ferî bir meşhür bıçaħdur ki fâriside deşne dirler
09. el-ħancürü bi-zammi'l-ħâ'i ve'n-nüni südlü deve nâħatün ħazirâtin gibi ve'l-cem' u el-ħanâcirü el-ħanşerü bi-fethatin şümme kesratin bir ħavm göcdügi vaħtin yurtda ħoyup gitdükleri yatlu ve kötü metâ'
10. el-ħınzirü bi-kesri'l-ħâ'i ve'z-zâyi toñuz ve daħı bir ħatı şiş urdur ki boyunda çıkar ve'l-cem' u el-ħanâzirü ve daħı ħanzirü bir mevzi' uñ adıdur el-ħınzirü bi-kesri'l-ħâ'i ve'd-dâdi şırça barmak
11. ve'l-cem' u el-ħanâşirü ħanâşiratü bi-zammi'l-ħâ'i ve kesri's-şâdi şâm

- diyârında bir şehriñ adıdur el-ḥanāsirü bi'l-fethi yok olmak helâk gibi ve lâ vâhîde lehü el-ḥanezü bi-fethateyni et koḡmak ve yimek yukâlü
12. <Arapça> el-ḥunzuvānetü bi-ḡammi'l-ḡā'î ve'z-zāyi ululanmak tekebbür gibi ve'l-cem' u ḡanzevāt el-ḡannāz bi'l-fethi ve't-teşdîdi ala ve yeşil kelerdür ki sāmün ebraşu gibi el-ḡanzubu bi-ḡammi
13. 'l-ḡā'î ve'r-rā'î ve kesrihimā koḡmış et pâresi kıt' atü laḡmin mentenetin ma' nāsına el-ḡanesü bi-fethateyni burun puça ve kışa olup oñurḡası bir miḡdār yüksek olmak kemā yukâlü <Arapça>
<Arapça> ya' nî ḡannā diyü burnı puca ve burnı kışa ve burnuñ oñurḡa
14. azçık yüksek ' avrata dirler ve aḡnesüñ de ve ḡannānuñ da cem' i ḡunsün gelür bi'z-ḡammi el-ḡinnāsü bi'l-kesri ve'l-ḡunüsü bi-ḡammeteyni bir nesneden ḡocunup girü çekilmek ve girü durmak te' aḡḡur gibi ve
15. gizlenüp örtünmek ihtifā ve istitār gibi ve dürülüp toplanmak inḡiyāz gibi yukâlü <Arapça> el-ḡansü
16. girü duraḡurmak ve girüde ḡomak te' ḡir gibi ve durmek ve yummak ḡabz gibi yukâlü <Arapça> el-ḡunnes bi-ḡammi'l-ḡā'î ve fethi'n-nüni'l-müşeddedeti ḡānisüñ cem' idür ki
17. bir nesneden ḡocunup girü çekilene ve girü durana ve gizlenüp örtünene dirler ve daḡı göklerde olan yıldızlarıñ hepsine ḡunnes dirler her birisi batup ḡolanduḡıçün ve yāḡūd gündüzde
18. güneş nürle örtülüp gizlendiḡiçün ve ' inde'l-ba' z göklerde yürüyüp seyr iden yedi yılduza dirler ve ' inde'l-ba' z ḡur' ānda zikrolunan ḡunnesden murād biş yılduzdur ki biri
19. zuḡal ve biri müşterî ve biri merrîḡ ve biri Zühre ve bir ' uḡāridür zirā bunlar yürüdükleri yirde gizlenür ve örtünürler ḡiñ innide ve tefinde gizlenüp örtündüḡi gibi ve ḡile
20. <Arapça> el-ḡannāsü bi'l-fethi ve teşdîdi'n-nüni şeyḡāna dirler allāhü te' a. añılduḡı vaḡtın ḡaçup gizlendiḡiçün el-ḡunābisü bi-ḡammi'l-ḡā'î
21. ve kesri'l-yā'î şüreti çirkin kimesne kerihü'l-manḡari gibi ve daḡı arslana da ḡanābis dirler ve mü' enneşi ḡanābise gelür ve daḡı ḡatı ḡarañılık giceyede ḡanābis dirler şedîdü'z-zulmeti ma' nāsına
22. el-ḡanderisü bi-fethi'l-ḡā'î ve'd-dāli ve kesri'r-rā'î süciye dirler ḡuvvetlü olduḡıçün ve daḡı eski buḡdaya dirler ḡıñḡatün ' aḡḡetün ma' nāsına el-ḡanfüsü ve'l-ḡanfüsā'ü bi-ḡammi'l-ḡā'î ve fethi'l-fā'î ve bi-ḡammi
23. 'l-fā'î eyzan fihimā ve bi'l-meddi fi's-şāniyeti şol ḡara böcekdür ki dīvār diplerinde ve taş alınlarında ve gölgeli yirlerde olur ve ḡurdsāñ koḡar ve añaru yetseñ yine senden yaña gider
24. ... böceḡi dirler mü' enneşi ḡanfüse ve ḡanfüsā'ü gelür ve cem' i ḡanfesāvāt ve ḡanāfis gelür el-ḡuşuşü bi-ḡammi'l-ḡā'î ve'ş-şini māl şoñuna dirler baḡiyyetü'l-māli gibi ve
25. deve bölüḡüne dirler kıt' atün mine'l-māli ve'l-ibili gibi el-ḡinnevşu bi-kesri'l-ḡā'î ve fethi'n-nüni'l-müşeddedeti ve süküni'l-vāvi toñuz çocuḡı ve eniḡi veledü'l-ḡinzir gibi ve'l-cem' u el-ḡanānişü bi'l-fethi ve't-taḡfifi el-ḡanzātü
26. bi'l-fethi fuḡş ve yaramaz söz söylemek yukâlü <Arapça> el-ḡinziyāfü bi-kesri'l-ḡā'î'l-mu' cemeti ve'l-müḡmeleti cemī' an ve bi-kesri'z-zā'î fuḡş ve yaramaz söz söyleyici kimesne feḡḡāş gibi
27. el-ḡāni' u bi-kesri'n-nüni meskenet ve alçaḡlık gösderici ve tevāzu' idici ve ḡor ḡaḡir kimesne zelil gibi ve daḡı şek idici ve fişḡ fücür idici kişi mürībün fācirün gibi el-ḡan' atü bi'l-fethi şekk
28. ve ḡümān ve töḡmet itmek raybetün gibi ḡunā' atün bi'z-ḡammi bir ḡābilenuñ

babalarının adıdur el-ḥunū‘u meskenet idüp alçaklık gösdermek ve kendüyi alçak görmek ḥuzū‘ ve tevāzu‘ gibi

190b

01. yuḳālū zan‘u ey tevāzu‘ ve zūll ve daḥı ḥor ḥakīr olmak zūll gibi ve bābūhümā ḥaza‘a el-ḥināfū bi'l-kesri deve yürüdüğü vaktin iki öñ ayaklarının tırnaklarını ve tabanalarını incüklerini
02. taş yüzünden yān deviri diviri ve şala şala yürümek yuḳālū <Arapça> ḥanūfün bi-fethatin şümme zammetin
03. ve daḥı deve burnuna takılan ḥalıḳaya bağlanan ipi çekmeden burnun çürümek ve çurumak yuḳālū <Arapça> ve ‘inde'l-ba‘z bu didüğümüz ipi çekmek
04. boynun egmek kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥānif bi-kesri'n-nūni kibrinden ve ululuğundan burnunu yukarı kaldırarak ve ufatmak kemā yuḳālū <Arapça>
05. <Arapça> el-ḥanīfū bi-fethatin şümme kesratin aḳ ḳaluñ tondur ki ketenden iderler kemā yuḳālū <Arapça> ve'l-cem‘u ḥunufün bi-zammeteyni ve bi-sükūni'n-nūni
06. el-ḥandefetü bi-vezni'd-dahraceti yürte yürte yürümek hervele gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥanıḳu bi-fethatin şümme kesratin ve bi-sükūni'n-nūni
07. eyzan ḳile bir kimesnenün boğazından boğmak ve şıḳmak yuḳālū <Arapça> kezā fi ef‘ āli'z-zemaḥşerī ve ḳāle fi'l-mağribi naḳlen <Arapça>
08. 'n-nūni lā neskünü fi maşdarihi ve daḥı taraltmak yuḳālū <Arapça> el-ḥannaḳu bi'l-fethi şümme't-teşdīdi boğaz boğmağı şana şıfat idinen kişisi el-ḥannāḳu
09. bi'z-zammi ve't-taḥfifi boğazda iple veya ğayri nesneyle boğulan yir kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥınāḳu bi-kesri'l-ḥā‘i ve taḥfifi'n-nūni şol ip veya sicim veya kirışdür ki
10. anuñla boğaz boğarlar kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥanıḳu bi-kesri'n-nūni boğucu bir nesne taraldıcı ve daḥı iki tağ arasından giden taracıḳ yol şu‘ bün zayıḳun
11. gibi ve daḥı taracıḳ soḳaḳ el-ḥanbeḳu bi-vezni'l-ca‘ fera ağacdan düzölmiş anbar ve şarpun ki saḳfde mu‘ allak olur el-ḥanefḳıḳu bi-fethi'l-ḥā‘i ve'l-fā‘i ve kesri'l-ḳāfi belā vü zahmet dahiye gibi ve
12. gevdesi yeyni ve tiz çābūk ‘avrat kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥanşelilü bi-fethi'l-ḥā‘i ve'ş-şāni ve kesri'l-lāmi tize geçici māzī gibi el-ḥandemetü bi-fethi'l-ḥā‘i ve'd-dāli mekke yanında bir tağun
13. adıdur ki ḥālid bin velīdün anda ḳureyşle bir şavaşı olmışdur el-ḥunnetü bi'z-zammi ve't-teşdīdi burun içinde ḥāşıl olan ses ve āvāze ve inildi ğunne gibi el-ḥannü bi'l-fethi ve't-teşdīdi ḥurmā
14. ḳavşaradan yap yap çıkarmak yuḳālū <Arapça> el-ḥaninü bi-fethatin şümme kesratin geñzi içinden ğülmek ve geñzi içinden ağlamak yuḳālū <Arapça>
15. <Arapça> el-ḥanḥanetü bi-fethi'l-ḥā‘eyni geñzi içinde söyleyüp sözün āşikāre itmek el-ḥunnānū bi'z-zammi bir marāzdur ki burunda olur ve daḥı bir marāzdur ki kuşun boğazında olur el-ḥanā
16. bi-vezni'l-‘aşā faḥş ve yaramaz söz söylemek yuḳālū <Arapça> el-ḥanī bi-fethatin şümme kesratin ve taḥfifi'l-yā‘i yaramaz ve çirkin söz mü‘ennesi ḥaniyetün gelür faşlü'l-ḥā‘i ve'l-vāvi ve mā yüşellişühümā
17. el-ḥavbü bi'l-fethi yoḥsul olmak yuḳālū <Arapça> el-ḥavbetü bi'l-fethi şol

- yirdür ki iki yanında yağmur yağa dağı otı olmaya ve anuñ üzerine yağmaya kemā yukālū <Arapça>
18. <Arapça> ve dağı havbetün açlığa dirler mecā' atün gibi ve dağı saçına direr yukālū <Arapça>
19. <Arapça> el-ḥavtü bi'l-fethi toğan ve sāyir yırtıcı kuş hevā yüzünde av üzerinde süzülüp ve yıkılıp inmek dutmak için yukālū <Arapça>
20. <Arapça> el-ḥavātü bi'l-fethi yarıcı büyük kuşlar hevā yüzünden av üstüne kanad büküp indigi vaktin kanadı kıçıldısı lafzı müzekker ve ma'nāsı mü'enneşdür <Arapça>
21. <Arapça> 'inde inḳızāzuhā ma'nāsına ve dağı havat ve ḥavātün feth-i ḥāyile kuş hevādan süzülüp inerken kanadın kıçıldatmak ma'nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
22. <Arapça> ve dağı havtün ve ḥavātün 'ahd şımağ ve 'ahde vefā itmemek
23. ve bir kimesne çok başlayup ḳoculmak yukālū <Arapça> el-ḥavvātü bi'l-fethi ve't-teşdidi cür'etlü ve iḳdāmlu kişi racülün
24. cer'ün gibi el-ḥavaşü bi-fethateyni bir kimesnenüñ ḳarnı şarkık olmak yukālū <Arapça> ya'nī ḥavşā'ü
25. diyü ḳarnı şakık 'avrata dirler el-ḥavḥatü bi'l-fethi şeftālū didükleri yemiş ve'l-cem'u ḥavḥun bi'l-fethi ve dağı ḥavḥatün feth-i ḥāyile şol büyük penceredür ki divār yüzüne iderler taşradan şu'le
26. ve ziyā düşsün diyü ve dağı az olur ki kiçirek ḳapuya da dirler bābün şağırün gibi ve minhü'l-ḥadīş <Arapça>
27. <Arapça> ve dağı ḥāḥun mekkeyle medīne arasında bir mevzi' uñ adıdur el-ḥuveḫatü
28. bi-zamm-i'l-ḥā'i'l-ülā ve kesri's-şāniyeti ve feth-i'l-vāvi ve taḫfifi'l-yā'i belā miḫnet ve mevt dāhiye gibi el-ḥavdü bi'l-fethi gevdesi yumşak cāriyetün nā'imetün gibi ve'l-cem'u ḥūdun bi'z-zamm-i el-ḥivāzü bi'l-kesri uyuşmamağ
29. muḫālefet gibi ve isitme kişi mu'ayyen vaktinde dutmayup gāh bu vaktinde dönüp ve gāh bir vaktinde dutmak kemā yukālū <Arapça> el-ḥavrü bi'l-fethi iki yüksek

191a

01. yirüñ arasında bir alçağ yir ve dağı bir kimesnenüñ necisi çıkıçağ yire urmağ yukālū <Arapça> el-ḥavran bi'l-fethi necis yüricek ve çıkıçağ yir mecra'r-ravşi gibi
02. el-ḥuvārü bi'z-zamm-i şıgır böğürmek şavtü'l-baḳari gibi yukālū <Arapça> ve dağı ḥuvār zamm-i ḥāyile rey diyārında bir mevzi' uñ adıdur el-ḥavrü bi'l-fethi ve'l-ḥuvāratü bi-zammeteyni zebūnluk ve şıḳınılık
03. za'f ve inkisār gibi yukālū <Arapça> el-ḥavvārü bi'l-fethi ve't-teşdidi ziyāde böğürücü şıgır ve zebūn ḳorḳağ kişi ve dağı yumşak
04. süni ağacı yukālū <Arapça> el-ḥavvāretü bi'l-fethi ve't-teşdidi ziyāde yumşak yir arzun sehletün gibi ve dağı südlü deve
05. nāḳatün gāziratün gibi ve üzerinde yemişi çok ḥurmā ağacı naḫletün keşiratü'l-ḥamli gibi el-ḥüzü bi'z-zamm-i nāsdan bir şımfıdur ceylün mine'n-nāsi ma'nāsına el-ḥizibāzi bi'l-kesri ve'l-ḥāzibāzi bi-binā'i'z-zā'eyni 'alā
06. 'l-kesri bir dürlü siñek ismidür ve 'inde'l-ba'z siñek āvāzinuñ ḫikāyetidür ḫikāyetün li-şavti'z-zübābi gibi ve 'inde'l-ba'z bir dürlü unuñ ismidür ve

- ‘inde'l-ba‘z bir marazdur ki devenüñ ve insānuñ boğazında
07. vāki‘ olur el-ḥavzerayü bi-fethi'l-hā‘i ve'z-zāyi ve'r-rā‘i tağımıgraḳ yürümek ve depi depi yürümek kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥavşü bi'l-fethi böğür ḥāşiratün gibi ve hümā ḥavşāni mine'l-insāni ve ğayrihi el-ḥavzu
08. bi'z-zammi ḥurmā ağacınıñ yaprağı varāḳu'n-naḥli gibi cem'idür vāḥidi ḥūşatün gelür bi'z-zammi el-ḥavvāşu bi-fethi'l-hā‘i ve teşdidi'l-vāvi ḥurmā yaprağı şatıcı bāyi‘u'l-ḥavşi gibi el-ḥavşi bi-fethateyni göz çuḳur ve aşığa geçmek
09. olmak ‘udürü'l-‘ayni gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥavşā‘ü bi'l-fethi ve'l-meddi çuḳur ve aşığa çökük göz ve gözi çuḳur ‘avrat el-ḥavzu bi'l-fethi şuya girmek ve ğama ve ğuşşaya
10. şedāyide girmek ve söze girmek ve başlamak ve şerbet qarışdırmak ve bir kimse kılıcla urup daḫı kılıcı anda depretmek ve kımıldatmak yuḳālū <Arapça>
11. fi'l-ḥadīş <Arapça> ve bābü'l-küllü kāle el-ḥūḫatü bi'z-zammi üzerine bir yıl geçmiş tāze ve yumşak
12. ağaç budağı ğuşnün nā‘imün li-sünnetin ma‘nāsına ve'l-cem‘u ḥūḫun bi'z-zammi el-ḥav‘u bi'l-fethi bir aḳ tağdur cebelün ebyāzu gibi ve daḫı dere bükigi mün‘aricü'l-vādī gibi el-ḥavti‘u bi-fethi'l-hā‘i ve't-tā‘i kılavuzluḳda üstāz
13. ve māhir kimesne māhirün fi'd-delāleti ma‘nāsına ve daḫı tavşan yavrusına dirler veledü'l-ernebi gibi el-ḥavze‘atü bi-fethi'l-hā‘i ve'z-zāyi büyük ḳumdan bölünmiş kiçirek ḳum yığındısı rimletün münḳaḫi‘un
14. min mu‘zamir-remeli ma‘nāsına el-ḥavle‘u bi-vezni'l-ca‘fera bir kimesnenüñ yüregi ḳorḳmak cinn dutmuş gibi yuḳālū <Arapça> el-ḥavfü bi'l-fethi ḳorḳmak yuḳālū <Arapça>
15. min bābi fehime izā fehime minhü ve daḫı iki kimesne ḳorḳuşup daḫı yiri yirinden artuḳ ḳorḳmak yuḳālū <Arapça> el-ḥā‘ifü bi-kesri'l-hemzeti ḳorḳucı ve'l-cem‘u
16. <Arapça> el-ḥāfü ḳatı ḳorḳucı kimesne şedidü'l-ḥavfi gibi el-ḥāfetü bi't-taḫfiḫi bir şaḫtiyān torba ve geysidür ki içinde bal alurlar ve divşirler
17. kemā yuḳālū <Arapça> el-ḥavḳu bi'l-fethi el-ḥāḳatü el-ḥavaḳu bi-fethateyni ğiñlik ve se‘at gibi yuḳālū <Arapça>
18. <Arapça> yuḳālū <Arapça> ya‘nī ğiñ yazı ve ğiñ ḳuyı ve daḫı havaḳun fethateynile uyuz olmak cerbün gibi yuḳālū <Arapça>
19. <Arapça> ya‘nī uyuz dişi deveye ḥavḳā‘ü dirler cerbā‘ü gibi el-ḥāḳiyāḳi bi-binā‘il-ḳāfeyni ‘ale'l-kesri ferce dirler ğiñligi olduğün el-ḥavernaḳu bi-vezni
20. 's-seferceli ‘arāḳda bir köşegüñ adıdır ki nu‘mānü ekber dirler bir kimesne yapmışdır ki pelās geyüp seyāḫat itmişdür el-ḥavlü bi'l-fethi şaḳlamak ve ri‘āyet idüp güdüp gözlemek ve bir nesne düzüp
21. ḳoşup işlāḫ itmek yuḳālū <Arapça> ve bābüḥümā kāle el-ḥā‘ilü bi-kesri'l-hemzeti bir nesne şaḳlayıcı ve üzerine durup düzüp
22. ḳoşup işlāḫ idici ve daḫı görüp gözedici rā‘i gibi el-ḥālü ve'l-ḫāletiyü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā‘i mişlühü yuḳālū <Arapça> ve daḫı ḫāl
23. bege ve nişāna dirler ve daḫı tayıya dirler ki ananuñ qarındaşıdır aḫu'l-ümmi gibi ve'l-cem‘u aḫvālün ve daḫı ḫāl leşker sancağına dirler livā‘ü'l-ceyşi gibi ve daḫı ḫāl ‘abādan bir nev‘i geregidür nev‘un mine'l-bürüdi gibi el-ḫāletü
24. deze ki ananuñ qarındaşıdır uḫtü'l-ümmi gibi ve'l-cem‘u ḫālāt el-ḥavlü bi-fethatin ḳula ve ḳaravuşa ḫidmetkār dirler ḫā‘ilüñ cem‘idür kemā yuḳālū

- <Arapça> ve dađı az olur ki ĥavel vāhidde olur ĥula ve ĥaravuša
25. itlāk olunur ĥāle'l-ferrā'ü hüve cem' u ĥā'ilin ve hüve'r-rā'ı ve ĥāle ĥayruhu hüve me' ĥüzün mine't-taĥvili ve hüve temlik el-ĥu'ületü bi-zammeteyni bi-vezni fa'ülün bi'l-hemzeti ve bi-ĥayriĥā tayılıĥ ve teyezelik yuĥālü <Arapça>
26. <Arapça> el-ĥavzelā bi-fethi'l-ĥā'i ve'z-zāyi ve'l-lāmi taĥniĥiriĥ ve depirek yürümek kemā yuĥālü <Arapça> el-ĥāmetü bi't-taĥfifi tāze yaş ot ve ekin el-ĥabzātü
27. 'r-raĥbetü mine'n-nebāti ve'z-zer'ı ma'nāsına ve minhü'l-ĥadīs <Arapça> aşında ĥavmetün idi vāv elife ĥalb olundu ĥıl' atün
28. oldı el-ĥavremü bi-vezni'l-ca' fere bir büyük taşdur ki anda yarıĥlar ve yırtıĥlar vardur kemā yuĥālü <Arapça> el-ĥavremetü bi-fethi'l-ĥā'i ve'r-rā'i bi-vezni avcı ernebü'l-insāni gibi el-ĥavnü
29. bi'l-fethi ĥabunluĥ itmke mālda ve ĥayride ve ' aĥd bozmaĥ naĥz-ı ' aĥd gibi yuĥālü <Arapça> ĥāle fi'l-maĥribi el-ĥıyānetü zıddu'l-emāneti ve hiye tecrā fi emānati'n-nāsi

191b

01. <Arapça> ĥavenetü bi-fethateyni ĥā'in
02. ya'nı uğrulayın ĥarāma baĥmaĥ kemā ĥile <Arapça> el-ĥavvānü bi'l-fethi mübālaĥayla ĥıyānet idici ve dağı arslan esed gibi el-ĥıvānü bi'l-kesri ve'z-zammi ma' a't-taĥfifi ve'l-kesrü
03. eşaşu üstünde ta'ām ĥoyup yidükleri nesne ki sofrā diler me'kelün ' aleyhi eĥ-tavāmü ma'nāsına ve'l-cem' u aĥvinetün ve'l-kesrü ĥünün bi'z-zammi el-ĥāne bi't-taĥfifi kārĥānsarāy ki bāzār gibi
04. el-ĥuviyyü bi-zammetin şümme kesratin şümme teřdīdin el-ĥavā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve't-taĥfifi ve'l-ĥayyü bi'l-fethi şümme't-teřdīdi yılduz düşüp yaĥmur yaĥdırmamaĥ ve evüñ iĥi boş olmaĥ ve dağı ev yıĥılmaĥ
05. <Arapça> ve dağı ĥavā'ün ve ĥayyün ' avratuñ ĥarnı toĥraduĥı vaĥitte
06. oĥlandan veya ta'āmdan boş olmaĥ yuĥālü <Arapça> el-ĥavā bi-fethateyni ' avrat toĥurmaĥ
07. vaĥtin ĥarnı veleden veya ta'āmdan boş olmaĥ yuĥālü <Arapça> el-ĥavānü ve'l-ĥavāyetü bi'l-fethi fiĥimā sese şavtün gibi
08. ve ĥuř ĥanadıl ĥıcıldısı deviyyü'l-cenāĥi gibi el-ĥaviyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teřdīdin alĥaĥ ve ĥuĥur yir ki yumřaĥ ola el-baĥnü's-seĥlü mine'l-arzi ma'nāsına el-ĥaviyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teřdīdin
09. dürlü ta'āmdur ki loĥısa olan ' avrata dirlerler kemā yuĥālü <Arapça> el-ĥāvı bi-kesri'l-vāvi boş ev beytün ĥālı gibi ve yıĥılmıř ve düşmiş ev beytün sākıĥtun gibi ve düşmiş yılduz necmün sākıĥtun
10. gibi mü'enneşi ĥāvıye gelür ve minhü ĥavlıhü te' a. <Arapça> faşlü'l-ĥā'i ve'l-bā'i ve mā yüřelliřümā
11. el-ĥabeyetü bi'l-fethi istediĥi nesneye yetişmeyüp nevmiz olmaĥ ve ziyān itmek kemā yuĥālü <Arapça>
12. lehü el-ĥaydebü bi-vezni'l-ca' fere āřikāre ve aĥuĥ yol tařıĥun vāziĥun gibi el-ĥaydebetü bi-fethi'l-ĥā'i ve'd-dāli bir kimesnenüñ ilk ĥāline ve evvel emrine dirler yuĥālü <Arapça>
13. ĥayber ĥicāz diyārında bir mevzi' uñ adıdur el-ĥayrü bi'l-fethi eyü nesne ki

- şerrüñ zıddıdır ve hayırlı olmak yuḳälü <Arapça> ve daḫı allāhü te‘a. bir kimseye kendüye
14. hayırlı ve kendüye birer nesne virmek yuḳälü <Arapça>ve daḫı haber fetḫ-i ḫāyile māla dirler ve minhü ḳavlühü te‘a. in tereke ḫayran ey mālen el-ḫayyirü bi-fetḫi'l-ḫā‘i ve kesri'l-yā‘i'l-müşeddeti
15. ve bi-süküni'l-yā‘i'l-muḫaffefeti eyzan eyü kişi ve hayırlı kişi ve'l-cem‘u ḫıyārun bi'l-kesri ve hüve zıddu'l-eşrāri ve daḫı ḫıyār kesri ḫāyile ihtibār ma‘ nāsına isimdür ki bir kimesne bir nesnei dilerse alup ve dilemezse
16. ḳomaḳ ma‘ nāsınadır ve minhü ḫıyāru'r-ru‘yeti fi'l-bey‘i ve‘ş-şirā‘i ve daḫı ḫıyār ḳıṣā‘ün didükleri yemişe dirler ki meşhürdür el-ḫayyiretü bi-fetḫi'l-ḫā‘i ve kesri'l-yā‘i'l-müşeddedeti ve bi-süküni'l-yā‘i'l-muḫaffefeti eyzan
17. eyü ve hayırlı ‘avrat imra‘etün ḫayyiretün ve ḫıyaratün ey fāziletün ve daḫı ḫıyaratün her nesnenüñ eyüsine dirler dirler ve'l-cem‘u ḫayrāt ve minhü ḳavlühü te‘a. <Arapça>
18. <Arapça>
19. <Arapça>
20. <Arapça> el-ḫıyru bi-kesri'l-ḫā‘i ve süküni'l-yā‘i eyülik kerem gibi el-ḫıyaratü bi-kesri'l-ḫā‘i ve süküni'l-yā‘i
21. bir kimse bir kimseye virdügi eyü ve kendüye yarar nesne ve daḫı her nesnenüñ eyüsi ve üründülenmişi muḫtārın gibi ve daḫı bir kimseye bir nesnenüñ eyüsin ve kendüye yararın virmek ma‘ nāsına isimdür kemā yuḳälü
22. <Arapça> el-ḫıyaratü bi-kesri'l-ḫā‘i ve fetḫi'l-bā‘i'l-muḫaffefeti
23. ve bi-süküniḫā eyzan her nesnenüñ eyüsine ve üründülenmişine dirler muḫtār ma‘ nāsına ve daḫı ihtiyār ma‘ nāsına isimdür ki bir kimesne bir nesnei dilerse alup ve dilemezse almamaḡa ḳādir olmaḡa
24. <Arapça>
25. el-ḫaytürü bi-fetḫi'l-ḫā‘i ve't-tā‘i ve zāmmi'l-‘ayni her nesne ki bir ḫāl üzerine tımaya ve maḫv olup gide serāb gibi ve daḫı şol ziyāde ıssı günde örümcek evi gibi hevādan iner
26. nesne gibi ve daḫı az olur ki divede ve ḳurdda ve daḫı belāya ve muşibete de ḫayt‘ür dirler ḡavlün ve zi‘bün ve dāhiye gibi el-ḫarāḫirü bi-fetḫi'l-ḫā‘eyni buḫārā köylerinden bir köyüñ adıdır
27. ḳaryetün min ḳurā buḫārā ma‘ nāsına el-ḫayzürāni bi-fetḫi'l-ḫā‘i ve zāmmi'z-zāyi ḳamiş ḳaşabün gibi ve daḫı süñi idükleri ağac köki ki nereye dilerseñ egilir ve daḫı ağac budaḡı ve fidāni ki
28. egile ve bükele kemā yuḳälü <Arapça> el-ḫayzürānetü bi-fetḫi'l-ḫā‘i ve zāmmi'z-zāyi gemi ḳuyruḡı zenebü's-sefineti gibi el-ḫıyzerāni
29. bi-kesri'l-ḫā‘i ve fetḫi'z-zāyi şerbetciler faḳāḡın içine ḳoyup daḫı omuzlarına götördükleri ḳab kemā yuḳälü <Arapça>

192a

01. el-ḫayzerā bi-fetḫi'l-ḫā‘i ve'z-zāyi ve'r-rā‘i taḡınıḡraḳ ve depirek yürümek kemā yuḳälü <Arapça> el-ḫayserā bi-fetḫi'l-ḫā‘i ve's-sīni ve'r-rā‘i yoḳ olmak helāk gibi ve yañlış
02. gitmek ḳalālün gibi yuḳälü <Arapça> ve daḫı ḫayserā diyü şol kimesneye dirler ki ta‘āma oḳusayduñ gelmez kendüye de
03. ta‘ām bişirüp ḡayrilere gel demek lāzım ola diyü el-ḫıbsü bi'l-kesri şıḳ bitmiş ağac ve mişe ve arslan yataḡı mevzi‘u'l-esedi gibi el-ḫabsü bi'l-fetḫi bir

- nesnenüñ koşusu azmak ve alım şatım az olup
04. kesād olmak ve ta'ām geçmez olup kesād olup yaramaz olmak ve dağı 'ahd bozmak ve va'deye hılāf itmek yukālū <Arapça>
05. <Arapça> ve bābü'l-küllü bā'a el-ḥabşü bi'l-fethi yoğın keten bezi ki tunbetün dirler el-ḥayşu bi'l-fethi azacak 'atā ve azacak naşib ve azacak
06. nesne el-ḳalilü mine'n-nevāli ma'nāsına ve dağı az olmak ma'nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
07. <Arapça> el-ḥiyāzu bi'l-kesri şuya girmek ve söze başlamak ve şurū' itmek yukālū <Arapça> ve fi'l-ḥadīsi <Arapça>
08. el-ḥaytu bi'l-fethi iplik silkün gibi ve'l-cem'u ḥuyūṭun ve ḥuyūṭatün bi-zammeteyni fihimā ve dağı yalancı irteye ki dik yukarusına ağırır ḥayṭun esvedü dirler fecrün kāzibün gibi ve 'inde'l-ba'z ḥayṭun esvedü diyü
09. gice karañlığına dirler sevādü'l-leyli gibi ve dağı girçek irteye ki gök kenārına aykırı ağırır ḥayṭun ebyezu dirler fecrün şādīkun gibi ve dağı boyun oñurḥası içindeki korḳak ilik
10. ḥaytü'r-raḳabeti dirler ve dağı kişinüñ ḳanına da ḥaytü'r-raḳabeti dirler yukālū <Arapça> ve dağı ziyāde ıssı günde örümcek evi gibi aykırı
11. ṭuyḳurı göziken nesne ḥayṭun bāṭılun dirler lu'ābü's-şemsi gibi el-ḥiyātu bi'l-kesri ve'l-ḥaytā bi-vezni's-sekrā deve ḳuşı sürüsü ḳaṭi' u'n-ne'ām gibi el-ḥayātu bi-fethateyni deve ḳuşunuñ boynı uzun
12. olmak yukālū <Arapça> ya'nī ḥaytā'ü diyü boynı uzun dişi
13. deve ḳuşunu dirler el-ḥaytā bi'l-fethi muḥ ve iksiri vetidün gibi ve 'inde'l-ba'zı yemen diyārından gelür selb dirler bir ağacc ḳabuğundan örülmiş ve bükülmiş incecük örme ve sicim kemā ḳile
14. <Arapça> el-ḥiyātu bi'l-kesri iplik ḥayṭun gibi ve iñine ire gibi ve minhü ḳavlühü te'a. <Arapça> el-ḥiyāṭatü bi'l-kesri ḳaftān dikmek ve kürk dikmek ve bunlar gibi nesne dikmek
15. ve vezirlik itmek yukālū <Arapça> el-ḥayle' u bi-vezni'l-ca' fera bir korḳudur ki kişinüñ ḳalbine 'arız olur cinn dutmuş gibi yukālū <Arapça>
16. <Arapça> el-ḥayfü bi'l-fethi tağ iriliginden aşığa inen yüksek yir ve sil yolunda yumrı yumrı olan yir kemā yukālū <Arapça>
17. <Arapça> ve 'inde'l-ba'z ḥayf diyü dürlü dürlü renklü taşları olan yire dirler kemā ḳile <Arapça>
18. <Arapça> ve dağı ḥayf meme derisine dirler cildü'd-ḳır' u gibi ve dağı mekkeyle minā arasında muḥaşşeb didükleri ḳaḳıluca yire de ḥayfü kenānete dirler el-ḥayefü
19. bi-fethateyni devenüñ zekerinüñ derisi ve ḳabı giñ olmak ve memesi derisi giñ olmak ve dağı her ḥayvānuñ bir gözi gök bir gözi ḳara olmak kemā yukālū <Arapça>
20. <Arapça>
21. <Arapça>
22. <Arapça> ya'nī anaları bir olup ve ataları ayru olan ḳarındaşlara aḫyāf dirler ve iḫvetü aḫyāfin dirler ve ammā benu'l-aḫyāfi <Arapça>
23. el-beyāni kezā fi'l-mağribi el-ḥayfānetü bi'l-fethi ağla şaru ve ala çekirge kemā yukālū <Arapça> ve dağı yeyni ve yukaru ḳalḳan ata da ḥayfānetü dirler
24. el-ḥifetü korḳmak ḥavf gibi el-ḥayfeḳu bi-vezni'l-ca' fera ziyāde tiz yürgen at yukālū <Arapça> el-ḥaylü bi'l-fethi atlu kimesnelere dirler ḳarsān gibi ve minhü ḳavlühü te'a. ve eclebü
25. <Arapça> ve dağı ḥayl eyer urulan 'arabī atlara ve semer bergirlerine de

- dirler ism-i cem' idür zikr olunan atların irkeklerine ve dişilerine yarar
26. kemā yukālū <Arapça> iki ma' nāya cem' i huyūlün gelür ve dağı el-haylū bi'l-fethi ve'l-hiletū bi'l-kesri
  27. ve'l-haylūletū bi-fethi'l-hā' i ve zammi'l-lāmi ve'l-hālū gümān itmek zann gibi yukālū <Arapça>
  28. <Arapça> ve hüve'l-kıyāsū el-huyālā'ü bi-zammi'l-hā' i ve kesrihā ve bi'l-meddi
  29. ve'l-yā' i meftūhaten fihimā ululuk kibr gibi ululanmak tekebbür gibi yukālū <Arapça>

192b

01. el-hayālū ve'l-hayāletū bi'l-fethi fihimā ve't-tahfifi ırakdan gözüken qaraltı ki insān qaraltısıdır veya ğayri nesne qaraltısıdır şahşun gibi ve dağı düşde gürülen şüretün tayfetün gibi
02. dağı hayāl insānda bir kuvvedür ki mahşūsātuñ şuverleri anda cem' olur ve dağı bu şüretler hiss-i müsterekden kendüñden soñra anda bākī olup qalur ve dağı hayāl şol
03. ağaca dirler ki ekin veya bostan kenārına diküp üzerine kara ton geydirirler kuş ve sâyir behāyim insān şansun kaçsun diye el-hayyāletū bi'l-fethi şümme't-teşdidi atlar
04. ıssıları aşhābü'l-huyūl gibi el-hāletū bi't-tahfifi deyeze ananuñ qarındaşı uhtū'l-ümme gibi ve dağı ululanan gönlü ' avratün muhtāletün gibi ve dağı hā' ilüñ cem' idür yukālū <Arapça>
05. <Arapça> el-hāllū beg şāmmetün gibi ki bir qaraca topçuq nesnedür ki ekşer yüzde olur cem' i hīlān gelür bi'l-kesri ve dağı hāl tayiya dir-
06. -ler ki anunuñ qarındaşıdır cem' i ahvāl gelür ve dağı hāl bir dürlü tondur ki cāhiller geyerler ve dağı hāl deşisine didükleri sonuñ qarşusunda bir tağıñ adıdır ve dağı
07. hāl buluda dirler ğaymün gibi ve dağı hāl buluduñ yağmura yarar olup ve yağmur umdurur olmasına dirler yukālū <Arapça> hāl gümān
08. itmek ma' nāsına masdardur zann gibi kemā merra el-haymū bi'l-fethi bir nesne yukaru qaldırmak ve bir yere muqīm olup durmak yukālū <Arapça>
09. ve bābühümā bā' a el-hiyemū tabi' at ve yaradılmış seciyyetün gibi cem' idür kendü lafzından vāhidi yoqdur el-haymetū bi'l-haymū bi'l-fethi fihimā bir odur ki ' arablar anı şırıqlardan yapup üzerini ota veya
10. ğayri nesneyle harpışta gibi örterler kemā yukālū <Arapça>
11. <Arapça> kezā fi'l-mağribi ve cem' u'l-haymeti hayamātün ve hiyemün bi-kesratin şümme fethatin ve cem' u'l-haymi hiyāmün bi'l-kesri el-haymūmetū bi'l-fethi
12. el-hā' i ve zammi'l-mīmi bir nesneden qorqmak yukālū <Arapça> el-hayyū bi-fethatin şümme teşdidin yıldız düşüp yağmur yağdırmamak ve ev boş ve ıssız olmak ve yıkılıp
13. düşmek yukālū <Arapça> bābü'l-zāli
14. ve mā ba' dehā mine'l-muṭābıķı ve'l-muzā' afi faşlü'd-dāli ve'l-hemzeti ve mā yüşellişühümā ed-de'bü bi'l-fethi ve sükūni'l-hemzeti ve'z-zü'üb bi-vezni'd-duhūl mehmüzü'l-' ayni
15. bir işde cidd idüp emek ve zahmet çekmek yukālū <Arapça> ve dağı de' b feth-i dāli ve sükūn-i hemzeyle

16. ve dağı fethile ulu gelmiş nesneye diler ‘ādet ve şān gibi ed-dā’ibāni bi-kesri'l-hemzeti giceyle gündüze dirler el-de’sü bi'l-fethi ve sükūni'l-hemzeti yimek ekl gibi yukālū <Arapça>
17. <Arapça> el-de’sā’ü bi-vezni'l-ḥamrā’e ve bi-fethi'l-hemzeti eyzān ḳalayık ve ḳaravuş emetün gibi el-dādātü bi-vezni'z-zelzeleti tiz tiz yürüme ve segirtmek
18. yukālū <Arapça> ed-di’dā’ü bi-kesri'd-dāleni her ayuñ āḫir günü āḫirü’s-şehri gibi ve ḳile hüve yevmü’s-şekki ed-dādi’ü bi-vezni'z-zilzāli her
19. ayuñ āḫirinden üç giceye muḫāk gicelerinden öñerüye şelāsü leyālin min āḫiri’s-şehri ḳile leyāli'l-mihāḳi ma’nāsina ve ḳile hiye leyāli'l-mihāḳi ed-dāzu bi'l-fethi boğmak ḥanḳ gibi ve ṭoldurmak
20. yukālū <Arapça> ed-dālū bi'l-fethi şümme's-sükūni ve'd-dālāni bi-fethayni aldamaḳ ḥatlün gibi ve aldamaḳ biribirine yaḳin iderek ağır yüklü
21. kimesne yürüdügi gibi yürüme kemā ḳile <Arapça>
22. müşḳalün min ḥamlin ed-du’lülü bi-vezni'l-‘uşfūri belā vü zaḫmet ve düşvār iş dāhiye gibi ve'l-cem’u ed-dālilü bi'l-fethi ve meddi'l-hemzeti ve dağı düvlülün ḳarışıklıḡa ve teşvīşe
23. dirler yukālū <Arapça> ed-dü’lü bi-zammi'd-dāli ve kesri'l-hemzeti bir ḳiçirek canavarcuktur ki ersün ve māl bekcisi didükleri canavarcuga beñzer
24. kemā yukālū <Arapça> ve dağı bir ḳabileñüñ adıdır ki ebū esved ed-dü’elī ki imām ḫüseynüñ üstāzıdır bu ḳabileye mensūbdur ve innemā fütihāti'l-hemzetü
25. fi'n-nisbeti istişḳālen li'l-kesrati ma’a yā’i'n-nisbeti ed-di’lü bi-kesri'd-dāli ve sükūni'l-hemzeti ve bi-ḳalbihā fi ba’zi'l-luḡati taḡlibden ve ‘abdiḳaysdan bir ḳabileñüñ adıdır ed-de’mü bi'l-fethi
26. ve sükūni'l-hemzeti yükseltmek ve yukaru ḳaldırmaḳ raf’un gibi yukālū <Arapça> ed-de’mā’ü bi-vezni’s-şahrā’i deñiz baḫr gibi ed-de’yü bi-fethi'd-dāli ve sükūni'l-hemzeti
27. devenüñ omuzı başı ki mu’ḫaru ‘unuḳi'l-ba’iri dirler ism-i cemi’dür vāḫidi de’betün gelür bi-fethi'd-dāli ve sükūni'l-hemzeti ve cem’u'd-de’beti dāyātun bi-fethateyni ve cem’u'd-de’yü dāyātün bi-fethateyni ve cem’u'd-de’yi da’iyyün bi-fethatin şümme kesratin
28. şümme teşdīdin ve minhü ḳile <Arapça> ve dağı de’yü feth-i dāle ve sükūn-i hemzeyle
29. aldamaḡa dirler yukālū <Arapça> faşlü'd-dāli ve'l-bā’i ve mā yüşellişühümā ed-dübbü bi’z-zammi ve't-teşdīdi ayı didükleri canavar

193a

01. ve'l-ünsā <Arapça> ve dağı dübbetün zammile ve teşdīdile yola ve ḫüya dirler tarīḳ gibi yukālū <Arapça> el-debbetü
02. bi-fethatin şümme teşdīdin çerşiyle bizden düzerler bir ḳabdur ki içine baḡ ḳoyarlar ed-dābbetü bi-teşdīdi'l-bā’i ve'd-debībü bi-fethatin şümme kesratin her nesne ki yüzünde yürüyüp geze aña dirler kemā yukālū <Arapça>
03. <Arapça> ve dağı dābbetün binilen tavara dirler ve az olur ki muṭlaḳā dörd ayaklu tavara dirler ve az olur ki ancaḳ ata dirler ve dağı dābbetün
04. bir canavardur ki āḫir zamānda şafā taḡı yarılıp andan çıkar ve ‘inde'l-ba’z arz-ı ṭāyifden çıkar altmış zirā’ boyı olur dörd ayakları olur deve yūñi gibi tüyi olur

05. ve 'inde'l-ba'z hilkatde bir nice hayvānāta beñzer yevm-i cum'ada nās mināya vardukları vaktin çıkar hazret-i mūsānuñ 'aşası ve hazret-i süleymānuñ yüzügi kendüyle bile olur ve faşih 'arab
06. dilin söyler kaçına yeter ve kaçsa kimesne yetmez mü'min öleni 'aşayla alınra urur mü'min diyü yazalar ve kâfir olanuñ alınra yüzüñle tamga basar kâfir diyü yazalar ve dağı debib
07. yir yüzünde muṭlakā yürümege dirler ve dağı koclar yap yap yürümege dirler yuḳālū <Arapça>
08. <Arapça> ed-debebü bi-fethateyni yüzde biten şaruca tücegiz kemā yuḳālū <Arapça> ed-debübü eti çokluğundan katı katı yürümeyüp yap yap yürüyen kemā yuḳālū <Arapça>
09. <Arapça> ed-debdebetü bi-fethi'd-dāleyni bir dürlü
10. ses ve āvāzdur nev'un mine'ş-savti gibi ve dağı debdebe tavıla beñzer bir nesnedür ve'l-cem'u ed-dibādibü ed-debbābetü bi'l-fethi ve teşdidi'l-bā'i'l-ülā ağacdān düzülüp üzerine gön kaplanmış bir büyük
11. ḳalkāndur ki şavař gününde içine girüp hiřār dibine varup hiřāruñ dibini delip lağm ideler ed-debbicü bi-kesrateyni ve teşdidi'l-bā'i bir nesne ma'nāsınadur eḳad gibi yuḳālū <Arapça>
12. <Arapça> ed-dübrü bi-zammeteyni ve bi-süküni'l-bā'i arḳa zāhrun gibi ve dağı cem' ma'nāsına da gelür ḳāle'llāhu te'ālā <Arapça> ve dağı dübür necis
13. çıkan yire dirler ki ḳıbelüñ zıddıdur ve dağı dübür her nesnenüñ şoñuna āḳirine dirler kemā yuḳālū <Arapça> dübeyrün bi-lafzi't-taşğiri benī esedden bir ḳabileñüñ adıdur ed-dibrü bi'l-kesri
14. çok māla dirler vāḳidi ve teşniyesi ve cem' i beraberdür yuḳālū <Arapça> ed-dibratü bi'l-kesri her nesnenüñ arḳasından yaña ve ardından yaña düşen cihete ve cānibe
15. dirler ki ḳıblenüñ zıddıdur ve ḳaçan ki bir kimesnenüñ emrinüñ ve işinüñ cihetin ve ardın ve öñün ve yönün yuşun bilmesine mā li-fülānin ḳıbeleten ve lā dübraten dirler ve dağı bir nesnenüñ bunu ve buşı bilinmese leyse
16. lehāza'l-emri ḳableten ve lā dübreten dirler ed-debrü bi'l-fethi bal arusu sürüsine ve cemā'atine dirler cemā'atü'n-naḳli ma'nāsına bunuñ için vāḳid yoḳdur cem' i dübürün gelür bi'z-zammi ve dağı dübür eşek arusu
17. sürüsine dirler zenābir gibi ve minhü ḳile <Arapça>
18. <Arapça> ve dağı ḳaçan ki bir kimse bir kimesnenüñ sözini işitmez lense ve işitmez geçinse <Arapça>
19. ma'nāsına ed-debratü bi'l-fethi ve'd-dibratü bi'l-kesri ekin ekmeḳçün şabanla aḳdarılmıř yire dirler herkün gibi zātü'd-debri bi'l-fethi bir yoḳuşa gider yoldur şeniye gibi ed-deberatü bi-fethateyni tavar arḳasında
20. olan bağıra dirler ve 'inde'l-ba'z deve ayağında çıkar bir ḳabarcuḳdur ve'l-cem'u deberün bi-fethateyni ve edbārun ve dağı deber fethateynile tavar arḳası yağar olmaḳ ma'nāsına maşdardur veya ayğında ḳabarcıḳ çıḳmaḳ
21. ma'nāsına maşdardur yuḳālū <Arapça> ve dağı deber fethateynile yemen diyārında bir mevzi' uñ adıdur ve dağı debertün
22. fethateynile şavaşda şınmağa ve yeñilmege dirler hezimetün gibi idbār ma'nāsına isimdür ed-debiriyyü bi-fethateyni şümme kesratin şümme teşdidin şol fikre dirler ki ḳiřiye ḳacet fevt olduḳdan şoñra zāhir ola kemā
23. yuḳālū <Arapça> ve dağı debriyyü her nesnenüñ şoñ vāḳtine dirler yuḳālū <Arapça>
24. <Arapça> ed-deberān bi-fethateyni biş yılduzdur sevr menziline ki sināmü'ş-sevri dirler ay menāzillerinden bir menzildür ed-dābiratü bi-kesri'l-

- bā'î gice āḫirine dirler insānuñ öñcesi
25. üstüdeki yoğın siñire dirler 'arķū gbi ve daḫı ķuşuñ ayağınuñ iç yüzündeki barmağına dirler ki anuñla urur kemā yukālū <Arapça>
  26. başarun li-rabbihā ve daḫı at tırnaķınuñ ardına dirler ve daḫı gürüş şan'atından paçadan yapışmak oyunına dirler ed-dābirü bi-kesri'l-bā'î nişāndan çıkan ok ve hüve eyzan mine'l-ķadāḫi
  27. <Arapça> ve daḫı tābi' ve daḫı dābir her nesnenüñ soñuna dirler āḫir gibi ve daḫı bir cemā'atden faķ soñra ķalana dirler yukālū <Arapça> dübār bi'z-zammi
  28. ve't-taḫfifi dördünci günün ismidür ki fāriside çehārşenbe dirler ed-debārü bi'l-fethi ve't-taḫfifi yok olmak helāk gibi ed-dibārü bi'l-kesri ve't-taḫfifi bir nesne vaķit geçdükdün soñra işlemek
  29. yukālū <Arapça> ed-dübürü bi-zammeteyni ok nişāndan geçmek ve çıķmak ve bir nesne geçüp gitmek zihāb gibi ve bir nesnenün ardınca gitmek ve bir kimse ķocuyup gerisine gitmek

193b

01. ve daḫı yil eserken gün başına dönmek ve daḫı bir kimse bir kimseden öldükdün soñra söz naķl itmek yukālū <Arapça>
02. <Arapça>
03. <Arapça> ed-debürü bi-fethatin şümme't-taḫfifi
04. günbātısından esen yile dirler ki şabānuñ zıddıdur ed-debirü bi-fethatin şümme kesratin ip bükürken ip barmağına taķup daḫı girü döndürdüğüñ ķata dirler kemā yukālū <Arapça>
05. <Arapça>ya' nî berüden añaru gidene debir dirler ve öteden berü gelene ķabil dirler kemā yukālū <Arapça> ya' nî fülān kimesne öteden beri
06. geleni ve berüden añaru gidenden fark itmez demek olur ed-dübsü bi'l-kesri gelmez ve daḫı yaş ḫurmā şuyı ve şarısı 'aşirü'r-raḫbi gibi ed-dübsü bi'z-zammi ķarayla kıızıl arasında
07. olan renk kemā yukālū <Arapça> ed-dübsiyyü bi'z-zammi ve teşdiği'l-yā'î rengi ķarayla kıızıl arasında bir nev'a gügercinün irkeğine dirler ki dişisine dübsiyye
08. direr ed-dübsü bi'z-zammi edbesün cem'idür ki edbesü diyü rengi ķarayla kıızıl arasında olan ata ve ķuşa dirler ed-dübāsā'ü bi'z-zammi ve'l-meddi ve't-taḫfifi dişi çekirgeye
09. dirler el-ünşā minhü'l-cerād ma'nāsına ed-debbüs bi-fethatin şümme zammetin ma'a teşdiğin ve bi-zammeteyni eyzan buzdağan didüklere yaraķ zekerehü fi'l-muķaddimeti ed-debşü bi'l-fethi çekirge yirün otın yimek
10. yukālū <Arapça> ve bābühü đarabe ve naşara ed-debġu bi'l-fethi ve'd-dibāġatü ve'd-dibāġu bi'l-kesri fihimā deri ve gön sepilemek ve ḫāmın gidermek
11. yukālū <Arapça> ve daḫı
12. dibāġun kesr-i dālele şol nesneye dirler ki anuñla deri sepilerler mā yüdbeġu bihi'l-cildü ma'nāsına ed-dibġu ve'd-dibġatü bi'l-kesri fihimā mişlü'd-dibāġi fi ma'nāhü'l-aḫiri ya' nî şol nesnedür ki
13. anuñla deri ve gön sepilerler ed-debġatü bi'l-fethi deri bir kerre sepilemek ed-dibġu bi'l-kesri ökse didükleri yapışık esnedür ki anuñla ķuş avlarlar ve ķuşı tutarlar ed-debūķā'ü

14. bi-fethatin şümme zammetin memdüdin adam necisine dirler 'uzrühü gibi dābıku bi-kesri'l-bā'i ve fethihā didükleri şehriñ adıdur aşılta bir ırmağın adı idi müzekker ve munşarif olmak ekser-
15. -dür ve az olur ki mü'enneş ve gayr-i munşarif dağı isti' māl olunur ed-deylü bi'l-fethi bir nesnei bir yire divşirüp yığmak cem' gibi yukālü <Arapça> ve dağı
16. biri çirk ve ters dökmekle ve dağı buña beñzer nesneyle düzüp koşup işlah itmek ve 'imāret itmek ve dağı her nesnei düzüp koşup yaramzın giderüp ayırtlayup pāki itmek yukālü <Arapça>
17. <Arapça> ve dağı deyl fethile
18. kiçirek arka ve ırmağa dirler cüdülün gibi içi ayırtlanup pāk olduğün ve'l-cem' u ed-dubülü bi-zammeteyni ve dağı deylün fethile bir kimseye belā ve düşvār nesne yetişmek yukālü <Arapça>
19. ed-dāhiye ve bābühü naşara ve değale eyzan ed-düblü bi'z-zammi bir yire divşirilmiş ve irkilüp toplanmış nesne pūs gibi ve gayri gibi ed-diblü bi'l-kesri belā vü zağmet ve düşvār nesne dāhiye gibi
20. ed-dübeyletü bi-lafzi't-taşğiri mişlü'd-dibli ve dağı dübeyletin bir dürlü büyük baş ve çibandur ki kişinün içinde çıkar dağı ekser öldürür kemā yukālü <Arapça>
21. <Arapça> debetün bi'l-fethi ve't-tahfifi bedrile eşāfir arasında bir şehriñ adıdur ki rasūlullāh ' a.m. aña uğradı bedr gāzāsına gidecek ed-debā bi-vezni
22. 'l- aşā dağı umaduk çekirge kemā yukālü <Arapça> ve 'inde'l-ba' z çekirgeye beñzer bir nev' i böcekdür cem' idür vāhidi debāh gelür ed-debā bi'l-fethi ve sükūni'l-bā' i
23. çekirge yir unanı yimek yukālü <Arapça> ed-dübbā'ü bi'z-zammi ve teşdidi'l-bā' i ve bi'l-meddi kabağ kar' un
24. gibi cem' idür vāhidi dübbā'etün gelür faşlü'd-dāli ve's-şā' i ve mā yüshellişühümā ed-deşşü bi'l-fethi ve't-teşdidi ve'd-dişāsü bi'l-kesri zebün yağmur maşarun za' ifün gibi ve dağı deşe atmak ramyun gibi
25. ve girü yitmek def' un gibi yukālü <Arapça> ed-deşāşiyetü bi'l-fethi ve't-tahfifi bir kimesnenün yanında ve dilinde ergilik ve tolaşuqluk ve buruqluk olmak yukālü
26. <Arapça> ed-deşrü bi'l-fethi ve sükūni's-şā' i çok māl müfredi ve teşniyesi ve cem' i beraberdür yukālü <Arapça>
27. <Arapça> ed-deşerü bi-fethateyni çok leşker yukālü <Arapça> ed-dişārü bi'l-kesri üst ton ve egin tonı kemā yukālü <Arapça>
28. fevka's-şi'ār ed-düşürü bi-zammeteyni bir nesne örtülüp belürsüz olmak dürüsün gibi ve dağı bir nesne paslanmak yukālü <Arapça>
29. <Arapça>

194a

01. ve bābü'l-küllü değale ed-deşürü bi-fethatin şümme zammetin çok öpici kāhil ve belirsiz kişi kemā kile <Arapça> ed-dāşinü bi-kesri's-şā' i şām diyārında bir mevzi' uñ adıdur ki anda müslimānlar rüm
02. kāfirleriyle şavaş itdiler ki aralarında evvel vāқи' olan şavaş budur el-deşiniyyetü bi-fethatin şümme kesratin ' aden yanında bir mevzi' uñ adıdur ki anda benī seyyār bin ' ömer için bir şu vardur faşlü
03. 'd-dāli ve'l-cimi ve mā yüshellişühümā ed-düccetü bi'z-zammi ve't-teşdidi katı

- qarañlığa dirler şiddetü'z-zulmeti gibi ed-decūciyyü bi-fethi'd-dāli ve zammi'l-cīmi ve teşdidi'l-yā'i qatı qarañlıq gice ve qatı qāra irkek deve yuqālū <Arapça>
04. <Arapça> ed-decūciyyetü bi-fethatin şümme zammetin şümme teşdidi'l-yā'i qatı qāra dişi deve nākatün şedidetü's-sevādi gibi ed-decūcāt bi-fethatin şümme zammetin yire yaqın uzun dişi deve yuqālū <Arapça>
05. <Arapça> ed-dicācetü bi-kesri'd-dāli ve fethihā ve'l-fethu efşāhu muhaffefetün bir dane tavuğa dirler irkek olsun ve gerek dişi olsun ve'l-cem' u decācün bi'l-fethi ve'l-kesri ve't-tahfifi
06. ve cem' u'd-decāci dücecün bi-zammeteyni ve dağı decācetün fethile ve tahfifile ip burmağına dirler kebbetü'l-ğazali gibi ed-decdecetü bi-fethi'd-dāleyni tavuğa çıkarmak ve şakırmak ve gice qarañlıq olmak yuqālū <Arapça>
07. <Arapça> ed-decācü bi'l-fethi ve't-tahfifi ve'd-decīcü bi-fethatin şümme kesratin bir cemā' at yiryüzünde hareket idüp gezmek yuqālū <Arapça>
08. <Arapça> ed-dāccü ve'd-dāccetü bi-teşdidi'l-cīmi
09. fihimā hācılar hıdmetkārlarına ve gircilerine ve deveçilerine dirler seyrde deprenüp sa' y itdükleri için ve minhü'l-ħadīs <Arapça>
10. <Arapça> ed-decerü bi-fethateyni sevinmek ve kıvamlanmak ferah ve neşāt gibi yuqālū <Arapça> ve ' inde'l-ba' z şaşmak hayret gibi ed-decrānū
11. bi'l-fethi ziyāde kıvāmlu ve sevinici kişi kemā yuqālū <Arapça> ve ' inde'l-ba' z şaşkın kimesne dirler hayrān gibi cem' i decārā gelür bi-fethi'd-dāli ve'r-rā'i ed-dücirü bi'l-fethi
12. ve'l-kesri ve kıle bi'z-zammi bedelü'l-kesri lubiya dirler bir dürlü ta' āmdur ed-dücrü bi'z-zammi önce didükleri āgacdur ki üzerinde şaban demürin berkidürler kemā yuqālū <Arapça>
13. <Arapça> el-declü bi'l-fethi qarışdırmak hıltun gibi ed-deccālū ve'd-deccāletü bi'l-fethi ve teşdidi'l-cīmi fihimā çok yol yoldaşları rifkatün ' aźimetün ma' nāsına ve dağı deccāl aldayıcı ve telbīs
14. idüp yalan söyleyici ve minhü'l-ħadīs <Arapça> ve dağı deccāl yahūd tayıfesinden bir kimesnedür ki āħir zamānda çıkar tañrılıq da' vā ider
15. dicletün bi'l-kesri buğdad ırmağıdur teqülū <Arapça> ed-dücnētü bi'z-zammi ve't-tahfifi qarañlıq zulmet gibi ve'l-cem' u dücenün bi-zammetin şümme fethatin ve dücünātin bi-zammeteyni ve dağı dücnētün deve reklerinde
16. bir çirkin qāra renkdür yuqālū <Arapça> diyü rengi çirkin qāra dişi deveye dirler ed-dācinü ve'd-dācinetü bi-kesri'l-cīmi fihimā eve öğrenen koyun
17. ve dağı ğayri tavar ve kuş ve'l-cem' u ed-devācinü ve kıle ed-devācinü zıddu's-sā' imeti ve dağı dācinetün çok yağmurlu buluda dirler şehābetün mātırātün muṭbikatün ma' nāsına ed-decnü bi'l-fethi ve'd-dücnü
18. bi-zammeteyni bulut gögi bürümek ve kaplamak ilbāsü'l-kıyemi's-semā'i ma' nāsına yuqālū <Arapça> ve dağı dücün bir yire muqim olup durmağa
19. dirler yuqālū <Arapça> ed-decnü eyzan bi'l-fethi ve'd-dücnētü bi-zammeteyni ve teşdidi'n-nüni şol yağmursuz qāra bulutdur ki gögi kaplayup qarañlıq eyleye ve dağı qāra
20. bulutlu yağmursuz güne ve giceye dirler yuqālū <Arapça> ve dağı decnün fethile
21. çok yağmura dirler maṭarun keşirün gibi ebū dücānete bi'z-zammi ve't-tahfifi künye semāk bin ħarşenetü'l-enşāri ed-dücā bi-zammetin şümme fethatin ve tahfifin qarañlıq zullet gibi ed-dücvvü bi-zammeteyni şümme teşdidin
22. gice qarañlıq olmak ve dağı bir nesne kuvvetlenmek yuqālū <Arapça> ve

- bābühümā semā ve ba' zılar qatında gice her nesnei örtüp ve kendü dağı
23. örtüldüğüçün dücā'ül'leyli dirler ve dağı islām da her nesnei örtüldüğüçün decāl-islāmu dirler ed-dücyetü bi'z-zammi qarañlıq zulmet gibi ve dağı bir kiçirek evdür ki avcı içinde
24. gizlenür dağı av öğrenür ve gözler qatretül-şāyidi gibi ve cem'uhümā ed-dücā bi'z-zammi faşlü'd-dāli ve'l-hā'i ve mā yüşellişühümā ed-duhrucaatü bi-zammi'd-dāli ve'r-rā'i yuvarlanmış ve toparlanmış
25. nesne boqböcegi yuvarlağı gibi ed-daħracetü bi-fetħihimā ve'd-diħrācü bir nesnei yuvarlamak ve yuvarlaq ve toparlaq eylemek yuqālū <Arapça>
26. ve'l-müdaħracatü ve'l-müdevverü ed-daħħu bi'l-fetħi ve't-teşdidi bir nesnei başup yire gömmek dessün gibi ve giñitmek tevsī'un gibi yuqālū <Arapça>
27. ed-daħdāħu ve'd-daħu bi'l-fetħi fihimā ed-duħaydiħatü bi-zammi'd-dāli ve fetħi'l-hā'i ve kesri'd-dāli's-şāniyeti kışa boylu semiz kişi qaşırün seminün gibi ed-daħru bi'l-fetħi ve'd-duħürü bir kimesnei sürmek ve qovmaq yanından ıraq itmek yuqālū
28. <Arapça> ed-daħsü bi'l-fetħi bir nesnei bir nesnenün arasında şoqmaq ve gömmek ve toldurmaq yuqālū <Arapça>
29. <Arapça> ve bābühümā qaṭa'a ed-diħāsü bi'l-kesri toлмаq imtilā'un gibi ed-daħşu bi'l-fetħi bir nesne ayağla depinmek

194b

01. ve yetinmek irtikāz gibi yuqālū <Arapça> ve bir nesnei ayağıla dürtmek ve qarışdırmak ve qurudmaq ve minhü ħadişü ismā'il 'a.m.
02. <Arapça> ed-daħzu bi'l-fetħi ṭayanmaq zeleqa gibi ve bir yirden gidüp ayrılmaq zevāl gibi yuqālū <Arapça>
03. <Arapça> ed-daħizu bi-kesri'l-hā'i ṭayanıcı ve bir yirde durmayup gidici zāliq ve zāyil gibi ve'l-cem'u duħazun bi'z-zammi ve fetħi'z-zādi'l-müşeddedeti
04. ed-daħazu bi-fetħateyni ve bi-kesri'l-hā'i eyzan ṭayanacaq yir yuqālū <Arapça> ed-duħuzu bi-zammeteyni yuyılmaq ve bozulmaq buṭlān gibi yuqālū <Arapça>
05. ve'l-ħucceatü dāħişātün ey bāṭilatün ed-duħrazān bi'z-zammi bir mevzi'un adıdur ed-daħku bi'l-fetħi bir kimesnei bir yirden qovmaq ve sürüp ıraq eylemek ve bir nesne yabana atup qabül itmemek
06. yuqālū <Arapça> ve yuqālū <Arapça>
07. ve bābü'l-küllü qaṭa'a ed-daħūku bi-fetħatin şümme kesratin şol devedür ki butladuğundan şoñra raħm ya'i köşegi yatağı ṭaşra çıqa kemā yuqālū <Arapça>
08. 'l-vilādeti ed-daħiku nāslar qovup qabül itmedügi kişi kemā yuqālū <Arapça> ed-daħlü bi'l-fetħi yirde olur ve derelerde olur tennūra beñzer ağız kiçirek ve aşığa
09. büyük bir çukur ve quyudur kemā yuqālū <Arapça>
10. <Arapça> ve dağı daħlün bu zıkr olunan çukura girmek ma'nāsına ve quyunuñ aşığı tolayısın qazup büyütmek ma'nāsna maşdardur yuqālū <Arapça>
11. <Arapça> ve dağı daħlün adam aldayıca ve yaramaz nākes kimesneye dirler kemā yuqālū <Arapça> ed-daħilü bi-fetħatin şümme kesratin kışa boylu
12. semiz kişi ki qarnı öñüne çıkıq ola qaşırün seminün mündeliķu'l-baṭni gibi

- ed-dahālū bi-fethateyni bir kimesnenūñ boyı kışa ve semiz ve kırnı öñüne çıkık olmak yuqālū <Arapça>
13. <Arapça> ed-dahūlü bi-fethatin şümme zammetin aşığa tolayısın şoyulmuş ve oyulmuş kıyu yuqālū <Arapça>
14. ed-dāhūlü bir ağacdur ki geyik avlamak için yire dikerler ya[‘]nī geyik tuzağı ed-dahmū bi'l-fethi bir nesne berk dutup girü yetmek ve yirinden ayırmak def[‘] un şedidün gibi ve iz[‘] acün gibi yuqālū <Arapça>
15. <Arapça> ruhmān bi'z-zammi ismü racül ed-duhsemān bi-zammi'd-dāli ve's-sīni kıra yağız buğday etekli semiz kimesne dahmesānuñ maqlūbudur duheymin
16. bi-lafzi't-taşgiri ismü racülin ed-dehnā[’]ü bi-vezni's-şahrā[’]i bir yirün adıdur ve minhü'l-ħadīş <Arapça> ed-dehanū bi-fethateyni bir kimesnenūñ boyı kışa
17. ve semiz ve kırnı öñüne çıkık olmak yuqālū <Arapça> ed-dahinū bi-fethatin şümme kesratin ed-dihvennetü bi-kesri'd-dāli ve fethi'l-vāvi ve teşdidi'n-nūni
18. kışa boylu semiz ve kırnı öñüne çıkık kişi ve dahı dahinün adem aldayıcı yaramaz nākes kimesneye dirler kemā yuqālū <Arapça> ed-dahvū bi'l-fethi düşmek ve düzeltmek ve
19. giñletmek baş ve tevsī[‘] gibi ve atmak ramyün gibi yuqālū <Arapça>
20. ve yuqālū <Arapça> ve yuqālū <Arapça> ed-dahyū
21. bi'l-fethi düşmek ve giñletmek baş ve tevsī[‘] gibi yuqālū <Arapça> dihayetün bi'l-kesri ve'l-fethi ve kıle bi'l-fethi faqat şahābeden bir güzel şüretlü
22. kişinūñ adıdur ki ħazret-i cibra[’]il rasülullāha anuñ şüretinde gelürdi ve dahı dihayetün çeri başına dirler re[’]sü'l-cendi ve maqdemü'l-cendi gibi faşlü'd-dāli ve'l-ħā[’]i
23. ve mā yüsellişühümā ed-duhhu bi'z-zammi ve'l-fethi ve't-teşdidi tütün duhan gibi ed-dahdahatü bi-fethi'd-dāleyni ħor ħakir eylemek tezlil gibi ve yormak i[‘]yā[’]ün gibi ed-duhürü bi-zammeteyni ħor ħakir olmak
24. şıgār ve züll gibi yuqālū <Arapça> ed-dahdārü bi'l-fethi bir aq bizdür ki tahtaya şarılmış ola şevbün ebyazu
25. yümsikühü't-tahte ma[‘]nāsına ed-dahsü bi'l-fethi bir nesnei bir nesnenūñ içine şokmak dessün gibi ve minhü'l-ħadīş <Arapça>
26. beyne'l-laħmi ve'l-cildi ve bābühü kıta[‘]a <Arapça> ed-dahasü bi-fethateyni bir marazdur ki tavaruñ ayaklarında olur yuqālū <Arapça> dahısun bi-fethatin şümme kesratin ey
27. <Arapça> ve [‘]inde'l-ba[‘]z bir şışdür ki atuñ tırnaķınıñ çevresinde vāki[‘] olur yuqālū <Arapça> ed-duhasü
28. bi-zammetin şümme fethatin bir dürlü tavadur deñizde olur deñize düşen kişi ħark olmaqdan kırtarur bir kimesne yüzmek istese arkasın tayanı virir yüzmege kıdir
29. olsun diyü adına dolfın dirler ed-dihāsü bi'l-kesri çok nesne keşirün gibi yuqālū <Arapça> ve dahı ħalkaları biribirine yakın olan çevşen

195a

01. yuqālū <Arapça> dir[‘]un diħāsun ey müteķariyetü'l-ħalaķi ed-deħisü bi-fethatin şümme kesratin tavaruñ kıru incügi varup topuğa ulaşıcağı yir mevşilü'l-vazif fi rusgi'd-dābbeti ve dahı biri-

02. -birine biñikmiş sık et lahmün müktenizün gibi ve dağı her semiz nesneye dağıs dirler ve dağı şol çok kımdur ki bir yire yığılup depe olmuş ola kemā yukālū <Arapça>
03. 'l-keşir ve dağı bir yire divşirilmiş çok 'adede dirler 'aded-i cemm ma' nāsına el-dıhrıšu ve'd-dıhrışa ve'd-dıhrışü bi-kesri'd-dāli ve'r-rā'i fi's-şelāseti gönlek ve kaftān pārelerinden tiriyire
04. didükleri pāredür ki aşığa ucı inni ve yukaru başı insiz olur kaftānuñ ve gönlek yanına digerler ve'l-cem'u ed-dıhārıšu ve'd-dıhārışu ed-dahlü bi'l-fethi bir kimesnenüñ taşradan
05. yanına giren ve mālına kıarışan nesne ki hırcuñ zıddıdur ve dağı 'aybe nitekim 'örfde eydürler ki anda benüm dahlüm yok ya'ni yanına girür nesne yok demek olur ve şekk şübheye ve mekre hıleye
06. dirler ed-dahlü bi-fethateyni 'ayb ve şekk ve şübhe ve fesād ve mekr idüp adam aldamağ ve minhü kıavlühü te'a. <Arapça> ve dağı bir kimse kendüyi bir kıavimden
07. şaymak ve anlardan geçinmek anlardan degül iken vāhidi ve cem'i beraberdür yukālū <Arapça> ed-duhletü bi'z-zammi ve'd-dāhiletü bi-kesri'l-hā'i
08. iş içine dirler kemā yukālū <Arapça> ve dağı fevtinüñ ve peşinde mālūñ bile dutulup ve bağlanduğı vaktin gevdeye degin ucuna ve tarafına dāhiletü'l-izāri dirler
09. kemā yukālū <Arapça> ed-duhhalü bi-zammi'd-dāli ve fethi'l-hā'i'l-müşeddedeti ağac köklerinüñ ve diplerinüñ arasına giren ve şokulan ot kemā yukālū <Arapça>
10. <Arapça> ve dağı bir kıçirek kıuşuñ ismidür ve'l-cem'u ed-dehāhılü ed-dihālü bi'l-kesri deve şuyı içip dağı yatağına varduğdan şonra yine havza getürüp iki şusuz devenüñ
11. arasına kıoyup şuya yine gösdermekdür ol ki evvel içmedügin bu def'a içe diyü ed-duhhalü bi-zammi'd-dāli ve'l-lāmi'l-ülā şol kimesnedür ki kışı anı işine ve maşlahatına kıoyar ve kendüye muhtaş kıılır
12. kemā yukālū <Arapça> ed-duhülü bi-zammeteyni içerü girmek yukālū <Arapça>
13. <Arapça> ve dağı duhül 'avrata vağ' itmek ve cimā' itmek ma' nāsına da gelür hālāl olsun ve gerek harām olsun ve 'avrata müdhalün bihā
14. dirler yukālū <Arapça> ve dağı duhül bir mevzi'ün adıdur ed-dahilü bi-fethatin şümme kesratin şol kimesnedür ki kışı anı işine kıoyar ve maşlahatna şokar
15. ve kendüye maşşüş kıılar ve dağı şol kimesnedür ki kendüyi bir kıavme nisbet ider ve anlardan geçinür hālbu ki anlardan degül iken yukālū <Arapça>
16. ve hüve dahılün <Arapça> ed-duhānū bi'z-zammi düten ve'l-cemu devāhinü 'alā ğayri kıyāsın ed-dahānū bi-fethateyni tüten ve dağı bir nesnenüñ rengi
17. kıoñur olup kıaraya mā'il olmağ ve dağı oduñ içine yaş odın bırağmağdan boğulup duncağup tütmek ve aş çölmege yapışup çölmek tütmek ve kıoğmak ve bir kimesnenüñ hüyı yaramaz olmağ
18. yukālū <Arapça> ya'ni dahnā'ü adhanünün mü'ennesidür ki rengi kıoñur kıaraya māyil kıoyuna dirler ve dağı bu renkde olan
19. sāyir nesneye dirler ve dahineti'n-nārü <Arapça> ve bābü'l-küllü tarabe ed-dahinü
20. bi-fethatin şümme kesratin yaramaz hüylü kimesne fāsıdü'l-hulki gibi ed-duhñü bi'z-zammi şüret tarası ve ba'zı luğātda kıonağ dimiş ed-duhnetü bi'z-

- zammi bir gökcek koçulu nesnedür tütürürler ve evlere
21. anuñla tütsi virilür ve dağı bir koñur renkdür ki qaraya mayil olur ed-duhünü bi-zammeteyni od tütme ve tütünü yuqaru qalkmaq yuqälü <Arapça> faşlü
  22. 'd-däli ma' a'z-zäli ed-dedü bi-vezni'l-yedi oyun ve çalgu la'ib ve lehv gibi aşında dedeyü idi ve yäddan bi-vezni yeden ve yähüd nün hażf olunup dede qaldı el-deden
  23. bi-fethateyni oyun ve çalgu la'ib ve lehv gibi ed-dedän bi'l-fethi yoşsul kişi ve dağı kesmez kılıc faşlü'd-däli ve'r-rä'i ve mā yüşellişühümā ed-der'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi gidermek ve girü yetmek def' gibi
  24. yuqälü <Arapça> ve dağı düşmek ve düzeltmek yuqälü <Arapça>
  25. ve dağı der'ün egri ve çuqur ve bunuñ 'avec ve kesr gibi yuqälü <Arapça>
  26. <Arapça> ürüne dirler yumurda ve boyuya ed-deri'etü bi-fethatin şümme kesratın şümme yā'in sākinetin şümme hemzetin bir tavardur ki avcı anuñ yanına siñer dağı qaçan ava yaqın varup qolı geldügi vaqıtde
  27. oqla atar veya toğanıra şalar ve dağı bir hałkadur ki anuñ üzerine süñiyle dürtmek ögretirler kemā yuqälü <Arapça> ed-däri'ü bi-kesri'r-rä'i ve bi'l-hemzeti
  28. fi āhirihi giderici ve girü yetici ve dağı şol devedür ki qarınınuñ yufqa yirinde yumrı ve yüksek urı ola müzekkeri ve mü'enneşi beraberdür yuqälü <Arapça>
  29. <Arapça> ed-dür'ü bi'z-zammi ve bi'l-hemzeti fi āhirihi iraq yirden gelmiş sile dirler yuqälü <Arapça> ed-dürü'ü bi-vezni'd-duhülü mehmüzü'l-lāmi bir kimse

195b

01. bir kimesnenüñ üzerine añsızdan çıqagelmek ve yılduz yaldıramaq ve parlamaq ve dağı devede ur çıqmaq ve arqasında verem ve şiş belürmek yuqälü <Arapça>
02. <Arapça> ve bābü's-şelāseti hażi' a ed-dürriyyü bi-harekāti'd-däli ve kesri'r-rä'i'l-müşeddedeti ve bi'l-bā'i ba' de'r-rä'i
03. ve'l-hemzeti fi āhirihi ziyāde yaldırayıcı ve parıl parıl yanıcı yalduza dirler derādiyyü bi'l-bā'i's-sākineti beyne'r-rä'i's-şāniyeti ve'l-hemzeti ve dağı şol yılduzlara dirler ki adları bilinmeye anlara
04. da derārī dirler ve qad quri'e kevkebün dürüyyin eyzan bi-zammeteyni ve teşdidi'r-rä'i ve'l-yā'i mensübün ile'd-dürri ed-derbü bi'l-fethi soqaq ağına qonan büyük ve ulu qapuya dirler ve az olur ki
05. giñ soqaqa dirler sikketün vāsi'atün gibi ve dağı tağlar aralarında olan tar boğaza ve dere ağına dirler ve 'inde'l-ba'zi rānuñ fethile añar ve geçmez soqağa dirler ve sokak
06. añaru geçer soqaqa dirler kezā fi'n-nihāyeti ve'l-cem'u durübün ed-dürbetü bi'z-zammi ve'd-derdebetü bi-vezni'd-dahraceti bir nesne 'ādet idinüp ve ögrenişmek ve şavaş üzerine cür'et ve iqdām itmek
07. ve dağı her nesneye cür'et ve iqdām itmek yuqälü <Arapça> ed-dercü bi-fethateyni ve süküni'r-rä'i
08. eyzan içinde yazı yazduqları nesne kemā yuqälü <Arapça> ve dağı derc sükün-i rāyile kitāb dürüsü ve bükügi tayyü'l-kitābi gibi yuqälü <Arapça>
09. ve dağı fethateynile yola dirler ve'l-cem'u edrācü yuqälü <Arapça>
10. <Arapça> ed-dürcü bir kiçirek şandükdur ki 'avratlar aña iniklerin ve ufaq

- defek metā'ların ve gökcek koçulu nesnelere koyarlar hafşün gibi kemā yukālū <Arapça>
11. <Arapça> ed-dürçetü bi'z-zammi bir nesnedür ki düzerler dağı köşegi olan devenüñ fercine ve ginine şoşarlar dağı
  12. çıkarırlar dağı bir köşek üstüne örterler dağı deve koçular dağı kendü köşegin şanup öğrenüp ol köşege alışup şağdurur ve'l-cem'ü dırecün bi-zammetin şümme fetħatin ed-dereçetü bi-fetħateyni
  13. ve bi-zammi'd-dāli eyzan nerdubān ayağına dirler rütbetü's-süllemini ma'nāsına ve az olur ki ağacdan veya taşdan veya kerpiçden dīvāra ulaşık veya ğayriye ulaşık yapdukları nerdubān
  14. da derece dirler ba'zūñ ismini gülle vireyin ve'l-cem'ü ed-dereçü bi-fetħateyni ve dağı dereçet fetħateynile biribiri üzerine kat kat yapılan nesnenüñ bir katına dirler ve'l-cem'ü ed-dereçü ve'd-dereçāt
  15. bi-fetħateyni fihimā ve dağı dırecetün zamm-i dālele ve fetħ-i rāyile kanadlarınıñ altı kara ve üsti boz bir dürlü kuşdur bağırtlağa beñzer lākin bağırtlağdan bu lañifcedür ed-dürrecü bi'z-zammi
  16. ve teşdidi'r-rā'i süglün didükleri kuşdur cem'idür vāhidi derāçetün gelür müzekkeri ve mü'enneşi beraberdür ya'nī irkek olsun ve dişi olsun bir danesine derrāçetün dirler
  17. ve cem'inde derrāçün dirler ed-derrāçetü bi'l-fetħi ve teşdidi'r-rā'i şol kiçirek kañlıçağdur ki yeñi yürümüş oğlancığı anuñ üzerine yürüdürler ve elin yapışdurup yürümek örgedirler
  18. ed-derāçü bi'l-fetħi ve't-tahfifi bir mevzi'ün adıdur ed-dirāçü bi-kesri'r-rā'i henüz yürümüş oğlancık yukālū <Arapça> ed-derüçü bi-fetħatin şümme zammetin tiz geçiçi yıl kemā yukālū
  19. <Arapça> ed-dürüçü bi-zammeteyni ölmek mevt gibi ve dağı bir kimesne gidüp dağı ardında oğul kız komamak ve dağı yürümek meşyün gibi ve dağı bir kimse yoluna gidmek ve geçmek
  20. ve dağı deve bir yıl geçüp butlamamak yukālū <Arapça>
  21. <Arapça> ve bābü'l-küllü deħāle ed-dircāyetü bi'l-kesri kışa boylu semiz karnı büyük kişi kaşır semiz zaħimü'l-batni ma'nāsına ed-dirdiħu bi-kesri'd-dāleyni pīr-i fānī
  22. şeyħun kebīrün gibi ed-derbaħatü bi-vezni'd-daħraceti dişi gügercin irkeğine başın aşığa egüp arkasın yaşılıdı ve döşünü virmek ve dağı bir kimesne başın aşığa egüp arkasın
  23. döşemek yukālū <Arapça> el-deredü bi-fetħateyni bir kimesnenüñ ağızında olan
  24. dişleri hep dökülüp gitmek yukālū <Arapça> ed-derdā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e ağızında dişi olmayan 'avrat yukālū <Arapça>
  25. <Arapça> ed-dirdimü bi-kesri'd-dāleyni yaşlu dişi deve nākatün müsinnetün gibi ve'l-mimü zāyidetün ed-dürdiyyü bi-zammi'd-dāli'l-ülā ve kesri's-şāniyeti ve teşdidi'l-yā'i zeyt bağıñ
  26. veya ğayri nesnenüñ kabı dibinde ve şoñunda kalan çirki ve süzündüsü dıreydün taşğir-i derdün <Arapça> ed-derrü bi'l-fetħi ve't-teşdidi ve dağı süd leben gibi ve dağı ħaber iş 'amel gibi ve dağı
  27. meme südle tanmak ve süd çok olup memeden akmak ma'nāsına maşdardur yukālū <Arapça>
  28. ve yukālū <Arapça> ed-dürretü bi'z-zammi ve't-teşdidi bir dane inci lü'lü'etü gibi ve'l-cem'ü dürün bi'z-zammi
  29. ve't-teşdidi ve dürrātün ve durerün bi-zammin şümme fetħatin ve tahfifin el-

kevkebü'd-düriyyü bi-zammi'd-dâli ve kesrihâ ve teşdidi'r-râ'î ve'l-yâ'î yaldırıcı ve şu' lenenici yıldız kemâ yukâlû <Arapça>

196a

01. <Arapça> büyük yıldız 'azîmü'l-mikdâr gibi ve 'inde'l-ba'z şol seyr iden yedi yıldız ki birine dirler ehadü's-seb'ati's-seyyâreti ma' nāsına
02. ed-dirretü bi'l-kesri ve't-teşdidi günden olan nūra ve dağı süd çok olup akmak keşretü'l-lebeni ve seyelânün ma' nāsına ve 'inde'l-ba'zî çok süd ki ağa kemâ yukâlû <Arapça>
03. <Arapça> ve yukâlû <Arapça> ve dağı esbâb ve metâ'ı geçgen soğağa da dirretün dirler sükun nifâkun ma' nāsına ve dağı çok yağmurlu buluda da
04. dirretün dirler ve cem' u'l-küllü direrün bi-kesratin şümme fetḥatin ve taḥfifin ed-dererü bi-fetḥatin ve't-taḥfifi doğru yol kaşdün gibi ve dağı yıl uğra bucuğ yire dirler yukâlû <Arapça>
05. <Arapça> ed-dürürü bi-zammeteyni meme südle ṭolmak ve süd çok olup memeden akmak yukâlû <Arapça>
06. <Arapça> ed-derürü bi-fetḥatin şümme taḥfifin ve'd-dârrü bi-teşdidi'r-râ'î südlü çok deve keşiratü'l-lebeni ma' nāsına ve cem' u
07. 'd-dârri dürrârün bi-zammetin şümme teşdidin ed-dürdürü bi-zammi'd-dâleyni oğlancuğuş dişleri dürtüp çıkduğı yirler mefâzirü esnâni's-şabiyyi ma' nāsına ed-dürdürü bi-zammi'd-dâleyni 'ummân ve girdâb
08. didükleri şudur ki bir yirde çizginüp döner için giren gemi çıkmayup ğark olmağdan qorqu kavluhüm düh dürreyni bi-zammi'd-dâleyni ve fetḥi'r-râ'î'l-müşeddedeti ve süküni'l-hâ'î ve'l-yâ'î
09. ve sa'dü'l-ḳayni yalan söze ve bâṭıl işe dirler ed-derürü bi-fetḥatin şümme kesratin tiz ve yürgen ata dirler serî'un gbii ed-derzü bi'l-fetḥi ḳurup topcağ dikilmiş ḳaftân yüyi ve gönlek yüyi
10. ve'l-cem' u dürüzün benâtü'd-dürüzi bi-zammeteyni bitler ve sirkeler ḳumulün ve zabânün gibi evlâdü dezizetün bi'l-fetḥi nâsuñ yatlusı ve kötüsü sefelesi gibi ed-dersü bi'l-fetḥi ve'd-dirâsetü
11. bi'l-kesri ḳurân tekrâr oğumak ve 'ilm tekrâr oğumak yukâlû <Arapça> ve dağı ders bir nesnei yağup yoğ itmek yukâlû <Arapça>
12. ve dağı ders 'avrat ḳayız ḳanın görmek yukâlû <Arapça> ve dağı cimâ' itmek yukâlû <Arapça> ve dağı ders ṭon eskimek yukâlû <Arapça>
13. ve bâbü'l-küllü naşara eyzan ve dağı ders azacuç uyuza dirler ki devede bâḳî ḳala cerebün ḳalilün yebḳa fi'l-ba'iri ma' nāsına ve dağı gizlüce yola dirler ṭariḳun ḳafiyün gibi ed-dirâsü bi'l-kesri ekin
14. desdesin ḳıрман idüp döğüp yumşatmak diyâsün gibi yukâlû <Arapça> ed-dirsü bi'l-kesri ve'd-derisü bi-fetḥatin şümme kesratin eski ṭon şevbün
15. feleḳun gibi ve'l-cem' u dirsânün bi'l-kesri ve yukâlû <Arapça> ed-dirvâsü bi'l-kesri boynı yoğın kişi ve boynı yoğın it ve dağı büyük deve ve'l-cem' u derâvisü
16. bi'z-zammi ḳatı ve ḳoçulu nesne şedidün gibi ed-derdebisü bi-fetḥi'd-dâleyni ve kesri'l-bâ'î düşvâr nesne dâhiye gbi ve pîr-i fânî ve ḳarı 'avratun 'acüzün gibi ve dağı bir dürlü boncuğdur ed-direfesü bi-kesratin şümme fetḥatin
17. ve'd-dirfâsü bi'l-kesri büyük deve ba' irün 'azîmün gibi mü'ennesi dirfesetün ve dirfâsetün gelür yukâlû <Arapça> ed-dürdâḳısu bi-zammi'd-dâli ve kesri'l-ḳafi berkimekdür başla boyun

18. arasında ed-dārişü bi-kesri'r-rā'î bir meşhūr deridür ed-dırşu bi'l-kesri şıçan yavrusı veledü'l-fa'reti gibi ve 'arab tavşanı yavrusı veledü'l-yerbū'î gibi ve kedi yavrusı veledü'l-hirreti gibi ve bunlara
19. beñzer nesnelere yavrusı ve'l-cem' u dirasatün bi-kesratin şümme fethātin ve edrāşun ed-dir' u bi'l-kesri demürden çevşen mü'ennesdür ve 'inde'l-ba'z mü'ennes ve müzekker isti'māl olunur cem' u'l-kıllet edru' un bi-fethi'l-hemzeti
20. ve zammi'r-rā'î ve edrā' un ve cem' u'l-kesreti durū' un bi-zammeteyni ve dağı dir' un 'avrat gönlegine dirler mü'ennes ve müzekker isti'māl olunmaz ve 'inde'l-ba'z 'avrat gönlek üstüne geydügi țona dirler
21. mā telbisü'l-mer'etü fevka'l-kamīşî ma'nāsına ve 'inde'l-ba'z yaķası gögsine ıoğrı dilinen gönlege dir' un dirler ve omuz başına ıoğrı dilinen gönlege kamīşun dirler kezā fi
22. 'l-mağribi ve'l-cem' u edrā' un ed-derrā' atü bi'l-fethi şümme't-teşdidi 'abādan gönlek kamīşün mine's-şüfi ma'nāsına ve'l-cem' u ed-derārî' u ed-der' ā'ü bi-vezni'l-ħamrā' e başı kara ve gevdesi aķ dişi koyun ve'l-cem' u düre' un
23. bi-zammi'd-dāli ve sükūni'r-rā'î ve bi-fethi'l-rā'î eyzan bi-vezni 'umere 'alā ğayri kıyāsın ed-düre' u bi-zammetin şümme fethātin her aydan şol gicelere dirler ki evveleri ay ıoğunca karañlık olur ve ay ıoğduğan
24. şoñra tā şabāħdek aydıñlık olur bu gicelerher ayuñ on bişinci gicesinden şoñra olur ba'zılar ıatında der' ā'nüñ cem'idür ğayr-i kıyās üzerine ve ba'zılar ıatında düre' unuñ cemi' dür
25. mişlü ğurfetin ve ğurefin ed-dāri' u bi-kesri'r-rā'î arkasında çevşen olan kimesne ed-derķa' atü bi-vezni'd-daħraceti tiz tiz kaçmaķ yuķālū <Arapça> ed-derķatü
26. ħām gönden düzülen ıalkana dirler ki içinde ađac ve siñir olmaya cuħfe gibi ve'l-cem' u derefün bi-fethateyni ed-diryāķu bi'l-kesri tiryāk ed-derdaķu bi-fethi'd-dāleyi gökçek ođlancuķlar eťfālün gibi ve az olur ki
27. devenüñ ufacuķlarına da derdaķun dirler şığārü'l-ibili gibi ve 'inde'l-ba'z her nesnenüñ ufacuķlarına derdeķatün dirler ve'l-cem' u ed-derādiķu ed-derneķatü bi-vezni'd-daħraceti tiz yürümeķ yuķālū <Arapça>
28. <Arapça> ed-derķü bi-fethateyni ve bi-sükūni'r-rā'î bir nesnenüñ ardından yetişmeķ ve ulaşmaķ liħāķ ve vüşül gibi ve biribiri altında olan menezillerüñ her menziline dağı dereķ dirler
29. ve dağı cehennem menzillerinden her birine dereķ dirler biribiri altına dek aşāđa olduğcün ve'l-cem' u edrākün ve 'inde'l-ba'z dereķ diyü cehennemüñ eñ aşāđada olan menziline dirler

196b

01. ya'nî dibinde olan menzile dirler ve ammā sāyir menzillerinüñ her birine dereķe dirler bi-fethateyni ve bi-sükūni'r-rā'î eyzan ve'l-cem' u dereķāt ve dağı dereķ fethateynile ve sükün-i rāyile fuķahā ıatında
02. bey' uñ ıssı ııķduđı vaķtin şatından alana şemeni redd itmege ya'nî yine aķçesin virmege dirler kemā ķālū <Arapça> ve ķāle fi's-şihāhi
03. <Arapça> ve dağı dürük bi-zammeteyni bir pāre ipdür ki bir ucunu ķođa urđanına bağlayup ve dağı bir ucunu dağı kođanuñ ağzındaki iki çatal ağaca bağlarlar şuya
04. ışlanan bu ip olsun urđan ışlanup çürümesün diyü kemā yuķālū <Arapça>

05. er-reşā'ü ed-dirākü bi'l-kesri uymak ve uyuşmak müdâreketün gibi yukâlû <Arapça> ed-derrākü bi'l-fethi şümme't-teşdidi çok bilici ve çok yetişiçi keşirü
06. 'l-idrâki gibi derâki bi'l-fethi ve't-taḥfifi ve'l-binā'î 'ale'-kesri yetişin ve bilin demek olur zîrâ edrikün demek ma'nāsına isimdür ed-deriketü ke't-tarîdeti veznen ve ma'nen ed-dermeketü bi'l-fethi
07. yunmuş ve ağrıdılmış buğday unı daḳîḳu'l-ḥuvvārâ gibi ve'l-cem'ü dermekün ed-dürnükü bi-zammi'd-dâli ve'n-nüni yüzi ḥavlu ve şaçaklu döşek bisâṭun zû ḥamlin gibi ve 'inde'l-ba'z yüzi
08. ḥavlu ve şaçaklu perde ki eve örterler kezâ fi'n-nihâyeti ve daḥı devenüñ başı derisine dirler ferqatü'l-ba'iri gibi ve'l-cem'ü ed-derânikü ed-derbeletü bi-vezni'd-daḥraceti bir dürlü
09. yürümek ḍarbun mine'l-meşyi gibi ed-dırqalü bi-kesri'd-dâli ve fethi'l-kâfi bir dürlü ṭondur ḍarbun mine's-şiyâbi gibi ed-dirkeletü bi-kesri'd-dâli ve'l-kâfi ve bi-fethi'l-kâfi ma'a sükûni'r-râ'î fihimâ ve bi-kesri'd-dâli ve fethi
10. 'r-râ'î ma'a sükûni'l-kâfi ve yürvâ bi'l-kâfi bedele'l-kâfi bir dürlü oyundur ki 'acem oğlançukları oynarlar ve 'inde'l-ba'z ḳalkımaḳdan bir nev'idür ḍarbün mine'r-rafzi ma'nāsına ed-dermü bi'l-fethi
11. ve'd-deremânü bi-fethateyni adımını biribirine yaḳîn iderek yürümek ve yap yap yürümek debîbün gibi yukâlû <Arapça>
12. <Arapça> ed-deremü bi-fethateyni topuḡı et bürümek tâ yumrısı ḳalmayınca yukâlû <Arapça> ve daḥı diş dökülmek
13. yukâlû <Arapça> ed-dermâ'ü bi-vezni'l-ḥamrâ'e topuḡı etlü 'avrat ki etden topuḡu belürmez ola ve'l-cem'ü dürmün bi'z-zammi ve daḥı ṭavşana dirler
14. ernebün gibi ve daḥı bir dürlü ekşi otdur ed-derimetü bi-fethatin şümme kesratin yumşak ve ḥalaḳalar biribirine uyuşmak ve derilmiş çevşen yukâlû <Arapça> ed-dirdimü bi-kesri
15. 'd-dâleyni yaşlu dişi deve nâkatün müsinnetün gibi ed-derrâmetü bi-fethatin şümme teşdîdin ḳışa boylu 'avrat imra'etün ḳaşîratün gibi ed-dürâḥmîn bi-zammi'd-dâli ve fethi'r-râ'î ve kesri'l-mîmi düşvâr nesne dâhiye gibi
16. ed-dirhemü bi-kesri'd-dâli ve'l-hâ'î ve bi-fethi'l-hâ'î eyzan ve'd-dirhâmü bi'l-kesri aḳçe ve'l-cem'ü ed-derâhimü ve'd-derâhimü ed-derenü bi-fethateyni kire ve pasa dirler veseḥun gibi ve daḥı bir nesne kirlenmek yukâlû <Arapça>
17. derenü's-sevbi min bâbi ṭarabe izâ vesîḥa ed-derinü bi-fethatin şümme kesratin kirlü nesne ed-dârînü baḥreynde bir iskelenüñ adıdur ki aña misk nisbet olunur feyukâlû <Arapça>
18. el-bahādâriyyü ed-derînü bi-fethatin şümme kesratin eski otdur ki ḳuruyup yire dökülmüş ola ḥuṭâm gibi kemâ yukâlû <Arapça> ümmü derîn otı ḳarîb dökülmüş
19. yir arzün mücdebetün gibi dürnâ bi'z-zammi bir mevzi'ün adıdur bir mevzi'a nisbet olunan ere dürnî dirler ve 'avrata derniyetün dirler ed-derhü bi'l-fethi girü yetmek ve gidermek def'ün gibi
20. yukâlû <Arapça> ed-derheretü bi-fethi'd-dâli ve'r-râ'eyni bir ucı egri bıçaḳdur kemâ yukâlû <Arapça> ed-deriyyü
21. bi'l-fethi ve'd-düriyyetü bi'z-zammi ve'l-kesri ve'd-dirâyetü bi'l-kesri bilmek 'ilm gibi yukâlû <Arapça> ed-deriyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdîdin ṭavardur ki
22. avcı anuñ yanına siñer daḥı ava yaḳîn olup ḳolay geldüḡi gibi oḳun atar veya ṭoḡanın şalar kemâ yukâlû <Arapça>

23. <Arapça> ed-dihābetü bi'l-kesri kısa boylu yoğun kimesne er-racülü'l-kaşirü'z-zaḥimü gibi faşlü'd-dāli ve's-sini ve mā yüsellishümā ed-desrü bi'l-fethi girü yetmek ve
24. gidermek def un gibi yukālü <Arapça> ed-disārü bi'l-kesri bir iplikdür ki anuñla kimesnenüñ tahtalarını birbirine bağlarlar ve berkidürler ve 'inde'l-ba' z yenice ve
25. yekseriye dirler simār gibi ve'l-cem' u ed-düsür bi-zammeteyni ve süküni's-sin eyzan ed-düşürü bi-zammi'd-dāli ve't-tā'i pādişahuñ şol ulu ve büyük vezirine dirler nāsuñ aḥvālinde anuñ
26. re'yine ve fikrine mürāca'at oluna ve daḥı şol defter dirler ki anda pādişahların kānūnları ve kā'ideleri cem' i olunur ve'l-cem' u ed-desātirü ed-deskeretü bi-fethi'd-dāli ve'l-kāfi
27. köşege beñzer bir binādur ki pādişahlar için olur çevresinde ḥıdmetkārılar için evler ve ḥucrerler olur ed-dessü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir nesnei bir nesnenüñ içine gücle ve kuvvetle gizlemek ve içine
28. şokmak yukālü <Arapça> ed-dessāsetü bi'l-fethi şümme't-teşdidi bir nev' a yavuz yılandur ki toprağa gömülür yatar kemā yukālü <Arapça>
29. <Arapça> ve yukālü <Arapça> ed-düssetü bi'z-zammi ve't-teşdidi bir oyundur ki ' arab oḡlancuḡları

197a

01. oynarlar ed-desisü bi-fethatin şümme kesratin mekr ü ḥile gizlemek ihfā'ü'l-mekri gibi ed-des' u bi'l-fethi gidermek ve girü yetmek def un gibi ve aḡız tolusı kuşmak kay'ü meddi'l-femi gibi ve deve köşegini
02. karnından aḡzına çıkarmak yukālü <Arapça> ve bābü'l-küllü kaṭa'a ed-des' atü
03. bi'l-fethi bir def a aḡız tolusı kuşmak ed-desi' atü bi-fethatin şümme kesratin desi' un ma' nāsına maşdardur ve daḥı desi' atün bir kimse bir kimseye virdüḡi nesne ' aṭiyyetün gibi ve daḥı ḥüy ve ḥüner ḥulḡ gibi
04. ed-desi' u bi-fethatin şümme kesratin boyunuñ çegine giren ve şokulan yerie maḡzerü'l-unuḡi fi'l-kāmili ma' nāsına deseḡun yukālü <Arapça> ya' nī ḥavzı
05. toldurdum ḥattā şuyı taşup yir yüzüne aḡdı <Arapça> ed-desemü bi-fethateyni et özi ve yaḡ özi ve cerbi vedkün gibi kemā yukālü
06. <Arapça> ve daḥı bir nesne cerb olamḡ ve özlü olamḡ yukālü <Arapça> ed-desimü bi-fethatin şümme kesratin cerb
07. nesne ve yaḡlu özlü nesne ed-düsm bi'z-zammi kirlü nesnelere yukālü <Arapça> ed-düsmetü bi'z-zammi yatlu ve kötü kişi deniyyün gibi ed-disāmü bi'l-kesri şol nesendür ki anuñla
08. kulaḡ dıḡarlar ve yara berkidürler ve şişe aḡzın berkidürler ve daḥı bunlara beñzer nesnelere aḡzın berkidürler ed-desmü bi'l-fethi bir nesneyle şişe aḡzın berkitmek ve kulaḡ
09. dıḡamak ve berkitmek ve bunların gibi nesnelere aḡzın berkitmek yukālü <Arapça> ed-düsümü bi-zammeteyni bir nesne yuyulup ve esküyüp gitmek
10. dürüsün gibi yukālü <Arapça> ed-desimü bi-fethatin şümme kesratin az añılan kimesne ḡalilü'z-zıkr gibi faşlü'd-dāli ve'ş-şini ve mā yüsellishümā
11. ed-deştü bi'l-fethi yazı ve yaban yir şahrā'ü gibi faşlü'd-dāli ma' a'l-' ayni ve mā yüsellishümā ed-du' ābetü bi'z-zammi geñgel ve laṭife itmek mizāḡ gibi yukālü <Arapça>

12. <Arapça> ed-da' ābü bi'l-fethi ve't-teşdidî mübālağayla lağv geñgel idici kişi ed-du' yübü bi-zammi'd-dāli ve'l-bā'î ayaklanmış
13. ve basılmış yol tarīkun mevṭurun gibi ve daḥi zebūn kimesne za' if gibi ed-da' sü bi'l-fethi hastalık öñi evvelü'l-marażı gibi ve ḳad du' işe <Arapça> ed-da' acü
14. bi-fethateyni gözün ḳarası ziyāde ḳara olmak ve giñ olmak ve daḥi bir nesne ḳara olmak yuḳālü <Arapça> ed-da' cā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e ziyāde ḳara büyük
15. göz yuḳālü <Arapça> ve daḥi ḳara ' avrat ve daḥi depe hezbetün gibi ve daḥi her ayuñ yirmi sekizinci gicesi ed-da' lecetü bi-vezni'd-daḥraceti gitmekde ve gelmekde
16. tereddüd itmek <Arapça> da' dü bi'l-fethi bir ' avratuñ adıdur munşarif olur ve ğayr-i munşarif olur ve'l-cem' u du' üdün bi-zammeteyni ve da' dān bi'l-fethi
17. ed-da' arü bi-fethateyni el-fesādü ve daḥi da' arun ağac yenmeyüp çok tütmege dirler yuḳālü <Arapça> ed-da' arü bi-fethateyni eyzan ed-de' āretü
18. bi'l-fethi yaramazlık ḥabş gibi ve fisk ve bābühü tarabe ve selime ed-dā' irü bi-kesri'l-' ayni yaramazlık idici ve fesād idici yaramaz kişi ḥabışün müfsidün gibi ve daḥi dā' ir tütünü çok ağaca
19. dirler keşirü'd-duḥāni gibi ve daḥi dā' ir bir eyü irkek devenüñ adıdur ve yünsebü ileyhi ed-dā' ıretü mine'l-ibili ed-dā' ıretü bi-kesri'l-' ayni fesād idici yaramaz ' avrat ed-da' irü bi-fethatin şümme kesratin
20. yaramaz nesne fāsıd gibi ve tütünü çok yatlu ağac yuḳālü <Arapça> ed-da' şeretü bi-vezni'd-daḥraceti yıḳmaḳ hedm gibi ve yire düşürmek şar' un gibi yuḳālü <Arapça>
21. ey hedemehü ve şara' ahü ed-du' şürü bi-zammi'd-dāli ve's-şā'î kenārları gedilmiş ḥāvz ve'l-cem' u ed-de' āşirü ed-da' sü bi'l-fethi iz eşer gibi yuḳālü <Arapça>
22. dürtmek ve şoğulmaḳ ta' n gibi yuḳālü <Arapça> ve az olur ki da' s cemā' atde kināyet olur ve daḥi da' sün bir ḳabuñ içini ṭoldurmaḳ yuḳālü <Arapça>
23. <Arapça> ed-da' kesetü bi-fethi'd-dāli ve'l-kāfi bir oyundur ki mecūsiler oynarlar adına dest-bend dirler ed-da' işu bi'l-kesri bir pāre çevremce ḳum kemā yuḳālü <Arapça>
24. <Arapça> ed-da' şā'ü bi-vezni's-şahrā'e şol yumşaq yirdür ki üzerine güneş ṭoḳunur daḥi kızır berkir ve ḳatılır kemā yuḳālü <Arapça>
25. <Arapça> ed-du' mūşu bi-zammi'd-dāli ve'l-mīmi bir ḳaraca böcekdür ki şu yüzünde yüzer ve şunuñ üzerinde gezer ve'l-cem' u ed-de' āmişu ve'd-de' āmişu
26. eyzan ve daḥi şiler arasına çok girici kimesneye de ' amüş dirler diḥālün fi'l-umūri ma' nāsına du' aymişu bi-zammi'd-dāli ve fethi'l-' ayni ve kesri'l-mīmi bir ügbet ve daḥi bilici kişinüñ
27. adıdur ki bunuñla ḳarb-ı meşel iderlerdi yuḳālü <Arapça> ed-da' u bi'l-feth ve't-teşdidî girü yetmek ve ḳovmaḳ def' ve ṭard gibi yuḳālü <Arapça>
28. ve <Arapça> ed-da' da' atü bi-fethi'd-dāleyni ve'd-di' dā' ü bi'l-kesri kileyi kileyi beñzer nesneleri ağızlamak içine nesne şıḡsın
29. diyü ve bir nesne ṭoldurmaḳ ve daḥi geçeye çıḡırmaḳ ve daḥi yaḳılup rüşen kimesne da' da' dimek ya' nī ḳalḳ ṭur dimek ve daḥi bir kimesne bükeli bükeli gic gic

197b

01. yügritmek yukālū <Arapça>
02. <Arapça> ed-da' tü bi'l-fethi ve't-tahfifi bir kimse bir yirde epsem olup
03. dikilmek ve rāhat olmak ve daḥı alçaq olmak ma' nāsına maşdardur yukālū
<Arapça> ed-da' ku bi'l-fethi yolu tavar
04. ayaklayup iz eylemek yukālū <Arapça> ve daḥı develer havzı ayaklayup
kenārlarını gidüp yıkmak yukālū <Arapça>
05. <Arapça> ve daḥı ürkütmek tenfir gibi yukālū <Arapça> ed-da' ka' tü bi'l-
fethi dee sürüsi cemā' atün mine'l-ibili gibi ed-du' şukatü bi-zammi'd-dāli
06. ve'ş-şini bir böcekdür ki canavarcukdur ed-da' kü bi'l-fethi ovmaḥ delk gibi
ve yumşatmak telyin gibi yukālū <Arapça> ed-da' ikü
07. bi-fethatin şümme kesratin ünegi kimesne lecücün gibi ed-da' ketü bi'l-fethi
deve sürüsi ve bölügi ed-dı' bilü bi-kesri'd-dāli ve'l-bā'i yaşlu dişi deve
nākatün şārifün gibi ve daḥı huzā' dan bir şā' irüñ
08. adıdur ed-di' āmetü bi'l-kesri ev diregi ' imādü'l-beyti gibi ve daḥı ulu kişiye
de di' āme dirler şeydün gibi ed-di' āmetāni iki ağacdur kıyu kenārına diküp
üzerine bekre qorlar haşebetā'l-bekreti gibi
09. ed-da' mü bi'l-fethi bir nesneye direk urmaḥ yukālū <Arapça> ve daḥı da' am
kıvvete ve semizlige dirler yukālū <Arapça>
10. semine du' miyyün bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdīdin bir
qābilenüñ adıdur ed-da' vetü bi'l-fethi bir kimse bir kimesne ta' āma
qāğırmaḥ du' ā' ün ile't-ta' āmi gibi yukālū <Arapça>
11. <Arapça> ve daḥı da' vetün fethile bir kerre du' ā itmege dirler ed-dı' vetü
bi'l-kesri neseb da' vā itmek ya' nī bir kimse bir kimseye fülān benim
oğlumdur veya babamdur
12. veya ağamdur veya qarındaşımdur veya ' ammimdür veya ben fülānuñ
oğlıyın ve babasıyın ve anasıyın veya qarındaşıyın veya ' ammisin dimek ve
daḥı ne ki bunlara beñzer varsa nesebden anı dimek ve ba' zılar
13. qatından ta' āma qāğırmaḥa dı' vetün dirler kesr-i dālele ve nesebde da' vet
dirler feth-i dālele ed-du' ā' ü bi'z-zammi ve'l-meddi bir kimse bir kimseye
qāğırmaḥ nidā' ün gibi ve bir kimse bir kimesnenüñ fāyidesine veya zararına
14. allāhü te' a. du' a idüp qāğırmaḥ ve tazarru' itmek yukālū <Arapça>
15. <Arapça> ve daḥı du' ā' -i elfāz-ı maḥsūsenüñ ismidür olur bu ma' nāya
cem' i ed' iyetün gelür ed-da' vā mine'l-bābi'l-evveli kezā fi'l-felāhi bi-fethi'd-
dāli ve'l-vāvi ve't-tahfifi bir kimse bir kimseye
16. benim için senüñ üzeriñde şu qadar māl vardur dimek ma' nāsına isimdür
elifi te' nīş içündür üzerine tenvīn girmez cem' i da' āvī gelür bi-fethi'd-dāli
ve'l-vāvi yukālū <Arapça>
17. <Arapça> ed-iddi' ā' ü ve'l-ismü ed-da' vā kezā fi
18. 'l-mağribi ed-da' iyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin nesebin
ğayra nisbet iden kimesneye dirler ya' nī qavmüñ içinde ben fülān oğluyum
diyü geçinen kimesneye dirler ve daḥı da' vā idici
19. kimesne dirler ve ḥarāmzādeye dirler zenīm gibi ve nesebi da' vetile şābit
olan kimesneye dirler ve daḥı bir kimesne āḥir oğul dutunduḡı kimesneye
dirler ve'l-cem' u el-ed' iyā' ü ve minhü qavluḥü te' a. ve mā cu' ile
ed' iyā' üküm dā' iyü'l-lebeni ve dā' iyetü'l-lebeni bi-kesri
20. 'l- ayni fihimā bir miqdār süddür ki tavaruñ memesinde qurlar kendüden
şoñra olan süde kığırsın diyü ya' nī tavaruñ gevsinde bāqī qalan südi qāğırsın
ve qeksın

21. memeye atdırsın diyü ve'l-cem' u ed-devā'î ve devā'î'd-dehri şurūfehü ve kavlıhüm <Arapça> du'viyyü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'î ey leyse <Arapça>
22. faşlü'd-dāli ve'l-ğayni ve mā yüşellişühümā ed-dağru bi'l-fethi yitivirmek def' gibi yukālū <Arapça>
23. <Arapça>
24. ve nekbesühü ed-dağratü bi'l-fethi bir nesnei kapıp almak kemā kıle <Arapça>
25. <Arapça> ed-dağmeratü bi-vezni'd-dağraceti karışdırmak hılt gibi yukālū <Arapça> ed-dağaşu bi-fethateyni deve otı çok yemekden
26. karnı köpüp köşebilmemek yukālū <Arapça> ed-dāğışetü bi-kesri'l-ğayni diz ağırsığı didükleri kemücek kemā yukālū
27. <Arapça> ed-dağdağatü bi-fethi'd-dāleyni kıcıklamak ed-dağfefetü bi-vezni'd-dağraceti bir nesnei çok dögmek yukālū <Arapça>
28. <Arapça> ed-dağfeğ bi-vezni'l-ca' fera bol ve giñ nesne yukālū <Arapça> ed-dağalü bi-fethateyni el-fesādü ve'r-raybetü ve dağı dağal
29. şol çok ağacdur ki şık bitüp biribirine girişmiş ola eş-şecerü'l-keşirü'l-mülteffü ma'nāsına ed-dağvelü bi-vezni'l-ca' fere düşvār nesne dāhiye gibi ve'l-cem' u ed-değāvilü ed-dağfelü bi-vezni

198a

01. 'l-ca' fera fil yavrusı veledü'l-fili gibi ve dağı bol ve giñ nesne yukālū <Arapça> ed-dağmu bi'l-fethi bürümek gāşeyān gibi yukālū <Arapça>
02. <Arapça> ve dağı dağam bir kimesnenüñ burnın ufatmak içine varınca kemā yukālū <Arapça> ed-dağamü bi-fethateyni tavaruñ yüzünüñ rengi ve tuğağı çevresinüñ rengi qaraya māyil oup
03. ve gevdesinüñ sāyirinüñ rengine muğālif olmak yukālū <Arapça>
04. <Arapça> ez-za' mā'ü bi-vezni'l-ğamrā'e yüzi ve çeñesi altı koñur dişi ata ve koyuna dirler ed-duğmān bi'z-zammi kara kimesne esvedü gibi ed-dağvetü ve'd-dağiyetü bi'l-fethi fihimā yatlu ve yaramaz
05. hūy hulğün rediyyün gibi ve'l-cem' u dağavāt ve dağayāt yukālū <Arapça> duğatün bi'z-zammi bir 'ākılsız 'avratuñ lağabıdur fülānün ahmaqu
06. min duğatin dirlerdi faşlü'd-dāli ve'l-fā'î ve mā yüşellişühümā ed-dif'ü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti fi āğiri devenüñ döli ve döşi ve yağı ve yoğurdı ve dağı her fā'ide gibi deveden hāşıl olur aña dirler ve dağı
07. ısılık ma'nāsına isimdür harāret suhūnetün gibi ve dağı nesne ki kişiyi kızdırır ve ısıdır aña da dif'ün dirler kemā yukālū <Arapça> her nesne ki kişiyi
08. örter ve perde olur aña da dif'ün dirle yukālū <Arapça> ed-def'ü bi-fethatin şümme kesratin şümme hemzetin ve'd-defānü bi-vezni'l-'atşān arkasında
09. gevdesin kızdırır ve ısıdur nesne geyen kimesne yukālū <Arapça> ed-def'ā bi-vezni'l-'atşā üzerinde gevdesin kızdırı ve ısıdur nesen geyen 'avrat
10. ed-def'ü bi'l-fethi ve bi'l-hemzeti ba'de'l-fā'î ed-defā'etü bi'l-fethi ve'l-meddi ısılık ve kızkınlık suhūnetün ve harāretün gibi yukālū <Arapça> ed-defi'ü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in
11. şümme hemzetin ıssı nesne sağınün gibi yukālū <Arapça> mü'enneşi defi'etün gelür yukālū <Arapça> ed-defe'ıyyü bi-fethatin şümme kesrati'l-hemzeti şümme

12. teşdidi'l-yā'ı ilk yaz ayından sonra yağın yağmura dirler mantar hep gidüp nesne kalmamış ola ed-defi'etü bi-fethateyni şümme kesrati'l-hemzeti şümme teşdidi'l-yā'ı her ta'âm ki ilk yaz ayından sonra getirürler
13. ve dağı bu didüğümüz zamānda toğan tavar evlādı <Arapça> ed-defrū bi'l-fethi ve sükūni'l-fā'ı yaramaz koğu netenün gibi yukālū <Arapça>
14. ve dağı düşvār nesne dāhiye gibi ve dağı öykiyle yetmek ve dürünmek ma' nasınadır yukālū <Arapça> ed-deferū bi-fethateyni bir nesne yaramaz koğmak yukālū <Arapça>
15. <Arapça> ve dağı kołtuğ koğmağa dirler şunānün gibi <Arapça> ed-defirū bi-fethatin şümme kesratin yaramaz koğulu nesne mü'enneşi deferatün ve defrā'ü
16. gelür ed-dāfirū bi-kesri'l-fā'ı mişlühü ve'l-mü'enneşü dāfaretün defāri bi'l-fethi ve'l-binā'ı 'ale'l-kesri bir lafızdur i bunuñla kardaşa sögerler yukālū <Arapça> ed-defterū bi-vezni'l-ca' fera yazı yazılmış
17. kitābe kemā yukālū <Arapça> ed-difnāsü bi'l-kesri 'ākılsız kişi aħmak gibi ed-defnisü bi-kesri'd-dāli ve'n-nūni 'ākılsız 'avrat ħamkā'ü gibi ed-def' u bir nesnei bir kimseye virmek
18. ve bir kimseden yaña yetivirmek ve girü yetmek ve dürtmek ve bir nesneye başlamak ibtidā' gibi ve men' itmek ve gidermek ve tavaruñ veledi üzerin südi inmek yukālū <Arapça>
19. <Arapça> ve bābü'l-küllü kātā' a ed-difā' u bi'l-kesri bir kimse bir kimesneye bir nesneden
20. ırak idüp kırtarmak yukālū <Arapça> ed-düf' atü bi'z-zammi bir boğanak yağmur ve her nesneden bir bölük ve bir def' a dökülen nesne kemā yukālū <Arapça>
21. ed-def' atü bi'l-fethi <Arapça> ed-dāfi' u bi-kesri'l-fā'ı toğurmağa yağın olucağ memesine süd inen koyun ve deve kemā yukālū <Arapça>
22. ed-duffā' ü bi'z-zammi ve teşdidi'l-fā'ı ulu seylün 'azımün gibi ed-düffü bi'z-zammi ve'l-fethi ve teşdidi'l-fā'ı arabana didükleri nesne ki elile çalarlar öter ve'l-cem' u düfün ve dağı deff feth-i dālele yana dirler cenb gibi
23. ed-deffetü bi-fethatin şümme teşdidin yana dirler cenb gibi ve eyerüñ tavaruñ yanına gelen nahtasına dirler ve kitāb cildinüñ bir kınadına dirler ki örtseydüñ üzirene kapanur kemā yukālū <Arapça>
24. <Arapça> ed-difāfü bi'l-kesri ulu kişi öldürmek ichāz gibi yukālū <Arapça> ed-defdefetü bi-vezni'd-daħraceti
25. tiz tiz yürümek ve tiz tiz gitmek isrā' un fi's-seyri gibi ed-dāffetü bi-teşdidi'l-fā'ı şol çeridür ki düşmāndan yaña yap yap yürüye kemā yukālū <Arapça> ed-defüfü bi-fethatin şümme
26. zāmetin yir yüzüne yağın uçan kuş kemā yukālū <Arapça> ed-defifü bi-fethatin şümme kesratin yap yap gitmek debibün gibi kemā yukālū <Arapça>
27. el-leyyinü ve kuş yiryüzüne yağın uçmak yukālū <Arapça> ed-defku bir nesnei berk ve katı dögmek
28. yukālū <Arapça> ve yukālū <Arapça> ed-düfāku bi'z-zammi şol ulu seyldür ki dereyi taldura kemā yukālū
29. <Arapça> ed-difāku bi'l-kesri berk yürüyen deveye yukālū <Arapça> ed-defekku bi-kesratin şümme fethatin şümme teşdidin tiz tiz yürüyen deve ba' irün serī' un gibi

198b

01. ed-difkiyyü bi-kesratin şümme fethatin ma' a teşdidi'l-kāfi tiz tiz yürümek yukālū <Arapça> ed-defku bi-fethatin devenüñ dişleri taşraya togru bitmek yukālū <Arapça>
02. <Arapça> ed-düfkatü bi'z-zammi bir kerre bir uğurdan dökülmek yukālū <Arapça> ed-dāfiķu
03. bi-kesri'l-fā'i atılı atılı şıçrayı şıçrayı dökülen nesne ve ' inde'l-ba' z berk berk dögülmüş ve atılmış nesne yukālū <Arapça> ed-diflā bi-kesri'd-dāli ve fethi'l-lāmi
04. bir acı otdur ve ba' zı luğātda ağa ağacı dimiş vāhidi beraber ve cem' i beraberdür bir lafız üzre olur tenvīn girmek ve girmemek cāyızdır ed-defnü yere gömmek ve gizlemek yukālū
05. <Arapça> ed-düfünü bi-fethatin şümme zammetin efendisinden kaçmağı ' ādet idinen ķul ve sürünüñ ortasında olmağı ' ādet idinen deve
06. ed-defeniyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin bir dürlü tondur ki togrı togrı alacası olur ed-definü bi-fethatin şümme kesratin gömülmüş ve gizlenmiş nesne medfün gibi ve dağı şol maraz ki gevdede
07. gizlü ola bilinmeye aña da dā'-i defin dirler ve dağı ba' zı yiri gömülüp örtülen ķuyuya da defin dirler ve'l-cem' u difān bi'l-kesri ve düfün bi-zammeteyni ed-definetü definüñ mü' ennesidür ki gömülmüş ve gizlenmiş
08. nesneye dirler ve'l-cem' u ed-defāyin ed-dāfinetü'l-cizmi bi-kesri'l-fā'i ve'l-cimi pīrlikten azuları aşınmış dişi deve el-defvü ve'd-defi'ü bi'l-fethi ve sükūni'l-fā'i bir ulu kişiyi öldürmek
09. yukālū <Arapça> ed-defā bi-vezni'l-' aşā öñüne egilüp beli güz olmak yukālū <Arapça>
10. <Arapça> ed-defvā'ü bi-vezni'l-ħamrā' e öñüne egri ve arkası güz ' avrat ve keçi ve dağı ulu büyük ağac eş-şecerü'l-' azīmetü ma' nāsına ve dağı tavşancıl ķuşı dirler burnı egri olmağın
11. ve dağı boynı uzun eyü cins deveye defvā'ün dirler faşlü'd-dāli ve'l-kāfi ve mā yüşellişühümā ed-dikrār bi'l-kesri düşvār nesne dāhiye gibi ve yalan yaramaz söz kizb ve faḥş
12. gibi ve'l-cem' u deķārīrū ed-dikrāretü bi'l-kesri ķovucu kimesne ğāmm gibi saḥtiyāndan olur ve yāḥūd iki ķat bizden olur bir keçirek ve taracıķ tumandan ki ancak od yiri örter
13. gemicilerde olur kemā yukālū <Arapça> dikrār dağı dirler tānuñ ḥazfile daķrā bi'l-fethi bir çemenüñ ve çayıruñ adıdır ismü
14. ravza gibi ed-deķ' ā'ü bi-vezni's-şahrā'i toprak turāb gibi ed-daķ' u bi-fethatin toprağa ulaşmak ve buluşmak luşūķun bi't-türāb ma' nāsına ve dağı bir kimesne yoḥsulluğa duymadugundan kendüyi
15. ḥor ve ḥaķīr dutup toprağa ulaşmak yukālū <Arapça> ve fi'l-ḥadiş <Arapça>
16. bi't-türāb ed-dik' amü bi-vezni'd-dirhemi toprak türāb gibi ve'l-mīmi zāyidetün ed-dāķi' u bi-kesri'l-kāfi güç yirlerden ķazanc isteyici ve arayıcı kişi tālīb medāķķu'-kesbi ma' nāsına ed-dikķatü bi'l-kesri
17. ve't-teşdidi incelik yukālū <Arapça> ed-duķķatü bi'z-zammi şümme't-teşdidi şol yumşak topraķdur ki yil anı yir yüzünden ķoparur ve süpürür ve dağı ögünmiş
18. ve sürtülmüş yumşak tuza her nesne ki ögünmiş ve yumuşmuş ola ve'l-cem' u duķanun bi-zammetin şümme fethatin ed-dikķu bi'l-kesri ve't-teşdidi ve'd-duķāķu bi'z-zammi ve't-taḥfifi ve'd-daķiķu bi-fethatin şümme kesratin ince

- nesne ki ğalīzuñ
19. zıddıdur ve minhü ħummā ed-dıķķu bi'l-kesri ve daĥı dıķķ az nesneye dirler ħalilün gibi ve daĥı ucu yufķa nesneye de dirler raķıķ gibi yuķālü <Arapça> ve daĥı
  20. daķıķ ona dirler taĥın gibi ed-daķķu bi'l-fetĥi bir nesnei döğüp yumşatmak ve kaķımak yuķālü <Arapça> ed-daķaletü bi-fetĥatin boya ĥuzāb gibi ve'l-cem' u daķal bi-fetĥatin
  21. ed-daķalü bi-fetĥatin gemi diregi ve oķı ki yilken aŝarlar ve daĥı ĥurmānuñ yatlusı ve kötüsü ardü't-temri gibi ve daĥı ba'zı luğātda ĥurmāsı çok aĝac dimiş ed-daķmü bi'l-fetĥi bir kimesnenüñ dişlerin
  22. ufatmak yuķālü <Arapça> ed-deķā bi-fetĥateyni deve köşegi ħarnı köpüp tuĥme olunca süd içmek yuķālü <Arapça>
  23. <Arapça> ed-daķı bi-fetĥatin şümme kesratin şümme sükünün ve'd-deķvāni bi'l-fetĥi ħarnı köpüp tuĥme olunca süd içen erkek köşek ed-defitü bi-fetĥatin şümme kesratin şümme taĥfifin ed-daķvā bi-vezni'l-' atŝā
  24. ħarnı köpüp tuĥme olunca süd içen dişi köşek faşlü'd-dāli ve'l-kāfi ve mā yüŝelliŝühümā ed-dükāsü bi'z-zammi ve't-taĥfifi şol ımzıĝanmaķdur ki insāna 'arız olup ğalebe ider ed-dākisü
  25. bi-kesri'l-kāfi ŝol ħala dirler ki ĥalk anı yümün görmeyüp uĝursuz görürler kemā yuķālü <Arapça> ed-dükā' ü bi'z-zammi bir maraźdur ki devenüñ atun
  26. göĝsünde ĥādiŝ olur yuķālü <Arapça> ed-dekkü bi'l-fetĥi ve't-teşdidi bir nesnei döğüp ufadup yire beraber eylemek yuķālü <Arapça>
  27. <Arapça> ve daĥı dökülüp ufalmıŝ yire dirler ve daĥı bir nesnei toprakla gömmek ve örtmek yuķālü
  28. <Arapça> ed-dekkā'ü bi'l-fetĥi şümme't-teşdidi ve'l-meddi yüksek yir ve pārelenmiŝ ve'l-cem' u dükkāvāt ve daĥı örgücsüz dişi deve ve'l-cem' u dekkāvāt
  29. ve dükün bi'z-zammi ve't-teşdidi ez-zükkü bi'z-zammi şümme't-teşdidi ĥor ve ĥaķır kimesne zelil gibi ve'l-cem' u dikeketün bi-kesratin şümme fetĥatin ve daĥı dükün ve edekkün cem' idür ki arķası yaşşı ve inni ve kırsrak ata

199a

01. dirler yuķālü <Arapça> ed-dekdākü bi'l-fetĥi yire yapışmak olup yüksek olmayan ħum kemā yuķālü <Arapça>
02. ed-dükketü bi'z-zammi ŝümme't-teŝdidi ve'd-dükkānü bi'z-zammi ŝümme't-teŝdidi ve'd-dükkānü üzerine oturduķları nesne ve altun ez-zāyidetü ve ba'zılar nūnı aŝliyye kılarlar kemā yecī'ü ed-deķikü bi-fetĥatin ŝümme kesratin tamām alup eksigi
03. olmayan nesne yuķālü <Arapça> ed-dekletü bi-fetĥateyni yufķa ve sıvıķ baĥlıķ tınün refiķun gibi ve daĥı şol kimesnelerdür ki pādiŝāĥ cevāb virmezler nāzlarından ve ululuklarından bu
04. ma'nāya dākilün cem' idür ed-düknetü bi'z-zammi ħaraya māyil bir renkdür ed-dekenü bi-fetĥateyni bir nesne kirlenüp rengi koñur olmak yuķālü <Arapça> yuķālü <Arapça>
05. <Arapça> ed-dükkānü bi'z-zammi şümme't-teşdidi üzerine oturduķları nesne ĥānüt gibi ve'l-cem' u dekākinü fārisiden ta'arrub olunmiŝdur faşlü'd-dāli ve'l-lāmi ve mā yüŝelliŝühümā ed-dülbetü bi'z-zammi ħınar aĝacı
06. ve 'inde'l-ba'z ħavaķ aĝacı dülep bi-zammetin şümme fetĥatin ve bi-

- sükûni'l-lâmi eyzân ed-dilâşü bi'l-kesri tîz tîz yürür dişi deve yukâlû
<Arapça> dülüş bi-zammetin ve bi-sükûni'l-lâmi
07. eyzân ed-delcû gicenüñ evvelinde seyr itmek ve yola gitmek ma' nāsına isimdür idlâc gibi ed-dülcetü bi'z-zammi ve'l-fethi gicenüñ evvelinde yola yürümek ve gitmek ma' nāsına ve gicenüñ âhirinde yola yürümek ve gitmek
08. ma' nāsına isimdür kemā yukâlû <Arapça> ed-dülücü bi-zammeteyni şulu çoğayı kuyunuñ başından dağı iletüp havzında boşaltmak yukâlû <Arapça>
09. <Arapça> ed-dālihu bi-kesri'l-lâmi çok bulut yukâlû <Arapça>
10. züllahun bi'z-zammi ve fethi'l-lâmi'l-müşeddedeti ed-delhu bi'l-fethi ve'd-dülûhu bi-zammeteyni arkasında ağır yükle adımın berk açımı açımı yürümek yukâlû <Arapça>
11. <Arapça> ed-delûhu bi-fethatin şümme zammetin şuyı çok bulut keşirü'l-mā'i gibi ed-dülâmiz bi-zammi'd-dāli ve kesri'l-mîmi ve'd-dülmizü bi-zammetin şümme kesratin kuvvetle berk geçüp gidici kimesne kemā yukâlû <Arapça>
12. <Arapça> ed-delesü bi-fethateyni karanlık zulmet gibi ve dağı yaz sonunda yapraklanan ot ed-delmesü bi-vezni'l-ca' ferî dişi deve ki yoğun ola nâkatün zahîmetün gibi ed-delehmesü bi-vezni
13. 's-seferceli gicede gidici cür'etlü ve içdâmlu kimesne ve dağı arslana da dirler kuvvetlü ve cür'etlü olduğüçün ed-delşu bi'l-fethi zırh ve çakal yumşak ve yaldırık olmak yukâlû
14. <Arapça> ed-dilâşu bi'l-kesri yumşak ve yadırıcı nesne berrâk gibi ve'l-cem' u delâmişu bi'l-fethi ed-demâlişu ve'd-dümelisü mişlühümā veznen ve ma' nen ve'l-mîmü zâyidetün fi'l-küllî
15. <Arapça> ed-dülûfü bi-zammeteyni ve'd-delîfü bi-fethatin şümme kesratin yap yap yürümek ve ilerü geçmek yukâlû <Arapça>
16. ed-delzu bi'l-fethi urmak ve girü bitmek darb ve def' gibi yukâlû <Arapça> ed-delenzâ bi-fethi'd-dāli ve'l-lâmi ve'z-zā'i katı ve berk nesne es-şulbüş-şedîdü gibi ve'l-mü'ennes
17. delenzâtün yukâlû <Arapça> ed-del' u bi'l-fethi çıkmak hürüc gibi ve çıkarmak ihrâc gibi yukâlû <Arapça>
18. <Arapça> ed-dālifü bi-kesri'l-lâmi şol oğdur ki nişâna yetişmeyüp berü yanına düşe dağı andan sonra düşdügi yirden gide ırak ola kemā yukâlû <Arapça>
19. <Arapça> ve dağı şol kimesnedür arkasında ağır yük getirüp dağı adımların birbirine yakın ide buraya kemā yukâlû <Arapça>
20. <Arapça> ve'l-cem' u düllefü bi'z-zammi ve fethi'l-lâmi ed-dülûfü bi-zammeteyni ve'd-delîfü bi-fethatin şümme kesratin yap yap yürümek ve ilerü geçmek yukâlû <Arapça>
21. <Arapça> ed-dülfinü bi-zammi'l-lâmi ve kesri'l-fā'i deñizde olur bir canavardur deñize düşen kimesnei
22. garğ olmağdan kırtarır yüzerken altından arkasını tayayırmekile el-dalku bi'l-fethi kılıc kınından taşra çıkmak ve kılıcı kınından akıdup taşra çıkarmak yukâlû
23. <Arapça> ed-dāliku bi-kesri'l-lâmi ve'd-delûku bi-fethatin şümme zammetin kınından
24. aqqan kılıc ve sür' atle olan başına ve darğına dağı delûk dirler ve cem' u'd-delûki dulukun bi-zammeteyni ve dağı delûk şol dişi deveye dirler ki çok kocaldığından dişleri
25. kırıla ve dağı şuyı ağzında yalkaya ed-delkâ'ü bi-vezni'l-hamrā'i ve'd-

- dilķimü bi-kesri'd-dāli ve'l-kāfi mişlü'd-delūķi fi ma' nāhü'l-aķiri ya' nī
 26. deveye dirler kemā yuķālū <Arapça> ed-delķu bi-fethatin sañsar didükleri
 canavar fārisiden ' arabī olmışdur ed-delķü
 27. bi'l-fethi ovmaķ yuķālū <Arapça> ed-dellāķü bi'l-fethi ovucu kimesne ed-
 dülükü bi-zammeteyni güneş gök ortasında ayrıлмаķ ve egilmek ve egilmek
 ve daķı güneş batmaķ ğurüb gibi
 28. yuķālū <Arapça>
 29. <Arapça> ed-delükü bi-fethatin şümme zammetin ğamāmda gevdeye sürülen
 ve dürtülen nesne şabun ve çoğan ve ğırzıme gibi ve daķı bunlara beñzer

199b

01. nesnelere ki ed-delükü bi-fethatin şümme kesratin şol toprakđur ki anı yıl
 savura kemā yuķālū <Arapça> ve daķı bir dürlü ta'āmdur ki kaymaķla
 ğurmādan iderler
 02. şerid gibi ed-del' akü bi-vezni'l-ca' feru yoğın dişi deve ki bir miķđar selkirek
 ola ed-dellü bi'l-fethi ve't-teşdidü ve'd-delāletü bi'l-fethi ve'l-kesri ve'd-
 delületü bi'l-fethi ve'z-zammi yol gösdermek
 03. yuķālū <Arapça> ve bir kimse bir kimeseye bir nesne gösderivirmek ed-
 dellü eyzan bi'l-fethi ve't-teşdidü ve'd-delālü bi'l-fethi
 04. ve't-tahfifi nāzlanmaķ ve şive itmek ğanc ve şekil gibi ve sekinet ve vaķār ve
 hey'et güzel olmaķ ve şekil-i şemāyil güzel olmaķ kemā yuķālū <Arapça>
 05. <Arapça> ed-dāletü bi-teşdidü'l-lāmi
 06. nāzlanmaķ ma' nāsına isimdür ed-düldülü bi-zammi'd-dāleyni büyük kirpi
 ' azimü'l-ķanāfizi gibi ve daķı peyğamberün ğatırınıñ adıdur ed-dellālü bi'l-
 fethi ve teşdidü'l-lāmi'l-ülā mübālağayla yol
 07. gösterici ve ücretle esbāb şatıcı ed-deldālü bi'l-fethi deprenmek iztırāb gibi
 ed-dāllü bi-teşdidü'l-lāmi yol gösderici ve ğulavuz ve bir kimseye bir nesne
 gösderici ed-delilü ğulavuz
 08. ve yol gösderici ve daķı şol nesnedür ki anuñla maţlübuna istidlāl ider ed-
 dillilā bi-kesrateyni ve fethi'l-lāmi's-şāniyeti ve teşdidü'l-lāmi'l-ülā
 ğulavuzluķda üstāz ve
 09. māhir kimesne kezā fi's-şihāhi ve ' inde'l-ba' zi ğulavuzluķda ve yol
 gösdermek ' ilminde üstāz olmaķ ma' nāsına maşdardur kezā fi'l-mufaşşali
 ed-dilķimü bi-kesri'd-dāli ve'l-kāfi
 10. çok başmaķdan dişleri kırılmış dişi deve kemā yuķālū <Arapça> ed-delümü
 bi-fethatin ğara olmaķ yuķālū <Arapça>
 11. <Arapça> ed-delhü bi'l-fethi ve süküni'l-lāmi yok olmaķ yuķālū <Arapça>
 ed-delehü bi-fethateyni bir kimesnenün ' aķlı gidüp
 12. şaşmaķ ğayret ve dehşet gibi yuķālū <Arapça> ed-dülühü bi-zammeteyni
 deve köşegine ve öğürine çekinmemek yuķālū <Arapça>
 13. <Arapça> ed-delühü bi-fethatin şümme zammetin şol dişi devedür ki öğürine
 ve köşegine çekinmeye ed-delvü ğoğa didükleri nesnedür ki anuñla ğuyudan
 şu çeker-
 14. -ler ve'l-cem' u fi'l-ķilleti edellün ve fi'l-ķeşreti dilā'ün bi'l-kesri ve'l-meddi
 ve düleyyün bi-zammetin şümme fethatin şümme kesratin şümme teşdidin ve
 daķı delv gökde bir böcek adıdur ve daķı deve tağına dirler simtü'l-ibili gibi
 ve daķı

15. belā vü zahmete ve düşvār nesneye de delv dirler dāhiye gibi yuḡālū <Arapça> ve daḡı delv ḡuyudan ḡoḡa çekmek ma' nāsına maşdardur yuḡālū <Arapça>
16. <Arapça> ve az olur ki ḡuyuya ḡoḡa şalıvirmek ma' nāsına da gelür edlā 'ün gibi ammā bu ma' nāya ancaḡ şı' rde gelür yuḡālū <Arapça> ve daḡı
17. bir kimsei bir kimeseye şefi' dutunmaḡ ma' nāsına da gelür yuḡālū <Arapça> ve daḡı bir kimse bir kimseye yumşaklık idüp müdāra itmek yuḡālū <Arapça>
18. <Arapça> ve daḡı ḡavarı yap yap sürmek ve yap yap yürütmek yuḡālū <Arapça> ed-dāliyetü
19. bi-kesri'l-lāmi ve't-taḡfifi şol dolaydur ki onu öküzle dolandurlar ve çevirirler kemā yuḡālū <Arapça> maḡribde eydür dāliyyetün bir uzun ağacdur ki
20. birinc dökecek gibi düzerler ve ucunda bir büyük şı alaḡaḡı olur bunuñla ḡuyudan veya ırmaḡdan şı çıkarırlar kemā ḡāle <Arapça>
21. <Arapça> ed-dālī bi-kesri'l-lāmi ḡuyudan ḡoḡa çekiçi nāzi' u'd-delvi gibi ve daḡı ḡuyu içine ḡoḡa şarkıdıcı lākin bu ma' nāya ancaḡ şı' rde
22. gelür ve'l-cem' u dülātün bi'z-zammi ve't-taḡfifi faşlü'd-dālī ve'l-mīmi ve mā yüşellişühümā ed-demşü bi-fethatin yir yumşak ve ḡumlu olmaḡ yuḡālū <Arapça>
23. <Arapça> ed-demişü bi-fethatin şümme kesratin ve bi-fethatin ve bi-sükūni'l-mīmi eyzan yumşak ve ḡumlu mekān yuḡālū <Arapça> ed-dimāşü bi'l-kesri ed-dimāşetü bi'l-fethi bir kimesnenüñ ḡuyı
24. ḡoş ve āsān olmaḡ sühületü'l-ḡulḡı gibi yuḡālū <Arapça> ed-dümācü bi'z-zammi ve't-taḡfifi gizlü nesne ve ' inde'l-ba' zi berk ve bütün nesne
25. kemā yuḡālū <Arapça> ed-dāmicü bi-kesri'l-mīmi ḡaralık gice yuḡālū <Arapça> ed-dümücü bi-zammeteyni bir nesne bir nesnenüñ içine kerbānda
26. gizlenüp berkip durmaḡ yuḡālū <Arapça> ed-dümlücü ve'd-dümlücü bi-zammi'd-dālī ve'l-lāmi fihima bir kılıcdur ki ağac kesmekde
27. ḡullanurlar mis'ad gibi ve daḡı bazı bend didükleri ḡümüş veya altun nesnedür ki ḡola ve ḡarcaya baḡlarlar ḡammām içinde dellāklar ḡarıcalarına baḡladuḡları gibi kezā
28. fi mirḡāti'l-edebi ve cem' u'l-ülā demācün ve cem' u'ş-şāniyeti demālīc bi-fethi'd-dālī ve kesri'l-lāmi fihimā demḡun bi'l-fethi bir ḡaḡuñ adıdur ed-demārü bi'l-fethi ve't-taḡfifi yoḡ olmaḡ helāk gibi ed-dümürü
29. bi-zammeteyni izinsiz içeri girmek yuḡālū <Arapça> ed-demsü bi'l-fethi gömmek ve örtmek yuḡālū <Arapça> ve gizlemek

200a

01. yuḡālū <Arapça> ve daḡı demes fethateynile ve mīmüñ sükūnile ḡarañlık ḡatı olmaḡ ve ziyāde olmaḡ ma' nāsınadur yuḡālū <Arapça>
02. <Arapça> ed-dümsü bi'z-zammi ulu ve büyük nesnelere ki dāmisüñ cem' idür yuḡālū <Arapça> ed-dümüsü
03. bi-zammeteyni ziyāde ḡarañlık olmaḡ yuḡālū <Arapça> ed-dimşü bi'l-kesri dīvāruñ alt ḡurundan ḡayri ḡurlarınun her ḡurı kemā yuḡālū <Arapça>
04. <Arapça> ed-demeşü bi-fethateyni bir kimesnenüñ ḡaşınuñ ḡuyruḡından yanı ince ve seyrek ve yukarısı yoḡın ve sık olmaḡ ve daḡı başında
05. ba' zi yirlerüñ kılı seyrek ve az olmaḡ yuḡālū <Arapça>

06. <Arapça> ed-dümālišü ve'd-dümlišü bi-zammi'd-dāli ve kesri'l-lāmi fihimā yaldırayıcı nesne burakun gibi ve'l-cem' u ed-delāhī bi'l-fethi ed-demšā'ü bi-vezni'l-ḥamrā' e kaşınıñ kıyruğında yanı
07. ince ve seyrek ve yukarusı yögın ve sık ' avrat ve yāḥūd başınıñ ba' zı yirlerinüñ saçı seyrek ve az olan ' avrat ed-dem' u bi-fethatin ve süküni'l-mīmi eyzan göz yaşarmak ve yaş akmak
08. yukālū <Arapça> ve daḥı dem' feth-i dāle sükün-i mīmle göz yaşına dirler ki marazdan ve pırlıkden olmaya ve'l-cem' u dumū' un ed-dem' atü
09. bir tamlā göz yaşı ki aḡrudan ve pırlıkden olmaya ed-demi' u bi-fethatin şümme kesratin gözü yaşlu kışı serī' u'd-dem' i gibi ed-demi' atü bi-fethatin şümme kesratin gözünden tızcek yaş çıkan ' avrat serī' atü'd-dem' ati
10. gibi ed-dāmi' atü bi-kesri'l-mīmi yaş akıducı göz ve şol baş yarığı ki andan kan aḡa kemā yukālū <Arapça> ed-dümā' u bi'z-zammi ve't-taḥfifi göz yaşıdur ki
11. aḡrudan ve pırlıkden ola ve daḥı üzüm çubuğı şuyuna da dirler ki evvel bahārda kesicek aḡar ed-dumu' u bi-zammeteyni göz yaşı akıcaḡ yire idükleri taḡa dirler mismetün fī mecrā'd-dumu' i ma' nāsına
12. ed-dimāḡu bi'l-kesri beyni ve'l-cem' u el-edmiḡatü bi'l-fethi ve kesri'l-mīmi ed-demḡu bi'l-fethi şümme's-süküni bir kimesnenüñ başını urup yarmak tā yarığı beyniye irişince yukālū <Arapça>
13. <Arapça> ed-dāmiḡatü bi-kesri'l-mīmi şol yaş yarığıdur ki beyniye irişe kemā yukālū <Arapça> ve daḥı dāmiḡatün şol uzun berk fidāndur ki
14. ḥurmā aḡacınıñ özdeginden çıkar eger kesmeselerdir aḡacı yaramaz iderdi kemā yukālū <Arapça>
15. ed-demşakü bi-fethi'd-dāli ve's-şini ve'd-demşıḡu bi-kesratin şümme fethatin şümme sükünin ziyāde tız yüriyici dişi deve yukālū <Arapça> ve daḥı dımaşḡ
16. kesr-i dāle ve feth-i mīmle ve sükün-i şinile şām diyārında bir şehriñ adıdur meşhürdur ed-demḡu bi'l-fethi bir kimesnenüñ dişlerin ufatmak yukālū <Arapça> ed-demḡu
17. bi-fethateyni ḡar ve yıl şelc ve rih gibi fārisiden ' arabī olmışdur ed-dümüḡu bi-zammeteyni izinsiz añsızın içerü girmek yukālū <Arapça>
18. <Arapça> ed-demleḡatü bi-vezni'd-daḡraceti bir nesne toparlak ve düz eylemek yukālū <Arapça> ed-dāmiketü bi-kesri'l-mīmi belā ve zaḡmet ve düşvār nesne
19. dāhiye gibi ve'l-cem' u devāmüñ ed-demkü bi'l-fethi taḡşan ziyāde berk segirtmek kemā yukālū <Arapça> ed-demekmekü bi-fethi
20. 'd-dāli ve'l-mīmeyni ve süküni'l-kāfi tız tız ve ḡatı ḡatı yüriyici ve segirdici nesne yukālū <Arapça> ed-demükü bi-fethatin şümme zammetin tız tız dönen teker ve çarḡ
21. ve her nesne ki tız geçe ve tız yüriye kemā yukālū <Arapça> ve daḥı dümük bir atüñ adıdurw
22. ed-dümükü bi-zammeteyni bir nesne toparlak ve düz olmak yukālū <Arapça> ed-demleketü bi-vezni'd-daḡraceti bir nesne toparlak ve düz eylemek yukālū
23. <Arapça> ed—demlükü bi-zammi'd-dāli ve'l-lāmi topak ve düz taş ve yunlup müdevver ve düz idilmiş tınak ve ḡayri nesne ed-demālū bi'l-fethi ve't-taḥfifi çirk ve ters
24. serḡın gibi ve çürümüş ḥurmā temrün ' afenün gibi ve daḥı ḥurmā aḡacınıñ fidānları yetişmeden yaramaz ve fāsıd olmak ed-demlü bi'l-fethi çirk

- dökmekle yiri oñarmak ve biçirmek ve bir cemā'ati
25. barışdurup aralarını oñarup biçirmek yukālū <Arapça> ed-dümmelū bi-zammi'd-dāli ve fetḥi'l-mīmi'l-müşeddedeti
26. çıban ve'l-cem' u ed-demāmīl bi'l-fetḥi ve't-taḥfifi ed-dimāmū bi'l-kesri devālardur ki oğlancuğuñ alınına ve gözlerininüñ taşrasına şıvarlar ve dürterler ve daḥı her nesne ki anuñla tıla idüp
27. dürtünürler ve gevdeye şıvanılır aña da dimām dirler kemā yukālū <Arapça> ed-demmū bi'l-fetḥi ve't-teşdīdi bir nesnei her neniñle olursa şıvamak ve dürtmek yukālū <Arapça>
28. <Arapça> ve daḥı ' arab tavşanı yatağın ve deligin süpürmek ve ayırtlamak yukālū <Arapça>
29. <Arapça> ed-demāmetū bi'l-fetḥi çirkin yüzlü olmak yukālū <Arapça> ed-demmā'ü bi-teşdīdi'l-mīmi

200b

01. ve'd-dümme'tü bi'z-zammi şümme't-teşdīdi ve'd-dümetü bi-zammetin şümme fetḥatin ' arab tavşanınuñ deliklerininüñ ve hücrelerininüñ yiridür ve cem' u'd-dimmā'ü devāmmū bi'l-fetḥi ve teşdīdi'l-mīmi ve daḥı demmetün bi'l-fetḥi şümme't-teşdīdi
02. bir dürlü oyundur ki ' arablar oynarlar ve daḥı yola dirler tarikat gibi ed-dimmetü bi'l-kesri şümme't-teşdīdi koyun kaķı ve deve bokını ba' retün gibi ed-demdemū bi-fetḥi'd-daleyni yüksek yir ki yumşak
03. ola rābiyetün sehletün gibi ve'l-cem' u demādīm bi-fetḥi'd-dāli'l-ülā ve kesri's-şāniyeti ed-demdemetū bi-vezni'z-zelzeleti bir nesne yire yapışdurmak ve ulaşdırmak ve tağıdup pāre pāre eylemek yukālū <Arapça>
04. <Arapça> ve daḥı yok itmek yukālū <Arapça> ve daḥı bir kimesni tasasından kendü kendüye sokranmak ve başına gümretmek
05. kezā fi'l-muḥaddimeti ed-demīmū bi-fetḥatin şümme kesratin dibine talāķ şunmuş ve dürtülmüş çömlek ve her nesne ki üzerine bir nesne şunmuş ve dürtülmüş ola çirkin yüzlü kişi yukālū <Arapça>
06. <Arapça> ed-dimnū bi'l-kesri çirk sarķın gibi ve koyun kaķı ve deve bokını ba' rün gibi ed-dimnetū bi'l-kesri ve sükūni'l-mīmi koyun deve yatağından üzerine aşıp
07. ve ayaklayup berkidüp kemre eylediği çirkdür ve daḥı nās ayaklarını basmağla berkidüp ve miḥre eyleyüp qarartduķları çirk ve mezbel kemā yukālū <Arapça>
08. <Arapça> ve daḥı dimnetün kesr-i dālele ve sükūn-i mīmle gönülde kīn tıutup ḥased itmege
09. dirler ḥıkd gibi yukālū <Arapça> ed-demnū bi'l-fetḥi yiri çirk dökmekle oñarmak ve beçermek yukālū <Arapça> ed-demānū
10. bi'l-fetḥi ve't-taḥfifi ḥurmā ağacında daḥı yetişüp olmadın yaramaz olup çürüyüp qararmak kemā yukālū <Arapça> ve daḥı kaçan ki
11. yukarusı çürüyüp qararmakda aşağısından yine ışğın virse kađ esābe'n-naḥletü'd-demāni dirler demmūn bi-fetḥi'd-dāli ve zammi'l-mīmi'l-müşeddedeti bir mevzi' üñ adıdur ed-demā
12. bi-vezni'l-'aşā bir nesne kana bulaşmak yukālū <Arapça> ed-demī bi-fetḥatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin kana bulaşmış ve bulanmış

- nesne şey'ün mütelevvişün bi'd-demi gibi
13. ed-demü bi'l-fethi ve't-tahfifi kan alşından demevün idi bi-fethateyni bu vech üzere teşniyesi demevān gelür ve sibeveyh katında aşlı demiyün idi bi-fethi'd-dāli ve sükūni'l-mīmi ve müberred katında
  14. aşlı demyün idi bi-fethatin bu kaviller üzere teşniyesi demeyān gelür ve üç kavil üzerine cem' i dimā'ün ve dümiyyün gelür bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdīdin kavli-i evvel üzere bundan
  15. giden ev olur ve kavli-i sāni ve sālīs üzere giden bā olur ve hüve'l-aşahhu kezā fi's-şihāhi ve dağı bunuñ taşğir demiyün gelür bi-zammetin şümme fethatin şümme teşdīdin ve buña nisbet demiyün bi-fethatin
  16. şümme kesratin şümme teşdīdin ve demeyiyyün gelür bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin ed-dimetü ahaşşun mine'd-demi ke-beyāzin ve beyāzatin ed-dümyetü bi'z-zammi ve sükūni'l-mīmi fil kemügünden ve buña beñzer nesnelere
  17. olan puta ve şürete dirler ki anda kızıl renk ola kan gibi ve'l-cem' u ed-dümā bi-zammetin şümme fethatin şümme elifin ve dağı şol ton ki anda şüret ola aña dağı demiyetün dirler satıdema
  18. bir tağūñ adıdır ki hiç bir gün olmazdı illā anuñ üzerine kan dökerlerdi ed-dāmiyetü bi-kesri'l-mīmi ve tahfifi'l-yā' i şol baş yarığıdır ki andan kan çıka lākin
  19. akmaya demü'l-aḥaveyni iki qarındaş kanı didükleri kızıl pūsdur ki eṭibbā katında meşhūrdur ' andem dağı dağı dirler ve demü's-şa' bān ve demü't-tinnin dağı dirler
  20. faşlü'd-dāli ve'n-nūni ve mā yüsellişühümā ed-denā'etü bi'l-fethi ve'l-meddi ve'z-zünū'etü bi-zammeteyni ve bi'l-hemzeti beyne'l-vāvi ve'l-hā' i yatlu ve kötü iş işlemek ve yatlu işleri
  21. işleyüp kimseden utanmamağ yukālū <Arapça> ed-denā bi-fethateyni mehmüzü'l-lāmi
  22. arğa gözü yumrı olmağ ḥadebün gibi yukālū <Arapça> ed-deni'ün bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şümme hemzetin yatlu ve kötü iş işleyen kişi ḥabisün dūnün gibi
  23. ed-deni'etü 'alā vezni fa'iletin eksiklik naḳīşatün gibi ed-dinnābetü ve'd-dinnebetü bi-kesri'd-dāli ve fethi'n-nūni'l-müşeddedeti fihimā kışa boylu kaşir kişi gibi ed-denesü bi-fethateyni kir vesah gibi ve kirlenmek
  24. yukālū <Arapça> ed-denḳasetü bi-vezni'd-daḥraceti bir cemā'atūñ ortalarını azdırup ifsād eylemek yukālū <Arapça>
  25. <Arapça> ed-denḳaşatü bi-vezni'd-daḥraceti mişlü'd-denḳaseti ve ḳad sebeḳa ve dağı bir nesneye gözün ḳayup baḳmağ yukālū <Arapça>
  26. <Arapça> ed-den' u bi-fethateyni ḳaşşāb boğazladuğı deveden yabana atduğı nesnelere ve dağı ḥor ḥaḳir olup yatlu olmağ zūll gibi
  27. yukālū <Arapça> ed-deni' u bi-fethatin şümme kesratin ḥayırsız ḥor zelil kimesne ed-denfü bi-fethatin şol ḥastalıḳdır ki kişiye çok zamān lāzım olup öldürmege
  28. yaḳin eyleye ve dağı bir kimesnenüñ ḥasta aḡrılanup ölmege yaḳin olmağ yukālū <Arapça>
  29. <Arapça> müzekkeri ve mü'ennesi ve müşennası ve cem' i beraberdür ammā ḳaçan ki racülün denifün diseñ dāluñ fethile ve nūnuñ kesrile mü'ennesinde denifetün

201a

01. dirsın ve dađı mü'enneş ve müşennā ve mecmū' kılursın ve dađı denef fethateynile batmađa yađın olup şararmađa dirler yuđālū <Arapça>
02. <Arapça> ed-dāniđu bi-fethi'n-nūni ve kesrihā iki kıriāt dirler ki bir dirhemūñ altı bölüğünde bir bölügidür südü'sü'd-dirhem ma' nāsına ve dađı bir altunuñ altı bölüğünde bir bölüğüne de
03. dirler südü'sü'd-dīnār gibi kezā fi'n-nihāyeti ve az olur ki dānāđ dađı dirler dirhām didükleri gibi ve'l-cem' u ed-devāniđu ve'd-devāniđu ve dađı dāniđ kesr-i nūnile arıđ dūşmiş nesneye dirler
04. mehzūl sākıt gibi ed-dinnār ve'd-dinnemetü bi-kesri'd-dāli ve fethi'n-nūni'l-müşeddedeti fihimā kışa boylu kaşır gibi ed-denenü bi-fethateyni tavaruñ öñ ayakları kışa olup gögsi yire yağın olmak
05. yuđālū <Arapça> ve dađı kişinūñ bili bükülüp arkası egri olmak ve ev çukur olmak inhinā 'ü'z-zahri
06. <Arapça> ma' nāsına ed-dennü bi'l-fethi şümme't-teşdidi küp ħabbün gibi ve'l-cem' u dinānün bi'l-kesri ed-dendenetü bi-fethi'd-dāleyni bir kimesnenūñ āvāzın işidüp ne didügin añlımamak kemā yuđālū <Arapça>
07. <Arapça> ve dađı bir kimesne bir mekānda gidip gelmek yuđālū <Arapça> ed-dindinü bi-kesrateyni beynehümā
08. sükünün çok durmađdan kararımış ot daniyāl bi-kesr'n-nūni bir peygamberūñ adıdır ki yüzüñi kaşına iki arslan şüreti naşş idüp ve bu iki şüretūñ arasına birer şüretin
09. yazdırmış idi ki bu iki arslan şüreti ol er şüreti yalar şeklinde idi bunuñ dağı aşlı buydı ki ol vağtin ki buhtunaşşar didükleri kāfir pādişāhı oğlancıklar
10. arayup buldurup öldürürdi bu daniyāl nebī dağı vücūda gelüp anası dağı bunu bir mişe arasına bir kāmış idi bu kāfirūñ zararından kırtulmağ umusuna allāhü te' a. dağı bunuñ üzerine
11. bir erkek arslan kodı şaklamakçün bir dağı dişi arslan kodı emzirmekçün ve dağı bu iki arslanlar bunu yalar idi vađtā kim büyüyüp öldise bunları yüzüñi kaşına
12. naşş iderdi allāhü te' a.nuñ virdüğü ni' meti unutmamak için kezā fi'l-mağribi ed-dunnuğu bi-zammeteyni şümme teşdidin yağın olmak yuđālū <Arapça>
13. <Arapça> ve'l-cem' u ed-dünā bi-zammetin şümme fethatin aşlında dünüvvün idi vāv elife kalb olundu dünā oldu ve'n-nisbetü ilhā dünyāviyyün ve kıle dūneviyyün ve dūneyiyyün ed-denā bi-vezni'l-'aşā bādiyede bir mevzi' uñ
14. adıdır ed-deniyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin yağın olan nesne karīb gibi ed-denā'etü bi'l-fethi yağınlık ve kavm kabīle olmak kıriābetün gibi yuđālū <Arapça> faşlü'd-dāli ve'l-vāvi
15. ve mā yüşellişühümā ed-de'ā'ü mehmüzü'l-lāmi ħastalık marāz gibi ve ħasta olmak de'ā'ü'r-racūli yedā'ü mişlü ħāfe yeħāfü dā'en ey <Arapça> kemā
16. <Arapça> ed-devlābü bi'l-fethi şol şu çarħıdır ki anı tavar döndürür kemā yuđālū <Arapça> ed-dācetü bi't-taħfifi bir kimse ħācetin ve kendüye
17. gereklı nesnesin aramağ kemā yuđālū <Arapça> ed-devlecü bi-vezni'l-cevheri vaħşī canavar yatağı künāsü'l-vaħşī gibi ve dağı yir altında olan ev beytün
18. fi'l-arzi ma' nāsına ve dağı büyük ev içinde küçücük ev beytün şağirün fi beytin kebīrin ma' nāsına ed-dāđu bi't-taħfifi bir naşşıdır ki oğlancıklara yeldiredürler aldamağ için kemā yuđālū <Arapça>

19. <Arapça> ed-devhatü bi'l-fethi ziyāde büyük ağac her kankı ağac olursa olsun ve'l-cem' u devhun bi'l-fethi eyzan ed-devhu
20. bi'l-fethi bir şehri gücle alıp ehline gālib olmak yuḡālū <Arapça> ve daḡı ḡor zelil olmak yuḡālū <Arapça> ed-dūdetü
21. bi'z-zammi bir dāne kurd ve'l-cem' u dūdün ve cem' u'd-dūdi dīdān bi'l-kesri ve taḡīrū'd-dūdeti dūveydün ve kıyāsühü dūveyetün ed-devdü bi'l-fethi ta'ām kurd dōšemek ve buḡdaya bit dūŝmek yuḡālū <Arapça>
22. min bābi ḡāfe izā vaḡa'a fihimā es-sūsü dūdāni bi'z-zammi bir ḡābilenūñ adıdur esedden ebū duvād bi'z-zammi bir ŝā'irūñ adıdur eyāddan ve ḡad yūhmezü dāvud ism-i 'acemīdür
23. vāv yirine hemze oḡunmaz ed-dāziyyü bi-kesri'z-zāli ve tūŝeddü'l-yā' i ḡardāl gibi bir danedür ki turŝuya ḡoyarlar berkitmekçün kemā yuḡālū <Arapça> kezā fi'l-maḡribi ed-devrū
24. bi'l-fethi ve sūkūni'l-vāvi ed-deverānū bi-fethateyni bir nesnenūñ çevresinde dolanmaḡ ve çevrinmek yuḡālū <Arapça> ed-dūvārū bi'z-zammi ve't-taḡfifi
25. baŝ çizgenmek dūvarün bi'z-zammi ve't-taḡfifi bir putuñ adıdur ismü ŝanemin gibi ed-devvāretü bi'l-fethi ve teŝdīdi'l-vāvi degirmen çarḡı ki ŝu anı dōndürür ve ol daḡı degirmeni dōndürür ve daḡı
26. ḡagnı tekeri ed-devvāriyyü bi'l-fethi ve teŝdīdi'l-vāvi ve'l-yā' i dehre ve zamāna dirler ki insāni dūrlü dūrlü dōndürür ed-dārū mü'enneŝdür bināi ve 'arŝai ve maḡallei cāmi' dūr ve ŝehirlere diyār dirler
27. ehlini cāmi' olduḡçün ve daḡı ḡābīleye de dār dirler beyt didükleri gibi ve cem' u'l-ḡilleti ed'ire bi'l-hemzeti ve terekehā ve'l-keŝirū diyārun bi'l-kesri ve dūrün bi'z-zammi ed-dāretü aḡaŝŝü mine'd-dāri ve daḡı ay aḡılı
28. didükleri nesnedür ki ayuñ çevresinde dolanur hāle daḡı dirler ed-dūriyyü bi'z-zammi ve teŝdīdi'l-yā' i aḡad ma'nāsınadur <Arapça> ed-dāriyyü bi-kesri'r-rā' i ve teŝdīdi'l-yā' i gökçek ḡoḡulu nesne ŝatan kimesneye
29. dirler 'atḡār gibi ve daḡı dāri diyü ni' met ıssı kimesneye dirler rabbū'n-na' mi gibi evinde muḡim olup durduḡçün ed-dā'iretü bi-kesri'l-hemzeti çevrim ḡıḡta ve yazıya dirler ve'l-cem' u devā'ir ve daḡı leŝker ŝınmaḡa da dā'ire dirler

SONUÇ

Tercüman El-Lüga 15. yy. da kaleme alınmış Arapça-Türkçe bir lügattir. Pir Mehmed Bin Yusuf El-Ankaravî tarafından kaleme alınmıştır. Yazar Konya Ereğli’inde doğmuş, Karaman ve Ankara’da yaşamıştır.

Eserimiz Eski Anadolu Türkçesi dönemine aittir. Bu dönem 13.-16. yüzyıllar arasını kapsar. 16. yüzyılda Osmanlı Türkçesi dönemi başlar. Elimizde bulunan eser 18. yy.’da istinsah edildiği için her iki dönemin dil özelliklerini barındırmaktadır.

Eserimizin ‘ب ت ث ج ح خ’ maddelerini inceledik.

Metin bölümünde 101 varak incelendi. 101 varak toplamda 202 sayfadır. İlk 21 varak 25 satırdan oluşmaktadır, sonraki 80 varak ise 29 satırdır.

Metnimizde okunamayan sözcük sayısı çok azdır. Bazı kelimelerin okunmasında tarama sözlüklerinden yararlandık. İncelediğimiz maddelerde müstensihthen kaynaklanan yazım hataları bulunmaktadır. *nesni, nesnei, nesneyi vb.*

İnceleme bölümünde sözcükleri dönemin özelliklerine göre ses ve şekil bilgisi bakımından inceledik. Dönemin dil özellikleri noktasında bilgilerimizi pekiştirmiş olduk. Eklerin ve köklerin tarihsel gelişimi ve değişimini görmüş olduk.

Eseri ses özellikleri bakımından incelediğimizde;

1. Sözcük sonlarındaki g sesleri düşmüştür. *kapu<kapug*
2. İkinci ve daha sonraki hecelerin başında bulunan g sesi düşmüştür. *gerek<kergek*
3. Sözcük başındaki bazı t’ler tonlulaşmıştır.
4. Sözcük başındaki bazı k’ler tonlulaşmıştır.
5. Sözcük başındaki b’ler v’ye dönüşmüştür. *vir-<bir-*
6. Sözcük başındaki b sesi düşmüştür. *ol- <bol-*

Metnimizde bu ses olayları tespit edilmiş örnekleriyle verilmiştir.

Eserde sözcük türlerinin tamamının örneği bulunsa da sözlük çevirisi olmasından dolayı eylem çekimlerinde genellikle 3. tekil kişi ve 3. çoğul kişi çekimleri görülmektedir. Kip olarak genellikle geniş zaman kullanılmış, az da olsa diğer kip örnekleri tespit edilmiştir. İncelediğimiz kısımda eylemsilerin bütün örneklerini görebilmekteyiz.

Eseri biçim özellikleri bakımından incelediğimizde;

1. Gelecek zaman eki –ACAK olarak kullanılmıştır.
2. Zarf-fiil eki olan –p –Up şeklinde kullanılmaya başlanmıştır.
3. Şart kipi 1. Çoğul kişi dışında iyelik kökenli eklerle çekimlenmiştir.
4. durur sözcüğü +dUr olarak ekleşmiştir.
5. Vasıta hal eki “n” olarak değil +IA / +IIA / +yla şeklinde kullanılmıştır.
6. Eserde yapım eklerinin tüm örnekleri tespit edilmiş kelime tahlilleriyle gösterilmiştir.

Çalışmamız bir sözlük çevirisi olduğu için Türkiye Türkçesinde unutulmaya yüz tutmuş kelimeler tespit edildi; *ögürleşdirmek* 100a/14, *ükrenişmek* 100a/15, *tañsık gelmek* 100b/23, *yıldırmağ* 115a/02, *şalını bulanı yürimek* 122b/09, *motuldan* 127b/29, *sülpümeğ ve sülpük olmağ ve selgi olmağ*, 138a/04, *çımğırmağ* 145b/03 vb. Türkiye

Türkçesinde çok kullanılmayan bazı işteş ve dönüşlü eylemler tespit edilmiştir; *yapınmağ* 114a/15, *öğrenişmemek* 114a/25, *begenişmek* 128a/03 vb.

Eserimizin bilim dünyasına faydalı olmasını ümit etmekteyiz.

KAYNAKLAR

- Akar, Ali, (2005) Türk Dili Tarihi, Ötüken Yayınevi, İstanbul.
- Akar, Ali, (2013) Tarihin Aynasında Türk Dili, Yeni Türkiye 55. Sayı Türkçe Özel Sayısı.
- Arat R. Rahmeti, (1960) “Anadolu Yazı Dilinin Tarihi İnkişafına Dair” V. Tarih Kongresi, Ankara, s. 225-232.
- Türk Dilinin İnkişafı, III. Türk Tarih Kongresi (1943), Ankara.
- Argunşah, Mustafa, (1999) Muhammed b. Mahmud-ı Şirvanituhfe-i Muradi (İnceleme-Metin-Dizin), TDK Yayınları, Ankara.
- Ata, Aysu, (2003) “İlk Türkçe Kur’an Tercümesi”, Mustafa Canpolat Armağanı, Ankara.
- Atalay, Besim, (1996/2) Divanü Lügati’t-Türk’te Yükleme Hali Ekleri”, Akademik Açık, s. 83-90.
- Banguoğlu, Tahsin, (1974) Türkçenin Grameri, İstanbul.
- Barutçu Özönder, (1996), Ali Şir Nevai: Muhakemetü’l-lugateyn, (İki Dilin Muhakemesi), TDK Yayınları, Ankara.
- Boz, Erdoğan, (2003) “ Eski Anadolu Türkçesinde +1U Eki Üzerine” TDAY Belleten, 2001/I-II, Ankara s. 35-44.
- Buluç, Saadetin, (1969) “ Eski Anadolu Türkçesiyle Bir Kabus-name Çevirisi, TDAY Belleten, s. 195-200.
- Buran, Ahmet, (1996) “ Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hal) Ekleri, TDK, Ankara, s. 201.
- “ Türkçede Kelimelerin Ekleşmesi ve Eklerin Kökeni”, 6. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı 1996, (1999) Bildiriler, TDK Yay., Ankara.
- Caferoğlu, Ahmet, (1984) Türk Dili Tarihi, İstanbul.
- Clauson, S. G., (1972) An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Oxford.
- Cemiloğlu, İsmet, (1994) 14. Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiya Nüshası Üzerine Sentaks İncelemesi, TDK Yayınları, Ankara.
- Çağatay, Saadet, (1943) “ Uygurca ve Eski Osmanlıcada Instrumental +n”, DTCF Dergisi 1/3, s. 93-107.
- ; “Eski Osmanlıca Üzerine Bazı Notlar”, DTCF Dergisi/2, 1944, s. 297-312.
- Türk Lehçeleri Örnekleri II, Yaşayan Ağız Ve Lehçeler, (1972) DTCF Yayınları: 214, Ankara, s. 256.
- Demir, Necati, (2004) “ Selçuklu Öncesi Türkiye Türkleri ve Türkiye Türkçesi”, V. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı, 20-26 Eylül 2004, TDK Yay., Ankara.
- Derleme Sözlüğü, (1979) TTK Basımevi, Ankara.
- Devellioğlu, Ferit, (1970) Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara.
- Doğan, Rıfat Kemal, (2014) Kara Piri Lügati, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Edizkun, Haydar, (1963) Yeni Türk Dilbilgisi, İstanbul.

- Emre, Ahmed Cevat, (1945) Türk Dilbilgisi, TDK, İstanbul.
- Eraslan, Kemal, (1980) Eski Türkçede İsim-fiiller, İstanbul.
- Ercilasun, A.Bican, (1984) Kutadgu Bilig Grameri, -Fiil-, Ankara.
- Ercilasun, A.Bican, (2010) Türk Dili Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara.
- “ Türkçede Emir ve İstek Kipi Üzerine”, Türk Dili, s. 505, 1994/1, s.3-9..
- Ergin, Muharrem, (1980) Türk Dil Bilgisi, (19. Baskı) Bayrak Yay. .
- Orhun Abideleri, (7. Baskı) İstanbul, 1980, s. 69.
- Gabain, A. Von, (1988) Eski Türkçenin Grameri (Çeviren: M. Akalın), TDK Yay. .
- Gemalmaz, Efrasiyab, (1996) “ Türkçede İsim Tamlamalarının Derin Yapısı”, Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırma Enstitüsü Dergisi, S.4, Erzurum, s. 165-172.
- Grönbech, K., (1995) Türkçenin Yapısı, (Çeviren: Mehmet AKALIN), TDK, Ankara.
- Gülsevin, Gürer, (1997) Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, TDK Yay., Ankara.
- Hacıeminoğlu, Necmettin, (1984) Türk Dilinde Edatlar, İstanbul.
- Türk Diline Yapı Bakımından Fiiller, (1991) Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Hatiboğlu, Vecihe, (1981) Türkçenin Ekleri, TDK Yay., Ankara.
- Karahan, Leyla, (1992) “ Görülen Geçmiş Zaman Eki ‘-DI/Dİ’nin Tarz ve BağlanmaFonksiyonuna Dair”, Prof. Dr. Muharrem Ergin’e Armağan, Türk Kültürü Araştırmaları, Yıl XXVIII/1-2, 1990, Ankara, s. 335-341.
- “-sa/-se Eki Hakkında”, Türk Dili, (1994) Sayı 516, Ankara, s. 471-474.
- Yükleme (accusative) ve İlgi (genetive) Hal Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler”,(1999) 3. Uluslar arası Türk Dil Kurultayı-1996, Bildiriler, TDK Yay., Ankara, s. 605.
- Kılıçoğlu (Hatipoğlu), Vecihe, (1956) Cerrahiye-i İlhaniye, DTCF Yayınları, Ankara.
- Komisyon, (1943-1957) XIII. Yüzyıldan Günümüze Kadar Tanıkları ile Tarama Sözlüğü, I-IV. (1. Basım) TDK Yay., Ankara.
- Komisyon, Tarama Sözlüğü, (1963-1977), 2. Basım, I-VIII.TDK Yay., Ankara.
- Korkmaz, Zeynep, (1960) “Türk Dilinde –ça Eki ve Bu Ekle Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme”, DTCF Dergisi, Cilt XVII/3-4, Ankara, s. 275-358.
- “Eski Anadolu Türkçesi Üzerindeki Çalışmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar”, (1977) Türkoloji Dergisi, C. VII, Ankara, s. 12-22.
- “ Eski Anadolu Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler”, (1979) Türkoloji VIII., Ankara, s. 67-78.
- Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), (2003) TDK Yay., Ankara.
- Köprülü, Fuad, (1933) “ Anadolu’da Türk Dili ve Edebiyatının Tekamülüne Umumi Bir Bakış”, Yeni Türk Mecmuası, Sayı 4, s. 277-292; Sayı 5, s. 375-396: Sayı 7, s. 535-553.
- Kültür Bakanlığı Yayınları, Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I, (1991) Ankara.
- Levend, A.Sırrı, (1951) “ Anadolu’da Türk Yazı Dilinin Başlaması ve Gelişmesi”, TDED.IV/3, s. 215-229.

- “ Türkiye Türkçe’sinde Ses Uyumu” (1959) TDAY Belleten, s. 81-93
- Mazıoğlu, Hasibe, (1964) “ Anadolu’da XIII. Yüzyıl Ürünlerinden Bir Eser” X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1963, Ankara, s. 75-79.
- Mansuroğlu, Mecdut, (1946) “ Anadolu’da Türk Dili ve Edebiyatının İlk Mahsulleri”, TDED. 1/1, s. 9-17.
- “ Türkiye Türkçe’sinde Ses Uyumu”, (1959) TDAY Belleten, s. 81-93
- Orkun, H. Namık, (1987) Eski Türk Yazıtları, TDK Yay., Ankara.
- Özkan, Mustafa, (2000) Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi, İstanbul.
- Özmen, Mehmet, (1998) “ –İcI-UcU Ekinin Gelecek Zaman Olarak Kullanılması Üzerine”, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi 9-10 (Kemal Eraslan Armağan Sayısı), İstanbul, s. 545-556.
- Parlatır, İsmail, (2006) Osmanlı Türkçesi Sözcüğü, Yargı Yayınevi, Ankara.
- Şemsettin Sami, (1995) Kamus-ı Türki, Çağrı Yay., İstanbul.
- Sertkaya, O.Fikri, (1996) “ Zamirlerde Katmerli Çekim Üzerine”, Uluslar Arası Türk Dili Kongresi, 1992, TDK Yay., s. 17-37.
- Şahin, Hatice (2003), Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Tarlan, A.Nihat, (1942) Şeyhi Divanı, Tarama Sözlüğü ve Nüsha Farkları, İstanbul.
- Tekin, Şinasi, (1973-1974) “ 1343 Tarihli Bir Eski Anadolu Türkçesi Metni ve Türk Dili Tarihinde ‘olga-bolga’ sorunu”, TDAY Belleten, s. 59-157.
- “ Eski Türkçe”, Türk Dünyası El Kitabı, (1976) TKAE. Ankara, s. 163.
- Tekin, Talat, (1968) A Grammar of Orkhon Turkic, Bloomington.
- “ Üçüncü Kişi İyelik Eki Üzerine”, (1983) Genel Dilbilimi Dergisi C.2, S. 7, Ankara, s. 10-17.
- Terzi, Mehmet, (1988) Eski Anadolu Türkçesinde Fiil Çekimi Ekleri, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Timurtaş, F.Kadri, (1994) Eski Türkiye Türkçesi, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- Tok, Turgut, (2009) Nasayihü’l-Mülük (İnceleme-Metim-Dizin), Bilgeoğuz Kitabevi, İstanbul.
- Tok, Turgut, (2015) Nuzuli Divanı İnceleme-Metin-Dizin, Nokta Yayınevi, Denizli.
- Toparlı, Recep, Mustafa Argunşah, (2008) Mu’inü’l-Mürid, TDK Yayınları, Ankara.
- Turan, Zikri, (1992) Hacı Paşa (Celaleddin Hızır) Teshil (Metin-Dil Özellikleri-Söz Dizini), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi, I-II. Cilt, Malatya.
- “ Eski Anadolu Türkçesinde ol- Cevheri Fiili”, (1999) TDAY Belleten 1996, TDK, Ankara, s. 265-289.
- Unat, Faik Reşit, (1984) Hicri Tarihleri Miladi Tarihe Çevirme Kılavuzu, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara.
- Vardar, Berke, (2002) Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözcüğü, Multilingual Yabancı dil Yayınları, İstanbul.

Yücel, Bilal, Mahmut Paşa, (1999) “ Türkiye Türkçesinde Fiil Çatıları”, Türk Gramerinin Sorunları II, TDK Yay., Ankara.

Zülfikar, Hamza, (1977) Yüksek Öğretimde Türkçe Yazım ve Anlatım, Ankara.

----- Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları, (1977) TDK Yayınları, Ankara.

----- Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler, (1992) TDK Yayınları, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

22.01.1983 yılında Kelekçi/ACIPAYAM'da doğmuştur. İlkokul öğrenimini 1989-1994 yılları arasında Kelekçi İlkokulunda tamamlamıştır. 1994-2001 yılları arasında ortaokul ve lise eğitimini Acıpayam Anadolu Lisesinde tamamlamıştır. 2003 yılında başladığı Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü 2008 yılında tamamlamıştır. Dört yıl özel sektörde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak çalışmıştır. 2012 yılında Pamukkale Üniversitesi Acıpayam Meslek Yüksek Okulunda göreve başlamıştır. 2014 yılından beri Pamukkale Üniversitesi Türk Dili ve Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezinde çalışmaktadır. Evlidir.